

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 7. veebruar 2011

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikohtu liikme Ivo Pilvingu ametivanne

Istungi rakendamine

2. Arupärimine valimiskampaania rahastamise kohta (nr 548)

3. Arupärimine töötingimuste kohta (nr 553)

4. Arupärimine Kliima- ja Energiaagentuuri toimuva kohta (nr 557)

5. Arupärimine telekanalite vabalevist kadumise kohta (nr 561)

6. Arupärimine kohalike omavalitsuste raske olukorra kohta (nr 551)

7. Arupärimine IRL-i parteiasjade ajamise kohta riigi raha eest (nr 565)

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu IX istungjärku neljanda töönädala esmaspäevast istungit.

1. Riigikohtu liikme Ivo Pilvingu ametivanne

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid, palun tähelepanu! Meil on täna meeldiv võimalus kuulata ära Riigikohtu liikme Ivo Pilvingu ametivanne. Palun!

Ivo Pilving

Austatud Riigikogu esimees! Head rahvaesindajad! Esmalt kasutan juhust, et tänada teid ametisse nimetamisega kaasnenud usalduse eest. Nüüd aga seaduses sätestatud vande juurde.

Austatud Riigikogu! Töotan jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale. Töotan mõista õigust oma südametunnis-

tuse järgi kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse ja seadustega. Tänan teid! (Aplaus.)

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid, nüüd on aeg üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Kõigepealt palun kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Jaanus Tamkivi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen juhatusel nimel vastu võtnud ühe seaduseelnõu ning kui see vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus selle menetluse kolme tööpäeva jooksul.

Nüüd mõningad teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni s.a 26. jaanuaril algatatud konkurentsiseaduse ja karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – majanduskomisjon; teiseks, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni s.a 27. jaanuaril algatatud Kliima- ja Energiaagentuuri seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – majanduskomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 27. jaanuaril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Liidu sisejulgeoleku strateegia toimimise teatise kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja teatise kohta arvamust andma majanduskomisjoni, rahanduskomisjoni, õiguskomisjoni, väliskomisjoni, põhiseadusko-

misjoni, sotsiaalkomisjoni ja riigikaitsekomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 10. veebruar kell 16.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 1. veebruaril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Liidu Nõukogu direktiivi eelnõu kohta, mis käsitleb kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemist, Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma keskkonnakomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 17. veebruar kell 16.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 3. veebruaril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu kohta, mis käsitleb energiaturgude terviklikkust ja läbipaistvust, Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 14. veebruar kell 12.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile ning arupärimise peaminister Andrus Ansipile.

Ja nüüd palun tähelepanu! See puudutab tänast päevakorda. Eesti Keskerakonna fraktsiooni liikmed võtsid täna tagasi arupärimise nr 558 ja seetõttu jääb tänase istungi kuues päevakorrapunkt selle tööädala päevakorrast välja.

Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse algatatud Tartu Ülikooli seaduse ja ülikooliseaduse muutmise seaduse eelnõu 858 teise lugemise arutelu aluseks olevate dokumentide esitamise tähtajaks s.a 8. veebruari kell 18.

Head kolleegid! Teeme nüüd kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 75 rahvasaadikut, puudub 26.

Lugupeetud kolleegid! Selle nädala päevakord on teie ees laudadel. Panen hääletusele selle nädala päevakorra kinnitamise. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 71 rahvasaadikut, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

2. Arupärimine valimiskampaania rahastamise kohta (nr 548)

Esimees Ene Ergma

Läheme tänase päevakorra juurde, alustame arupärimistele vastamist. Esimene on Riigikogu liikmete Lauri Laasi, Inara Luigase, Nikolai Põdramäe, Aivar Riisalu, Tiit Kuusmiku ja Olga Sõtniku 7. detsembril 2010 esitatud arupärimine valimiskampaania rahastamise kohta. Palun kõnepulti kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Proua juhataja! Head kolleegid! Austatud minister! 7. detsembril andsime üle kuue Keskerakonna fraktsiooni liikme arupärimise justiitsminister Rein Langile. Arupärimine on valimiskampaania rahastamise kohta. Nimelt, vastavalt erakonnaseadusele ei või erakonna vara ja vahendite allikaks olla juriidiliste isikute annetused. Samuti ei tohi erakond vastu võtta anonüümseid ega varjatud annetusi. Aastal 2009 sattusid Riigikogu Reformierakonna fraktsiooni liikmed Jaanus Rahumägi ja Robert Antropov skandaali, kuna pankrotistunud reklaamifirma Droom kontorist sattusid ajakirjandusse dokumendid, mille kohaselt võisid need Riigikogu liikmed aastal 2007 valimiskampaania rahastamisel kasutada ebaseaduslikke viise, lastes oma arveid tasuta firmadel. Seadusega on see keelatud. Kellelegi ei olnud üllatus, et prokuratuur menetlust ei alustanud, sest prokuratuur on säärestel puhkudel ikka reageerinud nii, et Reformierakonnaga seotud asjade puhul menetlust ei alustata. Umbes kuu aega pärast Rahumäe ja Antropovi juhtumit tulid avalikuks kampaania rahastamisega seotud probleemid reformierakondlase Kristiina Ojulandiga. Nimelt, 14. ja 24. veebruaril aastal 2007 tasus Kristiina Ojulandi valimiskampaania ürituste eest tema nõuniku firma. Tegu oli samamoodi kampaania rahastamisega eraisikule kuuluva firma kaudu.

Siit ka mitu küsimust härra justiitsministrile. Esimene küsimus vist võtab kõige paremini meie tõstatatud teema kokku. See on, kuidas minister üldse niisugustesse asjadesse suhtub. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lauri Laasi! Palun teid, lugupeetud justiitsminister, vastamiseks kõnepulti!

Rein Lang

Suur tänu, lugupeetud juhataja! Austatud arupärijad! Ma pean kurbusega tõdema, et arupärimisega minu poole pöördunud rahvasaadikud kuuluvad kõik erakonda, mille esindajad esitasid juba aasta tagasi peaministrile samasisulise arupärimise, mis puuduste tõttu tagasi lükati. See arupärimine saadeti esitajatele tagasi 27. oktoobril 2009 Riigikogu juhatusse protokolli nr 59 alusel. Kahjuks ei ole arupärijad järgnenud aasta jooksul päris selgelt aru saanud, mis laadi küsimustele ministrid rahuldavaid vastuseid anda saavad. Nendele, kes Riigikogu kodu- ja töökorra seadusega praeguse koosseisu tööperioodil lähemalt tutvuda ei ole jõudnud, olgu siinkohal korratud, et arupärimisega võib nimetatud seaduse § 139 alusel Vabariigi Valitsusele või mõnele teisele seaduses märgitud riigivõimu esindajale esitada vastavalt vormistatud küsimuse, mis puudutab selle organi või ametiisiku võimkonda reguleerivate õigusaktide täitmist. Justiitsministeeriumi võimkonnaks on õiguspoliitika ja justiitsministri ehk tänase päeva seisuga minu isiku ülesanne on juhtida Justiitsministeeriumi. Kuna arupärimine on siiski esitatud, siis püüan sellele vastata lühidalt ning fokuseeritult selles ulatuses, milles küsimused on esitatud sellisel kujul, et nendele on arupärimise raames võimalik asjakohaselt vastata.

Esimene küsimus: "Kuidas suhtute kirjeldatud või sarnastesse juhtumitesse ning kas tegemist on erakonnaseaduse rikkumisega?" Eeldan, et arupärijad peavad kirjeldatud või sarnaste juhtumite all silmas nende nimetatud 2009. aasta lõpul tõusetunud küsimusi. Vastavalt kehtivale riigikorrale ei ole justiitsministri pädevuses viia läbi eeluurimisi, selleks on Eestis prokuratuur. Prokuratuur, uurinud eelmainitud asjaolusid, ei tuvastanud erakonnaalaste kuritegude tunnuseid.

Teine küsimus: "Kuidas Teie hinnangul oleks võimalik vältida enne 2011. aasta Riigikogu valimisi valimiskampaania varjatud rahastamist?" Ma vastan niimoodi. Justiitsministeerium vastutab õiguspoliitika eest. Oma pädevuse piires esitas Justiitsministeerium praegusel

valitsusperioodil erakondade rahastamist käsitleva erakonnaseaduse eelnõu. Tegemist oli väga hea eelnõuga, mis nüüdseks on muudetud kujul muu hulgas ka Keskerakonna poolthäältega vastu võetud. Seadusega on siiski ainult võimalik muuta tõhusamaks kontrolli varjatud rahastamise üle. Et vältida varjatud rahastamist eos, peab austatud rahvasaadik eelkõige vastavalt käituma. Nii lihtne see ongi!

Kolmas küsimus: "Kas kirjeldatud rikkumiste puhul on võimalik rakendada mingeid sanktsioone?" Erakondade ebaseaduslik rahastamine toob endaga kaasa vastutuse erakonnaseaduses sätestatud juhul või kuriteokoosseisu ilmnemisel karistuse kuriteo eest vastavalt karistusseadustikus sätestatule. Näiteks võib kõne alla tulla mõjuvõimuga kauplemine, keelatud majandustegevus või muu selline. Erakondade rahastamist ning vastavaid sanktsioone reguleeriva seadusandliku korruga on arupärijatel võimalik lähemalt tutvuda Riigi Teataja kodulehekülje peal või raamatukogus. Minul kui justiitsministril ei ole praegu põhjust kahelda pädevate riiklike institutsioonide vastu võetud otsuste õiguspärasuses.

Neljas küsimus: "Milliseid probleeme näete justiitsministrina erakondade rahastamise juures?" Asjaomaste probleemide lahendamisse on Justiitsministeerium panustanud uue erakonnaseaduse eelnõuga. Toon siin ainult mõningad näited jõustuvast erakonnaseadusest. Kui erakonna nimekirjas kandideerinud isik teeb valimiskampanias kulutusi erakonna kuldust eraldi, lisatakse tema aruanne erakonna aruandele. Analoogsed piirangud kehtivad valimisliidu nimekirjas kandideerinud inimese puhul. Erakonna või valimisliidu nimekirjas kandideerinud isiku esitatud aruande õiguspärasuse eest vastutab nimekirjas kandideerinud isik. Erakondade rahastamist kontrollib tulevikus erakondade rahastamise järelevalve komisjon. Komisjon on haldusorgan, kellel on oma ülesannete täitmisel õigus teha ettekirjutusi ja määrata ka sunniraha. Kõige selle kohta võib täpsemalt lugeda eelnõust 655 ning sellele lisatud seletuskirjast.

Viies küsimus: "Kas Teie isiklikult olete kasutanud valimistel varjatud rahastamise skeemi?" Vastan: ei. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra justiitsminister! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud justiitsminister! Ma sain teie vastusest aru nii, et see juhtum aasta 2007 parlamendivalimistel, kus kolm kandidaati – Kristiina Ojuland, Robert Antropov ja Jaanus Rahumägi – lasksid firmadel oma kulutusi kinni maksta, ei saa Eestis olla ephhiloov näide, et meil ei ole kaasuspõhiseid juhtumeid. Aga mida te ütleksite praegu käimasoleva valimiskampaania kohta? Mis saatus ootab kandidaate, kes praegu üritavad enda poolt juba järele proovitud viisil oma kampaaniat rahastada? 2007. aastal ütles prokuratuur, et see pole seadusvastane. Kui samal moel käituda praegu, aastal 2011, siis mida see toob kaasa kandidaadile ja erakonnale, kelle nimekirjas olev inime ne niimoodi käitub?

Rein Lang

Eks see väide, mille te praegu esitasite, et keegi laskis firmadel oma kulutused kinni maksta, jää teie südametunnistusele kuni elu lõpuni. Mina loodan seda, et Eesti Vabariigi Riigikokku kandideerivad inimesed on seaduskuulekad, ausad ja eetilised. Eestis ei ole võimalik valimiskulutusi finantseerida juriidiliste isikute abil. Ma loodan, et kõik seda teavad ja vastavalt ka käituvad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Aitäh! Austatud minister! Ma arvan siiski, et see arupärimine on igati asjakohane. Te olete ikkagi Eesti Vabariigi justiitsminister ja minu arust on teie suhtes aus anda teile võimalus selles küsimuses oma seisukoht välja öelda. Nii et aitäh teile vastuse eest!

Aga küsimus on järgmine: kui natuke dokumentidesse süüvida, siis IRL on majandusaasta aruandes toetuste ja saadud annetustena näidanud sadu tuhandeid kroone suurema summa, kui nad on avalikustanud oma koduleheküljel. Sellest eraldi on arvestatud veel liikmemaksud ja muud tulud ning riigieelarvest saadud raha. Kas Eesti riigis kontrollitakse, et kõik erakonnale laekunud annetused saaksid korrektselt

avalikustatud ja kas on võimalik teha avalikustamata jääv annetus? Ning millise karistuse erakond annetuse avalikustamata jätmise eest saab?

Rein Lang

Hea Lauri! Sa tead sama hästi kui mina, et ei ole Justiitsministeeriumi ega justiitsministri pädevuses võrrelda erakonna kulusid ja tulusid ning anda hinnangut selle kohta, kas kõik on kodulehekülje peal või majandusaasta aruandes õigesti kajastatud. Seadus näeb ette, et erakondade majandusaasta aruandeid auditeerivad vannutatud audiitorid. Kui audiitor annab oma hinnangu majandusaasta aruandele kas lohakalt või suisa valede andmete alusel või valetab, võib ta litsentsist ilma jääda. Kõike seda kontrollib nüüd uue erakonnaseaduse alusel Riigikogu juurde moodustatud komisjon, millel on haldusorgani õigused. Tuleb pöörduda sinna. Kui teil on kahtlusi, palun väga! Justiitsministeerium nende küsimustega ei tegele.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Tahtsin lihtsalt täpsustada, kas ma sain eelmisest vastusest ehk siis vastusest Kadri Simsoni küsimusele õigesti aru, et sinu hinnangul ei Jaanus Rahumägi, Robert Antropov ega Kristiina Ojuland ei lasknud juriidilisel isikul oma valimiskampaania kulusid tasuda. Kas ma sain õigesti aru, et sa oled veendunud, et see nii ei olnud?

Rein Lang

Minul ei ole andmeid, et nad lasksid oma kampaaniakulusid kinni maksta juriidilistel isikutel. Minule on nad kinnitanud, et nad ei ole juriidilistel isikutel lasknud oma kampaania eest maksta.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra justiitsminister! Avan läbirääkimised. Kutsun kõnepulti kolleeg Lauri Laasi.

Lauri Laasi

Tänan! Aitäh ka ministrile vastuste eest! Olid nad, mis nad olid, aga vastused needki.

Paraku pean härra justiitsministri vastustest järeldama, et seadused kehtivad meie riigis eri erakondadele ja kodanikele erineval määral. Mis puutub erakonnaseadusesse, siis on erakonnad, kellele see laieneb, ning on erakonnad ja poliitikud, kellele see millegipärast ei laiene. Viimase all mõtlen kaht arupärimises nimetatud Reformierakonnaga seotud juhtumit. Tahaksin päringuid lugupeetavale justiitsministrile veelgi jätkata ja küsida: mis tüüpi riigikorraga meil tegemist on, kui seadusi rakendatakse valikuliselt? Demokraatlik riigikord see küll ei ole! Pigem on tegemist kambakraatia, oligarhia või millegi muu sellisega. Kas teile ei tundu, head kolleegid, et Eesti valgevenestumine jätkub kiirenevas tempos? Mõtlen siin all eelkõige erinevaid standardeid võimule ja opositsioonile, mis arupärimises kirjeldatu ja näiteks nn kirikuskandaali valguses justkui ilmnevad. Loodan siiski väga, et tegelikult see nii ei ole. Aitäh tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

3. Arupärimine töötingimuste kohta (nr 553)

Esimees Ene Ergma

Järgmine on Riigikogu liikmete Heljo Pikhofi, Jaanus Marrandi, Karel Rüütli, Eiki Nestori ja Kalev Kotkase 14. detsembril 2010 esitatud arupärimine töötingimuste kohta. Palun kõnepulti kolleeg Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Tutvustan teile meie erakonna liikmete arupärimist nr 553. Selle sisu on lühidalt järgmine. Justiitsministeerium seisab õigusloome koordineerijana teatavasti hea õiguse süsteemse arendamise eest, kontrollib, et uut õigust loodaks kooskõlas põhiseaduse ja seadustega ning avaliku ja eraõiguse üldpõhimõtetega. Õigusloome alal on muu hulgas ministeeriumi pädevuses põhiõigused ja vabadused ning nende tagamine ja kaitse. Viimaste hulka kuulub ka inimese põhiõigus mitte olla ebasoodsamalt koheldud mingil keelatud alusel ka töösuhetes, sealhulgas töötingimuste poolest.

Põhiseaduse § 29 kohaselt on töötingimused riigi kontrolli all. Eestisse lähetatud töötajate töötingimuste seaduse § 5 kohaselt hõlmavad töötingimused muu hulgas ka töötasu ning võrdset kohtlemist ja võrdseid võimalusi. Töölepingu seaduse § 3 rõhutab võrdse kohtlemise olulisust töösuhetes viitenormina. Paragrahv kohustab töölepingu kohaldamisel arvesse võtma võrdse kohtlemise seaduses ja soolise võrdõiguslikkuse seaduses nimetatut, mis töösuhete kohta kehtivad. Võrdse kohtlemise seadus keelab töötajate diskrimineerimise rassi, rahvuse, etnilise päritolu, vanuse, puude, usulise või muu veendumuse ning seksuaalse sättumuse alusel. Võrdsete võimaluste loomise eesmärgil on tööandja kohustatud edendama võrdse kohtlemise põhimõtet. Samuti peab tööandja rakendama meetmeid, et kaitsta töötajat diskrimineerimise eest. Soolise võrdõiguslikkuse seadus loetleb täpsemalt juhtumid, mida peetakse keelatud sooliseks diskrimineerimiseks tööelus, ning kohustab tööandjaid edendama soolist võrdõiguslikkust, naiste ja meeste vastutuse, kohustuste, õiguste ja võimaluste võrdsust oma organisatsioonis. Viimati nimetatud seaduste täitmist jälgib Eestis üks ametnik – soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik, kellel on küll õigus teavet saada, aga puudub õigus teostada kontrolli, riiklikku järelevalvet, teha ettekirjutusi ja rakendada riiklikku sundi seadussätete täitmiseks.

Töölepingu seaduse § 115 sätestab, et töölepingu seaduse teatud paragrahvides toodud nõuete täitmise üle teostab riiklikku järelevalvet Tööinspeksioon, seda töötervishoiu ja tööohutuse seaduses sätestatud tingimustel ja korras. Samas puudub viide töölepingu seaduse §-le 3, milles on sõnastatud töötajate võrdse kohtlemise nõue. Kollektiivlepingu seaduse § 16¹ sätestab, et riiklikku järelevalvet kollektiivlepingu seaduse nõuete täitmise üle teostab Tööinspeksioon töötervishoiu ja tööohutuse seaduses sätestatud tingimustel ja korras. Seega on tagatud riiklik järelevalve kollektiivlepingu sõlmimise ja täitmise, aga mitte selle sisu üle. Praegu on kujunenud olukord, kus puudub riiklik järelevalve küllalt oluliste töötingimuste ja -suhetealast diskrimineerimist keelavate normide täitmise üle. Sellest tulenevalt esitame teile Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 139 alusel päris mitu küsimust ja loodame neile saada häid vastuseid. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Heljo Pikhof! Palun teid, lugupeetud justiitsminister, veel kord kõnepul-ti!

Rein Lang

Suur tänu, lugupeetud juhataja! Olen kor-duvalt ning nagu näha, üsna edutult püüdnud juhtida tähelepanu tõsiasi-jale, et Justiitsminis-teriumil ei ole kõiki neid pädevusi, mida au-väärt rahvasaadikud temale omistavad. Tutvu-me siis täna veel kord üheskoos Vabariigi Va-litsuse seadusega.

Selle §-st 67 võime lugeda, et tööhõive, tööturu, töökeskkonna, võrdse kohtlemise ning naiste ja meeste võrdõiguslikkuse edendamine ja nendega seotud tegevuste koordineerimine ning vastavate õigusaktide ja eelnõude koosta-mine on Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas. Kuna aga tundub, et parlamendiliikmed hin-davad minu isiklikku arvamust kõrgelt, siis püüan täna rääkida võrdõiguslikkusest.

Esimene küsimus: "Kas Justiitsministeerium on põhiseaduslikkuse järelevalve teosta-mise käigus märganud praegust vastuolu, kus kõik töötingimused ei ole riikliku kontrolli all?" Kui keegi viitsib tähele panna, siis ma kordan, kuidas on küsimus formuleeritud: "Kas Justiitsministeerium on põhiseaduslikkuse järelevalve teostamise käigus märganud praegust vastuolu?" Ma palun väga vabandust, aga Justiitsministeerium ei ole muu hulgas senini märganud sätet, mille kohaselt on tema pädevuses teostada põhiseaduslikkuse järele-valvet. Juhin tähelepanu Eestis kehtivale riikli-kule korrale, mille nimeks on demokraatlik vabariik. Vastava sättega võite näiteks tutvuda põhiseaduse esimeses paragrahvis. Riigivõimu pädevuses ei ole teostada järelevalvet põhisea-duslikkuse üle, sellega tegeleb meil selline au-väärne institutsioon nagu kohus, täpsemalt Riigikohus. Mõnevõrra nostalgiline tundub mulle ka lähenemine, nagu peaks riik kontrol-lima kõikide inimeste töötingimusi. Kui ma õigesti mäletan, siis võeti 2008. aasta detsemb-ris enamiku arupärijate poolthältega vastu uus töölepingu seadus, mis tunnistab töölepingu kuulumist võlaõiguslike lepingute hulka. Põhi-seadusest tulenevalt kehtib aga lepinguliste su-hete puhul lepinguvabaduse põhimõte, mis omakorda kätkeb endas seisukohta, et üksnes seal, kus see on hädavajalik, on seadusandjal

õigus sätestada miinimumtingimusi, millest ei tohi kõrvale kalduda.

Teine küsimus: "Kuna Justiitsministeeriumi pädevuses õigusteabe alal on õigusteadvuse muutumise prognoosimine, siis sooviks teada saada, kas selle ülesande täitmisega seoses on analüüsitud, mil määral ja mis suunas on muu-tunud tööandjate õigusteadvus seoses nais- ja meestöötajatele võrdväärse töö eest võrdse palga maksmisega ja sugudevahelise võrdsuse edendamise-ga? Millistest allikatest ja mil viisil saab Justiitsministeerium andmeid tööandjate õigusteadlikkuse ja seaduskuulekuse kohta, mis puudutavad kõiki töötingimuste aspekte?" Kui Justiitsministeerium soovib saada infor-matsiooni töötingimuste erinevate aspektide kohta, uurib ta Sotsiaalministeeriumi kodule-hekülge. Soovitan soojalt ka arupärijatel tut-vuda internetiaadressiga www.sotsiaalminis-terium.ee. Sellelt on võimalik leida üksikasja-likku infot kõikides siin esitatud küsimustes. Ma ei kahtle selles, et Sotsiaalministeeriumi asjaomaste valdkondade spetsialistid edasta-vad teile hea meelega ka uuemaid statistilisi andmeid, kui te seda palute.

Kolmas küsimus: "Millistest õiguspoliitilis-est otsustest on lähtunud, määrates töö- ja tee-nistus-alaste seaduste üle erinevad järelevalve-mehhanismid?" Nagu ma juba mainisin, on töölepingulised suhted oma olemuselt eraõi-guslikud suhted. Lepinguvabadus tagab vaba-duse mõjutada lepingu sõlmimist ja ka selle sisu. Piiranguid tohib sätestada üksnes seal, kus need on hädavajalikud. Seetõttu on töö-lepinguliste suhete raames Tööinspektiooni riikliku järelevalve pädevus piiratud töölepin-gu seaduse §-s 115 loetletud ülesannetega. Tööinspektorid teostavad järelevalvet töötingi-muste üle, sealhulgas töölepingus esitatavate andmete, töö- ja puhkeaja, töötasu, töötervis-hoiu ja -ohutuse, töötajate informeerimise ja konsulteerimise ning muude selliste formaal-sete nõuete täitmise üle. Töölepingu kui era-õigusliku lepingu sisu osas tekkivad vaidlused tuleb lahendada kohtus või töövaidluskomis-jonis. Tööinspektatsioon ei ole ega saagi olla õigust mõistev organ, mis lahendab vaidlusi töötaja ja tööandja vahel. Samuti juhin tähele-panu, et üldiselt ei reguleeri tööõigus teenis-tussuhteid. Avaliku teenistuse puhul on tege-mist alluvussuhtega, kus tööandjaks on tavapä-raselt riik või kohalik omavalitsus ja mille

raames puudub töötajal vabadus mõjutada lepingu sõlmimist ja selle sisu.

Neljas küsimus: "Milline institutsioon peaks tegelema nimetatud töötingimuse aspektide, sealhulgas näiteks nais- ja meestöötajatele võrdse ja/või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise kui ühe olulise töötingimuse riikliku kontrollimisega?" Selle küsimuse eesmärki ei ole ma suutnud vaatamata suurele mõttepingutusele kahjuks tuvastada. Arupärijad ei ole lähemalt selgitanud, mis vormis riiklikku kontrolli nad sooviksid näha ja kuidas peaks nende arvates selline kontroll eraisikute lepinguliste suhete üle täpsemalt välja nägema. Juba praegu on inimesel, kes leiab, et teda on diskrimineeritud, õigus esitada sellesisuline avaldus soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinikule. Voliniku kantselei annab tasuta õigusnõu, kuhu diskrimineerimise küsimustes oma õiguste tõhusaks kaitseks pöörduda. Kahtluse korral on osapooled vabad pöörduma oma õiguste kaitseks Tööinspeksiooni või kohtu või ka õiguskantsleri poole. Ma ei näe meie kehtiva õiguskorra raames reaalselt vajadust ega juriidilist võimalust anda riigile suurem õigus kontrollida eraisikutevahelisi õigussuhteid – osapoolte õiguste kaitse on juba piisavalt tagatud.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

On ju selge, et sooline või ka muul alusel diskrimineerimine pole mitte ainult üksikindiviidide küsimus, vaid mõjutab makromajanduslikul tasemel ka näiteks maksude laekumist, on määrav tegur nii mitmesuguste hüvitiste kui ka pensionide arvestamisel tulevikus, mõjutab laste vaesust, toimetulekutoetuste vajadust jne. Siit mu küsimus: kas riiklik järelevalve asutuste-ettevõtete palgakorralduse, töökorralduse, värbamise ja edutamise üle poleks finantsiliselt otstarbekam kui diskrimineerimise tagajärjel tekkiv koormus riigieelarvele?

Rein Lang

Siin võib muidugi jöhkralt ja küüniliselt vastata, et senikaua kuni Reformierakond on valitsuses, mingit riiklikku bürokraatiat, mis

hakkab näpuga järge vedades kontrollima, ega kuskil ei ilmne järsku diskrimineeriv töösuhe, ei tule. On eraõiguslike subjektide eraasi jälgida, et sõlmitud lepingutest kinni peetakse. Kui on alust arvata, et on tegemist diskrimineerimisega, siis selleks on õiguskaitse saamise võimalused Eestis täiesti piisavad.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra justiitsminister! Avan läbirääkimised. Kutsun kõnepulti kolleeg Heljo Pikhofi.

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Lugupeetud minister, ma tänan teid vastuste eest! Aga nagu alati, jäite ka seekord oma vastamisega poolele teele, ja tundub, et täiesti teadlikult. Järgnevaga tahaksin teid suunata natuke ka riigimehelikult mõtlema.

Jaanuaris avaldati Praxise palgauuringu tulemused, tänu millele saime veel kord teada, et Eestis on naiste ja meeste palga vahe ligi 30%. See on pretsedenditult suur ja suurim Euroopa Liidus. Lisaks on palgalõhet näitav arv eelmiste aastatega võrreldes kasvanud. Täpsema analüüsi käigus on selgunud, et kui tegu on sama ametikoha, sama tegevusala, sama pika tööaja, sama vanuse ja ka muude sarnaste teguritega, siis on naiste ja meeste palga vahe 24,3%. Suures osas võib selle arvu taga peituda sooline diskrimineerimine. Mingi naiselisele neutraalsele tava tagajärjel üks soogrupp ebasoodsamas olukorras.

Meie seadused – see on siis soolise võrdõiguslikkuse seadus ja võrdse kohtlemise seadus – võimaldavad tõesti igal inimesel, kes arvab, et teda on diskrimineeritud, pöörduda kohtusse. Aga oma küsimusega riikliku järelevalve kohta soovisin teada saada justiitsministri seisukohti veidi laiemas kontekstis.

Ühe küsimuse ma juba esitasin. Tahaksin aga tähelepanu juhtida ka sellistele asjadele. Kui tööandja, kes saaks palgata naisterahva odava hinnaga, aga palkab samasuguse kvalifikatsiooniga mehe lihtsalt isiklike eelistuste või eelarvamuste tõttu ning maksab selle eest kõrgemat hinda, siis ta ju mittediskrimineeriva tööandjaga võrreldes majanduslikult kannatab. Seega on ettevõtetele majanduslikust seisukohast kahjulik pelgalt isiklikele eelistustele tuginedes ainult mehi või naisi palgata, kuna see

vähendab nende inimeste ringi, keda saaks värvata. See aga viib omakorda palgad üles.

Seda on juba aastaid tagasi mõistetud arvukates teistes Euroopa Liidu riikides, kus ettevõtjaid on seadusega kohustatud analüüsima, kas nende ettevõttes on ilmnenud diskrimineerimist. Lisaks tuleb välja töötada meetmed selliste töötingimuste loomiseks, mis diskrimineerimist vähendaksid. Toon näiteks Soome, Rootsi, Hispaania, Prantsusmaa. Samalaadsed normid kehtivad ka Eestis, aga meie tööandjad ei täida neid. Osa neist lihtsalt ei tea, et sellised normid on olemas.

Kas mitte just järelevalveinstitutsioon ei saaks teha ettekirjutusi ja anda soovitusi ametikohtade hindamiseks, tööväärtuste hindamiseks, töö kirjeldamiseks, mittediskrimineerivate palgasüsteemide väljatöötamiseks ja muuks? Siit ka minu küsimata jäänud küsimus: kas meie ettevõtete konkurentsivõime kindlustamise eesmärgil ei oleks tark taastada riikliku järelevalve institutsiooni ehk Tööinspektsiooni õigused ja kohustused kõigi töötingimuste kontrollimise osas? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

4. Arupärimine Kliima- ja Energiaagentuuris toimuva kohta (nr 557)

Esimees Ene Ergma

Järgmine on Riigikogu liikmete Helle Kalda, Olga Sõtniku, Ester Tuiksoo, Toomas Vareki, Nikolai Põdramae, Tiit Kuusmiku, Inara Luigase ja Kadri Simsoni 23. detsembril 2010 esitatud arupärimine Kliima- ja Energiaagentuuris toimuva kohta. Palun kõnepulti kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! 23. detsembril 2010. aastal tegid kaheksa Riigikogu liiget arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Arupärimise sisu oli Kliima- ja Energiaagentuuris toimuv.

Teeksin lühikokkuvõtte. 2009. aasta teises lisaeelarves eraldati roheliste fraktsiooni soovil Kliima- ja Energiaagentuurile 86 miljonit krooni. Tegemist oli keerulises majanduslikus

olukorras ootamatu otsusega, sest agentuuri loomiseks ja tegevuseks eraldati raha, kuid polnud selge, milliseid ülesandeid ja kuidas agentuur täitma peab hakkama.

Riigikontrolör Mihkel Oviir on Riigikogus tehtud ettekandes kritiseerinud lisaks agentuuri loomisele ka selle personalipoliitikat, sest enamik agentuuri töötajaid on tööle võetud konkursi korraldamata. Detsembrikuu Äripäevast selgub, et järgmisel aastal plaanitakse Kliima- ja Energiaagentuuri palgaeelarvet kolm korda suurendada. 2010. aastal oli riigieelarves selleks ette nähtud 2,5 miljonit krooni, 2011. aastaks on kirjas ligi 8 miljonit krooni. Tegemist on absurdse otsusega, arvestades avaliku sektori praegust palgapoliitikat ja üldist eesmärki vähendada ametikohti.

Lisaks kogu varasemale segadusele on nüüd selgunud, et Kliima- ja Energiaagentuuri korraldatud riigihanke tingimused olid seatud sellised, et neid tingimusi täitvaid ettevõtteid lihtsalt ei olnud. Üks kõige potentsiaalsemaid hanke võitjaid oli Energiasäästubüroo OÜ. Energiasäästubüroo juhatuse liige on Jaan Tepp, kes on ühtlasi kliimaagentuuri nõukogu aseesimees ja Erakonna Eestimaa Rohelised liige. Õnneks juhtis kahtlasele riigihankele tähelepanu majandusministeeriumi asekancler.

Kõigest sellest tulenevalt on meil viis küsimust. Ma ei hakka aja kokkuhoiu mõttes neid ette lugema, küllap minister teeb ka seda, kui meile vastab. Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud kolleeg Helle Kalda! Palun nüüd kõnepulti majandus- ja kommunikatsiooniministri!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud arupärijad ja teised Riigikogu liikmed! Ma loen küsimuse ette ja siis vastan.

Esimene küsimus: "Milliseid täiendavaid tegevusi on 2011. aastaks Kliima- ja Energiaagentuurile ette nähtud, mis vajavad täiendavaid töötajaid ja nõuavad seetõttu palgakulu suurendamist? Millisest vahenditest on plaanis täiendav palgakulu katta? Millises ulatuses on plaanis rahastada agentuuri tegevust saastekvoodi müügist saadavatest miljonitest?" Kliima- ja Energiaagentuuri nõukoda kinnitas 2011. aasta eelarve-tegevuskava, mille koha-

selt jätkatakse tänavu mullu alustatud tegevusi hoone energiasäästu valdkonnas ja käivitatakse tegevused keskkonnasõbraliku energeetika, transpordi ja kliima valdkondades. Sel põhjusel on KENA ehk Kliima- ja Energiaagentuuri töötajate arv võrreldes 2010. aastaga ka kasvanud. Teie viide Äripäevas toodud palgakulude kasvule – võrreldud on 2010. ja 2011. aastat – ei ole päris adekvaatne. 2010. aasta palgakulu oli väiksem seepärast, et selles mahus, mis Kliima- ja Energiaagentuur 2011. aastal töötab, komplekteeriti see alles sügiseks. Ehk teisisõnu, Kliima- ja Energiaagentuuri palgaelarve 2010. aastal oli ette nähtud väga väiksele koosseisule. Nad alustasid 2010. aastal ju vaid hoonete energiatõhususe valdkonnas ning kogu 2010. aasta töötas võib-olla kolm-neli inimest. Järk-järgult on töötajaid juurde võetud.

Kliima- ja Energiaagentuuri eelarve moodustub 2009. aasta riigieelarve sihtotstarbelistest eraldistest ning Euroopa Liidu struktuurivahenditest. Kliima- ja Energiaagentuuri nõukoja kinnitatud 2011. aasta eelarve kohaselt kantakse 2009. aasta riigieelarve eraldistest 2011. aastasse 76,1 miljonit krooni ehk 4,86 miljonit eurot. See ongi see rahaline katteallikas. Ühe täiendava tegevusena lisandub agentuuri eelarvesse-tegevuskavasse Eesti liitumine Rahvusvahelise Energiaagentuuriga. Nimelt alustab Eesti liitumisläbirääkimisi Rahvusvahelise Energiaagentuuriga ning Kliima- ja Energiaagentuurist saab selle Eesti-poolne koostööpartner. Liitumiseks Rahvusvahelise Energiaagentuuriga on Kliima- ja Energiaagentuuri eelarves ette nähtud raha asjaomaseks ettevalmistustöödeks.

Täiendav küsimus oli, kas agentuuris katvatakse ka saastekvoodi müügist saadavat raha rakendada. Esiteks, saastekvoodi müügist saadava raha kasutamine sõltub müügiprotsessi edukusest ning ka läbirääkimiste tulemustest. Vastab tõele, et Kliima- ja Energiaagentuur on initsieerinud mitu sellist projekti, ennekõike energeetika ja transpordi valdkonnas. Praegu need läbirääkimised käivad. Läbirääkimiste ühe teemana huvitab võimalikku kvoodiostjat ka tehingu rakenduslik lahendus. Kas rakendusliku lahenduse võiks pakkuda Kliima- ja Energiaagentuur või mingi muu institutsioon, on veel lahtine.

Teine küsimus: "Kui palju on antud hetkel Kliima- ja Energiaagentuuris töötajaid ja mil-

line on keskmine palgakulu töötaja kohta?" Agentuuris on praegu kümme töötajat ja keskmine palgakulu töötaja kohta kuus on 1368,3 eurot brutosummas.

Kolmas küsimus: "Riigikontrolör ei olnud oma ettekandes Riigikogule rahul, et paljud töötajad on agentuuri tööle võetud ilma konkursita. Kas tänaseks on tehtud riigikontrolöri ettekandest vajalikud järeldused ning agentuuri personalipoliitikas on toimunud muutusi?" Riigikontrolöri ettekandes välja toodud probleem on lahenduse leidnud ning uusi inimesi võetakse tööle vaid konkursiga. Näiteks võib tuua, et alates 1. aprillist 2010. aastal on läbi viidud viis töökonkurssi, praegu on välja kuulutatud konkurss ühe ametikoha täitmiseks. See peaks avanema 7. veebruaril, see on täna.

Neljas küsimus: "Riigihange, mille eesmärgiks oli leida ettevõtte, kes koostaks renoveerimisprojekte korterelamutele, oleks taganud hanke võitjale kolmeks aastaks 22 miljonit krooni andva lepingu. Millised tegevused järgnesid Kliima- ja Energiaagentuuri poolt pärast majandusministeeriumi asekanstleri märkust, et riigihanke tingimused on põhjendamatult kõrged?" Kliima- ja Energiaagentuur korraldas riigihanke, mille eesmärk oli leida vähemalt kolm projekteerimisteenust osutavat ettevõtet. Ma rõhutan: kolm, mitte üks! Sooviti leida kolm projekteerimisteenust osutavat ettevõtet, kellega oleks sõlmitud raamleping Kliima- ja Energiaagentuuri korterelamute toetusmeetme rakendamiseks. Nimetatud riigihanke eesmärk ei olnud leida Kliima- ja Energiaagentuurile üks lepingupartner, vaid kolm. Tellitava teenuse töömaht on suur ning üks ettevõtte ei jõuaks tähtjaks kõiki vajalikke töid teha. Kliima- ja Energiaagentuuri ekspertide selgituse kohaselt seati töö teostajale tolle riigihanke puhul tavapärasest kõrgemad kriteeriumid peamiselt seepärast, et turul tegutsevate projekteerimisettevõtete tavapärasest tasemest ei piisa korterelamute energiasäästlikuks rekonstrueerimiseks. Selline on olnud Kliima- ja Energiaagentuuri senine kogemus näidisobjektide kavandamisel ja kavandatu elluviimisel. Üksikute objektide puhul saavad Kliima- ja Energiaagentuuri insenerid ise projekteeija tööd parandada, projekteeerijaid koolitada või puuduolevad ehitusprojekti osad ise arvutada ja joonestada, terve toetusmeetme mahus aga ei ole võimalik igat konkreetset projekti detailselt kontrollida. Nii

ongi äärmiselt oluline, et riigihanke menetluses lepingupartneriks valitavad ettevõtted oleksid kogenud ning suudaksid energiasäästu ja tervislikku sisekliimat silmas pidades kvaliteetseid ehitusprojekte koostada. Kuna hankes osutus kvalifitseerituks vaid üks pakkuja, siis on ette valmistatud uus hange ning kavas on korraldada mitu teavitusüritust, leidmaks rohkem sobivaid partnereid.

Ja viies küsimus: "Kuidas Teie ministrina suhtute nendesse probleemidesse, mis Kliima- ja Energiaagentuuri pidevalt saadavad? Milliseid muudatusi on Teil plaanis teha agentuuri töökorralduses?" On hea meel tõdeda, et vahepeelsel ajal on Kliima- ja Energiaagentuuri nõukoda kinnitanud 2011. aasta eelarve ja tegevuskava. Ma julgen öelda, et see tegevuskava on oma sisult vägagi ambitsioonikas. Jätuks neil vaid jõudu ja tahtmist see ellu viia. Peale energiasäästu teemade on tugevamalt kaetud energeetika, kliimapoliitika ja säästva transpordiga seotud tegevused, sealhulgas valdkonna arendamiseks vajalikud uuringud ja analüüsid. Eelmisel korral viitasin ka vajadusele lahendada agentuuri organisatsioonilise arengu ja juriidilise staatuse küsimus. Arvan, et töö sisu, mõtestatus ja mõjus on vormist ja nimest tähtsamad, kuid põhimõtteliselt peaks organisatsiooni vorm vastama tema ülesannetele. See küsimus vajab arutamist ka roheliste fraktsiooni esitatud Kliima- ja Energiaagentuuri seaduse kontekstis. Ma ei usu, et me leiame lahenduse päeva, nädala või kuuga, kuid 2011. aasta jooksul peaksime jõudma põhimõttelise otsuseni. Ma loodan, et käesoleva arupärimise taga oli konstruktiivne tahe arutada, kuidas Kliima- ja Energiaagentuur parimal moel tööle panna ning et me saame õige pea teiega rääkida konkreetsetest lahendustest. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Aitäh teile vastuste eest! Ma täielikult mõistan, et kõik võtab aega. Raha aga eraldati agentuurile isegi enne, kui te polnud veel otsustada saanud. Aga see selleks. Vastusest, mille Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium meile teabenõude peale koostas, tuleb

välja, et reklaamikampaania läks agentuuril maksma 1 243 211 krooni, pluss käibemaks. Ma pean ütlema, et ma võtsin kätte ja uurisin asja, ent ei tea ikkagi, kus on seda reklaami tehtud. Siin on kirjas reklaam meediapindadel. Ma kuulen küll meediast pidevalt, kui IRL teeb oma valimiskampaania käigus reklaami. Kas te võiksite täpsustada, millist reklaami on tehtud selle agentuuri rahaga ja millise rahaga teete teie? Või on see kattuv reklaam, mis kliimaagentuuril ja teie erakonnal praegu käib?

Juhan Parts

Aitäh selle küsimuse eest! Ma ei tea, mis Kliima- ja Energiaagentuuri reklaamist te räägite. Eks nad ole teinud mitmesugust reklaami. Te näitate mulle saalist mingit valget lehte – ma ei ole hromant, et näen siit lugeda A4 formaadis lehelt maksimum 12-fondist kirja. Aga mina olen küll märganud, et Kliima- ja Energiaagentuur on aeg-ajalt teinud reklaami nii oma praegu avatud meetmetele kui ka muud reklaami. Võin teile kinnitada, et meie erakonna reklaam on Kliima- ja Energiaagentuuri ning kõigist muudest reklaamidest raudselt lahutatud. Ärge püüdke meile esitada süüdistust niisugustes asjades, millega Keskerakond näitab eeskujut. On võimatu, et IRL võtab kunagi üle Keskerakonna meetodid – me oleme nii saamatud, et me ei saa sellega iialgi hakkama. Meil lihtsalt ei ole selline lastetuba.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Kliima- ja Energiaagentuur on töötanud nüüd veidi üle aasta. Moodustatud sai see küll ebatraditsiooniliselt, aga minu arust on seal mõned päris normaalsed projektid ellu viidud. Mis te ministrina arvate, mida nad on jätnud tegemata või on valesti teinud? Millised puudused on teile agentuuri töös ja tegemistes silma hakanud?

Juhan Parts

Kui mälu mind ei peta, siis ma olen Kliima- ja Energiaagentuuriga seonduvalt teie vägagi kriitilistele arupärimistele vist neli korda vastanud. Kõigil neil neljal korral ja ka täna, muidugi, tõin ma välja selliseidki tahke, mis vääri-

vad teatud kriitikat. Kui küsija vähegi seda ettepanekut aktsepteerib, siis ehk ta vaatab varasematest vastustest järele, mis on kriitikat pälvinud momendid ja mis on positiivsed momendid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Nagu te ise oma vastuses praegu ütlesite, seda teemat on siin parlamendis õige mitu korda käsitletud. Ka on arupärijad viidanud lugupeetud riigikontrolöri härra Oviiri siinsamas saalis tehtud aruandele, mis oli küllaltki kriitiline. Kui te tänastele küsimustele vastuseid ette valmistate, siis milline hinnang teil kujunes? Kas te julgete öelda, et Kliima- ja Energiaagentuur on viimaste kuude jooksul oma tegevuses läbipaistvamaks muutunud? Kas teie kui minister võite kindlalt Eesti rahvale öelda, et selles asutuses sääraseid kuritarvitusi ei ole, mida on vahepeal ette heidetud, ja kas te olete agentuuri tööga rahul?

Juhan Parts

Kliima- ja Energiaagentuur on oma staatusest riigi asutatud sihtasutuse osa. Kõik reeglid ja lepingud on viimase kui sendi väljamaksmise osas piisavalt läbipaistvad ja kontrollitud. Samasuguseid probleeme võib tekkida igal riigiasutusel. Kui te viitate mingitele kuritarvitustele, korruptsioonile, nagu seda teie opositsioonipartner on nendel kolmel või neljal korral minu arvates teinud, siis – otsi, mis sa otsid, aga ei leia! Igasuguseid kahtlasi kavatsusi võib üritada inkrimineerida ja seda on ka tehtud, aga tegelik elu on minu arvates olnud natuke teistsugune. Me võiksime hoopis rohkem rääkida sellest, et kliimapoliitikas on globaalsel tasandil ja Euroopa Liidu tasandil toimunud igasuguseid arenguid. Ma imestan, et me sellele kuigivõrd ei pühendu. Meil on erilaadseid eesmärke seatud, meil on rakendatud erilaadseid hoonete energiatõhususe programme. Transpordi vallas on valitsus vastu võtnud taastuvenergia tegevuskava jne, jne. Siin saalis ma ei ole kordagi kuulnud teilt sisulisi küsimusi. Te tegelete mingite üleilsete ajalehtede pealkirjade ajendil ja oma rikutuse astmelt teatud maitse juurdelisisamisega, ja siin me siis

vestleme. Ma loodan, et järgmised arupärimised tulevad kliima- ja energiapoliitika kohta sisuliselt.

Teiseks tuletan veel kord meelde, et siin on püütud ka rohelisi süüdistada, et nad murdsid olemasoleva koalitsiooni. See ei vasta tõele. Lugupeetud rahvaliitlane Jaan Õunapuu on vist nüüd juba sotsiaaldemokraat. Kliima- ja Energiaagentuuri moodustamise nägi ette Riigikogus heakskiidetud pikaajaline energeetika arengukava, mille vastuvõtmist toetasid ühel häälel kõik fraktsioonid, välja arvatud roheliste fraktsioon.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! See A4 formaadis paber, mida te siin lugeda ei suutnud, tuli teie enda teabenõude vastusest. Ma loodan, et te loete ikka need paberid läbi, millele te alla kirjutate. Juhtub, et ei loe – mis teha! Kuid minu küsimus on teie nimetatud lastetoa kohta. See kliimaagentuur ja lastetuba ... Kas te võiksite öelda, kas te lõi- te selle kliimaagentuuri, mida oli selgelt vaja roheliste häälte kindlustamiseks Riigikogus, vaatamata oma lastetoale või tänu oma lastetoale?

Juhan Parts

Lastetuba ja agentuur on seotud sellega, mida teie kolleegid küsivad. Mitte teie, härra Seppik – te olete minu arust viimaste kuude jooksul läbi teinud olulise arengu, mida tähelepanelikud vaatajad on ka märganud. Te kogu aeg küsite mu käest ühte ja sama asja: et on mingisugune agentuur, mingisugune teine riigiasutus, on mingisugused muud rahad, ja kogu aeg te väidate, et sellega teeb IRL ja majandusminister isiklikult endale mingisugust reklaami. Ma kogu aeg vastan, et ei tee. Tule taevas appi! Kliima ja energeetika valdkonnas on suured väljakutsed ja osa nendest väljakutsetest puudutab iga inimese teadlikkust. Katsume nende vahel vahet teha! Te kogu aeg püüate meid süüdistada selles, et meil on mingisugune erakonna kampaania. Ka roheliste puhul on justkui erakonna kampaania. Aga ma äsja just ütlesin, et Kliima- ja Energiaagentuuri poolt hääletasite minu teada teie, härra Seppik,

samuti. Nüüd aga seate selle agentuuri vajalikkuse kahtluse alla.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Ratas!

Rein Ratas

Täna, esimees! Hea minister! Äsja te pahasite, et me räägime kõigest muust kui asja sisust. Ma püüan natuke teie muret leevendada ja anda võimaluse rääkida ka sisust. Arupärimine on Kliima- ja Energiaagentuuris toimuva kohta. Õelge, palun, kas teile teadaolevatel andmetel on Kliima- ja Energiaagentuuris arutatud, kui paljud kliimamuutustest on seni toimunud ja toimuvad praegu inimtegevuse tulemusena ning kui paljud neist tulevad universumis toimuvatest protsessidest ja nende seaduspärasustest. Ja mida teie ise arvate selle sisulise küsimuse kohta? Olen rääkinud.

Juhan Parts

Ma olen täiesti kindel, et Kliima- ja Energiaagentuuris on seda arutatud. Kui te panite tähele, siis mu vastus teie esimesele küsimusele oli, et lisaks hoonete energiatõhususele kui ühele prioriteetsele teemale on 2011. aasta tegevuskavas ka muud energia-kliimapoliitika seonduvad ettevõtmised, sealhulgas kliimapoliitika mõju analüüsid ja raportid Eesti Riigikogule ja valitsusele. Nii et me loodame agentuurilt tänavu kindlasti asjakohasemaid ning valitsuse või ühe või teise ministeeriumi ja erakonna tahtest sõltumatuid seisukohavõtte.

Minu enda seisukoht, nagu ma olen siin varem ka öelnud, on selles mõttes ülimalt skeptiline, et minu arvates pole kliimamuutuste taga eelkõige inimtegevuse mõju. Inimesel on muidugi mõju kliimale, kuid nii draamatilisi muutusi, mille kohta on siin püütud väita, et need on otseselt seotud inimtegevuse mõjuga, sealhulgas ka täiendava süsihappegaasi õhku paiskamisega, inimene kindlasti esile kutsunud ei ole. Kui te olete tähele pannud, siis kliima globaalse soojenemise ideoloogia jutlustamine on maailma meedia ja avalikkuse tähelepanu alt juba hakanud välja minema. Kuid see ei tähenda, et meie, puhtast keskkonnast lugu pidavad inimesed, ei sooviks ajada mõistlikku kliimapoliitikat. Ka globaalse soojene-

mise hirm sunnib meid ette võtma meetmeid, mis on meie keskkonnale kasulikud – need soodustavad säästvat eluviisi ja tulevad kasuks paljudele muudelegi asjadele, millest me kõik vägagi lugu peame – nii mina, teie kui ka kogu Eesti rahvas.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Avan läbirääkimised. Palun kõigepealt kõnepulti kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Proua esimees! Hea minister! Head kolleegid! Jah, Kliima- ja Energiaagentuuri on vaja – olen kahe käega poolt! Terve Riigikogu on selle poolt hääletanud, ja mitte üks kord, vaid vist kaks korda. Ja tõesti, seda agentuuri on vaja.

Aga mille pärast me võtame arupärimistes selle teema juba mitmendat korda üles? Vähe-malt kolm korda on minister pidanud siin Riigikogu ees aru andma, millega energiaagentuur tegeleb. Nagu ma ütlesin, olen seda meelt, et see agentuur, mis sai ellu kutsutud mitte päris õigetel alustel ning korra- ja reeglipäraselt, on teinud üht-teist positiivset. Teatud projektid, mis puudutavad hoonete energiakulu, on head ja toovad meie energiamajandusele kasu. Kuid samal ajal tahan ministrile öelda, et minu hingele teeb kõige rohkem haiget tõsiasi, et tänase majandusministri haldusalas on selliselt moodustatud asutus. Ja ometi on praegune majandusminister olnud riigikontrolör ja peaminister.

Energiaagentuur peaks tegelema energiastrateegia ja energiapoliitika väljatöötamisega. Tegelikult tegeleb meie Kliima- ja Energiaagentuur üsna kitsaste projektide elluviimisega ja teatud rahasumma jagamisega – seda oli 86 miljonit või natuke siia-sinnapoole. Üks energiaagentuur ei peaks tegelema ainult projektidega! Ta peaks tegelema strateegiate ja poliitikatega. Ja seda, et energiaagentuur ei ole tegelnud strateegiate ja poliitikatega, me näeme elektri hinnast. Meie elektri hind on viimase paari aasta jooksul tõusnud ja me teame, mis Eestis lähiajal elektri hinnaga veel juhtuma hakkab – kallinemine saab olema väga järsk. Üks põhjus, miks see nii on, on tõsiasi, et energiaagentuur ei ole nimetatud asjadega tegelnud.

Toon ühe konkreetse näite. Viis, kuidas praegu Eestis jaotusvõrku arendatakse, on äärmiselt kallis ja meile ei sobi. On tehtud poliitiline strateegiline otsus. Tegelikult on väga kitsas ringis otsustatud, et me läheme seda rada, valime sellised tehnilised lahendused. Need on võib-olla ilusad ja mugavad, need on kuskil teises riigis end ehk õigustanud, aga meie jaoks võivad need olla sobimatud. Tähendab, ühe suure strateegilise otsusega on mööda pandud. Tegeldakse küll teatud projektidega, aga strateegiliste asjadega mitte. Sellepärast me siin Riigikogus ei saa säärase agentuuri tööga rahul olla. Ja muidugi mitte ka ministri tööga, kes oma haldusalas lubab sellist korralagedust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Lembit Kaljuvee! Palun kõnepulti kolleeg Marek Strandbergi! Kaheksa minutit.

Marek Strandberg

Head kolleegid! Mina, nagu teate, olen selle suurepärase Kliima- ja Energiaagentuuri nõukoja juhtimise eest vastutav inimene. Kõigepealt mõnest aspektist eelkõneleja jutus, mis on, ütleme otse, täiesti laest võetud. Väita, et ühe riigiasutuse või riigiasutusena toimiva osakonna tegevuse tulemusena või õigemini tulemusetusena tõuseb energia hind Eestis, on pelk naiivsus. Energia hinda tõstab tegelikult turg. Energia hinda on tõstnud otsus astuda Euroopa Liitu, mis tehti üle kümne aasta tagasi. Selle otsuse eest meil pääsu polnud. Ainus viis selle otsuse mõjudest pääseda on tõepoolest sisuliselt ja kompetentselt tegelda kiireloomuliste asjadega.

Üks kiireloomulisi ülesandeid on loomulikult pakkuda võimalikult kiiresti ja kompetentselt välja lahendusi, mis energiakulutusi vähendavad. Mitte ühtegi teist teed hinna alandamiseks, õigemini energiakulutuste vähendamiseks ei ole. Ei ole ühtegi mehhanismi, mis energianäljas maailmas hoiaks energia hinda kontrolli all. Ükskõik millise energiakandja käibemaksu alandamine ei langeta mitte mingil juhul üldise trendina tõusvat energia hinda. See peaks igale majandusest arusaavale inimesele mõistetav olema.

On kritiseeritud, et realselt vähem kui aasta jooksul või umbes aasta jooksul tegutsenud

Kliima- ja Energiaagentuuri ei ole praegu saanud poliitika kujundajat. Mis parata, nii see on. Agentuuri põhieesmärk on olnud ennekõike kompetentsi kujundamine valdkonnas, kus mõju energiasäästule on kõige suurem. See on otseselt seotud just nimelt kodude ja muude hoonete energiasäästuga ning lokaalsete energiatehnoloogiate kasutamise, olgu tegemist soojuspumpade, päikesekollektorite või muu sellisega. Sellised seadmed võimaldavad tõepoolest inimestel sisseostetava soojus- või elektrienergia hulka vähendada ja nõnda vähendada ka asjaomaseid kulutusi. Praegu ei ole vabas maailmas mitte ühtegi teist teed suurte energiakuludega toime tulla kui see tee. On ka teisi teid, aga seda mitte vabades ühiskondades, näiteks diktaatorlikes maades, kus tõepoolest võib riigi ainujuht kehtestada mis tahes hindu nii gaasile kui elektrile ja öelda, et see ongi õnne tagatis. Meie paraku ei ela sellises maailmaosas. Meil on ainukene väljapääs elada säästlikumalt. Arenemine rahakotti vähem koormavate lahenduste suunas on mõistlik innovatsioon, ning seda ka energeetika ja ehituse valdkonnas.

Seda ma võin kinnitada, et ehituse valdkonnas on Kliima- ja Energiaagentuuri assisteeriv abi, mida suudetakse korteriühistutele ja nende liikmetele pakkuda, märkimisväärne. Ainuüksi projektide kvaliteedi paranemine aitab tagada, et inimeste enda ja riigi panustatud renoveerimisraha annab maksimaalse tulemuse. Ma kujutan ette, et kogu energiasäästu valdkond, mis siiaamaani on Eesti majanduses olnud suhteliselt vähetähtis, marginaalne, tõusebki majanduslikult olulisele tasemele päris pika aja jooksul. See ei juhtu kohe. 10–15 aasta jooksul tekkinud puudujääki ei ole võimalik ühe aastaga korvata ja see peaks olema arusaadav. Nii nagu peaks olema arusaadav härra Kaljuveele ka see, kuhu tegelikult on kadunud rahva raha. See raha on kadunud aastatepikkusesse põlevkivitööstuse subsideerimisse. Igal aastal kulutab Eesti maksumaksja miljardeid kroone, et eksisteeriks raudteed ja teed, et eksisteeriks tervisekindlustus ka põlevkivitööstuse piirkonnas haigestunud inimestele, et eksisteeriks n-ö vahendid, millest kaetakse jäätmetega seotud kulutusi. Neid, julgen öelda, on viimase 20 aasta jooksul olnud poole, kui mitte terve riigielarve jagu.

Me võiksime küsida, kus on olnud meie silmad varem, et me ei ole märganud, millisel moel on ajast ja arust tööstus, millesse ei ole kuigi sisuliselt ja innovatiivselt panustatud, tegelikult kulutanud meie elanike sissetulekuid. Nende sissetulekutega oleks võinud teha midagi arukamat: ehitada säästlikumaid kodusid, maksta neidsamu elektriarveid ja nii edasi. Ühesõnaga, tervikpilt on üsna komplitseeritud.

Lõpetuseks ütlen ma seda, et roheliste fraktsiooni initsiatiiv ongi olnud sisuliselt selles, et algatada Kliima- ja Energiaagentuuri muutumine selle kompetentsi päält, mis aasta jooksul on kogutud, tõepoolest sõltumatuks asutuseks, mille rollid saavadki olema kõik need, mida härra Kaljuvee ja paljud teised inimesed siin saalis on unistanud ja lootnud. Sellest peab kujunema n-ö poliitikaide ministriumideülevalt koordineeriv ja nendele kaasa aitav asutus. Aga üks on selge: ilma kompetentsita, konkreetsete oskusteta ei ole võimalik kujundada mingit poliitikat selliseks, et see oleks sisuline ja tõepoolest ka majandust soodsalt mõjutav. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Marek Strandberg! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

5. Arupärimine telekanalite vabalevist kadumise kohta (nr 561)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde, mis on Riigikogu liikmete Helle Kalda, Toomas Vareki, Lauri Laasi, Enn Eesmaa, Mailis Repsi, Nelli Privalova, Eldar Efendijevi ja Jüri Ratase 10. jaanuaril s.a esitatud arupärimine telekanalite vabalevist kadumise kohta. Palun, kolleeg Helle Kalda, veel kord kõnepulti!

Helle Kalda

Hea juhataja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! 10. jaanuaril s.a esitasid kaheksa Riigikogu liiget arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Arupärimine oli seotud sellega, et äkki kadus inimestel ära võimalus näha Kanal 11. Nagu te mäletate, läks Eesti 1. juulil 2010. aastal täielikult üle digitaaltelevisioonile, mis pidi vaatajate jaoks tähendama mitu korda rohkem telekanaleid ning paremat pildi- ja helikvaliteeti.

Kindlasti on see mitmes osas ka saavutatud. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi juurde loodi maapealsele digitaaltelevisioonile ülemineku koordineerimise komisjon, mis töötas 2007. aasta novembrist kuni 2010. aasta novembrini.

Suuremaid muutusi tõi digiteleviisioonile ülemineku kaasa inimestele, kes varem olid vaadanud televiisorit tavalise katuse- või toaantenniga. Nemad pidid eelmise aasta 1. juulist soetama endale kas digiboksi või ostma uue televiisori. Me teame väga hästi, et need inimesed elavad suures osas maal ja ei ole väga suure sissetulekuga, aga nad tegid sellise investeeringu. Sellega oli neil probleeme ja kulusid. Esiteks pidi inimene tegema umbes 1000-kroonise väljamineku digiboksile ning mõnes piirkonnas oli vaja soetada ka uus antenn, sest vana lihtsalt ei sobinud digilevi vastuvõtmiseks. Muretsejat lohutati, et see on väga hea ja rohkem kulutusi ei tule. Valitsuskomisjoni juht Jüri Pihel väitis, et tegemist on ühekordse kulutusega ning selle väikese investeeringu tulemusena saab edaspidi vaadata kuut kodumaist kanalit (ETV, ETV2, Kanal 2, TV3, Kanal 11, TV6). Esiatku kadus aga vabalevist ära TV6 ja käesoleva aasta alguses kadus üllatusena ära ka Kanal 11. Seega on kanalitest alles jäänud vaid neli.

Meie poole on pöördunud paljud inimesed, kes on väga kurvad ja hirmul, et kunas see asi lõpeb. Sellest tulenevalt oleme esitanud neli küsimust. Me loodame, et saame ministrilt vastused, mis kinnitavad, et need neli kanalit tõesti jäävad, ja ehk on võimalik siiski mõelda, kuidas saaks taastada võimaluse vaadata vähemalt Kanal 11.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Helle Kalda! Majandus- ja kommunikatsiooniminister, palun kõnepulti!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Ma vastan teie küsimustele.

Esimene küsimus: "KPMG Ungaris valminud uuring 19 Kesk- ja Ida-Euroopa riigi kohta näitas, et digiteleviisioonile ülemineku toob lisakanaleid ja investeeringuid. Paraku on Eestis läinud vastupidi. Mida tegi Eesti üleminekul digiteleviisioonile valesi?" Teie järeldus küsi-

muses ei ole täpne. Eestis on üleminek digitelevisionile samuti toonud lisakanaleid ja ka investeeringuid. Eestikeelsete kohalike kanalite arv on kahekordistunud ja rahvusvaheliste oma mitmekordistunud. Kolme kanali, ETV, Kanal 2 ja TV3 asemel on täna kuus kodumaist kanalit: ETV, ETV2, Kanal 2, TV3, TV6, Kanal 11. Lisaks on saadaval hulk eestikeelse tõlkega kanaleid, ma ei hakka neid üles lugema, neid on terve hulk, lausa kaheksa tükki. Leiame, et inimeste võimalused tarbida mitmekülgset meediateenust on kogu riigis põhimõtteliselt paremaks muutunud.

Kui teie küsimus puudutab aga seda, kas ühe või teise kanali valik on tasuta, n-ö tasuta ehk siis vabalevis, siis see on iga telekanali kommertsotsus. Tuleb tunnistada, et digitelevisionile ülemineku alguses need telesaadete tootjad – TV6 ja Kanal 11 – vähemalt planeerisid pakkuda programmi tasuta ja nad on seda ka teinud. Nüüd on nad äriplaani muutnud ja me peame lihtsalt aru andma, et see on iga telekanali otsustus. Riiklikul tasandil võivad nende valikute mõjutamise vahendiks olla ainult Kultuuriministeeriumi poolt teleringhäälingulooga sätestatud kohustused, seni aga ei ole ringhäälingulubade väljastaja niisuguseid tingimusi, piiranguid vajalikuks pidanud. See on täiesti eraldi arutelu teema, mida võib arutada siin Riigikogus ja valitsuses, mõelda, kas on vaja veel suurendada kohustuslikke ja tasuta levitatavate kanalite arvu.

Nõustuda ei saa ka väitega, et digitelevisionile üleminek ei toonud majandusse lisa-investeeringuid. Summaarsed investeeringud võrkude ja mitmesuguste seadmete ajakohastamiseks on hinnanguliselt üle 25 miljoni euro. Valdavalt oli tegu digitaalsete vastuvõtjate, võrkude ja telejaamade seadmete soetamisega. Ilmselt jäid oodatust väiksemaks investeeringud, mis oleks tulnud suunata täiendavalt kodumaise telesisu tootmisse. Muidugi on siin põhjuseks ka globaalne majanduslangus, mis vähendas eratelekanalite reklaamituluseid, ja seetõttu jäid tagasihoidlikumaks ka panused kodumaise sisuga saadete tootmisel.

Teine küsimus: "Eratelekanalid on toonud üheks põhjuseks vabalevis kanalite levitamisest loobumisel selle liiga kõrget hinda. Samas on Konkurentsiamet juhtinud tähelepanu, et tele- ja raadiosignaali saatva riigi enamusosalusega ettevõtte Levira kasumimarginaal on

väga kõrge. Kuidas kavatseb Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium probleemi lahendada?" Erakanalid maksid AS-ile Levira oma kanali levitamise eest analooglevis 10–15 miljonit krooni aastas ehk eurodes 640 000 – 958 000 eurot aastas. Pärast digilevile üleminekut makstakse AS-ile Levira 191 000 – 255 000 eurot ehk 3–4 miljonit krooni aastas. Järeldus on, et analooglevalt digitaallevile üleminek tähendab kanalile levitamiskulude vähenemist viis korda. Võrdluses lähinaabritega on võrreldavad levikulud Eestis märkimisväärselt madalamad. Leviteenuse hinna kujundus on jätkuvalt Konkurentsiameti kontrolli all ja AS Levira on kohustatud püsima lubatud rentaabluuse piires. Samas on Konkurentsiamet alustanud Eesti Ringhäälingute Liidu ja Eesti Digitaaltelevisiooni AS-i taotluste alusel haldusmenetlust, mille eesmärk on välja selgitada, kas Levira on rikkunud konkurentsiseaduse § 16 punkti 1 maapealse leviga ringhäälingu edastamise teenuse hinna kujundamisel. Juhul kui Konkurentsiamet tuvastab menetluse käigus, et konkurentsiseadust on tõepoolest rikutud, võetakse ka vastavad meetmed. Lisaks tuleb märkida, et vabalevis levivate erakanalite puhul on tegemist erakapitalil põhinevate ettevõtetega. Seda, millist ärimudelit kasutada ehk kas levitada oma kanalit tasuta või mingi tasu eest, otsustavad ettevõtjad.

Kultuuriministeerium, kes väljastab telekanalitele eetris olekuks vajalikke tegevuslubasid, kuulutas selle aasta 20. jaanuaril välja avaliku konkursi kuue vabalevi telekanali tegevusloa väljastamiseks.

Kolmas küsimus: "Väga paljudes piirkondades on endiselt digileviga probleeme ning esineb pildi hangumisi. Kuidas on plaanis digilevi signaali edaspidi parandada?" Digitelevisionile ülemineku protsessi käigus on Tehnilise Järelevalve Amet monitoorinud pidevalt digilevi signaali kvaliteeti kõikjal Eestis. Monitooringu tulemusel on Tehnilise Järelevalve Amet teinud AS-ile Levira, kes on vastutav digilevi signaali kvaliteedi eest, mitu ettekirjutust signaali parandamiseks. AS Levira on digilevi signaali parandamiseks paigaldanud üle Eesti hulgaliselt väiksema võimsusega abisaatjaid. Tehtud töö tulemusel ei ole Tehnilise Järelevalve Ametile pikka aega laekunud ühtegi põhjendatud kaebust digilevi signaali halva kvaliteedi kohta. Nii et kui keegi kuskil Eestis

kurdab selle üle, siis esimese sammuna soovitate pöörduda operatiivselt Tehnilise Järelevalve Ameti või vahetult AS-i Levira poole.

Küll aga on digilevile ülemineku käigus ilmnunud, et tarbijate antennisüsteemide seisukord ei ole hea. Lisaks vajadusele digiboks või digiteler muretseda tuli paljudel inimestel ka antennisüsteem korda teha. 2010. aasta juulikuus lahendas Tehnilise Järelevalve Amet üle 30 tarbija kaebuse kehva vastuvõtu kohta. Vaid kolmel juhtumil oli tegemist objektiivsete leviprobleemidega, üheksal juhtumil oli antenn katkine, mitmel korral valesti suunatud või oskamatult paigaldatud. Samas jätkab Tehnilise Järelevalve Amet ka edaspidi õigusaktidega kehtestatud digilevi signaali kvaliteedi nõuete täitmise kontrolli.

Neljas küsimus: "Inimesed ei ole rahul, et tasuta telekanalite hulk on vähenenud. Samas ei ole paljudes odavamates digiboksides kaardipesa, mistõttu ei ole võimalik sellise digiboksiga liituda tasulise teenuse pakkujaga. Seega tuleb inimestel osta uus digiboks, mis aga tähendab täiendavaid kulusid. Miks oli info digilevile üleminekul puudulik ning inimesi ei hoiatatud selliste ohtude eest?" Väitega, et info digilevile ülemineku kohta oli puudulik, ei tahaks nõustuda. Üldsust teavitati digilevi vastuvõtu võimalustest väga ulatuslikult. Ei mäletagi nii ulatuslikku teavitamiskampaaniat televisioonis, raadios ja kirjutavas meedias alates 2008. aastast. Informatsioon digilevile ülemineku protsessist, sealhulgas kaardipesa olemasolu vajalikkusest tasuliste programmide vaatamiseks, oli kättesaadav ka veebilehel ning infot jagati lühinumbril, mida inimesed muide väga massiliselt kasutasid. Vabalevis olevate telekanalite arv võib suureneja juhul, kui leidub ettevõtjaid, kes on huvitatud tasuta levis olekust, vaba sagedusressurssi selleks leitud digilevi algusest alates. Minu poolt kõik. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Palun nüüd küsimus, kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Aitäh, minister! Peab ütleva, et teie vastused jäid väga poolikuks. Kui digitelevisionile üle mindi, siis anti informatsioon, ma kontrollisin seda mitmest kohast, et inimesed saavad

neidsamu kaardipesi ja digibokse kasutada ja saavad ka uusi võimalusi kasutada. Täna sees situatsioonis on selge, et inimesed on teinud kulutusi digiboksi soetamiseks, aga kasutada nad seda ei saa. Minu küsimus on: miks tarbijakaitse lubas müüa selliseid digibokse, et inimesed peavad nüüd uued investeeringud tegema?

Juhan Parts

Aitäh! Kui teie väide, teie informatsioon, et kaardipesaga ja kaardipesata digiboksil on vaha ja ühel või teisel tasulist levi pakkuval ettevõttel võivad olla ka erinevad tehnilised nõudmised, vastab tõele, siis on inimestel alati võimalus pöörduda konkreetset tarbijakaitse poole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud minister! Inimesed on ju pettunud, nii nagu te isegi aru saate. Nendel, kes lootusrikkalt ostsid digiboksi ja arvasid, et kanaleid tuleb juurde, on programme tõesti vähemaks jäänud, sest kaks kadusid uuesti ära. Ma räägin vabalevi vaatajaskonnast. Te ütlete, et ressursi on, kui oleks vaid tahtjaid. Samas me teame, et konkurss kuulutati sügisel välja, aga see pole siiani veel lõppenud. Kas teil on andmeid, kas on tulemas uusi kanaleid? Kui ei, siis miks ja mida saaks riik teha, et tagada vähemalt ressursi ulatuses, sageduse ulatuses vabalevikanalite olemasolu?

Juhan Parts

Aitäh! Isegi kui TV6 ja Kanal 11 on pärast digilevile üleminekut otsustanud aasta algusest oma äriplaani muuta – mina neid põhjusi ei tea, küllap siis neil on majanduslikult mõistlik teistmoodi oma äri ajada –, garanteerib digitelevisionile ülemineku tegelikult ju ikkagi rohkem kanaleid. ETV2 enne ei olnud. Kui me peaksime levitama ETV-d ja ETV2 analoogleviga, siis esiteks on see väga kallis ja teiseks ei jätkuks meil analooglevis vastavat sagedusressurssi. Mul ei ole tõesti ülevaadet, mis plaanid on ühel või teisel telesaateid ja -programme pakkuval institutsioonil, aga me oleme loonud võimaluse, nagu ma juba oma ettekandes

märkisin, pakkuda teleprogramme ligi viis korda odavamalt, arvestades levitamiskulusid. Täiesti eraldi küsimus on – ma ei tea, kellega te tahate sellest rohkem vestelda, Kultuuriministeeriumi või kellegi teisega, võite muidugi ka minuga –, kui palju üks 1,2-miljoniline rahvas suudab neid saateid vaadata ja, mis kõige olulisem, kui palju ta suudab neid mõistlikult toota. Ma ei ole mingisugune spetsialist, aga niipalju kui mulle on n-ö briifitud nende programmide sisupoolt, siis ei ole ju suurt vahet, olgem ausad, kas mingi saade tuleb Eesti registreeritud kaubamärgi all ingliskeelse tõlkega või on ingliskeelselt levitav saade, millel on ka eestikeelsed subtiitrid. Lõppkokkuvõttena on telemaastik läinud tunduvalt rikkamaks. Kui me vaatame Eesti vaatajaskonna käitumise muutusi, siis teie väidate, et kogu rahvas on pettunud. Minul tekib jällegi küsimus, milles nad pettunud on, sest nende n-ö televaatajakäitumine on juba poole aastaga märkimisväärselt muutunud ja muutumas, arvestades seda mitmekesisust, mida praegu televaatajale pakutakse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua esimees! Lugupeetud minister! Mina oma praktikast julgen küll öelda: arenguruumi on küllaltki palju, et teha digipilt korralikult kättesaadavaks, ikkagi on veel seisakuid ja hakkimisi. Kuid lähiminek on meil olnud pikaajalisi interneti- ja televisioonikatkestusi. Kas härra minister on kursis, millest need olid tingitud?

Juhan Parts

Aitäh! Mis puudutab digipildi hangumist, siis ma rõhutan veel kord üle. Tehnilise Järelevalve Amet, kes on n-ö riiklik järelevalvaja, ja Levira, kus on tööl inimesed, kes inimeste põhjendatud kaebuste korral tulevad kohale, diagnoosivad, mis on ühe või teise Eestimaa kandi probleem, kui keegi väidab, et mingisugune mure on. Soovitage oma inimestele, kes kurdavad, tõesti julgelt nende poole pöörduda, sest siin on tegu ju ka üsna olulise riikliku ülesandega katta kogu Eesti n-ö digilevivõimekustega. Küsimus ei ole ainult mingites

Oprah' seebisaadetes, mida võib tundide kaupa magades vaadata.

Teie küsimus puudutas interneti levikut. Mida te täpselt silmas peate? Kui Elioni, siis ma ei ole saanud enda jaoks veel rahuldavaid selgitusi sellest ühel hommikul alanud katkestusest, mis kestis õhtuni välja. On olnud erinevaid seisukohti ja eksperdianalüüse, aga minu jaoks lõplikku põhjendust veel ei ole. Nii et ma jätaksin selle küsimuse praegu õhku.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh, proua Riigikogu esimees! Hea minister! Küsimustele vastates olete mitu korda viidanud kvaliteedi paranemisele digilevile üleminekul. Jah, ma olen nõus, inimestel, kellel on see võimalus, on loomulikult rohkem valikuid, ilmselt näevad nad ka paremat ja kvaliteetsemat telepilti. Kuid ma tulen ikkagi tagasi vabalevi juurde. Te nimetasite, et omal ajal tehti väga mahukaid teavituskampaaniaid, millelega ma olen täiesti üheselt nõus. Aga ma meenutan ka seda, kuidas nende kampaaniate käigus öeldi, et ostke endale kas uus televiisor või digiboks ja te hakkate nägema kuut tasuta kanalit. Nüüd võib öelda, et inimestele otseselt valetati. Kas teie kui minister saate praegu öelda seda, et kõik on suurepäraselt korras, inimesi ei eksitatud ja samamoodi võib edasi minna? Võib-olla kaob siis mingi aja pärast veel üks-kaks kanalit vabalevist ära?

Juhan Parts

Aitäh! Me ei saa väita, et kanaleid enam ära ei kao, aga me ei saa välistada ka seda, et vabalevi kanaleid tuleb juurde. Mida me valitsusena saame Riigikogule kindlasti öelda, on see, et ETV ja ETV2 saavad olema piisavalt rahastatud. Ei saa mina aga võtta mürki nende väljaandjate eest, kellele kuuluvad praegu n-ö vabalevis olevad Kanal 2 ja TV3. Loodetavasti läheb neil hästi ja nad muudavad oma äriplaani ka kõnealustel kanalitel. Valitsus ei ole kordagi rääkinud, et kõige tähtsam põhjendus, miks digilevile üle minnakse, on telekanalite arv. See peab olema mingi teistsugune valitsus, kelle arvates rahvale on kõige tähtsam see, et nelja telekanali asemel saab vaadata kuut telekanalit. Ma palun veel kord vabandust, aga kui

neid kanaleid n-ö plöksutada, võtta endale selleks pool tundi aega, siis ma pean tunnistama, et ma toetaksin isegi kanalite arvu vähendamist. Aga see ei ole minu võimuses. Ma arvan, et see ei ole kunagi olnud valitsuse jaoks argument. Valitsuse jaoks on põhimõtteline argument olnud n-ö teatud sageduste ressurss, tunduvalt ajakohasema tehnoloogiaga saadete ja muude signaalide edastamise võime ning analoogsageduste vabastamine selleks, et pakkuda lairibainterneti võimalusi üle riigi. Need on hoopis strateegilisemad valikud. Mis puutub sellesse, kuidas tihtipeale on inimestele öeldud, et tekib suurem valik ja see on meeldiv, siis see ongi ju tekkinud! Ma räägin neljast vabalevi kanalist, mida esialgu oli kuus, ja ma räägin paljudest nendest kanalitest, mis on juurde tulnud ja mida on võimalik jälgida eesti keeles. Kokku on neid kanaleid võib-olla 14-15, kui kasutatakse erinevaid vahendajaid ja makstakse selle eest mingit kuutasu. Kas see kuutasu käib üle jõu? Ma kaldun isegi arvama, et ei käi. Minu pensionärist isa maksis kah ühele vahendajale ja vaatab ennast vaata et segaseks, jälgides neid telekanaleid, Eurospor-dist alustades ja lõpetades ma ei tea millega. Parem, kui ta ei oleks seda otsust teinud ja oleks teleka ausalt öeldes kuhugi mujale viinud.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra majandus- ja kommunikatsiooniminister, vastamise eest! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

6. Arupärimine kohalike omavalitsuste raske olukorra kohta (nr 551)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde. Riigikogu liikmete Inara Luigase, Enn Eesmaa, Kalle Laaneti, Vladimir Velmani, Jüri Ratase, Toivo Tootseni, Olga Sõtniku, Kalev Kallo, Rein Ratase, Evelyn Sepa, Kadri Simsoni, Aivar Riisalu, Ester Tuiksoo, Tiit Kuusmiku, Lembit Kaljuvee, Valeri Korbi, Helle Kalda ja Mailis Repsi 13. detsembril 2010 esitatud arupärimine kohalike omavalitsuste raske olukorra kohta. Palun kolleeg Inara Luigase kõnepul-ti!

Inara Luigas

Austatud proua juhataja! Lugupeetud rahandusminister! Esitasime selle arupärimise juba 13. detsembril, s.o peaaegu kaks kuud tagasi. Arupärimine on kohalike omavalitsuste raske olukorra kohta. Aga nagu me kõik teame, ei ole see olukord kaugelki kergemaks läinud. Kui tuletada meelde aastat 2009, siis me teame, et 2009. aastal tehti riigieelarve kärpe. Kärpe tagajärjel vähendati kohalikele omavalitsustele laekuva üksikisiku tulumaksu määra, mis oli 11,93%, 11,4%-le. Lisaks sellele, et vähendati tulumaksu määra, vähenes tulumaksu laekumine iseenesest. Kõik see on tegelikult jätnud jälje kohalike omavalitsuste rahakotti. Samuti on kõik need aktsiisitõusud ja käibemaksumäära tõusud survestanud kohalike omavalitsuste tulubaasi. Kohalikud omavalitsused on pöördunud nii Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kui ka Rahandusministeeriumi poole ning rääkinud oma murest regionaalminister Kiislerile. Regionaalminister Kiisler on avaldanud arvamust, et tulumaksu osa tuleks siiski taastada selles ulatuses, mis oli enne 2009. aasta kärpet. Samuti on regionaalminister avaldanud soovi, et kohalike omavalitsuste tulubaasi määr võiks tulevikus siiski ka suurenda.

Seoses sellega, et ka lumeolud ja lumetõrje on teinud kohalikel omavalitsustel eelarvekohustuste täitmise raskemaks, on meil rahandusministrile neli küsimust. Ma palun, et rahandusminister loeks küsimused ette, ja me ootame nende vastuseid. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Inara Luigas! Palun kõnepul-ti lugupeetud rahandusministri!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Hakkame otsast peale. Kõigepealt, ma ikka imestan, et erakonnad esitavad omavalitsusi kui kõige raskemat sotsiaalset riskigruppi ja ignoreerivad seda, et tegemist on ühe tervikliku riigiga. Ei saa niimoodi vastandada ja viriseda ainult omavalitsuste tulubaasi teemal.

Aga esimene küsimus on, kuivõrd tõsiselt arutati seda küsimust valitsuse istungitel. Natuke ikka arutati ja arutati ka eelarveläbirääkimistel regionaalministriga. Sellised soovid, nõudmised ja ettepanekud, et taastataks tulu-

maksuprotsent, ei olnud igatahes küll kuidagi kooskõlas eelarve olukorraga. See tähendab, et ruumi suuremaks loobumiseks tulumaksust riigieelarves ei ole. Kui võrrelda omavalitsuste ja riigi tulubaasi kriisieelse tasemega 2007. aastal, siis 2011. aastal on riigi laekumised endiselt 2% ja omavalitsuste omad 1% väiksemad. Nii et ma ei näe põhjust, miks seda teemat kogu aeg üles tõstetakse, õieti ma ei näe sisulist põhjendust. Ma olen olnud aastaid selle vastu, et kui riik alandab maksu oma kodanikel, kes elavad korraga nii riigis kui ka omavalitsustes, siis see jääb täiesti keskvalitsuse eelarve kanda. Aga nii tehti aastaid. Buumi ajal oli sellega kõik korras, me suutsime koguda reserve, aga kui läks kitsaks, siis tuli lihtsalt võtta teistsugune suund. Selle teistsuguse suuna üks põhjus oli tõepoolest see, et omavalitsusi oli tükk aega eelistatud. Teine oli see, et omavalitsused keskeltläbi – nende käitumist on tegelikult raske üldistada, see on paljude suhtes ebaõiglane – ei tulnud riigi rahanduspoliitikaga kaasa. Kui me pidime kulusid dramaatiliselt kokku tõmbama, tegema struktuuri-reforme, siis vaatas just mitu suuremat omavalitsust asja pealt. Kõige suurem ütles tihti ka selliseid lauseid, et õppige rahaga toime tulema, et temal on kõik hästi. Teile on seda küll sada korda räägitud, aga kui me taastaksime selle tulumaksuprotsendi, siis laias laastus saaksid sellest rahast poole Tallinn ja ümbritsevad vallad. Tegemist on piirkondadega või valdadega, kes enamikus on rohkemal või vähemal määral riigi rahanduslikele pingutustele vastandunud nii retooriliselt kui ka praktiliselt. Jätame siis võib-olla Tallinna üle mainimata, aga üks valdadest on näiteks kaotanud maa-maksu, mis oleks talle üks lisatulu allikas, autonoomia vorm. Kas oleks siis õiglane taastada selle kompenseerimiseks tulumaksuäär tolele vallale? Tema põhjendused on seejuures sellised, et nii on neile kasulik, niimoodi nad meelitavad valda uusi elanikke. Riigi poliitika seisukohalt on ju naeruväärne seda aktsepteerida, pidada õigeks süsteemi, kus vallad sedapidi omavahel konkureerivad ja tõmbavad elanikke ära. Teine vald, kes suutis Eestis püsitada võlakoormuse rekordi – praegu ta küll juba pikka aega konsolideerib, õigemini, mitte pikka aega, aga eelkõige peale valimisi –, vastandus riigile tükk aega jutuga, et neil on vaja võlgu elada, et neil on palju elanikke. Ja selle

võlguelamisega meelitasid nad jällegi kodanikke, maksumaksjaid oma valda elama. Tagajärg on infrastruktuuri ülekoormatus, liiklusummikud. See on tõsiasi. Kolmas vald on oma võlakoormaga taas üsna rekordtasemel, hetkel vist isegi rekordi hoidja. Kah imestab, kuidas küll siis nende riigi meetmetega on, et ei anta struktuurivahendeid juurde, et neil on seal võlakoorem ainult 150%, mille eest neid karistatakse. Ühesõnaga, kõik on nõus rohkem kullutama, rohkem laenu võtma, aga mitte tulema kaasa sellise üleriigilise solidaarse kärpeprogrammiga. See on olnud väga suur probleem, moraalne probleem ja rahanduslik probleem, sest kõik teised on pidanud selle võrra rohkem kärpima.

Kui nüüd küsida, millised on positsioonid, siis on üks teema, kus me kindlasti oleme regionaalministriga vastaspoolel. Räägime siin kahest ministrist, räägime kahest erakonnast, sest meil ei ole see ka erakondlikult nii täpselt sõnastatud. Mina olen selle poolt, et kui läheb kergemaks, siis taastatakse tasandusfond või suurendatakse tasandusfondi, st aidatakse nõrgemaid ja aetakse regionaalpoliitikat. Regionaalminister räägib tulubaasi suurendamisest üldiselt, mis tähendab taas kõige rikkamate valdade eelistamist, sest nemad saavad 100% tulumaksust endale, väiksematele ei jätku nangunii, nemad saavad mujalt juurde. Nii et mina olen regionaalpoliitika poolt, ma ütlen ausalt. See on täpselt meie positsioon, alates eelarveläbirääkimistest. Rohkem polegi siin minu arust midagi lisada. Kui te tahate öelda, et omavalitsusi on kiusatud, siis tegelikult on ju investeringutega vägagi püütud eelistada regioone, CO₂ rahaga on püütud eelistada regioone, seal ei ole omafinantseeringut, seal otsitakse võimalust, et omavalitsused saaksid renoveerimisraha ikkagi rohkem kasutada. Riik ei saa põhimõtteliselt öelda, et ta on omavalitsustele võlgu. Riik arvab, et ta on tervik, et valitsus ja omavalitsused ajavad põhimõtteliselt ühte asja eri pooltelt vaadates. Kui ei suudeta ühtselt käituda, siis tuleb vahel ka tugevamaid meetmeid võtta.

Teine küsimus: "2009. aastal kuulus kärpimisotsuste juurde retoorika, et olukorra paranedes taastatakse kärbitud toetused ning ka kohalike omavalitsuste tulubaasi suurendatakse. Millal kavatakse valitsus kohalikele omavalitsustele appi tulla ja tagada neile vajaliku

rahastuse?" See vajalik rahastus on muidugi ise üks retoorika. Aga mina ei tea, kelle retoorikale 2009. aastal te viitasite, see on olnud kogu aeg erinev ja erinevate inimeste jutt. Mina ei ole kunagi arvanud, et tulumaksuprotsendi suurendamine on regionaalpoliitika. Ei ole, see tähendab rikkamate eelistamist – nii lihtne see ongi. See ei ole mitte viimase paari aasta kogemus, see on paariteistkümne aasta kogemus.

Kui rääkida omavalitsuste olukorrast, siis eelmise aasta novembrist alates on märgata, et KOV-ide tulumaksulaekumine on paranemas. Loomulikult me jälgime olukorda, aitame omavalitsusi saneerimisega, oleme aidanud ülemäärase tulubaasi vähenemise meetmega. Oleme muidugi valmis ka kaaluma poliitikate muutmist tulevikus, aga praegu ei ole see põhjendatud.

Kolmas küsimus on lumetõrje rahastamise kohta. Ma saan aru, küsimus on selles, kas lumetõrjemasinad peaksid saama aktsiisivaba kütust. Mina olen kogu aeg sellise maksusoodustuse vastane olnud. See on üks näide, kuidas riik satub ise maksuerandi lõksu, ta ei aja enam seda poliitikat, mis on eesmärgiks seatud, vaid likvideerib selle tagajärgi. Iga maksusoodustuse puhul tekib mingisugune analoog, mingi piirijuhtum, kus läheb uueks vaidluseks. Kui idee on see, et aktsiisid on ainult asfaldipanekuks, siis mina olen sellele alati vastu vaieldnud. Ei ole! Aktsiisidel on palju laiem roll kui asfalteerida maanteid ja sellise protsendi kirjutamine seadusesse on iseenesest eksitav. Fossiilsete kütuste põletamisel on väga mitmesugused tagajärjed ühiskonnale ja keskkonnale. Nende kõigi rahastamine aktsiisi arvel on õigustatud. Nii et ma olen iseenesest rohelise maksustamise pooldaja, aga rohelise maksustamise siht ei saa olla rohkem asfalti. Meie oleme kasutanud neid direktiivis sisalduvaid kompromisse ülemäära, kõikvõimalikud valdkonnad on saanud maksusoodustuse põhjendusel, et ei sõideta ju teedel. Nüüd oleme ringiga olukorras, kus ka need traktorid, mis on defineeritud kui mitte teedel sõitvad, tahavad teedele tagasi tulla. Üksikute lumerohkete talvede pärast ei ole kindlasti õige maksupoliitikat veel kord lõdvendada. Nende valdkondade pidev laiendamine tähendab eelarvele hiigelkulu, see on kasvav kulu. Soodusvaldkondade arvu suurendamine on vale samm.

Mis puutub eriolukordadesse, siis nende puhul ei ole maksuamet lumetõrjemasinaid trahvinud. Küll aga on juhtumeid, kus need pakuvad ebaausat konkurentsi, neil on leping omavalitsusega ja nad kasutavad siiski odavamat kütust. See tähendab, et konkurentide suhtes ollakse ebaaus. Need juhtumid on muidugi karistatavad ja maksuamet sekkub täiesti õiglaselt. Aga eriolukordade puhul, kus tõesti minnakse külamehe traktoriga lihtsalt appi, tuleb leppida sellega, et on halb seadus. Seda halba seadust ei peaks rakendama saksa korralikkusega, nii kurb kui see ka ei ole. Me oleme valitsuses natuke arutanud asja sellest seisukohast, et võib-olla peaks siin olema mingisuguse üle-eestilise komisjoni otsus, mis ütleb, et nüüd on eriolukord, nüüd te võite kasutada odavamat kütust. See teeb jälle maksuameti olukorra väga raskeks, ta peab kontrollima mingeid kütusejääke. Kõik see on väga keeruline. Aga eriolukorras me oleme seaduste tõlgendamisel loomulikult väga leplikud, mis seal salata. See kriisikomisjon saaks siis anda sellise autoriteetse otsuse, sõltumata leplikkusest. Võib-olla see on väljapääs. Kui jätta see mingi kohaliku kriisikomisjoni otsustada, siis on omavalitsus, kelle eelarvest teede rahastus ju tuleb, kohe huvitatud selle maksimaalsest rakendamisest. Kuulutame iga lumesaju eriolukorraks, kus on lubatud kasutada odavamat kütust. Aus lähenemine on tegelikult see, et teede hooldus makstakse siiski kinni, ei rakendata mingisuguseid ümbernurgavõtteid, mingeid maksusoodustuste süsteeme. See tekitab ainult lisavaidlusi ja tülisid ning kindlasti on siis sulidel palju rohkem manööverdamisruumi.

Neljas küsimus ka, kütuse maksuvabastus lumetõrjel. Sellele ma juba enam-vähem vastasin, et me poleks tohtinud seda džinni pudelist välja lasta, me poleks tohtinud lasta sel valdkonnal laieneda. Kui alguses oli jutt, et rakendame ainult põllumajanduses, siis ainuüksi sellegagi on probleem, aga me oleme laiendanud seda metsandusele, me oleme laiendanud seda ehitusele, kalandusele, igale poole. Aktsiisi mõte on siiski sundida tarbima ökonoomsemalt, väga erinevatel põhjustel, mitte lihtsalt sellepärast, et asfalti on vaja panna. Ei ole, see asfaldipanek on minu jaoks aktsiiside puhul täiesti sekundaarne asi. Ka põllumeeste toetamine ei peaks olema sõltuvuses sellest, kui

palju ta suudab kütta, põletada kütust, ja ka teede hoolduse toetamine ei peaks olema sõltuv sellest, kui palju põletatakse kütust. See peaks olema läbipaistvalt rahastatud.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra minister! Teile on ka küsimusi. Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Ütlesite väga õigesti, et teeholdus tulebki kinni maksta. Eelmise aasta 30. detsembri kuu-päevaga esitasid kohalike omavalitsuste organisatsioonid, Eesti Linnade Liit Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumile ning Rahandusministeriumile taotluse, et tulenevalt lumerohkest talvest ja lumetõrjele tehtud suurte kulutuste tõttu eraldataks neile vajalikud vahendid. Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium vastas otsekohe, et vahendeid ei tule, Rahandusministerium vastust ei saatnud. Miks see vastus on saatmata? Ja kui te vastuse annaksite, siis milline oleks teie vastus?

Jürgen Ligi

Mina andsin oma vastuse sellega, et eraldasid eelmisel aastal neile peaaegu kogu allesjäänud valitsuse reservi, 15 miljonit jagati omavalitsustele aasta lõpus ära, nii palju kui me suutsime säästa. Peast rääkides, 7 miljonit oli see raha, mille me jätsime reservi, kuna omavalitsustega on olnud läbirääkimisi või tehtud selliseid kompamisi teemal "saneerimine". Meil oli ka selleks veel natukene jääke vaja. Aga nii palju kui me saime, nii palju me andsime. Põhimõtteliselt ei saa riik olla ka selline viimane päästeingel mis tahes puhkudel. Omavalitsustel on eelarvete planeerimisel alati ka omavastutus. Kui küsimus on teedes, siis päris nii ei saa, et muudkui küsime ja valitsusel on alati raha olemas. Valitsuse reserv ei ole niimoodi planeeritud, et kui omavalitsustel tuleb puudu, siis antakse. Kui ma olen siin seoses peatsete valimispühadega rohkem ringi käinud, siis olen kuulnud ka seda, et mõnes kohas on riigiteed halvemini lahti aetud kui kohalikud teed. Ka selliseid juhtumeid on.

Ma arvan, et teedepoliitika üldiselt väärib pärast valimisi rahulikumat arutelu. Tohtu suured infrastruktuurivaidlused hoiavad kinni väga suuri summasid, aga samal ajal hoiab

lumi jällegi teid kinni, sest et need projektid söövad väga selgelt ära teedeholduse raha. Me peaksime rahulikumat vaatama, kui palju meil siis ikkagi on vaja neid ülikalleid teesõlmi ja kohtuasju nende ümber. Ühes valdkonnas ei saa ka lausa luksuslikuks minna, kui inimesed on samal ajal füüsiliselt lumes kinni, nii nagu see on, et ei saa töölegi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Suur-suur tänu nende väga ülevaatlike ja asjalike vastuste eest, mis te siin praegu meile andsite! Mis puudutab lumeteemat, siis tegelikult ei taha ma küll sellel teemal küsida, aga ma tean, et rahanduskomisjoni on tulnud praegu Lääne-Virumaa omavalitsuste taotlus – lumekoristuskulu on neil olnud üle 300 000 euro. Ma loodan, et Rahandusministerium ja valitsus käituvad selles osas positiivselt ning mitte ainult Lääne-Virumaa suhtes, vaid ka teiste maakondade suhtes.

Ma tuletan meelde eelmisel aastal omavalitsustega peetud läbirääkimisi, kus riik ja kohalikud omavalitsused ei suutnud kokku leppida. Omavalitsused on ka siinsamas saalis rõhutanud, et regionaalminister ei ole võib-olla see kõige pädevam institutsioon, kes võiks eelarvete üle läbirääkimisi pidada, et see võiks olla rahandusminister. Oma kogemuste põhjal oskate kindlasti midagi öelda. Kuidas te suhtute sellesse? Kas te oleksite sellega päri, kas olete selleks valmis või ei?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei ole kahjuks valmis valimisi ära jätma. Minu tulevik on ju kõik selle taga. Iseenesest oleme arutanud, et võib-olla võiks teha ühe tõsisema ministrikoha, ühendades põllumajandus- ja regionaalministri maaeluministriks, kes võiks vabalt olla see persoon. Praegu tundub mõlema roll olevat poolik ja natuke üksluine. Aga muidu miks mitte, rahandusministril on tööd nagunii rohkem, kui ta jaksab teha, ei see küll küllale liiga tee. Vaatab siis, mis need ideed on.

Mis puutub Lääne-Viru omavalitsuste palvesse, siis seda muljet ma küll ei tahtnud jätta, et hakkame juba jaanuarikuus riigilt küsima,

sest raha on juba otsas. See on natuke piinlik. Ma ei arva, et riik on see, kes kõik valeplaneerimised kinni maksab, ja juba aasta alguses. Aasta lõpus tulime vastu, aga sellel ei tohi olla ka nii võimast pretsedendi väärtust. See oli selline ajutine sekkumine ja erakordne olukord, aga mitte nii, et edaspidi me enam lumeraha ei planeeri, meil on lahke valitsus, enne valimisi kindlasti veel lahkem, maksab juba enne kinni, ütleb, et mitte ainult Lääne-Virumaal, vaid ka Ida- ja Põhja-Virumaal. Minu mõte on ikkagi see, et iga omavalitsus peab tegema mõistliku eelarve, väikese reserviga ja mitte võlgu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh, proua esimees! Lugupeetud härra minister! Te ütlesite, et erimärgistusega kütuse süsteem iseendast ei olegi kõige parem võimalus. Sellega võib vist peaaegu nõus olla küll. Ütlesite ka, et kogu seda asja peaks muutma. Kas selle muutmise suunas on hakanud mõtted juba liikuma ja kas mingeid rehkendusi või muudatusettepanekuid töötatakse ka läbi? Milline võiks olla toetuste süsteem juhul, kui erimärgistusega kütus ära kaotada?

Jürgen Ligi

Me oleme seda põllumeestega arutanud. Põllumehed iseenesest oleksid nõus saama toetusi ikkagi ühtse paketi, mitte bensiini- või diislivormis eraldi. Me oleme Rahandusministeeriumis jõudnud koosolekutel, kirjavahetustes üsna üksmeelsele arvamusele, et sellest süsteemist peaks lahti saama. Aga ütleme, saatan on ikkagi väga paljudes detailides, et mitte öelda rohkemas kui detailides, sest erimärgistusega kütuse, õieti maksusoodustusega kütuse, nii oleks õigem öelda, valdkond on nii lai. Näiteks kodune õliküte – ilmselt sotsiaalselt ei mängi see välja, et me lihtsalt küsime, ilmselt ei halda me selliseid kodutoetusi ära, et vaatame, kes kütab ja kes ei küta, kui palju jne. Selles mõttes on kodud kohe probleem, kuigi idee poolest, roheline maksustamise seisukohalt peaksid ka nemad maksu maksma, aga me saame aru, et see ei ole väga paljudele jõukohane. Siis ehitus, metsandus, kalandus, kellele see vaevalt mingi määrav kulu on, aga siiski. Sellest tuleb hulk vastusei-

su. Me peaksime seda valdkonda ahendama, mitte kõike kinni maksma. Kütuse põletamine on globaalne probleem. See ei ole nii, et teeme seda lihtsalt maksuvabalt. Mul ei ole lihtsalt vastust, aga tegeleme sellega edasi, ehk õnnestub järgmises valitsuses jälle rahulikumalt arutada, mitte niimoodi grupihuvidest lähtuda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Oma vastamise algusosas te väljendasite üsna selgelt, et kui on rasked ajad, siis pole õige, et ainult riigieelarve kannab kaotusi, et vastutama ja kaotusi kandma peaksid ka omavalitsused. Teisalt on põhiseaduses üsna üheselt sätestatud, et kohalikel omavalitsustel on iseseisev eelarve ja nad on täiesti autonoomsed oma eelarve kasutamise üle otsustama, välja arvatud juhud, kui riik paneb neile ülesandeid, ja nende ülesannete täitmiseks peab riik raha andma. Seda ütles eelmisel aastal selgelt ka Riigikohus, kohustades valitsust andma täpselt teada, millised on kohaliku omavalitsuse ülesanded ja kui suur on nende täitmiseks kuluv raha. Te ei öelnud paraku, millised kohustused omavalitsustel ära jäid ja millal saab valmis omavalitsuste kohustuste nimekiri.

Jürgen Ligi

Aitäh! Riigikohtu otsus oli hästi vastuoluline. Seda täht-tähelt täita vaevalt õnnestub, sest riik on sedavõrd tervik ja läbipõimunud, aga me proovime neid tõlgendusi loomulikult seadusetähes maksimaalselt arvestada ja eelarve koostamisel ka. Ei ole nii, et meil on siin täpne piir ees. Kattuvaid funktsioone on palju ning selliseid pehmemaid ja jäigemaid kohustusi on omavalitsustel ka erinevaid. Riigi kohustused, ütlen mina tunnetuslikult, on üldiselt palju jäigemad dikteeritud seadustest. Nii et kui te tahate omavalitsuste autonoomiat kaitsta, siis kindlasti ei maksa arvata, et on mingisugune täpne tulumaksuosa, mis tuleb eraldada, mitte seda. Küll aga ei tohiks neid oma manööverdamisvõimalusi lasta omavalitsustel vähemaks võtta. Näiteks maamaksu võimalusi on omavalitsused kasutanud nii ja teisiti. Mõni on maamaksu nulli lasknud, kuidas sa kompenseerid seda pärast siis tulumaksuga teiste ar-

vel? Mõni võtab maksimumi, mõni on seal keskel, aga enamikul oleks reserve. Omavalitsustel on palju lihtsam nõuda riigilt, aga samas jätta kasutamata oma võimalused – nii on populaarsem. Ma arvan, et kõige õigem oleks omavalitsustel täpselt nagu riigilgi kulusid kokku hoida. Lisatulude otsimine on siiski teisejärguline küsimus.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra rahandusminister! Avan läbirääkimised. Kutsun kõnetooli Inara Luigase. Palun!

Inara Luigas

Austatud Riigikogu juhataja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Tahaksin teha paar märkust kohalike omavalitsuste tulubaasi kohta. Alustuseks räägin ehk sellest, nagu rahandusminister väga õigesti ütles, et kui riik hoiab kokku, siis peab ka kohalik omavalitsus kokku hoidma. Aga ma toon siinkohal välja need summad, mis riik kohalike omavalitsuste tulubaasi pealt kokku hoidis. 2009. aastal, kui tehti esimene kärbe ja kohalikele omavalitsustele laekuvat üksikisiku tulumaksu määra vähendati 11,93%-lt 11,4%-le, oli juba poole aasta mõju 278 miljonit krooni riigi kasuks. 2010. aastal oli see mõju 410 miljonit krooni ja 2011. aastal 440 miljonit krooni. Ja kui me räägime siin, et kohalikud omavalitsused peaksid oma reserve moodustama ja fonde looma, et siis rasketel aegadel nendest raha võtta, siis olgem ausad, kohalikud omavalitsused on väga alalhoidlikud institutsioonid ja vaatavad väga tähelepanelikult, kuhu ja kuidas raha suunata. Viimaste aegade käibemaksumäära tõstmiste ja aktsiisitõusude tõttu kohalikel omavalitsustel enam neid reservide loomise võimalusi ei ole. Nagu ma rahandusministrile küsimust esitades juba ütlesin, tegid kohalike omavalitsuste esindajad ja linnade liit 30. detsembril Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumile ning Rahandusministeriumile taotluse, et saada toetust lumetõrjeks. Kahjuks ei saanud Rahandusministerium isegi vastust, kas rahalist abi on üldse loota või mitte.

Miks me arvame, et kohaliku omavalitsuse eelarvet ei tohiks kärpida siis, kui riigil on raske? Sellepärast, et nagu kõik lihtinimesed teavad, tuleb abisoovi ja murega minna kõigepealt kohaliku omavalitsuse uksele koputama.

See on lähim institutsioon, kellele lihtnimene üldse saab oma mured edasi anda. Ja mis saab maainimesele olla hullem kui lahti lükkamata teed talvel? Me ei saa rääkida ei maaelu jätkusuutlikkusest ega ka kohalike omavalitsuste jätkusuutlikkusest. Kui me räägime sellistest ühekordsetest kärbetest, siis võime öelda, et riik korraldas kohalikele omavalitsustele tulubaasireformi, analüüsimate tagajärgi ja seda, kuidas kohalikud omavalitsused nende kärbeta hakkama saavad.

Lõpetuseks tahaksin öelda, et igal Riigikogu fraktsioonil oli õigus tõstatada nende nelja aasta jooksul siin Riigikogus üks riiklikult tähtis küsimus. Keskerakonna fraktsioon tõstas selle küsimusena teema pealkirjaga "Maaelu vajab uusi sihte". Siisamast kõnetoolist rääkis Riigikogu liikmetele Soome näidetest Kymenlaakso maakonna Eesti esinduse juht Pekka Linnainen, kes ütles, et Soomes on omavalitsus püha. Kui me tahame, et me natukenegi suunduksime Soome mudeli poole, et meie elu oleks natukenegi võrdväärne Soome eluga, siis me võiksime selle austatud isiku sõnu kuulda võtta. Ta toonitas, et mitte kuskil mujal maailmas ei ole vist teist nii püha institutsiooni, kui on Soomes kohalikud omavalitsused. Seega on mul rahandusministrile palve, et me jälgiksime seda ilusat Soome eeskujut. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Inara Luigas! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

7. Arupärimine IRL-i parteiasjade ajamise kohta riigi raha eest (nr 565)

Esimees Ene Ergma

Läheme viimase arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Lauri Laasi, Kadri Simsoni, Kalev Kallo, Valeri Korbi, Tiit Kuusmiku ja Kalle Laaneti 24. jaanuaril s.a esitatud arupärimine, kus käsitletakse IRL-i parteiasjade ajamist riigi raha eest. Palun kolleeg Lauri Laasi kõnepulti!

Lauri Laasi

Proua juhataja! Head kolleegid! Austatud minister! 24. jaanuaril s.a andsime koos kolleegidega sisse arupärimise härra rahandusministrile. Arupärimine oli inspireeritud Postimehes ilmunud artiklist, kus kirjeldati, kuidas

Isamaa ja Res Publica Liidu eri piirkondade parteiametnike kuluka ülalpidamise tõttu otsustas erakond võtta suure osa inimesi tööle riigi palgale. IRL-i kontori töötajaid ja piirkondade juhte on tööle võetud nii ministrite ja maavanemate nõunikena kui ka Riigikogu Kantseleisse. Näiteks endised IRL-i kontori töötajad on viidud üle Riigikogu Kantseleisse ning nimetatud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nõunikeks, kus nad jätkavad parteitöö tegemist. Erakonna huvides on võetud inimesi tööle ka nn poliitilistele ametikohtadele ministeeriumidesse. IRL-i koduleheküljel märgitud kuuest büroo töötajast on neli ametnikku tööl Riigikogu Kantseleis. Riigilt saavad palka ka IRL-i piirkondade juhid: Tiit Kirsi-puu, kes töötab kaitseministri nõunikuna, Kert Karus, kes töötab siseministri nõunikuna, Kati Kuusk haridusministri nõunikuna jne. Mulle tundub, et enne läheb Issanda päike looja, kui ma selle loeteluga lõpule jõuan. Samuti kajastab meedia hiljuti IRL-i ministri Marko Pomerantsi juhitud Siseministeeriumis personali-osakonna juhatajana töötava IRL-i liikme Eero Kose tegemisi.

Kuna rahandusminister Jürgen Ligi on jätnud mulle vahel mulje niisugusest konkreetse sõnaga mehest, kes paneb ikka käe vahele, kui väga nahaalselt riigi rahakoti kallale minnakse, siis on väga huvitav kuulda siin ka Jürgen Ligi seisukohta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lauri Laasi! Palun, lugupeetud rahandusminister, kõnepulti oma seisukohti väljendama!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Kõigepealt, arupärimine on iseenesest natuke üllatav selle poolest, et küsitakse rahandusministri käest. On selge, et teie nimetatud ameti-meeste, nõunike või abiliste värbamine ei ole rahandusministri töö. Tegelikult te peaksite seda küsima IRL-i käest, nende ministrite käest, regionaalministri käest, aga mitte rahandusministri käest. Mis puudutab minu sõnakust, siis ma kindlasti oskan sõnakas olla, aga seaduse vastu ma ei saa. Kui seaduse järgi on kõik korrektne, siis selliseid eetilisi hinnanguid peaksite küsima nende käest või andma ise. Muidugi, te panete mind ka selles mõttes

kahvlisse, et kujutage ette, kui IRL hakkab esitama mulle küsimusi Tallinna personalipoliitika kohta. Te võite küll Issanda päikesest rääkida, aga küllap seal on põnevaid näiteid märksa suuremas mastaabis, mis puudutab ametnike värbamist erakonda ja ka erakondlaste värbamist ametitesse. Neist räägib isegi minu autojuht, rääkimata sellest, et ajalehed kirjutavad. Aga ma ei tahaks sellisel pinnal küll Riigikogus liiga palju debatte pidada.

Proovime siis alustada küsimustega. Kõigepealt ma mainin veel ära selle, et te räägite tõesti IRL-i, mitte Reformierakonna personali-poliitikast. Ma kinnitan, et meie puhul ei ole kunagi tulnud kõne alla, et me värbame piirkondlikud aktivistid riigiametitesse. Me ei tee seda. Samas ma ei tea täpselt üksikasju IRL-i kohta. Ma olen näinud, mida kirjutab leht, ma näen, mida kirjutate teie, aga küsimused peaksid olema nende esitatud. Ma ei suuda välja selgitada nende inimeste nimesid, töökohti ega reaalseid tööülesandeid.

Esimene küsimus: "Kas olete kirjeldatud probleemiga tuttav ning millise hinnangu annate rahandusministrina riigi raha sellise kasutuse kohta?" Rahandusministrina ütlen, et erakonna ja riigi raha tuleb maksimaalselt lahuse hoida. See ei tohi ka paista ühise rahakotina, see on riigi maine küsimus. Ma kommenteeriksin seda veel ühest aspektist. Sel ajal, kui teie siin kuuldavasti esitasite seda arupärimist, sõitsin ma autos ja kuulsin, kuidas IRL-i liige Tiit Riisalo asja kommenteeris. Ühelt poolt nad eitavad asja, teiselt poolt räägivad, et kõik teevad nii. See on äärmiselt mäge, kui me hakkame niimoodi üksteise peale, kollektiivselt iseenda peale näpuga näitama. Kaudselt loob Riisalo olukorra, kus ka Res Publicat ja IRL-i saab süüdistada Vene raha kasutamises. Me kõik oleme nagu räpased ja lõpuks muutubki selline räpatus lubatavaks, keegi ei tee enam vahet, kus on tegelik probleem. Ma kordan: Reformierakond ei tee niimoodi. Minu teada on sama öelnud enda kohta ka Keskerakond. Ma püüan seda uskuda, seda enam, et Keskerakond ei ole praegu keskvõimu juures, omavalitsuste koha pealt ma jällegi ei usu seda.

Mis nüüd sellesse olukorda endasse puutub, siis rõhutan veel kord, et mina ei tea täpselt, kuidas on tegelikult. See, mis ma loen ajalehest Postimees, räägib ministrite ja maavanemate nõunikest, sellest, et neile kohtadele võeti

erakonna aktivistid tööle kõik korraga. Kui see nii on, siis on see selgelt süstemaatiline tegevus ja ma saan seda ainult taunida. Ma ei saa öelda ja tõestada, et nad ei tee seda tööd, see on nende ülemuste vastutus, mida riik neilt eeldab, aga kindlasti näeb see väga halb välja. Ma saan seda ainult taunida.

Te kirjeldate ka Riigikogu näidet. Siin ma oleksin hinnangu andmisega natuke ettevaatlikum, sest Riigikogu puhul on selgelt tegemist regionaalselt valitud inimestega. Oleme siin arutanud ja võiks öelda, et minu ettepanekul, teiste hulgas ka minu ettepanekul loobunud riigikogulaste personaalsetest abidest. Aga tuleb möönda, et me oleme väga erandlik riik, kus Riigikogu liikmetel ei ole valimispiirkonnas abilisi. Ma ei pea seda väga lubamatuks, kui fraktsiooni tasemel selliseid abilisi siiski on. Küsimus on, kas nad teevad oma tööd, kas nad hoiavad reaalselt sidet Riigikogu ja piirkonna vahel või nad teevad tõesti ainult kohalikku erakonna propagandat ning värbavad liikmeid. Ma arvan, et teie võimuses on seda ka natuke vaadata. Igal juhul Riigikogu puhul on sellel natukene teine mõõde.

Nüüd teine küsimus: "Millise hinnangu annate eespool kirjeldatule olukorras, kus riik on pidevalt eelarve kokkuhoiu eesmärgil pidanud koondama ametnikke, sealhulgas päästetöötajaid, või vähendama nende töötasu?" Üle ei saa dramatiseerida. See juhtum ei ole nii mastaapne, et siin saaks vähimalgi määral rääkida päästetöötajate koondamisest ühe ametniku pärast. Kindlasti ei ole see eelarve kunagi nii viimse piiri peal, vaid seal on alati haiguspäevade, lapsepuhkuste, kasutamata puhkusepäevade ja igasuguste muude põhjuste tõttu mingisugune protsent raha, mille ulatuses manööverdada. Selle tõttu ei algatatud kindlasti mingit päästeteenistujate koondamist, nii et üle ei maksa dramatiseerida. Aga välja paistab see, jah, nagu ma ütlesin, taunitav, kui see on nii, nagu lehed kirjutavad.

Kolmas küsimus: "Kas Teile teadaolevalt toimub Siseministeriumis ametikohtade täitmine ausa avaliku konkursi korras või läbi IRL-i erakondliku filtri?" Ma arvan, et see käib siiski valdavalt sirgel moel. See, et ministril on nõunik – üksiku ministri puhul ei saa rääkida mingisugusest süstemaatilise ametnikkonna parteistamisest. Minul endal on ministrina, kahel korral alustades, olnud üks nõu-

nik. Ma olen saanud aru, et üks ei mängi välja, ja olen võtnud teise ka. Üks neist ametnikest oli enne eelmise ministri nõunik, teise võtsime juurde. Tema tuli, kui ma ei eksi, otse ülikoolist. Nii et ma ei saa öelda, et ma olen võtnud tööle mingi parteiaktivisti. Teisel juhul võtsin ühe nõuniku vanast ajast, ta oli vahepeal justiitsministri nõunik, hiljuti pidin võtma ka teise nõuniku. Tema tuli erasektorist. Mis ma ikka vastan? Marko Pomerants ei ole kindlasti mingisugune paduparteilane, kes värbab inimesi sellistel alustel. Me ei tohiks ka siin äärmusse langeda ja öelda, et erakondlik kuuluvus välistab töötamise riigisektoris. Vastupidi, parteisse kuulumine ei tohiks mängida mingit rolli. Sellesse peaks suhtuma täiesti neutraalselt, millisesse parteisse ta kuulub või ei kuulu.

Sellega ma võib-olla võtaksingi teema kokku. Ega täpselt olukorda ei tea, aga põhimõtteliselt sellist süstemaatilist tegevust saab taunida, kui see on selline, nagu leht kirjutab.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra rahandusminister! Küsimusi teile ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Vaba mikrofoni sõnavõtuks võib registree-ruda pärast haamrilööki. Kõnesoove ei ole. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 17.14.

Istungi kestus 2 tundi ja 14 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 8. veebruar 2011

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Olulise tähtsusega riikliku küsimusena välispoliitika arutelu
2. Kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu (787 SE) teine lugemine
3. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (879 SE) teine lugemine
4. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (904 SE) teine lugemine
5. Ühistranspordiseaduse § 24 täiendamise seaduse eelnõu (868 SE) esimene lugemine
6. Looduskaitse seaduse, ehitusseaduse ja kinnisasja sundvõõrandamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (867 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu IX istungjärku neljanda töönädala teisipäevast istungit. Kas on soovi anda üle eelnõusid või arupärimisi? Seda soovi ei ole.

Edastan teile ühe teate. Teade puudutab homset, 9. veebruari infotundi. Nimelt osalevad homses infotunnis valitsusliikmetest peaminister Andrus Ansip, majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts ning sotsiaalminister Hanno Pevkur.

Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 69 Riigikogu liiget, ei registreerunud 32 Riigikogu liiget.

1. Olulise tähtsusega riikliku küsimusena välispoliitika arutelu

Aseesimees Keit Pentus

Võime alustada tänase päevakorra punktide menetlemist. Tänapäevakorra esimene punkt on olulise tähtsusega riikliku küsimuse

arutelu. Arutelu all on välispoliitika. Tutvustan põgusalt selle arutelu korda. Nimelt saab kõigepealt ettekandeks sõna välisminister Urmas Paet, kellel on ettekandeks aega kuni 30 minutit. Seejärel on kuni 60 minutit aega küsimusteks ja vastusteks. Pärast seda on ettekandeks sõna väliskomisjoni esimehel Sven Mikseril. Tema ettekandeks on aega kuni 20 minutit ning küsimusteks ja vastusteks on aega kuni 40 minutit. Juhin tähelepanu, et Riigikogu liige võib kummalegi ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Pärast küsimusi-vastuseid avame läbirääkimised. Kõigil on võimalik siis Riigikogu kõnepuldil kõnelda kuni kaheksa minutit. Nagu tavaks on, palun, et esmalt esineksid fraktsioonide esindajad!

Head kolleegid! Alustame olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli välisminister Urmas Paeti!

Urmas Paet

Tere hommikust, lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Austatud külalised! Mõõdunud aasta oli Eesti välispoliitikale väga eriline ja saavutusterohke. Tänu sellele saame praeguse valitsuse neljandas ja ühtlasi viimases välispoliitika ettekandes rääkida mitte ainult Eesti tegevusest Euroopa Liidus ja NATO-s, vaid esimest korda ka Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioonis (OECD) ning eurotsoonis.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud minister! Ma palun vabandust! Head kolleegid! Teema, mida me riiklikult olulise küsimusena siin saalis arutame, on piisavalt tähtis, et samal ajal kõrvalisi jutte kõva häälega mitte rääkida. Ma palun, et te ajaksite need jutud väljaspool Riigikogu istungisaali! Vabandust, hea minister, ja palun jätkake!

Urmas Paet

21. sajandi teise kümnendi hakul on Eestist saanud üks paremini integreerunud riike Euroopas.

Kuid see ei tähenda, et nüüd on justkui kõik saavutatud. Meil on lihtsalt rohkem vahendeid ja võimalusi, mida Eesti heaolu ja julgeoleku pideva suurendamise nimel rakendada. Tänapäeva maailm on kiires muutumises ja meil on head instrumendid, mille abil reageerida ja suurendada oma valmisolekut tulla toime näiteks julgeolekukeskkonna muutustega, sealhulgas terrorismiohuga. Kõikide võimaluste tõhus rakendamine on meie välispoliitika edasine peaülesanne.

Mitte igal aastal ei lange Eestile osaks nii suurt tunnustust, nagu olla valitud maailma juhtiva majandusajakirja The Economist poolt aasta riigiks. Maailm on hinnanud ja tähele pannud meie pingutusi: eurotsooniga ühinedes olime üks kahest riigist, kes täitis Maastrichti eelarve defitsiidi ja riigivõla kriteeriume. Euro annab Eestile juurde stabiilsust ja usaldust, olles ka oluline julgeolekutagatis. Sellele sekundeerib meie eesmärk jõuda NATO kaitsekultuste eesmärgi täitmiseni, mis on 2% SKT-st.

Möödunud aastal saime esimest korda kaasa rääkida NATO tuleviku kujundamisel, s.o strateegilise kontseptsiooni uuendamise protsessis. Ka edukalt läbi viidud NATO välisministrite kohtumine – esimene sellelaadne suurüritus Tallinnas – tõi kaasa alliansi tuleviku suundi määravaid otsuseid.

Austatud Riigikogu! Eesti Euroopa Liidu poliitika on olnud sihikindel ja tulemuslik. 2012. aastal Tallinnas tööd alustav Euroopa Liidu IT-agentuuri peakorter on hea näide nii selle kui ka kompromisside leidmise kohta. Samas on meil nüüd võimalus senisest enam kaasa aidata teiste demokraatliku arengutee valinud riikide käekäigule, andes edasi oma reformikogemust. Seda mõtet kannab endas jaanuari lõpus Tallinnas avatud Eesti Idapartnerluse Keskus.

Meie eesmärk on vältida eraldusjoonte tekkimist Euroopas, aidates kaasa Euroopa Liidu idapartnerite, s.o Armeenia, Aserbaidžani, Gruusia, Moldova, Ukraina ja Valgevene poliitilisele ja majanduslikule lõimumisele Euroopa Liiduga. See hõlmab nii toetust Euroopa Liidu ja idapartnerite vaheliste assotsiatsioonilepingute sõlmimisele kui ka kõikehõlmava vaba-

kaubandusala loomisele ja viisavabaduse siseseadmisele. Eesti uues arengukoostöö ja humanitaarabi arengukavas käsitletakse kõiki Euroopa Liidu idapartnereid prioriteetsete sihtriikidena. Hoolimata sellest, et need riigid on praegu Euroopa Liidule lähemal kui eales varem, vajame reaalselt ja käegakatsutavat edasiminekut samuti rohkem kui kunagi varem.

Üks idapartner on aga suur murelaps. Kuni Valgevene areng ei liigu lähemale Euroopa Liidu väärtustele, keskendub Eesti arengukoostöö selle riigiga kodanikuühiskonna ja haridusvõimaluste toetamisele, seejuures ka idapartnerluse keskuse kaasabil. Inimestevaheliste kontaktide hoogustamisele aitab kaasa Eesti otsus vabastada Valgevene kodanikud Eesti viisade tasust, samuti Valgevene tudengitele Eestis õppimisvõimaluste loomine.

Euroopa Liit kehtestas jaanuari lõpus sanktsioonid neile Valgevene ametiisikutele, kes olid seotud presidendivalimiste järel aset leidnud vägivallaaktide ja vahistamisega. Sanktsioonid peavad olema võimalikult täpselt suunatud repressioonide eest vastutavate isikute vastu. Valgevene tsiviilühiskonna arengu toetamist tuleb jätkata ning edasi liikuda Euroopa Liidu ja Valgevene viisalihtsuslepingu ettevalmistamisega.

Eesti julgeolek, majanduse ja keskkonna olukord ei sõltu aga mitte üksnes Euroopas, vaid kogu maailmas toimuvast. Äärmuslik vaesus, haiguste levik, üleilmsed majandusrasvused, konfliktid, terrorismi levik ja kliima soojenemine on globaalsed probleemid, mis vahetult mõjutavad ka meie käekäiku ja tulevikku.

See on üks põhjuseid, miks Eesti on asunud järjest aktiivsemalt ise globaalsete, ÜRO aastatuhande arengueesmärkide saavutamisse panustama. Sedagi peab silmas uus arengukoostöö ja humanitaarabi arengukava, milles pööratakse senisest enam tähelepanu tervishoiu ja hariduse edendamisele ning Eesti kogemuste jagamisele e-lahenduste vallas.

Eesti kogemus e-riigi ülesehitamisel on ühene: efektiivse rahanduspoliitika kõrval on see meie majandusliku edu võti. Maailma silmis on tegemist unikaalse ja järgimist vääriva saavutusega, millest on kujunenud Eesti visiitkaart maailma eri nurkades. Koostöö e-riigi ülesehitamise vallas haarab kõiki kontinente, sealhulgas Aafrikat, kus teeme koostööd näi-

teks Botswana ja Cabo Verdega, ning huviliste ring aina laieneb. Sel eesmärgil oleme lähitanud Sahara-tagusesse Aafrikasse esimest korda Eesti diplomaadi, kes töötab Soome saatkonnas Lusakas. Innovatsioonile oli üles ehitatud ka Eesti väljapanek Shanghai EXPO-1. Eesti interaktiivses paviljonis käis kokku enam kui kaks miljonit inimest ja hiiglaslike hoiupörsaste kujulisse ideepanka laekus kokku enam kui sada tuhat ettepanekut linnakeskkonna paremaks muutmiseks.

Käsilähes maailmamajanduse muutumisega on laienenud meie välismajanduse geograafia ja ühes sellega Eesti välisesinduste võrk. Mullu avasime Eesti saatkonna Kairos ja peakonsulaadi Shanghais, tegevust alustas aukonsul Hongkongis ja suurenes Tokyo saatkonna mehitatus. Lähiaja kavades on saatkonna asutamine Kasahstanis, et hõlbustada Eesti ettevõtjate sisenemist Kesk-Aasia turule, ja aukonsulaadi avamine Osakas. Samuti oleme otsustanud nimetada mitteresideerivad suursaadikud kõikidesse Pärsia lahe koostöönõukogu riikidesse, aga ka Jordaaniasse, Liibanoni, Süüriasse ja Singapuri.

Oleme järjepidevalt tõhustanud ettevõtjate teavitamist riigi võimalustest neid uutele turgudele sisenemisel nõustada. Sihiteadlik koostöö peegeldub ka ekspordinumbrites, mille kohaselt kasvas kaupade väljavedu Eestist möödunud aasta oktoobris-novembris 48% eelnenud aasta sama perioodiga võrreldes.

Ent meie äridiplomaatiaalane tegevus poleks edukas ilma Ettevõtjate Arendamise SA ja ettevõtjate liitudega tehtava koostööta. Koos kaubandus-tööstuskajaga korraldame ettevõtjatele ärimissioone sihtturgudele, samuti sihtturseminare ja kohtumisi suursaadikutega. Ettevõtjate abistamine on Eesti välisesindustele oluline ülesanne. Ettevõtjate huvide kaitsmiseks ja edendamiseks välisturgudel oleme selliste riikidega nagu Kasahstan, Ukraina ja Hiina loonud valitsustevahelised majanduskomisjonid. Möödunud aastal allkirjastasime kahepoolsed investeringute kaitse lepingud muu hulgas Aserbaidžaanis, Jordaania ja Moldovaga.

Eesti kohalolek Aasia kasvavatel turgudel on olulise tähtsusega, kuid meie suurimad väliskaubanduspartnerid on endiselt meie lähinaabrid Euroopa Liidus, kellega koostöö aasta-aastalt tiheneb. Koostöö Põhjamaade ja Lääne-

mere regiooni riikidega laiemalt on Eesti jaoks väärtuslik ja me soovime seda veelgi tihendada. Elluviimist väärivaid koostööinitsiatiive tulevikuks pakuvad möödunud aastal valminud Balti- ja Põhjamaade koostöö audit ning Eesti-Läti koostöö tulevikuraport. Tänavu on Eesti Balti koostöö juhtriik, kusjuures meie prioriteedid on energia, transport ja teadmispõhine majandus. Viimase raames on eesmärk digitaalset arengu kiirendamine.

Nii Eesti, Läti kui ka Leedu jaoks on jätkuvalt üks sõlmküsimusi energiapõhine. Tänu Läänemere energiaturgude ühenduse kavale õnnestus mullu edasi liikuda uute energiaühenduste rajamisega Läänemere regioonis. Investeerimisotsused tehti Estlink 2 elektrikaabli rajamiseks Eesti ja Soome vahel ning NordBalti elektrikaabli rajamiseks Leedu ja Rootsi vahel. Eestis alustas kauplemist Põhjamaade elektribörs Nord Pool Spot. Küsimused, millele lahenduse leidmine seisab ees alanud aastal, on Nord Pool Spoti laienemine Läti ja Leetu ning Leedu tuumaprojekti elluviimine koos Poolaga, samuti toimiva Balti gaasituruloomine ja veeldatud maagaasi (LNG) regionaalse terminali asukohas kokkuleppimine.

Eesti jagab Põhjamaadega sarnast seisukohta, et majanduskasvu ja uusi töökohti on võimalik saavutada ka rohelisel teel. Oleme keskonnahoiu ja jätkusuutliku arengu tagamiseks seadnud mitu ambitsioonikat sihti: ÜRO Kyoto protokollis raames oleme juba vähendanud kasvuhooonegaaside väljalaset 50% ning eesmärk on jõuda 60%-ni 2020. aastaks. Samal ajal oleme suurendanud taastuvenergiaallikate kasutamist, kusjuures Eesti on võtnud Euroopa Liidu keskmisest kõrgema sihi: saavutada aastaks 2020 taastuvenergia osakaaluks 25%.

Head Riigikogu liikmed! 9. detsember 2010 jääb Eesti välispoliitika ajalukku kõrvuti selliste sümbolsete kuupäevadega nagu 29. märts ja 1. mai 2004, sest just sel päeval sai Eestist Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni 34. liige. See ei ole kvaliteedimärk mitte ainult meie majandusele, vaid ühiskonnale tervikuna, pakkudes Eestile uusi võimalusi edasiseks arenguks.

Eestile teeb muret, et paljud riigid on majanduskriisi ettekäändel võtnud oma turgude kaitseks vaba kaubandust takistavaid meetmeid. Seetõttu on Eesti peamine siht Euroopa Liidu väliskaubanduse strateegia uuendamisel

kaubanduse edasine liberaliseerimine ja Euroopa Liidu ettevõtete huvide kindlustamine. Euroopa Liit jätkab läbirääkimisi nii mitmepoolse kaubandusrežiimi parandamiseks Maailma Kaubandusorganisatsiooni raames kui ka kahepoolseid läbirääkimisi kaubanduslepingute sõlmimiseks oluliste partneritega. 2010. aastal sõlmis Euroopa Liit vabakaubanduslepingu Lõuna-Koreaga, aktiivsed kõnelused on käimas Kanada, India, Singapuri, Malaisia ja veel mõne riigiga. Euroopa Liidu idapartneritest on läbirääkimised avatud Ukrainaga.

Kaubanduslepingust Euroopa Liidu ja Venemaa vahel saaks rääkida alles pärast Venemaa liitumist Maailma Kaubandusorganisatsiooniga. Eeldusel, et mitmepoolsed läbirääkimised suudetakse lõpetada enne suve, võib Venemaa ühinemine teoks saada juba selle aasta lõpus. Eesti jaoks on Venemaa kui meie ühe suurema kaubanduspartneri liitumine WTO-ga väga oluline, sest see suurendaks ka kahepoolsete majandussuhete läbipaistvust ja etteaimatavust.

Digitaalsel ajastul vajab kogu Euroopa lennukat, ent ühtlasi realistlikku tulevikuvisioni. Seda kätkeb "Euroopa 2020" strateegia, mis keskendub innovatsioonil põhinevale kasvule, täistööhõivele, konkurentsivõime suurendamisele ja kestvare arengule. Tegutseme ka siseturu tõhustamise nimel. Seejuures on oluline kujundada uuenduslik ja hästi töötav digitaalne siseturg, kus oleks võimalikult vähe erandeid.

Mul on hea meel, et Eesti välisministrina esindan üht Euroopa Liidu laienemismeelsemat liikmesriiki. Eestis mõistetakse sellise perspektiivi vajalikkust ja asendamatust, mis kokkuvõttes on innustuseks eelkõige Euroopa Liitu pürgivatele riikidele endile.

Eesti on valmis oma liitumiskogemusi jagama kõikidele kandidaatriikidele, ent eriline heameel on toetada riiki, kes augustis 20 aastat tagasi tunnustas esimesena Eesti taastatud iseseisvust, s.o Islandit. Ootame sisuliste ühinemisläbirääkimiste sujuvat käivitumist Islandiga pärast sõelumisprotsessi lõpetamist sel aastal.

Loodetavasti määratakse peatselt kindlaks ka Horvaatia liitumiskuupäev ja kaovad takistused läbirääkimiste alustamisel Makedooniaga. Usume, et edasiminekuks Lääne-Balkani riikide lõimumisel, sealhulgas Montenegrole kandidaatriigi staatuse andmine ja Serbia liitu-

mistaotluse menetlemine, innustab ka teisi Lääne-Balkani riike reformikursil püsima ja lõimumist kiirendama. Edendada tuleb ühinemisläbirääkimisi ka Türgi kui Euroopa Liidu olulise partneriga.

Austatud parlament! Eesti julgeolek on 21. sajandi hakul kindlamini tagatud kui kunagi varem. Alust selliseks väiteks ei anna mitte ainult NATO liikmeks olemine, vaid eelkõige sarnaseid väärtusi ja põhimõtteid jagavate riikide koostöö, kus Eesti häääl pole mitte üks paljudest, vaid liitlaste hääälte summa.

Meie peamine siht lähiaastatel on NATO uue strateegilise kontseptsiooni elluviimine, NATO kaitsepoliitika tugevdamine õppuste ja nähtava heidutuse kaudu ning julgeolekuvastutuse üleandmise kindlustamine Afganistanis. Viimane teema oli arutlusel ka ISAF-i panustajariikide välisministrite kohtumisel kevadel Tallinnas.

Eesti osales möödunud aastal esimest korda NATO tulevikku kujundava strateegilise kontseptsiooni väljatöötamisel, milles sätestatakse alliansi strateegilised eesmärgid kümne aasta perspektiivis. Kõik Eesti jaoks olulised seisukohad on Lissaboni tippkohtumisel vastuvõetud dokumendis selgelt esil, eelkõige see, mis puudutab uute ja konventsionaalsete ohtude tasakaalu, tugevat Atlandi-ülest sidet ja kollektiivkaitset.

Pidevalt muutuv julgeolekukeskkond esitab meile aga uusi ja globaalseid väljakutseid, millega toimetulemiseks peame valmis olema. Afganistanis tegutsedes panustame võitlusesse terrorismi vastu ja parandame ka oma tsiviilja arengukoostöövõimet. Energiajulgeoleku kindlustamist edendame Euroopa Liidu ja NATO raames ning regionaalses koostöös. Rahvusvaheliselt oleme tõestanud oma pädevust küberjulgeolekuvallas ning teadvustanud küberrünnakute ohtu maailmas eri organisatsioonides ja tasanditel.

NATO uuest strateegilisest kontseptsioonist lähtuvalt on langetatud otsus eelolevaks suveks välja töötada alliansi küberkaitsepoliitika, milles Eesti aktiivselt osaleb. Tallinnas töötab juba enam kui kaks aastat NATO küberkaitse oivakeskus, mis igal tegevusaastal saab juurde uusi osalisi. Mullu sai keskuse täisliikmeks Ungari. Türgi, Poola ja USA on teatanud oma peatsest liitumisest.

Küberjulgeoleku suurendamisel on tähtis roll NATO ja Euroopa Liidu koostöö tõhustamisel, ja nii on see paljudes teisteski välispoliitilistes küsimustes. Eesti peab eriti oluliseks kahe organisatsiooni teineteist täiendavat – mitte dubleerivat – rolli kriisiohje osas.

Eesti on kindel NATO laienemise toetaja. Abistame alliansi liikmeks pürgivaid riike standardite ja nõuete ülevõtmisel. Tundsi me heameelt Bosniale ja Hertsegoviinale Tallinnas antud liikmesuse tegevuskava üle ja loodame, et riik on peatselt võimeline tegevuskava käivitamise tingimusi ka realselt täitma. Toetame Makedoonia liitumist (eeldusel, et laheneb vaidlus riigi nime küsimuses) ja Gruusiale liikmesuse tegevuskava andmist. Allianss võidakas kindlasti ka laienemisest Põhja-Euroopas.

Euroopa julgeolekuruumis on endiselt kõige suurem oht juba paar aastakümnet lahendamata püsinud konfliktid. Mägi-Karabahhias toetame OSCE vahendustegevust ja Transnistria konflikti lahtisõlmimiseks 5 + 2 läbirääkimisi, mille õnnestumisel on suur roll Venemaal, kelle jaoks see on üks võimalus oma reetoorilist suhtumise muutust Euroopasse ka tegedes kinnitada.

Gruusia konflikti lahendamise alus on ühene – see on lähtumine rahvusvahelise õiguse normidest, mis käsitlevad riikide suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust. Rahumeelse lahenduse eeldus on relvarahulepingute täitmine ja Genfi kõneluste jätkamine. Humanitaarolukorra parandamiseks on vaja taastada ÜRO ja OSCE missioonide tegevus okupeeritud aladel ning laiendada juurdepääsu, sealhulgas Euroopa Liidu missiooni humanitaartöötajate juurdepääsu.

Aasta algul mitmes Põhja-Aafrika ja Lähis-Ida riigis puhkenud rahunute ja protestide laine on märk tugevast sotsiaalsest käärimisest, mida ei saa väega maha suruda. Rahumeelne lahendus on võimalik vaid avatud dialoogi ja inimeste põhiõiguste, sealhulgas sõnavabaduse austamise ja kaitsmise teel. Euroopa Liidu liikmena innustab Eesti Egiptust demokraatlikele reformidele, mis toimuksid õigusriigi põhimõtteid järgides ning sillutaksid teed vabadele ja õiglastele presidendivalimistele.

Eesti jätkab Afganistani-missiooni panustamist põhimõttel, et koos liitlastega otsustasime missiooni alustada ja koos tuleb otsustada ka selle lõpetamine. Seetõttu hoiame oma osalust

ilma piiranguteta neis raamides, mida Riigikogu mandaat ette näeb, s.o kuni 170 kaitseväelast – kuniks see on afgaanide jaoks vajalik ja oodatud. Eesti kontingent teenib Lõuna-Afganistanis asuvas Helmandi provintsis, kus on pikka aega toimunud hea koostöö Briti sõjaväelastega. Julgeolekuolukord Helmandis on keerule ja vastutust julgeoleku tagamise eest pole seal lähiajal võimalik afgaanidele üle anda.

Eesti on kandnud Afganistanis väga valesid inimkaotusi. Kurbuse ja austusega mälestame Afganistanis hukkunud Eesti kaitseväelasi. Kogu ühiskond peab olema toeks missioonil vigastatud kaitseväelastele, aga peame ka meeles pidama, et nende kaotuste hinnaga on suurenenud meie inimeste julgeolek, sest säästetud on inimesid mujal. Alates rahvusvahelise missiooni tegevuse algusest Afganistanis on terrorirünnakute arv maailmas vähenenud. Meie kaitseväelased on Afganistanis selleks, et kogu maailm oleks turvalisem ja terrorirünnakuid, mis potentsiaalselt ohustavad ka Eesti inimesi, oleks vähem.

Afganistan on riik, kuhu Eesti on suunanud enim tsiviil- ja arengukoostööalast võimekust. Meie senine kogemus on julgustanud panust suurendama. Mullu kahekordistasime oma politseinike arvu Euroopa Liidu politseimissioonis ja lähetasime neli tsiviilpolitseinikku NATO väljaõppemissiooni koosseisu. Selle missiooni ülesanne on politsei algõppe läbi viimine. Lisaks praegu Afganistanis töötavatele sõjaväearstidele on kavas viieliikmelise kirurgide meeskonna lähetamine Helmandi provintsi alates aprillist.

Just Afganistanis tegutsedes oleme kõige enam kokku puutunud sõjalise ja tsiviilpanuse sidustamise praktilise poolega. Tänu sellele väärtuslikule kogemusele on Eestist saanud ka rahvusvahelises arengukoostöös hinnatud partner. Meie rohked arengukoostööprojektid Afganistanis on peamiselt suunatud tervishoiu, hariduse, hea valitsemistava ja soolise võrdõiguslikkuse edendamisele. Jätkame esmaabikoolituse andmist, mille käigus oleme kahe aasta jooksul välja õpetanud enam kui tuhat Helmandi provintsi naist ja varustanud peresid esmaabipakkidega. Sealsamas jätkub ka tervishoiutöötajate täienduskoolituse projekt ning Eesti tervishoiueksperti tegevus.

Jaanuaris Afganistanis visiidil olles käisin Tallinna Pae Gümnaasiumi sõpruskoolis Kabulis ja veendus, kui suur on afgaani noorte õpitahe ja lootus tuleviku suhtes. Lapsed ei lasknud ennast segada ka külaliste klassiruumis viibimisest. Meie saame nende unistuste täitumisele kaasa aidata. Kabulis keskendubki meie arengukoostöö peamiselt haridusvaldkonnale. Tänavu oleme võtnud sihiks Kabuli ülikooli Afganistani keskuse infosüsteemiga varustamise, toetame ka keskuse ehitust, samuti rahvusarhiivi infomaterjalide säilitamist ja uute raamatute väljaandmist.

Ronald Reagan, kelle sünnist möödus 6. veebruaril sada aastat, on öelnud: "Sõjaline tugevus on küll rahu eeldus, kuid peab olema selge, et see jõud säilitatakse lootuses, et seda pole kunagi vaja kasutada. Sest otsustavaks ja määravaks ei ole mitte pommid ega raketid, vaid tahte ja ideede proovilepanek, vaimne otsusekindlus ning ühised väärtused, tõekspidamised ja ideaalid, millele oleme pühendunud."

See on side, mis liidab maid ja rahvaid. Ka Eestit ja Ameerika Ühendriike. Eesti hindab kõrgelt kahepoolset julgeolekukoostööd USA-ga, sealhulgas ühiseid sõjaväeõppusi ning koos tegutsemist NATO-liitlastena Afganistanis ja küberjulgeoleku suurendamisel. Samas on rõõmustav uute koostöövaldkondade lisandumine, nagu Euroopa Liidu idapartnerite toetamine, energiapoliitika ja arengukoostöö.

USA ja Eesti lähedane liitlansuhe sai veel kord kinnitust minu jaanuaris toimunud Washingtoni-visitil, mille käigus riigisekretär Hillary Clinton väljendas heameelt, et Ameerika Ühendriikidel on Eesti näol usaldusväärne, loominguiline ja lähedane liitlane. Clintoni sõnul on Eestist vaid 20 aasta jooksul saanud üks maailma suurimaid edumudeleid – e-valimiste, küberuenduste, heade valitsemistavade, õigusriigi põhimõtete austamise ja vastutustundliku rahanduspoliitikaga.

Head kuulajad! Eesti on arengukoostööga tegelnud juba 12 aastat ja nüüdseks on meist kujunenud arvestatav ja usaldusväärne doonorriik. 2015. aastaks kavatsime suurendada arenguabi vähemalt 0,17%-ni RKP-st.

Eesti arengukoostöö ja humanitaarabi arengukava järgmiseks viieks aastaks seab senisest ambitsioonikamad eesmärgid nii sihtriikide kui ka tegevusvaldkondade suhtes. Kuid ka sel perioodil jääb Eesti arengukoostöö peamiseks

sisuks Afganistani jaluleaitamine ja meie reformikogemuse edasiandmine, mille vastu on suurim huvi ja mille järele on suurim vajadus just idapartnerlusriikides.

Ka humanitaarabi vallas on Eesti järk-järgult suurendanud oma abi suurust ja laiendanud geograafiat ning hädaolukordadele reageerimise ja abistamise võimet. Eesti päästemeeskonna liikmed viibisid mullu esimest korda kogu aasta vältel missioonidel: jaanuarist septembrini Haitil ja oktoobrist detsembrini Pakistanis. Eesti päästjate missioon üleujutuste tagajärgede käes vaevlevas Pakistanis kestab veel praegugi.

Alates 2004. aastast oleme toetanud humanitaarolukorra parandamist Sudaanis. Seoses Lõuna-Sudaani iseseisvusreferendumiga, mida Euroopa Liidu vaatlusmissiooni raames jälgisid ka Eesti vaatlejad, peame olema valmis nii uue riigi tunnustamiseks kui ka abi suurendamiseks. Oluline on vältida nurjunud riigi teket, mistõttu on vajalik Euroopa Liidu toetus ning koostöö teiste rahvusvaheliste ja regionaalsete organisatsioonidega, eelkõige ÜRO ja Aafrika Liiduga.

Peame enesestmõistetavaks abistada ka meie lähiriike. Eelmisel aastal abistasime Poolat ja Moldovat üleujutuste tagajärgede likvideerimisel ning Venemaad metsatulekahjude kustutamisel.

Arengu- ja humanitaarabi kõrval hõlmavad Eesti pikaajalised prioriteedid ÜRO-s ka naiste õiguste ja olukorra edendamist. ÜRO peasekretär Ban Ki-moon tänas paar nädalat tagasi kohtumisel Eestit aktiivse tegevuse eest ÜRO-s, sealhulgas määrava tähtsusega panuse eest organisatsiooni ühe viimaste aastate olulisema reformi, arenguabisüsteemi tõhustamise läbiviimisel. Olles läbirääkimiste kaashõlbus-tajaks, aitasime teostada aastaid vaid paberil olnud ideed ning koondada naiste ja tüdrukute olukorra parandamisele keskendunud ÜRO allüksused üheks tugevaks agentuuriks, mille nimi on UN Women. Eesti jaoks on oluline jätkata tööd, et agentuur suudaks täita talle pandud lootused.

Seoses liikmeksõlekuga ÜRO ühes põhiorganis majandus- ja sotsiaalnõukogus kuulub Eesti sel aastal ka ÜRO naiste staatuse komisjoni. Tänavu oleme ka UNICEF-i ja ÜRO Arenguprogrammi nõukogu liikmed ja jätkame kampaaniat, et saavutada ÜRO Inimõiguste

Nõukogu liikme koht 2012. aastal. Liikmesus selles ÜRO inimõiguste organis annab võimaluse veelgi vahetumalt toetada eesmärke, mille nimel oleme seni töötanud. Eeskätt pean silmas võrdõiguslikkuse ning naiste õiguste, väljendusvabaduse ja demokraatia edendamist.

Mullu valmis ka Eesti tegevuskava ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 "Naised, rahu ja julgeolek" rakendamiseks. Tegevuskava aluseks on mõistmine, et naised kaasmata saab konfliktide puhul kõne alla tulla vaid poolik lahendus.

See lähtepunkt sai kinnitust ka mullu Tallinnas aset leidnud rahvusvahelisel konverentsil, kus olid arutluse all resolutsiooni 1325 rakendamise probleemid ja võimalused Afganistani näitel.

Hea Riigikogu! Eesti kodanike kaitse välismaal ja konsulaarabi andmine on jätkuvalt üks Välisministeeriumi tähtsamaid töövaldkondi.

Vajadus Euroopa Liidu riikide sidusa konsulaarkoostöö järele ilmnes väga selgelt seoses mullukevadise Islandi vulkaanipurskest tingitud lennukaosega, aga ka jaanuari lõpus Egiptuses puhkenud rahutustega, kui tegime Eesti kodanike kojutoimetamiseks koostööd näiteks Soome konsulaartenistusega. Tuhakriisi ajal pakkusid meie välisesindused kodanikele erinevaid transpordivõimalusi ning Välisministeerium koordineeris Facebooki ja Twitteri kaasabil kodanike ja liiklemisvahendite liikumist. Ligi 1700 tuhalõksu jäänud inimese tagasipöördumise korraldamiseks ja rahaliste probleemide lahendamiseks saatsime Türgi ja Egiptuse kuurortidesse appi konsulid. Eesti turistide turvalise kojujõudmise huvides saatsime Sharm el-Sheikhi ja Hurghadasse konsulaardiplomaadid ka möödunud nädalal.

Konsulaarjuhtumite lahendamisel neis paigus, kus Eestil välisesindused puuduvad, ja Eesti huvide edendamisel laiemalt on oluliseks toeks meie aukonsulid. Aasta alguse seisuga oli Eestil 139 aukonsulit 62 riigis.

Kasvavatele eesti kogukondadele lähemale mineku huvides avame kevadel konsulaadi Sydneys, mis teenindab nii Austraalias kui ka Uus-Meremaal asuvaid Eesti kodanikke.

2010. aastal väljastasid kõige enam Eesti viisasad (kokku üle 70 000) meie kolm Venemaal asuvat esindust. See kinnitab tõsiasi, et Eesti on Vene turistide hulgas aasta-aastalt üha populaarsem sihtkoht. 2010. aastal kasvas Ve-

ne turistide arv tunamullusega võrreldes koguni enam kui 50%.

Aeg-ajalt tuleb ka teateid, et ühe või teise riigi valitsuse liige on avaldanud toetust viisavabaduse kehtestamisele Euroopa Liidu ja Venemaa vahel. Kaugemas perspektiivis on viisavabaduse sõlmimine õigusriigi põhimõteteid austava Venemaaga loomulik areng, kuid nii nagu kõikide teiste riikide, nii ka Venemaa puhul on eeltingimusteks demokraatlike põhimõtete ja mõistagi ka tehniliste tingimuste täitmine. See on nii Eesti kui ka Euroopa Komisjoni seisukoht, mida on väljendanud Euroopa Komisjoni president Barroso. Lisaks on vaja lahendada piiriületusprobleemid Euroopa Liidu ja Venemaa vahel. Välisministrina olen seda teemat Euroopa Liidu kohtumistel pidevalt üleval hoidnud.

Hea Riigikogu! Elame sündmusterohkel aastal. Augustis tähistame omariikluse taastamise aastapäeva muu hulgas Islandi päevaga ja vähem kui kahe nädala pärast leiab Peterburis aset eesti kultuuriloos väljapaistvat rolli täitnud Jaani kiriku pidulik taasavamine.

Mullu tähistati üle maailma helilooja Arvo Pärdi 75. sünnipäeva. Tema muusikaline suurteos "Aadama itk", mis läinud suvel Euroopa kultuuripealinnaks olnud Istanbulis esietekandele tuli, lõi selles iidse linnas võimsa atmosfääri. Tänavu kannab meie pealinn kogu Euroopa kultuuripealinna tiitlit.

Meie mitmetahulise rahvusvahelise edu taustal tuleb aga tunnustada neid, kes 20 aastat tagasi võitlesid Eesti Vabariigi taastamise eest meie riigi õigusliku järjepidevuse alusel. Resitutsiooniline tee oli võimalik seetõttu, et enamik maailma riikidest ei tunnustanud Eesti okupeerimist ega ebaseaduslikku anneksiooni. Tänu sellele ei tähista me alanud aastal 20 aasta möödumist mitte paljude maailma riikidega diplomaatiliste suhete sisseseadmisest, vaid nende taastamisest. See avas meile ka tee, saamaks vaid 20 aastaga kõige integreerunumaks riigiks Põhja-Euroopas.

Eesti Vabariigil oli säilinud üks väga suur väärtus – töötav diplomaatiline esindus New Yorgi peakonsulaadi näol, mida juhtis meie diplomaatia suurmees Ernst Jaakson, Eesti Vabariigi seadusliku järjepidevuse sümbol. President Ilves on öelnud: "Kui Ernst Jaakson valinuks kergema tee, oleks Eesti taastamine olnud märksa raskem. Kui igapäevaste meist oleks natuke

rohkem nagu Ernst Jaakson, on Eesti iseseisvus igavene."

Selle ajatu üleskutsega panen tänasele ettekandele punkti. Täna tegevust lõpetavat Riigikogu koosseisu väga hea koostöö eest!

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh, austatud minister! Küsimusi on üksjagu. Alustame nüüd küsimise ja küsimustele vastamisega. Esimesena saab küsimuseks sõna Marika Tuus. Palun!

Marika Tuus

Aitäh! Austatud härra välisminister! Täna teid väga põhjaliku ettekande eest! Nagu näha, on Välisministeerium viimasel ajal rohkem keskendunud riigi majandushuvidele. Te ütlesite, et kaubavahetuse arendamiseks Venemaaga on vaja teha Euroopa Liiduga kaubandusleping. Kuid mida meie ise saaksime teha selleks, et arendada piiriülest kaubandust? Kui päris konkreetseks minna, siis näiteks Peipsi piirkonna traditsiooniline köögivilja- ja just sibulakasvatus on turustamisvõimaluste puudumise tõttu välja suremas. Samas me teame, et umbes 350 kilomeetri kaugusel on Peterburi, kus koos selle lähiumbrusega elab 7,5 miljonit inimest, kes tarbivad ühes päevas selle, mida meie mõne saaduse puhul võib-olla aastast toodame.

Urmas Paet

Aitäh! On üldisemaid ja konkreetsemaid vastusevõimalusi. Alustan üldisematest. Nagu ma ka kõnes nimetasin, Venemaaga kauplemise ettearvatavust suurendab kindlasti see, kui Venemaa liitub Maailma Kaubandusorganisatsiooni ehk WTO-ga. Selle tulemusel ka Euroopa Liidu ja Venemaa vahelised kaubanduslepped üldist keskkonda kindlasti parandavad. Samas, kui vaadata praeguseid Eesti ja Venemaa majandussuhteid, siis ega suurt kurta pole põhjust. Venemaale läheb 11–12% Eesti ekspordist, Venemaa on oluliselt kolmas riik kaubanduspartnerite seas. Need näitajad on juba väga head. Lõppude lõpuks taandub konkreetsete tehingute osas kõik ju sellele, milliseid kokkuleppeid ettevõtted on võimelised sõlmima. Loomulikult, ka kohapeal on võimalik soodsamat keskkonda luua. Mitu Lõuna-Eesti omavalitsust on sõlminud näiteks koostöökokkuleppeid omavalitsustega teisel pool piiri, sel-

leks et edendada piiriülest koostööd, sealhulgas majandussuhteid. Kõike seda tuleb jätkuvalt kasutada. Veel kord: ma usun, et olemuslik muudatus Euroopa Liidu ja Venemaa majandussuhetes, mis tegelikult puudutab ju konkreetseid ettevõtjaid Eestis, ka Eesti piirialadel, on seotud Venemaa liitumisega WTO-ga, Maailma Kaubandusorganisatsiooniga.

Aseesimees Keit Pentus

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra minister! Jätkan samal teemal. Edastan teile Kagu-Eesti põllumeeste ja ettevõtjate küsimuse. See kõlab nii: millal muutub kauplemine Venemaaga lihtsamaks? Miks see küsimus on esitatud? Kaitseminister Aaviksoo näeb takistusena Eesti enda eelarvamusi, seda ta korrutab praegu igal kohtumisel valijatega Lõuna-Eestis. Ma tsiteerin kaitseministri eilset ütlemist: "Eestlased on nii hõivatud Venemaa kui ohu nägemisega, et Venemaa kui võimalus jääbki käsitlemata." Kas teie, lugupeetud välisminister, mõtlete samamoodi kui kaitseminister? Ootan ka vastust küsimusele, millal läheb kauplemine kergemaks.

Urmas Paet

Kui kellelgi on eelarvamused, siis on kõrvalt väga raske aidata. See inimene peab ise oma eelarvamustega tegelema ja neist ehk ka üle saama. Aga kui vaadata loogiliselt Eesti majandussuhteid, sealhulgas Lõuna-Eesti ettevõtjate tegevust, siis kauplemine Venemaaga Euroopa Liidu riikidega võrreldes nähtavas tulevikus lihtsamaks kindlasti ei lähe, arvestades seda, et Eesti kuulub Euroopa Liitu. See tähendab, et me kuulume ühtsesse majandusruumi, meil on täpselt samasugune majanduslik õigusruum kui teistel Euroopa Liidu riikidel, puuduvad tollipiirangud jne. Ehk kauplemine teiste Euroopa Liidu riikidega jääb igal juhul lihtsamaks kui Venemaa või ükskõik millise teise riigiga, kes samasse majandusruumi, samasse õigusruumi ega tolliruumi ei kuulu. Iseenesest see näitaja, kui palju juba praegu Eesti kaubavahetusest ja ekspordist on Venemaaga seotud, tegelikult ei räägi seda keelt, et need raskused oleksid teab mis suured ja need, mis veel alles on, oleksid ületamatud. Peami-

selt sõltub ikkagi kõik konkreetsetest ettevõtjatest. Eesti on kogu aeg, kogu viimase 20 aasta jooksul olnud sellisel seisukohal, et meie lipukiri on võimalikult vaba kauplemine ja vaba kaubandus. Veel kord: ma loodan, et kõikvõimalikud bürookraatlikud regulatsioonid Venemaal nii Eesti kui ka teiste Euroopa Liidu ettevõtjate kohta muutuvad selgemaks ja lihtsamaks pärast seda, kui Venemaa peab Maailma Kaubandusorganisatsiooniga liitumise korral hakkama täitma selle organisatsiooni põhimõtteid ja reegleid ning tal ei ole enam võimalik näiteks kehtestada üleöö mingisuguseid piiranguid, mida paraku me oleme senises elus ju näinud.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Kadri Simson. Palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud välisminister! Ma panin tähele, et te oma kõne üheksandal leheküljel peatusite Afganistani missioonil ja väitsite, et koos me sinna missioonile läksime, koos tuleme sealt ka ära. Ometi andis teie kolleeg kaitseminister Jaak Aaviksoo möödunud aasta septembris sellise lubaduse, et juba aastal 2011 on võimalik Eesti väekontingenti märgatavalt vähendada. Siin on teatav vastuolu. Ma saan aru, et ka teil on siin oma roll, sest kui Eesti hakkaks oma vägesid vähendama, siis tuleks ju sellest aegsasti teada anda meie liitlastele. Milline on Välisministeeriumi positsioon ja kas te olete koostööd oma kolleegiga Kaitseministeeriumist arutanud?

Urmas Paet

Me kindlasti oleme arutanud seda nii Kaitseministeeriumiga kui ka teiste Eesti ametiasutustega. Põhimõte on siiski see, et rahvusvahelise NATO missiooni saab Afganistanis lõpetatuks lugeda siis, kui sealne julgeolekukord seda võimaldab. Ehk siis, kui sellest riigist ei lähtu enam ohtu muule maailmale. See, kuidas selle missiooni sees toimub vähendamisi, ümberpaiknemisi, vastutuse üleandmist afgaanidele endile, sõltub samamoodi julgeolekukorrast, aga seda juba konkreetsetes piirkonnas. Mis puudutab Eesti kaitseväelaste paiknemist Afganistanis, siis teatavasti on nad Helmandi provintsis, mis on julgeoleku seisu-

kohast jätkuvalt üks keerulisemaid paiku. Aga samas, kui julgeolekukord Helmandis peaks paranema, nii et on võimalik alustada julgeolekuvastutuse üleandmist, siis kindlasti saab juba konkreetsemalt käsitleda seda, kas Eesti kontingenti Afganistanis on võimalik vähendada. Mina oleksin väga ettevaatlik kõikvõimalike tähtaegade ütlemisel. Me teame, et rahvusvaheliselt on fikseeritud selline perspektiiv, et aastaks 2014 võiks olla võimalik julgeolekuvastutuse üleandmine kogu Afganistanis. Mis tempos ja kuidas selles ajaraamis on võimalik liikuda Afganistani eri provintsidest julgeolekuvastutuse üleandmisel, see sõltub väga selgelt nendes piirkondades valitsevast olukorrast. Kindlasti ei ole mitte mingisugust mõtet pärast missiooni tekitada olukorda, kus Afganistanis jääb alles oht rahvusvahelisele üldsusele ennekõike terrorismi näol. Nii sõjalise kui ka tsiviilse panustamise peamine mõte on see, et Afganistan saaks iseendaga hakkama ega kujutaks teistele riikidele ohtu.

Aseesimees Keit Pentus

Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Austatud välisminister Urmas Paet! Ma tänan teid selle eest, et te oma kõnega panite juurde veel ühe kivikese sellesse monumenti, mille oma elutööga püstitas Ernst Jaakson, mees, kes oli 75 aastat diplomaatilises teenistuses. See on ikka harukordne rekord. Teatavasti oli Ernst Jaakson 15-aastane noormees, kui ta koolipoisina Eesti saatkonda Riias sisse astus ja tööd küsis. Tema käest päriti, milliseid keeli poiss oskab, ja poiss ütles, et saksa, vene, läti ja eesti keelt. Sellest saadik Tallmeistrile piisas. Ta ütles, et tulgu Jaakson homme tööle, hakkab ajaleheväljalõikeid koguma. Nii see fenomenaalne karjäär algas. Kui täna mõnesse Eesti saatkonda või konsulaati astuks sisse 15-aastane noormees või neiu, kas ta saaks tööd ja võiks alustada oma diplomaatilist karjääri?

Urmas Paet

Mulle meeldiks väga, et oleks nii, et saadik, kes töötab selles saatkonnas, on nii avarapilguline ja perspektiivitundega, et tunneb ära andeka noormehe või neiu ja pakub talle näiteks jõukohast praktikat. Ma pean seda väga oluli-

seks, et noorte inimeste annet, mis on ilmnenud suhteliselt vara, ka ära kasutataks, mitte ei suhtutaks sellistesse ettepanekutesse formaalselt.

Aseesimees Keit Pentus

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea välisminister! Lähen, kui võib, inimõiguste teema juurde. Inimõiguste valdkonnas on praegu päris põnevad ajad. See puudutab ka iga inimest Eestis. Nimelt toimub arutelu selle ümber, kuidas Strasbourgis paiknev Euroopa Inimõiguste Kohus ja Luxembourgis asuv Euroopa Ühenduste Kohus hakkavad koostööd tegema. Mind huvitab nii välisministri kui ka Välisministeeriumi seisukoht, kuna liikmesriigid seda teemat praegu tõsiselt analüüsivad. Mida te arvate, kas Strasbourgi kohus jääb tulevikus peamiseks kohaks, kus inimõiguste küsimusi arutatakse, mis tähendab, et tal hakkab inimõiguste valdkonnas olema otsustusõigus Euroopa Liidu otsuste üle?

Urmas Paet

Lühidalt öeldes: jah, see suund võiks selline olla. Euroopa Inimõiguste Kohtu jõudlust tuleb suurendada. Seetõttu on mul hea meel, et eelmisel aastal jõustus lõppude lõpuks 14. protokoll selle kohtu töö reguleerimisel. See võiks kiirendada lahenduste saamist ja inimõiguste kohtu tööd. See kohus on aasta-aastalt muutunud järjest populaarsemaks. Kui võrrelda selle aasta algust eelmise aasta algusega, siis selle kohtu menetluses oli peaaegu kolmandiku võrra rohkem kaasusi või avaldusi kui aasta tagasi. Nii et paratamatult tekib probleem, et kui kohtuasjade menetlus ja lahenduste saamine Euroopa Inimõiguste Kohtus venivad väga pikale, siis see hakkab töötama vastu mõttele, miks see kohus omal ajal loodi. On olemas kõikvõimalikud olulised tegevused, mis on mõeldud selleks, et inimesed saaksid oma küsimustele võimalikult kiiresti selged lahendused. Sellel positsioonil me oleme. Kindlasti oleks ka Euroopa õigusruumi selguse huvides see, nagu te kirjeldasite, et selle kohtu otsused läheksid väga selgelt Euroopa õigusloome ja õigusruumi praktikasse.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks on sõna Rein Ratasel. Palun!

Rein Ratas

Täna, proua juhataja! Auväärt härra välisminister! Teie ettekandest nähtus, et meie välispoliitikas on küllaltki arvestataval kohal majanduslike sidemete sektor. Te andsite mitu üldistatud hinnangut meie väliskaubanduslikele võimalustele ja ka olemasolevatele väljunditele. Palun öelge, kui palju on teie juhivad Välisministeerium algatanud või ka ise korraldanud Eestile vajalikke turu-uuringuid just arenevate turgude kohta (nt Hiina, Venemaa, India, Brasiilia ja teisedki). Olen rääkinud.

Urmas Paet

Aitäh küsimuse eest! Eestis nagu igas hästi korraldatud riigis on sisemine tööjaotus eri organisatsioonide ja ametiasutuste vahel. Mis puudutab konkreetseid, puhtalt majanduslikke ja turuga seotud uuringuid sihtmaades, siis sellega tegelevad Eestis ennekõike Ettevõtjate Arendamise SA ja kaubandus-tööstuskoda. Sellisel puhul on meie roll aidata ettevõtjatel saada vastust väga konkreetsetele küsimustele ja päringutele, mis puudutavad ühte või teist riiki, nende väga konkreetsetele küsimustele selles riigis valitsevate olude kohta. Üldised sihtturu-uuringud on nende organisatsioonide pädevuses, mida ma nimetasin.

Aseesimees Keit Pentus

Andres Herkel, palun!

Andres Herkel

Aitäh! Austatud välisminister! Kas Välisministeerium on valmis järgima väärtuspõhist välispoliitikat ka dalai-laama võimaliku visiidi puhul Eestisse? Varem ei ole seda kahjuks tehtud. Ja veel väärtuste ja demokraatia kohta. Te nimetasite, et üks idapartner on selge murelaps, see on Valgevene. Ma olen sellega nõus. Kuid nimetatud riikide hulgas on kas või The Economisti demokraatia indeksi järgi riike, mille reiting on veelgi madalam, näiteks Aserbaidžaan. Valgevenest ei ole päris aus ka rääkida, kui me ei räägi selle kõrval Venemaast. Minu küsimus on: mida Eesti üldse peale hakkab, kuidas me reageerime sellele globaalsele demokraatlike väärtuste tagasilangusele? Ega me ometi ei tee mingeid niisuguseid väljavõt-

teid, et räägime Valgevenest, kuna see on kuidagi ohutu, aga mingitest välispoliitiliselt olulisematest riikidest eelistame vaikida?

Urmas Paet

Nii see ei ole. Ka selles kõnes oli näiteks sellesama viisadialoogi kontekstis väga selgelt öeldud, millise Venemaaga meie arvates saaks Euroopa Liidul viisavabadus tulla. See on Venemaa, kes järgib demokraatlikke põhimõtteid, õigusriikluse põhimõtteid ja inimõigusi. Nii et minu vastus teile on: jah, loomulikult peab Eesti väärtusi, inimõigusi ja õigusriiklust rahvusvahelistes suhetes väga oluliseks elementiks. Kui idapartneritest rääkida, siis, loomulikult, muresid nende arengutega on ju igas idapartnerluse sihtriigis. Lihtsalt kui vaadata detsembri lõpu sündmusi, siis, jah, Valgevenes on need probleemid eriti teravad ja aktuaalsed, aga ka teie nimetatud riik ja teised idapartnerluse sihtriigid ei ole kindlasti veel sellises seisus, et Euroopa Liit võiks nõustamistöö ning koostöö inimõiguste ja õigusriigi alal lõpetada.

Aseesimees Keit Pentus

Raivo Järvi, palun!

Raivo Järvi

Suur tänu! Austatud välisminister! Mina puudutan viisavabaduse läbirääkimisi Venemaaga. On teada, et Eesti oli esirinnas koos nende riikidega, kes otsesemaid reageerisid, kui toimus invasioon Gruusiasse. Teame ka seda, et tegelikult pretsedenditult viibivad Vene väed siia Gruusia territooriumil, ja asi oleks ilmselt veelgi hullem, kui seal poleks Euroopa Liidu vaatlusmissioone. Minu küsimus on: kui hästi Euroopa Liit teadvustab seda Gruusia aspekti läbirääkimistel, mis käsitlevad Venemaa taotletavat viisavabadust, millised võivad olla need hoovad ja millised on siin Eesti antavad nõuanded?

Urmas Paet

Aitäh! Ma palun vabandust! Andres Herkeli jäi vastamata üks osa küsimusest, mis puudutas dalai-laama võimalikku Eestisse tulekut. Dalai-laama Eestisse tulekul ja tema vastuvõtmisel tuleb saavutada selline tulem, et see oleks maksimaalselt hea sellesamas inimõiguste ning väärtuste kontekstis nendele

püüdlustele, mis Euroopa Liidul inimõiguste dialoogis on Hiinaga, sealhulgas see, et nendel kohtumistel oleks lisaväärtus inimõiguste ja väärtuspõhise lähenemise kontekstis. Milline täpselt hakkab olema kohtumiste kalender, kes ja kus peaks kohtuma dalai-laamaga, kui ta sellel aastal Eestit peaks külastama, sellele on natuke vara vastata, kuna meil on vahepeal teatavasti Riigikogu valimised, mis ka teatud tulemusi kujundavad. Aga igal juhul peaks selle võimaliku visiidi tulemus olema niisugune, et selle visiidi käigus tekib selles valdkonnas, mis puudutab inimõigusi ja õigusriiki, lisaväärtus ega teki tagasilööke Eestile, et me saaksime selles valdkonnas häälekad olla ka tulevikus (pidades silmas näiteks meie kandideerimist ÜRO Inimõiguste Nõukokku alates 2012), et valdkond tervikuna, mis on seotud inimõiguste ja õigusriigiga, saaks meie jaoks olla rahvusvahelises plaanis samal või veel paremal tasemel.

Mis puudutab Gruusia teemat, siis, jah, selgelt on ka olukorda Gruusias käsitletud ja käsitletakse edasi viisadialoogi kontekstis, ennekoike arvestades seda, et oleks poliitiliselt ebaloogiline, kui näiteks viisavabadus Venemaaga peaks tekkima enne, kui see on tekkinud Euroopa Liidule ka struktuuriliselt lähemate riikidega, kes osalevad idapartnerluse programmis.

Aseesimees Keit Pentus

Marko Mihkelson, palun!

Marko Mihkelson

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea minister! Ma tahan tänada väga hea ja ülevaatliku kõne eest! Tõepoolest, eelmisel aastal oli meie välissuhtlus väga aktiivne ja see on kindlasti väga vajalik sellise väikeriigi jaoks nagu Eesti. Aga ma oleksin oodanud sellest kõnest võib-olla pisut ettevaatavat käsitlust. Käsitlust ka nendest päris tõsistest ohtudest, mis mitte ainult Eesti kontekstis, aga maailmas ka meie partnerite kontekstis praegu olemas on, olgu selleks siis surve vabale maailmale, demokraatlikele riikidele või maailma majanduses toimuv. Aga täna on sul üks küllaltki huvitav kohtumine Venemaa endise peaministri Mihhail Kasjanoviga. Võib-olla sa natuke räägid meile, millised on need lähtekohad, millest sa sellel kohtumisel lähtud, ja mida sina kui Euroopa Liidu üks välisminister koostöös oma

partneritega teed selleks, et saavutada eesmärged, millest sa enne viisavabaduse kontekstis rääkisid.

Urmas Paet

Aitäh! Kõne siiski peegeldas ka võimalikke arenguid nii sel aastal kui ka järgmistel aastatel julgeolekuvaldkonnas, ka majandusvaldkonnas. Mis puudutab Venemaa ekspeaministri Kasjanovi visiiti, siis, muidugi, minu huvi on sellel kohtumisel ka kuulata tema nägemust, tema visiooni sellest, millised on praegu arengud Venemaal ja milliseks need võiksid kujuneda. Nii et ka kuulamisoskus on, ma arvan, üpris oluline. Meie positsioonides selles mõttes ei ole midagi uut. Arengud õigusriikluses, sõnavabaduses – see on see, mida me oluliseks peame. Selle sõnumi ma kavatsen härra Kasjanovile veel kord edastada. Viimati olid Euroopa Liidu ja Venemaa suhted jutuks peaaegu poolteist nädalat tagasi, eelmisel esmaspäeval, Euroopa Liidu välisministrite kohtumisel, kus käsitleti ka Euroopa Liidu ja Venemaa suhteid. Sellel kohtumisel ma tõstatasin needsamad teemad, mis puudutavad sellesama viisadialoogi kontekstis õigusriikluse ja inimõiguste arengut. Meie roll saabki olla ka see, et teinekord selliseid ebamugavaid küsimusi, millest võib-olla alati kõik ei taha rääkida, siiski tõstatada, mõttekaaslasid leida ja otsida, et põhimõttelised arusaamad, väärtused ja printsiibid ei jääks väga pragmaatilise lähenemise varju.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Jaan Kundla. Palun!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Kas suhete arendamisel Gruusia ja Venemaa vahel kehtib praegu mingisugune pikaajaline tegevuskava koos ajakavaga ja kuidas kulgeb selle täitmine? Kas Eesti saaks olla rohkem kasuks nende suhete parandamise kiirendamisel?

Urmas Paet

Kui te peate silmas Venemaa ja Gruusia suhteid, siis üks rahvusvaheline kogukond, sealhulgas Euroopa Liit, kelle liige me oleme, sooviks näha, et need suhted normaliseeruksid ja taastuksid. Samas on selle kõrval, kohal, all ja ümber ikkagi väga selge Gruusia territo-

riaalse terviklikkuse järgimise printsiip. Territoriaalse terviklikkuse taastamise suunas tuleb lõppude lõpuks uuesti liikuma hakata. Meie igapäevane tegevus koostöös Gruusiaga, kõikvõimalikud arengukoostööprojektid ja muu koostöö, on suunatud sellele, et ka kõik Gruusias endas tehtud reformid kinnistuksid, mis lubaks öelda, et Gruusia on õigusriik, demokraatlik riik, kus kõik need printsiibid on selgelt kinnistunud. Kindlasti ka selline ühiskond aitab kaasa naabritega tekkinud küsimuste lahendamisele, sest mida vähem võimalikke nõrkusi on näiteks Gruusia enda ühiskonnas, seda tugevamad on tema positsioonid rahvusvahelises keskkonnas, rahvusvahelises kontekstis nende suurte probleemide lahendamisel, mis on Venemaaga.

Aseesimees Keit Pentus

Nikolai Põdramägi, palun!

Nikolai Põdramägi

Aitäh, juhataja! Lugupeetud välisminister! 2. veebruaril tähistasime Tartu rahu aastapäeva. Tartu rahu lepinguga pandi paika Eesti riigipiir. Aga praegu on nii, et üks kolmandik Setumaast ehk Saaremaa-suurune tükk on Setumaast amputeeritud ja asub teisel pool kontrolljoont ehk majanduspiiri. Kas setudel on veel kunagi lootust, et amputeeritud iidsed Setumaa alad saaksid tagasi siiratud ja Eesti riik peaks pühaks Tartu rahulepingut? Kas euro-mündil on riigipiir või kontrolljoon?

Urmas Paet

Seesama saal siin, küll eelmise koosseisu ajal, ratifitseeris Eesti ja Venemaa vahel 2005. aastal sõlmitud piirilepingud, merepiiri- ja maismaapiirilepingu, kus on sätestatud ka Eesti riigipiir. Ehk Eesti parlament on sellisele piirjoone kulgemisele oma toetuse andnud. Ka president kuulutas parlamendi ratifitseeritud piirilepped välja. See ongi vastus teie küsimusele: seesama kogu siin on kinnitanud Eesti ja Venemaa vahel kümme aastat peetud piirikõnelused ja ratifitseerinud sõlmitud piirilepped.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Imre Sooäär. Palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Üsna mitmel valimiseelsel debatil ja kohtumisel olen kogenud, et üks erakond levitab väga jõhkralt moonutatud arvamust meie arengukoostöö ja välisabi kohta. Oma ettekandes ütlesite, et aastaks 2015 püüame jõuda vähemalt 0,17%-ni SKT-st. Kas te saate väga lühidalt selgitada, milline see olukord tegelikult on ja kus me Euroopa kolleegidega võrreldes umbes asume?

Urmas Paet

Sellel aastal on suhe rahvuslikku koguprodukti ilmselt 0,11%. See puudutab meie eraldisi arengukoostöösse ja humanitaarabisse. Selle näitajaga me oleme Euroopa Liidu uute liikmesriikide seas alla keskmise ehk seal lõpupoole. Samas, majanduskriis lõi need näitajad alla peaaegu kõigil maailma riikidel, sealhulgas uutel Euroopa Liidu liikmetel, aga see ei ole mingi vabandus. On olemas rahvusvahelised kokkulepped ja kohustused. Eesti väärrika ja lugupeetud riigina loomulikult soovib neid kokkuleppeid täita. Kuigi, kui vaadata meie n-ö raha kulutamist arengukoostöös seni ja viimastel aastatel, siis julgen väita, et hoolimata suhteliselt vähesest rahast oleme suutnud seda päris hästi sihtida, nii et tulemus ja mõju on vist suuremgi, kui võiks eeldada ainult rahanumbrit vaadates.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks annan sõna Ene Ergmale. Palun!

Ene Ergma

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud välisminister! Suur tänu selle ettekande eest! Sa rääkisid väga huvitavalt, kui paljude asjadega tegeleb Välisministeerium, kuid alati on vaja teada ka seda, millised on prioriteedid. Sa oled olnud pikka aega välisminister. Varsti tulevad valimised. Milliseid, ütleme, kolme prioriteeti sa näed, millele peaks Eesti välispoliitika järgmise nelja aasta jooksul palju tõsisemalt fookustama?

Urmas Paet

Aitäh! Ma ei saa öelda, et palju tõsisemalt, aga kui sa soovid märksõnu, siis ennekõike just lähiaastatel, kui me soovime lõplikult tulla

välja majanduskriisist ning maksimaalselt võimendada eurosooniga ja OECD-ga liitumise positiivset mõju ja kuvandit, võiksid need prioriteedid olla järgmised. Esiteks, väliskaubandus, sellele kaasaaitamine. Julgeolekuteema oli prioriteet ning see jääb prioriteediks. Me võime ju nüüd öelda, et Eesti julgeolekukeskkond ei ole kunagi olnud nii kindel, kui see praegu on, meie valmisolek, võimekus ja vahendid ei ole varem sellised olnud. Aga samas, paraku teame ka, et maailma julgeolekukeskkond võib muutuda väga kiiresti ja alati mitte soodsas suunas. Nii et valmisolek pidevalt ennetada julgeolekukeskkonna muutusi maailmas ja neile reageerida võiks olla teema nr 2. Kolmandana on väga raske midagi eraldi välja tuua, võib-olla see, mis puudutab inimõiguste temaatikat, sealhulgas naiste õiguste temaatikat. Meie positsioon siin, et liikuda edasi juba saavutatu najal, on viimasel paaril aastal väga selgelt muutunud olulisemaks ka rahvusvahelises plaanis. Siit saab leida seoseid arengukoostööga. Sama teema on seotud meie kandideerimisega näiteks ÜRO Inimõiguste Nõukokku.

Aseesimees Keit Pentus

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud välisminister! Jätkan kolleeg Nikolai Põdranäe algatatud teemal. Me kõik teame, et eelmine Riigikogu koosseis ratifitseeris piirilepingu Eesti ja Venemaa vahel. See leping teatavasti sõlmiti peaaegu tingimusteta praeguse kontrolljoone põhjal. Vene pool, nagu me teame, lepingut ei ratifitseerinud. Enamgi veel, ta võttis sellelt tagasi ka oma allkirja. Mida te arvate, kas Eesti väärrika riigina, nagu te väljendasite, ei peaks tegema sama ehk teisiti öeldes, andma selgelt märku, et kui piirilepingust rääkida, siis peaksime alustama Venemaaga uusi läbirääkimisi?

Urmas Paet

Ma arvan, et rahvusvahelise õiguse kontekstis ei ole allkirja lepingult tagasivõtmine (ei toiming ega termin) midagi sellist, mida nüüdisaegne tsiviliseeritud maailm tunneks. Minu soovitus Eesti parlamendi järgmisele koosseisule ei ole kindlasti toimetada samade vahenditega, nagu Venemaa seda tegi. Iseene-

sest ei ole allkirja tagasivõtmine juba sõlmitud lepingult tsiviliseeritud rahvusvahelises õiguses praktika või nähtus, mida peaks kuidagi heaks kiitma. Mis puudutab seda, kuidas edasi minna, siis ma arvan, et kuna Eesti pool ei olnud see, kes juba sõlmitud lepingutega hakkas mängima ja trikke tegema, siis ma arvan, et meil ei ole põhjust kuhugi väga rutata. Oluline on, et praktilises elus piir töötab, siin probleeme ei ole. Me teame, et Euroopa riikide vahel on umbes 30 piirilõiku, mille kohta ei ole mitte mingisuguseid kirjalikke leppeid. Hoolimata sellest need piirid töötavad. Enamgi veel, need riigid on rõõmsalt koos Schengeni ruumis. Lepingute puudumine ei ole takistanud väga tihedat ja usalduslikku julgeolekualast koostööd näiteks Schengeni ruumis, seal, kus piirilepped puuduvad. Eesti peaks olema kindlasti alati avatud arutama kõikvõimalikke küsimusi ja ettepanekuid. Aga arvestades seda, milliseid samme on Eesti astunud, ma ei arva praegu, et meie peaksime siin suurt initsiatiivi ilmutama.

Aseesimees Keit Pentus

Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Hea juhataja! Hea välisminister! Teil on olnud briljantne võimalus, Eesti välisministrite pikas ajaloos vist unikaalne võimalus, olla kogu valimisperioodi jooksul Eesti välispoliitika üks olulisemaid kujundajaid. Minu tagasihoidlik küsimus on seotud sellega, milline on selle briljantse võimaluse kroonijuvel ehk mis on see välispoliitiline saavutus, mida sellise unikaalse mandaadiga on Eesti saavutanud. Kriitiline pool sellest küsimusest on seotud asjaoluga, et praegu on Eesti kui välispoliitiliselt küllaltki pingeliselt elava riigi positsioon Euroopa Liidu moodustatava välisteenistuse kontekstis küllalt kesine.

Urmas Paet

Aitäh! Ma arvan, et viimase nelja aasta üks kõige olulisem tulem ongi tegelikult see, et Eesti välispoliitikal on nüüd kasutada, ma arvan, sisuliselt kõik instrumendid, mida me oleksime võinud aastaid tagasi välja mõelda. Viimasest nelja-aastasest perioodist võib välja tuua näiteks sellesama liikmesuse saavutamise OECD-s. See on vaieldamatult organisatsioon, kuhu ei ole võimalik lihtsalt astuda, vaid kuhu

ikkagi kutsutakse neid riike ja ühiskondi, kes saavad endaga hästi hakkama ja kellel on midagi jagada ka muule maailmale. Samuti on olulised eurotsooni astumise ja IT-agentuuri saavutamise kampaaniad ja selgitamised. Ma arvan, et märgiliselt väga tähtis sündmus on see, et eelmisel aastal õnnestus meil Tallinnas korraldada NATO välisministrite kohtumine (tööd selleks tehti juba mõni aasta varem), kusjuures mitte lihtsalt kohtumine kui selline, vaid väga tõsise päevakorraga ehk suur ja sisuline arutelu sellesama NATO järgmise kümne aasta tuleviku ehk strateegilise kontseptsiooni üle. Oluline on ka meie panustamine NATO strateegilisse kontseptsiooni, kusjuures Eestil oli väga avatud ja aktiivselt tugev positsioon ning meie ettepanekud said kõik kontseptsiooni kirja. Need olid mõned näited. Ma arvan, et ka rahvusvaheliselt on Eesti positsioon praegu päris tugev, aga nagu ma ütlesin, see ei tähenda seda, et n-ö ajalugu on lõppenud, sest rahvusvaheline keskkond, sealhulgas julgeolekukeskkond, on praeguses maailmas väga kiires muutumises ja sellega tuleb edasi tegelda. Mis puudutab Euroopa Liidu välisteenistust, siis selle formeerimine ei ole kaugelki veel lõppenud. Võtab päris palju aega, enne kui võiks öelda, et esimene rotatsiooniperiood on lõpetatud ja esimese ringi kohad täidetud. Meie nii avalikum kui ka varjatam tegevus selleks, et Eesti või eesti soost diplomaadid saaksid selles organisatsioonis jõukohaseid kohti, kindlasti jätkub. Nii et me tegeleme sellega edasi, kuigi väga raske on vaielda selle põhimõtte vastu, et kõik ametikohad Euroopa Liidu välisteenistuses tuleb täita puhtalt isiklike professionaalsete oskuste alusel ehk kõikidele kohtadele on konkursid ja väga paljudele kohtadele on need konkursid väga tihedad. Õnneks on Euroopas väga palju häid professionaalseid diplomaate.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud välisminister! Mõni aeg tagasi andis Venemaa president määruse, mis kehtestas välismaalastele maa müügi keelu piirilähedastel aladel. Teil on ilmselt olnud üsna palju aega, et sellega põhjalikumalt tutvuda. See huvitab väga paljusid Eesti inimesi. Kas te

seletaksite, mida see tähendab nendele Eesti kodanikele, kellel juba on maatükk sellistes piirkondades, ja mida see tähendab, kui vaa-data tulevasi võimalikke tehinguid?

Urmas Paet

Me oleme palunud Vene poolelt selle korralduse tõlgendust ja seletust. Vene poole selgitus on olnud see, et mitte midagi ei muutu võrreldes 2001. aastaga, kui Venemaal võeti vastu vastav seadus. Presidendi korraldus seletab seda lihtsalt lahti. See tähendab Vene poole tõlgenduse ja seletuste kohaselt, et see ei puuduta neid Eesti kodanikke, kellel on vara nendel aladel, mis selle korralduse alla käivad. Jah, uusi soetusi ei ole seal võimalik teha, aga olemasolevat olukorda ei muudeta. See on olnud Vene poole selgitus.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks annan sõna Sven Mikserile. Palun!

Sven Mikser

Aitäh! Austatud härra minister! Vastates proua Ergma küsimusele te ütlesite, et rahvusvaheline julgeolekukeskkond võib muutuda väga kiiresti. See on kindlasti nii. Samal ajal on ka pikaajalisemad protsessid, mis on jälgitavad. Piltlikult öeldes: kui vulkaanipurse ja tuhapilv võivad kliimat muuta väga kiiresti, siis on olemas pikaajalisemad protsessid, näiteks kliima soojenemine inimtegevuse tulemusena, mille üle võib muidugi vaielda. Te ütlesite õigesti, et seistes uue parlamenditsükli lävel on Eesti n-ö tööriistakast julgeolekukeskkonna muutustega toimetulemiseks kõigi aegade parim. Aga kui te peaksite kirjeldama pikaajalisi julgeolekukeskkonna muutusi, trende, mis meid ümbritsevas maailmas on, siis kuidas te neid iseloomustaksite ja milliseid suurimaid raskusi te eeloleva nelja aasta jooksul näete?

Urmas Paet

Üks ja üldine ning päris muret tekitav trend on see, et hoolimata läänemaailma, võib isegi öelda, aastakümneid kestnud püüdlustest, on tegelikult meie mõttes demokraatlike õigusriikide võõnd maailmas laienenud väga visalt, kui mitte öelda, et see pole üldse laienenud. Me näeme, et paljuski teistsuguseid väärtusi hindavate riikide koostöö on sootuks tugevne-

nud. Me näeme seda näiteks ÜRO kontekstis, kus suur osa muust maailmast käitub väga ühtsena. Kindlasti on see sellise keskkonna kujundamisel üks protsesse, mis, ma arvan, jätkub ja millele peab tähelepanu pöörama. Me oleme näinud protsesse, mis toimuvad Põhja-Kaukaasias, Põhja-Aafrikas, laiemalt Lähis-Idas. Nende väljendust me oleme viimastel nädalatel näinud Egiptuses, aga ka teistes piirkonna riikides. Nende teatavas mõttes lõpetatust me oleme näinud viimasel paaril aastal demokraatlike või enam-vähem demokraatlike valimiste tulemusel Palestiinas Gaza sektoris seoses Hamasi võimuletulekuga, Liibanonis seoses Hezbollah' tugeva positsiooniga sealses valitsuses. Me oleme näinud, et ka Iraagis ei ole pärast n-ö demokraatlike valimisi pea-aegu aasta suudetud luua stabiilset valitsust. Ehk on toimunud kõikvõimaliku äärmusluse, nii religioosel põhjal äärmusluse kui ka sellega seotud poliitilise äärmusluse oluline esiletung. Igasugune äärmuslus ühes servas tekitab ju vastureaktsiooni, äärmuslust, teises servas. Me oleme näinud viimastel aegadel Euroopas, kuidas riikides, kus traditsiooniliselt poliitikas ei olnud äärmuslusele kohta või väljundit parlamendis, on viimastel valimistel need jõud oma koha leidnud ja mitte kehva koha. Üheks ohuks rahvusvahelisele julgeolekukeskkonnale ma pean tendentsi, et äärmuslused muutuvad jõulisemaks ja populaarsemaks. Lähinaabrite puhul on meile olulised Venemaa presidendi valimised aastal 2012, see, millised jõujooned sellega seoses liiguvad. Kui veel lähinaabreid vaadata, siis olulised on needsamad arengud Ukrainas ja Valgevenes. Tähtis on see, kas ja kuidas asutakse lahendama konflikte (neist osa on külmunud ja osa mitte nii väga külmunud) endise Nõukogude Liidu aladel. Silmas tuleb pidada tuumarelvaga seonduvaid küsimusi. Näiteks arengud Põhja-Koreas ja Iraanis, mis on seotud tuumarelvaga, tuumariik Pakistani olukord ja võimalik ebastabiilsuse jätkumine. Nii et probleeme, mis võivad üle kasvada ka suurteks, paraku jagub.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud minister! Rohkem küsimusi ei ole. Ma tänan teid ettekande ja arutelu eest! Palun Riigikogu kõnetooli ettekannet pidama väliskomisjoni esimehe Sven Mikseri!

Sven Mikser

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Austatud minister! Külalised! Täna välispoliitika arutelu olulise tähtsusega riikliku küsimusena on Riigikogu selle koosseisu viimane. Sel puhul on kindlasti paslik eelnenud aastale tagasivaatamise kõrval põgusalt analüüsida kogu lõppeva parlamenditsükli olulisemaid välispoliitilisi teemasid, samuti trende, ning üritada aimata seda, millised ülesanded võiksid meid ees oodata eelseisva nelja aasta jooksul.

On tõsi, et Eesti edusammud olulistesse rahvusvahelistesse organisatsioonidesse ja koostöövormidesse lõimumisel on viimase aastakümne jooksul olnud sedavõrd edukad, et teinekord on olnud raske hoiduda langemast "ajaloo lõpu" eufooriasse. Nii enam kui kuue aasta eest, mil Eesti liitus Euroopa Liidu ja NATO-ga, kui ka nüüd, mil saavutasime liikmestaatuse eurotsoonis ja OECD-s, oleme kohati tabanud end tundelt, et Eesti on lõpuks ometi kohale jõudnud, et lõpuks ometi võime end tunda lõplikult kindla ning turvalisena.

Maailempoliitika karm reaalsus on meid aga alati kiiresti unest üles raputanud ja aidanud mõista, et väikeriigi julgeolek on nagu jalgratas: kui pedaalimise lõpetad, siis vajub see veidi aja pärast külili. Nii ei saa me tänagi "põlve sirgeks lasta" ja oodata, et turvaline tulevik ise meie juurde tuleks.

Kuigi meie riigi strateegiline suund ega geopoliitiline asend ei ole nelja aastaga muutunud, on muutused väliskeskkonnas ja uute ohutegurite esilekerkimine märgatavalt kohendanud Eesti välis- ja julgeolekuliste prioriteetide nimistut ning järjestust.

Millised need uued teemad siis on?

Esiteks, energiajulgeolek ja varustuskindlus, mis ei ole muutunud mitte üksnes Eesti välispoliitika, vaid kogu maailma rahvusvaheliste suhete üheks võtmeküsimuseks. Eesti seisukohalt on siin oluline nii Euroopa riikide omavaheline poliitiline solidaarsus ja Euroopa Liidu siseste energiaühenduste arendamine kui ka see, milliseks kujuneb kogu Euroopa energiaühendus sõltuvus muu maailma nafta- ja gaasitarbijatest.

Teine uus võtmeteema on küberjulgeolek, mis just Eestit 2007. aasta kevadel tabanud rünnete tõttu kerkis kiiresti globaalse julgeolekuagenda tippu ja on seal püsinud tänini. Eestis paikneva NATO küberkaitse oivakeskuse

akrediteerimine ja Eesti valimine loodava Euroopa Liidu IT-agentuuri asukohamaaks aitavad meil kahtlemata tugevdada oma asjatundlikkust selles kasvava tähtsusega valdkonnas ja kinnistada kuvandit Eestist kui kõrgelt arenenud e-riigist. Siiski ei tohi me kauaks loorberitele puhkama jääda, sest lisaks avalike e-teenuste ja elutähtsa infrastruktuuri kaitse meetmetele tuleb jätkuvalt tähelepanu pöörata ka küberjulgeolekut käsitlevate rahvusvaheliste tavade ja lepete loomisele ning juurutamisele. Eesti on siingi olnud aktiivne, ent päriselt saame oma tublidust hinnata alles tagantjärele, tulemuste järgi.

Head kolleegid! Kui terroristide juhitud lennukid 2001. aasta septembrihommikul Maailma Kaubanduskeskuse tornidesse lendasid, siis arvasid paljud, et siitpeale on konventsionaalsed julgeolekuohud asendunud uute, globaalsetest terrorivõrgustikest lähtuvate ohtudega. Kui küberterroristid ründasid 2007. aasta kevadel Eesti ametiasutuste ja ettevõtete veebisaite, siis räägiti, et siitpeale peetakse sõdu üksnes internetis. Paraku on aga nii, et uued ohud ei asenda kunagi varasemaid täielikult, vaid üksnes täiendavad neid. See aga omakorda tähendab, et oma riikliku julgeoleku kindlustamiseks peame olema valmis uute ohtude tõrjumiseks, kuid ei tohi samas unustada traditsioonilisi ohte.

See äratundmine saabus meie jaoks karmi selgusega 2008. aasta hilissuvel, mil Venemaa väed ründasid Gruusiat, vallutades olulise osa selle suveräänse riigi rahvusvaheliselt tunnustatud territooriumist. Tänu rahvusvahelise üldsuse reaktsioonile oli agressor oma püüdlustes vaid osaliselt edukas: Gruusia valitud võimu ei õnnestunud kukutada ning Vene vägede kontrolli alla langenud separatistlike regioonide iseseisvusdeklaratsioonidele ei järgnenud siis ega ole järgnenud tänini sisuliselt mingit rahvusvahelist tunnustust. Samas on Gruusia lootus liituda euroatlantilise julgeolekukogukonnaga nihkunud määramatusse tulevikku, Venemaa ei ole endale vaerahuleppega võetud kohustusi tänini täitnud ja augustisõjas vallutatud alad on endiselt okupeeriva riigi kontrolli all.

Eesti riik ja Riigikogu on olnud oma suhtumises konkreetseid ja resoluutsed. Meie seisukohad leidsid kajastust kahes Riigikogu avalduses, milles öeldakse muu hulgas ühe-

mõtteliselt, et rahvusvaheliselt tunnustatud riigipiiride muutmist sõjalise jõu abil ei ole võimalik aktsepteerida, okupeeritud Abhaasia ja Lõuna-Osseetia on jätkuvalt Gruusia riigi osad ja uusi "fakte maa peal" ning muutunud *status quo*'d ei tohi kunagi põlistada.

Head kolleegid! Seda, et uute ohtude tõrjumise kõrval ei tohi unustada traditsioonilisi, kinnitas oma 2010. aasta lõpul Lissaboni tippkohtumisel vastu võetud strateegilises kontseptsioonis ka NATO. NATO uus strateegiline alusdokument kinnitas Washingtoni leppe ühiskaitseartikli keskset tähendust alliansi toimimises ja andis suunise selle artikli sisustamiseks kõiki liikmesriike hõlmavate kaitseplaanide väljaarendamise näol.

Aga mõistagi ei saa Eesti huvid NATO-liitlasena piirduda vaid ühiskaitseartikli ning NATO ja Venemaa suhetega. On vältimatult vajalik, et me suudaksime sõnastada oma huvid ja ootused ka selliste Eesti jaoks seni kaugete, alliansi ees seisvate küsimuste kohta nagu raketikaitse ja Euroopas paiknevate taktikaliste tuumarelvade tulevik. Need on poliitilised küsimused, mida ei saa jätta üksnes ekspertide, ametnike ja diplomaatide töömaaks.

Eesti kui liitlasriigi üks raskeim ja olulisim ülesanne on paljude aastate jooksul olnud osalemine Afganistani stabiliseerimise operatsioonil. Saates oma kaitsevälased Lõuna-Afganistani Helmandi provintsi, mis on kahtlusteta üks keerukama julgeolekuolukorraga provintse riigis, oleme näidanud end kindlameelse ja usaldusväärse liitlasena, aga oleme pidanud kandma ka valusaid kaotusi.

Olgu siinkohal selgelt öeldud, et ehkki Eesti kaitsevälased on välismissioonile siirdudes langetanud teadliku valiku, on nad seda teinud vastusena Eesti riigi kutsele kaitsta, relv käes, Eesti julgeolekut ja riiklikke huve – just selliselt, nagu Eesti valitsus ja parlament on neid huve defineerinud. Meie kaitsevälased, kes iga päev oma elu ja tervise Eesti riiki teenides ohtu seavad, väärivad lisaks parimale varustusele ja väljaõppele ka meie tingimusteta toetust ning tunnustust.

Head kolleegid! Mitme liitlasriigi otsus oma väed Afganistanist välja tuua või nende seal viibimisele lõpptähtaeg seada on Eesti avalikkusegi pannud küsima, kui kauaks peaksid meie kaitsevälased Afganistani jääma. Olen veendunud, et välisvõitlejad ei peaks Af-

ganistani jääma hetkegi kauemaks, kui on vältimatult vajalik. Ent olen samuti veendunud, et meie lahkumise tempot ei peaks määrama meie poliitiline kannatamatus, vaid see, kui kiiresti suudame luua eeldused, et Afganistan ise oma julgeolekujõudude ja tsiviilvõimudega suudaks võtta vastutuse riigi julgeoleku eest. Eesti otsus määratleda Afganistan ühena meie arengukoostöö olulistest sihtriikidest räägib sellest, et oleme mõistnud sõjalise ja tsiviiljulgeoleku jagamatust ka kodust kaugemates kriisipiirkondades.

On tõenäoline, et ka pärast meie kaitsevälaste põhikontingendi lahkumist peab Eesti veel pikka aega olema valmis panustama Afganistani julgeolekujõudude väljaõppesse ja osalema tsiviilülesehitustöös. Tsiviilmissioonide kasvava tähenduse kontekstis on oluline, et Riigikogu suudaks veel enne selle koosseisu töö lõppemist võtta seadusena vastu menetluses oleva rahvusvahelisel tsiviilmissioonil osalemise seaduse eelnõu.

Head kolleegid! On positiivne, et Eesti on vaatamata oma väiksusele suutnud silma paista arengukoostööd väärtustava riigina. See on parandanud meie mainet ja lubanud meil valjemal häälel kaasa rääkida olulistest rahvusvahelistes koostöövormides.

Kindlasti peab Eesti järgmise parlamendikoosseisu tööaja jooksul suutma välja töötada meie arengukoostöö prioriteedid lisaks Afganistanile ka teiste enim abi vajavate riikide ja regioonide suhtes. Üks ülesanne siin on Eesti Aafrika-poliitika sõnastamine. See ei saa olla kuigi ambitsioonikas, ent asjatundlikkuse kasvatamine selle tohutu potentsiaali ja hiiglaslike probleemidega kontinendi suhtes on vältimatult vajalik, kas või selles kontekstis, et me peatselt pürgime ÜRO Julgeolekunõukogu ajutiseks liikmeks.

Eesti on kahtlemata teinud õigesti, panustades oma kasinaid arenguabivahendeid lisaks humanitaarabile ja ÜRO aastatuhande eesmärkide poole liikumisele ka sellesse, et aidata konsolideerida demokraatlikke reforme totalitarismi alt vabanenud riikides. Tee demokraatia ja õigusriikluse suunas ei ole alati sirge ega sile, aga see ei peaks meid heidutama demokraatlikke reformiprotsesse toetamast. Küll peaksime kindlasti loovalt mõtlema sellele, milline ikkagi peaks meie pakutav abi ja ko-

gemus olema, selleks et saavutada võimalikult head tulemust.

Head kolleegid! Vaatamata sellele, et ülemaailmne majanduskriis tabas raskelt ka Eestit, peame suutma tõusta rohujuuretasandil kõrgemale ja arutlema ka selle üle, milliseid muutusi on toonud ning toob edaspidi Teise maailmasõja järgse sügavaima majanduskriisi järellainetus, seda just rahvusvaheliste jõu-aheldade ja toimetehhanismide osas.

On positiivne, et koostöö G 20 formaadis ja ka eurosooni riikide vahel on aidanud ennetada ohtu, et mõnd riiki tabanud finantsprobleemid kanduksid dominoefektina edasi teistesse riikidesse.

Võib kindlasti vaielda selle üle, kas euroalaga liitumine on Euroopa Liitu kuuluva Eesti jaoks välis-, sise- või rahanduspoliitiline samm. Küll on aga täiesti kindel, et tegu on sündmusega, mis suurendab meie majanduse stabiilsust ja jätkusuutlikkust ning kindlustab meie positsioone ja konkurentsivõimet rahvusvahelises kogukonnas.

Eesti on väike ja avatud majandusega riik, kelle edukus sõltub erakordselt suurel määral meie ettevõtete ekspordivõimest. Majanduskriis, mis viis langusesse meie eksporditurud, pani Riigikogu väliskomisjoni pikkade kuude vältel keskenduma just Eesti väliskaubanduspoliitikale. Ma usun, et meie töö on andnud ühe lisaimpulsi Eesti ettevõtete välisurgudele sisenemist toetavate organisatsioonide ja ametkondade koostöö parandamiseks. Majanduskriis, mis joonis alla uute kasvavate majanduste esiletõusu ja globaalsete jõujoonte muutumist, pani meid arutlema ka selle üle, milline peaks olema Eesti välismajanduspoliitika ambitsioon. Küsimuse kõrval, kas me peaksime oma lähiümbruse kõrval pilgud pöörama ka Hiinale või ehk hoopis Indiale, ei ole me päriselt selgeks vaielnud sedagi, kuidas peaksime neile olulistele turgudele sisenema: kas pürgima sinna, ettevõtjad esirinnas ja riik kannul, valmis vajaduse korral toetama, või ehk hoopis vastupidi.

Head kolleegid! Küsimus, kui ambitsioonikas ja laiahaardeline peaks olema Eesti välispoliitika, ei piirdu mõistagi üksnes välismajanduspoliitikaga. Majandusraskused on sundinud mitmeid meist suuremaid ja jõukamaid riike oma saatkondade võrku kärpima ja pannud ka meid küsima, kas uute, nn ühemehesaatkon-

dade rajamine on ressursioptimaalne. Samas on näiteks käimasoleva Egiptuse kriisi valguses vahetu diplomaatilise kohaloleku tähtsust Kairos võimatu eitada.

Ühe lahendusena sellele dilemmale nähti nii Eestis kui ka mitmel pool mujal Euroopa Liidu ühtse välisestuse loomist. Paraku on selle algatuse sünnivalud ja institutsionaalne paikalo-ksutamine veninud oodatust pikemaks. Kas, millal ning mil määral võiks Euroopa Liidu välisestus korvata meie oma välisesindust nappust, ei saa praegu veel kindlalt öelda.

Kahtlemata olid Eestil omad ootused ka Euroopa Liidu välisestuse mehitamise, eriti esindusjuhtide kohtade jaotuse osas. Muidugi on mõistetav, et hiljuti iseseisvunud riikide võime esitada rikkaliku välisestuse ja rahvusvahelise diplomaatia kogemusega kandidaate on ülimalt piiratud, ent Kesk- ja Ida-Euroopa alaesindatus ühise välisestuse tipus on siiski silmatorkav.

Tähtis ülesanne Eesti välispoliitika juhtidele on meie diplomaatide ja ametnike toetamine kandideerimisel Euroopa Liidu välisestusse ja teistesse olulistesse ametkondadesse. Vääriline esindatus euroliidu välispoliitika kujundamisel ja teostamisel kasvatab meie rahvusvahelist mõjukust ja annab meie diplomaatidele värsket motivatsiooni, mis oluliste riiklike vahe-eesmärkide saavutamise järel näib olevat mõnevõrra kõikuma löönud. Kui meie diplomaatias tekib staare ja talente, keda saame kord tulevikus kodumaale tagasi kutsuda, nagu teeme mõnel teisel elualal, siis annab see meie Välisministeeriumile kindlasti hindamatut lisandväärtust.

Head kolleegid! Üks välispoliitika aasta märksõna, mis balansseerib žanri mõttes tõsiste julgeoleküküsimuste ja meelelahutuse piiril, on Wikileaks. Maailma juhtiva suurriigi diplomaatilise kirjavahetuse massavalikustamine on tõstatanud mitu küsimust. Neist vahetuim on see, kas ja kui võrd lekete fakt ja avalikustatud materjali sisu kahandavad Ameerika Ühendriikide rahvusvahelist usaldusväärsust ning kahjustavad Ühendriikide liitlaste positsioone strateegilistes regioonides.

Teine, mitte vähem tähtis küsimus on see, kuidas hakkavad riigid edaspidi hoidma, käit- lema ja jagama tundlikku informatsiooni. Asja-olu, et üksikul lekitajal oli juurdepääs seda- võrd suurele hulga salainfole, ei olnud õnne-

tu juhus. Salajase informatsiooni jagamise ja ristikasutamise plahvatuslik kasv tulenes ju otseselt äratundmisest, et 11. septembri sündmused 2001. aastal ja mitu terroritegu said võimalikuks asjaolu tõttu, et eri ametkonnad ei teinud oma käsutuses olevat teavet teistele julgeolekuasutustele teatavaks. Kui Wikileaksi skandaal sunnib valitsusi tundlikku teavet taas enam n-ö kappi lukustama, siis võivad sellel olla tõsised tagajärjed võitluses terrorismi ja rahvusvahelise kuritegevusega.

Head kolleegid! Rahvusvaheline poliitika suudab alati pakkuda ootamatusi ning olla tihti analüütikutest ja ennustajatest ees. Seda tõestavad ilmekalt sündmused Tuneesias, Egiptuses ja mujal Lähis-Idas, mis tänase arutelu ajal on endiselt n-ö *breaking news*.

Tulevaste arengute osas on mitu vastandlikku võimalust. Optimistliku stsenaariumi kohaselt võtavad aastakümneid despotismi all ärganud rahvad kursi demokraatia suunas. Pessimistlikuma variandi puhul suudavad totalitaarsed valitsejad oma võimu hoida ja piirduda n-ö kosmeetiliste reformidega. Alarmistid pelgavad kogu Lähis-Ida libisemist islamiäärmuslastest radikaalide mõju alla. Ühegi eelmainitud stsenaariumi puhul ei saa aga midagi kindlat väita lääneriikide ja araabia maailma vaheliste poliitiliste suhete tuleviku kohta.

Eesti Välisministeeriumi vahetu ülesanne puhkenud kriisis on mõistagi tagada Hurghada ja Sharm el-Sheikhis viibivate Eesti turistide turvaline naasmine, ent pikemas ajaperspektiivis võib neil sündmustel olla Eesti julgeolekule küll ehk kaudsem, ent sootuks suurem mõju. Näiteks võib lääneriikide ja araabia maade vaheliste suhete jahenemine oluliselt kasvatada teiste naftat ja gaasi eksportivate riikide ning regioonide mõjukust maailmapoliitikas.

Kui oleme lähiminevikust midagi õppinud, siis võime kindlalt ennustada, et ka eelolevad neli aastat toovad meie igapäevasesse kõnepruuki mõne olulise välis- ja julgeolekupoliitilise märksõna, millest meil täna aimugi ei ole.

Samas peame juba käivitunud pikaajaliste arengute põhjal olema valmis selleks, et meie olulised liitlased seisavad vastamisi oma globaalse mõjuvõimu vähenemise, kuhjuvate siseprobleemide ja kasvavate rahvusvaheliste kohustustega, mis võib mõjutada nende võimet reageerida meid ähvardavatele ohtudele.

Head kolleegid! Lõpetuseks lubage mul peatuda paaril olulisemal aspektil Riigikogu välissuhtlemises, mida järgmise koosseisu väliskomisjonil ja ka parlamendil tervikuna tasuks meeles pidada. Riigikogu välissuhtlus on nelja aasta jooksul olnud intensiivne ja ka efektiivne. Kuna Riigikogu välissuhtlemine on vägagi mitmetahuline, on väliskomisjoni koordineeriv roll ülimalt oluline. Senisest tõhusam koordineerimine on aidanud meil suuremate tagasilöökideta üle elada ka rahaliselt rasked ajad.

Ma pean positiivseks, et Riigikogu on võtnud konservatiivse ja vastutustundliku joone olemasolevate parlamentaarsete koostöövormide juurde alaliste sekretariaatide loomise või olemasolevate laiendamise suhtes, samuti parlamentaarsete koostööorgustike eelarvete suurendamise ettepanekute suhtes. Samas peame tõenäoliselt olema valmis järgmise koosseisu ajal langetama otsuse, millist koostöövarianti näiteks peame oluliseks, et tagada parlamentaarne kontroll Euroopa Liidu ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika üle. Samuti peame ilmselt võtma positsiooni Euroopa Liidu ja Vahemeremaade Parlamentaarse Assamblee (EMPA) ühisrahastamiseks pakutud ettepanekute suhtes.

Üks mahukaim ja olulisim välissuhtlemise vorm on osalemine parlamentaarsete assambleede töös. On tähtis, et valitav Riigikogu suudaks langetada kaalutud otsuse, millised parlamentidevahelised organisatsioonid on meie välispoliitiliste huvide kaitsmise seisukohalt prioriteetsed ja millised vähem olulised. Väliskomisjon on pidanud olulisimaks Euroopa Nõukogu, NATO ja OSCE parlamentaarsete assambleede töös osalemist. On tore, et Riigikogu delegatsioonid on nimetatud assambleedes olnud ka nähtavalt tõhusad. Samas toob Riigikogu liikmete kandideerimine ja valituks osutamine näiteks assamblee raportööri või komisjoni juhi kohale kaasa täiendava eelarvekoormuse. On tähtis, et välissuhtlemise eelarve planeerimisel võtaksime tulevikus arvesse ka meie esindajate väljavõideldud positsiooni ühes või teises assamblees.

Eelnevaga vahetult seotud probleem on Eesti parlamentaarse välissuhtlemise järjepidevus. Eriti oluline on see küsimus koosseisuvahetuse ajal. On väga positiivne, et Riigikogu on otsustanud võimaldada oma mandaati uuen-

danud eelmise koosseisu delegatsiooniliikmetel kuni uue delegatsiooni moodustamiseni senist tööd jätkata. See puudutab iseäranis neid kolleege, kes tegutsevad assambleede raportööridena. Kindlasti peame jätkama ka neid pingutusi, mida oleme viimase kahe koosseisu jooksul teinud, suunamaks Balti parlamentaarset koostööd senisest enam alaliste komisjonide kolmepoolsete kohtumiste formaati. See võimaldaks nii rahaliste kui ka intellektuaalsete ressursside efektiivseimat kasutamist. On selge, et seda efektiivsust on võimalik saavutada vaid siis, kui uued formaadid ei lisandu olemasolevatele, vaid olulises osas asendavad neid.

Head kolleegid! Eesti Vabariigi Riigikogu on oma XI koosseisu tööperioodil olnud parlamentaarses välissuhtlemises nähtav ja respektieritud partner. Täna teid kõiki, kes te olete andnud oma panuse välisdelegatsioonide liikmetena, parlamendikomisjonide koostöös, parlamendirühmade tegevuses! Samuti tahan tänada Riigikogu juhatust, kellel on olnud kanda oluline roll Riigikogu esindamisel. Ka tahan tänada kõiki kolleege, kes on tutvustanud Eesti seisukohti isiklikel kohtumistel väliskolleegega.

Ma tänan teid kuulamast ning soovin jätkuvat edu ja innukust Eesti välispoliitiliste huvide esindamisel!

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh ettekande eest! Jätkame küsimustega. Esimesena saab küsimuseks sõna Mark Soosaar. Palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Hea kolleeg Sven Mikser! Täna on kokkuvõtete tegemise päev Eesti välispoliitika viimasest neljast aastast, sest teatavasti Riigikogu see koosseis varsti ju lõpetab. Kuidas sa hindad meie väikeriigi, siin Ida-Euroopa põhjaosas asuva riigikese välispoliitikat näiteks keskkonna suunal (ma pean silmas Läänemerd ja Nord Streami) või taastuvenergeetika arendamisel? Sihiks on seatud, et taastuvenergiat peaks aastaks 2020 meil olema 25%. Kuulsime seda välisministri sõnavõtet. Samal ajal on teada, et kümnekond Lääne-Euroopa riiki ja Maroko teevad ühisprojekti, et üsna varsti täielikult taastuvenergiale üle minna. Näiteks Maroko on otsustanud, et

aastal 2020 on neil taastuvenergiat juba 70%. Millise hinde peale me nendel suundadel oma välispoliitikat teinud oleme, mis sa arvad?

Sven Mikser

Välispoliitika on kombinatsioon sellest, mida me sooviksime saavutada, ja sellest, mida on realselt võimalik saavutada. Loomulikult, kui ambitsioon seada väga madalale, siis tõenäoliselt ei saa ka tulemus olla palju parem. Mis puudutab näiteks Nord Streami, siis me oleme teinud märkimisväärseid jõupingutusi, sealhulgas parlamendis. Paljude kuude jooksul oli just nimelt Nord Streami gaasijuhtmega seonduv mulle teadaolevalt üks peamine arutlustema lisaks väliskomisjonile ka keskkonnakomisjonis, Euroopa Liidu asjade komisjonis ja majanduskomisjonis, võimalik, et veel mõnes parlamendikomisjonis. On vähe teemasid, mis oleksid n-ö haaranud enda kütke nii suure osa parlamendikomisjonidest. Samas on selge, et selliste rahvusvaheliste projektide puhul üks ei ole lahinguväljal sõdur. Kui teiste projektiga hõivatud riikide poliitiline soov ja surve oli sedavõrd suur, siis Eesti võimalused seda projekti täielikult peatada, ka väga veenvate keskkonnaohtude esilekerkimise korral, olid piiratud. Omaette küsimus on muidugi see, milline on üleüldse ökonoomselt eksploateeritavate gaasivarude prognoos tulevikuks ka Venemaal ehk milline hakkab olema selle projekti järgmine, ülejäämine ja võib-olla viimane vaatus. Selle kohta on ilmselt vara midagi öelda. Mis puudutab muid keskkonnaküsimusi, siis, olemata suur keskkonnaspetsialist, ma ütleksin, et paljude arvuliselt väljendatud ambitsioonide puhul me oleme oma n-ö deklareeritud kohustustest mõnevõrra maha jäänud. Välisminister kirjeldas näiteks arengukoostööd, kus nii meie kui ka paljud teised riigid (meie võib-olla rohkem kui mõni teine riik) on oma deklareeritud arvulisest ambitsioonist maha jäänud. Sama kehtib ju ka selle kuulsa 2% SKT-st kulutamise kohta riigikaitseks. Aga ma arvan, et selle ülesande seadmine ja selle silmaspidamine oma edasiste tegevuste planeerimisel (isegi siis, kui see ajutiselt, olgu siis majanduskriisi tagajärjel või mingil muul põhjusel ei ole võimalik), pidev liikumine selle poole on siiski mõistlik. Mõõdetavate eesmärkide seadmine on minu arvates põhjendatud.

Aseesimees Keit Pentus

Rein Ratas, palun!

Rein Ratas

Täna, juhataja! Auväärt väliskomisjoni esimees! Oma ettekandes te rõhutasite Euroopa riikide poliitilise solidaarsuse olulist rolli energiajulgeolekus ja varustuskindluses. See seisukoht on kahtlemata õige ja hea, kuid samas varitseb siin ka Suure ja Väikse Peetri sündroom. Eriti, kui meenutada Nord Streami, Saksamaa Liitvabariigi ja Venemaa Föderatsiooni teemakohast lugu. Hea ettekandja! Kas te peate võimalikuks ühtse Euroopa energeetikapoliitika kujunemist, mis oleks solidaarne, samas julgeolekut ja varustuskindlust tagav dokument ja tegelikkus? Olen rääkinud.

Sven Mikser

Aitäh! See on ääretult mitmetahuline küsimus ja kindlasti palju laiem küsimus kui üksainus gaasijuhe. Kui me mõtleme tagasi möödunud neljale aastale ning nendele aruteludele Riigikogus ja komisjonides, siis üks teine oluline energeetiline kriis, mis teadupärast Euroopat tabas, kui tekkisid pinged Venemaa ja Ukraina vahel ning gaasitarned Venemaalt läbi Ukraina Euroopasse tükiks ajaks katkesid, tõi esile ka asjaolu, et Euroopa Liidu riigid näevad probleeme mõnevõrra erinevalt. Kui meie peame ohuks esmajoones nafta- ja gaasitarnijate poliitilist survet või soovi kasutada oma energiaressursse poliitilise relvana, siis on küllalt neid riike, kes näevad probleemi just nimelt võimalikes pingetes tarnija- ja transiitriikide vahel ning proovivad sealt n-ö mööda pääseda, tuues otse tarnija juurest enda turule naftat või gaasi, transiitriike läbimata. See on ka Nord Streami projekti üks aluseid ja loogikaid. Mis puudutab Euroopa riikide solidaarsust, siis ma arvan, et poliitiline valmisolek suuremaks poliitiliseks solidaarsuseks on täiesti olemas. Selles kontekstis on ülimalt oluline Euroopa Liidu siseste energiaühenduste arendamise kava. Kui Euroopa Liidu sees on tõhusalt toimivad, efektiivsed jaotusvõrgud ning tarnekanalid nafta ja gaasi jaoks, näiteks torujuhtmete näol, siis see kindlasti vähendab väga oluliselt mis tahes riikide, olgu siis n-ö lähtriikide või ka transiitriikide võimalusi poliitiliselt survestada ühte riiki või gruppi Euroopa Liidu liikmesriike ja jätta ülejäänud

puutumata või ükskõikseks. Samuti annab see Euroopa Liidule võimaluse juhul, kui mõni tarnija üritab seda teha, suunata Euroopa Liidu sees neid ressursse nii, et ükski Euroopa Liidu liikmesriik ei satu nafta- või gaasisulgu ega jää vaevlema energianappuse käes.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks sõna Valeri Korbile. Palun!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud kolleeg! Oma kõnes rääkisid sa palju Venemaa ja Gruusia suhetest. Tahan Riigikogu väliskomisjoni esimehelt kuulda, mis tasemel on Eesti ja Venemaa Föderatsiooni suhted ja kui kiiresti need viimase nelja aastaga sisuliselt arenesid.

Sven Mikser

Kindlasti oli Eesti ja Venemaa suhetes viimase nelja aasta jooksul nii tagasilööke kui ka rõõmustavat. Üldiselt võib need suhted jagada kaheks. Üks on n-ö praktilisem, pragmaatilisem osa, mis hõlmab näiteks turismi, majanduskoostööd, kultuurivahetust jne. Teine on poliitilis-julgeolekuline plaan. Kindlasti on keerulisem saavutada kiiret edasiminekut just nimelt selles poliitilis-julgeolekulises plaanis. Ma ei ole inimene, kes usuks väga kiirete läbimurrete võimalikkusesse küsimuses, kus riikide strateegilised ja geopoliitilised vaated maailmale on võrdlemisi erinevad. Küll aga on olulisi praktilisi kohti, kus on võimalusi edasiminekukaks mitte üksnes kahepoolsete suhete, vaid ka mitmepoolsete suhete kontekstis. Näiteks võib tuua Venemaa võimaliku liitumise WTO-ga, positiivsed arengud viisialloogis, mis, nagu välisminister ütles, nõuavad Venemaalt nii mitme olulise tehnilise tingimuse kui ka poliitilise kriteeriumi täitmist. Ma omalt poolt lisan, et eeldatavalt nõuavad need vähemalt samas tempos edasiliikumist ka olulise osaga Euroopa Liidu idapartneritest. Kui Venemaa liigub idapartneritega võrreldes siin ennaktempo, siis see toob kaasa jällegi uued poliitilised ohud, kui me mõtleme kas või Venemaa-poolsele n-ö pasportiseerimiskampaaniale nende idapartnerriikide mõnes separatistlikus regioonis.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks annan sõna Silver Meikarile. Palun!

Silver Meikar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud väliskomisjoni esimees! Pärast Riigikogu esimehe delegatsiooni visiiti Hiina Rahvavabariiki tekkis üks mõte. Soovin küsida, kas teie toetaksite seda, et järgmise Riigikogu koosseisu ajal oleks selline süsteem, et enne Riigikogu esimehe ametlikke visiite toimuks väliskomisjonis arutelu visiidi programmi ja teemade üle ning kui visiit on toimunud, siis arutelu ka võimalike arengute ja selle üle, mis täpselt toimus.

Sven Mikser

Aitäh! Tavaliselt, kui väliskomisjoni liikmed on osalenud nendel visiitidel, siis sellised arutelud, vähemalt hiljem, on ka toimunud. Riigikogu esimeest me oleme käsitlenud mõnevõrra autonoomse välissuhtlemise subjektina, kes oma initsiatiivid võtab ise ja ka delegatsiooni komplekteerimisel on tal suur iseseisvus. Samas, väliskomisjoni üldise koordineeriva rolli kontekstis, ma arvan, oleks sellel mõttel kindlasti jumet. Kui eelteavet käsitluse alla tulevatel teemadel väliskomisjoniga ka ei kooskõlastataks, oleks siiski positiivne, kui seda teavet väliskomisjonis vähemalt tutvustataks. Ma arvan, et see oleks kindlasti mõistlik.

Aseesimees Keit Pentus

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud kolleeg! Sa oled ennast välispoliitikavaldkonnas väga tugevalt tõestanud ja ka sinu erakond omandab selle abil parema välispoliitilise dimensiooni. Aga kui pärast valimisi on sotsid valitsuses, siis mis on see kõige olulisem moment, mille sina tooksid sisse Eesti välispoliitikasse, mis sinu arvates praegu puudub? Sul oli küll väga põhjalik ettekanne, aga äkki sa tood välja ühe või kaks punkti, mida sa kõige olulisemaks pead. Mis oleks see, mis sa lisaksid?

Sven Mikser

Teeme nii, et ma vastan sellele küsimusele läbirääkimiste voorus Sotsiaaldemokraatliku Erakonna volitatud esindajana.

Aseesimees Keit Pentus

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Ma tulen tagasi Eesti-Vene teema juurde ja puudutan valdkonda, kus, ütleme, koostegevus on külmutatud. Näiteks, valitsustevahelise komisjoni tegevus on külmutatud, tegevust ei toimu, või koostegevusprotokoll, mis oli alla kirjutatud Venemaa ja Eesti poolt piiriäärsete alade arendamiseks. Vene duuma selle ratifitseeris, aga meil ei ole see siiani ratifitseeritud. Lisaks, ütleme, piirileping. Mul on selline küsimus: kas Eestil on oma huvid poliitikas seoses idanaabriga või ajab Eesti ikkagi rohkem klubiliste huvide poliitikat ja see on Eesti jaoks kõige tähtsam?

Sven Mikser

Aitäh! Eesti kindlasti ei aja klubilist välispoliitikat ei suhetes Venemaaga ega kellegi teisega. Samal ajal on selge, et meie oma riiklikes huvides on võimalikult tugev ja selge ühispositsioon, seda nii Euroopa Liidu kui ka näiteks NATO puhul. Eesti osaleb aktiivselt selle positsiooni loomisel ja kujundamisel. Mõistagi, meie eluline huvi on ka see, et see tugev ühispositsioon olulisel määral ei lahkneks meie oma riiklikust positsioonist, aga mul on hea meel kinnitada, et me ei ole siin kindlasti n-ö kellegi kannul jooksjad. Muidugi on oluline olla pidevas dialoogis. Eesti on ka parlamendi selle tööperioodi jooksul valitsuse tasemel pidanud Venemaaga küllalt kõrgetasemelisi kohtumisi ja läbirääkimisi enamiku meid kahepoolselt huvitavate teemade üle. Mulle meenub ühe diplomaadi tähelepanek Euroopa Liidu ja Venemaa tippkohtumise järel. Ta ütles, et paraku kipub olema niimoodi, et lahendust ootavate teemade nimekiri on iga kohtumise järel pikem kui kohtumise eel. Selles mõttes uskuda lihtsalt läbirääkimiste ja vestluste imet tegevasse jõusse, ma arvan, on pisut naiivne. Peab olema ikkagi mõlema poole konstruktiivne tahe saavutada olulistest küsimustes edasiminekut ja loomulikult peab ka

edasimineku suuna osas olema ühine arusaamine. Siis, ma arvan, on mõtet sageli kokku saada ja teemade üle arutada. Konkreetselt piirilepinguga seoses ma ei saanud küsimusest päris täpselt aru. Aga välisminister vastas siin küsimusele võimaluse kohta, et Eesti võiks oma allkirja piirileppelt tagasi võtta. Selle küsimuse esitas teie erakonnakaaslane. Ma sain teie küsimuse kontekstist aru, et teie arusaam, kuidas piirileppega edasi liikuda, on pisut teistsugune. Aga ma arvan, et allkirja tagasi võtmine ei oleks kindlasti mõistlik. Me võime kaaluda, millised on meie võimalused parlamendi järgmise töösükli jooksul, et n-ö sööta pall tagasi partneri väljakupoolle. Me peame seda kindlasti tegema konstruktiivses vormis, et saavutada lõpuks selline olukord, kus Eesti ja Venemaa vahel eksisteeriks mõlemapoolselt ratifitseeritud piirilepe.

Aseesimees Keit Pentus

Raivo Järvi, palun!

Raivo Järvi

Suur tänu, hea juhataja! Austatud ettekandja! Siirdun mängumaale, kus sa oled võimeline kindlasti vastama pika loenguga, kuid katsugem olla napolisõnalisemad. Ma küsin kui Eesti-Iisraeli parlamendirühma liige. Me räägime palju väärtuspõhistest positsioonidest ja ka sellest, et me toetame tõelisi valimisi ja tõelise demokraatia jaluleseadmist, kas või praegu Egiptuses. Ometigi on teada, et kui tulevad vabad valimised, siis võivad märkimisväärse võimu saavutada äärmusislamistlikud ringkonnad, näiteks Moslemi Vennaskond, ja tagajärjeks on teadagi sõjakäik Iisraeli suunas ning kõik võib päädida olukorraga Megiddo väljal, mis on lapsemäng võrreldes Afganistani konfliktiga ja selle nimeks on Armageddon. Kui palju sa näed sellist ühest vabade valimiste toetamist?

Sven Mikser

Aitäh! Euroopa Liit, sealhulgas Eesti, on olnud äärmiselt kriitiline mittevabade valimiste suhtes, sealhulgas hiljuti Egiptuses toimunud ilmselgelt mitte päris vabade ega demokraatlike valimiste suhtes. Ma arvan, et nii silmakirjalikku poliitikat me kindlasti endale lubada ei saa, et me kritiseerime mittevabu valimisi, aga samas püüame vältida vabade vali-

miste toimumist. Mis puudutab võimalust, et üks või teine meile mittesobiv või ka äärmuslikke vaateid esindav poliitiline jõud saavutab vabadel valimistel edu, siis tuleb mõnda äärmusluse esilekerkimise ohtu, millest välisminister samuti rääkis. See kindlasti kätkeb endas tõsist ohtu, ja see kätkeb endas tõsist ohtu meile ka palju lähemal kui Lähis-Ida. Me oleme näinud teatud äärmuslike meeleolude jõulist esilekerkimist mõnes Euroopa riigis. Tõsi, nad on siia maani õnneks suutnud ennast ise n-ö korrigeerida, nad ei ole tulnud päriselt poliitiliselt võimule, aga ohutegurit tuleb siin näha. Prognoosid, kui suur võiks olla näiteks Egiptuses selliste jõudude populaarsus, on erinevad. Üldise arvamuse kohaselt näiteks Egiptuses ei ole äärmusislamistide populaarsus iseäranis suur. Samal ajal ei olnud see küsitluste või vaatelehtede hinnangutel iseäranis suur ka Gazas enne 2006. aasta valimisi, aga ometi tõi valimistulemus äärmusislamistid võimule. Kindlasti on nende oluline eelis see, et võrreldes mis tahes muude jõududega on nad hoopis paremini organiseeritud, kuna n-ö sekulaarne opositsioon on olnud tõrjutud ja marginaliseeritud ega ole saanud seetõttu märkimisväärselt organiseeruda isegi mitte põranda all. Nii et kindlasti ei või seda ohtu alahinnata, aga selles kontekstis öelda, et me toetame totalitarismi ja despotismi jätkumist, ma arvan, ei ole õige. Me peame kindlasti toetama jõupingutusi, et aidata Egiptuse ühiskonnal ette valmistada üleminekut normaalsele, demokraatlikule, olulisel määral sekulaarsele valitsemisvormile.

Aseesimees Keit Pentus

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud väliskomisjoni esimees! Täna on siin palju räägitud Eesti ja Venemaa suhetest. Kui käia Eesti eri piirkondades ja kohtuda inimestega, siis minu meelest on näha, et arusaamine ja meelsus on kõvasti muutunud. See on muutunud just selles kontekstis, mis puudutab soovi viisavabaduse järele Venemaa ja Euroopa Liidu vahel (loomulikult peetakse silmas Venemaad, kes on demokraatlik ja inimõigusi austav riik). Soovitakse positiivset jätku kaubavahetusele, mis on kunagi olnud. Välisminister ütles, et praegu on Venemaa osa meie ekspordist 11–12%. Mida

te arvate, kas see on piir või vajaks meie omavaheline kaubavahetus suuremat panustamist mõlemalt poolt?

Sven Mikser

Siin oli kaks küsimust koos. Kindlasti võib öelda, et kui ei eksisteeri mingisuguseid diskrimineerivaid piiranguid või kaubandustõkkeid, siis paneb riikidevahelises kaubavahetuses turg enam-vähem kõik paika. Kaubavahetuse maht tekib nõudmise ja pakkumise vahekorras, sõltuvalt sellest, mida on meil pakkuda ja mida seal tahetakse osta ning vastupidi. Kas see on piir? Ei, see ilmingimata piir ei ole. Ma arvan, et potentsiaali on. Ma peatusin põgusalt ka Venemaa WTO-liikmesuse küsimusel, mis Venemaa normaalset osalemist maailmakaubanduses soodustab.

Kui nüüd tulla viisavabaduse teema juurde tagasi, siis eksisteerib kaks võimalikku lähemist. Üks on selline, et riikidel on piirid, mida valvatakse ja üle piiri tohib tulla ainult viisaga, kui riik loa annab. Teine vaade ja n-ö normaalne asjade käik on see, et eksisteerib inimeste vaba liikumine ja ainult äärmise vajaduse korral piiratakse seda viisanõudega või mingil muul viisil. Eesti nagu ka Euroopa Liit oma sisemises suhtlemises esindab seda viimast vaadet ehk me tahaksime näha võimalikult vaba inimeste liikumist. Me arvame, et see aitab kaasa demokraatia ja heade tavade levikule igal elualal, võimaldab inimestel saada osa nendest hüvedest, mida globaliseeruv maailm pakub. Me oleme kindlasti vaba liikumise pooldajad. Samal ajal peab see olema n-ö standardipõhine. Nii nagu me eeldame kõigilt teistelt riikidelt, kellel Euroopa Liiduga on viisavabadus, teatud tehniliste standardite täitmist, nii me eeldame seda ka Venemaalt. Me eeldame teistelt riikidelt teatud poliitiliste standardite täitmist ja samamoodi me eeldame seda Venemaalt, vaatamata sellele, et kindlasti on Euroopa Liidus tehtud arvestatavat lobitööd, et Venemaad käsitletaks n-ö eelistatuna. Nagu ma ütlesin, siin lisandub ka poliitiline kontekst. Me kindlasti ei taha näha sellist olukorda, kus Vene pass on teatud poliitilise surve tulemusena n-ö oluliselt atraktiivsem kui näiteks mõne idapartneri, Euroopa Liiduga idapartnerlussuhetes oleva riigi pass ja seetõttu tekib Venemaal teatud poliitiline mõjutushoob nende riikide suhtes või võimalus, kuidas seda

viisakalt nimetada, viienda kolonni loomiseks, nii nagu me tegelikult seda ju nägime ka Vene-Gruusia sõja eel.

Aseesimees Keit Pentus

Marko Mihkelson, palun!

Marko Mihkelson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea väliskomisjoni esimees! Ma tahan ühe asja ära öiendada. Paar vastust tagasi sa hakkasid välispoliitikast rääkides kasutama sporditerminoloogiat ja rääkisid mingisuguse palli kuhugi löömisest. Ma tahan ikkagi täpselt kuulda väliskomisjoni esimehelt, milline on praegu sinu seisukoht Riigikogus 2005. aastal ratifitseeritud ja presidendi poolt allakirjutatud Eesti-Vene piirilepingu kohta.

Sven Mikser

Piirilepingu kohta on minu seisukoht ilmselt üsna sarnane sinu omaga, ma vähemalt väga loodan seda. Aga kindlasti võib küsimuse osas, kas omaaegne preambuli lisamine piirileppele tõi meile poliitilist kapitali ja avardas meie diplomaatilist mängumaad, olla erinevaid arusaamu ja seisukohti. Väliskomisjoni esimehena ma esindan seda realistlikku joont, et initsiatiive selliste dokumentide ülevaatamiseks on mõistlik teha siis, kui võib realistlikult hinnata, et see võiks saavutada parlamendi enamuset toetuse. Mulle tundub, et selle koosseisu ajal piirileppe ratifitseerimise seaduse muutmisel ja sealt lisatud preambuli eemaldamisel kindlasti ei olnud enamuse toetust. Tulla siia selle initsiatiiviga, ilma et see suhteliselt üksmeelset toetust omaks, ei ole kindlasti poliitiliselt mõistlik. Sellest kaalutlusest peaks lähtuma ka järgmine Riigikogu, kui ta hakkab kaaluma, kas ja mida edasi teha, selleks et jõuda Eesti ja Venemaa vahel mõlemapoolselt ratifitseeritud piirileppeni.

Aseesimees Keit Pentus

Hea komisjoni esimees! Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ettekande eest ja arutelu eest!

Head ametikaaslased! Enne kui läheme läbirääkimiste juurde, katkestan praeguse arutelu hetkeks, kuna väliskomisjon on teinud Riigikogule ettepaneku tänast istungit pikendada kuni päevakorra ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni. Selle ettepaneku me

peame läbi hääletama. Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele väliskomisjoni ettepaneku pikendada Riigikogu täiskogu istungit kuni päevakorra ammendumiseni ja mõistagi mitte kauem kui kella 14-ni. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 40 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, 1 Riigikogu liige jäi erapooletuks. Seega leidis ettepanek toetust. Täna istungi aeg on pikendatud kuni päevakorra ammendumiseni.

Jätkame nüüd hetkeks katkestatud riiklikult tähtsa küsimuse arutelu. Avan läbirääkimised. Esimesena palun Riigikogu kõnetooli Reformierakonna fraktsiooni esindaja Silver Meikari!

Silver Meikar

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Külalised! Valimiste-eelsel perioodil heidetakse pilk tagasi tehtule, kuid eelkõige esitatakse küsimus, kuidas edasi. Täna toimuv välispoliitika arutelu on sobiv võimalus mõelda, millised prioriteedid peame seadma järgmiseks neljaks aastaks, kuidas suudame edukalt toime tulla muutavas maailmas ning vastata uutele väljakutsetele.

Hea on, et "murrume läbi" retoorika on diskussioonidest kadunud, korralikult tehtud kodutöö on kõik soovitud ukseid meie ees niigi avanud. Tsiteerides välisminister Urmas Paeti: 21. sajandi teise kümnendi hakul on Eestist saanud üks kõige paremini integreerunud riike Euroopas. See, et me oleme täieõiguslik Euroopa Liidu, NATO, OECD ning Schengeni viisaruumi ja eurosooni liige, ei tähenda aga, et töö on tehtud. Sama ennastsalgavalt, kui me töötasime nende organisatsioonide liikmeks saamise nimel, peame töötama nüüd nende sees, oma huvivid kujundades ja ellu viies.

Eesti Reformierakonna välispoliitika eesmärk on kindlustada Eesti julgeoleku ja heaolu kasvu. Selle saavutamiseks peame oluliseks, et Eesti algatab edaspidigi aktiivselt initsiatiive Euroopa Liidu, NATO, ÜRO, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni, Euroopa Nõukogu ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonide poliitikate kujundamisel. Jätkame tõhusat tööd Eesti julgeoleku kindlustamiseks NATO strateegilise kontseptsiooni elluviimisel ning panustame olulistesse NATO missioonidesse. Missioonide kõrval on Eesti panus ka

NATO küberkaitse arendamine, milles soovime olla üks juhtriike.

Turvalisuse suurendamiseks Euroopa Liidu piiridel peame tähtsaks Euroopa Liidu naabruspoliitikat ja idapartnerlust. Saame sellesse anda panuse, jagades oma reformikogemusi ning luues Lennart Meri nimelise idapartnerluse koolituskeskuse. Peale tihedate ja heade suhete Euroopa Liitu ja/või NATO-sse kuuluvate naabritega on Eesti huvides ka heanaaberlikud suhted Venemaaga.

Eesti Reformierakonna programmis on olulisel kohal inimõiguste ja demokraatia eest seismine. Peame tähtsaks demokraatlikke väärtushinnanguid järgivate riikide ja organisatsioonide senisest tihedamat koostööd, toetame Euroopa uusi demokraatiad ning soovime Eesti pääsu ÜRO Inimõiguste Nõukokku perioodiks 2012–2015.

Head kolleegid! Inimõiguste ja demokraatia eest seismine on kahesuunaline töö. Esmalt tuleb tagada, et oma riigis oleks kõik korras, ning alles siis saame olla eeskujuks teistele. Keegi siinviibijatest ei võtaks ju tõsiselt Hiina Rahvavabariigi üleskutseid meediavabadust suurendada, Põhja-Koera seisukohti demokraatlikust valitsemisest või Kuuba arvamust vabast internetist. Pole ka imestada, sest need riigid asuvad oma vastavaid vabadusi mõõtvate indeksitega pingerea alumises otsas.

Freedom House'i, Reporters Without Bordersi ja teiste organisatsioonide koostatud riikide pingeridades on meil hea või väga hea koht. Siiski ei tähenda see, et võiksime loorberitele puhkama jääda. Eesti eesmärk peab olema jõuda maailma viie enim demokraatiat, inimõigusi ja vabadusi austava riigi sekka. See on võimalik vaid siis, kui igat otsust või seadust vastu võttes oleme kindlad, et see meid valitud teelt kõrvale ei vii. Muuseas, see kehtib ka valimiskampaania läbiviimise kohta. Riigiasutuse ja partei rahakoti segiajamine, valimiseaduse rikkumine ning kõlvatud kampaania-võtted on taganemine demokraatiast ning hoop poliitilise kultuuri arenemisele. Valimiskampaania heade tavade rikkujatel on kohatu rääkida euroopalike väärtuste edendamisest.

Teiseks, kui kodus on kõik korras, tuleb kasutada kõiki võimalusi inimõiguste ja demokraatia toetamiseks kõikjal maailmas. Kahtlemata on väikeriigil suurtest märksa vähem ressursse ja mõju. Seetõttu ongi just need insti-

tutsioonid, mille liikmeks olemist me nii oluliseks peame, meie põhiline töötander.

Tooksin siinkohal Valgevene näite. 2010. aasta 19. detsembril toimunud presidendivalimised ja sellele järgnenud repressioonid olid suureks pettumuseks kõigile neile, kes uskusid Lukašenka režiimi reformimise võimalikkusse.

Palun kaheksa minutit!

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaega.

Silver Meikar

Eesti aitas kaasa Euroopa Liidu ühise otsuse tegemisele, millega kehtestati Valgevene režiimi võtmeisikutele viisakeeld. Üksi ei oleks me suutnud neile ebamugavust valmistada, kuid kõik koos vähendasime oluliselt valimisvõltsimiste ja repressioonidega seotud isikute vabadust. Sisuliselt pandi Lukašenka režiimi võtmeisikud poolsuletud vanglasse, kust välja saab vaid ida poole. Poliitvangide mittevabastamise ja repressioonide jätkumise korral peame kindlasti kaaluma Valgevenele ka selliste majandussanktsioonide kehtestamist, mis on suunatud režiimile tähtsate kasumiallikate kaotamisele, jälgides samas hoolikalt, et tavainimeste elu selle tõttu väga palju ei kannataks. Siiski saab pööre paremuse poole toimuda mitte karistamise, vaid toetamise abil. Eesti riigi arengukoostööraha on suunatud sealse kodanikuühiskonna ja hariduse toetamisele. Valgevene tavakodanikud vabastati viisalõivudest ning Eesti pakub edaspidigi õppimisvõimalusi seal pärit tudengitele.

Autoritaarse riigi valitsejate vastu toimunud väljaastumised ja revolutsioonid tõestavad, et õigusriiki ja demokraatiat on võimalik kehtestada vaid seal, kus ühiskond on selleks valmis. Vastasel korral asendatakse üks võimukliik teisega ning tagajärjeks võib olla veelgi enam inimõigusi jalge alla tallav režiim. Seda ohtu peame arvestama praegu ka araabia maailmas toimuvate pöördeliste sündmuste võimalikke arengusuundi analüüsides.

Head kolleegid! Pean ohtlikuks arutelu teemal, kas Eesti välispoliitika peaks lähtuma huvidest või väärtustest. Miks ei võiks nende vahele tõmmata võrdusmärki? Mina soovin elada sellises riigis, kus meie väärtusteks on õigusriik, inimõigused, demokraatia ja vaba-

dus ning meie riiklik huvi on seista selliste väärtuste eest nii Eestis kui ka kõikjal maailmas. Demokraatia puudumise eest maksavad lõivu ju ka demokraatlike riikide, sealhulgas Eesti kodanikud. Vahel on selleks terroristirünnakus kaotatud elu, sageli aga kõrgemad nafta ja muude toodete hinnad. Inimõigusi ja vabadusi austav maailm loob aga turvalisema ja parema tuleviku meie lastele.

Just seetõttu ei tohi me ära unustada demokraatlikke väärtusi, kui kohtume teiste riikide esindajatega. Ei ole vahet, kui suurde ja olulisse riiki toimub Riigikogu visiit, inimõiguste kaitsmine peab olema alati üks nendest teemadest, mille me tõstatame ning sellest ka avalikult teada anname. Samuti peab Riigikogu olema valmis vastu võtma väärikalt iga maailma arvamusiidri, kes on pühendanud oma elu vägivallata võitlusele parema maailma nimel. Just need on soovid, mille annan edasi peagi valitavale uuele Riigikogu koosseisule.

Head sõbrad! Soovin teile edukat ja ausat valimisvõitlust!

Aseesimees Keit Pentus

Keskfraktsiooni esindajana tuleb Riigikogu kõnetooli kõnelema Enn Eesmaa. Palun! Kaheksa minutit.

Enn Eesmaa

Austatud kolleegid! Üheskoos pingutades ja planeerides, milles on oluline osa parlamentaarsel koostööl, on Eestist saanud Põhja-Balti regiooni integreerituim riik. Tõepoolest, oleme edukalt teostanud Eesti poliitilise ekspansiooni faasi, nüüd on ülim aeg keskenduda selle töö intensiivsusele. Üsna selgelt joonistub välja, millest alustada. Eesti-sugusel väikeriigil on ressursse alati vähevõitu, seda isegi siis, kui kuulume organisatsioonidesse, mis on kogu maailmas tähendusrikkad ja olulised. Siit järeljub üks peamisi välispoliitilisi ülesandeid ja töösuundi: toimekalt ja edukalt ära kasutada võimalused Eesti esindajate määramisel euroliidu esindusorganeisse, tänasest käsitlusteemast lähtuvalt ennekõike Euroopa Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja, Euroopa Komisjoni asepresidendi paruness Catherine Ashton juhitasse euroliidu välis teenistusse. Riigikogu välis- ja Euroopa Liidu asjade komisjoni liikmena tean, et sellekohaseid ettepanekuid on tehtud, kandidaate on

koguni nimekirja jagu, kuid senine ebaedu peab Välisministeeriumi innustama alustatud tööd jätkama intensiivistamise suunas. Leedu eksvälisminister Vygaudas Ušackas juba töötab Kabulis Euroopa Liidu saadikuna. Loomulikult tuleb rahul olla ka vähem säravate ametikohtadega ning mitte pelgalt euroliidu, vaid näiteks ÜRO struktuurides. Siinkohal tahan tervitada Eesti diplomaadi lähetamist Soome Sambia saatkonna juurde Lusakas. Nüüd on meile avanenud väikegi võimalus diplomaatiliselt kannakinnituseks nn Mustas Aafrikas.

Äsjaöeldust veelgi olulisem on aga Eesti välismajanduspoliitika aktiveerimine. Selleski vallas takistavad tulemuslikku tööd ressursiprobleemid, sest raha napib ja ega sobivaid inimesigi kuigi palju ole. Töö on aga iseäranis keeruline, sest meie liitlased välispoliitilistes küsimustes on tavaliselt Eesti karmid konkurendid välismajanduspoliitiliste eesmärkide saavutamisel. Seda rohkem, et välismajanduses elutähtsaid ekspordivõimalusi tuleb ju otsida mitte pelgalt euroliidust, vaid tavaliselt paraku just mujalt, nii lähedalt kui ka kaugelt.

Siinkohal on mõistlik ära kasutada Euroopa Liidu vabakaubanduslepingute sõlmimise maakaarti. Mullu saavutati asjaomased kokkulepped Koreaga, tänavu keskendutakse Indiale. Küll oleks vaja majandusdiplomaate, esialgu kas või üht nendesse riikidesse! Paraku tuleb tõdeda, et Koreas pole meil saatkonda ning isegi ülitähtsa India puhul on Eesti praegune esindatustase vaid veidi parem. Oluline on Eesti soov asutada saatkond Kasahstanis, mis peaks hõlbustama meie ettevõtjate kontakte kogu Kesk-Aasias.

Iseenesestmõistetavalt peab jätkama tööd ja kontakte kahepoolsete investeeringute kaitse lepingute sõlmimisel. Oma roll on majanduskontaktide loomisel ka Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusel ning sellealast koostööd Välisministeeriumiga oleme Riigikogu väliskomisjonis läbi aastate püüdnud arendada ja vahendada. Kõigile osapooltele peaks selge olema, et viimasel ajal on Euroopa eksport eriliselt keskendunud suurema lisandväärtusega kaupade sektorile, mis hõlmab ka Eestile traditsiooniliselt edukat puidu-, elektroonika- ja masinatööstust. Meid tuntakse toimeka IT-maana. Sellekohaseid teenuseid tasub tulevikus enam reklaamida ja müüa ning Eesti saatkonnad ja majandusdiplomaadid peavad senisest rohkem

pingutama. Loomulikult olenevad majandusdiplomaatide töövõimalused ennekõike poliitikutest ja Välisministeeriumi suunistest saatkondadele. Siin on tegemata tööd Eestile märksa lähemalgi kui Indias, Hiinas või Jaapanis. Seda enam, et mõneski riigis laabub majandus- ja kaubanduskoostöö alles pärast poliitiliselt heanaaberlike suhete tekkimist ja arenemist.

Siinkohal on Eestil võimalik senisest rohkem kasu lõigata Euroopa Liidu ja Venemaa üha paranevatest suhetest. Meile sobib Brüsseli keskendumine kaubandussuhetele, koostööle kliimaküsimustes ja energiasektoris. Vastu ei saa olla ka viisialloogi jätkumisele ega euroliidule ainuomase nelja nn ühise ruumi rakendamisele, mis kätkeb muu hulgas moderniseerimist, partnerlust ning kõiki neid aspekte koondavaid Euroopa Liidu ja Venemaa uue lepingu läbirääkimisi. Loomulikult rõhutatakse edaspidigi Venemaa kui õigusriigi põhimõtete kinnistumist, mille lahutamatu osa on inimõiguste järgimine kõikjal ning kõiges. Selles töös loodame paruness Catherine Ashton ametkonna senisest tihedamale koostööle Euroopa Komisjoni ja välisasjade nõukoguga.

Selle teemaga on otseselt seotud meie huvi laiemas tähenduses idapartnerluse arengu vastu. On hea meel tõdeda, et see kajastub ka praeguse Euroopa Liidu eesistujariigi Ungari tegevusprogrammis. Konkreetselt tahetakse veel sel poolaastal kulmineerida Euroopa naabruspoliitika tuleviku arutelu. Oivalise võimaluse selleks annab maikuus Budapestis toimuv teine idapartnerluse tippkohtumine. Ehk õnnestub seal rääkida ka esimestest tulemustest hiljuti Tallinnas avatud idapartnerluse keskuse töös.

Ära peab kasutama sellisege initsiatiivi, mis pole küll päris meie, kuid töötab Eestile kasu. Pean silmas Suurbritannia peaministri David Cameroni algatatud konverentsi Londonis, kus temaga kohtusid nii Põhjala kui ka Balti riikide liidrid. Loomulikult pole Euroopasse vaja veel üht poliitilis-majanduslikku allianssi, kuid sedaviisi tekkinud kontaktide võimalusi tuleks kindlasti hoida ja rohkendada. Kuuldavasti tahabki Rootsi peaminister Fredrik Reinfeldt peagi sama seltskonna Stockholmi kutsuda, mis loob aluse selliste kohtumiste järjepidevuseks, ehk isegi rotatsiooni võimaluseks.

Välispoliitika on tegevusvaldkond, kus teavet ja sündmusi on alati tunduvalt rohkem, kui väikeriigi ametkondadel on võimalusi ja ressursi nende sündmuste tausta ja tähendusi analüüsida. See on võimalik vaid koostöös kõigi asjaomaste organisatsioonide ning institutsioonidega. Arvan, et XI Riigikogu koosseisu väliskomisjoni koostöö Välisministeeriumiga on olnud tihe ja põhiosas konstruktiivne. Loodetavasti see hea koostöö jätkub ka Riigikogu uue koosseisu ja Välisministeeriumi juhtkonna vahel. Pole ju võimatu, et seegi pärast valimisi muutub. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun Riigikogu kõnetooli Mart Laari, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja. Kaheksa minutit.

Mart Laar

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Külalised! Tänan ministrit esitatud ülevaate eest Eesti välispoliitikas toimunud arengutest ja selle hetkesisust. Need arengud on ju üldiselt igati positiivsed, Eesti on välispoliitiliselt heas seisus. Samas ei tohi see tõdemus meile uinutavalt mõjuda. Kuigi ma saan aru, et välispoliitika ülevaates pole võimalik kõiki teemasid käsitleda, oleks siiski rohkem soovinud kuulda Eesti ees seisvatest väljakutsetest, probleemidest ning võimalustest ehk tulevikust – mida me tegema hakkame. Sellist tulevikuvisioni on meil hädasti vaja, muidu on Eestil raske oma huvisid tõhusalt kaitsta. Selgete, pikemaks ajaks kokku lepitud sihtide puudumine viib passiivsusele, oma poliitika aktiivse kujundamise asemel võime langeda üksnes kaasarääkija, sündmustele reageerija rolli. See oleks väga vale valik. Pole kahjuks kahtlust, et Fukuyama tõesti eksis, kui 1989. aastal ajaloo lõppu kuulutas. Autoritaarsete režiimide tõus on reaalsus, maailm on muutunud. Maailm on olnud püsivalt ohtlik koht. Seda tuleb meil meeles pidada. Eestis toimuvat selleteemalist debatti jälgides tundub aeg-ajalt, et siin elavad endiselt äärmuslikud optimistid või Uskmatud Toomad. Muidu oleks ju raske seletada seda, miks me aastal 2011 kuuleme ettepanekuid loobuda ajateenistusest ja minna üle palgaarmeele.

Seda olulisem on küsida, mis ikkagi on Eesti välispoliitika ülesanne. Minu meelest on

see Eesti julgeoleku kindlustamine ja Eesti elanike heaolu kasvatamine. Meie välispoliitika edukust tuleb hinnata just selle järgi, kas me iga oma sammu puhul oskame öelda, kuidas see aitab kaasa nende kahe peaülesande täitmisele. Sest just see, mitte efektne kohtumine mõne välismaise aukandjaga iseenesest või mõne uue saatkonna või aukonsulaadi avamine, näitab, kas meie välispoliitika on tõhus ja edukas.

Väikeriikide kohta on öeldud, et neis peavad välispoliitilised kaalutlused sisepoliitilistest tähtsamad olema. Olen sellega igati nõus. Selle saavutamiseks on aga vaja teatud eeldusi. Esimene eeldus on, et välis- ja julgeolekupoliitikas toimuks Eesti erakondade vahel tõesti tõsine debatt, et need küsimused on läbi arutatud ning kokku lepitud. Just see tagab Eesti välispoliitika järjepidevuse. Järjepidevus on aga eriti oluline ka selleks, et me ajaksime tõesti väärtuspõhist välispoliitikat, mida me oleme palju kuulutanud. Siin on ju kaks võimalust: kas me teeme seda järjekindlalt või jätame endast üsna kummalise mulje ajutiste hüppamistega sellesse teemasse, mida võib pidada ka silmakirjalikkuseks. Ilma selleta on meil raske kujundada ka ühtset ja selget Venemaa-poliitikat. See peab olema rahulik, kindel ja järjepidev. Täna kohtumisel palus ekspeaminister Kasjanov veel kord austatud Riigikogule rõhutada, et tõeline Venemaa sõber on see, kes aitab kaasa võitlusele demokraatia eest Venemaal, mitte see, kes toimuva ees lihtsalt silmad suleb.

Teine eeldus, et me suudaksime sisepoliitilistest küsimustest kõrgemale tõusta vähemalt välispoliitikas, on see, et välispoliitikast ei saa kellegi isiklike sisepoliitiliste ambitsioonide rahuldamise vahend. Just sellistest sihtidest tulenevad väga kummalised sammud, nii uute ametikohtade loomised kui ka nende täitmised, mis on tekitanud hämmastust nii Eestis endas kui ka Eestist väljaspool.

Kolmas eeldus selle eesmärgi saavutamiseks on kindlasti see, et kogu meie välispoliitiline potentsiaal on rakendatud välispoliitika teenistusse. See eeldab välispoliitilistes küsimustes laiemat debatti, kuhu ei oleks haaratud ainult meie välispoliitika spetsialistid ja erakondade esimehed, vaid tõesti laiem avalikkus kuni ajakirjanike ja mõttekodadeni välja. Just seda oleks meil vaja, sest välispoliitilise tead-

mise levitamine on Eestis tõsine väljakutse, et me teaksime rohkem nii maailmast kui ka sellest, mida meie seal teeme.

Seda kõike tehes ei saa loomulikult mööda vajadusest ka meie välispoliitika sihiasetusi mõnevõrra täiendada. Välispoliitika ainus vorm pole ju riiklikud läbirääkimised. Selleks on ka praktiline majanduskoostöö. Me oleme sellest palju rääkinud, kuid edenemine seisab ikkagi kuidagi kännu taga kinni. Me vajame Eestis investeringuid, me vajame välisinvesteringuid. Just need loovad uusi töökohti ja ka uusi teadmisi. See on laiemas Eesti elus äärmiselt oluline. Arvestame ka sellega, et meie riigi väiksus ei pruugi olla probleem, teinekord tuleb see kasuks. Investeringute paigutamine Eestisse ei vaja alati tohutut pingutust. Toon näiteks Ericssoni 4G telefonide arenduse toomise Eestisse, mis sai teoks tänu majandusminister Partsile ja Eesti saatkonnale Stockholmis. See sündis väga heas koostöös. Need on praktilised saavutused, mida tuleb mees pidada ning mida tuleb tingimata arendada ja edasi viia.

Seetõttu peakski tõesti kuldsete tähtedega olema kirjutatud meie välispoliitikasse siht majandussuhteid arendada, ja seda mitte ainult uutel, vaid ka traditsioonilistel turgudel. Ning selleks ei piisa ainult ühest inimesest Eesti saatkonnades, mõnel pool peaks neid rohkem olema. Samal ajal peame andma hea majandusala ettevalmistuse kõigile meie diplomaatidele, mitte ainult majandusdiplomaatidele, kuna majanduspoliitika elluviimine eeldab tunduvalt laiemat kaasalöömist kui ainult ühe või teise ametisse määratud spetsialisti panust.

Eriti oluline on mõelda kogu see temaatika ka kõrgemalt tulnud instruksioonide seisukohalt rahulikult ja selgelt läbi. Meie diplomaadid seisavad praegu üsna keerulise probleemi ees. Tuleb näiteks mõni ettevõtja ja palub, et teda toetataks uutele turgudele minekul või tema huvide kaitsel. Diplomaat selgitab, et ta pole mingi marketingijuht, ta võib sekkuda alles siis, kui mõnda firmat välisriigis diskrimineeritakse. Ma usun, et see on liiga formaalne lähenemine, sest välismaised diplomaadid Eestis kiidavad häbenemata oma firmasid, seda eriti meie riigihangete puhul. Ka meie peame erilist tähelepanu pöörama just teiste riikide riigihangetele ja oma ettevõtjaid aitama. Teatud pakkuja eelistamine teatud poliitilistel

põhjustel on paljudes riikides üsna tavaline. Loomulikult pole diplomaadid tootetutvustajad, aga kui Eesti firma kuskil konkureerib, pole palju talle Eesti riigi jõud taha panna. Väga oluline on seejuures diplomaadi häälestatus ja tema väljaõpe majandusküsimustes – just see võimaldab tal oma jõupingutusi paremini suunata. Igal maal on ärimeeste ringkonnad, kes võiksid olla Eestist rohkem huvitatud, näiteks IT-inimesed. Meie diplomaadid peavad oskama investeringute keskkonda Eestis nende sihtrühmade silmis paeluvaks teha ja ka vastupidi, abistama Eesti investoreid välismaal.

Loomulikult ei tohi see kõik tõugata meie välispoliitikast eemale julgeolekupoliitikaga tegelejaid või Euroopa Liidu asjatundjaid. Kuid praktilise suunaga majandustöö peab tõusma võrdsena nende tegevussuundade kõrvale. Nii on see teistes Euroopa Liidu maades ja nii peaks see olema ka Eestis. See kõik eeldab loomulikult ühte: julgust tulevikku vaadata ning sealt vastu vaatavatele väljakutsetele vastata ja ühiselt Eesti asja ajada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindab läbirääkimistel Aleksei Lotman. Palun, kaheksa minutit!

Aleksei Lotman

Head kolleegid! Head külalised! Hea minister! Mõni aasta tagasi siin saalis välispoliitikat arutades oli mul hea meel tõdeda, et põhilised märksõnad teemadel, mida rohelised oluliseks peavad, on meie välispoliitikas olemas. Nagu sedagi, et piiratud ressursidega väikeriigi kohta on Eesti välispoliitika suhteliselt tegus. Siiski kinnitasin siis ja kinnitan ka praegu, et roheliste hinnangul kannatab meie välispoliitika mõningase visioonivaeguse all. Me teeme jõudumööda igasuguseid üldiselt õigeid asju, kuid maailma põhiprobleemide lahkamisel pole meie häält piisavalt jõuliselt kuulda. Loomulikult võib küsida, kas meietaoline väikeriik üldse saaks seda paremini teha. Vastus on: kindlasti saab. Aga see eeldab hoopis tihedamat koostööd jõududega, kes jagavad meie väärtushinnanguid. On aeg senisest aktiivsemalt otsida ühishuve ning võimalusi koostööks Põhjala riikidega, sealhulgas eriti energiajulgeoleku ja keskkonnakaitse valdkonnas ning nii

Euroopa Liidu sees kui ka globaalselt. Samas peame otsima lisavõimalusi koostööks Põhjala riikidega ka n-ö klassikalise tugeva julgeoleku vallas.

Peame loomulikult olema aktiivsemad ka NATO-s. On aeg mängida senisest tegusamat rolli NATO avatud uste poliitikas eelkõige Lõuna-Kaukaasias. Ei tohi leppida olukorraga, kus Gruusia tükeldamisega on loodud uus "poliitiline reaalsus". Ja me ei lepi selle olukorraga. Tuleb võtta ka senisest aktiivsem hoiak suhtlemises Türgiga. Ühest küljest peame senisest hoopis tegusamalt toetama Türgi eurointegratsioonipüüdlusi, kuid teisalt ei tohi teha mitte mingeid allahindlusi demokraatliku arengu ja inimõiguste, sealhulgas kurdide ja teiste vähemusrahvuste õiguste tagamise suhtes. Ei tohi ka unustada, et Türgi väed peaksid Küprosel lõpuks koju naasma. Türgi eurointegratsioon peaks jätma kemalistliku poliitika pöördumatult minevikku.

Ent juba enne Türgit siseneb eeldatavasti Euroopa Liitu üks hoopis hilisem soovija. Me peame kindlasti olema igati valmis tasuma oma auvõlga Islandi ees, kes meie iseseisvuse taastamist esimese riigina tunnustas, ja toetama tema eurointegratsioonipüüdlusi – loomulikult eeldusel, et sealne valitsus seda soovib. Ärgem unustagem, et päris suur osa Islandi rahvast on praegu väga euroskeptiline. Aga niivõrd, kuivõrd islandlased Euroopa Liitu astuda soovivad, on meie asi neid selles igal juhul toetada.

On aeg välismajanduse senisest tõhusamaks arendamiseks. Eesti välismajanduspoliitika peab ka praktiliselt toetama Eesti ettevõtete pääsemist välisturgudele, peame arendama tugevaid majandus- ja ka kultuurisuhteid väljaspool Euroopa Liitu ning toetama jätkusuutlike ekspordivõimelisi projekte. Eestile on ääretult vajalikud lähedased ja konstruktiivsed suhted Ameerika Ühendriikidega kui Eesti olulise julgeoleku- ja majanduskoostöö partneriga. Samas ei tohi ka siin hälbida väärtuspõhisest poliitikast. Meie suur liitlane saab olla tõsiselt võetav inimõiguste kaitsja maailmas vaid siis, kui ta ka ise neid reegleid tingimusteta täidab. Samuti peame oma suure liitlasega suheldes häbenemata tõstatama globaalseid keskkonnaküsimusi, nagu kliima ja elurikkus.

Kui rääkida suurest liitlasest, siis loomulikult tuleb rääkida ka suurest idanaabrist. Suhe-

tes Venemaaga tuleb lähtuda heanaaberlikkusest, inimõiguste ja demokraatlike printsiipide austamisest ning vähemusrahvuste, sealhulgas eriti soome-ugri rahvaste õiguste kaitsest. Suhted Venemaaga ei tohi seisneda vaid sealsete võimudestega suhtlemises. Eesti peaks märksa tõhusamalt toetama demokraatlike jõude Venemaal ja sealset kodanikuühiskonda. Samasugusest demokraatlike jõudude ja kodanikuühiskonna toetamisest tuleb lähtuda ka suhetes Valgevenega ja loomulikult üldse suhetes kõigi ebademokraatlike riikidega. Vaid niimoodi talitades saaksime öelda, et väärtuspõhine välispoliitika pole meil pelgalt sõnakõlks.

Suurtest rääkides peame loomulikult suutma näha oma ninast kaugemale ega tohi lasta ennast pimestada maailma majanduslikuks suurvõimuks tõusnud Hiina hiilgusest. Majandus on oluline, majanduslikud suhted Hiinaga on väga tähtsad. Kuid loota, et vaikides maha inimõiguste rikkumised sellel maal, saavutame mingeid jätkusuutlike tulemusi, pole mitte ainult amoraalne, vaid ka lühinägelik. Unustada Tiibeti küsimus, Uiguuria olukord ning inimõiguste temaatika laiemalt oleks täiesti lubamatu. Me peame meid külastava dalai-laama väärikalt vastu võtma, aga ka näiteks paindlikult ja operatiivselt reageerima Tiibeti pagulaste olukorrale, sealhulgas kas või praegu karmapa ümber toimuvale.

Me ei tohi loomulikult, nagu siin ka nimetati, vaadata mööda arengutest islamimaailmas. Peame tunnustama, et laia ulatusega ja olulisel määral demokraatlikel väärtustel põhinev rahvaliikumine Tuneesias, Egiptuses ja vähemal määral ka teistes araabia maades ei tabanud ootamatult mitte ainult meid, vaid väga suurt osa maailmast. Praegused rahvaliikumised kätkevad endas nii võimalusi kui ka ohte, kusjuures meil kiputakse roheliste hinnangul neid ohte mõneti ehk üle hindamagi. Laskumata aja puuduse tõttu võrdlusesse omaaegse Iraani islamirevolutsiooniga või katsetesse analüüsida Islami Vennaskonna asendit teiste islami liikumiste hulgas, tuleb kindlalt öelda: kui tahame tõsiselt kõnelda väärtuspõhisest välispoliitikast, ei tohi me toetada korrumpeerunud diktatuure põhjendusega, et need on justkui läänesebralikud. Vastupidi: lootus, et demokraatlikud liikumised islamimaailmas ei too võimule islami äärmuslasi, saab tugineda vaid sellele, et me tingimusteta toetame de-

mokraatiat. Hinnakem rahvarevolutsioonidega seotud ohte realistlikult, kuid nähkem neis siiski eelkõige lootust senisest vabama maailma suunas liikumisele.

On aeg jagada vastutust maailma keskkonnaprobleemide lahendamisel. Arenenud Euroopa riigina peab Eesti andma oma vääri- lise panuse vaesuse ja keskkonnaprobleemide vähendamisse maailma eri piirkondades. Välisminister rõhutas õigusega vajadust osaleda rahvusvahelises koostöös siduvate kliimale- pete sõlmimiseks. Peame siiski olema selles valdkonnas senisest märksa aktiivsemad. Li- saks kliimamuutustele peame olema senisest sootuks tegasusamad ka globaalse elurikkuse kaitse küsimustes. Peame olema tegasusad ja koostööaltid, tegema koostööd nii Euroopa Liidu raames, ÜRO raames kui ka OECD ra- mes ja ka kahepoolsetes suhetes oma arvukate liitlastega. Lisan siinkohal ühe mõttena vaja- duse lisada keskkonnapõgeniku kategooria ÜRO põgenikekonventsiooni, sest see inimeste kategooria on muutunud järjest arvukamaks.

Jätkakem koostööd arengu nimel, sest see on meie kõigi huvides! On aeg selgeks ja eesmärgistatud välispoliitikaks. Väärtuspõhi- selt, vabadust ja vabadusepüüdlust austavalt välispoliitiliselt kursilt kõrvalekaldumine on alati tähendanud ohtu rahva ja riigi tulevikule. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana palun Riigikogu kõnetooli Sven Mikseri!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Head kolleegid! Olles äsja veetnud siin puldis meeldiva kolmvee- randtunni, püüan teha võrdlemisi lühidalt. Kõi- gepealt mõningatest aspektidest, mis on seni- ses debatis esile tõusnud.

Esiteks: mida tähendab parteipoliitikast või sisepoliitikast kõrgemale tõusmine välispoliiti- ka puhul? See tähendab eelkõige seda, et n-ö tegelikku välispoliitikat tehakse kõige paremi- ni selge peaga. On väga sagedane, et valimiste eel võrdlemisi radikaalseid positsioone esi- danud jõud ja inimesed teostavad võimule jõudes võrdlemisi pragmaatilist, realistlikku ja edukat poliitikat. Samas on väga halb, eriti välispoliitika valdkonnas, kui näiteks koaliti-

sioonipartnerid alustavad omavahelist võidu- jooksu tiitlile, kes on kõige rahvuslikum. See kindlasti ei pruugi tagada kõige läbikaalutu- maid valikuid. Tegelikult kehtib see kindlasti ka teistes poliitikavaldkondades, näiteks kui alustatakse võidujooksu selle nimel, kes tahab ja suudab rohkem makse alandada, või mis iganes muul teemal.

Teine küsimus on: mis positsioonilt ja mis ajahetkest lähtudes tuleb meil oma reaalseid valikuid teha? Kui me räägime näiteks välis- missioonidel osalemisest, siis on selge – see kindlasti kehtis rohkem omaaegse Iraagi mis- siooni puhul kui praegu käimasoleva Afganis- tani missiooni puhul –, et võib arutleda küsi- muse üle ja mõnikord peab arutama küsimuse üle, kas me tegime õigesti, langetades suve- räänse otsuse sinna siirduda. Minu isiklik arva- mus mõlema missiooni puhul on, et jah, me tegime õigesti, aga see on küsimus, mille üle võib kindlasti vaielda. Samal ajal ei saa see vaidlus olla aluseks otsusele, kas missioonile jääda või sealt lahkuda.

Me ei saa ennast viia tagasi aega, kui me otsust minna ei olnud veel langetanud, ja haka- ta siis arutama, kuidas edasi minna. Sama keh- tib näiteks ka piirileppe kohta. Ma olen nõus president Ilvesega ja Euroopa Komisjoni liik- me Kallasega enamikus aspektides, mis puu- dutavad omaaegset piirileppe ratifitseerimise seadust. Ma isiklikult arvan, et meie diplo- maatilise positsiooni ja mängumaa olnuks ilm- selt paremad, kui piirileppe oleks ratifitseeritud siin saalis ilma preambulit lisamata. Samal ajal ei tähenda see, et me peaksime praegu tõtakalt asuma seda preambulit kõrvaldama. Nüüd on meie olukord poliitilises mõttes hoopis teine kui viis aastat tagasi, kui seda seadust siin saa- lis üldse ratifitseerima hakati. Kõik valikud tu- leb ikkagi teha lähtuvalt konkreetse aja situat- sioonist ja võimalustest.

Väikeseks vastuseks kolleeg Sooääre küsi- musele selle kohta, mida sotsid siis n-ö prioti- seerisid, kui me hakkasime teostama reaals- et välispoliitikat, nii palju. Kindlasti üks vald- kond, millele Eesti peab väga tugevasti kes- kenduma, eriti arvestades meie eelseisvat Eu- roopa Liidu eesistumist ja pürgimist ÜRO Julgeolekunõukogu mittealaliseks liikmeks, on laiema strateegilise analüüsi võimekuse aren- damine. See tähendab, et me peame suutma eristada neid asju rahvusvahelises poliitikas,

mida me saame muuta ja mõjutada, nendest asjadest, mida me mõjutada ega muuta ei saa. Me peame püüdma neid esimesi asju mõjutada lähtuvalt oma riigi huvidest ja ühtlasi olema valmis kohanduma kõige paremal viisil oma riigi huve kaitstes nendes asjades, mida me mõjutada ei suuda.

Strateegilise analüüsi võimekuse arendamine võimaldab meil ka selgemalt püstitada oma eesmärgid. See kehtib peaaegu kõigis teemavaldkondades, mis välispoliitikaga seotud on: nii näiteks kliima- ja keskkonnaküsimustes, väliskaubanduse küsimustes, mis kahtlemata on väga kõrge prioriteetsusastmega teemade valdkond, kui ka julgeolekuküsimustes. Riigil on kahtlemata suuremad võimalused adekvaatselt prognoosida, kus näiteks asuvad tähtsavad turud ning millised on maailmakaubanduse uued nišid, millest meil praegu on ehk ainult ähmane arusaam ja kuhu meie ettevõtjad riskikartlikena teinekord ei oska õigel ajal siseneda.

Samamoodi on lood julgeoleku valdkonnas. Näiteks eelkõneleja tõstatatud küsimus, millistele liidritele panustada ja kas n-ö demokraatia toodab alati ja ilmingimata läänemeelsust kõigis maailma paikades. Nendest asjadest arusaamine võimaldab meil ja Lääne üldsusel tervikuna langetada õigemaid ja kaalutletumaid otsuseid. Nii et väikeriigina sellise strateegilise võimekuse omamine ja selle puudumisel selle loomine on kindlasti äärmiselt oluline. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Jätkame läbirääkimistega. Palun Riigikogu kõnetooli Trivimi Velliste! Kokku kaheksa minutit.

Trivimi Velliste

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea minister! Head Riigikogu külalised! Balti Assamblee esimehena tahaksin põgusalt peatuda kolme Balti riigi koostööl. Läti endine riigipea Guntis Ulmanis on eilse meedia vahendusel andnud Balti riikide koostööle üsna hävitava hinnangu, öeldes, et kunagisest heast koostööst on järel vaid hale mälestus. Küsigem, kas see ikka on nii. Kas on põhjust näha Balti riikide koostööd nii mustades värvides? Piisab sellest, kui vaatame ainult ühtainsat valdkonda, mis esimesena meelde tuleb, nimelt riigikaitset. Koostöö kolme riigi riigikaitse alal, olgu sel-

leks maavägi, merevägi või õhuvägi, on olnud muljetavaldav. Piisab, kui meenutame varasemast ajast Balti ühist rahuvalvepataljoni või praegusest ajast meie ühist õhuruumi valvet koos NATO-partneritega või ka näiteks meie ühist kõrgkooli Tartus Riia mäel, mis on kolme riigi ohvitseride sepikoda. Aga loomulikult leiame kolme Balti riigi hea koostöö näiteid ka muudest valdkondadest, olgu selleks piirivalve, politsei, keskkonnakaitse, haridus, kultuur või mõni muu.

Me ei tohi mitte kunagi unustada, et ajalooliselt oleme väga pikka aega eriti Lätiga kuulunud ühisesse kultuuriruumi, Läti aga omakorda Leeduga tänu ühisele keeletaustale. Panagem tähele, et Balti Kaitsekolledž, mis on märgilise tähendusega asutus, asub Tartus nimelt Riia tänavas. Asjaolu, et just Riia tänav on Tartu peatänav, ei ole loomulikult mitte juhus. Vanad roomlased ütlesid, et kõik teed viivad Rooma, see tähendab pealinna. Pärnu peatänav kannab samuti Riia nime: Riia maantee. Ja isegi Viljandis, meie kolmandas olulises Lõuna-Eesti keskuses, on Riia nime kandev tänav väga tähtis. Seevastu Tartus oli kunagi teisejärguline tänav, mis kandis Tallinna nime, nüüd ei ole enam sedagi. Niisiis, pool Eestit on sajan-deid kuulunud ühte poolega Lätist. Ajalooline Liivimaa on püsinud palju kauem kui Eesti või Eestimaa praegustes piirides ja praeguses tähenduses. Ärgem alahinnakem ajaloo mõju tänapäevale! Eesti tihe koostöö lõunanaabriga on oluline nii subjektiivselt kui ka objektiivselt ja doominopõhimõttel Läti kaudu Leeduga.

Sageli küsitakse, kas Eesti on Balti riik või Põhjala riik. Küsimuse asetuses on minu meelest loogikaviga. Selle valiku puhul ei ole tegu ühe või teise välistamisega, tegu on teineteise täiendamisega. Eesti võib suurepäraselt olla ühte aegu nii Balti riik kui ka Põhjala riik. Ajaloolised seosed on tugevad mõlemas suunas ja siin ei ole mitte mingisugust vastuolu. Seda enam, et viis ametlikku Põhjala riiki on korduvalt ja järjepidevalt väljendanud oma huvi lõimumise vastu Balti riikidega. Juba 2000. aastal kutsusid Rootsi ühe mõjukaima erakonna, moderaatide esindajad Reykjavíkis Põhjamaade Nõukogu koosolekul Balti Assambleed üles lõimuma Põhjamaade Nõukoguga. Loomulikult ei saa selline lõimumisprotsess toimuda kiiresti, aga see on toimunud. See on toimunud samm-sammult, aeglaselt, aga

see on toimunud. See kolme Balti riigi lõimumisprotsess, sealhulgas parlamentaarsel tasandil Balti Assamblee kaudu, saab jätkuda ja peab jätkuma. Olgu rõhutatud, et Balti Assamblee ja Põhjamaade Nõukogu on alalised koostööpartnerid ja nende koostöö ei toimu mitte ainult täiskogude tasandil, vaid ka alaliste komisjonide tasandil. Kolmel Balti riigil ja viiel Põhjajala riigil on üheskoos võimalik tekitada Euroopas oluline sünergia ning üha lõimuval Põhjamaade Nõukogul ja Balti Assambleel on väga hea mõju ka teistele, näiteks GUAM-i Parlamentaarsele Assambleele.

Kuna tänane välispoliitika arutelu on selles Riigikogu koosseisus viimane, siis tahaksin ka mina kasutada juhust ja heita korraks pilgu üle öla viimasele 19 aastale, mil mul on olnud võimalus siit kõnetoolist sõna võtta. Tahan avaldada tänu kõigile nendele, kes on välissuhtlemises viimase 19 aasta jooksul osalenud. Ma tahan tänada Välisministeeriumi ja eriti väliskomisjoni, Euroopa Liidu asjade komisjoni ning nende komisjonide esimehi ja aseesimehi. Ma tahan tänada ka väliskomisjoni esimeest Sven Mikserit tema tänase ettekande eest, mis minu hinnangul oli väga täpne ja adekvaatne analüüs meie Riigikogu välissuhtlemise kohta. Olen tema seisukohtadega väga nõus: me oleme tõesti palju saavutanud, ent me ei tohi end rahuloluga petta lasta.

Mis puutub kolme Balti riigi koostöösse parlamentaarsel tasandil, see on siis Balti Assamblee formaadis, siis olen täiesti nõus väliskomisjoni esimehega, et seda saab ja seda tuleb tõhustada. Samas peame olema äärmiselt ettevaatlikud, et me ei viskaks vana mütsi enne ahju, kui uut peas ei ole, ega kukuks kahe tooli vahele. See tähendab seda, et me peame kolme parlamendi alalised komisjonid tegelikkuses üheskoos tööle saama. Ja see ei ole mitte niivõrd poliitilise valiku küsimus, mis on juba tehtud, kuivõrd meie haldussuutlikkuse küsimus. Selle nimel tuleb järgmisel Riigikogul pingutada.

Kõige lõpetuseks tahan meenutada, mida on öelnud meie tänapäeva Juhan Liiv ehk Hando Runnel. Hando Runnel on öelnud, et kõik, mis me oleme saanud, oleme saanud ainult selleks korraks. Äraseletatult tähendab see seda: me oleme saanud selle, mis meil on, ainult ettenähtavaks tulevikuks. Aga kes meist oskab öelda, kui kaugele ulatub ettenähtav tulevik?

Ja ärgem lõpuks unustagem, et Hando Runnelile kuuluvad ka lauluread "Ei saa me läbi Lätita!" Ma tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Palun nüüd Riigikogu kõnetooli Andres Herkeli!

Andres Herkel

Proua juhataja! Austatud kolleegid! Ma tahan tänada tänaseid ettekandjaid ja kõiki teisi, kes sellesse sisukasse diskussiooni on oma panuse andnud. Mina tahan puudutada üht probleemi, millele eespool juba viidati – see on langus demokraatia ja tegelikult ka inimõiguste valdkonnas, millel on, ma ütleksin, praegu globaalne iseloom. Õige kujukalt näitab seda Economistis viimati avaldatud eri maade demokraatiaindeks. Sellel on Eesti ja meie eesmärkidega väga palju pistmist, alates sellest, et see puudutab nii meie arenguabi sihtriike kui ka Euroopa Liidu idapartnereid väga otseselt. Economisti järgi avaldub demokraatia tagasilangus kõige selgemini SRÜ riikides ja Lähis-Idas, aga mitte ainult. See puudutab ka vana traditsioonilist Euroopat, alates Balkanist kuni Lääne-Euroopani välja. Õigusriikide vöönd praegu ei laiene, vaid kitseneb. See on küll väga võlts poliitkorrektsus, kui öeldakse, et selles vallas on viimasel ajal tegemist mingite edusammudega.

Jah, laienemise faas oli seotud demokraatia avanemise nn kolmanda faasiga. Sinna alla kuuluvaks saab peaaegu lugeda 1970.–1980. aastad, aga kindlasti eriti perioodi pärast Berliini müüri langemist. Kuid praegu ei ole see nii juba pikemat aega olnud. Mõneti pole ma Economisti analüüsi rõhuasetustega ka nõus. Need seovad analüüsi eeskätt majanduskriisi mõjuga, mis on kallutanud riike tegema otsuseid, mis ei ole ehk nii laial pinnal läbi arutatud, ja terrorismivastase võitlusega. Ent need asjad on alanud juba varem. Üks olulisi vahendeid on kindlasti energiaressursside kasutamine välispoliitilisel või poliitilise mõjutamise eesmärgil. Ka see tendents on tegelikult palju varasem.

Kui rääkida parlamentaarsest välissuhtlusest ja diplomaatiast, siis üks meie kõige olulisemaid väljundeid on tõepoolest osalemine parlamentaarses assambleedes. Olgu see OSCE, olgu NATO, olgu Euroopa Nõukogu

Parlamentaarne Assamblee – kõigis nendes me tegeleme demokraatia ergutamisega liikmes- ja partnerriikides. Kui vaadata kaugemale ette, siis tuleb öelda, et monitooringuprotseduur, mida Euroopa Nõukogu on rakendanud liikmesriikide suhtes, oli 1990. aastatel valdavalt väga edukas ja riigid, sealhulgas Eesti, läbisid selle üsna sujuvalt mõne aastaga. Praegu on aga osa riike olnud monitooringu all 10 aastat ja rohkem, varsti juba 15 aastat, ent me ei saa rääkida olulisest edust. Mõnigi kord niisugusel foorumil nn eduraporti kontekstis sõna võttes olen ma olnud sunnitud ironiseerima, et kus see edu siis ikkagi on. Suur oht, mis sellega kaasneb, ei puuduta mitte üksnes neid riike, vaid ka rahvusvahelisi organisatsioone, mis on ju üles ehitatud väärtuspõhisele poliitikale või teatud printsiipide ja väärtushinnangute kaitsele, mis puudutavad demokraatiat, inimõigusi, õigusriiki. On oht, et kui organisatsioon ei suuda kaitsta demokraatiat oma liikmesriikides, siis hakkavad erodeerima ka need põhimõtted, mis on organisatsioonide aluseks.

Milliseid järeldusi me peame sellest kõigest tegema? Esimene järeldus minu jaoks on see, et Eesti ei tohi lubada endale tagasilangust väärtuspõhisest välispoliitikast. Meie iseseisvus tugineb rahvusvahelise õiguse printsiipidele. Seda enam peame neidsamu printsiipe kaitsma ka mujal maailmas. Me ei pea demokraatiat ja inimõigustega seotud väärtusi kaitsma mitte ainult Venemaal ja Valgevenes, vaid kindlasti ka Tiibetis. Me peame meenutama väärtuspõhisust ka rahvusvahelistele organisatsioonidele, kuhu me kuulume. Eesti peab suutma olla eeskujuks sellega, et meie edukas majandus- ja rahanduspoliitika on unisoonis väärtuspõhise välispoliitikaga. Oleme seda enam-vähem suutnud, aga rõhuasetust välismajanduspoliitikale, millest siin on juba juttu olnud, tuleks veelgi meenutada.

Ma palun hästi natukene lisaiega!

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaiega.

Andres Herkel

Eesti ei tohi ka endale lubada tagasilangust demokraatias. Osutan veel kord sellelesamale Economisti uuringule: Eesti on riikide edetabelis tõusnud, aga mitte tänu sellele, et meie demokraatiareiting on paranenud, vaid selle

tõttu, et teised riigid on läbi teinud languse. Seega, lugupeetud kolleegid, pole siin kiita suurt midagi. Me peame analüüsima ka oma riigisiseseid protseduure, vaatama iseenda sisse, kaasa arvatud sellesse, mis toimub valimiskampaanias. Aga seda teemat ma praegu sügavuti käsitlema ei hakka. Erakondade rahastamise debatis olen seda juba teinud. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Palun nüüd Riigikogu kõnetooli Nikolai Põdramäe!

Nikolai Põdramägi

Riigikogu aseesimees! Lugupeetud saalis viibijad! Tänaest välisminister Urmas Paeti esinemisest siin Riigikogu saalis ja tema vastusest minu esitatud küsimusele Eesti riigi piiri kohta said setud ja kogu Eesti rahvas teada, et uusi piiriläbirääkimisi enam ei tule. Kümme aastat on selle küsimusega tegeldud ja eelmine Riigikogu koosseis on oma otsuse langetanud: piirileping on ratifitseeritud, kuigi Venemaa seda pole teinud. Allkirja tagasivõtmine ei olevat hea asi. Aga kas Tartu rahulepingu sisuliselt ülesütlemine on hea asi? Eesti riik ei katvatselles küsimuses initsiatiivi üles näidata. Eesti riigil puudub huvi Tartu rahulepingust tulenevate aladega tegelda. Huvitav, kes sellega peaks siis tegelema? Kas Ameerika, Gruusia või Läti näiteks? Eesti riigi probleemid on eelkõige ikkagi Eesti asi! Venemaa õnneks ei kirjutanud veel nii tähtsale dokumendile alla ja andis sellega meile aega järele mõtelda, et ära hoida suurt rumalust. Vildaka dokumendi tagasivõtmine ei ole mingi eriline nähtus. Aga kas Setumaa lõhkumine on hea nähtus? Ära on võetud üks kolmandik Setumaast ehk Saaremaa-suurune osa. Mis on kõige selle hind? Kas heanaaberlikud suhted Venemaaga?

Tundub, et setudel pole teist võimalust kui oodata ära aeg, mil Venemaa kodanikud saavad lihtsustatud pääsu Euroopa Liidu maadesse, või koguni aeg, kui Venemaa astub Euroopa Liitu. Siis saavad ka setud jälle näha oma kodumetsi ja -põlde, käia vabalt oma esivanemate maal, omada seal kinnisvara, elada ja töötada seal, kui soovivad. Praegu on neil võimalus vaid usupühade aegu lihtsustatult oma esivanemate, onude, tädide, õdede-vendade haudadele sõita. Kas see ei ole suur ülekohus

väikesele paljukannatanud setu rahvale? Setu hümnis on ajaloolised sõnad: "suurõp hulk jäi Säkisa or'ast, meist sai vilets Vinne viir" ehk suurem pool sai sakste orjaks, meist sai vilets vene viir. Ärme ise vabatahtlikult loobume oma aladest! Iseasi, kui seda tehakse vägivaldselt. Usume ja loodame! Lootus sureb viimaseks. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Lõpetan läbirääkimised. Ütlen omalt poolt ja Riigikogu poolt suur aitäh välisministrile arutelu osalemise eest ja ettekande eest! Täna ka väliskomisjoni selle arutelu ettevalmistamise eest! Olulise tähtsusega riikliku küsimusena välispoliitika arutelu on lõppenud, selle Riigikogu koosseisu jaoks oli see viimane kord. Küll aga ei ole lõppenud meie tänane istung. Jätkame päevakorrapunktide arutelu.

2. Kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu (787 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Eelnõu, mida me arutama asume, on sotsiaalkomisjoni algatatud kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu. Tegu on teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu oma 24. jaanuari istungil. Lisaks komisjoni liikmetele osales ka Sotsiaalministeeriumi esindaja Heli Paluste. Muudatusettepanekuid komisjonile ei esitatud ning eelnõu esitatakse teiseks lugemiseks algsel kujul. Küll aga vahepealsel ajal vastas komisjonile Eesti Bioetika Nõukogu, kellele komisjon oli eelnõu saatnud arvamuse andmiseks. Komisjoni istungiks saabus Eesti Bioetika Nõukogu vastus, et nad toetavad plaanitavat muudatust. Eesti Bioetika Nõukogu ütleb oma vastuses end eeldavat, et erialaarstide selts fikseerib riskid, millele kunstliku viljastamise konkreetsetel juhtudel tuleb tähelepanu pöörata, pidevalt täpsustab seda loetelu ning teeb selle arstidele kättesaadavaks. Samuti oli Eesti Bioetika

Nõukogu arvamusel, et seaduse muutmisel naistearstide olukord ei muutu, sest ka praegu ei pruugi patsient anamneesi kogumise käigus olla avameelne. Ka võib oma terviseandmeid elektroonilises haigusloos sulgeda. Bioetika nõukogu soovib naistearstide seltsil koostada infomaterjal, kus on kirjas tüüpilukorrad ja riskid, millele kindlasti tuleks tähelepanu pöörata, ning juurutab hea kliinilise tava, mille kohaselt vastunäidustuste nimekirja tutvustamine ja selle kohta patsiendilt allkirja võtmine on kohustuslik. Sellisel juhul vastutab patsient ise võimalike halbade tagajärgede eest juhul, kui ta on tahtlikult varjanud tervisehäireid, mis on vastunäidustuseks kunstliku viljastamise puhul. Patsiendil ei ole praegu ega saa olema ka tulevikus piiramatut õigust lasta end kunstlikult viljastada. Kõnealuse meetodi puhul kehtivad ealine piirang ning meditsiinilised vastunäidustused. Eelnõu kohaselt hakkab arsti otsustamisruum olema laiem, sest võib ette tulla olukordi, kus praegu sotsiaalministri määrusega fikseeritud vastunäidustuste nimekirjas olev patoloogia on tänu uudsetele ravimeetoditele saadud sellisel tasemel kontrolli alla, et ohtu ei emale ega lootele pole.

Komisjon teeb Riigikogu täiskogule ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada. See otsus tehti täielikus üksmeeles. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Suur aitäh, lugupeetud ettekandja! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu 787 teine lugemine on lõppenud.

3. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (879 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmisena on tänases päevakorras kirjas sotsiaalkomisjoni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Tegu on teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Austatud istungi juhataja! Austatud parlamendi liikmed! Komisjon arutas seda eelnõu ja laekunud muudatusettepanekuid ning kujundas oma seisukohad. Komisjon otsustas teha täiskogule ettepaneku selle eelnõu teine lugemine täna lõpetada, viia kolmas lugemine läbi 10. veebruaril ning eelnõu lõpphääletusel seadusena vastu võtta.

Muudatusettepanekud laekusid nii Keskerakonna fraktsioonilt kui ka sotsiaaldemokraatidelt, samuti tegi komisjon ise muudatusi. Komisjon tegi tehnilisi muudatusi, täpsustas sõnastust ning ühtlustas terminoloogiat. Samuti otsustas sotsiaalkomisjon pikendada tähtaega, mille jooksul töötukassa teeb töötutoetuse määramise või määramata jätmise otsuse, viiest tööpäevast kuni kümne päevani. Nagu rõhutasid ka Sotsiaalministeeriumi esindajad, see ei halvenda ei ajalises ega varalises mõttes kuidagi töötute olukorda, see on vajalik töötukassa sisemise töökorralduse huvides. Samuti otsustasime töötukassa infosüsteemide muudatuste tõrgeteta ülemineku huvides teha ettepaneku lükata seaduse jõustumine esialgu pakutud 1. märtsilt edasi 1. maile, et seaduse saaks tõrgeteta rakendada.

Põhimõttelisi muudatusettepanekuid, mis puudutasid eelnõu sisu, oli sotsiaaldemokraatidelt ja Keskerakonnalt. Sotsiaaldemokraatliku fraktsiooni muudatuse jättis komisjon arvestamata. Muudatuse kohaselt makstaks töötuks jäänud isikule, kellel on õigus kindlustushüvitisele koondamise korral, töötukindlustushüvitist 7. päevast pärast töö- või teenistussuhte lõppemist. See aga muudaks töölepingu seaduse arutelude käigus sotsiaalpartnere poolt kokkulepitud põhimõtet, et koondamishüvitist ja töötuskindlustushüvitist ühel ajal ei maksta. Muudatuse kohaselt maksaks töötukassa isikule ühe ja sama ajaperioodi eest nii kindlustushüvitist koondamise korral kui ka töötuskindlustushüvitist, mis tähendab, et inimene saaks hüvitisena 150% summast, mis ta enne kuutasuna teenis.

Teine muudatusettepanek oli Keskerakonna fraktsioonilt, komisjon otsustas sedagi mitte toetada. See puudutas sõidutoetuse maksmist töötukassasse vastuvõtule minekuks. Arvestamata jäeti see muudatus põhjusel, et eelnõuga 879 luuakse võimalus töötukassasse vastuvõtule mineku asemel lisaks helistamisele võtta

ühendust ka isiku tuvastamist võimaldava infotehnoloogilise lahenduse kaudu. Töötukassasse vastuvõtule minekuga võivad sõidukulud kaasneda ka sel juhul, kui töötu elab töötukassa kohaliku osakonnaga samal omavalitsuse territooriumil, ning valitsuse esindaja arvates ei oleks niisuguse eraldi menetluse kehtestamine põhjendatud. Kuna seesama ettepanek on varem esitatud ka eraldi seaduseelnõuna, siis oleme seda sotsiaalkomisjonis eri arutelude käigus põhjalikult analüüsinud nii koos töötukassa kui ka ministeeriumi esindajatega. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Suur tänu, austatud ettekandja! Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Jaak Aabi! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Jaak Aab

Hea juhataja! Austatud kolleegid! Viimase aasta jooksul on Keskerakonna fraktsioon Riigikogus kaks korda algatanud seaduseelnõu, mille eesmärk on olnud hüvitada töötute sõidukulutused, kui ta läheb vastuvõtule Eesti Töötukassasse. Nüüd põhjustest, miks me selle ettepaneku siin korduvalt oleme esitanud. 2009. aastal lõppes töötustaatus sanktsiooni tõttu ligi 30 000 inimesel. 2010. aastal oli see näitaja sama suur juba augustikuus. Tegu on juhtumitega, kus töötute ei ole määratud ajal töötukassasse läinud või on ta rikkunud töö otsimise nõuet või individuaalset tööotsimiskava. Tööturuteenuste ja -toetuste seadus kohustab töötut käima vähemalt kord 30 päeva jooksul Eesti Töötukassas vastuvõtul, vastasel juhul kustutab töötukassa isiku töötute nimekirjast. Vastuvõtul käimine toob aga töötule kaasa kulutusi, mida talle ei kompenseerita. Seega võib vastuvõtule minemine mõnel puhul osutada võimatuks.

Kindlasti tahan rõhutada, et küsimus ei ole formaalses registreerimises. Kui inimene saab minna töötukassasse, kui ta on töötukassas arvel, on tal võimalus töötukassa spetsialistilt konsultatsiooni saada. Tal on võimalik minna koolitusele ja tööpraktikale ning osa saada teistest tööturumeetmetest. Jah, viimase kahe aasta jooksul, kui töötus on nii kiiresti ja kõvasti kasvanud, on töötukassa pidanud töötama lausa konveiermeetodil. Olen ise vestelnud paljude töötutega, kes ei ole olnud rahul selle-

ga, et sealne suhtumine on tihtipeale formaalne. Inimene käib töötukassas ära, temaga vesteldakse 10–15 minutit, pannakse linnuke kirja, aga abi inimene ei saa. Ma väga loodan, et asi ei ole suhtumises. Pigem on probleem selles, et töötukassas ei jätku töötajaid ja teiselt poolt ka raha. Me teame väga hästi, et tõesti aktiivseid tööturumeetmeid on töötukassa viimasel ajal just rahapuuduse tõttu saanud pakkuda väga vähe. See käib ka tööturukoolituse kohta. Seda on saanud kõigist registreeritud töötutest kümnekond protsenti.

Töötukassas käimise ning sealt konsultatsiooni ja abi saamisega on suured probleemid just pikaajalistel töötutel, kelle sissetulek piirdub enamikul juhtudel vaid toimetulekutoetusega. Maapiirkondades inimestega kohtumistel on see temaatika alati üks põhilisi olnud. Tuhanded inimesed on loobunud iga kuu töötukassas käimast, kuna lihtsalt pole raha sinna sõita.

Valikud on küllalt rasked. Toimetulekutoetus, nagu me teame, oli esimese pereliikme puhul kuni uue aastani 1000 krooni, ka töötutoetus vaid 1000 krooni. Kas sellest rahast saab ära elada, on eksperimente tehtud küll ja küll. Minu kolleeg Heimar Lenk võib kirjeldada, kui keeruline see on. Nii et leida raha sõiduks maakonnakeskusesse on küllaltki keeruline. Teiselt poolt on veel probleem ühistranspordiga: tihtipeale buss või rong vajalikul ajal vajalikku kohta ei lähe. See kõik tähendab, et paljud töötud pole töötukassas registreeritud ning neile ei saa töötukassa pakkuda koolitust, tööpraktikat ega teisi tööturumeetmeid, mis aitaksid neil tööd leida. Suur osa nendest inimestest langeb nn heitunu staatusesse, kes on täielikult loobunud töö otsimisest.

Siin puldis on pidevalt räägitud – seda on teinud nii need, kes kujundavad tööturupoliitikat, kui ka need, kes seda jälgivad ja kritiseerivad –, et töötusprobleemid ja tööhõive on Eesti prioriteet. Sellest sõltub vägagi palju, kuidas me praegusest majandustsükli august välja tuleme ja kuidas edasi areneme. Peaaegu kõigis arenenud riikides tegeldakse just sellisel perioodil töötutega väga palju. Kui inimesed on töötud, on neil aega osaleda koolitustel, on aega oma oskusi-teadmisi täiendada, mis võimaldaks majandustsükli tõusule pöörates just sellist ettevõtlust, kus on vaja parema kvaliteediga tööjõudu. Sel juhul oleks meil juba

olemas inimesed, kes niisugustel töökohtadel saaksid töötada.

Kahjuks oleme kaks aastat peaaegu et maha maganud. Kahjuks ei ole ka see meie eelnõu valitsusk koalitsiooni toetust leidnud – kaks korda on see siin esimesel lugemisel menetlusest välja hääletatud. Aga vähemalt algatas meie ettepanek töötute töötukassasse sõidu kulud kompenseerida sotsiaalkomisjonis päris pika arutelu. Peame seda suureks plussiks ja positiivseks küljeks. Tegelikult on selle arutelu tulemusena välja töötatud seesama eelnõu, mida me siin praegu arutame ja mis annab töötutele paindlikumad võimalused töötukassaga ühenduses olla. Inimesed ei pea iga kuu seal ise kohal käima, nad saavad ühendust võtta ka telefoni teel, elektroonilise sidevahendi teel ja neil ei teki probleemi, et nad võiksid sanktsiooni tõttu töötute ametliku staatuse kaotada. Kindlasti on see positiivne lahendus ja kindlasti me seda toetame.

Me esitasime siiski eelnõu muutmiseks ettepaneku, mis sarnaneb nende varem esitatud eelnõudega. Me arvame, et eriti pikaajalistel töötutel, inimestel, kelle sissetulek on väga väike, on keeruline leida sõiduraha kas või see üks kord kuus töötukassas käimiseks. Selle võiks neile kompenseerida nii, nagu seda tehakse tööturukoolituse puhul: kui inimene seal käib, siis sõit makstakse talle kinni. Samamoodi võiks töötutele kompenseerida selle sõidukulu, kui ta käib töötukassas konsultatsioonil. Ma rõhutan: me soovime väga, et see ei oleks formaalne töötukassas käimine. Ongi oht, et kui end sidevahendi abil nn registreerida, siis see võib olla formaalne ja inimesele abi ei pakuta. Seepärast peame oluliseks, et inimene saaks käia töötukassas kohapeal nõu saamas, ja teeme ettepaneku need kulud hüvitada. Aitäh!

Asesimees Keit Pentus

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Hakkame nüüd läbi vaatama laekunud muudatusettepanekuid. Neid on kokku kuus. Esimene ettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, samuti teine. Kolmanda ettepaneku esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Teeme seda! Panen hääletusele kolmanda muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15, vastu 32, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 4 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Muudatusettepanek nr 5 on juhtivkomisjoni esitatud, samuti muudatusettepanek nr 6. Kõik muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Seaduseelnõu 879 teine lugemine on lõppenud.

4. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (904 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu. Tegu on taas teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Sotsiaalkomisjon sisulisi muudatusi eelnõus esimese ja teise lugemise vahel ei teinud. Tehti keeleteoimetustlikke parandusi. Ka muudatusettepanekuid ei laekunud. Komisjon langetas ühel häälel otsuse teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur aitäh ettekande eest! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Kuna muudatusettepanekuid seaduseelnõu kohta ei laekunud, siis ei saa me neid ka läbi vaadata. Seaduseelnõu 904 teine lugemine on lõppenud.

5. Ühistranspordiseaduse § 24 täiendamise seaduse eelnõu (868 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Kalle Laaneti, Aivar Riisalu, Jüri Ratase ja Evelyn Sepa algatatud ühistranspordiseaduse § 24 täiendamise seaduse eelnõu on järgmine, mida arutama asume. Tegu on esimese lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Mark Soosaare!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ja meie kolleegide Kalle Laaneti, Aivar Riisalu, Jüri Ratase ja Evelyn Sepa menetlusse antud eelnõu 868 on meie laudadel. Selle eelnõuga püüame rakendada võrdse kohtlemise printsiipi, mis on teatavasti üks meie põhiseaduse alustugesid. Nimelt, kui te võtate kätte ja hakkate Tallinnast Pärnu maanteed mööda välja sõitma, siis Haruteel te näete, mitu kilomeetrit on Saaremaa. Kui te sõidate sealt edasi Ristini ja veel võib-olla ka Haapsalu ja Rohuküla poole, siis näete, mitu kilomeetrit on jäänud Hiiumaani. Kui teil on viitsimist arvutada, siis te üsna pea saate aru, et nende vahemaade sisse on rehkendatud ka kilomeetrid Virtsust Kuivastusse ja Rohukülast Heltermaale. Eesti territoorium peaks olema üks lahutamatu tervik ja kõigil peaks olema vabadus siin liikuda. Paraku on veetele üles seatud rahaline tõke: veete kilomeetri läbimine on kordades kallim kui keskmiselt ühe maanteekilomeetri läbimine.

See on ka põhjus, mis pärast me oleme andnud menetlusse eelnõu, et kehtestada laeva, väikelaeva või parvlaeva reisija sõidupileti hind ühe kilomeetri kohta selliselt, et see ei oleks kõrgem keskmisest maakonna bussiliini reisija sõidupileti ühe kilomeetri hinnast. Milline see kilomeetrihind on, eks selle ole maakonnad riigihangete abil välja selgitanud. Me teame, et see on ühe krooni ringis. Andke andeks vanainimesele, kes veel kroonides räägib ja mõtleb – traditsioonist on ju raske lahti saada. Samal ajal reisija ülesõit Virtsust Kuivastusse ei maksa sugugi mitte kaheksa krooni ehk 50 euro senti, vaid 3–4 korda rohkem.

Kuidas tuleks bussiliini reisija sõidupileti keskmist kilomeetrihinda arvutada? Selleks näeb meie eelnõu ette meetodika, mille peaks kehtestama majandus- ja kommunikatsiooniminister. Seda muidugi juhul, kui tänane eelnõu siin saalis heakskiidu leiab ja järgmistele lugemistele pääseb. Lisan, et meie ettekujutuse järgi tuleks seda meetodikat kõigepealt rakendada kolmel laevaliinil: Rohuküla–Heltermaa, Virtsu–Kuivastu ja Sõru–Triigi liinil. Need on maakondadevahelised liinid, mille korraldusega tegeleb riik. Mis puutub ühendusse teiste saartega, siis seal on korraldajaks maavalitsus. Aga sellistes omavalitsustes nagu Tõstamaa vald ja Viimsi vald on see lausa omavalitsuse teema ja eks seal korraldavadki asja kohalikud omavalitsused. Väikeste saarte puhul on tegu väga delikaatse küsimusega, sest väikeste saarte koormustaluvusega tekib väga suurte külastajate hulkade puhul probleeme.

Me oleme ka selle välja arvanud, et kui hakata lähtuma maanteekilomeetri hinnast, siis oleks ülevedajatele vaja kompenseerida ca 25 miljonit krooni ehk umbes 1,6 miljonit eurot. See summa võiks olla järgmise aasta eelarves ette nähtud. See on ka põhjus, miks me arvame, et seadus peaks jõustuma 1. jaanuaril 2012.

Olen eelnõu peamised põhimõtted ette kandnud ja valmis vastama küsimustele.

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh! Küsimusi ei ole. Aitäh, austatud ettekandja!

Mark Soosaar

Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Majanduskomisjoni ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Majanduskomisjon arutas seda eelnõu oma 24. jaanuari istungil. Eelnõu tutvustasid algatajate esindajad Aivar Riisalu ja Mark Soosaar. Vabariigi Valitsuse seisukoha kandis ette Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi merendustalituse peaspetsialist Merily Must. Juhtivkomisjoni ettekandjana täpsustan, et analoogne teema oli majanduskomisjoni aru-

tusel ka natuke aega tagasi, nii et me oleme sellega päris hästi kursis. Merily Must märkis, et majandus- ja kommunikatsiooniminister muutis oma määrust, millega kehtestati Kuivastu–Virtsu, Rohuküla–Heltermaa ja Sõru–Triigi parvlaevaliinide hinnagraafik. Selle tulemusena kehtestati kõigile saarte elanikele, kelle rahvastikuregistrijärgne elukoht on kas Saaremaal või Hiiumaal, 50% reisijapileti hinna soodustus. Ühe muudatusena muudeti ka saarele kaubavedu soodsamaks.

Merily Must märkis, et selle eelnõu seadusena vastuvõtmine oleks riigieelarvele üsnagi kulukas. Komisjonis tõdeti ka, et seletuskirjas ei ole välja toodud eelnõu rakendamiseks vajalike kulutuste arvutamise põhjendatud meetodikat. Samuti jäi selgusetuks, milliste maakondade bussiliinide reisijapileti keskmine piletihind aluseks võetaks ja kuidas seda korrigeeritaks. Komisjoni liikmed tundsid huvi, miks eespool nimetatud ministri määrus ei paranda eelnõu algatajate arust olukorda. Mark Soosaar selgitas, et õiguslikust seisukohast pole olukord paremaks läinud. See määrus on vastulus võrdse kohtlemise printsiibiga ning lisaks võimaldab see ka riiki petta.

Pärast mitut hääletust otsustati saata eelnõu Riigikogu täiskogule esimeseks lugemiseks s.a 8. veebruaril ja eelnõu 868 esimesel lugemisel tagasi lükata, kuna komisjoni ettepanek esimehe lugemine lõpetada ei leidnud toetust. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimuseks saab sõna Mark Soosaar. Palun!

Mark Soosaar

Tahan küsida: kas komisjonis arutati seda, kuidas on võimalik praegu käivitatud süsteemi puhul riiki petta? Rahvastikuregistrisse sissekandmine on meil väga paljudes omavalitsustes käinud selliselt, et näiteks enne valimisi kirjutatakse lausa majavaremetesse inimesi sisse ja pärast valimisi kohe välja. On teada ka üsna palju juhtumeid, kus sõidusoodustuse saamiseks on end mõni päev enne sõitu turismitalusse sisse kirjutatud ja pärast sõitu jälle välja. Kas komisjon võttis oma istungil seisukoha ka niisuguste petuskeemide loomise võimaluse kohta, mida te siin möödaminnes praegu mainisite?

Toomas Tõniste

Jah, komisjonis te märkisite, et sissekirjutuse alusel sõidusoodustust anda on formaalne, sest praegune rahvastikuregistri seadus on teinud elukoha määramise väga lihtsaks. See moonutab pilti inimeste tegelikust elukohast ja sellest, kellel peaks olema õigus saada sõidusoodustust. Aga diskussiooni sellel teemal ei tekkinud.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi rohkem ei ole. Aitäh, austatud ettekandja! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austet istungi juhataja! Head kolleegid! Ju ba mitmendat korda selle Riigikogu koosseisu ajal pean ma sotsiaaldemokraatide nimel avaldama nõrdimust koalitsiooni käitumise pärast saartega praamiühenduse teema käsitlemisel. Vahetult enne valimisi leiti 28 miljonit krooni dotatsiooniraha. Iseenesest on see muidugi hea, aga hiidlastel ja saarlastel ei ole haugi mälu. Me kõik mäletame, et seesama minister tõstis oma määrusega 2007. aasta sügisel praamihinnad pea kahekordseks ja nüüd, üks kuu enne valimisi, laseb need vana koha peale tagasi, lootes, et saarte elanikud on õnnelikud ja tänulikud. Selline käitumine on veelkordne tõestus, et parvlaevapiletite hindade kujundamise süsteem peab olema kirjas seaduses, seda ei tohi jätta täitevvõimu tujude meelevald.

Nagu vanaduspensionide suurus, mis kujuneb seaduses kirjas oleva algoritmi järgi, peaks ka parvlaevapiletite hinnad kujunema seaduses sätestatud põhimõtetele tuginevalt. Kõige parem, läbipaistvam ja õiglasem põhimõte selleks on maantee pikenduse põhimõte. Ka mujal maailmas ei ole midagi targemat osatud seni välja mõelda ja me ei ole targemad kui ülejäänud maailm. Seaduses sätestatud maantee pikenduse põhimõte tooks parvlaevapiletite hinna teema ükskord välja poliitilise tõmbetuule käest ja näitaks, et Eesti riik tõesti hoolib oma saartest.

Meile kõigile meeldib targutada teemal, et ettevõtjad peaksid looma uusi töökohti väljaspool Tallinna, aga ükski normaalne ettevõtja ei loo saartel töökohti enne, kui ei ole selgust,

kuidas praamipiletite hinnad toodangu omahinda mõjutavad. Need ettevõtjad, kes praegu siiski saartel majandavad, on midagi enam kui lihtsalt ettevõtjad. Eesti riik peaks neist eeskujuga võtma, mitte nende peal liugu laskma.

Meie parvlaevaliikluses on praegu kaks põhiprobleemi. Need on õiglane hind ja üleveo kvaliteet ehk siis graafiku tihedus, ülesõidu aeg ja ilmastikukindlus. Ministri määrusega 1. veebruarist kehtestatud uus hinnakiri lahendab suures osas ära esimese ehk hinnaprobleemi. Aga see sünnib kvaliteedi arvel, sest tolle lisadotatsiooni tõttu tellib riik tänava ca 20% vähem reise kui 2009. aastal. Samuti on oht, et ID-kaardi põhine sõidusoodustuse õiguse tõestamine kassades pikendab pealelaadimise protseduuri ja vähendab seeläbi rõõmu uutest ja kiiretest laevadest.

Selline valimiselne kiirustamisjälgedega süsteemitu tegutsemine näitab veel kord, et probleemi lahendus tuleb sätestada seaduses. Ja kui Riigikogu sellega endiselt hakkama ei saa, siis oleks kohane täiendada Eesti põhiseaduse § 34, mis räägib kodanike liikumisvabadusest, lausega, et see paraku ei kehti saarte elanikele. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Ja kuna juhtivkomisjon on teinud ettepaneku see seaduseelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata, siis alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Kalle Laaneti, Aivar Riisalu, Jüri Ratase ja Evelyn Sepa algatatud ühistranspordiseaduse § 24 täiendamise seaduse eelnõu 868 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 31 Riigikogu liiget, vastu oli 16. Ettepanek leidis toetust. Seaduseelnõu 868 on menetlusest välja langenud. (Tabel 1.)

6. Looduskaitseaduse, ehitus- seaduse ja kinnisasja sundvõõrandamise seaduse muutmise seaduse eelno (867 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmisena asume arutama Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud looduskaitseaduse, ehitusseaduse ja kinnisasja sundvõõrandamise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Tegu on taas esimese lugemisega. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Mark Soosaare!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Möödunud aasta augustis tähistasime Eesti looduskaitse 100. aastapäeva. Juubelipidustuste ajal arutasime koos saarlasest keskkonnaministri Jaanus Tamkiviga Kuressaares rahvusparkide saatust ja Eesti looduskaitse olukorda. Kerkis üles mitu ideed, kuidas ohjata ebaseaduslikku ehitustegevust looduskaitsealadel. Ministri arvates tuleks sellistel puhkudel määrata väga suuri trahve. Meie, sotsiaaldemokraatide arvates võiks peale lammutamismenetluse rakendada ka sundvõõrandamise menetlust, et neid hooneid ja rajatisi, mida on võimalik tulevikus kasutada kas teaduslikel eesmärkidel või avalikes huvides, ei lammutataks, vaid võetaks need riigi omandisse.

Oleme seda teemat juba korra siin saalis arutanud, sest meie eelnõu esimene variant oli suhteliselt tagasihoidlik ning puudutas ainult loodusreservaate ja sihtkaitsevööndeid. Esimestes on inimeste liikumine täielikult keelatud, sihtkaitsevööndites vaid teatud perioodidel, näiteks hülgelaidudel veebruarist kuni novembrini ja linnulaidudel aprillist augustini. Aga tookord selgus, et sihtkaitsevööndites on ainult kuus ebaseaduslikult ehitatud hoonet ja see tundus väga marginaalne arv olevat. Tõenäoliselt sellepärast ei leidnud eelnõu Riigikogus piisavat toetust. Nüüd otsustasime teemaga edasi liikuda, lähtudes rahva õiglustundest ja põhimõttest, et looduskaitsealad on meie ühine ressurss, üldrahvalik väärtus ja ka rahvusvaheline väärtus. Me võime küll ühe linnu või lille rahvustaimeks, -loomaks või -linnuks kuulutada, aga eks nad liiguvad ja levivad kogu Euroopas ja ehk kaugemalgi. Seetõttu oleme nüüd seisukohal, et seda põhimõtet on õige

laiendada kõigile kaitsealadele ja hoiualadele. Nendel aladel on ebaseaduslike ehitiste arv juba palju suurem, 40 ja 50 vahel.

Vastavalt eelnõule toimuks ebaseadusliku ehitise sundvõõrandamine kahe, isegi kolme seaduse alusel: looduskaitseadusesse, ehitusseadusesse ja kinnisasja sundvõõrandamise seadusesse tehtavate muudatuste alusel. Käesolev looduskaitseadust muutev seadus annab Vabariigi Valitsusele õiguse nii kaitse- kui ka hoiualadel, kus on võimalik ja otstarbekas ehitist või rajatist edaspidi üldistes huvides kasutada, see riigistada kinnisasja sundvõõrandamise seadusega ettenähtud menetlusnormide alusel. Põhiseaduse § 32 näeb ette, et üldistest huvidest lähtuva sundvõõrandamise puhul tuleb vara omanikule tagada õiglane hüvitis. See on õiguspõhimõte, mis on kirjutatud juba ühte vanimasse Euroopa põhiseadusesse, Prantsuse põhiseadusesse aastast 1789. Seal on öeldud, et eraomand on püha. Muide, Karl Marx pani sõnale "püha" jutumärgid ümber. Aga juba Prantsuse põhiseadusesse pandi kirja, et omanikule on vajaduse korral tarvis kohe maksta õiglast hüvitist.

Meie põhiseaduses ei ole eraomandit pühaks nimetatud. Eesti rahva arusaamade järgi võib püha ja pühalik olla hoopis midagi muud kui üks materiaalne objekt. Aga ka meie põhiseadus näeb ette tagada omanikule õiglane hüvitis. Meie põhiseadus on rajatud põhimõttele, et iga isik on seaduskuulelik – see tuleneb §-st 54 – ning et ta on temale kuuluva vara seaduslik omanik. Seega, põhiseaduse § 32 ei laiene ebaseaduslikule varale. Seda kinnitavad ju ka teised seadused, näiteks kehtib kohustus lammutada ebaseaduslik ehitis ilma vara likvideerimise eest nn õiglast hüvitist maksmata. Seetõttu oleme pakkunud, et kõnealuse seadusmuudatusega kehtestataks sundvõõrandandjale vaid sümbolne sundvõõranditasu – üks euro.

Põhiseaduse § 32 sisaldab veel ühe olulise sätte, mille järgi omandit ei tohi kasutada üldiste huvide vastaselt. See lisab õigluskindlust Vabariigi Valitsuse otsusele, kui see langetatakse käesoleva seadusmuudatuse objekti ehk ebaseadusliku ehitise sundvõõrandamiseks kaitse- või hoiualal. Nimelt näeme ette menetlusnormi, et ebaseadusliku ehitise sundvõõrandamise taotluse esitab Keskkonnaministerium ning sundvõõrandamise lõpuleviimisel

võtab Keskkonnaministeerium ehitise ministeeriumi bilanssi.

Nüüd võib-olla mõned näited. Eelmine kord, kui me rääkisime sihtkaitsevööndisse ehitatud hoonetest, siis oli juttu Pihelgalaiule kerkinud hoonetest – see on Varbla vallas. Kui me jõuame looduskaitsealade juurde, siis tooksin teoreetilise näite Pärnu Rannapargist, kuhu kavatseti ehitada ebaseaduslik hoone – viiekorruseline majutusasutus. Asjaomane ehitusluba oli ehitusregistris aasta või kaks üleval. Selles viiekorruselises hoones olid vastavalt ehitusloale ette nähtud järgmised ruumid: eluruumide arv 0, mitteiluruumide arv 0, tualettruumide arv 200 ringis – ma enam täpselt ei mäleta, võib-olla oli neid 190 –, liftide arv oli, kui mälu mind ei peta, 2 ja köökide arv oli 3. Mida riik võiks peale hakata sellise ebaseaduslikult püstitatud hoonega? Tõepoolest, ehitusluba oli ebaseaduslik, see selgus hiljem maavanema järelevalve käigus. Ma arvan, et sellises piirkonnas oleks riik seda hoonet saanud avalikes huvides kasutada küll. Kas oleks olnud õigem ja kasulikum lahendus säärane hoone hoopis ära lõhkuda ja ehitusprahina minema vedada? Ma ei usu seda. Pärnu rannapiirkonnas on tualette tõepoolest äärmiselt vähe ja kui selline hoone juba ehitatakse, siis miks mitte võtta see näiteks riigi omandisse.

Kinnisasja sundvõõrandamise seadus käsitleb detailselt kinnisasja sundvõõrandamist ning üksnes seaduse § 48 laiendab sama menetlusprotsessi muide ka vallasasjadele. Nii et komisjonis arutlusel olnud küsimus, kas tingimata peab koos hoonega sundvõõrandama ka asjaomase maa ja võtma sellegi riigi omandisse, langeb tegelikult ära. § 48 puhul tuleb meenutada, et suur osa ebaseaduslikest ehitistest kaitse- ja hoiualadel polegi kinnisasjad ja neid saab väga hästi §-st 48 lähtudes võõrandada.

Lõpetuseks lisan, et käesolev seadusmuudatus pole demokraatlikus Euroopas kuigi unikaalne. Näiteks Hispaania põhiseadus lubab võtta kriminaalvastutusele isikuid, kelle omand kahjustab üldrahvalikku loodus- ja kultuuripärandit. Šveitsi põhiseadus on veel karmim: see annab sellistel juhtudel, millest me täna räägime, selge seadusliku võimaluse niisugune omand eksproprieerida.

Eelnõu jõustuks seadusena üldises korras ehk kümnendal päeval pärast avaldamist Riigi Teatajas. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi on praeguse seisuga kaks. Esimesena saab küsimuseks sõna Erki Nool. Palun!

Erki Nool

Aitäh! Austatud eeskõneleja! Te andsite meile väga ilusas taskuteatmiku vormis ülevaate põhiseadusest, aga arutatavast eelnõust te väga palju ei rääkinud. Küsin seepärast mõne täpsustava küsimuse. Kui riik võõrandab ebaseadusliku hoone ja jätab selle enda omandisse, kuidas siis too ebaseaduslik hoone muutub riigile sobilikuks, kui see temale kuulub? Teine küsimus on see, et kui maa jääb ikka eraomandiks, kas siis riik hakkab selle maa omanikule maamaksu või renti maksma. Sellised küsimused. Palun täpsustust!

Mark Soosaar

See teine on väga hea küsimus. Vastus sellele on, et teatavasti eraomanikul pole õigust maamaksu koguda. Mis see esimene küsimus oli? Et mis saab sellest ebaseaduslikust hoonest, kui riik võtab ta enda omandisse? Riik seadustab ta sellisel puhul riigiomandina, ja ongi kõik.

Aseesimees Keit Pentus

Mart Jüssi, palun!

Mart Jüssi

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Minu ees on meie Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna seisukoht, mille nad keskkonnakomisjonile saatsid. Nad osutavad väga selgelt ühele põhiseaduse punktile, mis puudutab õigusselgust ja valikute tegemist.

Ma tahaksin küsida järgmist. Kas see on selge, mis kriteeriumi alusel saab otsustada, kas ebaseaduslik ehitis mingis kohas kuulub pigem võõrandamisele või pigem lammutamisele? Küsimuse teine pool aga on, et kui me räägime siin hoone avalikust kasutamisest ja teaduslikul otstarbel kasutamisest, siis kuidas see otsustatakse: mis võiks olla valikukriteerium, kas hoone on vajalik või ei ole? Minu

arust on see üks väga oluline aspekt, et üheselt aru saada, millistel juhtudel see seadus rakendub.

Mark Soosaar

See on hea küsimus! Ja sellele on vastus olemas: otsustaja on Keskkonnaministeerium. Keskkonnaministeerium on piisavalt hästi mehitatud spetsialistidega, kes selle otsuse langetavad. Neil on ka väga palju nõuandjaid teadlaste hulgas, kes oskavad öelda, kas konkreetset hoonet saab kasutada näiteks jälgimisaparatuuri paigutamiseks või vaatlushooneks või nendel perioodidel, kui inimeste liikumise keeldu sihtkaitsevööndis ei ole, kas või koolitusasutusena. Kui lähtuda tervest talupojamõistusest, siis minu meelest küll ei peaks nõudma tingimata lammutamist. Ehitusseaduses on paragrahv, mis ütleb, et lammutada tuleb hooned, mis on ohtlikud kas inimeste elule või loodusele. Hoone, mis asub mõnel laiul, näiteks Pihelgalaiul, ei pruugi olla ohtlik ei inimestele ega loodusele. Ja seda tüüpi hoonet saab kindlasti kasutada teaduslikel eesmärkidel. Teadlased, vähemalt osa nendest, teavad, millal võib laiule minna, millal tuleb sealt lahkuda, kuidas seal käituma peab. Aga kui hoone on ehitatud selleks, et seal lõbutseks, ilutulesikke korraldada, panna nädalavahetustel pidusid, siis need inimesed ei pruugi teada, kuidas sihtkaitsevööndis tuleb käituda.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Erki Noolelt. Palun!

Erki Nool

Aitäh! Ma saan teie jutust aru, et te tahaksite seadustada teatud liiki mõnusa äritegevuse nendele inimestele, kellel on looduskaitsealadel suured maad. Inimene ehitab endale oma maale hoone, pärast aga läheb kohtusse, et selle eest õiglane hüvitis kätte saada. Õiglane hüvitis on üldjuhul turuhind. Ja isegi kui ta seda ei saa, siis maaomand jääb ikkagi talle alles. Järelikult, kui riik on hoone omanik, siis hoonealust pinda peab ta rentima ja selle eest võetakse turuhinda. Riik lihtsalt peab seda maksma. See ongi ideaalne tuluallikas nendes piirkondades, kus muidu oleks ehitustegevus ja igasugune äritegevus välistatud. Nüüd me anname neile seadusliku aluse raha teenida.

Mark Soosaar

Aitäh, see on hea küsimus! Soovitan aga kolleeg Erki Noolel põhjalikult uurida sundvõõrandamise seadust. Õigemini pole selle seaduse nimi mitte lihtsalt sundvõõrandamise seadus, vaid kinnisasja sundvõõrandamise seadus. Koos ehitise nimelt saab sundvõõrandada ka maad. Muidu me ei saaks ju ehitada ka näiteks kogu Euroopale vajalikke magistraale.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ettekande ja küsimustele vastamise eest! Juhtivkomisjoni ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni esimehe Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Lugupeetud kolleegid! Laias mõttes vastab teie ees olev eelnõu, võiks öelda, väga heale tarbimisprintsipi – see on taas- või uuskasutusprintsip. Eelnõu on meie laudadele toodud veidi uuendatud kujul, aga oma põhiosas on see kord juba läbi arutatud. Muudatusi, mis on võrreldes algvariandiga tehtud, ettekandja algataja nimel juba tutvustas, mina räägin põgusalt arutelust komisjonis. See toimus 24. jaanuaril ning sinna olid kutsutud ka Keskkonnaministeeriumi looduskaitse osakonna spetsialist Liina Vaher ja Keskkonnainspektsiooni looduskaitseosakonna juhtivinspektor Helena Täär.

Kui komisjon esimesel korral seda eelnõu arutas, siis oli põhjalikult arutuse all ka küsimus, kui vajalikud ikkagi asjaomased hooned teadlastele on ja kuidas üldse niisuguseid hinnanguid anda. Seekord keskendus komisjoni arutelu valdavalt õiguslikele aspektidele, mis selle eelnõuga kaasnevad. Et asjas selgust saada, olime palunud oma seisukohad esitada Riigikogu õiguskomisjonil ning Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonnal. Tutvustan nüüd põgusalt, mis küsimused komisjonis käsitlust leidsid, see peaks hõlbustama asjast arusaamist.

Kõigepealt arutasime olukorda üldisemalt, selle ajaloolist tausta. Selgus, et asjaomased ebaseaduslikud ehitised on valdavalt püstitatud enne 2004. aastat. Praeguseks on nende juurdetekkimise hoog raugenud, sest pärast 2004. aastat on vastu võetud üsna asised ehitus- ja muud asjakohased seadused. Selgus ka, et kui jutt on ebaseaduslikest ehitistest-rajatistest, siis

tuleb enamasti silme ette mõni maja, aga enamik neist tegelikult ei ole majad või muud hooned. Tegu on teistsuguste rajatistega, need on piirdeaiad, sillad vms. See võib-olla natuke täpsustab probleemi olemust.

Arutasime ka praegu kehtivat olemasolevate ebaseaduslike ehitiste kõrvaldamise protseduuri. Selgus, et see hõlmab ka omanikule antavat võimalust ehitise seadustada. Kui mingid looduskaitse tingimused seda vähegi lubavad, siis tuleks alгатada seesama planeering ning ehitusloa ja muud menetlused, et ehitise saaks sedakaudu seadustatud. See on aga protseduur, mis võtab aega. Kui aga tegemist on hoonetega, siis läheb asi tavaliselt kohtusse, sest tegemist on suuremate varadega. See võib võtta juba väga pika aja, sest valdavalt läbivad sellised asjad kolm kohtuastet. See on ka põhjus, miks mõned nendest hoonetest on siia maani püsti – menetlused on alles pooleli.

Arutasime ka erinevaid rahalise mõjutamise vahendeid, et seadusvastased hooned kas siis kõrvaldada või võõrandada. Need summad varieerusid 1 eurost kuni 65 000 euron. Probleemina toodi välja, et hoonete puhul ette nähtud karistusseadustiku maksimummäär 1200 eurot ei ole juba ammu selline raha, mis paneks kedagi sügavalt mõtlema. Mõtlemata panevad summad on palju suuremad.

Veel arutasime põgusalt õiguslikke hinnanguid, mida komisjon palus anda õiguskomisjonil ning kantsleil õigus- ja analüüsiosakonnal. Neis on välja toodud sellised aspektid. Riigikogu õiguskomisjon viitas eelkõige vajadusele rakendada maksimaalselt praegu seadusruumis eksisteerivaid võimalusi, et ebaseaduslikud hooned siiski leiaks tee mujale ehk need kõrvaldataks, enne kui minnakse nende võõrandamise teed. Riigikogu õigus- ja analüüsiosakonna analüüsi ülevaade käsitles võimalikku riivet põhiseadusega just õigusselguse osas. Ei ole ju päris selge, millal võõrandatakse, millal lammutatakse. Samuti käsitleti aspekte, mis ka komisjonis leidsid pikemat arutelu. Mis juhtub ikkagi tegelikult konkreetse kinnisasjaga? Kas see maja muutub vallasasjaks? See ei saagi tegelikult olla kinnisasi, kui see ei ole seaduslik. Nende maade ja majade võimalik jagamine riigi ja eraomaniku vahel on seaduse järgi tegelikult üsna problemaatiline. Sellest saime aimu ka saalist esitatud

küsimuste põhjal – oli ju juttu, millised võivad olla võimalikud kombinatsioonid, kui maksta üht või teist hinda. Kuni selleni välja, et kui maksta sundvõõrandatud ehitise eest õiglast hinda, siis see on ligilähedane turuhinnale ja see muudab olukorra teinekord mõnes mõttes natuke absurdseks.

Üldiselt arutasime komisjonis kõik need aspektid läbi. Leidsime, et tõstatatud asjaolud on küllalt tõsised ja eelnõu vastuvõtmise järel kujuneks pigem ebaselge olukord. Riigikogu keskkonnakomisjon tegi otsuse määrata mind siia saali selle seaduseelnõu arutelu ette kandma. See otsus on täide läinud. Teise konsensusliku otsusena tegi Riigikogu keskkonnakomisjon ettepaneku selle eelnõu esimest lugemist mitte lõpetada. See on minu poolt kõik. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Täpsustan, et ettepaneku sisu oli tõenäoliselt eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata.

Mart Jüssi

Vabandust, jah! Ma improviseerisin praegu, ei lugenud teksti paberi pealt maha.

Aseesimees Keit Pentus

Läheme küsimuste juurde. Küsimuseks saab sõna Mark Soosaar. Palun!

Mark Soosaar

Hea kolleeg Mart Jüssi! Eks see meie eelnõu ole inspireeritud rahva õiglustundest. On nimelt jäänud mulje, et osa meie ühiskonna liikmetest on võrdsetest kuidagi võrdsemad ja nendele antakse võimalus ebaseaduslikud hooned kaitsealadel püsti jätta või need seadustada. Sa nimetasid oma ettekandes, et komisjonis kõlas mõte, et omanikele tuleb anda võimalus ehitise seadustada, kaasa arvatud planeeringud jne. Teatavasti on planeerimisprotsess aeglane ja seda rohkem lükatakse saatuslikke otsuseid edasi. See on muidugi ebaseaduslike hoonete omanike huvides. Missugune on sinu seisukoht: kas tõepoolest peaks neid ebaseaduslikke hooneid hakkama massiliselt seadustama?

Mart Jüssi

Ma kõigepealt ütleksin, et minu arust ka Eesti põhiseadus ja seesama haldusmenetluse

kord, mis võimaldab eksimusi parandada ja neid hooneid, juhul kui tingimused on õigus-pärased, ka seadustada, toetuvad samuti rahva õiglustundele. Need mõnes mõttes vastasseisus olevad rahva õiglustunded on minu arust võrdsed või pigem peaksid peale jääma ikkagi põhiseaduslikud õigusselguse ootused.

Aga tulen korra tagasi komisjoni arutelu juurde. Me saime teada, et sellise ebaseadusliku ehitamise kõrghooaeg on jäänud varsti juba kümne aasta tagusesse aega, praegu on tegu pigem üksikute juhtudega. Ei usu, et neid palju juurde tuleb. Keskkonnainspektsiooni esindaja ütles, et nad otseselt küll arvet ei pea, aga neil ei ole konkreetset infot, et see arv jõudsalt kasvaks. Sellepärast ma ei arva, et Eestis oleks vajadus hakata neid ehitisi-rajatise massiliselt seadustama. Minu arust on parim kord, mis praegugi kehtib, et kui mõni hoone on kuhugi ebaseaduslikult ehitatud, siis see leiaks seadusliku tee sellest kohast kusagile mujale või seda lihtsalt seal enam ei ole. Mina ei soovita neid hooneid üht- ega teistpidi seadustada ka siis, kui seda peaks tegema näiteks riik. Kui hoone ei ole konkreetsele kohta otstarbekohaselt ehitatud, siis on seda väga raske hiljem valitud otstarbe kohaselt kasutada.

Aseesimees Keit Pentus

Aleksei Lotman, palun!

Aleksei Lotman

Aitäh! Ma saan täiesti aru, miks komisjon ei toetanud seda eelnõu. Aga kas komisjon arutas ikkagi tõsiselt seda, mida teha nende üsna arvukate ebaseaduslike ehitistega? Nende arv ei kasva küll enam mitte väga kiiresti, aga see siiski pigem kasvab, kui kahaneb, kas pole?

Mart Jüssi

Selles menetluse etapis ehk seekordses komisjoni arutelus sai enam tähelepanu nii ajaliselt kui ka sisuliselt pööratud probleemi välitamise võimalustele. Kuidas saaks ära hoida selliste hoonete juurdetekkimist? On see siis kodanikujärelvalve oma naabri üle või on need siis rahalised või muud stiimulid, mis peaksid inimese peast peletama mõtte valesse kohta midagi ehitada. Aga tagajärgede poolt me seekordses aruteluringis väga põhjalikult ei käsitletud.

Aseesimees Keit Pentus

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh! Mul on selline küsimus. Kui ma õigesti aru sain, siis konsensuslega otsustati eelnõu tagasi lükata. Seepeale tekkis mul küsimus, kas eelnõu algataja, sotsiaaldemokraatide esindaja siis ei toetanud oma eelnõu.

Mart Jüssi

Kõik hääletamise hetkeks komisjoni ruumi jäänud komisjoni liikmed otsustasid konsensuslega seda eelnõu mitte toetada.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Mark Soosaarelt. Palun!

Mark Soosaar

Tahan täpsustada, et mul oli au seda eelnõu ka komisjonis esitleda, aga hääletamise ajaks tuli mulle telefonikõne ja ma pidin välja minema. Kui tagasi tulin, siis muidugi selgus, et on jah langetatud selline "konsensuslega" otsus. Ma tahan aga ettekandjalt küsida: kelle huvides tegelikult on, et seda seadust täna vastu ei võeta ja et need ebaseaduslikud hooned jäävadki meie looduskaitsealadel püsti?

Mart Jüssi

Ma ei usu, et see on otseselt kellegi huvides, et need ebaseaduslikud hooned looduskaitsealadele püsti jäävad. Ma ei soovi kuidagi seda probleemi vähendada, see on praegu olemas ja edaspidi samuti. Samas ma ei arva, et selle seaduseelnõu tagasilükkamine täna on otseselt kellegi huvides. Erinevalt sellest, mida on pressis mõni inimene kirjutanud, ei ole mulle tehtud ühtegi sellesisulist pöördumist, et ma kuidagi erilise kirega kaitseksin neid ehitisi, mis on Eesti kaunitesse paikadesse ebaseaduslikult ehitatud. Mul ei ole mitte mingisugust soovi neid kuidagi õigustada või kaitsta. Olgu neil seaduslik tee sealt minna!

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, austatud ettekandja! Kas fraktsioonide volitatud esindajatel on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Kuna juhtivkomisjon tegi ettepaneku eelnõu esime-

sel lugemisel tagasi lükata, alustame selle hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku seaduseelnõu 867 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

28 hääletas poolt, 4 vastu, erapooletuid ei ole. Ettepanek leidis toetust. Seaduseelnõu 867 langeb menetlusest välja. (Tabel 2.)

Head kolleegid! Kahe minuti pärast algab komisjonide tööaeg, seetõttu ei jõua me enam alustada järgmise eelnõu arutamist. Tänapäevane istung on läbi. Päevakorra arutamist jätkame homme.

Istungi lõpp kell 14.00.

Istungi kestus 4 tundi.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 9. veebruar 2011

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Domeenireformist
2. Ettevõtluse arendamine regioonides
3. Eesti taristute ühendamine Euroopa Liidu taristutega
4. Domeenireformist
5. Vigadest
6. Pensioniea ühtlustamisest Euroopa Liidus

Istungi rakendamine

1. Rahvusvahelisel tsiviilmissioonil osalemise seaduse eelnõu (829 SE) kolmas lugemine
2. Eesti Vabariigi ja Gruusia vahelise tulu- ja kapitalmaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu muutmise protokollitratifitseerimise seaduse eelnõu (911 SE) teine lugemine
3. Rahvastikuregistri seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (876 SE) teine lugemine
4. Arhiiviseaduse eelnõu (854 SE) teine lugemine
5. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu (799 SE) teine lugemine
6. Tartu Ülikooli seaduse ja ülikooliseaduse muutmise seaduse eelnõu (858 SE) teine lugemine
7. Investeeringute soodustamise ja vastastikuse kaitse lepingute ratifitseerimise seaduse eelnõu (913 SE) esimene lugemine
8. Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu seoses Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse ümberkorraldamisega Riigi Infosüsteemi Ametiks (916 SE) esimene lugemine
9. Kutseõppeasutuse seaduse ja erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu (887 SE) esimene lugemine
10. Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (921 SE) esimene lugemine

11. Loomatauditõrje seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (922 SE) esimene lugemine

12. Kalandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (924 SE) esimene lugemine

Infotund

Aseesimees Keit Pentus

Tere päevast, austatud kolleegid! Alustame 9. veebruari infotundi. Infotunnis osalevad täna peaminister Andrus Ansip, majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts ja sotsiaalminister Hanno Pevkur. Enne küsimuste juurde minemist viime läbi kohaloleku kontrolli.

Infotunnis osalemiseks registreeris end 25 Riigikogu liiget, kohalolijaks ei ole registreerunud 76 Riigikogu liiget. Infotunnis käsitlemisele tulevaid teemasid on registreeritud kuus. Et me jõuaksime need kõik läbi arutada, siis võtame iga teema puhul lisaks teema püstitaja küsimustele ühe kohapeal registreeritud küsimuse.

1. Domeenireformist

Aseesimees Keit Pentus

Esimesena saab küsimuseks sõna Olga Sõtnik. Küsimus on suunatud peaminister Andrus Ansipile ja teema on domeenireform. Palun, Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Härra peaminister! Esmaspäeval saabus Eesti internetiajaloo teatavasti see hetk, kui Eesti Interneti Sihtasutus pani kell 12.30 kinni umbes 40 000 domeeni, sealhulgas 12 000 seni eraisikutele tasuta jagatud .pri.ee domeeni, ja nende domeenide omanikud ei pääse enam ligi oma kodulehtedele ega e-postkastidele. Google'i andmetel on kõi-

gil .pri.ee domeenidel hetkeseisuga kokku 5,7 miljonit lehekülge, millest läheb kaduma kuni 98%. Selle sammu tegi Eesti Interneti Sihtasutus vaatamata kõikidele pöördumistele, sealhulgas Riigikogus esindatud viie erakonna tehtud pöördumisele. Millise hinnangu te annate Eesti Interneti Sihtasutuse juhatuse tegevusele? Kas te jagate oma erakonnakaaslaste Silver Meikari ja Lauri Luige seisukohta, et selline käitumine näitab sihtasutuse suhtumist Eesti kodanikesse ja vabaihendustesse?

Andrus Ansip

Aitäh! Kui teie väidetu vastab tõele, siis muidugi viitab see sellele, et ümberregistreerimine ei ole läinud sujuvalt. Ilmselt ei ole siis eelinformatsiooni olnud piisavalt, et kõik domeeniomanikud oleksid saanud ettenähtud tähtaja jooksul oma domeenid ümber registreerida, nii nagu kord seda ette näeb. Mul ei ole informatsiooni selle kohta, kui palju on tegelikult neid, kes pole oma domeene ettenähtud tähtaja jooksul ümber registreerinud. Ma usun, et te saate sellesama küsimuse esitada ka majandus- ja kommunikatsiooniministrile, kelle haldusalas see valdkond on, ja küllap te saate täpsema vastuse.

Aseesimees Keit Pentus

Täpsustav küsimus Olga Sõtnikult. Palun!

Olga Sõtnik

Kui rääkida nendest .pri.ee domeenidest, siis eraisikutest registreeris need ümber umbes 300 inimest ja ülejäänud 12 300 või umbes nii palju seda ei teinud. Järgmine küsimus on selline. Nende aastate jooksul on .pri.ee alla kogunenud tõesti tuhandeid või miljoneid lehekülgi informatsiooni, seal on nii eesti- kui ka muukeelsed infomaterjalid, looming, kunst, sinna on tekkinud suhtlusvõrgustikud ja suhtluskeskkonnad. Kas teie arvates kogu see info, mis sinna on kogunenud ja mis on tänaseks kadunud, on osa meie ühisest digitaalsest kultuuripärandist ning kas see väärib kaitset ja säilitamist või ei ole see üldse oluline küsimus?

Andrus Ansip

Aitäh! Niipalju, kui mina olen asjast aru saanud, ei ole informatsioon mitte kuhugi kadunud. Kui domeen registreeritakse ümber, siis

ligipääs sellele informatsioonile taastub ja nendes serverites, kus informatsioon on siiani olnud, on see informatsioon ka edaspidi, ainult et domeen ei ole enam aktiivne. Nii et väited selle kohta, et informatsioon on ära kadunud või hoopis ära kustutatud, ei ole kindlasti tõesed.

Aseesimees Keit Pentus

Teine täpsustav küsimus Olga Sõtnikult. Palun!

Olga Sõtnik

Aitäh! Viimane küsimus puudutab teemat, millest me oleme teiega siin saalis ühe korra juba rääkinud, nimelt kulude avalikustamist. Tookord te ütlesite, et kõik kulud tuleb avalikustada, et igäühel oleks selge pilt, kui palju tegelikult maksavad toimingud, mis on seotud domeenide registreerimisega. Ma olen saatnud selle kohta ka kirja teie kolleegile, kes teie kõrval istub. Tema vastas mulle väga lakooniliselt viie reaga. Seal oli viis arvu, mis ei anna mitte mingisugust informatsiooni, millised on tegelikud kulud ja tulud. Kas teie või võib-olla keegi teie abilistest või erakonnakaaslastest on tegelnud nende kulude avalikustamise küsimusega või milliseid samme te olete selleks astunud, et tõesti kõik saaksid teada, kuidas kujuneb ühe domeeni registreerimise hind?

Andrus Ansip

Aitäh! Eesti Interneti Sihtasutuse kulude avalikustamine on sihtasutuse nõukogu ja juhtkonna pädevuses ja ainult nemad saavad selle otsuse langetada, aga kodanikuna olen ma teiega sama meelt. Senikaua kuni on igasuguseid kuulujutte, et keegi rikastub ülemääraselt selle arvel, et domeeni registreerimise tasu on liiga kõrge, on abi oodata ainult ühest, s.o avalikustamisest. Kui kõik kulud ja tulud avalikustatakse, siis saab igäüks hinnata, kas domeeni registreerimise tasu on õiglane või ta pole õiglane. Kõhklustele-kahtlustele lisab toetust veel see teadmine, et siis, kui domeenireformi kavandati, oli registreerimistasu planeeritud madalamana, kui see lõpuks välja kujunes, ja tasu, millest siis räägiti, eeldas hulga väiksemat registreeritud domeenide arvu, kui praeguseks on välja kujunenud. Nii et ma liituksin teiega ja ütleksin, et ka minu meelest vajab asi selgitamist, ning selgitada saab seda ainult sel

moel, et kõik tulud-kulud tuleb avalikustada. Nagu ma oma kõrval istuva majandus- ja kommunikatsiooniministri käest olen kuulnud, kavatsetakse seda aprillis ka teha.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lõpetan selle teema käsitlemise.

2. Ettevõtluse arendamine regioonides

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine teema on ettevõtluse arendamine regioonides. Küsimus on Juhan Partsile ja küsijaks on Toivo Tootsen. Palun, kolleeg Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud minister! Kohtusin nädalavahetusel Võrumaal Rõuges härra Avo Eiseniga, kes on saatnud teile elektronkirja ja püüdnud ka isiklikult teiega kohtuda. Seni pole see õnnestunud. Härra Eisenit ja ilmselt ka paljusid teisi huvitab, kas majandusministeeriumil on selged, uuringutel põhinevad arenguplaanid, millist majandusharu oleks otstarbekas ühes või teises maakonnas arendada, et saaks maksimaalselt ära kasutada selle paikonna kohalikku ressursi. Ta ütleb, et Võrumaal näiteks on metsaannid jne.

Juhan Parts

Aitäh! Lühike vastus on kindlasti jaatav. Me näeme statistikast ja kõikvõimalikest muudest informatsioonidest, millega ühes või teises maakonnas tegeldakse. Maakonna arengukavades on ju suhteliselt põhjalikult analüüsitud, mis on ühe maakonna võimekused, millised on ühe või teise maakonna ressursid, kogemused ja kõik muu selline. Üldiselt on see nii ka Võru puhul. Tõepoolest, Võrumaal on kindlasti puiduressursi kasutamisel pikaajalised kogemused. Riik investeerib koostöös omavalitsuste ja kutsehariduskeskusega ka haridussüsteemi ning koos ettevõtetega regionaalsesse kompetentsikeskusesse. Nii see peakski käima. Samas ei saa me kunagi välistada, et ühes või teises maakonnas võib ootamatult tekkida mingisugune valdkond, mis hakkab vägagi kiiresti arenema. Olen tavaliselt kasutanud näitena Saaremaad, kus, tõsi küll, on paate ehitatud aastasadu, aga seesama väikelaevatööstus, mis Saaremaal on viimase 10–15 aasta jooksul

tegutsenud, on tüüpiline näide, kus väga väiksest asjast saab alguse vägagi märkimisväärne tööstus.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, täpsustav küsimus, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Tahangi täpsustada. Väga tore, kui riigil on olemas teadmine, mida ühes või teises maakonnas oleks soovitatav arendada. Aga ma tahan teada, millised on riigi enda võimalused seda arengut soosida ja soodustada. Millised on need mehhanismid, mida riik, valitsus ja teie ministeerium saavad rakendada, et üht või teist ettevõtlusharu oleks võimalik just nimelt maapiirkondades arendada? See, et ettevõtlus Tallinnas ja Tallinna ümbruses hoogsalt areneb, ei ole kellelegi uudis. Tähtis on, et ta areneks ka Võru-, Põlva- ja Valgamaal. Mida riik siin saab teha, millised on riigi enda võimalused neid asju seal rohkem tagant tõugata, toetada või mida iganes teha?

Juhan Parts

Ma olen sellega absoluutselt nõus. Ma oleksin isegi natuke kategoorilisem, ma arvan, et see on väga tähtis, et ka Võru-, Valga- ja Põlvamaal areneks ettevõtlus. Ma arvan, et see on riigi seisukohast isegi olulisem kui ettevõtluse arendamine Tallinnas. Sest Tallinnas võib-olla sünnivad paljud asjad, vaatamata linnavõimule, siiski ka tubli valitsuse lähedaloleku tulemusel. Mida saab riik teha? Esiteks on need ikkagi lihtsad asjad – infrastruktuur. Kui me räägime näiteks Kagu-Eestist, siis on äärmiselt olulised maanteed, lairiba, sujuv transport. Teiseks on minu arust üks keskseid küsimusi see, et haridusressursse – ma ei räägi praegu põhikoolidest ega gümnaasiumidest, vaid kutsekoolidest ja rakenduskõrgkoolidest, kui need on piirkonnas olemas – kasutatakse käsikäes nende võimalustega, mis ühes või teises piirkonnas on. Lõuna-Eestist võib tuua väga mitmeid näiteid, kus see asi on, ütleksin, lausa eeskujuga vääriv, ja on kohti, kus on vaja aidata järele tõmmata. Kolmas asi, kus riik midagi teeb, on ettevõtlusprogrammid. Me võrdleme üht või teist ettevõtlusprogrammi maakonniti, alates starditoetustest kuni tunduvalt keerukamate ettevõtlusprogrammideni. Ettevõtlusprogrammis tehtavad otsustused kajastavad ju

ka jätkusuutlikkust ühe või teise valdkonna, sektori puhul. See on see, kuidas riik neid vaatab. Eraldi teema muidugi on jätkuvalt haldusreform. Ma arvan, et meil on vaja omavalitsusi, kellel on võimekust arendada ettevõtlust ka selles mõttes, et koos töötada, luua tingimusi ettevõtluse arenguks. See on minu arvates ettevõtluse arengus praegu üks pudelikael, et omavalitsustel, eriti väiksematel, ei ole väga palju n-ö võimekust selles osas, et asju ette võtta – juba selle tõttu, et inimesi on vähe.

Aseesimees Keit Pentus

Teine täpsustav küsimus, Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Kui sealsamas Kagu-Eestis ringi sõita ja ettevõtjatega rääkida, siis ettevõtjad on arvanud, et tegelikult võiks ju taastada ettevõtte tulumaksu umbes sellisel kujul, nagu ta varem oli, aga klausliga, et maaregioonides või kaugemates paikkondades rakendataks näiteks ettevõtetele hoopis soodustust või vabastataks nad tulumaksust. See oleks riiklik mehhanism, mis omakorda aitaks kaasa, et ettevõtlus läheks suurtest keskustest just väiksematesse kohtadesse. Kuidas te sellesse suhtute?

Juhan Parts

Aitäh! Idee on, et taastada ettevõtte tulumaks ja siis suures osas Eestis ettevõtte tulumaks jälle kaotada. Kui te seda juttu ära ei lõpeta, siis ma arvan, et Eestisse ei tule üldse investeringuid, päris ausalt. Ma osalesin eile ka ühes arutelus, valimiseelses debatis, kus olid tõesti informeeritud ettevõtjad. Minu arvates vähemalt see publik reageeris adekvaatselt. Ma arvan, et me peame andma teatud küsimustes sõnumi, mis asjad on Eestis olemas, mis toimivad ja mida me mingisuguse poliitilise tõmbetuule või maitseerinevuse tõttu muutma ei hakka. Ma arvan, et teatud asjades tasuks meil pühenduda sellise konsensuse hoidmisele, isegi kui te olete 15 aastat kulutanud selle peale tohutult n-ö propagandaraha. Mõelge uus asi välja ja pange oma masinad käima!

Aseesimees Keit Pentus

Nüüd üks kohapeal registreeritud küsimus. Jaak Aab, palun!

Jaak Aab

Täna, austatud juhataja! Hea minister! Nagu te ise mainisite, on omavalitsusel suhteliselt suur roll ka ettevõtluse arendamisel, võimaluste loomisel, on need siis maaküsimused, planeeringud või tehniline taristu, mida on vaja. Teame, et maapiirkondades inimeste arv siiski pidevalt väheneb, nad lähevad kas suurematesse linnadesse või hoopis välismaale tööle. Mida siin annaks riigil koostöös omavalitsustega ära teha? Kas riik saaks siin millegagi appi tulla ja kas see koostöö on piisav, et luua paremaid töökohti just nendes maaregioonides, olgu siis Kagu-Eestis või Ida-Virumaal? Kuidas te hindate seda koostööd ja mida võiks veel koostöös omavalitsustega teha?

Juhan Parts

Minu seisukoht on alati olnud, et ükski koostöö ei ole nii hea, et seda ei saaks parandada. Mis puutub ettevõtluse arengusse ja investeringute meelitamisele ka väiksematesse ning selle poolest võib-olla vähem võimekatesse omavalitsustesse, siis see on tõsine teema. Selle teema, probleemi lahendamiseks või väljakutse vastuvõtmiseks, kuidas tahate, oleme algatanud väga tõsise koolitusprogrammi, võib-olla see kõlab isegi liiga lihtsustatult, ütleme, sellise koostööprogrammi. Me oleme kaasanud mitme näidisriigi kogemusi ja see koolitus on tõepoolest praktilise kallakuga, et mõista, kuidas üks omavalitsus peaks töötama n-ö potentsiaalsete sihtinvesteringutega, mida omavalitsus ise peaks tegema. Selles osalevad paljud, alates vallavanematest, on mõned arendusnõunikud, ettevõtlusnõunikud jt. Ma väga loodan, et see ühtlustab meie oskust töötada investeerijatega, olgu investeringud siis pärit Eestist või kuskilt väljastpoolt. See on üks samm, et koostöö oleks tõesti asjalik.

Ma teeksin ühe märkuse selle kohta, kus ma näen omavalitsustel võimalust asju kiiresti parandada. Olen kohtunud paljude omavalitsusjuhtidega ja alati rääkinud ettevõtluse olukorrast, sellest, milliseid investeringuid nad tahaksid ja milleks neil on inimesi. Tihtipeale selgub lihtne asi, et nad ei tea oma inimesi – kus need inimesed on, millised on nende oskused ja mida need inimesed teha tahaksid. Isegi omavalitsustes, kus on võib-olla 1000–2000 elanikku ja kus vaba tööjõudu on võib-olla 10%. Lihtsalt ei teata n-ö inimressurssi,

mis on tegelikult see võimalus, et meelitada investeringud oma piirkonda.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Nagu ma infotundi sisse juhatades selgitasin, on täna iga teema puhul võimalik esitada üks kohapeal registreeritud küsimus, mistõttu lõpetan selle teema käsitlemise.

3. Eesti taristute ühendamine Euroopa Liidu taristutega

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine teema puudutab Eesti taristute ühendamist Euroopa Liidu taristutega. Küsija on Mark Soosaar ja vastaja peaminister Andrus Ansip. Palun, kolleeg Soosaar!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Austatud peaminister Andrus Ansip! Iga organismi eksisteerimiseks, elutegevuseks on vaja, et tal oleks hea vere-soonkond, liiklusarterid, taristud. Olles Euroopa Liidus, on väga oluline, et Eesti oleks ülejäänud riikidega hästi seotud. Meie riiki läbib kolm rahvusvahelist maanteed. Kõige tähtsam on kõige väiksema numbriga, E20. See on Põhjamere äärest algav tee, mis läheb üle Stockholmi edasi Peterburi. Siis on E67, mis tuleb ülevalt Põhja-Soomest ja läheb Tallinnast üle Pärnu otse Ikla suunas, ning kolmas on E267, mis läheb üle teie kodulinna Moskva suunal. Arusaadav, et E20 on vaja arendada, on arendatud ...

Aseesimees Keit Pentus

Palun esitage küsimus, kolleeg Soosaar!

Mark Soosaar

... E267 samuti. Aga kuidas siis on juhtunud nii, et see E67, mis läheb läbi Pärnu, on jäänud kõige viimaseks ja kõige viletsamini arendatud teeks?

Andrus Ansip

Aitäh! Mitte kuidagi ei saa olla nõus selle väitega, et Tallinna–Pärnu–Ikla maantee oleks kuidagi vaeslapse ossa jäänud. Pigem tundub mulle kui tartlasele, et hoopis Tallinna–Tartu–Luhamaa tee on jäänud vaeslapse ossa. Vaeslapse ossa on jätnud selle maantee eelkõige ehitusfirmad, kes kohtus vaidlevad, selle ase-

mel et teed juba kaks aastat ehitada. Via Baltica väljaehitamine Eesti territooriumil on sujunud tänu Euroopa Liidu vahenditele väga hästi. Kui praegu võrrelda selle maantee olukorda viie aasta tagusega, kümne aasta tagusega, siis see on hoopis teine kvaliteet. Via Baltica on Eesti jaoks selge prioriteet ning jääb prioriteediks ka Läti, Leedu ja Poola jaoks.

Aseesimees Keit Pentus

Mark Soosaar, täpsustav küsimus, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud peaminister! Ma pean ikkagi silmas seda, et need teed lisaks siledusele muutuksid ka võimalikult ohutuks. Praegu võib neid kolme teed võrdlemisi suuresti samastada tapalavaga. Seal hukub ikka veel väga palju inimesi. Probleem on selles, millal me suudame ehitada need neljarealisteks ja eri sõidusuundadega teedeks. Aga läheks edasi ja räägiks raudteest. Ma ei usu, et raudtee on midagi iganenut, kuigi mõnes riigis võetakse seda üles. Eks ta ole üks keskkonnasäästlikumaid transpordiliike. Kiirraudteid arendatakse muidugi miljonilinnade vahel ja Eesti jääb tõenäoliselt selliseks kogumisteedega raudteevõrgustiku maaks. Kuidas on lood, kas kusagil silmapiiril paistab lisaks Tartust Euroopa suunas arendatavale raudteele ka üle Pärnu Euroopa suunas kulgev kiirem raudtee?

Andrus Ansip

Aitäh! Kõigepealt küsimuse esimese osa juurde tagasi. Teie määratlusega, mille järgi Eesti maanteed on endiselt tapalavad, ei saa kuidagi nõus olla. Tapalava oli Eesti tavaline, tüüpiline maantee aastal 1991, mil meie maanteedel hukkus 492 inimest. Möödunud aastal oli hukkunuid ka palju, kuid iseseisvuse taastanud Eesti Vabariigi ajaloo jooksul oli neid kõige vähem – 78. Suuresti on see hukkunute arvu vähenemine seletatav ka efektiivsete investeringutega maanteedesse.

Rail Baltica projekt on Eesti jaoks aktuaalne. Käesoleval aastal muutub kogu Rail Baltica teelõik Eesti territooriumil selliseks, mis võimaldab rongidel liikuda kiirusega vähemalt 120 km/h. See on esimene eesmärk, mis Rail Baltica puhul on kõikidele projektiga seotud riikidele seatud, ja selle meie täidame. Rail Baltica trassi valikul oli oluline reisijate arv ja

loomulikult on projekt seda tasuvam, mida suurem on reisijate arv. Neid uuringuid on tehtud mitu. Käesoleva aasta aprillis on tulemas veel üks uuring, mis annab hinnangu sellele, missugune on optimaalne Rail Baltica trass. Kuid varasematest uuringutest on teada, et eelkõige toidavad Rail Balticat riikide piires reisivad inimesed ja suhteliselt väike arv reisi-
jaid lisandub nende hulgast, kes tahavad riikide vahel liikuda.

Aseesimees Keit Pentus

Teine täpsustav küsimus Mark Soosaarel. Palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud peaminister! Siin ma küll nõustun teiega, et meie teedel hukkunute arv on kolm korda vähenenud, võrreldes nõukogude ajaga, samal ajal kui autode arv on kordades suurenenud. Nõukogude ajal oli neid umbes 300 inimest aastas, selle lähedal oli see arv.

Aga räägiks natuke lennuliiklusest ka. Pärnaka pilguga on meil nüüd küll valida, kas minna lennukile Riias või Tallinnas. Riias on palju rohkem väljalende. Tahaksingi küsida, millised on meie lennuliikluse perspektiivid. Kas me jäämegi oma Estonian Airiga uhkesse üksindusse või hakkame ka teiste Balti riikidega koostööd tegema? Ütlen ausalt, ega ma väga hea meelega seal Riias Läti lennukisse ei istu. Istuksin parema meelega SAS-i lennukisse ja lendaksin selles võrgustikus, kus Balti riigid on ühinenud. Kas me oleme siis Lätiga nii suured võistlejad ja kaotajad lennuliikluses?

Andrus Ansip

Aitäh! No ega see Estonian Air siin Tallinnas uhkes üksinduses ei ole. Alles sel nädalavahetusel ma lendasin Lufthansaga. Teada on, et meile on juurde tulnud Ryanair, kes lendab Tallinnast 13 sihtpunkti. See on päris oluline täiendus senistele Tallinnast väljuvatele reisidele. Üldse on Tallinnast võimalik lennata otse 34 sihtpunkti ja tuleb tunnistada, et Riiga võrreldes on probleem olemas küll, sest Riias on võimalik otse lennata 80 sihtpunkti. Samas on Estonian Air soetanud kaks uut lennukit, mis võimaldavad olulisel määral kulusid kärpida ja muudavad seeläbi Estonian Airi ka kasumlikuks ettevõtteks. Mina ei ole lõuna-

naabrite lennunduse alal ekspert, aga ma olen näinud ühte meie naaberriiki või selle regiooni riiki, kus oli väga ambitsioonikate eesmärkidega lennundusettevõtte, mis on läinud pankrotti. Nii et minu arust ei ole päris mõistlik igasuguste võidujooksudega iga hinna eest kaasa minna. Ma usun sellesse, et Tallinna lennuväljalt on võimalik ka tulevikus mõistliku aja jooksul reisida paljudesse Euroopa sihtkohtadesse, ja see perspektiiv on nüüd, mil Eesti riik on omandanud suurema osa Estonian Airi aktsiatest, märksa parem, kui oli aasta tagasi.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks on sõna Kalle Pallingul. Palun!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud peaminister! Kui me räägime taristutest, siis kindlasti tuleb rääkida ka energeetikataristutest, elektrivõrkudest. Teatavasti on Baltimaad, sealhulgas Eesti sellises energiasaare staatuses. Mis aastatel me võiksime sellest staatusest väljuda, millal luuakse juurde uusi ühendusi? Teisalt oleme sellises huvitavas geograafilises positsioonis, kus meie naabriks on Euroopa Liitu mitte kuuluv riik, kes tahab meile kui Euroopa Liitu kuuluvasse riiki energiat eksportida. Kas on näha, et Euroopa Liidus luuakse ka ühised turureeglid, et turul püsiks ikkagi aus konkurents ja me siin Eestis saaksime energiajulgeoleku tagada?

Andrus Ansip

Aitäh! Alles reedesel ülemkogul otsustasime, et aastaks 2015 peavad Euroopa Liidust olema kadunud isoleeritud energiasaared, st need piirkonnad, millel ei ole praegu energiaühendusi. Mõeldud on eelkõige, seda, et nad saaksid aastaks 2015 välja ehitatud oma elektri- ja gaasiühendused teiste Euroopa Liidu turgudega. Balti riikide, Pürenee poolsaare, Küprose ja Malta puhul tähendab see ühtlasi seda, et seal võib energiaühenduste väljaehitamisel arvestada Euroopa Liidu maksumaksja toega. Ülejäänud piirkondades, kus energiasaari ei eksisteeri, tuleb energiaühendused välja ehitada kommertsalustel. Vastavalt reedesele otsusele peab Euroopa Liidu ühtne energiaturg õiguslikus mõttes olema valmis aastaks 2014. Meie seisukoht on, et ühine siseturg eeldab ka kolmandatest riikidest energia importimise regulatsioonide väljatöötamist selleks ajaks.

Eesti seisukohast on see reedene otsus aga oluline eelkõige seetõttu, et lisaks elektrienergiaühendustele hõlmab otsus ka gaasitorustike ehitamist.

Aseesimees Keit Pentus

Lõpetan selle teema käsitlemise.

4. Domeenireformist

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine teema puudutab taas domeenireformi. Sellel korral on küsija Toomas Varek ja küsimus on majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Palun, kolleeg Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu aseesimees! Lugupeetud majandus- ja kommunikatsiooniminister! Käimas on internetidomeenide ümberregistreerimine ehk domeenireform. Selle reformi läbiviimise eest kannab vastutust Eesti Interneti Sihtasutus, mis on teie ministeeriumi haldusalas. Eesti Interneti Sihtasutuse nõukogu otsustas jaanuari keskel, et arutelu .pri.ee domeenide edasise saatuse üle toimub enne 1. veebruari. 4. veebruaril selgus aga, et sihtasutuse juhatus otsustas ümber registreerimata .ee domeenide võrgust väljalülitamise teemat arutada laiemalt alles 16. veebruaril. Domeenide mitteaktiivseks muutmise tähtaega, 7. veebruari aga edasi ei lükatud.

Lugupeetud minister! Kas te oskate seletada, miks oli vaja aadresside kehtetuks kuulutamiseiga kiirustada olukorras, kus domeenireformiga seotud probleemide teemaline ekspertide ümarlaud on kokku kutsutud 16. veebruariks?

Juhan Parts

Ma kasutan küsimusele vastates juhust ja selgitan natuke seda domeenireformi, sest siin on nii palju pooltõdesid, et mitte öelda valet, kuulujutte ja intriige. Ma usun, et Riigikogus on hea võimalus asi selgeks rääkida. Esiteks, mis asi on domeenireform? Kogu meie domeenindus on tegelikult aastaid olnud 1990. aastate alguse tasemel. See oli siis, kui internet oli meile kõigile tõenäoliselt täiesti tundmatu. Meie registreerimine käis niimoodi, et füüsilised isikud ei saanud domeeni, juriidilised

isikud said ainult ühe. Reeglid, mille alusel domeeni kui sellist registreeriti ja kaitsti, peaaegu puudusid või olid need väga eklektilised. Selle tagajärjel tekkis üks suur segasummasuvila, mistõttu akadeemik Endel Lippmaa, kes vastutab meie eest rahvusvahelises internetiorganisatsioonis ICANN – kasutame ingliskeelset lühendit –, tõstatas probleemi, et tulenevalt sellisest segasest olukorrast võidakse Eestit käsitleda ka kui küberohtude lähteriiki, arvestades seda, et ei tea, kes domeeni eest vastutab, kes mitte. Selle tulemusena asutasime sihtasutuse, kuhu kaasasime partneriks võib-olla kõige esinduslikuma institutsiooni – infotehnoloogia ja telekommunikatsiooni ettevõtete liidu. Kõik otsused, mis tehakse selles sihtasutuses, tehakse konsensusega. See tegelik professionaalsus on seal n-ö laua taga, ühtegi otsust ei ole tehtud kuskil, ma ei tea, kabinetis, vaid need on nõukogu otsused.

Mis puudutab seda .pri-ndust, siis on kaks asja. Üks asi on see, kas tasuta või tasuline. Midagi ei saa olla tasuta. Me peame kohtlema kõiki domeene võrdselt. Kui tasuta, siis tuleb see teiste domeenide arvel või me peame võtma kogu domeeninduse maksumaksja maksta. Ma arvan, et see ei ole õiglane, ja seda leidsid kõik konsensuslikult. Veel kord kinnituseks sellele, mida ka peaminister vastas: mitte ühtegi infot ei ole kadunud, kogu olemasolev informatsioon on serverites, võimalik on ümber registreerida ja võtta oma domeenid kenasti kasutusele.

Aseesimees Keit Pentus

Täpsustav küsimus, Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Aitäh! Tundub siiski, et selle läbipaistvusega on mõningaid probleeme. Siit, härra minister, mu teine küsimus. Teie erakond on silma paistnud sellega, et olete olnud suured kolmanda sektori organisatsioonide toetajad. Olete toetanud mitmesuguseid MTÜ-sid nii otse riigieelarvest kui ka oma ministeeriumi kaudu. Miks ei ole kaasatud kolmanda sektori MTÜ-d domeenireformi läbiviimise protsessi? Eesti Interneti Sihtasutus ignoreerib täielikult MTÜ-d Eesti Interneti Kogukond ega soovi neid arutelusse kaasata.

Juhan Parts

Aitäh! Ma esiteks ei usu, et kedagi kõrvale jäetakse. Üks küsimus selle sihtasutuse asutamisel oli meie jaoks ka see, kes peaksid olema asutajad. Me otsisime lausa tikutulega institutsioone, kes võiksid olla need asutajad. Jäi infotehnoloogia ja telekommunikatsiooni ettevõtete liit. Kaaluti patendivolinikku, kaaluti mõnd tarbijaid kaitsvat organisatsiooni. Minu seisukoht on, muide, tänaseni, et me võiksime selle teema juurde tagasi tulla ja seda nõukogu ehk siis ka n-õ asutajate ringi tulevikus laiendada. Aga me saame seda laiendada institutsioonidega, kes esmalt suudavad demonstree-rida, et nendel on esikohal avalikud huvid, mitte mingisugused arusaamatud erahuvid või mingisugused muud motivatsioonid, sest internet on tänapäeval väga tugev julgeolekut puudutav infrastruktuur. Me peame nägema ka riiki, riigi huve. Me peame kõike, mis on seotud ühe või teise domeeni ja selle .pri-ndusega, vaatama ka läbi riigi julgeoleku prisma, küberruumi turvalisuse seisukohast. Seal tulevad väga paljud nõuded, mida ei ole võimalik enam kellegagi läbi arutada, sest järeleandmine nendes nõuetes tähendab järeleandmist küberturvalisuses.

Aseesimees Keit Pentus

Teine täpsustav küsimus Toomas Varekilt. Palun!

Toomas Varek

Aitäh! Täna meedias on kõnealuse teemaga seotud uudis kindlasti see, et teie erakonnakaaslase ja meie kolleegi Liisa Pakosta domeen on muutunud mitteaktiivseks, kuigi see on ümber registreeritud. Kas te oskate öelda, kuhu peaks pöörduma, kui teisedki veel niisugusesse olukorda sattuvad? Nagu Liisa Pakosta on täna meediauudises öelnud, ei ole kuskilt võimalik saada ei telefoninumbrit ega meiliaadressi, et saaks olukorra ära lahendada.

Juhan Parts

Aitäh! See on hea näide, kuidas tegelikult näha on, et kõiki koheldakse võrdselt. Ma arvan, et võimalik on pöörduda ikkagi sellesama sihtasutuse poole või kõigi nende eraettevõtete poole, kes pakuvad domeeni registreerimise ja n-õ serveriteenust. See on vägagi laialt arene-

nud äri, kus need institutsioonid teenivad ju domeeni omanikult palju rohkem kui see sihtasutus, mille jaoks me peame tulusid korjama, sest riigieelarvest ei ole õiglane seda raha võtta, et katta võimalikud kulud. Ma olen täiesti kindel, et Liisa Pakosta leiab üles oma registreerija ja leiab üles ka Eesti Interneti Sihtasutuse kontakti.

Aseesimees Keit Pentus

Selle teema raames veel üks kohapeal registreeritud küsimus. Olga Sõtnik, palun!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Härra minister! Te olete kindlasti teadlik sellest, et praegu on käimas üks reklaamikampaania, mida korraldab Eesti Interneti Sihtasutus. See kutsub neid inimesi, kes ei ole enda domeene ümber registreerinud, seda tegema. Aga kahjuks on see jällegi üks näide, kui läbipaistmatu selle asutuse tegevus on: üldse ei ole võimalik leida, kes seda kampaaniat korraldab ja kui palju see maksma läks. Ainuke info on, et need hanked kuulutatakse välja, ja rohkem ei ole sihtasutuse koduleheküljelt võimalik midagi leida. Kunagi me seda teemat siin teiega juba arutasime. See oli vist 27. september, kui me sellest esmakordselt rääkisime, ja siis te lubasite, et reklaami on vaja, reklaami tehakse ja tehakse kindlasti selle reklaamifirma abil, kes on erapooletu. Kas te võite ka praegu meile öelda, et kõik on tõepoolest erapooletu, kõik on läbipaistev ja selle reklaamikampaania taga ei ole varjatult IRL-i kampaania rahastamine?

Juhan Parts

Jaa, absoluutselt! Kinnitan veel kord, et selle sihtasutuse nõukogus on kolm infotehnoloogia ja telekommunikatsiooni liidu nimetatud liiget, seal on teadlased, seal on ettevõtjad. Teiseks on seal üks majandusministeeriumi esindaja, üks haridusministeeriumi esindaja ja üks Eesti Advokatuuri esindaja. See on nõukogu, kes tegelikult langetab otsuseid. Kas on mõistlik teha reklaami või mitte teha reklaami, kas on mõistlik nii palju inimesi teavitada, kas on mõistlik neid kulusid teha? Jutud nende kulude läbipaistvusest on, vabandage väljenduse eest, mingisugune arusaamatu ajupes. Sihtasutus ei saa ju iga päev oma pangaarveid mõnele inimesele, kellel on haiglane vajadus

mingeid kulusid näha, kogu aeg ette anda. Sihtasutuse majandusaasta lõpul koostatud aruanne auditeeritakse ja avalikustatakse. Te kõik saate seda näha. Ka mina ei tea kõiki kulusid ja ma palun vabandust väljenduse eest, aga ma ei peagi neid teadma. On olemas väga laiapõhjaline nõukogu ja juhatus, kes selle eest vastutab.

Mis puudutab tasu registreerimise eest, siis kordan veel: me ei tea praegu, kui suur on mõistlik domeenide hulk, milline saab olema domeenide trend. See arv võib väga kiiresti kasvada, sest inimestel ja ettevõtetel võib olla vaja palju rohkem domeene, kui neid seni on olnud. See sõltub ju väga palju sellest, milleks neid on võimalik kasutada. Loomulikult ei taotle see sihtasutus kasumit, aga ta peab saama selle teenuse saajalt tulu. Teisisõnu, kui on palju domeeni registreerijaid, siis lähevad ka kulud alla. Ma olen täiesti veendunud, et 2011, 2012 on võimalik seda hinnata, ja registreerimis- või aastatasu hakkabki sõltuma sellest, kui palju on tegelikult tulusid. See sihtasutus on kasumit mitte taotlev organisatsioon. Unustage ära jutud mingisugusest korruptiivsusest, läbipaistmatusest! Minge oma partei kontorisse ja vaadake peeglis!

Aseesimees Keit Pentus

Lõpetan selle teema käsitlemise.

5. Vigadest

Aseesimees Keit Pentus

Järgmise teema püstitaja on Rein Ratas. Rein Ratas soovib peaminister Andrus Ansipilt küsida vigade kohta. Palun, kolleeg Ratas!

Rein Ratas

Täna, proua juhataja! Härra peaminister! Suur osa teie vastustest opositsionäärade küsimustele on alanud tüüpväljendiga "te eksite väga". Samas olete oma tegevuse ja osava sõnaseadmisega loonud enda ümber eksimatuse oreooli, mis on ühe poliitiku jaoks kindlasti üpris kiiduväärt saavutus. Selle aasta 31. jaanuari Postimehes ilmunud intervjuus te siiski möönate, et ka praegune valitsus on teinud vigu, tervelt kolm tükki. Palun öelge, kas nimetatud ajalehetekstis toodu ei ole mitte ajakirjanduslik liialdus või kontekstist väljarebitu. Olen rääkinud.

Andrus Ansip

Aitäh! Ei ole.

Aseesimees Keit Pentus

Rein Ratas soovib täpsustada. Palun, täpsustav küsimus, Rein Ratas!

Rein Ratas

Ma täna väga selle ammendava vastuse eest! Lisaks teiste vigadest saadud tarkusele õpivad targad inimesed, kui ma ei eksi, ka oma vigadest. Eelmainitud intervjuus te mainite vea tunnustamist tagantjärele tarkusena. Küllap see nii ongi. Küsimus on hoopis selles, kas lugeda see tagantjärele tarkus tarbetuks sedastuseks või on see hoopis väärt materjal edasiminekiks. Härra peaminister! Kas teie ja teie juhitav valitsus tahavad oma vigadest õppida? Suutlikkuse kohta ma ei küsi. Olen rääkinud.

Andrus Ansip

Jah.

Aseesimees Keit Pentus

Rein Ratasel on ka teine täpsustav küsimus. Palun, kolleeg Rein Ratas!

Rein Ratas

Juhataja! Härra peaminister! Te olete tõesti õppimisvõimeline. Au ja kiitus teile! Meie inimressursi piiratuse juures on iga inimene Eestile oluliselt tähtis. Ilmselt puudutab see ka opositsiooni ja valitsuskooalitsiooni. Arvan, et opositsioon ei pea täitma mitte ainult valvekoera ja lokulööja ülesannet, vaid ka loova ehitaja rolli. Viimast saab ta vähemalt rahuldaval tasemel teha, kui võimukooslus seda siiralt soovib ja harvendab teerullikäike. Härra peaminister! Kas te leiate, et läinud nelja aasta jooksul on Stenbocki maja poolt tehtud valitsuse ja opositsiooni koostöös ka mõningaid vigu? Olen rääkinud.

Andrus Ansip

Küllap vist. Aga teile tuleb meelde tuletada, et kõige olulisemad otsused, mis valitsus on langetanud, on ta langetanud tingimustes, kus tegemist on olnud vähemusvalitsusega, mitte enamuskooalitsiooniga, vaid vähemusvalitsusega. Minu meelest on see Eestile olnud päris hea lahendus, et rasketel aegadel ei ole kellelgi olnud võimalik teerullist isegi mitte rääkida,

sest numbrid ei ole selleks alust andnud. Vähemusvalitsus peab pidevalt põhjalikult selgitama, miks ta tahab mingit otsust langetada, miks see otsus on Eesti riigile ja Eesti rahvale hea, ta peab pidevalt otsima liitlasi opositsioonileerist. Mul on hea meel, et neid, kes on mõistnud, miks mingid otsused on Eesti riigile vajalikud olnud, on ka opositsioonileeris alati olnud. Ma loodan, et selline konstruktiivne suhtumine opositsiooni poolt jätkub tulevikuski.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Täpsustavateks küsimusteks rohkem võimalust ei ole, aga kohapeal registreeritud küsijana saab sõna Mai Treial. Palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Kütuse müüjatele soovitakse kehtestada 100 000 eurot tagatisraha. See võib maapiirkondade väiksematele tanklatele olla üsna tõsine tagasilöökk ja võib tähendada ka seda, et maapiirkonna inimesed peavad edaspidi hakkama kütuse järele sõitma palju kaugemale, kui seda praegu on tehtud. Öeldakse, et selles valdkonnas on olnud suuri vargusi ja sellepärast on vaja kehtestada tagatised. Aga ometi on ju olemas saatedokumendid, mis on tollile ja politseile kindlasti kättesaadavad. Kui mingisugused rikkumised on avastatud, siis kas teil on nende rikkumiste statistika? Millised on need ettevõtted, kus on avastatud käibemaksu- pettusi, ja millised on proportsioonid?

Andrus Ansip

Aitäh! Pettused on olemas ja ka ülevaade petturitest või võimalikest petturitest on olemas. Aga küsimusele vastamist alustades on minu meelest täiesti põhjendatud veel kord toonitada, et 100 000-eurone tagatisraha ei tähenda mitte seda, et mingisugune sularahakogus tuleb panna kuhugi deposiiti, ja kui avastatakse rikkumine, siis deposiit võetakse lihtsalt ära. Mõeldud on ka pangagarantiisid ja pangagarantii saamise eelduseks ei pea ilmtin- gimata olema rahaline deposiit.

Ma ei arva, et kui kõigile kauplejatele kehtestatakse ühesugused kauplemistingimused, siis seetõttu peaksid mõned kauplejad pankrotti minema. Pettustega võitlemine on ülioluline, sest need summad, millest me räägime,

mis riigil on jäänud saamata, on väga suured. Möödunud aasta puhul võib Maksu- ja Tolli- ameti hinnangul rääkida summast 700 miljonit krooni.

Kuidas on petetud? Petetud on käibemaksu riigile tasumata jätmisega. Ehk siis kõik tehingud on tehtud seaduslikult, aga pärast kahte-kolme tehingut üks väikeettevõtte lõpetab oma tegevuse, lõpetab kahjuks pankrotiga ja käibemaksu tal paraku riigile maksta võimalik ei ole. Selle käibemaksu maksmata jätmise arvel on keegi rikastunud ja võib-olla on keegi saanud ka odavamalt kütust osta. Aga teiste müüjate suhtes, riigi kui terviku suhtes pole see kindlasti aus. Kui keegi petab käibemaksuga, siis see tähendab seda, et ta võtab ära tulu näiteks meie pensionäridelt.

Aseesimees Keit Pentus

Kuna infotunni alguses sai kokku lepitud, et iga teema raames saab esitada ühe kohapeal registreeritud küsimuse, siis lõpetan selle teema käsitlemise.

6. Pensioniea ühtlustamisest Euroopa Liidus

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine teema puudutab pensioniea ühtlustamist Euroopa Liidus. Küsija on Raivo Järvi ja küsimus on peaminister Andrus Ansipile. Palun, kolleeg Järvi!

Raivo Järvi

Suur tänu, hea juhataja! Austatud peaminister! Oma kaheksa aasta jooksul siin Riigikogus näen esimest korda infotunnis säärast punkti, mille nimetusena on kirjas ainult "Vigadest". Kuid nendest vigadest tahangi lähtuda, sest minu käes on üks ingliskeelne paber, mis üritab just nimelt parandada paljude eurotsooni riikide vigu. Õnneks oleme meie nendest tänu astunud sammudele pääsenud. Kuid see on omamoodi tont, mis hõljub ringi ja mida on justkui nimetatud Merkeli ja Sarkozy vaheliseks leppeks. Ometigi on siin kuus punkti, mis parandavad riikide majanduse tervist. Kõik tundub meile äärmiselt loogiline. Ometigi on tõusnud torm veeklaasis seoses punktiga nr 4, mis räägib pensionieast. Siinkohal on Eestis justkui tekkinud kartus, kas seda pensioniiga mitte veel ei tõsteta. Küsimus ongi lühike: mis on tõde?

Andrus Ansip

Aitäh! No ei tõsteta. Vähemalt Angela Merkel ja Nicolas Sarkozy pole sellist ettepanekut teinud. Jah, tuleb tunnistada, et Eesti ajakirjanduses on ilmunud üks äärmiselt rumal artikkel, kus otsesõnu väidetakse, et Eestile tähendaks see Merkeli ja Sarkozy ettepanek tõenäoliselt pensioniea tõusu ja veel loobumist ka reinvesteeritud kasumi maksuvabastusest. Tegemist on rumala väitega, võiks öelda, et lauslollusega. Aga kahjuks on paljud inimesed seda rumalat väidet tõe pähe võtnud. Ma olen valimiseelsel perioodil kohtunud paljude valijatega. Vanemad inimesed on jälle ära hirmutatud. Nad küsivad, et kui Euroopa Liidus otsustatakse pensioniiga tõsta, kas nemad peavad siis veel tööle minema ja töötama selle eani, milleni otsustatakse tõsta. Ei, see Prantsusmaa ja Saksamaa pakutud ettepanek ei sisalda mitte mingisugust üle-euroopalise pensioniea kehtestamist. Juttu on olnud sellest, et pensioniea puhul peaks arvestama demograafilisi trende riigis. Äraseletatult: pensioniiga peab arvestama ka eeldatavat, oodatavat eluiga riigis. Eestis on meie pensioniea puhul – 65 aastat aastal 2026 – väga selgelt arvestatud oodatavat eluiga. Aga me teame, et mõnes Euroopa Liidu liikmesriigis on oodatav eluiga pikem, kui see on Eestis, aga pensionile jäämise iga on hoopis madalam, kui on Eestis. Paraku on mõned nendest riikidest suhteliselt suurtes rahalistes raskustes. Minu meelest oleks õiglane, kui nendes riikides ka üle jõu elamine ära lõpetatakse, sest on õigustatud küsimus, miks need riigid, kes kulutavad nii palju, kui neil tulusid on, peaksid minema veel aitamata neid, kes üle jõu elavad.

Aseesimees Keit Pentus

Täpsustav küsimus Raivo Järvilt. Palun!

Raivo Järvi

Suur tänu veel kord! Puudutaksin veel ühte küsimust sellest samast kuuepunktisest projektist. Nagu paljud Eesti väikeettevõtjad on mulle väitnud, on nad jäänud püsti just tänu sellele, et meil on see nullmääraga reinvesteeritud kasum. Sellest on küll palju räägitud, kuid olgu siis veel kord üle küsitud: kui seotud on see maksuprojekt ettevõtete tulumaksuga? Sest ka ettevõtjate hulgas on justkui tekkinud

kõhkklus, kas see ei tähenda üleeuroopaliste maksumäärade kehtestamist.

Andrus Ansip

Ei ole Nicolas Sarkozyl ja Angela Merkelil olnud plaani kehtestada üleeuroopalisi määrasid ettevõtete tulumaksule ega mingisugusele muule maksule. Niisugust plaani pole kellelgi olnud. Räägitud on tulubaasi harmoneerimisest. Mida see tähendab? See tähendab seda, et paljudes riikides on väga palju erandeid, maksuerandeid. Eesti riigis teatavasti on maksubaas hästi ühtlane, hästi väheste maksueranditega. Kui teistes riikides maksuerandeid vähendatakse, siis muutuvad meie ettevõtjate kaubad nendel turgudel konkurentsivõimelisemaks. Praegu nad ei konkureeri, sest nad peaksid konkureerima ettevõtjatega, kes saavad maksuvabastusi. Niisiis, maksubaasi harmoneerimisest Eesti ettevõtjad võidaksid. Olgu öeldud, et nii pensioniea kehtestamine kui ka otsesed maksud on Euroopa Liidu liikmesriikide ainupädevuses ja liikmesriigid pole neid pädevusi Euroopa ühispädevuseks ära andnud. Kui Eestil on konkreetnes küsimuses mingi selge seisukoht, siis mitte kellelgi ei ole võimalik Eesti tahte vastaselt meie pensionisüsteemi või maksusüsteemi muutma hakata. Kõik need on kohatud ja alusetud hirmutamised. Minu meelest võiksid need, kes eksperitidena esinevad, kõigepealt tutvuda selle allikaga, mida nad hasartselt kommenteerima asuvad.

Aseesimees Keit Pentus

Teine täpsustav küsimus Raivo Järvilt. Palun!

Raivo Järvi

Suur tänu! Emotsionaalse epiloogina, võttes kinni peaministri viimasest mõtttest, küsin: aga milles on siis põhjus, miks Eestis inimesi hirmutatakse?

Andrus Ansip

Ma arvan, et rumalusest. Vaevalt, et konkreetne allikas on nüüd kuidagi pahatahtlik olnud. On ju pensionäridega seotud teinegi hirm, mis on lahti läinud Ülle Madise minu meelest väga sisukast ettekandest Postimehe arvamusi liidrite lõunasöögil. Oma ettekandes rääkis ta muu hulgas ka sellest, et inimeste eluiga pike-

neb ja pikeneb küllalt kiiresti, et loodetavasti hakatakse varsti ka närvirakke juba meditsiiniliselt taastama ja et kui inimesed hakkavad igavesti elama, enam ära ei suregi, siis võib-olla õhtumaades üleüldse kaob riiklik pension. Ja mis järeldus sellest tehti või kuidas meedia seda kajastas? Ülle Madise nime järele pandi koolon ja öeldi: riiklik pensionisüsteem kaob. Jälle kord oleks paras taevast appi kutsuda – mitte midagi taolist ta ei väitnud! Aga ometi küsivad pensionärid minu käest – ma käisin eilegi pensionäridega kohtumas –, et kas nemad saavad veel oma pensioni kätte või võetakse see nendelt kah ära. Ei ole auväärne professor Ülle Madise kunagi mõelnud midagi taolist, mida nüüd rahvas räägib. Ta on ka ise eitanud seda, et tal niisugune mõte oleks peas olnud. Võib kindel olla, et senikaua kui Reformierakond on valitsuses, pensionid jäävad ja nad saavad ainult tõusta! (Aplaus.)

Aseesimees Keit Pentus

Kohapeal registreeritud küsimuseks saab sõna Lembit Kaljuvee. Palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea peaminister! Kas niikaua, kui Reformierakond on valitsuses, jääb Eestis kehtima selline pensionisüsteem, et ühe aasta töö eest arvestatakse pensioni koefitsiendiga 0,..., kui su palk on alla keskmise, st aastad lähevad kirja 0,8; 0,7 jne? Miks ma selle küsimuse tõstatan? Sellepärast, et mõni päev tagasi, kui ma kohtusin Silmeti ametiühinguliidritega, tõtsid nad üles sellise probleemi, et inimestele on selline koefitsient solvav, oled aasta tööl olnud, aga saad aasta eest nagu 0,8 eest. See raha on küll väike, aga põhimõtteliselt – käid aasta tööl, aga sulle arvestatakse pensioni 0,8 eest. Keskerakond on teinud siin parandusettepaneku. Miks ei ole teie ja valitsus seda toetanud?

Andrus Ansip

Hea küsija! Küsimusele on põhjendust nii palju, et sellist hirmujuttu, nagu teie räägite, räägitakse tõepoolest veel mitmel pool. Aga teile kui Riigikogu liikmele on kindlasti teada, et 1999. aastast alates ei ole sellel aastal mingit tähendust, vaid tähendus on inimese panusel sotsiaalsüsteemi.

Aga et seletada lihtsamalt ja arusaadavamalt, kuidas see jagamine üleüldse käib ja et ega sel koefitsiendil järsku ikka mingisugust trikki juures ei ole, siis mõelgem sellele, et möödunud aastal maksti pensionideks laias laastus 20 miljardit krooni. Oletame, et sellel koefitsiendil oli tähendus – keegi sai 0,5 järgi, keegi sai 1,0 järgi. No me võime ju korrutada 2-ga, öelda, et kõige madalam koefitsient on 1,0 ja sellel, kellel oli 1,0, on 2,0. Aga jagada on meil kõigi pensionisaajate vahel ikkagi 20 miljardit krooni. Neid koefitsiente võib ju nimetada mitte ainult 0,5-ks, vaid 0,05-ks või 50-ks või ka 5000-ks või 5 miljoniks, kui see kellelegi meeldib, see jaotust ei muuda.

No nii. Võib ju öelda ka, et meie pensionisüsteem on liialt ebavõrdsust tekitav. Vastupidi, Eesti pensionisüsteem, võrreldes inimeste palgasissetulekutega, on olulisel määral tulusid, sissetulekuid võrdsustava iseloomuga. Aga see on poliitilise otsustamise koht. Kui keegi tahaks pensionisüsteemi muuta selliseks, et kõigile makstakse võrdselt, sõltumata nende individuaalsest panusest, siis tulgu see julge inimene oma ettepanekuga lagedale. Aga ma arvan, et vastu valimisi ei jätku isegi keskerakondlastel sellist vaprust. See oleks rumal!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Sellega on teema käsitletud. Kuna infotunni lõpuni on jäänud napilt poolteist minutit, siis lõpetan siinkohal tänase infotunni. Täna kõiki ministreid osalemise eest!

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere päevast, hea Riigikogu! Alustame täiskogu IX istungjärgu neljanda töönädala kolmapäevast istungit. Kas on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi? Ei ole.

Mul on teile edastada üks teade. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse Vabariigi Valitsuse üleile algatatud saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse muutmise seaduse eelnõu ja määranud eelnõule juhtivkomisjoniks keskkonnakomisjoni.

Viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 68 Riigikogu liiget ja puudub 33 Riigikogu liiget.

Ma palun hetkeks tähelepanu, sest meil tuleb täpsustada tänast päevakorda! Nimelt jäi

meil eile istungiaja lõppemise tõttu arutamata kaks viimast päevakorrapunkti, tegu oli seaduseelnõude 918 ja 919 esimese lugemisega. Kuid Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon teavitas täna, et eelnõude 918 ja 919 algatajate poolne ettekandja ei saa täna arutelul osaleda, mis tähendab, et Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 73 kohaselt ei ole neid võimalik arutada ja need kaks eelnõu lükkuvad selle nädala päevakorrast edasi järgmise nädala päevakorda.

Teine täpsustus on seotud kultuurikomisjoni ettepanekuga. Nimelt teeb kultuurikomisjon Riigikogu täiskogule ettepaneku viia tänase päevakorra kolmas punkt, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud Tartu Ülikooli seaduse ja ülikooliseaduse muutmise seaduse eelnõu 858 teine lugemine, tänase päevakorra kuuendaks punktiks ehk siis arutada seda eelnõu kohe pärast seaduseelnõu 799 arutelu.

Kolmas täpsustus on tänase päevakorra kolmanda punkti, s.o seaduseelnõu 876 teise lugemise kohta. Nimelt teeb selle eelnõu puhul juhtivkomisjoni ettekande põhiseaduskomisjoni esimees Väino Linde.

1. Rahvusvahelisel tsiviilmissioonil osalemise seaduse eelnõu (829 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Võime nüüd teha algust tänase päevakorraga. Esimene punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud rahvusvahelisel tsiviilmissioonil osalemise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas kolleegidel on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Me võime asuda eelnõu lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. Kuna seaduseelnõu 829 nõuab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 84 Riigikogu liiget, puudub 17.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud rahvusvahelisel tsiviilmissioonil osalemise seaduse eelnõu 829. Palun hääletada!

Poolt 84, vastu 0, erapooletuid samuti 0. Seaduseelnõu 829 on seadusena vastu võetud. (Tabel 3.)

2. Eesti Vabariigi ja Gruusia vahelise tulu- ja kapitalimaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu muutmise protokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu (911 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Gruusia vahelise tulu- ja kapitalimaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu muutmise protokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu. Selle eelnõu puhul on tegu teise lugemisega ja ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud kolleegid! Komisjon arutas seda eelnõu s.a 24. jaanuaril. Muudatusettepanekuid tähtajaks ei esitatud ja komisjon otsustas konsensuslikult teha Riigikogu täiskogule ettepaneku eelnõu teine lugemine täna lõpetada ja panna eelnõu lõpphääletusele.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur aitäh ettekande eest! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid esitatud ei ole, mistõttu tulenevalt juhtivkomisjoni ettepanekust on võimalik asuda ette valmistama eelnõu lõpphääletust. Kas võime minna hääletamise juurde?

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Gruusia vahelise tulu- ja kapitalimaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu muutmise protokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu 911. Palun hääletada!

Eelnõu toetas 72 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, üks Riigikogu liige jäi erapooletuks. Seaduseelnõu 911 on seadusena vastu võetud. (Tabel 4.)

3. Rahvastikuregistri seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (876 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu on Vabariigi Valitsuse algatatud rahvastikuregistri seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu. Tegu on eelnõu teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Väino Linde!

Väino Linde

Auväärt istungi juhataja! Head kolleegid, Riigikogu liikmed! Põhiseaduskomisjon valmistas käesolevat eelnõu ette teiseks lugemiseks kahel istungil, 24. jaanuaril ja 7. veebruaril. Komisjonid, fraktsioonid ega kolleegid Riigikogust muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei esitanud. Siseministeerium tegi ühe ettepaneku, mida põhiseaduskomisjon ka üksmeelselt toetas: lükata seaduse kehtima hakkamise aeg eelnõus esialgselt tooduga võrreldes ühe aasta võrra edasi. See ongi siis muudatusettepanek nr 1: käesolev seadus jõustub 2012. aasta 1. jaanuaril.

Komisjon pidas seda eelnõu oluliseks. Eelnõu eesmärk on, tuletame meelde ...

Aseesimees Keit Pentus

Palun vabandust, austatud ettekandja! Ma katkestan teid. Head kolleegid! Meil on käimas Riigikogu istung, meil on käimas seaduseelnõu arutelu, mistõttu ma palun saalis vaikust! Palun, et te kõik jutuajamised, mis eelnõu ei puuduta, ajaksite väljaspool Riigikogu istungisaali! Palun veel kord ettekandjalt vabandust! Teil on võimalus jätkata.

Väino Linde

Väga hea, aitäh! Tuletan siis meelde, et eelnõu eesmärk on lahendada rahvastikuregistri seaduse rakendamisel tõusetunud praktilised probleemid, lihtsustada rahvastikuregistri objektidel, kodanikul, elukohaandmete rahvastikuregistrisse kandmist ning tagada rahvastikuregistri andmete kasutamine avaliku ülesande täitmisel.

Selle eelnõu arutamisel, nagu ma ütlesin, oli põhiseaduskomisjonis selline hea positiivne üksmeel. Otsustasime saata eelnõu täna teisele

lugemisele. Meil on olemas ka ettevaatav seisukoht: kui teie, head kolleegid, olete meiega sama meelt, et teise lugemise võib täna lõpetada, siis võiks kolmas lugemine olla juba järgmise nädala kolmapäeval, et eelnõu saaks seadusena vastu võetud.

Komisjonis oli ka üks arutelu koht. Arutati, kas täpsustada õigustatud huvi definitsiooni selle seaduse mõttes, et kellel võiks selline huvi olla. Andmekaitse Inspeksiooni arvates see definitsioon siiski päris õnnestunud ei olnud. Komisjon möönis, et kui on võimalik niisugune definitsioon väga tõhusalt välja kirjutada, siis on otstarbekas seda seadust edaspidi muuta. Aga praegu me otsustasime eelnõuga sellisel kujul teie ette tulla ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur aitäh ettekande eest! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Seaduseelnõu 876 kohta on esitatud üks muudatusettepanek ja esitajaks on juhtivkomisjon. Oleme muudatusettepaneku läbi vaadanud. Seaduseelnõu 876 teine lugemine on lõpetatud.

4. Arhiiviseaduse eelnõu (854 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud arhiiviseaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Georg Pelisaare!

Georg Pelisaar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Kultuurikomisjon arutas arhiiviseadust oma 25. jaanuari istungil ja selleks ajaks ei olnud Riigikogu liikmetelt ega fraktsioonidelt ja teistelt komisjonidelt tulnud ühtegi muudatusettepanekut. Arutelul osalesid ka riigiarhivaar Priit Pirsko ja Riigikantselei õigusloomeosakonna juhataja asetäitja Margit Redi ning sama osakonna konsultant Diana Leoste.

Komisjon tegi omalt poolt mõned muudatusettepanekud, mis tulenesid diskussiooni käigust. Diskussioon tekkis kõigepealt § 5 üle, mis sätestab arhiivinõukogu koosseisu. Leiti, et kuna tegemist on nõuandva koguga, siis ei

ole hädavajadust seada piiriks kuni 15 liiget. Otsustati, et komisjon teeb sellekohase ettepaneku.

Rohkem oli vaidlust selle üle, kas valitsus kehtestab ise arhiivieskirja avalikele isikutele, kes tegelevad arhiivi jaoks materjalide säilitamisega, või saab Vabariigi Valitsus anda volitusnormi. Selles osas oli komisjonis ka hääletus ja enamik komisjoni liikmetest oli siiski seda meelt, et arhiiviseaduse kohaselt ei pea Vabariigi Valitsus ise arhiivieskirja kehtestama, vaid seda võib teha Vabariigi Valitsuse volitatud minister.

Arutati ka, kuidas peaks arhiiviseadus sätestama kohalike omavalitsuste arhiivide korraldust. Leiti, et praegune volitusnorm on piisav ja meil ei ole selle seadusega tarvis kohalike omavalitsuste arhiivide olemasolu täpselt reguleerida. Küll aga on menetletavas seaduses kohalike arhiivide jaoks piisavalt hästi sätestatud kohalike omavalitsuste poolt arhiivimaterjalide ettevalmistamine ning nende säilitamine kuni Rahvusarhiivile üleandmiseni.

Laiem arutelu toimus komisjonis veel selle üle, milliseid meetmeid saaks Rahvusarhiiv kasutada selleks, et kontrollida arhivaalide haldamist ja hoidmist ning teha vajaduse korral ettekirjutusi. Leiti, et ei pea olema täpselt reguleeritud, milline karistus ühel või teisel juhul määrata neile, kes on arhivaale enne nende üleandmist Rahvusarhiivile rikkunud, vaid piisab sellest, et Rahvusarhiivil on õigus teha ettekirjutusi.

Muudatusettepanekud, milles komisjon oli üksmeelel või mida enamus toetas, on vormistatud komisjoni ettepanekutena ja teile esitatud. Komisjon otsustas saata eelnõu teisele lugemisele tänaseks päevaks, s.o 9. veebruariks ja teeb konsensusliku ettepaneku teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, austatud ettekandja! Küsimusi ei ole. Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Vaatame läbi seaduseelnõu 854 muudatusettepanekud, mida on kokku 17 ja mida ettekandja ka tutvustas. Esimese ettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Teise ettepaneku esitab samuti juhtivkomisjon, nagu ka 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16. ja 17. muudatusettepaneku.

Oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud. Seaduseelnõu 854 teine lugemine on lõpetatud.

5. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu (799 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekan-deks palun Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni esimehe Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Keskkonnakomisjon arutas keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu enne teist lugemist 25. jaanuaril s.a. Arutelus osalema olid kutsutud ka Keskkonnaministeeriumi kantsler Rita Annus ja Justiitsministeeriumi asekan-sler Martin Hirvoja. Me olime enne läbi vaadanud meile tähtajaks laekunud muudatusettepanekud, mida oli kolm. Need oli esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Sellel viimasel istungil arutati vajadust teha eelnõus mõningad komisjonipoolsed muudatused. Nii et kokku käsitleti viit muudatusettepanekut, mida ma nüüd lühidalt tutvustan.

Kuna ma olen seda seaduseelnõu siin saalis varem tutvustanud ja me oleme seda komisjonis arutanud, siis me teame, et tegemist on tervikliku uue seadustekstiga, mille sõnastus erineb mõneti traditsioonilisest seaduse sõnastusest. Tehtud on mõningaid terminoloogilisi ja põhimõttelisi muudatusi või üldistusi, mis on selliseks suunanäitajaks või alusepanijaks tulevasele keskkonnaseadustikule üldiselt. Sellepärast peab erilist tähelepanu pöörama terminitele, mida selles seaduses kasutatakse. Sellele on tähelepanu pööranud just nimelt sotsiaaldemokraatide fraktsioon, esitades muudatusettepanekud, mida me saime arutada. Need olid valdavalt seotud mõistete ja tõlgendustega, mitte niivõrd selle seaduse sisuga, kuigi ma mõnan, et mõiste või tõlgendus võib teinekord olla väga oluline juriidika mõistmisel. Niisiis käsitlesime elukeskkonna ja keskkonna omavahelisi seoseid kui ühte võimalikku muudatust selles seaduseelnõus, kus on läbivalt kasutatud terminit "keskkond". Sot-

siaaldemokraatide ettepaneku põhjal leiti, et kuna põhiseadus ja mõned teised seadused käsitlevad ka elukeskkonda, siis peaks seda samamoodi vaatama selle seaduse mõttes. Aga ma ütlesin seda juba komisjonis ja tuletan ka siin meelde, et seaduseelnõu üks eesmärk ongi natuke muuta või ajakohastada arusaamist keskkonnast kui sellisest. Tänapäeval ei ole enam piirjooned elu- ja tehiskeskonna vahel kõige selgemad, me oleme ühe keskkonna osad ja selle natuke meelevaldne või kunstlik lõhkumine uuesti eri keskkondadeks võib au- salt öeldes tekitada ühes või teises valdkonnas kas suuremat või väiksemat tähelepanu, kui see valdkond väärib. Sellise argumentiga jäi komisjon siiski algse sõnastuse juurde.

Teine sotsiaaldemokraatide ettepanek käsitleb heastamise ja hüvitamise temaatikat keskkonnanahajude puhul. Heastamine ja hüvitamine on tegelikult ka sisulised terminid. Siin näitas arutelu sellist hierarhiat, et hüvitamine on heastamise üks osa ja vastupidi, sellepärast ei saa neid väga üksteisele vastandada või üksteisest üles- või allapoole seada. See seadus eeldab siiski, et keskkonnahäiringute või keskkonnamuutuste puhul proovitakse eelkõige heastada, st taastada häiringule, ohule või muutusele eelnenud olukord, ja siis, kui midagi jääb puudu, tuleb see osa hüvitada. Nii et ka selles osas jäi komisjon seaduse algse sõnastuse juurde.

Kolmandas sotsiaaldemokraatide ettepanekus käsitleti ka keskkonnahäiringut ja selle talumise põhimõtet. Siin oli arutelu samuti, kuidas öelda, selle uue seaduse mõtte kohane. Uue seaduse üks aluspõhimõte ongi selline, et omavahelisse suhtesse tuleb seada keskkonnale tekitatavad häiringud, neist tulenevad riskid, ohud ja viisid, kuidas me peame nendele asjadele adekvaatselt reageerima. Siin on oluliselt arvestatud teatud traditsioone muus seadusandluses ja ka Euroopa Liidu õiguses. Sellest tulenevalt jäi komisjon taas seaduse algse teksti ja ülesehituse juurde.

Ülejäänud kaks muudatusettepanekut on pigem tehnilist laadi. Üks keskkonnamuutuste komisjoni enda esitatud ettepanek kaotab eelnõust viited välja töötamata seadusele ehk keskkonnaseadustiku eriosale. Viimase muudatusettepanekuga täpsustatakse rakendussätet, seaduse jõustumise sõnastust. Selle seaduseelnõu puhul on natukene ebatavaline olukord, seadus jõus-

tub siis, kui jõustub keskkonnaseadustiku üldosa. Aga mõlemad kohal olnud ministeeriumide esindajad soovisid, et Riigikogu siiski üldosa enne vastu võtab, kuigi see jõustub koos eriosaga. Just nimelt sellepärast, et oma uudsuse tõttu ning tänu oma sisemisele loogikale ja terminoloogiale on see juba praegu kasutatav viitamisallikana ja alusena uue seaduse väljatöötamisel.

Sellise arutelu tulemusena tegigi keskkonnamuutuste komisjon ettepaneku seda eelnõu täna saalis arutada ja teine lugemine ka lõpetada. Selle poolt olid kõik kohal olnud keskkonnamuutuste komisjoni liikmed. Meil on ka ettevaatav ettepanek: juhul kui teine lugemine täna lõpetatakse, siis viia kolmas lugemine läbi 16. veebruaril 2011. Sellega lõpetan. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Austatud ettekandja! Küsimusi teile ei ole. Aitäh ettekande eest! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoov on, avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Mark Soosaar!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Eriti austatud kolleeg Mart Jüssi, keda ma saan siit kõrgest puldist tänada selle eest, et ta oma ettekandes Sotsiaaldemokraatlikule Erakonnale nii palju kiidusõnu lausus!

Meie esimesi muudatusettepanekuid ma ei hakkaks kirjeldama, härra Jüssi kandis need piisavalt selgelt ette. Lähtusime põhimõttest, et see seadus ehk siis keskkonnaalase seadustiku kodifitseerimise esimene pääsuke ehk raamseadus, mis paneb paika keskkonnaalased üldpõhimõtted, on sild põhiseaduse ja valdkonna- seaduste vahel.

Teatavasti on Eesti loodus, loodusväärtused, elukeskkond põhistatud meie põhiseaduses §-dega 5 ja 53, kus tarvitatakse teatud terminoloogiat. Loogiline oleks, et seesama terminoloogia täpsustub siis raamseaduses, kuhu paigutatakse need üksikute valdkondade akna- klaasid. Kahjuks keskkonnamuutuste komisjonis meie ettepanekud toetust ei leidnud. Jätkus seesama, mis on meile, eestlastele, omane: mina su sünnitasin ja mina sinu üle ka valitsen. Nii et see kõrge komisjon, kes meie laudadel oleva seaduseelnõu on kokku pannud, ei tahtnud

kuulda ühtki sellist, kuidas öelda, emotsionaalset või keelelist või siis stilistilist arvamust.

Aga üks ettepanek on meie arvates väga põhimõtteline. Teatavasti on põhiseaduse §-s 32 selgelt ja üheselt öeldud, et avalikud, üldised huvid on tähtsamad kui erahuvid. See väljendub lauses, et eraomandit ei tohi kasutada üldiste huvide vastaselt. Mõned Eesti tänapäeva filosoofid arvavad, et see positsioon võiks põhiseaduses veel selgem ja tugevam olla, sest too 1992. aastal vastu võetud põhiseadus on väga omaniku- ja eraomandikeskne. Ma arvan, et meie põhiseadus on päris hästi tasakaalustatud ja sellel alusel on vaja edasi liikuda. Ja nimelt seetõttu tegi meie fraktsioon ettepaneku täiendada § 10 ainult ühe sõnaga. Paragrahv 10 kõlab praegu selliselt: "Keskonnaohtu tuleb vältida." See on lause 1. Aga nüüd tuleb see väga oluline lause 2: "Keskonnaohtu või olulist keskkonnanahäiringut tuleb taluda, kui tegevus on vajalik ülekaaluka huvi tõttu." Tuleb taluda! Kui raamistik ei täpsusta, kas ülekaalukas on rahahuvi või on see ülekaalukas kasumihuvi või erahuvi ja sugugi mitte avalik huvi ega üldine huvi, siis on meile, sotsiaaldemokraatidele, selline raamistik vastuvõtmatu. Ma ei tea, kuidas läheb järgmisel nädalal kolmandal lugemisel, kuid ma loodan, et me jälgime ja jälgime Eesti riigi põhiseadust ja § 10 ilmuvad sõna "huvi" asemele kas sõnad "avalik huvi" või "üldine huvi". Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Kasutan läbirääkimiste formaati selleks, et anda enda poolt mõned täiendavad selgitused, sest mina olen olnud selle eelnõu juhtivmenetleja ja kuulanud tähelepanelikult eelnõu algatajate töörühma jutte. Sellepärast ma arvan, et on kohane sellel teemal siiski kord veel sõna võtta. Kusjuures sellisel viisil, et ma tuletan meelde oma ülikooli matemaatikaeksamit. Ma ei olnud matemaatikas just kõige, kuidas öelda, osavam tegija. Ma lahendasin sellel eksamil suure pingutusega oma ülesande ja olin selle vastusega rahul. Õppejõud oli üldiselt ka vastusega rahul, aga ta küsis: "Jüssi, miks te

olete selle vastuse viimasel real keerulisemaks tagasi teisendanud?" Mina nägin seal veel ühte valemi võimalust ja rakendasin seda. Sisuliselt oli vastus õige, aga keerulisem, kui ta oleks võinud olla. Vastuseks hea kolleegi Soosaare jutule ma ütlen ka, et kui me kaalume komisjonis neidsamu sõnastuse küsimusi, siis kindlasti on tihtipeale oluline proovida mõtet täpselt tabada ja mõne sõna või väljendi muutmiseks lisada sellele seadustekstile – ma just nimelt mõtlen seda seadusteksti – veel ühte või teist dimensiooni. Aga ilmselgelt me lahendame sellist matemaatikaülesannet, kus vastus tuleb natukene keerulisem, kui see alguses tekstis olla võis. Selle teksti lihtsus, nende terminite lihtsus on taotluslik, sellepärast et ta oma tervikus lubab seda tõlgendada, ja ei saa unustada, et see on üldosa, millele järgnevad eriosad. Nii et ma ei ole päris nõus sellega, et mingisugune selge jäärapäisus või siis kiivalt oma algtekstist kinnihoidmine oli ainult see põhjus, miks komisjon neid muudatusettepanekuid ei aktsepteerinud. Tegelikult tuleks ikkagi vaadata seda seadust kui tervikteksti ja tema sõnastust kui selle valdkonna Eesti parimate asjatundjate poolt välja töötatud ja läbi kaalutud sõnastust. Ei maksa minna seda muutma sellepärast, et mõni teine sõna või mõni teine termin avab mõnda mõtet sellel hetkel natuke paremini, sest see lööb tegelikult natukene sassi ühe hästi korrastatud seaduseelnõu ja selle ühe muudatuse mõju on laialdasem, kui algselt oli ette nähtud.

Mis puudutab häiringute talumist ja avaliku huvi või üldist huvi, siis teise lugemise seletuskirjas on töörühma selgitus, miks asju niimoodi on esitatud ja millised need omavalhelised suhted on. Ma lihtsalt tsiteerin: "Talumispõhimõtte sisustamine tuleneb suurel määral Euroopa Liidu õigusest, tegemist on tüüpilise kolmiktingimusega, milleks on: 1) tegevus on vajalik ülekaaluka huvi tagamiseks; 2) mõistlike alternatiivide puudumine, kusjuures täiend "mõistlike" kajastab antud juhul õiguse üldpõhimõtet; 3) keskkonnaohu või olulise keskkonnanahäiringu vähendamiseks on võetud vajalikud meetmed." Niisiis on nende talumiste ja huvide puhul ka sügavamalt arvestatud seaduse olemust ja sisu, mis ei ole kõik jõudnud seaduse teksti, aga kummatigi on õigusruumis olemas. Lisada sinna täpsustavalt kas avalik huvi, rahalik huvi, isiklik huvi või

muud moodi huvi ei pruugi olla kohane. See pärast ma jään ka selle juurde, et esitatud algtekst on esimesel lugemisel ehk natukene harjumatu, aga süvenenud lugemisel piisavalt terviklik, et katta neid valdkondi, mis lihtsalt mõne sõna muutmisega ei saa mitte selgemaks, vaid lähevad pigem natukene keerulisemaks. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kõnesoove rohkem ei ole. Lõpetan siinkohal läbirääkimised.

Vaatame läbi seaduseelnõu 799 muudatusettepanekud. Esimese muudatusettepaneku esitaja on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole seda ettepanekut arvestanud. Tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest ettepanek Riigikogu suures saalis hääletamisele ei kuulu. Teine ja kolmas muudatusettepanek on samuti Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud ja juhtivkomisjon ei ole neid ettepanekuid arvestanud. Neljas ja viies muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud.

Oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud. Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu 799 teine lugemine on lõpetatud.

6. Tartu Ülikooli seaduse ja ülikooliseaduse muutmise seaduse eelnõu (858 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mida arutama asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud Tartu Ülikooli seaduse ja ülikooliseaduse muutmise seaduse eelnõu. Tegu on teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni esimehe Peeter Kreitzbergi!

Peeter Kreitzberg

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Tartu Ülikooli seaduse ja ülikooliseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine toimus 8. detsembril 2010. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 22. detsember 2010. Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon esitas kaks muudatusettepanekut.

See eelnõu on pälvunud laialdast avalikku diskussiooni. Teatavasti on Tartu Ülikool valmis üle minema täiesti uuele, kahekojalisele

juhtimissüsteemile. Praeguse nõukogu asemel asuks ametisse uus nõukogu, kus oleks kuus välisliiget ja viis liiget Tartu Ülikoolist. Praegune nõukogu muutuks suurel määral senatiks, kus on kuni 20 liiget. Tegemist on tõesti väga olulise muudatusega, millele on reageerinud väga paljud inimesed, kaasa arvatud Vabariigi President.

Selles arutelus on olnud kaks põhimõttelist vaidluskohta. Üks on see, kas uus nõukogu peaks saama õiguse valida rektorit. See seisukoht leidis Tartu Ülikoolilt väga suurt vastuseisu, kuigi ettepaneku mõte oli see, et rektori oleks saanud 11-liikmeline nõukogu ära valida ainult siis, kui poolt oleks olnud kaheksa liiget ehk vähemalt kaks ülikooli senati liiget oleks pidanud poolt olema. Isegi juhaks, kui nõukogu valib rektori ära, oleks senatile jäänud õigus panna 4/5-lise häälteenamusega sellele otsusele veto, mis oleks tähendanud uusi valimisi. Aga jäi enam-vähem nii, nagu algses eelnõus oli.

Teine seisukoht, mille üle väga palju vaieldi, on rohkem juriidilise, aga ka üsna sisulise iseloomuga. Küsimus on selles, kes siiski võtab vastu ülikooli põhikirja. Eelnõus on ette nähtud võimalus, et nõukogu võtab vastu põhikirja, tal on ühekordne vetoõigus ja juhul, kui senat ei taha põhikirja muuta, siis on nõukogu sunnitud selle põhikirja vastu võtma. Probleemid tekivad seoses sellega, et praegust uut nõukogu nimetatakse kõrgeimaks otsustuskoguks. Kui aga talle saab otsuseid dikteerida altpoolt, siis tekib küsimus, kas ta on kõrgeim otsustuskogu või ei ole. Vaieldud on palju, ka juristid on eri meelt. Komisjon otsustas, et jätab eelnõu siin muutmata. Ka fraktsioonidelt ei tulnud muudatusettepanekuid.

Komisjon tegi ise terve hulga normitehnilisi ettepanekuid, et seadus oleks selgem ja täpsem, ning võttis vastu otsuse teha Riigikogule ettepanek teine lugemine lõpetada ja minna kolmandale lugemisele. See oli komisjoni üksmeelne seisukoht. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! On küsimusi. Küsimuseks annan sõna Helmer Jõgile. Palun!

Helmer Jõgi

Aitäh! Hea ettekandja! Üldsuse tähelepanu on enamasti olnud pööratud sellele kahekoja-

lisele süsteemile. Aga võib-olla sa ütled need kaalutlused või seisukohad, mis vaidlustes komisjonis selles küsimuses esile tulid. Me ei rääkinud ainult juhtimismudelidest, me rääkisime ka meie ülikoolide saatusest ja tulevikust, mis on Eestile väga oluline. Millised olid komisjoni kaalutlused, et ta jäi eelnõu praeguse variandi juurde?

Peeter Kreitzberg

Tegemist on siiski väga suure sammuga, väga suure muudatusega. Minister oli seda meelt, et eelnõu ei tohiks kuidagi muuta. Ta toetas seda, mis ülikooli nõukogust tuli, kuigi mingil määral tekitab see protesti. Üks argument, mis tuli Tartu Ülikoolist (ma lugesin nõukogu koosoleku protokollid), oli ju see, et kui võetakse vastu ülikoolile ebasoodne seadus, siis võib juhtuda, et seda ei täideta. Mida me komisjonis arutasime? Arutasime, kas me võiksime kõigile Eesti ülikoolidele näha ette sellise ühtse juhtimissüsteemi. Praegu on eri ülikoolid erineval arvamusel, on erinevad lähenemised. Ma arvan, et see on pikemate läbirääkimiste küsimus. Komisjon leidis minu meelest üsna üksmeelselt, et laseme selle uue katse n-ö käiku. Siin võib tekkida teisigi probleemide peale selle põhikirjaprobleemi, mis tõenäoliselt küll on probleem, aga tegelikult elus ilmselt ei teki vastasseisu senati ja nõukogu vahel. Mul on tunne, et seaduse menetlemine on kantud üsna kunstlikust hirmust, justkui tekiks nüüd uus kogu, kes hakkab Tartu Ülikooli kuidagi kahjustama või tegema otsuseid, mis ei vasta senati arusaamadele. Ma arvan, et tegelikult hakkab toimuma täiesti korralik koostöö. See probleem, mida ma siin käsitlesin, võib olla puhtjuriidiline, sisuliselt ei kujune see probleemiks.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi, austatud ettekandja, ei ole. Aitäh ettekande eest! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Peeter Tulviste!

Peeter Tulviste

Austatud juhataja! Head kolleegid! Võtsin sõna ainult selleks, et juhtida teie tähelepanu asjaolule, et selles seaduseelnõus on kõne all veel mõned põhimõttelised asjad peale nende, mis on juba kõne all olnud nii praegu siin

saalis kui ka viimastel nädalatel ajakirjanduses.

Nimelt, see on rahvusülikooli seaduse eelnõu. Ma arvan, et tulevikku vaadates ei ole see sugugi vähem tähtis asjaolu kui need asjad, millest juba juttu oli. See kirjakoht, millele tahan tähelepanu juhtida, kõlab niimoodi: "... loob ülikool Eesti kultuuri, eesti keele ja Eesti ajaloo õppe-, teadus- ja arendustegevusega tegelevad professorid." Selle tähtsus pole mitte ainult selles, et tuleb juurde Eesti uurimist mahuliselt, vaid siin lahendatakse üks probleem, mis on viimastel aastatel Euroopas humanitaar- ja sotsiaalteadlaste hulgas vaidluspunktiks olnud. Nimelt on rahvusteadustel peale õppimise, õpetamise ja teadusliku uurimistöö veel üks funktsioon – seesama arendustegevus, mida selles kirjakohtas nimetatakse.

Mida see tähendab? Näiteks seda, et kui meil on tarvis, et kirjutataks Eesti ajalugu (ja igal korralikul riigil peab olema ka enam-vähem ametlik ajalugu, peale kõikide muude), siis kes selle peaks kirjutama? Peaksid kirjutama ülikooli ajaloolased. Neile niisugust tööd ette nähtud ei ole. Nad ei saa selle eest mingisuguseid punkte oma autahvile, publikatsioonipunkte nad ka ei saa, sest pole tegu teaduslike uurimistöödega, teaduslike publikatsioonidega kitsas mõttes. Teiste sõnadega: julgen öelda, et me pakume praegu lahenduse ka sellele probleemile, kuidas hinnata rahvusteadlaste neid ülesandeid, mida ei ole näiteks loodusteadlastel. Ma usun, et see võib olla tulevikus mõnele teisele riigile eeskujuks. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh! Kõnesoove rohkem ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Vaatame läbi seaduseelnõu 858 muudatusettepanekud. Ettepanekuid on kokku 13.

Esimese muudatusettepaneku esitaja on Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Kodu- ja töökorra seaduse § 106 kohaselt see ettepanek hääletamisele ei kuulu. Teise muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Ka see muudatusettepanek saalis hääletamisele ei kuulu. Neljanda muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Viienda muudatusettepane-

ku esitaja on juhtivkomisjon. Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Seitsmes muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka kaheksas, üheksas, kümnes, üheteistkümnes, kaheteistkümnes ja kolmeteistkümnes muudatusettepanek.

Vabariigi Valitsuse algatatud Tartu Ülikooli seaduse ja ülikooliseaduse muutmise seaduse eelnõu 858 teine lugemine on lõpetatud.

7. Investeeringute soodustamise ja vastastikuse kaitse lepingute ratifitseerimise seaduse eelnõu (913 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Jätkame nüüd esimeste lugemistega. Esmalt asume arutama Vabariigi Valitsuse algatatud investeeringute soodustamise ja vastastikuse kaitse lepingute ratifitseerimise seaduse eelnõu. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli välisminister Urmas Paeti!

Urmas Paet

Tere päevast! Valitsus on Riigikogule esitanud eelnõu, millega ratifitseeritakse neli sõlmitud investeeringute soodustamise ja vastastikuse kaitse lepingut. Need on lepingud Maroko, Aserbaidžani, Jordaania ja Moldovaga. Need lepingud põhinevad rahvusvahelises praktikas väljakujunenud tavadel. Investeeringute soodustamise ja kaitse lepingu eesmärk on luua soodsam investeerimiskliima ning tagada mõlema lepingupoole investorite võrdne kohtlemine. Eesmärgi saavutamiseks määrab leping investeerimisega seotud tegevuste tingimused, milleks on maksete vaba ülekandmine, investeeringute võrdne kohtlemine, õiguste üleminek garantiilepingu korral, samuti loob vaidluste lahendamise korra ning reguleerib investeeringute sundvõõrandamist ja sellega kaasneva hüvitise maksmist. Leping loob investoritele soodsad tingimused, kuna tagab nende õigused ja tegutsemisvabaduse mõlema lepingupoole riigis ja kohustab lepingupoold tagama investeeringute täieliku kaitse ja julgeoleku ning mõlema lepingupoole investorite võrdse kohtlemise. Need lepingud jõustuvad 30 päeva möödumisel päevast, mil saadakse diplomaatilisel teel kätte lepingupoolte viimane teade lepingu jõustumiseks vajalike riigiseste nõuete täitmise kohta. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, austatud minister! Küsimusi ei ole. Juhtivkomisjoni ettekande teeb väliskomisjoni liige Ivi Eenmaa. Palun!

Ivi Eenmaa

Proua juhataja! Lugupeetud minister! Väliskomisjoni nimel on hea meel siin seista, sest pärast seda, kui me need lepped ratifitseerime, lisandub rohkem kui 20 riigi loetelusse neli uut riiki, kellega Eestil on sõlmitud investeeringute soodustamise ja vastastikuse kaitse leping. Väliskomisjon arutas eelnõu 24. jaanuaril ja otsustas konsensusega suunata eelnõu täna esimesele lugemisele. Väliskomisjoni seisukoht oli, et eelnõu esimene lugemine tuleb lõpetada. Teine otsus oli teha Riigikogu juhatusel ettepanek, et kui eelnõu 913 esimene lugemine lõpetatakse, siis määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks reede, 11. veebruar 2011 kell 16 ja võtta eelnõu 16. veebruaril 2011 teisele lugemisele. Ma tänan teid! Kas on küsimusi?

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, hea ettekandja! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajatel on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Seaduseelnõu 913 esimene lugemine on lõpetatud. Määrän eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 11. veebruari kell 16.

8. Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu seoses Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse ümberkorraldamisega Riigi Infosüsteemi Ametiks (916 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mida arutama asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu seoses Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse ümberkorraldamisega Riigi Infosüsteemi Ametiks. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Teie ees on seadus, mis näeb ette Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse ümberkorraldamise Riigi Infosüsteemi Ametiks. Põhiline põhjus selle eelnõu siia toomiseks on soov suurendada riigi võimekust küberjulgeoleku tagamisel küberruumis. On fakt, et turvaintsidente ei ole põhimõtteliselt võimalik täielikult välistada. See tähendab, et ühiskonnas peab olema võimekus töötada välja ja võtta piisavaid turvameetmeid, reageerida adekvaatselt mitmesugustele turvaintsidentidele, võtta vajaduse korral vastumeetmeid ja likvideerida tagajärgi. Kuna turvameetmed nõuavad seda rohkem ressursse, mida tõhusamad nad on, siis paratamatult on majanduslikult mõistlik osa turvariske aktsepteerida. Sellest tulenevalt on infosüsteemide ja infovarade omanikul hädavajalik saada sõltumatu hinnang valitud turvameetmete piisavuse kohta. Samuti on elutähtsate teenuste puhul vaja ühiskonnal saada kinnitus, et võetavad meetmed on asjakohased.

Eelnevast tulenevalt on loodaval ametil kanda kolm rolli infoturbe korraldamisel riigis. Need kolm rolli annavad sisu ka kriitilise info infrastruktuuri kaitse organisatsiooni arendamisele 2011. aasta 1. juunil loodava ameti koosseisus. Need rollid võetakse järgmistes valdkondades: esiteks, turvameetmete süsteemi arendamine; teiseks, küberturbe planeerimine, olukorra seiramine (sealhulgas võrgus toimuva jälgimine) ja ennetav tegutsemine ning koostöö avaliku ja erasektoriga; kolmandaks, riikliku järelevalve tegemine hädaolukorra seaduse ja avaliku teabe seaduse kohaselt.

Teine oluline põhjus selle asutuse ümberkorraldamiseks on vajadus suurendada võimekust riigi infosüsteemi kui terviku arengu koordineerimiseks ja koosvõimenõuete täitmise tagamiseks. Avaliku sektori efektiivsus sõltub otseselt riigi infosüsteemist, mis tagab valitsusasutustele kiired menetlus- ja otsustusprotsessid ning võimaldab ühtlasi osutada isikutele efektiivset avalikku teenust. Praeguse küllaltki eesrindliku olukorra on loonud hajusa teenusepõhise riigi infosüsteemi arendamine. Hajusa teenusepõhise riigi infosüsteemi arenduse eeldus omakorda on nii infosüsteemide kui ka organisatsioonide tervikust lähtuv koostöötamise võime ehk koosvõime. Koosvõime

eeldus on kokkulepitud reeglite järgimine riigi infosüsteemi kuuluvate süsteemide arendamisel ja haldamisel. Küllaltki sageli ei arvestata ametiasutustes kokkulepitud reeglitega, kuna nende järgimine pole asutuse lokaalsest vaatest oluline ja reeglite järgimine nõuab lisaressurside panustamist. Samuti on olnud juhtumeid, kus juba infosüsteemi kavandamisel ja projekteerimisel ei arvestata koosvõimet tagavate nõuetega, seda vaatamata sellele, et avaliku teabe seaduse kohaselt kehtestatud andmekogu asutamise või muutmise kooskõlastusel on nõuetega arvestamist deklareeritud.

Eelnevast tulenevalt on ümberkujundataval ametil kanda kolm rolli riigi infosüsteemi arendamise korraldamisel: esiteks, riigi infosüsteemi haldussüsteemi arendamine, sealhulgas haldussüsteemi toetava infosüsteemi arendamine; teiseks, riigi infosüsteemi andmevahetuskivi arendamine ja selle haldamine; kolmandaks, järelevalve riigi infosüsteemi kuuluvate infosüsteemide arendamisele ja haldamisele kehtestatud nõuetest kinnipidamise üle infosüsteemi kogu elutsükli jooksul.

Kavandatud eelnõu on planeeritud jõustada alates 1. juunist 2011. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

On vähemalt üks küsimus. Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea minister! Sellel teemal põhiseaduskomisjonis väga pikalt juttu ei olnud, aga veidi hiljem on huvilised tõstatanud küsimuse, kas neidsamu funktsioone ja ülesandeid, mida see uus, ümberkorraldatav või moodustatav riigiamet peaks hakkama täitma, ei oleks äkki võimalik täita lihtsalt mõne olemasoleva riigiameti ülesannete laiendamise kaudu.

Juhan Parts

Aitäh! Tegelikult me seda teemegi, sest me ei loo uut ametit. Ma veel kord rõhutan: me ei loo uut riigiasutust, vaid me kujundame tegutseva infosüsteemide arenduskeskuse ümber ametiks. Riigikogu otsust ongi vaja selleks, et asutuse staatus muutuks ameti staatuseks. Miks see on vajalik? See on vajalik ühe olulise funktsiooni lisamise tõttu sellele institutsioonile. Nimelt, see on riiklik järelevalve n-ö

kriitilise info infrastruktuuri küberturvalisuse aspektist. Kui me ei lisaks sellist riiklikku järelevalvet, siis tegelikult saaks mitmeid teisi funktsioone täita olemasoleva Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse baasil. Me oleme arutanud mitme Riigikogu liikmega, ka Reformierakonna fraktsiooni inimestega, kas seda järelevalvet ei võiks teha mõni olemasolev asutus, näiteks Tehnilise Järelevalve Amet või mõni teine. Meie käsitus on see, et me peaksime arvestama küberruumi kui teatud ühtset terviklikku fenomeni. Kui me tahame tugevdada oma võimekust intsidentide ärahoidmisel, parema koosvõime arendamisel, sealhulgas on riiklik järelevalve, siis on n-ö kuluökonoomsem ja suure tõenäosusega tulemuslikum, kui seda teeb üks institutsioon. Me ei killustaks järelevalve- ja muid funktsioone olemasolevate ametite vahel. Paljudel seltsimeestel on hirm, lugupeetud härra Linde, kas see ei ole imagoloogiliselt kuidagi vastuolus üldise poliitilise olukorraga, sest uusi ameteid ega asutusi ei tohi moodustada. Jah, olen nõus, me peame ajama seda poliitikat, et pigem peame Eestis ameteid kokku tõmbama, me peame vaatama, et ametnikud töotaksid efektiivselt jne. Selle kõigega olen ma nõus, kuid vajadus selle eelnou järele on tekkinud sellest, et kui me räägime ohtudest või ohutusest, tulenevalt küberruumist ja tulenevalt sellest, et paljud elutähtsad funktsioonid sõltuvad otseselt infosüsteemide ja küberruumi turvalisusest, siis on seda lihtsalt vaja, et ajaga kaasas käia. Olgem ausad, paljuski sai küberturvalisuse väljaarendamine alguse 2007. aasta aprillisündmustest, kui me saime esimese õppetunni. Me saime olemasolevate jõududega kuidagi hakkama. Sellest tulenevalt oleme seda teemat oluliselt edasi arendanud. Tänapäev otsus on Eesti kui küberturvalisuses teatud eeskujuga pakkuma, riske teadvustava ja ajaga kaasas käiva riigi jaoks oluline otsus. Isegi olukorras, kus me peame väga hoolega vaatama, kas kõik ametikohad on vajalikud või mitte, peame paratamatult ajaga kaasas käima ja ennekõike on siin oluline küberruum. Asjad arenevad meil muidu liiga kiiresti eest ära ja liiga palju ohte jääb maandamata.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Hea minister! Kuidas toimub arenduskeskuse töötajate üleminek ameti alluvusse? Kuidas muutub nende töösuhe?

Juhan Parts

Aitäh! Selle kohta on seaduseelnõus eraldi rakendusparagrahv. Kui küsida nende inimeste staatuse kohta, siis on oluline märkida, et ametniku staatuse avaliku teenistuse seaduse mõttes on ainult nendel ametnikel, kes täidavad seda riikliku järelevalve funktsiooni. See on suhteliselt väike arv inimesi. Aga selline on praegu meie õiguslik ruum. Kui me tahame anda riikliku järelevalve funktsiooni ühele riigiasutusele, siis isegi, kui seda järelevalvefunktsiooni täidab ainult 5% kogu töötajaskonnast, peame selle asutuse nimetama ametiks. Samas jääb ka sellel juhul enamik töötajaid töötama ikkagi töölepingu või muu lepingu alusel, nagu töö on seni korraldatud olnud.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud minister! Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ettekande eest ja vastuste eest! Juhtivkomisjoni ettekande teeb põhiseaduskomisjoni liige Ene Kaups. Palun!

Ene Kaups

Lugupeetud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsuse 17. jaanuaril algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu seoses Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse ümberkorraldamisega Riigi Infosüsteemi Ametiks oli põhiseaduskomisjonis arutlusel 24. jaanuaril. Arutelul viibisid lisaks komisjoni liikmetele majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi riigi infosüsteemide osakonna juhataja Margus Püüa.

Minister Parts tutvustas eelnõu sisu ja selle eesmärgi samamoodi, nagu ta äsja siin täiskogule selgitusi jagas. Minister veenis komisjoni liikmeid, et Riigi Infosüsteemi Ameti loomine on olnud pikalt planeeritud ja ettevalmistatud protsess ning seaduseelnõu seadusena jõustumine 1. juunil võimaldab luua uued struktuurid ja inimesed uutele kohtadele kiirustamata üle viia. Edaspidi käsitletakse riigi infosüsteeme ühtse tervikuna, seetõttu on uue ameti nimetus Riigi Infosüsteemi Amet.

Pärast komisjoni arutelu jõudsime konsensussega otsustele teha Riigikogu juhatusele ettepanek võtta seaduseelnõu 916 esimese lugemise arutelu Riigikogu täiskogu s.a 9. veebruari istungi päevakorda, määrata eelnõu põhi-seaduskomisjoni ettekandjaks siinkõneleja, teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ja teha Riigikogu juhatusele ettepanek määrata seaduseelnõu 916 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 11. veebruar kell 16.45. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Seaduseelnõu 916 esimene lugemine on lõpetatud. Määrän eelnõu 916 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 11. veebruari kell 16.45.

9. Kutseõppeasutuse seaduse ja erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu (887 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmise eelnõu on algatanud Vabariigi Valitsus. Tegu on kutseõppeasutuse seaduse ja erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu esimese lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli haridus- ja teadusminister Tõnis Lukase!

Tõnis Lukas

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Eelnõuga tehakse kutseõppeasutuse seadusesse ja erakooliseadusesse muudatused. Need on seotud järkjärgulise üleminekuga kutseõppe õppekavariühmade akrediteerimisele. See tähendab, et me tahame kutseõppes korraldada analoogilist kvaliteedikontrolli süsteemi, nagu see kehtib kõrghariduses. Selleks on vaja teatavat katseplatsdarmi ja katseaega. Paraku tuleb sellele katsetamise perioodile anda aga tegeliku akrediteerimisprotsessi olemus, selleks et koolid, kes osalevad hindamises ja taotlevad akrediteerimist, oleksid kindlad, et kui nad kvaliteedi hindamise protsessist auga välja tulevad, siis seda tulevikus arvestatakse ning lausalise akrediteerimise alates ei pea nad kohe jälle, aasta-kahe pärast uuesti oma pabe-

reid esitama ja samalaadsesse kvaliteedikontrolli ilmuma.

Nii et esimene samm kvaliteedi hindamisel kõrgharidusega analoogilise mudeli sisseesitamisel on valikulise akrediteerimise ehk (praeguses sõnastuses) akrediteerimise pilootvooru läbiviimine majutamise ja toitlustamise ning ehituse ja tsiviilrajatiste õppekavariühmades. Valikuline akrediteerimine on plaanis teha 2011. aasta jooksul ning selles protsessis saavad osaleda nii riigi-, munitsipaal- kui ka erakoolid.

Valikulise akrediteerimise korraldamise ülesanne antakse eelnõuga Eesti Kõrghariduse Kvaliteediagentuurile. Valikulise akrediteerimise käigus annavad eksperdid koolide sisehindamise aruandele tugineva hinnangu õppekavariühmas toimuvale õppe- ja kasvatustegevusele, selle juhtimisele, koostööle huvigruppidega ning õppe jätkusuutlikkusele. Valikulise akrediteerimise tulemuseks on õppekavariühmale antav positiivne või negatiivne hinnang, mille kinnitab haridus- ja teadusminister. Oluline on, et positiivset hinnangut arvestatakse edaspidi koolitusloa taotlemisel kuue aasta jooksul. Negatiivne hinnang ei too kooli jaoks kaasa otseselt negatiivseid tagajärgi, sest tegemist on olnud vabatahtliku protsessiga. Koolitusluba ei tunnistata kohe kehtetuks, kuid akrediteerimise tulemustest lähtumine võimaldab koolil hinnata oma valmisolekut korraliseks akrediteerimiseks, sest tõenäoliselt ka selleni mingi aja jooksul jõutakse. Valikulise akrediteerimise reguleerimine seaduses on vajalik eelkõige selleks, et anda akrediteerimises vabatahtlikult osalevatele koolidele kindlustunne, et protsessi tulemusi edaspidi tunnustatakse. Kuna valikulises akrediteerimises osamine on vabatahtlik, ongi, nagu ma juba ütlesin, oluline tagada, et positiivse otsuse korral pole teatud perioodi jooksul vaja enam samas õppekavariühmas toimuva õppe kvaliteeti tõestada.

Me alustame kutsehariduses ainult kahe õppekavariühmaga, kuid need kaks õppekavariühma on esindatud 25 õppeasutuses. Tegelikult saame niisuguse mastaapse valikuga kogu akrediteerimise korralduse otstarbekust piisavalt hästi hinnata.

Valikuliseks akrediteerimiseks vajalikud vahendid on ette nähtud Euroopa Sotsiaalfondi

kaasrahastatavas kutsehariduse sisulise arendamise programmis.

Eelnõule on ette heidetud, et tegu on ühekordse sündmuse reguleerimisega seaduse tasandil. Samas iseloomustabki erinevaid rakendus- ja üleminekusätteid seaduse põhitekti sätetega võrreldes just erakorralisus, ka ajutisus. See informatsioon, mis kogutakse, on täisvoorude korraldamiseks asendamatu tähtsusega. Valikuline akrediteerimine on just kutsehariduses kvaliteedi tunnustamise süsteemile ülemineku üks esimesi etappe. Sellest tuleneb asjaomase regulatsiooni ühekordsus ja rakenduslikkus. Seda ei pea pidama eelnõu miinuseks. Kui akrediteerimise valikvoor on ühe korra algusest lõpuni läbi viidud, on selle järel tunduvalt lihtsam kehtestada üldist akrediteerimise korda. Tõenäosus, et seadust on vaja kiiresti korrigeerida, on siis väiksem, sest võimalikud puudujäägid on valikvoorus juba välja selgitatud. Aitäh tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, austatud minister! Teile on vähemalt üks küsimus. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Teie kõnest jäi mitmel korral kõlama, et tegemist on ühekordse katsetusega. Ilmselt on see ka põhjus, miks Riigikogu kultuurikomisjon on otsustanud, et see eelnõu ei vääri esimese lugemise lõpetamist. Kas te ministrina ei kaalunud, et võibolla võtaks ise selle seaduseelnõu tagasi, parandaks tehnilise praagi, mis seal on, ja annaks menetluse sellise seaduseelnõu, mis leiaks ka komisjoni toetuse?

Tõnis Lukas

Ei kaalunud. Seda sellepärast, et ega selle Riigikogu koosseisu ajal ei ole enam aega pikalt atra seada. Kui me tahame kutsehariduse akrediteerimisega, milleks valmidus on olemas, alustada sel aastal, siis peab kõrghariduse kvaliteediagentuurile volituse ja koolidele signaali, et neid teste ka tegelikult arvestatakse, andma juba nüüd, kevadel. Selle tõttu ei võtnud me eelnõu tagasi. Eelnõu tugevatest külgedest on võimalik rääkida arutelu käigus. Ma leian, et tugevad küljed on olemas, kvaliteedikontrolli me vajame ka kutsehariduses. Kui ma

oleksin selle eelnõu tagasi võtnud, ei oleks me siin debatinigi jõudnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmer Jõgi, palun!

Helmer Jõgi

Aitäh! Ma sain aru, et minister kutsus üles debatile.

Tõnis Lukas

Just!

Helmer Jõgi

Ma küsisin ka komisjonis, kui suur ja elav huvi on koolidel sellest projektist osavõtmise vastu ja milline on nende ootus, aga nüüd ma küsin natuke teistmoodi ja täiendan oma küsimust: kas koolide huvi selle projekti vastu juhtub kooli omandivormist (riigikoolid, munitsipalkoolid, erakoolid)? Milline on omandivormist lähtuvalt nende huvi selle projekti õnnestumise vastu?

Tõnis Lukas

Aitäh! Minul ei ole sellist statistikat, mil määral ja millistes õppekavagruppides erakoolide, riigikoolide või munitsipalkoolide huvid erinevad. Ma tean, et nendes valdkondades on koole informeeritud. Huvi kvaliteedihindamise vastu, sellise kvaliteedikontrolli vastu, nagu on kõrghariduses, on olemas. Ka kutsete andmise raamkavas me tahame liikuda selle poole, et koolilõpetajad saaksid kooli lõpetamisel teatud kutsestandardi ja et ettevõtjad-tööandjad seda aktsepteeriks. Selleks on vaja, et oleks olemas ka kvaliteedikontroll. Koolid leiavad, et nad saavad sellisest kvaliteedikontrollist argumente ja tööandjate usaldust juurde. Selle tõttu on koolid ootaval seisukohal.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Läheme edasi. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni esimehe Peeter Kreitzbergi!

Peeter Kreitzberg

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Kultuurikomisjon käsitles seda eelnõu oma kahel istungil. Esimesel istungil olid kohal ka

minister Tõnis Lukas ja ministeeriumi osakonajuhataja Andres Pung.

Eelnõu tekitas komisjoni liikmetel terve hulga küsimusi. Andres Pung avas selle eelnõu mõtte ja sisu ning selgitas maksumusega seotut. Mõte on selles, et proovida kõigepealt töötada katse korras välja akrediteerimise süsteem, alates akrediteerimise eesmärkide täpsest sõnastamisest kuni konkreetsete protseduurideni. Euroopa Sotsiaalfondi rahastus on olemas, süsteemi väljatöötamine maksaks 1,2 miljonit krooni ja esimese vooru läbiviimine 2,5 miljonit krooni.

Eelnõu ise on lühike, see koosneb neljast paragrahvist. Kõige tähtsam on see, et 2011. aasta jooksul tahetakse koolides läbi viia akrediteerimise pilootvoor (kasutatakse sellist terminit), mille käigus annavad koolivälised sõltumatud eksperdid õppekavariühmadele sisehindamisele tugineva hinnangu.

Põhilised vaidlused komisjonis käisid selle üle, kas meil on vaja seadust, mis tegelikult ei ava kutsekoolide akrediteerimise olemust, vaid seadustab 3,7 miljoni krooni Euroopa raha kasutamise. Komisjoni liikmed ja ilmselt ka seaduse esitajad ei kujutanud ise ka päris täpselt ette, missugune see akrediteerimine olema hakkab. Seda hakatakse selle seaduse alusel välja töötama. Mailis Reps on küsinud, kas siiski ei oleks võimalik pilootvooruga rakendada määrusega ning siis täispaketiga kohe uue Riigikogu ette tulla. Keegi ei vaidlustanud akrediteerimise vajadust, vaidlused tekkisid ikka selle üle, kas selliseks ühekordseks aktsiooniks sobib seadust teha. Tõenäoliselt ei ole ka kellegi võimalik tuua näidet senisest õiguspraktikast, et seda laadi lahendus oleks olemas.

Teisel komisjoni koosolekul üritasid algatajad sõnastust muuta. Pilootprojekt asendati teise terminiga, mis viitas samuti ühekordsele aktsioonile, sisu jäi samaks. Ikkagi tekkis küsimus, kas ei ole muud juriidilist ressursi, et tagada selle pilootprojekti läbiviimine. Mõni on arvanud, et seda ressursi ei ole, aga komisjoni liikmetele siiski tundus, et ühekordse aktsiooni jaoks ei ole võimalik seadust koostada.

Lõpuks komisjon hääletas. Küsimus oli selline: kes toetab ettepanekut lõpetada esimene lugemine muudetud kujul? (Me muutsime vahepeal eelnõu kuju, aga see ei muutnud sisu.) Poolt oli 2 komisjoni liiget, vastu oli 4 ja

erapooletuid oli 3. Seega on kultuurikomisjoni ettepanek eelnõu tagasi lükata. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, hea ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Aitäh! Hea ettekandja! Selle eelnõu puhul oli tunda kiirustamise märke. Mida te arvate, kui palju selle eelnõu ettevalmistamiseks ministeeriumis aega kulub?

Peeter Kreitzberg

Me komisjonis seda küsimust ei arutanud. Täpselt keegi arvamust ei avaldanud, aga tõenäoliselt on see tehtud väga-väga kiiresti. Jääb mulje, et midagi oli õigel ajal ilmselt ära ununenud. Protsess lükati käima ja siis leiti, et väikest eelnõu katet oleks ka vaja. Ma ei oska seda muud moodi kommenteerida.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 887 tuleks esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 887 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 13 Riigikogu liiget, vastu 40 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust. Tulenevalt sellest jääb eelnõu 887 menetlusse. Esimene lugemine on lõpetatud.

Määrán eelnõu 887 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 16. veebruari kell 18.

Esimene lugemine on lõpetatud ja üheksanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

10. Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (921 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kümnenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene

lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põllumajandusminister Helir-Valdor Seederi!

Helir-Valdor Seeder

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärk on luua Põllumajandusministeeriumile ja sihtasutusele võimalus anda abikavavälist üksikabi riigiabi ja vähese tähtsusega abina. Kehitava seaduse kohaselt saab abikavavälist üksikabi anda Põllumajandusministeerium üksnes riigiabina ning sihtasutus üksikabi anda ei saa. Eelnõu teine eesmärk on laiendada praktikatoetuse taotlejate ringi. Kolmandaks täpsustatakse sätteid, mis reguleerivad põllumajandusliku vähese tähtsusega abi ülemäärade järgimist ja andmete registrisse kandmist.

Üksikabi andmine on lubatud komisjoni riigiabi reeglitega. Eelnõuga luuakse Põllumajandusministeeriumile ja sihtasutusele õiguslik alus, et vajaduse korral seda abi anda. Üksikabi all peetakse silmas erakorralist üksikut toetust, mis on mõeldud konkreetsetele ettevõtetele või tootjate gruppidele, kellel on mingil põhjusel tekkinud vajadus ühekordse abi järele. Üksikabiks liigitub see juhul, kui riigil või selleks volitatud sihtasutusel ei ole olemas ühtegi konkreetset toetusmeedet ehk seaduse mõistes abikava, mida sel juhul kasutada. Samas jälgitakse üksikabi andmise puhul riigiabi või vähese tähtsusega abi reegleid.

Praktikatoetuse taotlejate hulka lisatakse seadusmuudatusega põllumajandustoodete töötlemisega tegelev ettevõtja. Muudatuse eesmärk on anda õpilastele ja üliõpilastele võimalus sooritada praktikat nii põllumajandustootja kui ka põllumajandustoodete töötleja ettevõttes. Probleem on ilmnunud toiduainete tehnoloogia õppekava järgi õppivatele õpilastele ja üliõpilastele praktikakoha leidmisel vastavalt õppekava sisule. Lisaks võib põllumajandusminister kehtestada eelarveaastal praktikatoetuse andmise ning otsustada praktikatoetuseks antavate eelarvevahendite suuruse. Nagu riigiabi saamisel, nii ei teki ka praktikatoetuse saamise õigust, kui selle andmist ei ole eelarveaastal ette nähtud. Praktikatoetus ei ole riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Praktikatoetuse taotlejate ringi laiendamisel on vaja eelnõus

täpsustada ka nõudeid praktika juhendajale, eelkõige põllumajandustoodete töötlemisega tegelevas ettevõttes. Praktika juhendaja peab olema vähemalt kolm aastat töötanud põllumajandustoodete tootmise või põllumajandustoodete töötlemise alal, kusjuures viimase aasta peab ta olema töötanud samas ettevõttes, kus praktikat korraldatakse. Samuti peab juhendajal olema erialane ettevalmistus. Põllumajandustoodete tootmise valdkonna praktika puhul peab juhendajale olema antud põllumajandustootja III kutse.

Eelnõuga sätestatakse, et kui põllumajandusliku vähese tähtsusega abi andja on teatanud PRIA-le kavatsusest abi anda, siis Euroopa Komisjoni kehtestatud Eesti riigi piirmäära järgimiseks võtab PRIA vastuse koostamisel arvesse nii antud põllumajandusliku vähese tähtsusega abi kui ka eelnevalt antud ja kavandatud abisummasid, st ka neid kavandatud summasid, millest on teavitanud varasemad abi andjad. Abi andja võib abi anda juba antud ja kavandatud abisummade ning riigile kehtestatud piirmäära vahe ulatuses, kuid mitte rohkem, kui ta esitatud abi andmise kavatsuses on märkinud.

Eelnõuga tehtava muudatuse kohaselt ei kanta Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse alusel ja korras peetavasse põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse Põllumajandusministeeriumi antud riigiabi andmeid. Vastusena Siseministeeriumi märkusele selgitasime, et muudatus on vajalik, kuna praktikas peab andmete üle arvestust Põllumajandusministeerium, kes koondab andmed ka Euroopa Komisjonile esitatavasse riigiabi aruandesse (näiteks riigieelarve eraldised, abikavavälised üksikabid jmt). PRIA kannab registrisse jätkuvalt andmed PRIA kaudu antavate toetuste kohta.

Seaduse rakendamisega ei kaasne riigile lisakulusid. Seadus jõustub üldises korras. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ka mina ütlen teile suur aitäh! Küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni liikme Jaanus Marrandi!

Jaanus Marrandi

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikogu maaelukomisjon arutas eelnõu 921 oma korralisel istungil 25. jaanuaril s.a. Külalisena oli komisjoni istungil eelnõu sisu tutvustamas Põllumajandusministeeriumi põllumajandusturu korraldamise osakonna juhataja asetäitja Kristel Maidre. Kristel Maidre tutvustas Vabariigi Valitsuse algatatud maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise eelnõu eesmärki ja olulisi muudatusi. Kordan lühidalt üle eelnõu eesmärgid, kuigi minister kirjeldas eelnõu sisu väga põhjalikult. Esiteks on eesmärk luua Põllumajandusministeeriumile ja sihtasutusele võimalus anda abikavavälist üksikabi riigiabi ja vähese tähtsusega abina. Teiseks tahetakse laiendada praktikatoetuse taotlejate ringi. Kolmandaks soovitakse täpsustada sätteid, mis reguleerivad põllumajandusliku vähese tähtsusega abi ülemäärade järgimist ja andmete registrisse kandmist.

Kristel Maidre tutvustas eelnõu punktide kaupa ja vastas komisjoni liikmete küsimustele. Üks küsimus oli näiteks, kui suur on üksikabi piirmäär ja kes otsustab üksikabi andmise. Kristel Maidre selgitas, et vähese tähtsusega abi piirmäär Eesti põllumajandussektorile kokku on 3,5 miljonit eurot, ühele põllumajandustootjale 7500 eurot. Mõlemast piirmäärast kinnipidamist jälgib PRIA. Praegu on vähese tähtsusega abi antud stardiabina töötutele, kes alustavad põllumajandussektoris, ning loomakahjude hüvitamiseks. Abikavaväline üksikabi on mõeldud väga erakorralisteks juhtudeks. Seni ei ole sellise abi järele vajadust olnud. Kuid Euroopa Komisjoni määrused lubavad seda anda ning eelnõus tehtav muudatus annab võimaluse kasutada seda ka Eestis. Üksikabi andmise vajaduse otsustab põllumajandusminister, kui abi andja on Põllumajandusministeerium. Kui abi andja on sihtasutus, siis otsustab seda sihtasutuse nõukogu. Vähese tähtsusega abi andmine on lihtsam, kuna sel puhul ei pea Euroopa Komisjonile abi andmisest eelnevalt teatama. Küll aga tuleb põllumajandusliku vähese tähtsusega abi puhul jälgida 3,5 miljoni ja 7500 euro piirmäärade kinnipidamist. Horisontaalse vähese tähtsusega abi määrase alusel abi andmisel on piirmääraks 200 000 eurot ühe ettevõtte kohta, ajutises määrides on seda suurendatud 500 000 euroni.

Horisontaalne abi on mõeldud mis tahes sektori töötajatele.

Komisjoni istungil otsustati määrata komisjoni ettekandjaks siinesineja, saata eelnõu täiskogule täna esimeseks lugemiseks ja teha täiskogule ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada. Samuti otsustati teha ettepanek määrata eelnõu 921 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 11. veebruar kell 12. Kõik otsused võeti vastu konsensusena.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja! Ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrän eelnõu 921 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 11. veebruari kell 12.

Esimene lugemine on lõpetatud ja kümenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

11. Loomatauditõrje seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (922 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 11. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud loomatauditõrje seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Mul on suur au paluda Riigikogu kõnetooli põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder.

Helir-Valdor Seeder

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Loomatauditõrje seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu on töötatud välja eesmärgiga viia loomatauditõrje seaduse nõuded kooskõlla tänavu märtsist rakenduva Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega nr 1069/2009. Loomsete kõrvalsaaduste uue määruse rakendamisega ei muudeta kehivaid põhimõtteid, vaid pigem selgitatakse, täpsustatakse ja ajakohastatakse juba kasutuses olevaid mõisteid ja nõudeid ning antakse loomsete kõrvalsaaduste käitlemiseks lisavõimalus nende põletamisel kütusena, pöörates tähelepanu loomsetest kõrvalsaadustest saadud toodete käitlemise hügieenile. Säilib ranguse põhimõte, et veterinaarkontrolli kohaselt inim-

toiduks kõlbmatutest loomadest saadud loomsed kõrvalsaadused ega neist valmistatud tooted ei tohi sattuda toidu- ega söödaahelasse. Uue regulatsiooni kohaselt on peamine vastutus ettevõtjal, kes vastutab selle eest, et käitlemine toimuks kooskõlas määruse nõuetega.

Seaduses tehtud muudatuste mõju on suunatud loomade ja inimeste terviseohutuse tagamisele, et vältida ja vähendada loomsetest saadustest, kõrvalsaadustest ja toodetest tulenevaid ohtusid ning kaitsta toidu- ja söödaahela ohutust.

Seoses uue määruse jõustumisega tehakse muudatusi ka teistes seadustes, kus olid viited kehtetuks muutuvale määrusele. Muudetakse loomsete kõrvalsaaduste mõistet. Kui siiani hõlmas see mõiste ka loomsetest kõrvalsaadustest saadud tooteid, siis nüüd peeti vajalikuks kehtestada eraldi mõisted: loomsed kõrvalsaadused ja loomsetest kõrvalsaadustest saadud tooted. Muudatuste kohaselt laieneb ka nende loomataudide ring, mille kohta saab Veterinaar- ja Toiduamet koostada lisaks olemasolevale tõrjeprogrammile täiendavaid loomatauditõrje programme. Need loomataudid on valdavalt samad loomataudid, mida enne 1. jaanuari 2011 uuriti ühtse riikliku loomatauditõrje programmi raames ja mille puhul on loomatervishoiualase olukorra teadmine riigile vajalik, et ta saaks olla usaldusväärne partner teiste riikidega kauplemisel.

Ühtlasi ilmneb sõnaselgelt, et kui Euroopa Liidu õigusaktist tuleneb kohustus töötada välja loomatauditõrje programm, siis peab Veterinaar- ja Toiduamet seda tegema. Uuritavate ja tõrjutavate loomataudide üle saab otsustada Veterinaar- ja Toiduamet, arvestades eeskätt Euroopa Liidu õigusaktide nõudeid ning lähtudes epidemioloogilisest olukorrast, riskianalüüsist ja muudest asjakohastest andmetest, nagu loomatauditõrje tulemusena oodatav kasu põllumajanduse arengule ja selle tulemusena kauplemise elavnemisest saadav kasu riigi majandusele.

Eelnevalt on Veterinaar- ja Toiduameti hinnangul vaja kindlaks määrata taudialane staatus. Veterinaar- ja Toiduamet koostab selliste muude loomataudide kohta tõrjeprogrammid ning planeerib nende rakendamise vajaduse järgmise aasta riigieelarvesse. Muudatuse kohaselt saab võimalikuks jätkata loomatauditõrje programmi rakendamist samas ulatuses

kui enne 1. jaanuari 2011 ehk riigi jaoks jätkuvad samade oluliste loomataudide seire- ja tõrjetegevused loomatauditõrje programmide raames. Järelevalveametniku tehtud ettekirjutuse sätteid täiendatakse aga selliselt, et isik, kellele ettekirjutus tehakse, saaks täpsemalt teada oma õigustest ja kohustustest.

Veterinaar- ja Toiduameti seaduse muutmise seaduse eelnõuga muutub aga isikule lihtsamaks ja arusaadavamaks veterinaar- ja Toiduameti kvaliteedi kohta hinnangu küsimine. Kuna veterinaar- ja Toiduameti kvaliteedi kohta hinnangu andmine jääb üksnes Veterinaar- ja Toiduameti pädevusse (praegu on see ka Põllumajandusministeeriumi pädevuses), väheneb loomaomnike esitatud kaebuste lahendamine eri tasanditel ja ka riigi halduskoormus. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna teid! Küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni esimehe Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Maaelukomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud loomatauditõrje seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 922 oma 25. jaanuari korralisel istungil. Eelnõu algatajat esindas ja selgitusi jagas Põllumajandusministeeriumi toidu- ja veterinaarosakonna juhataja Hendrik Kuusk. Maaelukomisjon jagab algataja seisukohta, et loomatauditõrje seadus ja sellega seonduvad seadused tuleb viia kooskõlla s.a 4. märtsil jõustuva Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega nr 1069/2009. Samuti võtsime teadmiseks info, et nimetatud määruse rakendamisega ei muudeta kehtivaid põhimõtteid, vaid selgitatakse, täpsustatakse ja ajakohastatakse juba kasutuses olevaid mõisteid ja nõudeid, veterinaar- ja Toiduameti kvaliteedi kohta hinnangu küsimise kord muutub aga isiku jaoks lihtsamaks ja arusaadavamaks.

Maaelukomisjon otsustas saata eelnõu 922 Riigikogu täiskogule esimeseks lugemiseks 9. veebruaril 2011 ja teha täiskogule ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada. Teiseks otsustas komisjon teha ettepaneku määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise täht-

ajaks 11. veebruar 2011 kell 12. Mõlemad otsused tehti konsensusega. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja! Ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrän eelnõu 922 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 11. veebruari kell 12.

Esimene lugemine on lõpetatud ja 11. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

12. Kalandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (924 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme, head ametikaaslased, päevakorra 12. punkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud kalandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Kalandusturu korraldamise seaduse muutmise seadus annab lisavõimalused Euroopa Kalandusfondi vahendite suunamiseks kalandussektori arengusse, samuti ajakohastatakse riigiabi andmisega seotud sätteid ning lahendatakse praktika käigus ilmnenud probleeme. Suurima muudatusena luuakse võimalus anda kalanduses tegutsevatele ettevõtetele, eelkõige kalandusfondi vahenditest, lisaks tagastamatule abile ka tagastatavat abi. Tagastatava abi all mõtleme siin näiteks laenu- või garantii-instrumente. Selliste finantsinstrumentide kasutuselevõtu eesmärk on edendada Eestile olulist kalandussektorit neis kalandusvaldkondades, mis ei pruugi oma tegevuseks tavapärasest finantseerimist saada. Seadusega peetakse silmas eelkõige Eestis uusi tegevusvaldkondi, näiteks tegevust alustavaid kalakasvatusi ning innovatsiooniga seotud projekte. Kalanduse arengu seisukohast on oluline finantseerida ka selliseid tegevusi, sest nendest sõltub kalandussektori terviklik konkurentsivõime ja muude kalandustoetuste kasutamine.

Finantsinstrumendi rakendamine loob juurde lisavõimalused kalandusfondi vahendite paremaks ärakasutamiseks. Finantsinstrumendi rakendab tööle Maaelu Edendamise SA, kellega sõlmitakse haldusleping.

Eelnõu täpsustab ka seniseid riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmise reegleid, mis vajavad muutmist Euroopa Liidu õigusaktides toimunud muutustest tulenevalt. Näiteks, et riikliku koolitustoetuse puhul oleks tagatud ergutav efekt, peab taotleja seadusmuudatuse kohaselt esmalt toetust taotlema ja alles heakskiidu saamise järel koolituse läbima.

Seadust täiendatakse lõikega, mis puudutab ühistegevust ehk kalandustoodete tootjate ühendusi (tootjaorganisatsioone). Täiendusega tagatakse, et mängeeglid ühistegevuses jäävad samasuguseks, nagu need on olnud. Nimelt, tootjaorganisatsioonid on tulundusühistud ja algselt nähti tulundusühistuseaduses minimaalseks liikmete arvuks ette viis liiget. Nüüdseks on tulundusühistuseadust muudetud ja tulundusühistu on võimalik moodustada ka kahel liikmel. Siiski leiame, et kalandussektoris on oluline, et ühistegevuses oleks esindatud rohkem kui kahe ettevõtte huvid. Seega on seadust täiendatud lõikega, mille kohaselt peab tootjaorganisatsioonil olema vähemalt viis liiget, nagu see on olnud ka seni.

Samuti täpsustatakse kalandusfondi tehnilise abi kasutamise üle peetava järelevalve korraldust ning kalandusfondi toetuste taotlemise, määramise ja maksmisega seonduvaid punkte ning viiakse need kooskõlla muutunud Euroopa Liidu ja Eesti riigisisese regulatsiooniga. Eelnõu kohaselt hakkab Põllumajandusministeerium lisaks sellele, et kontrollib vastavust tehnilise abiga seotud nõuetele, tegema riiklikku järelevalvet Euroopa Kalandusfondi toetuse saamiseks esitatavatele nõuetele vastavuse, toetuse kasutamise nõuetele vastavuse ning toetuse abil soetatud vara kasutamise nõuetele vastavuse üle. Muudatuse eesmärk on luua võimalused Euroopa Kalandusfondi toetusteks eraldatud vahendite paremaks ja eesmärgipärasemaks kasutamiseks ning projektide paindlikumaks finantseerimiseks. Muudatused tagavad parema arusaamise seaduse nõuetest.

Seaduse rakendamisega ei kaasne lisakulutsi riigieelarve vahenditest. Euroopa Kalandusfondi toetuse saajate tegevuse elluviimise

rahastamist enne töö, teenuse või vara soetamise eest tasumist finantseeritakse riigieelarvest sildfinantseerimise vahenditest. Rahastamismehhanismi alusel väljamakstud summad tasaarvestatakse pärast Euroopa Kalandusfondi toetuste väljamakse otsuse tegemist ning deklaareeritakse seejärel Euroopa Komisjonile kui Euroopa Kalandusfondi vahenditest hüvitatud kulud.

Eelnõu kohta on kooskõlastusringil teinud märkusi Rahandusministeerium ja Justiitsministeerium. Märkusi on arvestatud ning mõlema ministeeriumiga on märkused ja parandused läbi räägitud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! On küsimusi. Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Hea minister! Küsin selle kohta, et kahe osalisega ei saa teha ühistut, et neid osalisi on vaja rohkem. Tulundusühistu loomupärane mõte ei ole mitte huvide esindamine asjana iseeneses, vaid huvide ühetaoline esindamine, mitte esindamine proportsionaalselt kapitaliga, ja ka sellest tulenev hääletuse iseloom. Ma mõõnan, et kaks liiget võib tekitada olukorra, kus patiseis ei võimalda ühistul otsuseid teha. Miks sellest lähtuvalt ei võiks tulundusühistul olla kolm liiget, mis oleks ju loogiline järgmine samm algarvulises, paaritu arvulises mõttes, mitte viis liiget?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Võib kindlasti arutleda selle üle, kas kõige õigem on kaks, kolm, neli või viis. Ka selle seaduseelnõu menetlemise käigus on võimalik selles osas seadust täpsustada. Kuid ma tahan selgitada, et jätkuvalt võib moodustada ka kaheliikmelisi tulundusühistuid. Seda õigust me kuidagi ei piira. Nimelt, me tahame selles seaduses täpsustada, et tootjaorganisatsiooni mõistes abikõlblik saab tootjaorganisatsioon olla ikkagi siis, kui seal on vähemalt viis liiget. See puudutab ainult abikõlblikkust. Me tahame, et kalandusorganisatsioonide majanduslik koostöö oleks laiemal pinnal ja sel juhul oleks organisatsioon abikõlblik. Selles on see mõte. Aga tulundusühistuid võib jätkuvalt moodustada kahe-, kolme- või neljaliik-

melisi. Siin me piirangut ei sea. See puudutab ainult rahastamist ja abikõlblikkust.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Eelnõu seletuskirjas on öeldud, et seaduse eesmärk peaks tagama kalamajandusliku riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmise Euroopa Liidus kehtivate reeglite kohaselt ning samuti parema arusaamise seaduse nõuetest. Meil on juba aastaid olnud nii, et kalandusvaldkond on ära jagatud Keskkonnaministeeriumi ja Põllumajandusministeeriumi vahel. Ega nüüd ei ole ohtu, et Keskkonnaministeerium hakkab teatud paragrahve muutma ja võib tekkida vastuolusid? Viimasel ajal on nii ajakirjanduses avaldatud kui ka teile laekunud avalikke kirju kalurite seltsidelt ja ühingutelt. Kas neid on siin arvestatud?

Helir-Valdor Seeder

Me oleme kõikide ettepanekutega, mis meile on menetluse käigus saadetud, väga põhjalikult tutvunud ja neid arvestanud. Konkreetse eelnõu kontekstis ei ole meil erimeelsusi ka Keskkonnaministeeriumiga. Me oleme saanud kõikides punktides rahulikult läbi rääkida ja saavutanud konsensuse. Küll aga see, et kalandusvaldkond on jagatud kahe ministeeriumi vahel, on jätkuvalt probleem ja arutelu teema, aga see ei puuduta seda seaduseelnõu.

Aseesimees Jüri Ratas

Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Austatud minister! Seaduseelnõus on tootjatele ette nähtud, et nad peavad tagatisena kandma deposiidile niisama suure summa, kui on väljamakse ise. Kas see ei ole väga suur takistus kas või rannakalurite ühistutele, kes on oma külmhooned ehitanud ja kellel on näpud praegu väga põhjas? Nimelt, kalakauplejad ei ole veel isegi 2009. aasta räimeraha neile üle kandnud ja neil ei ole seda tagatist kusagilt võtta. On küll öeldud, et usaldusväärse korral võib tagatisest loobuda, aga usaldusväärsus on ju väga veniv mõiste.

Helir-Valdor Seeder

Selle seaduseelnõu kõige olulisem muudatus ongi olnud just nimelt see, et kaluritele ja ettevõtjatele luuakse rahalisi lisavõimalusi, et nad oleksid võimelised Euroopa Kalandusfondi raha paremini kasutama. Esimesse taotluste vooru esitati hulgaliselt projekte vesiviljeluse, kalakasvatuse kohta ja PRIA kiitis heaks neist 21, kuid heakskiidu saanud projektidest realiseeriti ainult 13. Mitterealiseerimise põhjus on olnud see, et ei leitud piisavalt omavahendeid, ei saadud pangast laenu. Me püüamegi sätestada võimaluse, et Maaelu Edendamise SA saaks pikemaajaliste investeeringute puhul anda n-ö allutatud laenu, otselaenu. See avaks võimaluse, et kui kalandusfondist on saadud rahastamine ja PRIA-st projektile heakskiit, siis MES-i kaudu saab laenuressursi lisatagatiste või muu näol. Samuti peame seaduses sätestama Maaelu Edendamise SA-le siiski ka võimaluse selle laenuressursi tagatise nõuda. Mil määral sihtasutus seda rakendab, see on kindlasti iga projekti ja iga taotleja puhul erinev. Ei ole kohustust kõikide taotluste puhul niimoodi käituda, kuid see võimalus on. Ma arvan, et jättes seadusega Maaelu Edendamise SA-le selle võimaluse, me teeme õigesti.

Aseesimees Jüri Ratas

Mark Soosaar, teine küsimus, palun!

Mark Soosaar

Minu teine küsimus, lugupeetud minister, on võib-olla natuke keerulisem. Ühelt poolt ma küll väga kiidan seda tendentsi, et viimase korilusala ehk kalapüügi asemel hakkab tekki- ma kalakasvatus (peenema nimega öeldes vesiviljelus). Need ajad hakkavad inimkonnal vist mööda saama, kui elatuti metsas vibuga lindude laskmisest ning marjade ja pähklite korjamisest. Siiski teevad väga murelikuks lood eestlaste, eriti rannarahva peamise toidu- aine räimega. Kui see kala on välja püütud, siis see maksab 1 kroon 50 senti. Kogu püügi- valdkond on väga rangelt reguleeritud, kuid kõik, mis edasi juhtub, on reguleerimata. Kui kala jõuab linna turule, siis see maksab juba 15 krooni ehk on läinud kümme korda kallimaks. Mis te arvate, kas Riigikogu järgmine koosseis võiks selle seadusega edasi töötada? Seaduse pealkiri on ju "Kalandusturu korraldamise seadus".

Helir-Valdor Seeder

Peab tunnistama, et see on tõesti väga keeruline küsimus. Kuid ma arvan, nii nagu seni on olnud, et iga järgmine Riigikogu koosseis on olnud parem ja tugevam kui eelmine koosseis, siis tulevikuski on kindlasti nii ja ka seadused muutuvad üha paremaks. Loomulikult saab seda seadust tulevikus täiendada ja täpsustada. Aga probleem on see, et kalur annab oma toodangu väga odavalt ära. Hiljem panustavad töötlemine, logistika, kaubandus oma osa ning tarbijani jõuab kaluri müüdüd väga odav kala suhteliselt kallina. Kalur väga suurt osa tulust endale ei saa. Aga kaubandus ju ei kuulu Põllumajandusministeeriumi valitsemis- alasse. Kaubanduse reguleerimine ja ohjamine on üldse keeruline, juba sellepärast, et Euroopa Liidu üks aluspõhimõtteid on kaupade vaba liikumine üle piiride. Siin Eesti seadustega mingeid väga jõulisi regulatsioone kehtestada ei ole võimalik. Aga eelnõu saab menetlemise käigus kindlasti paremaks teha ja kui järgmisel Riigikogu koosseisul on ideid, siis saab seda seadust täiendada.

Aseesimees Jüri Ratas

Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Kui te siin juba kalandusturгу reguleerima asute, siis tahan öelda, et hiljuti ma olin Peipsi ääres ja seal kohalikud kalamehed (mõni üksik on veel ellu jäänud) väidavad, et seal ostab kala kokku ainult üks teatud kokku- ostja. Ülejäänud, kes üritavad kala kokku osta, võtavad teie kolleegi alluvad ehk keskkonna- inspektorid kohe kinni ja nad saavad trahvi. See kala liigub Pärnusse, sealt Saksamaale. See on vana süsteem, inimesed on ka teada. Ega teie ei ole midagi kuulnud sellisest murest, mis Peipsi ääres valitseb?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kõigepealt sellest, et kaubandust me selle eelnõuga ei reguleeri. Olgugi et eelnõu nimetus on "Kalandusturu korraldamise seaduse eelnõu", aga kaubandust me sellega siiski ei reguleeri. Kuid probleemidest olen ma palju kuulnud, nii seoses kalandusega kui ka kaubandusega. Olen ka nendest probleemidest, millele teie siin viitasite, väga palju kuulnud.

Ka meie poole on nende muredega pöördunud, küll suusõnaliselt, küll kirjalikult. Põhiliselt kuulub see küll Keskkonnaministeeriumi valitsemisalasse, kes minu teada probleemiga tegeleb. Ma ei tea, millist edu nad on saavutanud, aga nad on asjast teadlikud ja tegelevad sellega. Rohkem ma ei oska vastata, sest see kuulub Keskkonnaministeeriumi pädevusse ning puudutab järelevalvet.

Aseesimees Jüri Ratas

Ain Seppik, palun, teine küsimus!

Ain Seppik

Aitäh! Kui seda teemat jätkata, siis Peipsi ääres ma kuulsin, et Keskkonnaministeerium ei taha sellega väga tegelda, sest kui nad Pärnusse jõuavad, siis on seal Keskkonnaministeeriumile väga lähedal seisvad inimesed jne. Kas te sellest olete ka midagi kuulnud või on see valitsusliikmele üllatus?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Sellest ma midagi kuulnud ei ole.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Aitäh! Lugupeetud minister! Nagu näete, järjekordselt tõuseb seoses kalandusega üles probleem Põllumajandusministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumi vahel. Te olete küllaltki pikka aega olnud põllumajandusminister. Kas te olete valmis võtma Keskkonnaministeeriumi kalandust juhtiva osa oma haldusalasse, et panna paika kalandust käsitlev kord?

Helir-Valdor Seeder

Viimasel ajal on Põllumajandusministeeriumile väga palju pakkumisi tehtud, on pakutud kalanduse korraldamist ja on pakutud regionaalministeeriumi ülesandeid, kuigi päriselt regionaalministeeriumi kui sellist ei ole, on aga regionaalministri institutsioon. Me kõige parema meelega võtaksime endale võib-olla Rahandusministeeriumi ülesanded. Aga kui küsimusele tõsiselt vastata, siis, jah, Põllumajandusministeerium on huvitatud sellest, et reformida senist kalamajanduse ja kalanduse korraldust ning seda tuleb teha nii, nagu see on enamikus Euroopa Liidu liikmesriikides, kus

kalamajanduse ja kalanduse korraldamine on täies ulatuses ühe ministeeriumi, põllumajandusministeeriumi valitsemisalas ning ainult järelevalve ja ressursid, st looduses olev kala, on keskkonnaministeeriumi pädevuses. See on õige tööjaotus. Praegu see meil kahjuks nii ei ole. Osa kalandust korraldavast tegevusest on jäänud Keskkonnaministeeriumisse. See ei soodusta ühtset, läbipaistvat riiklikku poliitikat, see raskendab natuke ka selle elluviimist. Ma arvan, et see raskendab tegelikult iseeneest ka järelevalvet. Siin on palju probleeme. See raskendab meil ka suhtlemist Euroopa Komisjoniga, sest kalandusega seonduvaid küsimusi arutatakse eranditult põllumajandusministrite nõukogus, mitte keskkonnaministrite nõukogus. Nii et oleks igati loogiline see valdkond tervikuna viia Põllumajandusministeeriumi valitsemisalasse. Ma olen selle ettepaneku teinud keskkonnaministrile suusõnaliselt ja ka kirjalikult. Me oleme seda teemat osavõtlikult arutanud, aga me ei ole veel otsusteni jõudnud. Ma väga loodan, et järgmine koalitsioon ja järgmine Riigikogu koosseis jõuavad siin reaalse otsusteni.

Aseesimees Jüri Ratas

Mart Jüssi, palun!

Mart Jüssi

Aitäh! Inspireerituna eelmisest küsimusest jätkan ja pakun Põllumajandusministeeriumile veel tööd. Aga küsimus iseenesest on see: kui te olete valmis kalanduse tervikuna võtma oma valitsemisalasse, kas seda võiks laiendada ka kalade elukeskkonnale, eriti just veekogude kvaliteedile? Põllumajandusel on sellele oluline mõju. Kui kalandus ja põllumajandus on ühe ministeeriumi katuse all, siis see ministeerium täielikult või väga suures osas vastutab kalade elupaiga, veekogude olukorra ja selle parandamise eest. Teisest otsast jääks Keskkonnaministeeriumi teha igasugune vooluveekogude hooldus jne.

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Ega Põllumajandusministeerium tööpuuduse üle ei kurda. Ma arvan, et asjad tuleks korraldada nii, et tulemus oleks kõige efektiivsem. Mis veekogusid puudutab, siis ma arvan, et järelevalve ja seire peab igal juhul jääma Keskkonnaministeeriumi pädevusse, muidu

tekiks siin sisuline huvide konflikt. Kui me ise korraldame, ise majandame ja ise teeme enda üle järelevalvet, siis, ma arvan, see ei oleks õige. Võib-olla rahaliselt oleks see isegi mõistlik, aga ma arvan, et sisu poolest see eesmärgipärane kindlasti ei oleks. Me peame seda konflikti vältima. Aga see ei tähenda, et Põllumajandusministeerium ei peaks aitama kaasa veekogude seisu parendamisele. Kõigepealt reostuse vähendamise kaudu, mis puudutab tänapäevast tehnoloogiat, häid puhastusseadmeid, aga ka rahaliste meetmete abil, mis tulenevad ühisest põllumajanduspoliitikast, mis puudutab veekogude korrastamist ja nende seisundi parendamist. Osaliselt me seda praegu teemegi, nii põllumajandustootjatele ja kalandusettevõtetele nõuete kehtestamise kaudu kui ka otsesemalt, keskkonnasõbralike meetmete võtmisega. Me oleme väga rangete keskkonnainõuete seadmisega teinud põllumeeste elu ikka päris keeruliseks. Aga ma arvan, et eesmärk – hea keskkond ja puhas loodus – õigustab seda.

Aseesimees Jüri Ratas

Igor Gräzin, palun!

Igor Gräzin

Kerkis üles küsimus, et kalandus võiks olla ühtedes kätes. Ma toetan kõike seda ja olen täiesti nõus ka sellega, et tõepoolest teeb Põllumajandusministeerium elu väga keeruliseks. Aga probleem on selles, et ta teeb elu keeruliseks ainult Eesti inimestele. Võtame näiteks kaks venda Peipsi ääres. Üks on siinpool ja teine sealpool. Sealpool teostab Vene riik riiklikku sigatsemist Peipsi järvel. Meie peame kvootidest kinni. Üks vend püüdis veel ka detsembris, aga Eesti mees, ka venelane, löödi kaldale. Mis saab ühtsest kalanduspoliitikast meie suhetes Venemaaga? Kas me jääme edasi jobudeks, et kehtestame endale kvoodid ja lubame venelastel teha Peipsi järvel, mida nad tahavad?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Eesti riik saab korraldada eelkõige elu Eesti territooriumil. Me Venemaa territooriumile kahjuks oma õigusaktidega kuidagi ei jõua, ei *de iure* ega *de facto*. Kvooti me ei kehtesta muidugi ainult Eesti enese tarkusest, vaid selle taga on Euroopa Liidu terviklik poliitika, kokkulepped ja Euroopa Liidu õigus-

aktid. Me viime ellu Euroopa Liidu kalanduspoliitikat, kui nii võib öelda. Aga päris n-ö omavoolu Peipsi elu siiski ei lähe. Igal aastal peetakse Venemaaga regulaarselt läbirääkimisi, on komisjon, kes igal aastal püüab kokku leppida kalapüügi korralduse Peipsi järvel kui piirijärvel. Enamikul aastatest on kokkulepped saavutatud. Kokkulepetest kinnipidamine ja järelevalve on hoopis keerulisem küsimus. Siin meil täielikku ülevaadet ei ole, sest meie ei kontrolli ega tea, millal ja mis ulatuses täpselt Vene poolel kala püütakse jne. Selles, kuidas nendest lepingutest kinni peetakse, on ikkagi suur roll usaldusel. Meil ei ole praegu paremat relva kui läbirääkimised ja lepingute sõlmimine. Võib öelda, et olukord ei ole siiski lootusetu. Venemaa jaoks on kalandusalased küsimused niivõrd tähtsad, et need ei kuulu ei põllumajandusministeeriumi ega keskkonnaministeeriumi pädevusse, vaid Venemaal tegeleb kalandusküsimustega peaminister isiklikult.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane Igor Gräzin, teine küsimus, palun!

Igor Gräzin

Ma lihtsalt tahtsin täpsustada: kas ma sain õigesti aru, et meie kalanduspoliitika Peipsil baseerub usaldusel Venemaa vastu?

Helir-Valdor Seeder

Meie kalanduspoliitika Peipsil tugineb eelkõige lepingulisele suhtele Venemaaga, mis on juriidiline alus, aga selle täitmist me praegu ei saa kontrollida. Siin me peame oma partnerit ainult usaldama ja lootma, et ta seda lepingut täidab.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni liikme Rein Aidma!

Rein Aidma

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud minister! Maaelukomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud kalandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 924 teisipäeval, 25. jaanuaril 2011. Osa võtsid

komisjoni kohal olnud liikmed ning Põllumajandusministeeriumi kalamajandusosakonna juhataja Madis Reinup. Härra Reinup andis ülevaate kavandatavate muudatuste sisust, mida ma siinkohal ei korda, kuna minister andis kõnes ja vastustes küsimustele sellest ammen-dava ülevaate.

Madis Reinup vastas komisjoni liikmete küsimustele. Üks neist käsitles uue finants-instrumendi rakendamist. Reinup selgitas, et kuna selle raha kasutamisel on Euroopa Liit seadnud piirangu, et raha kasutatakse ainult kalandussektori jaoks, tagastatud laen aga jääb riigile, siis on riigil kohustus suunata see uues-ti toetusteks või laenudeks väike- või mikro-ettevõtetele. Küll ei ole nõutud, et need peak-sid olema kalandussektori ettevõtted, see jääb riigi otsustada, aga siinkohal on ministeeriumi arusaam, et see raha peaks jääma siiski kalan-dusse, et seda oleks võimalik edaspidi kasuta-da ka näiteks rannapiirkondade toetamiseks. Laenu täpsemad reeglid sätestatakse, nagu juba nimetatud, ministeeriumi ning Maaelu Edendamise SA vahel sõlmitavas halduslepin-gus.

Üks küsimus käsitles eelnõu jõustumist esi-algse teksti kohaselt. Kirja pandud on siin 1. märts. Kahe lugemise vahel tuleb seda täht-aega ilmselt edasi lükata. Kahe lugemise vahel see muudatus ka sisse viiakse.

Edasi oli jutuks allutatud laenu tagasimakse ning väljatöötatavate edasiste alusaktide spet-siifika. Täpsemad laenuskeemid ei ole veel kindlaks määratud, kuid need töötatakse koos-töös Maaelu Edendamise SA-ga edaspidi välja. Seda mehhanismi on härra Reinup valmis maaelukomisjonile tutvustama.

Otsustati määrata kalandusturu korralda-mise seaduse muutmise seaduse eelnõu 924 komisjoni ettekandjaks komisjoni liige Rein Aidma, saata eelnõu Riigikogu täiskogule esi-meseks lugemiseks 9. veebruaril 2011, teha täiskogule ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ja teha ettepanek määrata eelnõu 924 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 11. veebruar 2011 kell 12. Otsused võeti vastu konsensusena. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekand-jale küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas fraktsioo-nide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimissoove ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 924 esimene luge-mine lõpetada. Määrati eelnõu 924 muudatus-ettepanekute esitamise tähtajaks s.a 11. veeb-ruari kell 12. Esimene lugemine on lõpetatud ja 12. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpe-tatud.

Head ametikaaslased! Täna istung on lõppenud. Soovin teile jõudu ja edu teie töös!

Istungi lõpp kell 16.04.

Istungi kestus 3 tundi ja 4 minutit.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 10. veebruar 2011

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu (787 SE) kolmas lugemine

2. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (879 SE) kolmas lugemine

3. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (904 SE) kolmas lugemine

4. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Eesti vastus Euroopa väljakutsetele" arutelu

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Austatud Riigikogu! Austatud minister! Head istungi jälgijad! Alustame Riigikogu täiskogu IX istungjärgu neljanda töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Arvo Sarapuu, palun teid Riigikogu kõnetooli!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Annan Keskerakonna fraktsiooni, Ester Tuiksoo ja Mai Treiali nimel üle teeseaduse § 16 muutmise seaduse eelnõu. Praegu on igal juhul vaja teede olukorda parandada. Te sõidate iga päev ja näete, mis teedel toimub. Kohalike teede korrashoid on omavalitsuse oluline ülesanne. Kuni 2009. aasta 1. märtsini kehtinud teeseaduses oli sätestatud, et kohalike teede investeringuteks eraldatakse vähemalt 10% riigieelarves tehoiu rahastamiseks ettenähtud summast. Riigi 2009. aasta lisaeelarvega ja sellega seonduvate seaduste muutmise seadusega muudeti teeseaduse § 16 lõiget 3 ning kaotati see seni sätestatud nõue. Seadusmuudatus annab kohalikule omavalitsusele kindluse, et järgmiste aastate riigieelarvetes

suurendatakse kohalikele omavalitsustele laekuvat teehooldusvahendite osa ja eraldatakse vähemalt 15% riigieelarves kütuseaktsiisist tehoiu rahastamiseks ettenähtud rahast. Eriti oluline on see praegu, kui järjestikused lumehõhked talved on suurendanud teehoolduseks kuluvaid vahendeid. Me oleme omavalitsusi küsitlenud. Olukord on väga tõsine. Ma eeldan, et selle eelnõu menetlemisest võtavad kõik Riigikogu liikmed osa suurima tähelepanuga. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole. Olen Riigikogu juhatusel vastu võtnud ühe eelnõu. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt otsustab Riigikogu juhatus selle edasise menetlemise.

Head ametikaaslased! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 75 Riigikogu liiget, puudub 26.

1. Kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu (787 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame tänase päevakorra punktide menetlemist. Head ametikaaslased! Liiga suur lärm on saalis, ma palun olla vaiksemalt! Läheme esimese päevakorrapunkti juurde, milleks on sotsiaalkomisjoni algatatud kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 787. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 79 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Sotsiaalkomisjoni algatatud kunstliku viljastamise ja embrüokaitse sea-

duse § 5 muutmise seaduse eelnõu 787 on seadusena vastu võetud. (Tabel 5.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (879 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme teise päevakorrapunkti juurde, milleks on sotsiaalkomisjoni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Võime minna lõpphääletamise ettevalmistamise juurde.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 879. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 78 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Sotsiaalkomisjoni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 879 on seadusena vastu võetud. (Tabel 6.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

3. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (904 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 904. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Veenva enamusega (poolt 77 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole) on Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 904 seadusena vastu võetud. (Tabel 7.)

Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

4. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Eesti vastus Euroopa väljakutsetele" arutelu

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Oleme jõudnud neljanda päevakorrapunkti juurde, milleks on olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Eesti vastus Euroopa väljakutsetele" arutelu. Enne kui me asume selle arutelu juurde, lubage teile lühidalt tutvustada arutelu korda. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 153 kohaselt määras juhatus Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepanekul selle olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutamiseks järgmise korra. Esiteks on majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts ettekanne (kuni 15 minutit), järgnevad küsimused ja vastused (kuni 20 minutit). Teiseks, Riigikogu liikme Mart Nuti ettekanne (kuni 15 minutit), järgnevad küsimused ja vastused (kuni 20 minutit). Kolmandaks, Eesti Pärimusmuusika Keskuse juhataja Ando Kiviberigi ettekanne (kuni 15 minutit), järgnevad küsimused ja vastused (kuni 20 minutit). Head ametikaaslased! Riigikogu liige võib selle päevakorrapunkti raames esitada ühe suulise küsimuse. Pärast seda on läbirääkimiste voor. Me palume, et kõigepealt esineksid fraktsioonide esindajad ja siis Riigikogu liikmed või komisjonide esindajad. Pärast arutelu lõppemist Riigikogu otsust vastu ei võta.

Mul on suur au paluda Riigikogu kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts.

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Daamid ja härrad! Minu alustees on, et Eesti peab oma Euroopa-alast poliitikat kujundades olema realistlik ja pragmaatiline. Majandust, väliskaubandust, siseturgu ja maksundust käsitlevates küsimustes peame keskenduma oma tegelikele huvidele, nende selgitamisele ja kaitsmisele. Eesti huvid majandusvaldkonnas ei saa tuleneda millestki muust kui sellest, millised tingimused on tarvilikud meie majanduse arenguks, millised nõuded ja piirangud on probleemiks Eestis juba

tegutsevatele ettevõtetele ja võimalikele uutele ettevõtetele.

Euroopa Liidu liikmena on meil kahtlemata oma sõna- ja otsustusõigus, kuid ilusa, jõuka ja unistuste Euroopa ülesehitamisel ning selle näo kujundamisel peame esmalt tegelema iseendaga. Meie riigi majanduslik väljakutse on iseenesest lihtne. Me peame saama palju jõukamaks, kui me praegu oleme. Ainuke võimalus selleks on, et majanduskasv peab pikka aega olema Euroopa keskmisest suurem. See on tõsine ülesanne nii Eesti ettevõtjatele kui ka riigile.

Meie huvides on innovaatiline, suure tootlikkusega, eksportiv ja ettevõtlik Eesti. Euroopa Liidu majandusregulatsioon peab pakkuma selle eesmärgi saavutamiseks sobivat keskkonda. Tegelikult on Eesti edule kaasa aitavad elemendid täpselt needsamad, millele peaks tuginema terve Euroopa Liidu konkurentsivõime kasv. Iseasi on aga see, kas riigiti erinevad majanduslikud olud ja huvid võimaldavad alati jõuda optimaalse lahenduseni.

Euroopa Ühenduse järgmise kümnendi prioriteete paika panev strateegia "Euroopa Liit 2020" on seadnud eesmärgiks nutika, kaasava ja jätkusuutliku majanduskasvu saavutamise. Nende eesmärkidega võib Eesti ainult nõustuda. Tõsi, isegi kui väljakutsed on ühised ja jagatud, tulevad mängu teised, riigiti erinevad huvid ja vajadused. Siin on Eestil vaja oma seisukohtades kindel olla, osavalt argumenteerida ning miks mitte ka aktiivse Euroopa tasemel osalemise kaudu teatud valdkondades Euroopa majandusregulatsioonid rohkem meie nägu teha.

Milline peaks olema see Euroopa, mis vastaks Eesti vajadustele kõige paremal moel?

Esiteks, Euroopa peaks olema maailmale avatud ja konkurentsivõimeline. Euroopa Liit on maailma kaubanduslääbirääkimistel üks võimsamaid osapooli. Tegu on valdkonnaga, kus liikmesriigid on oma suveräänsust kõige enam Euroopa Komisjonile üle andnud.

Eesti huvides on see, et meie ettevõtete jaoks ei oleks olemas juurdepääs turgudele mitte ainult Euroopa Liidu sees, vaid ka võimalikult suures hulgas kolmandates riikides. Me toetame vabakaubanduslepete sõlmimist kolmandate riikidega. Soovitud arengute hea näide on siin Euroopa Liidu ja Lõuna-Korea

vahelise vabakaubanduslepingu sõlmimine 2010. aastal.

Euroopa Liit ei tohi ise pöörduda proteksionismi. Kiiresti areneva majandusega riikide esitatud väljakutsed on enamasti igati legitiimsed. Kokkuvõttes kõigi huve kahjustava proteksionismi asemel peab Euroopa Liit uued väljakutsed vastu võtma ja oma konkurentsivõimet parandama. Praktikas tähendab see, et näiteks Hiina tootjaga ei peaks me võistleva mitte hinnas, vaid kvaliteedis. Odavamasse riiki minevat tootmist ei ole mõtet kinni hoida, selle asemel tuleb ise vaeva näha keerulisema ja kallima toodanguni jõudmise nimel.

Eesti huvides on tugev ning teovõimeline Euroopa Liidu välisteenistus. Me toetame ka Venemaa taotlust ühineda Maailma Kaubandusorganisatsiooniga.

Teiseks, Euroopa peab liikmesriike võrdselt kohtlema. Kui meile ei meeldi Euroopa Liidu proteksionism kolmandate riikide suhtes, siis meeldib meile veel vähem proteksionism Euroopa Liidu sees. Eesti on üks tugevamaid toimiva ühisturu pooldajaid ja ühisturu edasiarendajaid.

Eesti huvides on toetada Euroopa Liidu digitaalse ühisturu arengut. Õigupoolest, ühisturg peabki olema digitaalne. Digitaalse ühisturu eeldus on vastav infrastruktuur: interneti kiire levik Euroopas, ühine arusaam elektroonselt identiteedist ja digitaalallkirjade kasutavusest ning tõsiselt võetav lähenemine infoturbele. Ühise turu toimimise tõrked paistavad eriti silma digitaalmaailmas, kus füüsilisi piire teenustele ei ole.

Samas annavad e-lahendused võimaluse muuta ühisturgu paremini toimivaks ka traditsioonilistes majandusvaldkondades. Innovaatilise algatuse edu määrab tihti peale koduturu suurus. Me soovime infotehnoloogilisi võimalusi kasutades liikuda situatsiooni, kus meie innovaatiliste ettevõtete esmane koduturg on üha enam Euroopa, mitte väike Eesti. IT-agentuuri toomine Tallinnasse peab kaasa aitama paremate Euroopa Liidu infosüsteemide loomisele ning see aitab tuleviku infoühiskonna algatustele anda ehk enamgi Eesti nägu, kui seda seni olnud on.

Meid huvitab seegi, et järgmise finantsperioodi vältel ei oleks riikidevahelist diskrimineerimist, näiteks Euroopa Liidu ühises põllu-

majanduspoliitikas. Ka uutest liikmesriikidest pärit põllumehi tuleb kohelda võrdselt teistega.

Loomulikult on Eesti huvides majanduslikult enam mahajäänud riikide järeleaitamine. Seda mitte ainult seetõttu, et praegu me oleme ise need mahajääjad ja saame tänu ühtekuuluvuspoliitikale Euroopa Liidu eelarvest abi, vaid me tahame järeleaitamist jätkata ka tulevikus, kui Eesti ise peab majandusühenduse kesksesse eelarvesse rohkem panustama hakkama.

Eestit huvitab ühisturul kaubanduse ees olevate tökete täielik kaotamine, seda ka teenuste valdkonnas ning palju varjatumates kohtades. Selliseid võimalusi pakub näiteks kutsekvalifikatsioonide piiriülene tunnustamine.

Kolmandaks, Euroopa peab olema bürokraatiavaba. Bürokratia vähendamisest räägitakse palju, seda ka Euroopa tasandil, aga praktikas kipub iga katse bürokraatiat vähendada tooma kaasa selle suurema vohamise. Nii mõnigi bürokraatia vähendamise initsiatiiv on seda hoopis juurde tekitanud.

Millegipärast on Euroopa Liit ja bürokraatia muutumas sünonüümideks. Tõepoolest, näiteks euroraha jagamine ja sellega kaasnev aruandlus on bürokraatlikud protsessid ning kahjuks peavad sellest paberite kuhjast ennast läbi murdma ka need ettevõtted, kes soovivad ettevõtlustoetust.

Mis võiks olla rohi bürokraatia vohamise vastu? Üldises plaanis on toimiv lahendus see, kui jätta reguleerimata kõik, mis tingimata reguleerimist ei vaja. Toetuste jagamise bürokraatlikkuse üle arutledes on küsimus eelkõige selles, et taotletav eesmärk ei jääks asjaajamise koorma varju. Riik peab ettevõtlusele mõeldud toetusmeetmeid kehtestama seetõttu väga valikuliselt, keskendudes vaid kõige olulisematele kitsaskohtadele. Maksumaksja raha kasutamisel on kontrollitavus ja läbipaistvus väga tähtsad, kuid igal kulutusel on lõpuks sisuline eesmärk, miks see üldse ette võetakse.

Euroopa Liit on seadnud endale eesmärgiks vähendada ettevõtetele langevat halduskoormust 20%. Tegu on vajaliku eesmärgiga, mis tähendab seda, et riik peab oma avalikud teenused muutma klientidele lihtsamini kasutatavaks. Majandusministeeriumi kodulehel on kõigil huvilistel võimalus halduskoormuse kalkulaatori abil seda koormust mõõta. Lihtne kalkulaator võimaldab ametnikel ja teistel hu-

vilistel arvutada, kui suurt ajalist ja sellest tulenevat rahalist kulu eri toimingud nende tegijatele põhjustavad.

Tarvis on tegelda uute õigusaktide mõjude hindamisega, seda enam, et meie õiguskord on juba mõnda aega olnud üsna terviklik ja õigusloome maht on vähenenud, mis võimaldab rohkem tegelda kvaliteediga.

Neljandaks, Eesti huvides on maailmaga hästi ühendatud Euroopa. Euroopa ei saa olla maailmale avatud, kui me ei ole maailmaga ühendatud. Euroopa ei saa oma liikmesriike võrdselt kohelda, kui mõni liikmesriik on raskesti ligipääsetav.

Eesti huvides on parema taristu väljaehitamine nii Euroopa Liidu sees kui ka Euroopa Liidu ja kolmandate riikide vahel.

Aastatagune tuhapilv näitas, kui haavatavad me oleme juhul, kui lennuliiklus ei toimi. Meie jaoks on olulised nii Rail Baltica kui ka paremad teed. Euroopa Liit peab olema hästi ühendatud ka näiteks Venemaaga. Idaühenduste väljaehitamine peaks olema üks Euroopa Liidu prioriteete.

Eestit huvitavad ka paremad lennuühendused. Euroopa Liidu teha on siin avatud taeva lepingute sõlmimine kolmandate partneritega, samuti võrdse kohtlemise nõudmine näiteks Venemaalt ülelendude osas.

Viiendaks, Eesti huvides on liidusisest konkurentsi salliv Euroopa. Üks valdkond, kus minu seisukoht jääb kindlasti erinevaks n-ö tuumik-Euroopa nägemusest, on see, kuivõrd on lubatud liidusisene maksukonkurentts ja erinevused sotsiaalpoliitikas. Ma ei arva, et Euroopa Liit peaks liikuma ühtsete maksude poole. Oma selge väärtus on sellel, et Eestis on maksunõustaja vähe levinud amet ning nii inimesed kui ka ettevõtted saavad maksudeklaratsioone esitada vaid mõne hiireklõpsuga.

Kui Euroopa Liidu riikide maksupoliitikate ühtlustamine tähendaks kõigis riikides meil kasutatavaga sarnase maksusüsteemi sisseseadmist, siis poleks põhjust seda peljata. Paraku ei ole see reaalne ning tõenäoliselt jääks peale mõni Lääne- või Lõuna-Euroopa maksuskeem.

Eesti majandus ei ole veel nii tugev ega Eesti ettevõtted nii suured, et nad suurema maksukoormusega hakkama saaksid. Olen siinkohal nõus Danske Banki analüütiku Lars Christenseniga, kes ütles, et kui Eesti tahab

vaeseks jäädagi, siis parim retsept selleks on kehtestada kulukas heaolusüsteem enne jõukaks saamist.

Maksukonkurentsi lubamise või ühtlustamisega seonduv teema on riikide võlaprobleemide lahendamine. Selleks mõeldud stabiliseerimisfondis osalemine on euroala riikide jaoks olnud põhimõtteline ja oluline samm, mis on astunud suurema kahju ärahoidmiseks. Iseküsimus on aga see, mida see tähendab kaugemat tulevikku silmas pidades. Tulekahju puhkedes on esmane reaktsioon see ära kustutada. Konservatiivset eelarvepoliitikat ajavate riikide jaoks, nagu ka Eesti seda on, on tähtis see, kuidas selliseid võlaprobleeme edaspidi vältida kavatsetakse. Solidaarne kinnimaksmine ei aita iseenesest kaasa nende probleemide korrumise vältimisele, võimalik, et isegi vastupidi.

Kuuendaks, Eesti huvides on mõistlikke otsuseid tegev Euroopa. Energeetika ja rohemaajandus on Euroopa Liidu ühed populaarsemad "uued" teemad. Loogika ütleb, et rakendades Euroopa Liidus rangemaid keskkonnanõudeid, paneme küll oma ettevõtteid ajutiselt viletsamasse olukorda kui väljaspool majandusühendust tegutsevad ettevõtteid, kuid lõpuks tasub see ära. Me hoiame looduse puhtamana ning ettevõtteid tegelevad usinasti innovaatiliste lahenduste ja toodete väljatöötamisega, mis annavad neile hiljem globaalsel turul konkurentsielise.

Ma ei ütle, et see loogika ei pea paika, küll aga arvan, et kui näiteks tsemenditehas lõpetab liialt karmide reeglite pärast Euroopa Liidus tootmise ja viib oma tehase Venemaale, siis me ekspordime töökohti, aga impordime ikkagi üle piiri ka meie juurde jõudvat keskkonnanõudeid ning peame seni siin valmistatud hakama väljast sisse ostma.

Kliimapolitiitika elluviimisel peame endale aru andma ka selle varjukülgedest. Süsinikuleke on probleem, millega tuleb senisest märksa tõsisemalt tegelda. Kõige rohkem mõjutab süsinikuleke elektritootmist. Eesti ja teised Balti riigid on erandlikus positsioonis, kuna ühendused väljaspool Euroopa Liitu asuva elektrisüsteemiga võimaldavad katta peaaegu kogu tarbimise. Kuna Venemaa elektritootjatele ei kehti niisama ranged keskkonna- ja ohutusalased nõuded, siis on meie tootjad selgelt ebavõrdses positsioonis. See aga vähendab

stiimuleid investeerida uutesse tootmisvõimustesse ning seab tõsisesse ohtu varustuskindluse. Selles kontekstis on Eesti jaoks oluline võit läinud nädalal ülemkogu järeldustesse läinud seisukoht, et Euroopa Liit peab tagama võrdse konkurentsi keskkonna kolmandate riikide tootjatega ning võtma selleks meetmeid.

Samamoodi oli oluline ülemkogu järeldus, et energiasaared Euroopa Liidus tuleb kaotada 2015. aastaks ning peavad olema loodud ühendused turgude vahel. See tähendab intensiivset töö jätkamist Balti- ja Põhjamaade turgude ühendamisel ning eeldusi Euroopa Liidu kaasrahastamiseks.

Eesti huvides on ka laiemalt tutvustada meie peamist maavara põlevkivi ning saavutada selle tunnustamine varustuskindluse tagamiseks vajaliku maavarana mitte ainult elektritootmises, vaid ka transpordisektoris. See tähendab eristaatust laiema kliimapolitiitika kontekstis. Olukorras, kus põlevkivivarud maailmas ületavad näiteks naftavarusid enam kui kaks korda, nafta hind tõuseb ning põlevkivivarud on sealjuures suuremalt jaolt kasutatava, on Eesti jaoks siin suur võimalus. Oleme maailmas kõige pikema põlevkivi kasutamise kogemusega riik, kuid kui nafta hind jätkab tõusu, võetakse põlevkivi ilmselt ka mujal peagi suuremas mahus kasutusele. Eestis leiduva kompetentsi arendamise, laialdast kasutamist võimaldavaks tehnoloogiaks vormimise ja selle turustamisega on seega kiire.

"Euroopa Liidu 2020" kliimapolitiitika eesmärkide osas on taastuvenergia kasutuselevõtuks vaja mõistlikku ja pragmaatilist lähenemist. Uute taastuvenergiatootjate turule tulek vähendab meie energiasektori negatiivset keskkonnamõju ja tugevdab konkurentsi, kuid turule tulekuks antavad toetused peavad olema mõistlikud ja tagama vaid põhjendatud tulukuse. Lisaks pakub taastuvenergiadirektiiv võimalust Eesti taastuvenergiabilansi ülejääki teistele riikidele müüa.

Seitsmendaks, Eesti huvides on edumeelne, innovaatiline ja ettevõtlik Euroopa. Jätsin viimaseks meie jaoks vaat et kõige tähtsama teema. Euroopa Liit peab olema innovaatiline ja ettevõtlik selle sõna otseses mõttes. See tähendab suuremat tähelepanu nii ettevõtete teadus- ja arendustegevuse toetamisele kui ka väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete konkurentsi- võimele kaasaaitamist.

Kõik eespool mainitud teemad peavad siia välja jooksuma ja looma tingimused just maailmas edukate ja konkurentsivõimeliste ettevõtete sünniks. Ilma nendeta muutub sõnakõlksuks nii Euroopa Liidu sotsiaalse mudeli säilitamine kui ka majanduskasvu saavutamine. Me saame olla maailmale avatud ja lõigata globaliseerumisest kasu vaid siis, kui me selles protsessis ise aktiivselt osaleme. Euroopa Liit pakub siin välja mitmeid instrumente, milles osalemine ja mille tutvustamine Eesti ettevõtetele on majandusministeeriumi üks ülesanne.

Tugev ja hästi toimiv ühtne turg julgustab Eesti ettevõtjaid veelgi enam laienema väljapoole Eestit, kui edenevad võimalused veelgi lihtsamalt siseneda uutele turgudele. See ühtse ja võrreldamatult suurema turu eelis võimaldab Eesti ettevõtjatel kasutada täiel määral oma potentsiaali, luua rohkem suure lisandväärtusega teenuseid ja tooteid. Eestil on ühtsest turust väga palju võita. Seetõttu me toetame Euroopa Komisjoni samme, millega soovitakse senisest ambitsioonikamalt ühtset Euroopa Liidu siseturgu edasi arendada. Sellel eesmärgil on koostatud ühtse turu akt, mis sisaldab 50 ettepanekut, kuidas kõrvaldada siseturu arengut pärssivad kitsaskohad.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Kas te soovite lõpetamiseks mõni minut lisaajaga?

Juhan Parts

Kui võimalik, siis poolteist minutit.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma loodan, et ma ei lähe vastuollu ei seaduste ega heade ametikaaslastega. Poolteist minutit.

Juhan Parts

Aitäh! Eesti jaoks on oluline ka väikeettevõtluse akt ning sellega seonduv väikese ja keskmise suurusega ettevõtete toetamine, piire ületavate majandusklastrite teke. Läänemere strateegiagi aitab selles valdkonnas oluliselt meie eesmärkide saavutamisele kaasa. Esimesed projektid on juba käima läinud ja Eestigi mitmel pool kaasa löömas.

Meid huvitab Euroopa Liidu patendi võimalikult kiire ellurakendamine. Oleme tüdinenud

vaidlustest, mis keeles seda patenti välja andma peaks.

Eesti peab minema kaasa algatustega tulevikumajanduse arendamiseks. Tehtud tööd Euroopa Kosmoseagentuuriga ühinemisel on juba konkreetsete tellimuste abil aitas mitmel Eesti ettevõttel tungida kosmosetehnoloogiate tulevikuvaldkonda. Eesti on üks tublimaid osalejaid Euroopa Liidu 7. raamprogrammi teadusprojektides.

Kokku võttes: me peame kasutama ära kõik võimalused, osalema aktiivselt algatustes, mis aitavad meid edasi meie enda eesmärkide poole. Lihtne ja loogiline on seda väita, natuke raskem vahel ellu viia. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, austatud minister! Teile on küsimusi. Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Räägime õiglasest palgast. Eestis saavad töötajad valdavalt ebaõiglast palka ning väga suured lõhed on meeste ja naiste palkade vahel, seda naiste kahjuks. Kui inimeste haridustase ei tõuse, ei lisandu ka kallimaid töökohti. Samas on Eestis alarahastatud nii ümber- kui ka täiendusõpe. Minu küsimus ongi sellest valdkonnast: kuidas te kommenteerite, mis oleks Eesti võti, kuidas paremini kasutada haridust, mis annaks paremad majandusarengu tulemused ning mis vastaks tööandjate ootustele ja Eesti vajadustele?

Juhan Parts

Aitäh! Ma ei tahaks öelda, et võti on ainult tasuta kõrgharidus, aga see on kindlasti üks osa sellest. Võti on kindlasti meie laiem usk ja võime realiseerida seda usku haridusse, elukestev õpe ja suurem julgus investeerida meie haridussüsteemi tervikuna.

Aseesimees Jüri Ratas

Raivo Järvi, palun!

Raivo Järvi

Suur tänu! Austatud minister! Minu küsimus on pigem ettevaatav ja võib-olla selles mõttes natuke spekulatiivne, aga siiski. Läänemere strateegia on siiski käima minemas, ehki esialgu tundus see pisut selline, ütleme,

ideede valdkonda kuuluv. Kuidas ministrile tundub, kui reaalne see on ja millise aja jooksul kas või selles regioonis korrastatakse maksumissüsteem? Siiamaani valitseb minu meelest teatud kaos seoses sellega, mis riigile makse maksta, kuidas maksta, mida maksta. Meie oma võõrtöölised või meie inimesed Põhjamaades on seda mitu korda küsinud. Teine asi: kui utoopiline on luua ka n-ö Põhjamaade, liialdatult öeldes, maksuparadiis?

Juhan Parts

Nagu ma ütlesin, meie jõukuse tasemest tulenevad erinevused, mis on siin Läänemere piirkonnas ju ka silmaga nähtavad, jäävad lähikümnendiks kindlasti reaalsuseks. Järelkult jääb reaalsuseks ka see, et riigid või rahvad ja nende esindajad käsitlevad maksu- ja sotsiaalpoliitika lahendusi väga erineval tasemel. Ma ei usu, et suur eesmärk oleks nende ühtlustamine Põhjamaades või laiemalt uuendatud Hansa Liidu idees, mis on ka ju välja käidud. Läänemere strateegia on olnud ühtepidi väga kõlav, nüüdseks on jõutud konkreetsete projektideni. Ma väga loodan, et nende projektide puhul on mõõdetav nähtus ikkagi majandussuhete tihendamise selles regioonis. Seda näitavad ekspordi ja impordi maht, vastastikused investeeringud. Ma loodan, et kõik pühendunud riigid käituvad selles osas tõepoolest nii, nagu deklareeritud. Teisisõnu: me võtame maha kõikvõimalikke bürokraatlikke takistusi ja, mis peamine, loome ka avalikku toetust, ületamiseks psühholoogilisi barjääre, mis tihtipeale on takistuseks ühtsema majandusruumi tekkel väike- ja keskmiste ettevõtete jaoks jne. Ma arvan, et Läänemere piirkonnas on tunduvalt suuremad eeldused kui võib-olla mujal Euroopa regioonides, ületamiseks riikidevahelisi psühholoogilisi barjääre ühtse majandusruumi tekimiseks.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Trapido, palun!

Toomas Trapido

Aitäh! Hea minister! Põlevkivi kohta tahan öelda, et ma loodan, et tulevikus me väärtustame põlevkivi eelkõige sel moel, et müüme seda kivististehuvilistele kõrge hinna eest. Aga mitte selle kohta ei tahtnud ma küsimust esitada. Ühest küljest sa kaitsed ühiseid reegleid

turul ja võitlete proteksionismi vastu, aga teie salt soosid maksukonkurentsi, eelkõige ilmselt Eesti olematut ettevõtte kasumimaksu. Kui kõik selle kasutusele võtaksid, siis see tekitaks Euroopas selge nõiarangi. Seda on väga raske seletada Saksa Bundestagis ja ilmselt kaugemas perspektiivis ka näiteks põhjanaabrite juures. Kuidas sa seda kommenteerid?

Juhan Parts

Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et kui me räägime Eesti maksusüsteemi eelistest, siis oleks lihtsustatud öelda, et selle süsteemi ainuke eelis on väga soodne ettevõtete tulumaksu põhimõte, teisisõnu, investeeringuid soodustav tulumaksusüsteem või ka ühetaoline tulumaks. Ma arvan, et Eesti maksusüsteemi tugevus on tegelikult tema efektiivsus ehk, teisisõnu, erandite vähesus. Kui me midagi maksustame, siis me maksustame, aga me ei loo n-ö erandite labürinti, mille tagajärjel maksuhaldamine, maksude keerukus ja kõik see muudab majanduskeskkonna läbipaistmatuks ning teatud mõttes hoopis soodustab kaudselte proteksionismi. See on tegelikult Eesti maksusüsteemi tugevus. See süsteem on efektiivne võrreldes mitme meist lääne pool oleva riigi maksusüsteemiga. Seda me peaksime ennekõike kaitsma. Jah, efektiivsuse juurde käib see, et meil ei ole n-ö progresseeruvaid astmeid. Selle juurde käib kindlasti see, et see motiveerib majanduskasvu, motiveerib majanduslikku aktiivsust just selles riigis, kus seda väärtust luuakse, mitte ei motiveeri kedagi maksude optimeerimise nimel kuhugi mujale minema.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Vahtre, palun!

Lauri Vahtre

Täna! Austatud ministrihärra! Ma tulen oma küsimusega lihtinimese tasandile natuke lähemale. Seoses eurointegratsiooniga on vägagi käibel arusaam, et Brüssel dikteerib meile banaani kõverust. See on muidugi anekdootlik väljend, aga midagi see näitab. Alles hiljaegu kuulsin ma etteheidet, et Brüsseli nõudel pandi kinni meie väikesed vorstivabrikud. Ma ei tea täpselt, kas see toimus Brüsseli nõudel, ma olen siin natuke kahtlev, sa saad seda täpsustada. Aga üldiselt on ikkagi niimoodi, et üsna palju on neid norme, mis tule-

vad tootjale päris nagu koju kätte. Millised on meie võimalused neile vastu hakata, juhul kui tegemist on eluvõõraste ja rumalate normidega?

Juhan Parts

Aitäh! Ma ei kutsuks üles muutma seda eestlastele omast arusaama, et kokkuleppeid tuleb täita või kokkulepitud reeglitest tuleb kinni pidada. Kindlasti on meil Euroopa normide, reeglite ülevõtmisel olnud ka ülemäärast usinust, mida tuleks võib-olla kuidagi tasakaalustada terve mõistusega. Aga kui me räägime sellisest lihtsa inimese arusaamast, mis paljuki vastab tõe, kui me räägime ülebürokratiseeritusest, reeglite ja normide rägastikust, millel on väga palju erinevaid ajaloolisi ja muid põhjendusi, siis ma usun, et me võiksime selles osas julgeda rohkem häält teha. Eriti nüüd, kui me oleme nende asjade juures päris algusest peale. Igale probleemile või nähtavale murele Euroopas ei ole lahenduseks uus norm. Seda liini me võiksime üritada julgelt ajama hakata. Me oleme siiani võtnud mitmeid algatusi kui lihtsalt algatusi, mille puhul me peame vaatama, ega need algatused meie elu päris n-ö ära ei takista. Aga ma usun, et rohkem peaks küsima, kas neid on tõesti vaja. Teistpidi peaks seda ülemäärast usinust siin Eestis võib-olla tõesti tasakaalustama terve mõistusega.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra juhataja! Hea minister! Mul oli sümpaatne kuulata teie seisukohti põlevkiviteema kohta. Tõesti, me peaksime oma oskusi ja teavet müüma teistele riikidele, aga praegu ei ole see müügistruktuur hästi läbi mõeldud. Kas te ei ole pöördunud tagasi TAK-i idee juurde? Meil teadmisi ja oskusi on, aga need ei ole kontsentreeritud. Nii on raske müüa.

Juhan Parts

Aitäh! Pigem on selle nn TAK-i ehk ühtse põlevkivitehnoloogia arenduskeskuse idee ikkagi olemasoleva tehnoloogia märkimisväärne täiustamine ja edasiarendamine, arvestades keskkonna- ja kõiki muid nõudeid. Mõneti on kahetsusväärne, et praegu selles valdkonnas

tegutsevad ettevõtted ei ole jõudnud mingisugusele ühtsele platvormile. Ühtepidi on see ka põhjendatud. Ma loodan, et me saame selle juurde tagasi pöörduda, et need, kellel tööpoolest on intellektuaalset ja rahalist võimekust põlevkiviga tegelda, leiaksid rohkem ühisosa. Minu kui majandusministri arusaam on see, et tuleb leida ühiseid lähenemisi. Küll on aga oluline, et me kaasaksime põlevkiviga seotud arendustegevusse ka maailma kompetentsi. Meil jääb siin selgelt kompetentsist puudu. Me näeme, milliseid suuri programme tehakse selleks, et vähendada kivisöe puhul süsinikuemissiooni. Sama peaksime tegema põlevkiviga. Siin ei jätku üksikutel Euroopa Liidu riikidel teadmisi, me peame tunduvalt rohkem integreerima ja suurendama efektiivsust, kaasates rohkem tarku päid üle maailma. Ma usun, et see on see võti. Suurima heameelega näeksin suuremat koostööd ka meie põlevkiviga tegelevate ettevõtete, teadlaste ja haritlaste vahel.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid ettekande ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli hea ametikaaslase, Riigikogu liikme Mart Nutti!

Mart Nutt

Austatud härra juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Sellise pealkirja alla nagu "Eesti vastus Euroopa väljakutsetele" võib mahutada kahtlemata väga mitmekülgse debati Eesti tuleviku üle. Võimalik, et igasugune laiaspektriline debatt olekski vajalik. Riigikogu arutelu oleks selliseks debatiks ka igati õige koht. Paraku sunnib ajaraamistik keskenduma konkreetsetele teemadele. Võrreldes ettekandega, mille tegi majandusminister Juhan Parts, lähen ma natuke üldistavamale ja laiemale pinnale. Ma püüan tulevikku silmas pidades vaadelda riigimudelite arengut, mitte niivõrd keskenduda ühele või teisele konkreetsele valdkonnale.

Tahan peatuda Eesti võimalikel valikutel. Oleme viimase seitsme aasta vältel korduvalt otsinud vastust küsimusele, mida peaks Eesti edasi tegema. Oleme Euroopa Liidu ja NATO liikmesriik. Sellega on usutavasti tagatud meie kuulumine ühte maailma suurimasse majandusruumi ja ühisturгу ning maailma võimsaimasse julgeolekukeskkonda. Samas ei arva ilmselt enamik inimesi, et nüüd ongi aeg jääda

loorberitele puhkama, muganduda kõigega, mille Brüssel ja Washington kandikul ette toovad, ja järk-järgult vajuda letargilisse heaoluunne, unustades ajapikku oma juured, keele ja selle, mille nimel me üldse oleme olemas olnud.

Tegelikult on tõsiasi hoopiski see, et ega keegi kandikul meile midagi ette ei kannu. Euroopa Liidus toimub armutu konkurents enda maksmapanemise nimel. Unelejad surutakse ripatsiteks, ääremaaks, kelle sõnaõigus on näiline, kaasajooksmiskohustus aga absoluutne. Sellistes protsessides oleks vale süüdistada Euroopa Liitu. Euroopa Liit on eeskätt liikmesriikide kogum. Jah, tõepoolest üha enam ka iseseisvalt ja enda huvides tegutsev eurobürokraatia. Aga Euroopa Liit on demokraatlik ühendus ja kui asjad arenevad seal meile soovimatus suunas, siis on meil põhjust eeskätt süüdistada ikkagi iseenda loidust.

Juba paar aastakümnet on maailmas räägitud globaliseerumisest. Mida see tähendab? Selle kohta on erinevaid arvamusi. Võimalik, et globaliseerumine ei olegi ajalooliselt võttes midagi uut, vaid lihtsalt üks arengutsükkel, mille käigus osa seoseid muutub universaalseks, osa aga samal ajal marginaliseerub. See selleks. Kindlasti iseloomustavad tänapäeva arengutendentsid, mis asetavad riigid valikute ette. Mitmed nendest valikutest osutuvad küll sundvalikuteks, aga mitte kõik. Ma ei nõustu nendega, kes väidavad, et liikmesriigid on Euroopa Liidus suveräänsuse kaotanud, kuid nõustun, et suveräänsus on teisenenud, muutunud mitmetasandiliseks ja seda on riikide tasandilt delegeeritud päris palju riigiülesele või rahvusvahelisele tasandile. Seega, väide, et Eesti ei saa enam üldse mitte oma tuleviku üle otsustada, on vale, mis lähtub kas asjatundmatusest, nihilismist, ükskõiksusest või loidusest.

Eesti seisab tegelikult üliolulise valiku ees, mis määrab meie arengusuunad lähikümneidateks ja mille puhul vale valik võib osutada hävinguliselt pöördumatuks. See on valik, mil moel Eesti vastab globaliseerumise väljakutsele ehk, teisisõnu, millist arengumudelit hakkab Eesti rakendama. Pakun kolm võimalikku suunda, mille vahel Eestil tuleb valida. Minu väidetes ei peitu vihjeid Eesti praegustele erakondadele, kuna puhast mudelit ei kannu tegelikult ühegi erakonna valimisprogramm. Ütlen etteruttavalt, et need suunad ei ole vastandid

ega isegi mitte puhtad alternatiivid, vaid pigem üksteist mõjutavad tänapäevase ühiskonna arengu jõujooned, kuid nende vahel ilmnevad selged valikuvარიandid. Ma ei tee saladust, millist arengusuunda pean ise Eestile kõige sobivamaks.

Need kolm võimalikku riigimudeli arengusuunda on järgmised. Esiteks äririik, teiseks sotsiaalriik ja kolmandaks rahvusriik. Nimetused on tinglikud ja arusaadavalt kokkuleppepõhised, sellepärast ma põgusalt iseloomustan, mida ma nende all mõtlen.

Äririik on selline riigimudel, mis seab esiplaanile majanduse arengu, efektiivsuse ja konkurentsivõime ning allutab kõik muu ärielsele edukusele. Seega, sotsiaalsfäär on tähtis niivõrd, kuivõrd see tagab tööjõu olemasolu ja selle taastootmise ning elementaarse kodurahu. Sotsiaalne õiglus ei ole äririigi moto. Rahvuskultuuri hindab äririik sedavõrd, kuivõrd see on hädavajalik rahvusliku haritlaskonna rahustamiseks. Rahvusriik võib ju loosungina või põhiseaduse preambulis isegi püsida, kuid siisutu loosungina. Kui efektiivsem on riiki tuua odavat tööjõudu ja hoida palgakuludes kokku, suurendades töötust varasema tööjõu hulgas, siis äririik seda ka teeb.

Suurim takistus hariduse globaliseerumisel on hariduse andmine emakeeles. Äririigi apoloogia on viia kõrgharidus üle maailmas laialdaselt kasutatavale keelele, praegusel juhul inglise keelele, et olla globaalses plaanis konkurentsivõimelisem. Kuigi rahvuskultuuri marginaliseerimisega ei ole veel ükski riik edukaks muutunud, ei soovita sellele tõigale äririigis eriti tähelepanu pöörata, sest pikaajalised investeeringud ning perspektiivne mõtlemine ei ole äririigi tugevad küljed. Klassikaline äririigi näide on kahtlemata Singapur. Ta on edukas, jõukas ja stabiilne. Ta ei ole küll eriti demokraatlik, kuid selle eest on efektiivne. Ta imeb vaesemad riigid tühjaks nende parimast tööjõust, jättes aga kaadri koolitamise nende vaeste riikide õlule. Sotsiaalne kindlustatus on Singapuris teisejärguline, aga vaesemate naaberriikidega võrreldes mitu korda parem. Neli riigikeelt ja väline sallivus kõigi rahvusgruppide suhtes varjab tõsiasja, et maa-alal, kus saja aasta eest olid elanikeks 100% malai rahvad, on nüüdseks elanikest 80% hiinlased. Singapur ei ole tegelikult riik, Singapur on ettevõtte, suurkorporatsioon.

Äririigi arengutee tooks Eestis kaasa järgmised arengud. Esiteks, riigikord muutuks presidentaalseks ja võrdlemisi autokraatlikuks. Riigikogu marginaliseeruks kummitemplist kartulitempliks. Kehtestataks maksimaalsed maksuvabastused ettevõtlusele, minimeeritaks ettevõtlust ahistavat bürokraatiat. Üksikisikute maksukoormust see ilmselt ei alandaks, sest avalikud kulud, nii vähe kui neid ka on, tuleks millegi arvel kinni maksta. Tööjõu sisseränne liberaliseeritaks, kuna see suurendab konkurentsi tööjõuturul ja võimaldab hoida palgakulud madalal. Eesti keel kaotaks asjaajamis- ja teaduskeelena tähtsuse ning muutuks käibekeeleks. Eestlased jääksid tõenäoliselt üsna peatselt arvulisse vähemusse.

Sellises arengus on kahtlemata nii positiivseid kui ka negatiivseid momente. Õnnestumise korral muutub Eesti jõukamaks, kuid äririigi mudel muudab ka Eesti ettevõtteks, jättes samas vastamata küsimusele, kellele seda vaja on. Julgen eeldada, et enamikule eestlastest ei ole seda vaja.

Sotsiaalne riik seab esiplaanile elanike heaolu. Sageli on teisejärguline, mil moel see heaolu saavutatakse. Sotsiaalne riik on ideena humanne, põhiküsimus seisneb selles, kas see on ka teostatav. Kõige keerulisem dilemma sotsiaalses riigis on see, kust leida ressursse sotsiaalkulutuste kasvuks olukorras, kus tulud ja tootlikkus ei tule kulutustele järele. Olukorras, kus sündimus on vähenenud ja rahvastik vananeb, on see küsimus muutunud erakordselt teravaks. Mis oleks lahendus? Kas võõrtööjõu sissetoomine? Eks oleks vist pisut ebaeetiline, kui teiste maade madalapalgalised töötajad peaksid täitma riigikassat, et meile pensioni maksta. Pealegi on see ajutine abinõu. Aja jooksul saavad ka võõrtöolistest pensionärid. Tööpuudus kummitab immigrante rohkem kui põlisrahvastikku. Lastetoetused turgutavad eeskätt immigrantperekondade iivet, kuna traditsiooniliselt lasterohketel, kuid madala kvalifikatsiooniga elanikel on kasulik elada sotsiaaltoetustest ja tööd mitte otsidagi.

Eesti marsib kiirkäigul sotsiaalriikide jälgedes, sest meie põhja- ja läänenaabruses on sotsiaalriigid olnud seni edukad. Kuid kas healu-riik saab jääda püsima?

Eestile tähendaks sotsiaalriigi mudel riigikorra arengut nn korporatiivse osalusdemokraatia suunas, poliitkorrektsuse tähtsustumist

ja kodanikuühiskonna mõju kasvu. See tähendaks üldist maksukoormuse tõusu ja bürokraatia suurenemist, mis mingil hetkel hakkaks pärssima majanduskasvu. See tähendaks odava võõrtööjõu sisserände kiiret suurenemist. Riik satuks mingil hetkel suurtesse raskustesse sellega, mille arvel katta sotsiaalkulutusi. Eesti keele positsioon nõrgeneks, hoolimata püüetest seda administratiivsete vahenditega säilitada. Eestlaste osatähtsus rahvastikus väheneks samuti pidevalt.

Keskne küsimus on, kas Eesti rahvas jaksab sotsiaalriigi rasket koormat kanda ja kas see vastab meie põhiseaduse mõttele, et Eesti riigi üks keskmisemaid eesmärke on eestluse püsijäämine. Rahvusriiki peavad tänapäeval paljud minevikureliktiks. Saja aasta tagune rahvusriik seda ilmselt ongi, kuid rääkides tänapäevast riigist, ei ole mõtet kanda sellele üle XIX sajandi ja XX sajandi alguse rahvusriigi tunnuseid. Tänapäevase rahvusriigi juures on oluline rõhutada, et rahvusriik ei ole sama mis üherahvuseline riik, vaid see on riik, mille prioriteet on rahvuse identiteedi ja kultuuripärandi kaitse. Kas rahvusriik võib olla paljurahvuseline? Šveits ja Belgia seda ju on, esimene on päris edukas, teine on suurte probleemide küüsis. Rahvusriik ei tähenda erinevaid õigusi eri rahvastele, vaid positiivset õigust põlisrahvastele, andes nende kultuuri ja keele arengule lisatagatiseid. Rahvusriik ei ole immigrantidevaenulik, vaid lähtub eeldusest, et põlisrahval on õigus säilitada oma traditsioonid, euroopalikud ja kristlikud väärtused.

Enamik praegusi Euroopa riike on rahvusriigid. Küsimus on selles, kas nad jäävad rahvusriikideks või mitte.

Nagu eespool sai rõhutatud, ei ole äririigi, sotsiaalriigi ja rahvusriigi arengumudelid tingimata vastuolus. Äri, sotsiaalsus ja tänapäevane rahvuslus saavad demokraatliku riigi tingimustes eksisteerida tasakaalus ja harmoonias ning areneda paralleelselt. Kuid need võivad kergesti minna ka tasakaalust välja, kui riiki valitseatakse voluntaristlikult või temast tahtakse arendada kas äriettevõtet või sotsiaalhooldusasutust. Eesti on põhiseaduse järgi tänapäevane rahvusriik, kus kõigil kodanikel, rahvusest sõltumata, on ühesugused õigused ja kohustused. Kuid Eesti põhiseadus näeb ette ka tagatiseid eesti keele ja kultuuri püsijäämiseks. Selleks et Eesti areneks edasi rahvus-

riigina, ei ole vaja põhiseadust muuta. Selleks et Eestist saaks äri- või sotsiaaliik, peame mingil hetkel põhiseadust muutma.

Mida tuleks teha, et Eestis jätkuaks rahvusriiklik arengutee? Eesti peaks jääma selgelt põhiseaduses kajastuvate põhimõtete juurde. See tagaks nii rahvusriikluse kui ka parlamentaarse demokraatia jätkumise. Oluline on eesti keelse kõrghariduse ja teaduse eelisareng. Üleminek ingliskeelsele kõrgharidusele ja teadusele võib olla efektiivne, konkurentsivõimelisem ja ka odavam, kuid eesti keele ja kultuuri tuleviku seisukohalt on sellel laastavad tagajärjed. Oluline on jätkuv lõimumispoliitika, eeskätt haridussüsteemi kaudu, eesmärgiga tugevdada ühiskonnasisest sidusust. Tuleb panustada tööhõivele ja maksimaalselt kasutada kohaliku tööjõu võimalusi. Võõrtööjõud on odavam ja vastab mingi osa ettevõtete hetkehuvidele, kuid see ei vasta kindlasti ühiskonna kui terviku huvidele. Aastakümnete pärast peab sellega kaasnevad sotsiaalkulutused kinni maksma Eesti maksumaksja riigieelarve kaudu, mitte aga ettevõtjad, kes kasumit on saanud. Oluline on konservatiivne immigratsioonipoliitika. Loomulikult peab Eesti täitma oma moraalsed kohustused varjupaigataotlejate ees ja võimaldama perekondadel Eestis ühineda, kui see on põhjendatud. Kuid samas on Eesti kohustatud hoidma demograafilist tasakaalu. Riigis ei tohi lasta tekkida olukorral, kus siseränne ületab lõimumisalase võimekuse. Keegi ei ole õnnelik, kui paarikümne aasta pärast seisame silmitsi getostumisega ja väärtushinnangute poolest sügavalt lõhestatud ühiskonnaga. Konservatiivne rahandus ja liberaalne majandus koos vähese korrupsiooniga ja kontrolliga monopolide üle tagavad kõige paremini turumajanduse toimimise, kuid ühiskond ei pea olema majanduse, vaid majandus ühiskonna teenistuses. Ainult sellisel moel püsib ühiskond tervikuna ja tasakaalustatuna.

Esitatud loetelu ei ole ammendav. Ühiskond on paljutahuline ja kui seda püütakse ülemäära reglementeerida, asendatakse vaba ühiskond vanglaga. Võimalik, et esmakordselt ajaloos oleme silmitsi olukorraga, kus ülipüüdlikkus õigusriigi ehitamisel hakkab piirama vabadust ja demokraatiat. Aga seaduste tootmine konveieril seaduste enda pärast ja plaanitaimise huvides just selleni viibki.

Valed valikud Eesti tuleviku korraldamisel võivad tuua kaasa pöördumatuid arenguid, mille tagajärjel oleme jäädavalt kaotanud võimaluse eesti keele ja kultuuri positsioone säilitada. Sellest said hästi aru okupatsioonivõimud, mõistes, et kui eestlased jäävad vähe-musse oma kodumaal ja eesti lapsed hakkavad võõrkeeles haridust omandama, on võimalused Eesti riigi taastamiseks likvideeritud. Oleks eriti rumal oma kätega teha seda, millega okupatsioonivõimud hakkama ei saanud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan, hea ametikaaslane! Teile on küsimusi. Mari-Ann Kelam, palun!

Mari-Ann Kelam

Suur tänu! Suur tänu ettekandjale suurepärase analüüsi ja üleskutse eest! Ma olin väga liigutatud. Arvan, et see võiks olla koolides kohustuslik lugemine. Aga minu küsimus on järgmine. Sa ei puudutanud oma ettekandes väga ajalugu ega selle teadvustamist ülejäänud maailmale. Naasin just Iisraelist. Ma olin jälle üllatunud, šokeeritud ja hämmingus, nähes, kui vähe teiste riikide parlamendiliikmed teavad Eesti ja muude riikide kannatustest ja probleemidest, mida tekitasid Nõukogude Liidu okupatsioon ja kommunism. Kuidas sa hindad meie seniseid püüdlusi meie ajalugu paremini tutvustada ning mida võiks veel teha selles valdkonnas, et see aitaks kaasa meie rahvusriigi püsimisele?

Mart Nutt

Aitäh! Seda on kindlasti tehtud. Siin on mitu objektiivset põhjust, mis ilmselt on meil lihtsalt vastas ja meie soove takistavad. Üks on meie võimekus, kas me suudame igale adressaadile selgeks teha selle tõe, mida me soovime edasi anda. See nõuab ju ikkagi ressursse. Ma arvan, et tahtmine on olemas, aga ressursid on tihtipeale napid. Kui sellega kaasneb üldine teadmatuse ja vähene huvi Eesti olukorra vastu ning teisest suunast tuleb hoopis teistsugune ja võimsam propaganda, mis väidab hoopis midagi muud, siis me oleme paratamatult nõrgemas positsioonis. Iisraeli puhul me puutume paraku kokku sellega, et Iisrael püüab oma tõde, oma arusaamist maailmas levitada. See, millised on meie probleemid ja meie võimalikud kannatused, jääb lihtsalt selle varju. Tih-

tipeale ei ole küsimus isegi mitte selles, et neid ei mõisteta, vaid neid ei peeta oluliseks. Ma arvan, et Iisraelilt on väga palju õppida selles mõttes, kuidas Iisrael suudab oma probleeme maailmale teadvustada. Võtame need asjad ette ja teeme ligikaudu sedasama. Jah, meie ressursid on väiksemad kui Iisraelil, kümneid, sadu kordi väiksemad, aga ma arvan, et see on iseenesest õige tee.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Me jätkame olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutamist. Andres Herkel, palun!

Andres Herkel

Aitäh! Kuidas me peaksime hindama Lääne-Euroopa riikides, Euroopa Liidu riikides poliitilisel tasandil päris jõuliselt esile tulnud mitmekultuurilisuse kriitikat kantsler Merkelilt ja peaminister Cameronilt ning neid probleeme, mis selle taga on? Ma ei tea, kas mitmekultuurilisus ise on probleem, võib-olla on probleem pigem selle kättesaamatus ja segregatsioon, väärtuste konflikt, mis neis ühiskondades on tekkinud. Siit edasi arutledes: võttes aluseks selle suurepärase analüüsi eespool, mis on õieti nende probleemideni viinud, kas äririigi mudel, sotsiaalriigi mudel või rahvusriigi mudel?

Mart Nutt

Aitäh! Kõigepealt mitmekultuurilisusest. See on ju tegelikult üks kontseptsioon, mis on saanud viimasel kahekümnel aastal Euroopas ja Ameerika Ühendriikides küllalt tugevalt tuult tiibadesse. Sellel on väga mitu põhjust. Üks on kahtlemata see, et selles nähti vähemasti mõni aeg tagasi võimalust leida lahendust pingetele, mis on põlisrahva ja immigrantrahva vahel tekkinud. Seda võimalust nähti tulenevalt sellest võib-olla natukene piibellikust motost, et kui sind lüüakse ühele põsele, siis pööra teine põsk ette. Aga seda motot tingimata ei jaga teistest kultuuridest pärit inimesed, kes virutavad sulle sellele teisele põsele ikka päris valusasti ja uuesti. Selles mõttes kuulub mitmekultuurilisus iseenesest postmodernistlikku arusaama. See on võib-olla kunstimaailmast poliitikasse üle võetud lähene misviis, millel ei ole tegelikult pidepunkte ja millel ei ole mitte mingisugust ühtset süsteemi.

See, et mitmekultuurilisus ei paku ega ole saanud pakkuda mingisugust lahendust Euroopas immigratsiooni tõttu tekkinud pingetele, on ju tegelikult väga loogiline. Ei saagi pakkuda. Kui pidepunkte ei ole, siis see jääb selliseks n-ö uduks, mis võib mõttekonstruktsioonina huvi pakkuda, aga mis iseenesest ei ole lahendus, vaid kabinetivaikuses toimuvate arutelude hea väljendus. Kuidas suhtuda mitmekultuurilisuse kriitikasse? Mina arvan, et see on ülimalt mõistlik. Tegelikult ei alanud mitmekultuurilisuse kriitika (vähemasti suurel rahvusvahelisel tasemel, ma ei räägi väga kitsastest arutelukeskkondadest) üldsegi mitte Merkelist ega mitte möödunud aastal, vaid algas juba 15 aastat tagasi Anthony Giddensist, kes on ise briti leiborist ja oli pikka aega Tony Blairi nõunik. Siis jäi ta hüüdjaks hääleks kõrbes. Mõnes mõttes pääses ta rünnakust enda vastu võib-olla just seetõttu, et ta on ise vasakpoolne. Nüüd, kui parempoolsed poliitikud on sellega välja tulnud, siis neid hekseldatakse kahtlemata tugevamalt. Ma arvan, et me ei peaks mitmekultuurilisust vaatama kui ametlikku, riigi ideoloogiat, me peaksime vaatama seda kui ühte varianti. Kui kriitika on tugevam kui argumendid mitmekultuurilisuse poolt, siis ma arvan, et kriitika on igati teretulnud ja me peame sellest ratsionaalselt lähtuma.

Kolmest riigimudelitest rääkides, kas sa kor-daksid, mida sa täpselt silmas pidasid?

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Üks küsimus korraga. Trivimi Velliste, palun!

Trivimi Velliste

Aitäh, härra aseesimees! Lugupeetud härra ettekandja! Minu küsimus käsitleb ka Euroopa Liidu keelekultuuri ja konkreetset kahte üldtuntud taristuprojekti. Ühte neist nimetatakse Via Balticaks ja teine on nn Rail Baltica. Kuna ladina keel on osa kultuuripärandist, siis on selge, et me võime kasutada ladinakeelset nimetust Via Baltica. Me teame, et ladina keeles on sõnadel grammatiline sugu. Via (tee) on naissoost ja täiendsõna Baltica on ka loomulikult naissoost. Kunagi aga on kusagil leidunud mingisugune ametnik, kes nn *copy-paste*'i abil on leiutanud ka Rail Baltica. Kui ta oleks mõelnud sellele, et inglise keel ja ladina keel on kaks eri keelt, siis ta oleks võib-olla mõel-

nud selle peale, et kui selles keeles oleks sugu ja rail oleks meessoost sõna, siis võiks olla nimetuseks Rail Balticus ...

Aseesimees Jüri Ratas

Palun küsimust!

Trivimi Velliste

... või kui see oleks kesksost sõna, siis Rail Balticum, aga mitte mingil juhul Rail Baltica. Kas Euroopa Liidus on mõni ametnik või ametkond, kes võiks selle keeletõlplusliku vea ära parandada?

Mart Nutt

Aitäh! Alustan lõpust. Ma ei tea, kas selline ametnik või ametkond on olemas, aga transpordivolinik Siim Kallase poole võib sellel teemal kindlasti pöörduda. Ma arvan, et tema haldusalas peaksid need küsimused lahenduse leidma. Ma lahkun seda keeleküsimust natuke teise nurga alt. Teatavasti ei ole ladina keel Euroopa Liidu ametlik keel. Seega, niisuguseid nimetusi nagu Via Baltica või mitmed teisegi, mis põhinevad ladina tüvedel, ei saa võtta kui ühe keele printsiibist lähtumist, vaid kui nimetusi, mis elavad sellist iseeneslikku elu. Inglise keelega on lugu teine. Inglise keel on tõepoolest üks Euroopa Liidu ametlikke keeli. Kui tekib küsimus, kas Rail Baltica on mõistena aktsepteeritav, siis ma võib-olla nõustun sinuga, et kõige korrektsem see lahendus ei ole. Mis soost on sõna rail, seda ma ei oska öelda, sest inglise keele sugude määratlus on teistsugune kui ladina keeles. Kui soovida kasutada raudtee puhul täpselt sama mudelit, mis on Via Baltica puhul, siis peaks olema Ferrovial Baltica. Ferrovial tähendab raudteed, see on ladinakeelne sõna, mis on ka naissoost ja siis grammatilist vastuolu ei teki.

Aseesimees Jüri Ratas

Peep Aru, palun!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Selle kõrgpilotaazi taustal ma küsin lihtsa maainimesena, kas sinu arvates on taunitav või heakskiidetav see, kui eestimaalased Eestimaal saavad kõrgkoolis mõnda eriala õppida võõrkeeles, näiteks inglise või saksa keeles.

Mart Nutt

Aitäh! Ma arvan, et see on heakskiidetav, kui inimesed omandavad väga palju keeli, saavad õppida nendes keeltes ja omandada neid teadmisi, mida emakeeles võimalik saada ei ole. Küsimus ei ole tegelikult selles, mis keeles eestlased võivad õppida. Küsimus on selles, kas Eestis on võimalik omandada kõrgharidust eesti keeles. See on siin võtmeküsimus. Mina lähtuksin siin sellest printsiibist: riigi kohustus on tagada, et emakeelne kõrgharidus Eestis on võimalik, ja iga kodaniku õigus on õppida selles keeles, milles ta õppida soovib.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane Margus Tsahkna, palun!

Margus Tsahkna

Hea ettekandja! Mul on küsimus seoses Euroopa Liidu ja Eesti suhetega, eriti Eesti inimeste ja bürokraatia kohta. Pidevalt räägitakse, et meil on üleregulatsioon. Kui on mingid toimingud või algatused, siis see lennukus, mis Eestil oli 1990. aastate keskpaigas, on kadunud, see vaba vaim tegelikult väga tihti enam ei lenda, vaid takerdub sellisesse bürokraatlikusse ülereguleerimisse. Tavaliselt öeldakse selle kohta, et need on eurodirektiivid, mis meid niimoodi takistavad, seovad ja ahistavad. Mida sa arvad sellest ideest, et Eesti võiks järgmise perioodi jooksul läbi teha ka enda õigusaktide ja määruste revisjoni, et võtta maha bürokraatlikku koormust?

Mart Nutt

Aitäh! Jah, kindlasti. Kõigepealt, kui Euroopa Liidu aktidest rääkida, siis siin on kaks asjaolu, millele tuleb tähelepanu pöörata. Üks on see (see on minu isiklik arvamus), et Euroopa Liit ongi liiga bürokraatlik, Euroopa Liit reguleerib liiga palju küsimusi, mis võiksid kuuluda liikmesriikide pädevusse. Võib-olla kõik ei arva nii, aga mina olen kindlasti sellel seisukohal. Teisest küljest, kahtlemata kasutatakse Euroopa Liitu ja Euroopa Liidu õigusakte ettekäändena, et jätta kas midagi tegemata või teha nii, nagu ei ole meie riigi huvides. Siin oli juttu banaanimõõtmetest ja vorstinormidest. Vabandage! Me oleme kõik Euroopa Liidu liikmesriikides ringi liikunud ja oleme näinud, et mitmel pool ei ole sugugi nii pedantselt juuksekarva lõhki aetud, nagu seda

Eestis tehakse. Ma julgen küll järeldada, et see on lihtsama vastupanu teed minek, mida võib-olla ametnikuhing kasutab selleks, et teha nii, nagu ta soovib, või jätta tegemata see, mida ta tegelikult tegema peaks. Rääkides Eesti õigusaktide revisjonist, ma ei saa salata, et on päris muret tekitav, mis Eesti õigusloomes toimub. Põhiseaduskomisjoni liikmena ma ju näen, et tegelikult ei ole nendest seaduseelnõudest, mis jõuavad meie komisjoni lauale, umbes kahe kolmandiku järele Eesti riigis mitte mingisugust vajadust. Kolme-nelja aasta järel ilmuvad uued seaduste täistekstid, mis, ma saan aru, on ametnikele kasulikud, sest nad saavad nende eest preemiat, palka, tellimusi jne. Aga mida riik sellest võidab, kui võib-olla tuleb teha ainult mingisuguseid pisiparandusi või ei ole vaja mingeid parandusi teha? Tellimused on esitatud, suur töö tehakse ära. Ühest küljest toob see riigile kaasa ebamõistlikku kulu ja teisest küljest reguleeritakse sellega riiki üle. Ma ei tea, kus peaks olema see kese, kus väga selgelt välja öeldaks, et aitab sellest jamast, tegeleme seadusandlusega niipalju, kui selle järele on vajadust. Ministeerium ei pea ise endale tööülesandeid välja mõtlema, vaid neid ülesandeid peavad talle andma ikkagi poliitiliselt valitud kogud, on see siis parlament või valitsus. Ma arvan, et sinna me peame jõudma. Tegelikult ma natuke juba andsin vastuse ära: küllap peaks see koht, kus see välja öeldakse, olema ikkagi parlament, aga enne valimisi see ilmselt midagi enam ei muuda.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane Mart Nutt! Ma tänan teid ettekande ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Eesti Pärimusmuusika Keskuse juhataja Ando Kivibergi!

Ando Kiviberg

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mul on suur rõõm ja au siin teie ees seista. Oma ettekannet ette valmistades keskendusin küsimusele, mis on Eesti Vabariigi olemasolu õiguslik. Ma ei ole tõenäoliselt väga originaalne. Olen lugenud kõikide suuremate erakondade programme, kus seda õigustuse küsimust enneolematul kombel käsitletakse. Peaaegu kõik on kinnitanud, et põhiseaduse preambulis kirjeldatud eesmärk, eesti rahvuse

ja kultuuri säilimise tagamine, on meie jaoks kõige tähtsam. Oli hea võtta see oma ettekande aluseks.

Mina lähtun veendumusest, et maailm on seda huvitavam paik, mida rohkem seal leidub erinevusi, mida rohkem seal leidub looduslike erinevusi, aga ka kultuurilisi erinevusi, erinevaid identiteete. Tuleb tunnistada, et olukorras, kus Eesti on liitunud Euroopa Liiduga ja Euroopa Liit omakorda näib suure mähinaga liikuvat föderaliseerumise suunas, paistab olevat oht, et eesti rahvas ja rahvus võib oma kultuurilise eripära kuidagi kaotada. Ei saa salata, selline päritoluline alaväärsustunne on meie ühiskonnale olnud omane üle saja aasta. Ma tahan öelda, et kõige suuremat ohtu, et me hääbume ja meie kultuur hääbub, põhjustame tegelikult meie ise oma valikute ja oma eelistustega. Tõesti, läbi rahvuse ajaloo või kujunemise ajaloo, ütleme nõnda, on mõjukaim riskirühm olnud meie enda eliit, kes õhtumaiste kultuurirahvastega sarnanemise soovist hakkas kunagi evima kollektiivset piinlikkustunnet oma talupoegliku päritolu ja selle kultuurinähtuste pärast.

Mulle on viimasel ajal suuri elamusi pakkunud mälestusteraamatute lugemine. Näiteks Eesti Päevalehe Kirjastuse välja antud väga marudatest raamatutest, mis kirjeldavad meie rahvuse kujunemise lugu, leiab väga kõnekaid näiteid. Ma ühte kirjeldan. Kunagise Eesti poliitiku, vandeadvokaat Oskar Rütli mälestustes kirjeldatakse, kuidas noored organiseerunud akadeemilised mehed tegid Tartust kaarikuga väljasõitu ja sõitsid linna lähedale kõrtsimajja lõunat sööma. Selles samas kõrtsimajas sattusid olema ka saksa soost korporandid. Eesti soost üliõpilased püüdsid end ontlikult üleval pidada, sest kõrvallauast vaadati ja nõnda edasi. Õhtul sõitsid nad oma troskas kodu poole ja tee ääres oli üks talumees vankriga kraavi sõitnud. Eesti mehed panid uhkelt mööda, sest ega nemad matsile appi ei lähe, nemad on ikka ka härrasrahvas. Põrutasid mööda ja vaatasid üle õla tagasi, mis juhtub. Saksa mehed, kes nende taga olid sõitnud, jäid seisma ja aitasid talumehe kraavist välja. Neil ei olnud piinlik.

Teine näide on ka üsna kujukas. Meie vabariigi algusaastatel, 1920-ndatel, leidis üks tubli entusiast, kes eesti rahvamuusika ja rahvakultuuri talletamiseks hästi palju panustas. Ta oli ise hariduselt küll kunstnik. Tema nimi oli

August Pulst. Ta korraldas üle riigi parimate Eesti muusikute, laulikute ringreise. Muu hulgas jõudis ta Estonia kontserdisaali, kus korraldati heategevuslikku tuluõhtut. Esinema pidiid kunstmuusikute kõrval ka rahvamuusikud. Alguses käis muusikanõukogus äge vaidlus, sest muusikanõukogu, kes koosnes akadeemilise muusika esindajatest, oli üksmeelselt rahvamuusikute vastu, arvati, et kes seda torupillilõrinat kuulata tahab. Kui lõpuks kokku lepiti, et kolmandas osas võivad rahvamuusikud lavale tulla, siis selgus, et kolmas osa osutus kõige populaarsemaks, see oli välja müüdnud ja sealt algas näiteks Torupilli Jussi üleriigiline kuulsus. Veel üks väike seik. Kui Pulst pakkus, et Torupilli Juss, kes oli viimane tõeliselt virtuoosne ja meisterlik eesti torupillikultuuri kandja ning väga osav mängija, võiks hakata andma konservatooriumis meistriklasse, siis see idee naerdi tol ajal küll üpris kõrgilt välja. Nii et eliit panustas meie oma näo lahjenemisse omal ajal üpris tublisti. Ega need nähtused nüüdsekski kadunud ole.

Kui vaadata meie haridusprogrammi, siis humanitaarainete, eelkõige kirjanduse ja muusikaõpetuse alused on tegelikult pärit ajast, kui meie rahvuslik eliit, haritlaskond kujunes. Laps saab teada, et ta on kultuuriliselt eestlane, keskkoolis, kui hakatakse õppima regilaulu aluseid.

Selle kohta, kuidas eneseeitamine võib olla väga piinlik ja naeruväärne, sain üsna värske kogemuse hiljuti Indoneesias Bali saarel, kus kohalik rahvas, kes tundus kõik nagu üks mees olevat koondunud turismijumala teenimise selja taha, püüdis iga hinna eest turistidele meeldida. Bali enda muusikat ja kultuuri sai kuulda ja näha väga vähe, küll aga sai ohtrasti kuulda kõikvõimalikke *reggae*-punte, poppunte ja n-ö *evergreen* poppi, muide, väga osavate kohalike muusikapoiste esituses. Samamoodi oli ka toitudega. Pidi sageli eraldi küsima, kas kohaliku toitu ka proovida saab. See osutus väga maitsvaks, kui selle lõpuks kätte sai. Aga menüüde esilehtedel laiutasid tavaliselt, piinlik öelda, hamburgerid, friikartulid jne. Selles võib oma kaalukas roll olla ka sellel, et turistidest umbes 80% on Austraalia päritoluga.

Aga mis need võimalused võiksid olla? Kuidas me võiksime oma võluva ja eripärase näo säilitada, kuidas olla muu maailma jaoks huvitavad ja ise väärikamad? Eks need lilled

kasva meie oma tagaaias, piltlikult öeldes. Tuleb leida loomulikke viise, kuidas need talupojakultuurist pärit unikaalsed kultuurinähtused lõimida tänapäeva ühiskonnaelukorraldusega, valdavalt küll muidugi urbaniseerunud, linliku elukorraldusega. Samuti tuleb otsida meetodeid, kuidas soodustada maapiirkondade kultuurilist omanäolisust või maapiirkondade tugevate kogukondade, kultuuriliselt omanäoliste kogukondade tegevust, kuidas seda teistele eeskujuks seada ja seda veelgi tugevdada.

Ma rõhutan paikkondlikku eripära. Rahvus on suhteliselt hiljutine, XIX sajandist pärit mõiste. Arvan, et Eesti kultuuriruumina on ju ka mitme paikkondliku kultuuri summa. Me peaksime eripärade eest niisama innukalt ja hästi hoolt kandma, kui me näiteks kanname hoolt oma laulupeo- ja tantsupeokultuuri eest.

Muide, laulupeo ja tantsupeoga paistab meil praegu kõik kenasti ja hästi olevat, selle üle on meil iga viie aasta tagant põhjust kõvasti uhkust tunda. Olen ise kirglik koorilaulja ja mulle väga meeldib laulupidudest osa võtta. Aga ma arvan, et pidada koorilaulu, pillikooride ja tantsuansamblite toetamist või nende tegevuse soodustamist piisavaks selleks, et meie rahvuslik kultuur õitseks, on küllalt lühinägelik. Ma rõhutan, et nende puhul on tegemist ikkagi esinemisele suunatud ehk oma kunsti näitamisele, eksponeerimisele suunatud harjutamis- ja taidlustegevusega. See ei saa olla kõik. Esinemise kõrval on äärmiselt oluline tegelda nende kultuurinähtustega, mis meid omavahel seovad: muusika kui suhtlusvorm, tants kui suhtlusvorm, mitte kui esinemisvorm, vaid kui põhjus kokku saada, ennast hästi ja meeldivalt tunda.

Viimase kümne aasta jooksul on minu arvates samas tekkinud väga häid näiteid meie eliidi n-ö rahvusliku ärkamise kohta. Selles mõttes ei ole pilt üldse hull ja kole. Lootust on kõvasti. Páris paljud moekunstnikud kasutavad oma vahvate kollektsioonide tegemisel rahvuslikke ornamente ja inimesed ostavad suure inunaga näiteks Muhu või Mulgi muustritega tennisepapisid. Ei saa salata, ka Viljandi pärimusmuusika festival evib veidral kombel ikka veel kohati lausa ülemäärast populaarsust. Eriti tore on märkida seda, mida ma ka ise näen, et kõikvõimalikud rahvakultuuri-, pärimusmuusika-, laulu- või käsitöökursused leiavad järjest

rohkem ja innukamaid osavõtjaid. Paistab, et asjad liiguvad selles mõttes heas suunas.

Mis võiksid olla meie ülesanded lähiajal? Ikka seesama asi, et tuleb kasvatada rahvuslikku või paikkondlikku eneseväarikust, usaldust ja lugupidamist esivanemate kultuuripärandi vastu, aga mitte loosungite abil, vaid sisulise tegevuse, hea eeskuju ja kodanikualgatuse korras tekkinud liikumiste abistamise teel. Need on head viisid. Mul on hea meel, et seda on päris palju ka juhtunud. Siin ei ole ette heita ega nuriseda väga midagi. Muidugi saab alati teha paremini.

Ainelise pärandi küsimus on loomulikult samamoodi oluline. Mulle tundub, et ainelise pärandi olukord Eestis on praegu isegi võib-olla nukram kui vaimse pärandi olukord. Märkamatu võivad mingisugused meie maamärkideks kujunenud aktiivse ruumi osad kippuda meie silme alt kaduma. Ajalooline ordulinnuse vare muutub kihvannikuks kümne aastaga, sõbrad, ja pärast me imestame, et oli, aga kuhu ta siis jäi. Kui avariirestaureerimisse õigel ajal ei panustata, siis niimoodi juhtub. Õige aeg on ärgata, lausa viimane aeg on ärgata.

Aga lõpetuseks, et mitte üldsõnaliseks jääda (tahan õndselt teiega ühe laulu laulda, aga seda võib-olla kõige lõpuks), ma sõnastan siin meie eliidi võib-olla kõige lihtsama vahetu ülesande, selle, mida praegu saaks teha. Meie eliidi, sealhulgas valitsejate oluline ülesanne on nüüd, just praegu rahvale näidata, et Euroopa Liidu ja NATO-ga liitumine ning euroalaga ühinemine ei ole Eesti Vabariigi olemasolu õigustust muutnud või kõrvaldanud, vaid need teenivad esmajärjekorras seda põhiseaduse preambulis kirjeldatud eesmärki: tagada rahvuse ja kultuuri säilimine.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Nüüd on teie aeg läbi. Juhatajana ma mõtlen, et see laul oleks siia lõppu sobinud küll, kui aega oleks olnud, aga veel originaalsem oleks olnud üks torupillilugu. Läheme küsimuste juurde. Mart Nutt, palun!

Mart Nutt

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! See Bali saare näide on tegelikult hästi mõtlemapanev. Ma olen väga mitmes piirkonnas sama probleemiga kokku puutunud. Selle kohta võib öelda, et ühest küljest sellist välis-

survet rahvuskultuuri allasurumiseks konkreetses kontekstis ilmselt ei ole (Bali saarel võib seda isegi aeg-ajalt olnud olla, aga see ei ole praegu probleem). Teisest küljest on olemas tellimus rahvuskultuuri järele, aga need, kes seda kultuuri kannavad, ei paku seda, sest nad häbenevad. Mis siin salata, see on ka Eestis probleem olnud. Arvatakse, et välismaalasele jäetakse endast parem mulje, kui üritatakse maksimaalselt välismaalasega sarnaneda, aga mitte oma identiteeti rõhutada. Mul ei ole tegelikult siin head küsimust ja ma arvan, et siin ei ole ka head vastust. Aga mida sellise olukorra vältimiseks võiks teha?

Ando Kiviberg

Seda häbenemist kirjeldab päris hästi ka tõsiasi, et väga paljud Eesti vanemad tahavad oma lastele veidraid nimesid panna, põhjendades, et maailmas nende veidrate nimedega kuidagi paremini läbi lööb. Aga mis siin teha saab? Ikka eeskuju kaudu ja positiivse hõlma- mise abil. Mis riikliku poliitika kujundamisse puutub, siis minu arvates on meil väga hea võimalus, sest meil on olemas rahvusringhääling. Rahvusringhäälingu kaudu, tegelikult ka laiemalt, mitte ainult riikliku, vaid üldse ringhäälingu kaudu saab ju tellida ja suunata eeskuju andvaid programme, indikaatoreid või selliseid majakaid. Ma kasutan kujundlikku keelt, ma loodan, et te saate aru ja ma ei pea hakkama tõlkima. See on üks viis. Aga nagu ma enne ütlesin, tugevaid kohalikke kogukondi tuleks muudele eeskujuks ja rohkem fookusesse seada. Ma pean silmas just kultuurilise identiteediga tugevaid kogukondi väljaspool suurusulaid, neid tuleks toetada, fookusesse ja eeskujuks seada. Hea eeskuju – mina usun seda.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Täna teid selle meeleoluka ettekande eest! Mulle tundub, et see aktiivne periood, kus kõige rohkem oli hinnas euroremont, kiirtoit ja muud sellised asjad, on meil siiski mööda saamas. Inimesed ei häbene oma juuri otsida, ei häbene neid näidata. Pärimusmuusika on moes. Kui ma vaatan seda, mida te teete Vil-

jandis kogu selle rahvaga, kes Pärimusmuusika Aidaga üht- või teistmoodi seotud on, siis see töö on läinud kogu aeg tõusvas joones ja peaks olema kõigile näha. See on Eesti keskus kõige paremas mõttes. Kuidas sulle tundub, kas see tõusev joon võiks jätkuda? Milline on teiste Euroopa riikide kogemus? Kas sellisest esimesest nõksust üle saades jäädakse selle juurde, et jah, me oleme eestlased, jah, need on meie juured ja me teeme seda uhkuse ja auga?

Ando Kiviberg

Lihtne vastus on, et, jah, jätkub tõususuunas. Kui ma õigesti mäletan, siis kunagi oli väga kõva laulupeo kriitik hea sõber Rein Lang, kes arvas, et laulupeod on oma aja ära elanud. See juhtus, ma arvan, umbes 1997. aasta noortepeo ajal. Siis ütles Lennart Meri kõnetoolist avamisel midagi sellist, et laulupidu ei ole moeasi, vaid südameasi. Ma arvan, et pärimuskultuuriga on veelgi sügavamalt samad lood. Südameasi ei ole moeasi, see ei lähe üle.

Aseesimees Jüri Ratas

Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Hea ettekandja! Pärimuskultuur on loomulikult väga oluline, kuidas öelda, mitte isegi ankur, vaid reeper, punkt, millest saab ühele, teisele ja kolmandale poole vaadata ja vajaduse korral selle juurde tagasi tulla. Minu küsimus on pigem selles, kas pärimuskultuuri kõrval või pärimuskultuuri jaoks, õigemini, laiemalt rahvuskultuuri jaoks vajaksime me teie hinnangul mingit väga olulist muutust oma hariduskorralduses. Kui jah, siis milline see olla võiks? Ühiskond, kes peaks oma kultuuri elemente loomulikuna võtma, peaks olema ju suuteline lahendama ka tulevikus meie ees olevaid probleeme, mitte ainult oma päritolu mäletama.

Ando Kiviberg

Aitäh küsimuse eest! Ma puudutasin oma kõnes põgusalt seda teemat ja viitasin meie haridussüsteemi, eelkõige just selle n-ö humanitaarse osa, mis puudutab kirjanduse ja muusika õpetamist, mõnele puudujäägile. Aga olukorras, kus lapse kasvatajaks on lastevanemate asemel muutunud haridusasutus, peaks haridusasutuse roll sellise omakultuurse juurika

tugevdamisel olema oluliselt tugevam, kui see on praegu. Ma arvan, et asjad liiguvad siiski õiges suunas. Ma olen ise käinud Eesti üldhariduskoolides tunde või loengkontserte andmas ja olen järjest rohkem kohanud suhtumist, et tegelikult see initsiatiiv, kuidas täpselt rahvakultuuri või oma identiteedi kasvatamine koolis käima peaks, ei peaks isegi olema kuidagi riiklikult, väga käsu korras lahendatud. Ma arvan, et väga hea tulemus on juba andnud ja annab järjest rohkem õpetajate täienduskoolitus ning õpetajate siiras ja veendunud eeskujuga, kui nad oma paikkondlikku kultuuri tutvustades laste ees esinevad.

Aseesimees Jüri Ratas

Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja! Täna ka enda nimel selle toreda ettekande eest! Mulle meeldis eriti see osa, kui te lõpus selgitasite põhiseaduse preambuli tähtsust. Tuleb tõdeda, et meie kuulumine Euroopa Liitu, NATO-sse ja lõpuks ka eurotsooni tegelikult teenibki meie põhiseaduse preambulis toodud eesmärki. Aga mulle tundub, et on käes täiesti hardaks tegev võimalus. Arutades riiklikult olulist küsimust, esitan ma küsimuse ja vastaja, kui ta soovib, saab oma vastuse esitada lauldes. Millest te tahtsite meile laulda?

Ando Kiviberg

Väga hea. Ma sain aru, et tohib esineda laulvormis.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma siiski arvan, et säilitame täiskogu vääriskuse ja teeme sõnavormis. Mart Laar! Kas teil on protseduuriline küsimus? Palun vajutage klahvile "Sõna"!

Mart Laar

Aitäh! Selle kohta ei ole kindlasti ühtegi keeldu, et küsimusele ei tohi lauldes vastata. Kuna küsimus esitati konkreetset, siis ma palun ja loodan, et Riigikogu kodukorra kohaselt vastaja seda ka teeks.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane Mart Laar! Teil on täiesti õigus. Loomulikult võib ka lauldes vastata.

Veel ilusam oleks, kui te tuleksite ka siia Riigikogu ette ja teeksite seda koos. Aga Lauri Vahtre, teil on ka protseduuriline küsimus. Palun!

Lauri Vahtre

Mul on ajaloolasena protseduuriline märkus. Sellest puldist on juba üks kõne lauldes esitatud, seda tegi Tõnu Tepandi 1988. aastal. Kuigi tegemist ei olnud Riigikoguga, vaid loomeliitude ühispleenumiga, ma arvan, et see on väärt pretsedent, mida mitte liiga sageli, kuid aeg-ajalt võiks järgida.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan, et te ka mind oma repliigiga harisite! Nüüd on, hea Riigikogu kõnetoolis olev esineja, teil tõesti võimalus vastata kas lauldes, värsse lugedes või kuidas te iganes soovite. Palun!

Ando Kiviberg

Mu rõõm on piiritu. Laul tuleb Kihnu saarelt ja selle pealkiri on "Harja otsimine". Laul räägib sellest, kuidas tööinimesed laulavad päikesele, et veere kiiremini, nad tahavad, et saaks päeva rutem õhtusse. Aga päike ei saa kiiremini veereda, sest tema sügab karjalaste päid, soeb sulaste päid, kammib neidude lakasid ja ka armuta laste päid on vaja kammida. Selle juures kukub kamm merre. Väike päike läheb suures hädas oma kammi otsima, küsib abi pühameestelt ja ametimeestelt, aga keegi appi ei tule. Tal tuleb endal minna. Läheb ja toob ise oma kammi merest ära ja sügab edasi. (Kõlab regilaul.) (Aplaus.) Täna väga!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kuidas te hindate selle saali akustikat?

Ando Kiviberg

Akustika on hea, kuid saalisolijate kaasalõõmine ... Ma nägin kohe, et neile tuli üllatusena, et meil on olemas regilaul ja seda lauldakse koos. Ma pean teid veel treenima.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea esineja! Ma tänan teid väga teie ettekande, vastuste ja loomulikult suurepärase laulu eest! Ma loodan, et sõnavõtuvoorus keegi laulab ka: "Hakkame, mehed, minema!" Aitäh

teile! Head ametikaaslased! Me oleme jõudnud läbirääkimiste vooru juurde. Avan läbirääkimised. Ma palusin, et kõigepealt võtaksid sõna fraktsioonide esindajad. Ma palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Hannes Astoki!

Hannes Astok

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Julgen siin vahele segada teie omavahelistele kõnelustele ja laulumängudele.

Alustuseks mõned sõnad tänase päevakorrapunkti ülesandepüstitusest. Minu kui keeleharidusega inimese kõrva on koledal kombel kriipinud see lause "Eesti vastus Euroopa väljakutsetele". Kui on mõeldud Euroopa ees seisvaid ülesandeid, siis peaks vist ütleva: kuidas Eesti osaleb Euroopa ees seisvate ülesannete lahendamisel. Aga muidugi on võimalik ülesannet tõlgendada ka grammatiliselt. Meie tegevuse tulemite grammatiline tõlgendamine annab ju teadupärast tööd tervele hordile juristidele. Niisiis, kui me tõlgendame tänast ülesannet grammatiliselt ning toome paralleeli kiirabi töömailt, siis saab Eesti vastus Euroopa väljakutsele olla ainult see, mida teeb kiirabi väljakutse puhul – väljasõit. Aga nagu head kolleegid hästi mõistavad, ei saa meie eesmärk olla Euroopast väljasõit. See oleks niisama rumal mõte kui kunagine loosung Euroopa Liitu sisenemiseks "Murrame läbi!", mis kõlas kui Euroopa Liitu sisse murdmine, mis mõistagi väga hästi ei kõlanud.

Meie olemine Euroopa perekonnas on ju otsekui koduse kasvatus küsimus. Me ei pea kellelegi vastanduma, kellegagi tüli norima, kellelegi ära panema. Euroopa Liit põhineb ühtsetel väärtustel, ühtekuuluvustundel, üksteise toetamisel ja abistamisel ning jäägu ülbitsemine, väikeste alandamine suurte poolt või ühe või teise keele ja kultuuri domineerimine meist maha mõnda endisesse liitu.

Aga mitte sellest ei tahtnud ma teile tänarääkida. On kolm teemavaldkonda, mis iga eurooplast ja eestlast kindlasti puudutavad. Need on ühtne digitaalne teenusetur, energeetika ja avatud valitsemine. Need on teemad, kus Eestil on ühelt poolt eluline vajadus kaasa rääkida, teisalt ka ühte ja teist järeletegemisväärsset ette näidata.

Tegelik üleminek ühtsele digitaalsele teenuseturule on Eesti ettevõtjate jaoks kriitilise

tähtsusega. Seni, kuni info avalike hangete kohta liigub suures osas Euroopas, piltlikult öeldes, ajalehekuulutuse tasemel ja pakkumised tuleb esitada paberil, pole suuremat lootust teenuste pakkumiseks ja oma tegevuse laiendamiseks moodsal, digitaalsel, piire ületaval moel. Me oleme Eestis loonud tõepoolest teed näitava taristu digitaalsete teenuste osutamiseks, pakkumiseks ja tarbimiseks nii elanikkonnale kui ka äridele: elektrooniline ID-kaart ja mobiil-ID, riigi andmete riskasutus ehk X-tee koos seda toetavate ülikiirete lairibavõrkudega üle riigi. Me oleme tõestanud, et nii saab asju ajada kiiresti, turvaliselt ja vähese halduskoormusega. Kuigi me rahvuslikus enesahaletsushoos hooti pead vastu lauda tagudes masendusse langeme, kui digiresepti keskkond on üheks minutiks kättesaamatu, ei ole Euroopas probleemiks mitte see, kui kiiresti meie, Eesti, selles valdkonnas ees liigume, vaid ikkagi see, kui kiiresti teised kaasa tulevad ja meile järele jõuavad. Seda ei maksa karta, seda arengut tuleb pigem toetada. Sest seni, kuni Eesti ettevõtja digiallkirja hanke pakkumisdokumentidel ei tunnustata Itaalias, Prantsusmaal või Rumeenias, aga ka vastupidi, ei saa me hästi rääkida ühtsest teenuseturust Euroopas. Meie ettevõtjad, olles geograafiliselt Euroopa nurga peal, peavad senini tegema märksa suuremaid rahalisi ja ajalisi jõupingutusi, et konkureerida võrdselt nendega, kes ruumiliselt üksteisele lähemal on. Siit ka meie kolm suurt võimalust: digiallkirjade ja digitaalsete identiteedi vastastikune tunnustamine, vähemalt Euroopa Liidu sees; elektrooniliste riigihangete keskkondade avamine kõikidele Euroopa Liidu pakkujatele koos võimalusega pakkumisi digitaalselt allkirjastatuna esitada; e-valitsemise lahenduste kompetentsikeskuse ja ettevõtlusklastri loomine Eestisse ja seeläbi Eesti IKT-ettevõtluse toetamine.

Teine suur ja meid oluliselt puudutav teemavaldkond on energeetika, eeskätt elektri tootmise ja jaotamise valdkonnas. Me teame Euroopa Liidu liikmete otsustest, et 2015. aastaks ei tohiks enam Euroopas olla energiasaari ja liikmesriikide võrgud peavad olema ühendatud.

Palun kolm minutit juurde!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit lisaega.

Hannes Astok

Seega ei pea me enam energiapigemele küsimuste osas küsima "kas", vaid peame pühendama oma energia ja tähelepanu pigem küsimusele "kuidas". Mida me saame teha? Me peaksime mõtlema sellele, kuidas hakavad uues olukorras töötama ülekandevõrgud, mis ei ole enam pelgalt ühesuunalised. Elekter peaks hakkama liikuma sealt, kus on odavam toota, sinna, kus selle eest paremini makstakse. Me teame ka rootslaste heast plaanist teha moodsate ja tarkade elektrivõrkude katsekeskkond Gotlandile, mis on häa idee. Aga miks me ei võiks juba lähiaastatel luua ka meie targa elektrivõrgu näidiskeskkonna näiteks Hiiu- ja Saaremaa, mille läheduses on nii tuult kui ka laineid taastuvenergia tootmiseks ning loomisel või loodavad kaabelühendused naaberriikide Saaremaa ja Eestimaaga? Ja mis kõige tähtsam, seal on olemas nutikad inimesed. Nii et siin on meie head võimalused teadmiste ja tehnoloogiate loomiseks, kuidas kasutada kohalike taastuvenergiaallikaid ja kütuseid, kuidas luua nutikaid energiavõrke ja tarku katsepiirkondi näiteks Hiiu- ja Saaremaa nende katsetamiseks.

Kolmas teema on avatud valitsemine, mis on kindlasti üks Eesti olulisi tunnuseid. Nii läbibpaistvat riiki kui Eesti on maailmas raske leida. Me peame olema väga uhked oma avaliku teabe seadusele, mis selles vallas näitab teed tervele maailmale. Aga kuigi meie avalik teave on kättesaadav, ei pruugi see alati olla veel arusaadav või hoomatav kodaniku igapäevaelu raamistikus. Meie eesmärk peab olema riigi käsutuses olevad andmed kättesaadavaks teha sellisel kujul, et inimesed neid ka hästi mõistaksid. See ei tähenda sugugi, et riik kõik rakendused ise valmis pusiks. Kaugel sellest. Idee on pigem andmete kättesaadavaks tegemine masinloetaval kujul, kas või Exceli tabelis, ja nende andmete põhjal saavad ettevõtted ja inimesed juba ise luua vahvaid rakendusi, mis kõigile põnevad tunduvad, olgu selleks soovitusel autojuhtidele ummikute vältimiseks, põnevate matkaradade pakkumine koos majutuse ja turismiteenustega vm. Teise asjana tahan rõhutada, et peaksime riigihankeid rohkem kasutama selleks, et rakendada uut tehnoloogiat. Me kasutame praegu riigihankeid selleks, et osta kõige odavamat kaup, mis tihti on tehnoloogiliselt üleeilne päev. Aga võib-olla võiks meie eesmärk olla riigihangete kau-

du innustada innovatsiooni ja uusi tehnilisi lahendusi, mis annavad pikas plaanis hoopis suuremat kokkuhoidu, kuigi võivad ostuhetkel olla kallimad. Eesti võiks selleski osas olla innovaatiline, et leida hea ja läbipaistev tasakaal hangete kujundamisel innovatsiooni ja tehnoloogiliste uuenduste kasvulavaks. Seega, kolm asja: avaliku sektori andmed vabasse kasutusse, avaliku sektori hangete kujundamine innovatsiooni toetavaks meetmeks ja uuenduste kasvulavaks ning mõistagi nende heade valitsemistavade jagamine ja juurutamine vastastikku koos teiste Euroopa Liidu riikidega.

Head kolleegid! Meie asi pole vastanduda, vaid jagada, meie ümber on sõbrad, mitte vaenlased. Sest nagu on öelnud hiina mõttetark Lao Zi, kes küll ei olnud Euroopa Liidu kodaanik, kuid tema mõttekäiku tasub siiski jälgida: püüdlumata endale, saadakse ka endale. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Ma palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Mart Laari! Kaheksa minutit.

Mart Laar

Lugupeetud kohalviibijad! Meid ei ole siin just eriti palju, kuid samal ajal näitab vähemalt osa Riigikogu vähene tähelepanu ka seda, et need teemad, millest me räägime, on üsna tõsised. See arutelu täna siin Riigikogus sai alguse arusaamast, et Euroopa on meile tähtis ja peabki olema tähtis. Sellest lähtudes teeb Isamaa ja Res Publica Liidule muret, kas meie teadmised, meie aktiivsus, meie üldine huvi Euroopa suunas vastavad ikka Eesti rahvuslikele huvidele. Meile teeb muret, kas me saame aru, et oluline pole ainult mitte mingitesse organisatsioonidesse kuulumine, vaid see, mida me seal teeme, sest kui me sinna kuulume, siis me peame seal tõesti ka aktiivselt osalema, kaasa lööma ning oma panuse andma.

Selle taustal ei tekita muret ainult see, kui vähe me Euroopa vastu huvi tunneme, vaid ka see, kui tõsiselt me seda praegu riigi tasandil võtame. Konkreetselt näitab seda tõsiselt võtmist või mitte võtmist näiteks see, kui palju eestlasi praegu Euroopa Liidu struktuurides töötab. Meil on seal ametlikult tööl neli kõrgemat ametnikku, kellest kaks praegu oma positsioonil ei tööta, nii et tegelikult töötab kaks ametnikku. Meil pole ühtegi inimest teis-

te volinike kabinetides. Eesti tegi küll Läti ja Leeduga kokkuleppe esitada eestlasest Balti ühiskandidaat energiavolinik Oettingeri kabinetti, kuid esitas siis kaks ametnikku, kelle CV-del polnud mingit šanssi tähelepanu pälvida, ja me jäime sellest kohast ilma. Meil on, jah, kolm büroodirektorit Euroopa ühtses välisestistes. Aga kui mitu delegatsioonijuhti meil on? Õige vastus on null. Kui aktiivselt Välisministeerium delegatsioonijuhtide kandidaate esitas? Õige vastus on: üks kandidaat ühele kohale. Kas see on tõesti Eesti huvide aktiivne esindamine? Miks ei kandideeritud näiteks esinduse juhi kohale Thbilisis, mille välisminister hiljuti Eesti üheks prioriteetseks suunaks kuulutas?

Suur eksitus on arvata, et me suudaksime Eesti ettevõtete sidemeid ja Eesti arengukoostöö võimalusi arendada Brüsselisse sinekuure luues, nagu tehti meie Euroopa Liidu esindusse ilma selgete funktsioonideta asesaadiku kohta luues. See kaesus on tekitanud segadust nii Tallinnas kui ka Brüsseli diplomaatilises korpuses. Üsna tabavalt, kurvalt tabavalt ütles selle kohta üks Tallinnaski teeninud Brüsseli diplomaat. Ta nimelt oli arvanud, et Eesti on selliste asjade tegemise east juba väljas. Sellist olukorda võib nimetada skandaalseks. Vaid siis, kui me enda mõju eest Euroopas realselt hoolitseme, suudame Euroopat ees ootavatele väljakutsetele vastamises kaasa rääkida, sellesse oma panuse anda. Muidu jäetakse meid otsustamisest aga rahulikult ja lihtsalt kõrvale.

Oma osa mängivad selles võib-olla ka meie enda juba täna siin korduvalt räägitud kompleksid ja kartus Euroopa asjades tegelikult osaleda. Me arvame, et meid niikuinii keegi ei kuula. Oleks me paarkümmend aastat tagasi olnud niisama passiivsed, poleks meil ei Euroopa Liitu ega NATO-sse asja olnud.

Kurb näide sellise passiivsuse tagajärje kohta on ka Eesti avalikkuses valitsev vaikus Euroopa ja sealhulgas loomulikult Eesti saatust oluliselt mõjutava Sarkozy-Merkeli nn konkurentsivõime pakti suhtes. Ametlikult pole seda olemas, kuid tegelikult liigub selle sisu nagu tont mööda Euroopat ringi, jõudes ka ajakirjandusse, sinna küll tihti üsna ülepingutatud kuulujuttudena, mis on ka meile jõudes, ma ütleksin, teistpidi asjatut ärevust tekitanud. Selle pakti ametlikult mitteeksisteerivas kavandis on nimelt mitu punkti, millele Eesti

võiks kõhklemata alla kirjutada. Nendes ettepanekutes käsitletakse kutsetunnistuste üldist tunnustamist, palkade indekseerimisest loobumist ja mitut teist Euroopale olulist küsimust. Eestis endas juba arutatud küsimuste hulka kuulub näiteks ettepanek kirjutada nõue eelarve tasakaalu tagamiseks sisse eurosooni kõikide riikide põhiseadustesse. Isamaa ja Res Publica Liit esitas selle ettepaneku juba pool aastat tagasi. Kuigi Eesti ühiskond ega Eesti avalikkus pole sellega edasi liikunud, kuna see saab toimuda vaid erakondi ühendava kokkuleppe korras, näitab juba see arutelugi, et me liigume oma vaimus Euroopaga üsna ühes ja samas suunas. Nii pole Eestil vaja seda arutelu karta, kuid me peame teadma, et me suudame selles ülimalt olulises arutelus reaalselt kaasa rääkida ja oma huve kaitsta, vajaduse korral ka ei üteldes, kui üks või teine ettepanek meile ei sobi. Oleks naiivne arvata, et vaikne nõustumine või mittemidagitegemine Eesti huve edasi viiks.

Samas tuleb kogu aeg, kõiki neid otsuseid tehes meeles pidada, et Eesti suurim rahvuslik huvi on tegelikult tugev ja edasiliikuv Euroopa. Kaitstes seda, kaitseme me parimal viisil ka Eesti huve. Ennast alla surudes ja salates me seda paraku ei tee. Kui me näiteks arvame, et maksukonkurents Euroopas on hea ja õige asi, või usume, et see aitab nii meid kui ka Euroopat edasi, siis peame seda selgelt ja avalikult kaitsma, kaitstes sellega nii Euroopat kui ka iseennast. Eesti on seda teinud ja ma usun, et ta teeb seda edaspidigi. Või kui me leiame, et teenuste direktiivi tegelik elluviimine, ühtse turu reaalne käivitamine oleks nii meie kui ka Euroopa huvides, vähemalt osas Euroopas, siis ei pea me vaikselt nurgas istuma ning Saksamaa ja Prantsusmaa reaktsiooni kartes vait olema, vaid sõna võtma ning Hollandist tulnud Uus-Hansa algatust toetama. Miks me seda teinud ei ole, sellest ei saa vähemalt mina paraku kohe kuidagi aru. Selliseid näiteid võib kahjuks teisigi tuua.

Mida öelda lõpetuseks? Ma usun ja olen veendunud, et Eesti rahvuslike huvide kaitsmine Euroopas on võimalik. Nende kaitsmine on vajalik, sest Eesti huve kaitstes kaitseme ka Euroopa huve. Selleks tuleb meil Euroopat aga tõsiselt võtta, selle ettevõtmistes ja tegemistes aktiivselt kaasa lüüa, astuda sellega Euroopas-

se mitte ainult vormiliselt, vaid ka südames. Aitäh!

Asesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Ma palun Riigikogu kõnetooli Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindaja Marek Strandbergi! Kaheksa minutit.

Marek Strandberg

Euroopa väljakutsete iseloom on väga mitmekesine. Siin oli juttu energeetikast, infotehnoloogiast, avalikest teenustest ja kõigest muust. Kuid üks suuremaid väljakutseid, millest täna ehk vähe juttu on olnud, on tõsiasi, et mitte ainult Euroopa, vaid tegelikult kogu läänelise ülesehitusega maailm vananeb. Seda esitatakse sageli kui õnnetust või häda, kui põhjust tunda ennast ühel või teisel moel konkurentsist väljas olevana, justkui oleks konkurentsist püsimise tee Aasia tee. Ma arvan, et tegelikult see nii ei ole. Vananev läänemaailm on ikkagi akumuleerinud väga palju teadmisi, ollakse intellektuaalselt paindlikud ning kõik eeldused olla jätkusuutlikud on tegelikult nähtavalt olemas.

Küsimus on vastupidamises. Kas inimeste tervis kannatab ka kõrges eas teha loovat mitmekesisist tööd, kas inimeste haridusbaas on piisav selleks, et loova töö võimekus kehtaks neil pikka aega? Tegelikult on selles (kui mitte ainult selles) Euroopa või kogu läänemaailma nähtava edu võti.

Meie hariduskorraldus, mitte ainult Eestis, mitte ainult Euroopas, vaid kogu läänemaailmas või tegelikult juba kogu maailmas pärineb väga selgelt tööstusrevolutsiooni ja valgustuse ajast, kui oligi vaja natuke õpetlasi, seda juba avaliku raha eest, ja hästi palju töölisi, seda kindlasti avaliku raha eest. Seal on meie koolisüsteemi juured. XXI sajandi vajadused ja ootused on hoopis teistsugused. Me ei saa enam loota, et samade probleemide või samade nähtuste kohta on võimalik küsida ainult üks küsimus ja koolist saati teada sellele ühele küsimusele ühte õiget vastust. Probleemid on palju mitmekesisemad. Me saame iga asja kohta küsida võib-olla kümneid küsimusi, ka ei ole ühel küsimusel ammu enam seda ühte ja õiget vastust. Seda paraku koolisüsteem inimestele ei õpeta, ei Eestis, Lätis, Leedus, Soomes, Rootsis ega üheski teises Euroopa Liidu riigis. Meie haridussüsteem, meie hariduse

ülesehitus on nähtavalt ajale jalgu jäänud. Minevikus toimunud õpetades ei ole põhimõtteliselt võimalik täna lahendada neid küsimusi, mis meie ees on homme. Just võime esitada küsimusi ja anda neile vastuseid on viis, kuidas lahendada ühiskonna ees olevaid probleeme.

1960. aastate lõpul esitas Rooma Klubi avalikkusele kümneid väga sügavaid, arvutustest ja analüüsides tulenevaid probleeme, millest ükski ei realiseerunud tõsise probleemina. Arvatakse, et Rooma Klubi eksis. Tegelikult on põhjus teine: inimestel on loomumane õppimis- ja kohanemisvõime ning väga paljud probleemid, millele Rooma Klubi osutas, leidsid lahenduse just nimelt inimkonna arukamas edasises tegevuses.

Probleeme, mis inimkonna ees on, nii majanduslikke, ökoloogilisi kui ka mis tahes muid, on aga aina rohkem. Seetõttu leiame, et üks olulisemaid nähtavaid väljakutseid on see, et tuleb meie hariduskorraldust uuendada ja muuta tänapäeva vajadustele vastavaks. See tähendab hoopis teistsugust lähenemist, õpetajate hoopis suuremat loovust, hoopis väiksemaid piiranguid õpilastele. Ilma vaba mõtteta, ilma võimeta vabalt maailma vaadata ja avatult toimida ei ole lootustki, et praegu nähtavalt jätkusuutlikuna eksisteeriv vananev lääs suudaks seda olla kaugemas perspektiivis. Õppimisvõime on universaalne, loomisvõime ja loovus samamoodi. See on kõige suurem inimvara, kui võib nii majanduslikult rääkida. On selge, et kooli lähivad lapsed enamjaolt geeniustena, suur osa neist on ülimalt loovad, leidlikud ja nutikad. Mõne õppeaasta järel on sellest loovusest järel vaid kübe. Seda me ei saa lubada ei Eestis ega Euroopa Liidus. Kõik suured unistused sellest, millisel moel võiks Euroopa Liit ühtsena toimida küll energieetika, küll infotehnoloogia huvides, algavad lihtsast asjast: haridusest ja sellest, kas inimesed, kes läbivad haridussüsteemi, läbivad selle kui ergastava ja toetava või kui kastitava ja reglementeeriva. Siin on valiku koht.

Kui neid valikuid ei tehta lähemate aastate jooksul, võib Euroopa Liit nagu ka kogu läänemaailm jäädagi sõnuma uusi ja uusi väljakutseid ja probleeme. Võidavad need maailmosad, kultuurid ja tsivilisatsioonid, kes on suutelised pakkuma oma lastele, täiskasvanu-

tele ja kogu ühiskonnale avatud, paindlikku, küsivat ja vastuseid otsivat haridust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Lauri Vahtre! Kolm minutit lisaega.

Lauri Vahtre

Austatud kolleegid! Ma tean väga hästi, et enamik meist jälgib Riigikogus toimuvat ja kõneldavat monitoridest ja selles mõttes ei ole see pealtnäha tühi saal mingi probleem. Ma aga siiski arvan, et kui kogu küllalt olulise küsimuse arutelu vältel ei viibi saalis mitte ühtegi sotsiaaldemokraati ega keskerakondlast, siis midagi see näitab. Aga see oli sissejuhatusesks.

Räägitakse palju sellest, et seoses Euroopa Liitu astumisega on eesti kultuur sattunud ohtu. Küsiksingi vastu: aga millal see pole ohus olnud? Kas see siis ei olnud ohus, kui me olime Nõukogude Liidu poolt annekteeritud? Kindlasti oli. Kas oskab keegi ette näha olukorda, kus see tulevikus ei oleks ohus? Mina mitte. Ma ei suuda ette näha olukorda, kus eesti kultuur võiks mitte olla ohus, senikaua kuni me oleme miljonirahvas mitmesajamiljoniliste või vähemalt mitmekümmemiljoniliste rahvaste keskel.

Kuid oht on sellegipoolest olemas. Ma sain sellest järjekordselt aru üleeile. Kõigepealt üks juhtum kaugest minevikust, nõukogude ajast. Ma kõndisin mööda tänavat ja nägin suurt müürilehte, millel oli suurtähtedega kirjutatud arusaamatu sõna "vasn". Ma mõtlesin, et sellist sõna pole olemas, sellist kuulutust ei saa olemas olla. Siis taipasin, et ma loen ladina tähtedega kirjutatud nime Bach, nii nagu see oleks kirjutatud kirillitsas. Niimoodi oli mõjunud vene keele ja kirja pealetung, et see hakkas juba deformeerima normaalset arusaamist asjast. Paari päeva eest kõndisin ma aga mööda monitorist ja lugesin sealt sõna "Estonias". Mõtlesin, et "Eesti" ei tohiks mitmuses olla, võiks olla tegemist omastava käändega, aga siis peaks seal inglise keeles ülakoma olema. Siis taipasin, et ei, tegemist on rahvusoperiga, see on eesti keel ja jutt oli sellest, et mingi sündmus toimub Estonia hoones. Siis tuli mul hirmuhigi otsaette, et kas tõesti ongi meie kultuur ja keel ohus, kui me kipume eestikeelset sõna lugema kui ingliskeelset. Siis ma mõist-

singi selgelt, et ei ole võimalik, et me ei oleks ohus.

Me oleme pidevalt ohus oma väiksuse tõttu ja me peame sellele ohule vastu hakkama. Selleks et vastu hakata, tuleb kõigepealt heita pilk üle õla, nii nagu riigieelarvet koostades tuleb kõigepealt tutvuda olemasolevate tendentsidega majanduses ja siis ekstrapoleerida neid tulevikku, et prognoosida järgmise aasta maksulaekumisi ja ühtlasi peab prognoosima seda, milline on järgmisel aastal valitsev majanduskeskkond. Täpselt sama peame tegema, kui me arutleme eesti kultuuri tuleviku üle. Kõigepealt peame heitma pilgu sellele, millist rada mööda me oleme jõudnud siia, kus me oleme, ja teiseks tegema ratsionaalseid oletusi selle kohta, milline on see keskkond, kuhu me oma kultuuri ja keelega satume kas lähemas või kaugemas tulevikus. Nii nagu eelkõneleja Ando Kiviberg rõhutas, meie kultuur on olnud kaua aega, sajandeid ebanormaalses olukorras. Ta on olnud alla surutud, ta on ennast leidnud raskete enesetõestamise vaevuste saatel. Selles meie eestlaseks olemises on olnud mingisugust tahtlust. Me oleme üritanud olla nagu sakslased, samas olemata sakslased. Nii on meie kultuur sündinud. Nüüd me üritame leida eurooplaseks olemise viisi, lakkamata olemast eestlased, nii nagu Gustav Suits seda juba ammu nõudis. See nõue on endiselt aktuaalne.

Võib-olla põhiline häda, mis meie normaalset kultuuriloomet kummitab, on see, mis süstiti meisse nende 50 anneksioonista jooksul. Selle poolsajandi kestel eesti kultuuri areng üldsegi ei peatunud (ma ei taha seda väita), kuid ta sai endale külge teatava paanilisuse või meeheitlikkuse värvingu, sest me jõudsim nõukogude aja lõpuks omadega tõesti lõpu lävele. See hirm on meis nüüd sees.

Meie praeguse aja põhiülesanne, Euroopasse jõudnult, on minu meelest jagada oma hirmud kaheks: esiteks on paanilised, irratsionaalsed hirmud ja teiseks on normaalsest ohutundest sünnitatud hirmud ehk n-ö valvsus ohtude suhtes, milleks Eesti peab alati valmis olema. Ohutunne on tark tunne, paaniline hirm on rumal tunne. Ohutunnet tunnevad näiteks hollandlased alati mere ees, sest see on nende püsiv oht, aga nad ei ole sellepärast paanikas. Me peame õppima neilt, kuidas samal rahulikul ja targal kombel astuda vastu oma idanaabri ohule, mis on meil samuti püsiv nagu

merest tulenev oht Hollandis, või sellele ohule, mis kummitab meid meie väiksuse tõttu ja mis samuti ei kao.

Milline on meie perspektiiv? Kõigepealt, me peame püsima füüsiliselt. Välja surra võib rahvas ka sellisel juhul, kui sünnitatakse palju lapsi. Ma arvan, et liivlastel oli läbi sajandite alati palju lapsi, aga ometi liivlased kui rahvas kadus ära. Aga see on "võib-olla". Teise variandi puhul, kui lapsi ei sünni, on kadumine täiesti kindel. Siis ei ole see enam "võib-olla". Nii et kõigepealt on tarvis selle peale mõelda. See on minu *ceterum censeo*: me peame füüsiliselt olemas olema, kui me räägime oma kultuurist.

Mis on meie perspektiiv? Edasi kesta Euroopas, mis küll ühineb, aga samas ka fragmenteerub, killustub. Me ei ole oma muredega üksi. Oma kultuurilise iseolemise pärast muretsevad praegu kümnend Euroopa rahvad, nii riigirahvad kui ka väiksemad rahvad riikide sees. Selles kontekstis ei ole küll mingit hirmu, et keegi tuleks meilt vägisi võtma meie keelt ja kultuuri. Me võime nad ainult ise ära anda. Täpselt nagu Kiviberg ütles: suurim oht oma püsimisele oleme meie ise.

Me peame endale tunnistama, et see on siiski õnnelik olukord kogu oma ohtlikkusele vaatamata – mitte kellegi teise tahe ei ole see, mis otsustab, vaid otsustab meie endi tahe. Me oleme tulnud läbi tule ja vee ning nüüd on meie ees vasktorud, st jõukus, võimalused, lahtised piirid. See on kõige raskem katsumus. Aga olgem õnnelikud selle üle, et see on ainult meie endi tahe, mis kas viib või ei vii meid nendest vasktorudest läbi. Ma loodan, et viib. Ma tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan, hea ametikaaslane! Ma ütlen lihtsalt stenogrammi ja ajaloo huvides ühe repliigi. Täna istungit juhatab Riigikogu teine aseesimees, kes on siia valitud Keskerakonna nimekirjast. Ma palun Riigikogu kõnetooli Andres Herkeli!

Andres Herkel

Head kolleegid! Austatud stenogramm! Ma reageerin eeskätt Mart Nuti minu meelest väga heale äriiriigi, sotsiaaliiriigi ja rahvusriigi elementide analüüsile. Mulle tundub, et oli üsna selge, kuhupoole ta läheb. Eesti on rahvusriik

ja Eesti peab jääma rahvusriigiks. Kummatigi ma arvan, et kindlasti peavad olema mingid äririigi elemendid majandusvabaduse mõistes. Samuti ei ole mulle võõras see, et mingi elementaarne sotsiaalne solidaarsus peab ka riigis valitsema.

Ma olen ise päris teadlikult viimasel ajal püüdnud inimeste tähelepanu juhtida rahvusriigi mõistele, sest mulle tundub, et me kipume seda ära unustama, vaatamata sellele, mis on põhiseaduses kirjas. Tihtipeale tekib olukordi, kus mõni inimene hüüatab: "Ahaa, rahvusriik tähendab hoopis seda. Mina mõtlesin, et rahvusriik on üherahvuseline riik ja see kõlab kuidagi õudselt." Ei, rahvusriik seisab selle eest (praegusel juhul), et eesti keel ja kultuur säiliks üle aegade, nagu on põhiseaduses kirjas. Rahvusriik ei tähenda mitte mingil juhul sallimatust kellegi teise suhtes. Me peame looma tingimused iseenda säilimisele.

Kahtlemata, rahvusriigi fenomen on ajas muutunud. XIX sajandil ja XX sajandi algul oli see teistsugune kui tänapäeval. Aga võib-olla veelgi olulisemad on ajaloolised juured. Rahvusriikide kujunemine Lääne-Euroopas toimus teise loogika järgi kui Ida-Euroopas, kus rahvusliku ärkamise fenomen herderlikus mõttes tuli esile XIX sajandil. Need rahvad seisid valdavalt ka selle eest, et impeeriumide koosseisust vabaneda, olgu siis Austria-Ungari või Vene impeeriumi koosseisust. Mõnel rahval, näiteks meil, on tulnud seda vabanemist läbi teha isegi mitu korda. Selles mõttes on täiesti loomulik, et ka Euroopa piirides on idas ja läänes arusaam rahvuslusest ning ka teatud valulikkus reaktsioonides erinev. Jah, viimasel ajal, majanduskriisi tingimustes on finantsdistipliini element toonud võib-olla rohkem esile erinevusi põhja ja lõuna vahel, kuid need erinevused on olemas. Need on mingis mõttes siiski objektiivsed, kaasa arvatud meie rahva hirm (see ei ole ju siiani kuhugi kadunud), kuidas luua endale garantiisid tulevikuks.

Nüüd aga tahan ma laiendada ühte teemat, millele ma üleilmsel debatil välispoliitika puhul tähelepanu juhtisin. See on The Economisti demokraatia indeks, mis liigitab Eesti peaaegu täisdemokraatlike riikide hulka või osalise demokraatia puudega riikide hulka. Meil on päris head pallid. Aga seal on üks näitaja, mis viib meid alla. See on nn kaasamise kriteerium. Ma olen üsna kindel, et kui toimuks niisugune asi,

et meil ühtäkki oleks kodakondsuse nullvariant ja mitu riigikeelt, siis välise hinnangu järgi teeks Eesti demokraatia indeksiga läbi väikese hüppe. Aga me peame niisugustel puhkudel kindlasti mõtlema selle peale, mis saab järgmisel ja ülejärgmisel aastal ning mida kõike toob endaga kaasa see, kui eesti keele säilimine ei ole enam garanteeritud. Sellisel juhul tulevad ühiskonnas esile teised pinged ja me võime näha, kuidas see indeks õige pea uuesti langema hakkab.

Nii et minu arvates on rahvusriik kõige parem demokraatia ja vabaduse tagatis, mis üldse saab olla, sest kui põhirahvuse õigused on tagamata, siis kasvavad ühiskonnas pinged ja puudub ka tõenäosus, et põhirahvus suudaks teistele siin viibivatele inimestele tagada need olulised vabadused, nagu me Eestis teinud oleme.

Mul ei ole oma seisukohtade tõestuseks võib-olla ühtegi paremat näidet kui see, mis sai Nõukogude Liidust pärast selle lagunemist. (Ma palun hästi natukene lisaega!) Nimelt, tegelikult on õnnestunud demokraatlikud riigid üles ehitada ainult Eestis, Lätis ja Leedus tänapäevastele kriteeriumidele vastavalt ...

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit lisaega.

Andres Herkel

... vastavalt ka kõigile Euroopa Liidu ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonide kriteeriumidele. Kõigis teistes riikides on tegemist mingisuguste probleemidega, mis tõenäoliselt on suurel määral seotud sellega, et rahvusriigi ülesehitamist ei ole võetud eesmärgiks või on neil rahvastel olulisi probleeme rahvusliku identiteediga, nõukogude ajal mindi hariduskeeles suurel määral üle vene keelele, eliit kasvas venekeelseks jne. Neid riike võib ka ükshaaval analüüsida just selles võtmes, mis on puudujäägid kas rahvuslikus identiteedis või rahvusriigi ülesehitamises. Aga mulle tundub, et siin on teatud tõestusmaterjal, mis kinnitab seda, et vabadust ja demokraatiat saab kõige paremini üles ehitada rahvusriigi tingimustes.

Loomulikult, see jätab alles kõik need probleemid ja vaatekohad, mis meil on seotud Euroopa Liiduga ehk suveräänsuse säilitamisega suure koosluse sees. Kindlasti saab siin nõustuda sellega, et mida aktiivsemalt me lööme

kaasa Euroopa probleemide lahendamisel, seda selgemini suudame säilitada ka iseenda omapära, identiteeti ja kuuluvust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Ma palun Riigikogu kõnetooli Mari-Ann Kelami! Kaheksa minutit.

Mari-Ann Kelam

Kolleegid siin ja mujal ning need, kes hiljem meie stenogramme loevad! Siin on väga head ettekanded olnud. Ma loodan, et inimesed tutvuvad nendega, sest seda probleemi on käsitletud mitmest aspektist: majanduslikust aspektist, rahvuskultuuri aspektist ja muudest aspektidest.

Viibisin hiljaaegu paar päeva Iisraelis koos ühe suure Euroopa delegatsiooniga, mis koosnes Euroopa Parlamendi ja riikide parlamentide rohkem kui 400 liikmest koos nende assistentidega. Muidugi tekitas rahvusriigi küsimus väga paljudes inimestes tõsisid mõtteid. Lahkudes Yad Vashemi muuseumist, mis on väga huvitav ja hästi üles ehitatud asutus, mis apelleerib inimeste emotsionaalsele ja teaduslikule arusaamisele, hakkasin vestlema ühe Belgia senaatoriga. See proua oli hästi kaastundlik ja armas, ta oli muidugi haritud inimene. Ma ütlesin, et ka Eestis on olnud küüditamisi, tapmisi, kannatusi. Ta ütles: "Mis, kuidas! Ma ei teadnud sellest midagi!" Ma kirjeldasin talle mõningaid asju, mis juhtusid meie rahvaga Nõukogude okupatsiooni ajal. Ta oli väga liigutatud ja väga huvitatud, et sellest rohkem teada saada.

Ma juhtisin ta tähelepanu ühele kasulikule raamatule, mille pealkiri on "Reunification of Europe" ("Euroopa taasühendamine" või "Euroopa taastamine"), mis kirjeldab kümne kommunismi all kannatanud riigi kogemust, kes on nüüd Euroopa Liidu liikmed, nende hulgas on muidugi ka Eesti. Selle projekti taga oli minu abikaasa Tunne Kelam, kes mõtles selle idee välja ja käis sellega nii kaua peale, kuni Euroopa Parlamendi ERP fraktsioon raamatu välja andis. See on hästi kasulik, hea raamat, mida Eestis olevad saatkonnad on juba hakanud kasutama. Seda raamatut on saada inglise, saksa ja prantsuse keeles.

See pani mind taas mõtlema selle peale (see on siin täna paljudest kõnedest läbi kostnud), et väikese riigina me ei saa lubada endale

raiskamist ega tegematajätmissi. Kui ma esinen koolides, siis ma räägin noortele alati, et eesti rahvas on kuldmedalirahvas. See ei ole nii ainult spordis. Igas eluvaldkonnas on meil maailma tasemel inimesed, kas kunstis, teaduses, muusikas või hariduses. Igas valdkonnas on neid, kas nad elavad siis Eestis või elavad mujal, aga nad on eestlased. Neid inimesi me peame väärtustama ning esile tõstma kodus ja ka välismaal, pakkudes inimestele paremaid teadmisi Eestist ja sellest, kes me oleme.

Me ei saa ainult oma kannatuste peale mõtlema jääda. Keegi ütles kunagi, et ei tohi kogu aeg minevikku vaadata. Aga kui me maailmale lisaks saavutustele oma kannatusi ei teadvusta, siis ei saa inimesed meist aru ning me jääme ilma väga paljust kaastundest ja abistavatest kätest, ka mõistmisest ja vennaskonnast. Me võiksime seda saavutada, kui maailm paremini teaks, mis eesti rahvaga on tehtud, kuidas Nõukogude ja muud okupandid meie inimesi on tapnud, piinanud, küüditanud ja muserdanud.

Võime väga suurt uhkust tunda selle üle, kuidas me taastasime oma iseseisvuse. See on märkimisväärne ja erandlik. Paljude rahvaste puhul on see toimunud väga vägivaldselt ja ägedalt, meil kulges see rahumeelselt, kasutades rahvusvahelist seadust ja kodanikualgatust. Kõik, kes saavad teada, kuidas Eesti oma iseseisvuse taastas, on sellest väga liigutatud ja inspireeritud. Kolleeg Mart Nutt rääkis sellest, et meil võib-olla puuduvad ressursid, et ennast maailmas piisavalt tutvustada, et Belgia senaatorid saaksid teada, et meil on ka olnud oma vaevad ja valud, või et keegi Austrias saaks teada, et meil on need uhked kuldmedaliinimesed.

Aga see ei tulene niipalju ressursside vähesusest, pigem sellest, et me võimalusi raiskame. See on asi, mida üks väike riik ei saa endale lubada. Näiteks on tehtud film, mitte meie rahaga, vaid välismaa rahaga, väga tore perekond Tusty tegi filmi "The Singing Revolution", mida me ise pole piisavalt väärtustanud ega maailmas teadvustanud. Lisaks filmile on nad loonud kodulehekülje, kus on väga palju informatsiooni Eesti kohta, seal on andmeid meie mineviku, tuleviku, meie kultuuri kohta. Seda on hästi lihtne inimestele öelda: www.singingrevolution.com. Mina räägin sellest igal pool. Kui ma kedagi kohtan, siis ütlen,

et kui nad tahavad rohkem Eestist teada saada, siis mingi vaadaku lehekülge www.singing-revolution.com. Nad lähevad ja vaatavad. Ma saan pärast neilt meile, milles nad mind tänavad, et nad said väga kerge juurdepääsu Eestile ja Eesti ajaloole. Minu ettepanek on, et me nõuaksime giididelt või vähemalt soovitaksime neile (nemad tegelevad nii paljude välismaalastega, kes tulevad siia lühikeseks ajaks), et nad kõik mainiksid seda veebilehte, kust inimesed saavad hiljem rohkem infot.

Lõpetuseks. Lagle Parek, kes on oma elust nii palju ohverdanud Eesti heaolu ja Eesti taasiseseisvumise heaks, ütles kunagi, et väikesele rahvale on oma riik väga suur luksus, aga samas on see garantii, et see väike rahvas võiks säilida. Väärtustame seda, mida meie inimesed on teinud, väärtustame nende kannatusi ja nende saavutusi, teadvustame seda maailmale. Siis jäämegi püsima, arenema ja õitsema. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun Riigikogu kõnetooli Mai Treiali!

Mai Treial

Austatud juhataja! Head kolleegid! Eesti riigi ja rahva ühise arengueesmärgi sõnastamine on peamine poliitiline valik, millest sõltub meie edasine edu või ebaedu. Vaidlused regionaalse ebavõrdsuse seisukohast selle üle, mitu Eestit meil on, jaotab meie väikese riigi nagu tordi lõikudeks vastavalt lõikaja maitsele ja laua ümber istujate arvule. Ühiskond on tervik, kuigi selles võib olla ja ongi ebavõrdseid osiseid. Ühe poole või teatud osade mitteamistamine kahjustab kogu tervikut. Sellisel olukorral pole pikka iga, ühiskond pole siis lihtsalt jätkusuutlik.

Jätkusuutliku arengu kontseptsioon seab ühiskonna arengus teatavasti uued prioriteedid. Arengu eesmärk on inimene, inimkapitali väärtustamine, temast sõltub majandus, millela pole mõeldav meie ühiskonna jätkusuutlik areng ega heaolu. Ekspertid on juhtinud tähelepanu sellele, et majanduslangusel on sügav ja kauakestev mõju inimarengu jätkusuutlikusele, sest suurenenud on meeste eluiga ohustavad riskitegurid, halvenenud laste kasvukeskkond, hoogustunud noorte väljaränne. Ärksamate hädasolijate välismaale pagemine sunnib tunnistama, et šokiteraapia on põhjusta-

nud olukorra, et paljudes Eesti paikades pole enam võimalik elada.

Kindlasti peame võõrsile läinuid püüdma koju tagasi tuua, kuid peame keskenduma sellele, kuidas praegu oma rahvast hoida, et ta ei heituks ega kapselduks, et Eesti tühjaks ei jookseks. Selleks peab meil olema pakkuda tööd ja leiba. Soodustamiseks ettevõtluse alustamiseks, tuleks seadustest ja riigihangetest kaotada seda takistavad piirangud. Aruka eelarve- ja maksupoliitikaga, suunates maale ja väikelinnadesse aastas tagasi vähemalt üks miljard krooni, on võimalik suurendada ettevõtete tulukust ja võimet luua uusi töökohti ning tõsta töötasu, vähendades töötust eeskätt noorte hulgas.

Eesti saatus on peredes ja lastes. Tööpuuduse leevendamine, inimeste igapäevane toimetulek ja rahva tervis – nende küsimuste lahendamist ei tohi edasi lükata, olgugi riigil rasked ajad. Riigieelarvest väärivad ühtviisi õiglast osa nii lapsed, eakad kui ka töötud ja puuetega inimesed. Erilist tähelepanu vajavad töötud, kellel on lapsed, samuti lasterikkad perekonnad ja üksikvanemapered. Ei saa olla lühiajalisi kampaaniaid, vaid tuleb soovida, et areng oleks järjepidev, annaks praegustele noortele ja töötajatele kindlustunde homse päeva ees. Ilma lasteta pole meil tulevikku. Sel juhul muutub mõttetuks oma keele ja kultuuri kaitse, nagu ka riigikaitsele kulutatud miljardid. Naine sünnitab siis, kui ta teab, et laps saab siin riigis turvaliselt üles kasvada. Teame ekspertide analüüsi põhjal, et ühe lapse üleskasvatamiseks kulub umbes pool miljonit krooni. Aga praegu on lastetoetuste süsteem tasakaalust väljas. Riiklikud perepoliitilised meetmed keskenduvad valdavalt lapse sündimisele ning väikelapsele. Sellele kulub 63–64% kõigist peretoetustest. Kuidas laps pärast seda toime tuleb ja kasvab, pälvib riigilt lubamatult vähe tähelepanu. Sündide arvu suurendamine ei ole eesmärk omaette, tähtis on ka kasvukeskkond. Sellepärast ei ole õige tähtsustada üksnes sündi ja väikelapsega, peretoetused tuleb seada sõltuvusse lapse vanusest.

Masu tegi nähtavaks hariduse vähese sidus-
tuse tööturu vajadustega, haridussüsteemi, sealhulgas nii kutsehariduse kui ka täiskasvanute hariduse paindumatus tööturu uutele nõudmistele ja vajadustele reageerimises. Meie naistel ja meestel on erinev töötasu eri-

neva koefitsiendiga, olgugi et töö on üks ja seesama.

Kokkuvõtteks tahan soovitada, et lähtugem enam euroopalikest sotsiaalväärtustest. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Ühtlasi ütlen suur tänu Isamaa ja Res Publica Liidule selle olulise tähtsusega riikliku küsimuse algatamise eest, kõigile ettekandjatele ja teile, head ametikaaslased, küsimuste eest!

Tänane istung on lõppenud. Ma soovin teile jõudu ja edu teie töös!

Istungi lõpp kell 12.28.

Istungi kestus 2 tundi ja 28 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 14. veebruar 2011
Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine lumetormi kohta (nr 550)
2. Arupärimine Eesti kodanike õiguste kohta Petserimaal (nr 562)
3. Arupärimine segaduste kohta domeenireformiga (nr 563)
4. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud peaminister! Alustame Riigikogu täiskogu IX istungjärgu viienda töönädala esmaspäevast istungit. Nüüd on aeg üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun kõigepealt kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab kasuliku mudeli seaduse, patendiseaduse, tööstusomandi õiguskorralduse aluste seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatare nimel olen vastu võtnud ühe seaduseelnõu ning kui see vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus selle menetlemise kolme tööpäeva jooksul.

Nüüd mõningad teated. Esiteks, Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse Eesti Keskerakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Ester Tuiksoo ja Mai Treiali s.a 10. veebruaril algatatud teeseaduse § 16 muutmise seaduse eelnõu ning määranud juhtivkomisjoniks majanduskomisjoni. Teiseks, Riigikogu juhatus

on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 10. veebruaril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu kohta, mis käsitleb lepingulisi suhteid piima- ja piimatootesektoris, Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma maaelukomisjoni ja majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 17. veebruar kell 18. Kolmandaks, Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu (901 SE) teise lugemise arutelu aluseks olevate dokumentide esitamise tähtajaks s.a 15. veebruari kell 18. Neljandaks, Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse algatatud muinsuskaitseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (806 SE) teise lugemise arutelu aluseks olevate dokumentide esitamise tähtajaks s.a 15. veebruari kell 18. Viidendaks, Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (286 SE) ning Vabariigi Valitsuse algatatud karistusregistri seaduse eelnõu (762 SE) teiste lugemise arutelude aluseks olevate dokumentide esitamise tähtajaks s.a 15. veebruari kell 18.

Lugupeetud kolleegid! Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 64 rahvasaadikut, puudub 37.

Läheme nüüd päevakorra kinnitamise juurde. Palun tähelepanu! Siin on väike muudatus. Õiguskomisjon tegi juhtivkomisjonina ettepaneku mitte arutada selle töönädala kolmapäevase päevakorra 15. punkti, milleks on eelnõu 891 teise lugemise arutelu. Seetõttu jääb see eelnõu selle töönädala päevakorrast välja. Selle parandusega panen käesoleva nädala päevakorra kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 62 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid oli 1. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine lumetormi kohta (nr 550)

Esimees Ene Ergma

Alustame arupärimistele vastamist. Esimehe arupärimine on Riigikogu liikmete Karel Rüütli, Heljo Pikhofi, Eiki Nestori, Kalev Kotkase, Jaanus Marrandi, Sven Mikseri, Jaan Õunapuu, Mark Soosaare ja Hannes Rummu 13. detsembril 2010 esitatud arupärimine lumetormi kohta. Palun kõnepuldi kolleeg Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud peaminister! Möödunud aasta 13. detsembril tegid Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajad arupärimise peaminister Andrus Ansipile, mille sisu on lühidalt järgmine.

Detsembri alguses tabas Eestit lumetorm ning tuhanded inimesed Harjumaal ja Virumaal jäid autodesse lõksu. Inimeste päästmine kestis enam kui ööpäeva. On mõistetamatu, miks hoolimata Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi ilmaprognoosist ei kasutatud hädaolukorra seaduse §-s 10 sätestatud üldsuse informeerimise võimalust. Hädaolukorra seaduse §-s 9 on sätestatud, et avalikkust tuleb viivitamata teavitada hädaolukorra tekkimise vahetust ohust, hädaolukorrast ja selle lahendamise kohta, kui teavitamata jätmise võib ohustada inimeste elu või tervist, tekitada suure varalise kahju või häirida muul viisil oluliselt tavapärasest elukorraldust.

Tekib küsimus, miks jäeti vajalikud ettevalmistused vaatamata ilmaprognoosi olemasolule tegemata ega kaasatud teede sõidetavuse tagamiseks lisaressursse? Samuti soovime, et peaminister annaks hinnangu Siseministeeriumi haldusala ametkondade koostööle. Pärast teadet autode kinnijäämisest Padaorus jäeti ju liiklus ümber suunamata ja lasti probleemil paisuda kriisiks, mille tõttu liiklus ühel põhmaanteel jäi terveks ööpäevaks kinni. Eesti kaitseväge väljendas valmisolekut saata lumepuutusega võitlema oma rasketehnika. Padaoru sündmuskohast umbes 50 km kaugusel asuvad nii Virumaa jalaväepataljon kui ka Tapa väljõppekeskus. Soovime teada, kas peaministri hinnangul saanuks kriisiolukorra lahendamise

professionaalsel juhtimisel kaitseväge kiiremini appi kutsuda.

Kui palju inimesi peab jääma teedel ööpäevaks lõksu, et Vabariigi Valitsus käsitaks toimuvat kriisiolukorrana ning tegutseks vastavalt?

Esitasime Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 139 alusel peaministrile kümme küsimust, mis kõik on seotud kõne all oleva lumetormiga, aga puudutavad ka võimalikke tulevikuplaane analoogsete situatsioonide lahendamiseks. Soovime saada nendele küsimustele vastuseid. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Karel Rüütli! Palun nüüd kõnepuldi lugupeetud peaministri!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Küsimusi on peaministrile esitatud tervelt kümme ja mõned küsimused on õige mitmelauseelised. Ma luban, et loen kõik need küsimused ette, aga ainult ühel tingimusel: kui te lubate, et kui 15 minutist ei piisa, siis te esimese küsimusena küsite mu käest, mis seal veel kirjas oli. Muidu ma jätkaksin küsimused ette lugemata, aga ilmselt vastused ei oleks siis kuigi ülevaatlikud.

Esimene küsimus: "Kui valitsuse käsutuses oli Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi ilmaprognoos, siis miks ei kasutatud hädaolukorra seaduse §-s 10 nimetatud informeerimise võimalust? Hädaolukorra seaduse § 9 lg 3 sätestab, et avalikkust tuleb viivitamata teavitada hädaolukorra tekkimise vahetust ohust, hädaolukorrast ja selle lahendamise kohta, kui teavitamata jätmise võib ohustada inimeste elu või tervist, tekitada suure varalise kahju või häirida muul viisil oluliselt tavapärasest elukorraldust. Kas jagate hr Pomerantsi seisukohta, et "kõik, kes aknast välja vaatavad, näevad niikuinii, mis olukord väljas on?" Eelhoiatused võimalike raskete ilmastikuolude kohta saabusid Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudist juba 9. detsembri ennelõunal. Hädaolukorra seaduse § 10 sätestab, et massiteabevahendi valdaja avaldab muutmata kujul ja tasuta Vabariigi Valitsuse kriisikomisjoni, eriolukorra juhi, eriolukorra tööde juhi ja ministeeriumi või muu hädaolukorda lahendava asutuse teated hädaolukorra tekkimise vahetu

ohu, hädaolukorra ja selle lahendamise kohta, sealhulgas teated eriolukorra väljakuulutamise, muutmise või lõpetamise kohta.

9. detsembril 2010 avaldati massiteabevaldajate kaudu järgmised meediateated.

Kell 6.01. Maanteeinfokeskuse teade "Teeinfo" lisaga "Ettevaatust liiklemisel!".

Kell 6.30. Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi tormihoiatus.

Kell 9.00. Päästeameti intervjuu Kuku raadios saabuvast tormist ja käitumisjuhised elanikkonnale. Teised jaamad refereerisid seda intervjuud. Päästeameti intervjuu "Aktuaalsele kaamerale" saabuvast tormist ja käitumisjuhised olid eetris kell 18.30 ja kell 21.00.

Kell 14.16. Päästeameti pressiteade "Päästeamet hoiatab lumetormi eest" ja käitumisjuhised, jagati infotelefonide numbreid.

Kell 14.34. Eesti Energia teade "Tugev tuul võib põhjustada katkestusi".

Kell 15.47. Maanteeinfokeskuse teade "Kõrvalteedel võib esineda probleeme". Jne.

Seega avalikkust informeeriti ja teavitati hädaolukorra tekkimise vahetust võimalikust ohust vastavalt hädaolukorra seadusele. Siseminister Pomerantsi seisukoht ei kajasta kuidagi elanikkonna informeerimise ebaotstarbekust. Minister täiendas massiteabevaldajates avaldatut. Ning lisaks antud hoiatustele peab iga inimene siiski ka ise oma liikumise läbi mõtlema. Teie arupärimises püstitatud konstruksioon on kontekstist välja rebitud.

Teine küsimus: "Miks jäeti vajalikud ettevalmistused vaatamata ilmaprognoosi olemasolule tegemata ega kaasatud teedel sõidetavuse tagamiseks lisaressurssi? Kas me võime arvestada valitsuse samal tasemel otsustuskiiruse ja tegevusega, kui laekub informatsioon Eesti riigi vastu kavandatavatest aktsioonidest?" Vajalikke ettevalmistusi tehti. Pärast Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi ilmaprognoosi ja tormihoiatus avaldamist alustasid päästeasutused 9. detsembri ennelõunal ettevalmistusi saabuvaks tormiks. Häirekeskus suurendas valves olevate päästekorraldajate arvu, Ida-Eesti Päästkeskus sõlmis kokkulepped vajadusel kaitseväge rasketehnika kasutamiseks, samuti teavitas Ida-Eesti Päästkeskus kohalikke omavalitsusi vajadusest suurendada valmisolekut tormiks. Päästeamet teavitas 9. detsembri hommikul ja lõunal avalikkust,

lisaks tormihoiatusle edastati käitumisjuhised elanikkonnale, samuti valmistusid Päästeamet ja päästkeskused kriisimeeskondade aktiveerimiseks. Virumaa Teed AS, kes Lääne-Viru maakonnas on Maanteeametiga sõlmitud lepingu järgne teehooldaja, kasutas lumetõrjetöödel peale oma 21 tehnikauhiku ka kogu maakonna alltöövõtjate tehnikat (11 ühikut).

Lumetormid ning Eesti riigi vastu kavandavad ründed on oma olemuselt väga erinevad asjad. Kui Eesti julgeolekuasutustele laekub informatsioon riigi vastu kavandatavatest aktsioonidest, siis selleks puhuks on olemas väga operatiivsed teavitamise ja reageerimise meetmed.

Kolmas küsimus: "Kas teie hinnangul on riigil kohustus tagada liiklus riikliku tähtsusega põhimaanteedel, vaatamata kestvale lumemajale? Kas õhuke riik suudab osutada ja kas ta osutab eelnimetatud teenust ka nn maksubadadel reedetal?" Riigil on väga selge kohustus tagada riikliku tähtsusega põhi- ja tugimaanteed läbitavus pidevalt, seega igal ajahetkel ja olenemata nädalapäevast ning ka kestvate lumesadude ajal. Riigi põhi- ja tugimaanteed hoiu korraldaja on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Maanteeamet peab tagama põhimaanteedel läbitavuse.

Neljäs küsimus: "Millise hinnangu annate Siseministeeriumi haldusala ametkondade koostööle, kes pärast teate saamist autode kinijäämisest Padaorus jättis liikluse ümber suunamata ja lasi probleemil paisuda kriisiks, mis sulges ööpäevaks liikluse põhimaanteedel?" Padaoru probleem sai alguse sellest, et Maanteeametil ja teehooldajal Virumaa Teed AS ei õnnestunud Padaorus tekkinud ummikut likvideerida ega Tallinna–Narva maantee läbitavust tagada. Politsei- ja Piirivalveamet ning Päästeamet jäid olukorra lahendamise operatiivselt kaasamata. Politsei reageeris pärast asjaomase teate saamist liikluse ümbersuunamisega kohe ning korraldas autode suunamise Sämi–Sonda–Kiviõli–Varja teelõigule.

Viies küsimus: "Kaitseväge väljendas valmisolekut saata lumepuhastusega võitlema oma rasketehnika. Padaoru sündmuskohast umbes 50 km kaugusel asuvad nii Viru jalaväepataljon kui Tapa väljaõppekeskus. Kas teie hinnangul saanuks kriisiolukorra professionaalsel juhtimisel toimuda kaitseväge kaasamine kiiremini?" 9. detsembril kell 14.20 oli Ida-

Eesti Päästekeskusel on olemas kokkulepe Kirde kaitseringkonnaga rasketehnika kasutamiseks. Lisaks kaitseväe tehnikale kaasati Padaoru juhtumi lahendamisse rasketehnikat piirkonna eri ettevõtetest: Aidu karjäär, Repo Vabrikud, Kunda Mobil, KNC, Flexa, OÜ Palgardi Kraana, AS Kunda Nordic Tsement. Tuletan meelde, et 9. detsember kell 14.20 – see oli ikkagi hulk aega enne, kui teesulg tekkis! Kaitsevägi kaasati esimesel võimalusel, kui Päästeametil oli selge, et päästetöid tuleb alustada erakordsetes ilmastikutingimustes. Padaoru juhtumi lahendamisse kaasati 54 kutselist kaitsevaelast, 49 ajateenijat ning 20 kaitseleitlast. Kuna eelkokkulepped kaitseväe tehnika kaasamiseks olid sõlmitud ning infovahetus Päästeameti ja kaitseväe vahel toimus kõrgeimal tasandil, siis täiendava juhtimistasandi, Vabariigi Valitsuse kriisikomisjoni aktiveerimine ei oleks sündmuste lahendamist kiirendanud.

Kuues küsimus: "Kui palju inimesi peab jääma teedel ööpäevaks lõksu, et Vabariigi Valitsus käsitleks toimunut kriisilukorrana ja tegutseks vastavalt?" Nii päästetööde kui ka hädaolukordade lahendamise juhtimine toimub põhimõttel, et sündmust juhitakse nii madalal tasandil kui võimalik ja nii kõrgel tasandil kui vajalik. Padaoru juhtumi puhul ei olnud tegevust üleriigilises plaanis hädaolukorraga. See oli tõsine, kuid lokaalne hädajuhtum, mille lahendamise eest vastutavad asjaomased asutused: regionaalsed maanteeametid, teeholdusettevõtted ja regionaalsed päästekeskused.

Seitsmes küsimus: "Mõned kommentaatorid on väitnud, et läinudsuvistel metsatulekahjudel Venemaa Föderatsioonis lasti lõõmata nõnda kaua seepärast, et oleks võimalik saada häid telekaadreid riigi liidrist lennukiga tulekollelele vett viskamas." Jäägu need väited küll küsijate südametunnistusele! Piinlik on neid siin korrata, aga läheme küsimusega edasi. "Kas härra Pomerantsi juhitud ministeeriumi tegevuse operatiivsuse, kus autodesse lõksu jäänud inimeste evakueerimist alustati alles 12 tundi hiljem, põhjustas saamatus või oli selle taga soov esitleda siseministrit sündmuskohal kriisi lahendajana?" Võrdlus Venemaa Föderatsiooni ja metsatulekahjudega teie arupärimises on kohatu. Siseministeeriumil ja Päästeametil oli valmisolek lumetormi saabumiseks olemas. Probleemiks oli Padaoru juhtumi kohta adekvaatse info puudumine ja teeholdaja vale

hinnang olukorrale. Maanteeamet ja teeholdaja AS Virumaa Teed kinnitasid Päästeametile, et olukord on kontrolli all ning tee vabastatakse peatselt. Seda on Päästeamet ka kinnitanud, et adekvaatse info omamine oleks kiirendanud asjade kulgu kolme tunni võrra.

Kaheksas küsimus: "Kas kriisi lahendamises osalenud päästeametnikud saavad oma töö eest tasustatud või langes kirjeldatud osa nende tööst ajale, mille eest töötasu ei maksta?" Päästeteenistujad saavad tasustatud oma töö eest, mis on neile seadusega ette nähtud. Kogu sündmuskohal tehtud töö tasustatakse päästeteenistujatele alati täies ulatuses.

Üheksas küsimus: "Erakordselt rasked lumeolud ei ole põhjustanud probleeme üksnes riigimaanteedel, vaid ka vallateedel. Kas valitsusel on täpne ülevaade, kui palju inimesi jäi lumelõksu? Kui palju kavatses Vabariigi Valitsus hüvitada kohalikele omavalitsustele erakordsetest lumeoludest tekkinud lisakulu?" 9. detsembril aitasid päästjad lumevangist vabaks ligikaudu 600 inimest. Padaorust evakueerimist soovinud või evakueerimist vajanud isikuid oli 177. Detsembrikuu vältel aitasid päästeteenistujad umbes tuhandel inimesel lumehangedest välja pääseda. Vabariigi Valitsus eraldas 13. detsembril 2010 valitsuse reservist Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile 15 miljonit krooni kohalikele omavalitsustele lumekoristusega seotud kulude katmiseks.

Kümnes küsimus: "Kas teie hinnangul on siseminister Marko Pomerants oma ülesannete kõrgusel?" Siseminister Marko Pomerants on oma ülesannete kõrgusel ning usun, et ta andis Padaoru juhtumi lahendamisel oma parima. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Küsimusi teile ei ole.

Andrus Ansip

Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Kas soovitakse avada sellel tähtsal teemal läbirääkimisi? Palun, kolleeg Mark Soosaar!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Austatud peaminister! Head kolleegid siin saalis! XI Riigikogu neljas tööaasta hakkab lõppema. Pean ütlema, et mind, vanainimest, teeb siin väga kurvaks see, kui üks pool nimetab teist rumalaks või lolliks. Jäägu see nende inimeste südametunnistusele, kes niimoodi meie rahvusliku mõistusega ümber käivad. Olen autoroolis ise olnud hädaolukorras New Yorgi lähistel paduvihma ajal, kui viaduktialune oli üle ujutatud ja sajad autod seisis nii, et vesi hakkas autodesse tulema. Olen olnud lumevangis ka Taanis ja Saksamaal. Sealseid rahvusvahelisi teid eristab meie teedest see, et jalutad natuke ühes või teises suunas, ja sa leiad kas hädaabitelefoni või on tee ääres teade, millisel raadiosagedusel saab informatsiooni teeolude kohta.

Meil Eestis on kolm Euroopa tähtsusega maanteed, need on E20, E67 ja E263. Need ei ole lihtsad numbrimaanteed, mille numbrid kehtivad Iklast kuni Tallinnani või Narvast Tallinnani. Mõni neist algab lausa Põhjamere äärest, nagu E20, E67 aga Lõuna-Saksamaalt. Euroopa Liidu liikmena on meil siiski üsna tõsine kohustus neid teid käsitada mitte kui üksnes riigi põhimaanteed, vaid kui Euroopa olulisi liiklusartereid, kus liikleb üsna palju roolikeerajaid ja nendega koos reisijaid, kes meie kohalikku keelt ei oska. Seepärast ma arvan, et selliste olukordade ärahoidmiseks, nagu oli Padaorus, on äärmiselt tähtis, et liiguks täpne ja kindel informatsioon. Ja ka eesti keeles on see informatsioon meil nigelavõitu. Alles täna hommikul radio ütles, et Pärnu lähistel Reiu kandis on E67-l liiklus avarii tõttu suletud, aga hiljem ei ole ma radiost kuulnud, et see liiklus oleks avatud. Internetist ei ole ma samuti midagi leidnud selle kohta, kuidas seal olukord nüüd on. Kuna mul üks sõber täna, sõbrapäeval sealkandis sõitis, oli mul muidugi tema pärast mure. Õnneks oli tal mobiil ja ma tean, et tal läks hästi.

Ma tahaksin nii praegusele valitsusele kui ka järgmisele valitsusele, mis moodustatakse tõenäoliselt juba märtsikuu lõpus, väga südamele panna, et need maanteed on Euroopa Liidu elusooned.

Ja veel: sõitsin septembri lõpus mööda E67 maanteed Lääne-Euroopast Eestisse. Iga riigi piiril võtab sind vastu suur sinine tablo kuldsete tähtedega, kuhu on kirjutatud ka riigi

nimetus, kuhu sõitja jõuab. Eesti piiril Iklas sellist tablood ei olnud ei septembris ega hiljem ka oktoobris. Selle asemel ilutses seal uhke, vähemalt 10 x 15 m pannoo "Welcome to A. Le Coq country". Rääkisin sellest presidendi kärajatel, rääkisin sellest raadios kolmel korral. Tagajärg oli see, et too suhteliselt tumedal alusel "Welcome to A. Le Coq country" vahetati heledama, veel selgemini loetava pannoo vastu, kuhu oli kirjutatud seesama tekst, aga Eesti Vabariiki ei kusagil!

Nii et mõeldes lumetormile, mõeldes nendele kannatustele, mida inimesed seal taluma pidid, mõelgem, kuidas edaspidi neid vähendada ja kuidas Eesti teed muutuksid tõeliselt euroopalikeks teedeks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mark Soosaar! Palun nüüd kolleeg Mati Raidma! Kohapealt kaks minutit.

Mati Raidma

Aitäh! Soovin natukene täpsustada ühte momenti, mida hea kolleeg Mark siin mainis. Nimelt seda tähtsate teede ääres olevat hädaabitelefoni võrku, mis Euroopas on. Et see mõtte siit nüüd lendama ei hakkaks, siis täpsustan: tegemist on süsteemiga, mis eksisteeris Euroopas enne seda, kui mobiiltelefon tekkis. Kui Euroopas mobiiltelefon levima hakkas, siis pakuti seda võrku ka Eestile, sest mujal hakati seda kui tarbetut maha võtma. Eesti ütles mobiiltelefonile lootes ära ja ma arvan, et me tegime õigesti.

Tegelikult on praegu Euroopas tee ääres olevad telefonid vanast ajast jäänud ja kogu sellel ideel ei ole seda efektiivsust kui enne mobiiltelefoni ajastut. Pigem tuleb ikkagi mõelda, kuidas me mobiilitehnoloogiaga saaksime süsteemi efektiivsemaks muuta ja ka üldsuse teavitamise. Peame ikkagi suutma rasketes tingimustes või hädaolukordades konkreetsetes kohtades inimestele ammendavat infot anda ja neid alarmeerida.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mati Raidma! Lõpetan läbirääkimised. Palun vabandust, härra peaminister soovib ka läbirääkimistel osaleda!

Andrus Ansip

Hea juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Ma ootasin ka küsimusi, aga kuna neid ei tulnud, siis annan ise mõne kommentaari.

Minu meelest on Padaoru juhtum kõigile selge. Kahetsusväärne, et nii läks, ja põhjusi, miks selline liiklussulg, kus inimesed jäid tundideks lumevangi, üldse tekkis, tuleks väga põhjalikult ka tulevikus analüüsida. Ning mitte ainult selleks, et anda hinnang, kes oli süüdi. Minu jaoks küsimus, kes oli süüdi, ei olegi nii oluline. Leian, et minister Marko Pomerantsile on kõvasti liiga tehtud, sest tegelikud süüdlased, miks üleüldse selline ummik tekkis, olid Maanteeamet ja teehooldajad, kes kogu aeg raporteerisid, et poole tunni pärast, ühe tunni pärast, kolme tunni pärast, siis jälle poole tunni pärast saavad kõik takistused kõrvaldatud ja liiklus avatakse. Kui lõpuks Päästeamet võttis asja juhtimise enda kätte, siis hakkasid sündmused üldiselt küllalt hea kiirusega lahenema. Ma ei arva, et selle konkreetse liiklussummiku põhjus oli siseminister Marko Pomerantsi või ka tema haldusala töötajate kehv töö. Ma näen personaalseid süüdlasi hoopis rohkem mujal.

Aga mida me peame õppima? Kindlasti peame õppima seda, et ei tohi lootma jääda ainult Päästeametile ja hädaabinumbritele. Et helistatakse 112 või 110, kui politseid on vaja, ja sellele kohe reageeritakse. Kui on selline suur torm ja tuisk, kus autod sadade kaupa lumehangedesse kinni on jäänud, siis see liin on üle koormatud ja vastajaid ei ole. Juba ammu on meie info- ja kommunikatsioonitehnoloogia spetsialistid rääkinud, et seadusandja võiks seadustada ka eraettevõtete käes olevate andmebaaside avalikuks kasutamiseks andmise. Kui meil oleks olnud selline hoiatusüsteem, mis oleks arvestanud mobiiltelefonikõnede koondumisega ühele kitsale maanteelõigule, siis oleks kõigile selge olnud, et seal on probleem. Tahta, et need konkreetsed inimesed, kes hädaabikõnesid vastu võtavad, suudaksid üldistada probleemi ulatust ja fookuserida probleemi just ühele konkreetsele maanteelõigule, oleks natuke liiga palju olnud. Kõnesid tuli ju igalt poolt Eestist küll ja küll.

Selline digitaalsete andmete kasutamine pole minu meelest õigustatud mitte ainult sellises kriisisituatsioonis vajaliku ohusüsteemi väljatöötamiseks, vaid üldse kodanike aitamiseks.

Ma olen näinud *roaming*'u andmeid selle kohta, kui paljud Lätis elavad mobiiltelefonide omanikud käisid Tallinnas Madonna kontserdil. Väga ilus pilt on olemas ka sellest, kui paljud soomlased Tallinnasse saabuvas, kus kohas nad käivad ja kuidas Eestist lahkuvad. Loomulikult oleks mõistlik nendes kohtades, kuhu näiteks palju lätlasti koguneb või kuhu palju soomlasti koguneb või kuhu palju venelasi koguneb, pakkuda nendele inimestele nende emakeeles kas giidi abi või siis seda, et mõni politseinik oleks võimeline suhtlema nendes keeltes. Sellisest digitaalsete andmete kasutamisest võidaksid kõik inimesed – mitte ainult Eesti elanikud, vaid ka need, kes meie maad külastavad. Aga see on juba ülesanne järgmisele Riigikogu koosseisule. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

2. Arupärimine Eesti kodanike õiguste kohta Petserimaal (nr 562)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Georg Pelisaare, Toivo Tootseni, Tiit Kuusmiku, Olga Sõtniku, Ester Tuiksoo, Inara Luigase, Valeri Korbi, Nikolai Põdramae ja Eldar Efendijevi 11. jaanuaril esitatud arupärimine Eesti kodanike õiguste kohta Petserimaal. Palun kõnetooli kolleeg Georg Pelisaare!

Georg Pelisaar

Lugupeetud juhataja! Austatud peaminister! Head kolleegid! Tänavu 9. jaanuaril avaldati meedias teade Venemaa Föderatsiooni presidendi Medvedevi käskkirjast nimetusega "Piiriäärsete territooriumide määramine, kus välisriikide kodanikud, kodakondsuseta isikud ja välismaise päritoluga juriidilised isikud ei saa soetada omandiõigusi maatükkidele". Selles käskkirjas on loetletud 380 piiriäärset territooriumi, mille hulgas on ka Pihkva oblasti Petseri rajoon. Selle käskkirja järgi siis ei tohiks välisriikide kodanikud ega kodakondsuseta isikud olla nendel piiriäärsetel aladel asuvate maatükkide omanikud.

Venemaa haldusalas oleva Petseri rajooni territooriumile jäävad teatavasti tuhandete setude ja teiste Petserimaaga seotud Eesti koda-

nike sünnikodud. Selle käskkirja järgi jääksid ka nemad ilma õigusest olla oma sünnikodude omanikud või vähemalt nende sünnikodude maa omanikud. Teatavasti sätestab aga Eesti Vabariigi põhiseaduse § 122 üheselt, et Eesti maismaapiir on määratud 1920. aasta 2. veebruari Tartu rahulepinguga ja teiste riikidevaheliste lepingutega. Arupärijad on arvamusel, et kuna Venemaa Föderatsioon pole siiani ühtegi teist piirilepingut heaks kiitnud, tuleb lugeda jätkuvalt kehtivaks Tartu rahuleping ja selles määratud maismaapiir.

Kõigest eeltoodust lähtuvalt on meil peaministrile viis küsimust. Palume peaministril lugeda ette kõigepealt küsimused ja siis anda ka vastused. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Georg Pelisaar! Palun teid kõnepulti, härra peaminister!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Enne kui ma selle arupärimise juurde lähen, ütlen lisaks veel paar sõna eelmise teema kohta. Kui ma räägin andmete vabasse kasutusse andmisest, siis pean loomulikult silmas isikustamata andmeid. Kellegi privaatsust loomulikult riivata ei tohiks.

Aga vastan nüüd teie arupärimisele. Esimene küsimus: "Kas ja milliseid Eesti kodanike põhiõigusi Venemaa presidendi käskkirja Teie hinnangul riivab?" Välisministeerium ei ole tuvastanud, et Venemaa Föderatsiooni presidendi korraldus 9. jaanuarist 2011 riivab Eesti kodanike põhiõigusi. Kodanike põhiõigused sätestab Eesti põhiseadus, mille § 32 kaitseb isiku omandit ja vara. Piirang, et välisriikide kodanikud ei saa piiriäärsetel territooriumidel asuvaid maatükke omandada, kehtib Venemaal juba alates 2001. aastast, kui jõustusid maa-koodeks ja selle rakendamise seadus. Maakoodeks näeb ette, et piiriäärsete territooriumide nimekirja kehtestab Venemaa Föderatsiooni president. Tänavuse 9. jaanuari korraldusega president viidatud nimekirja ka kehtestas. Kuna aga piirang välisriikide kodanikele piiriäärsetel territooriumidel asuva maa omandamiseks kehtis alates 2001. aastast, ei halvendanud konkreetne korraldus välisriikide kodanike senist õiguslikku seisundit. Korraldus ei käsitle piiriäärsetel territooriumidel asuva vara staa-

tust ning sellele laieneb endiselt Venemaa tsiviil- ja pärimisseadustik, mida ei ole muudetud. Samuti ei ole Eesti Välisministeeriumi hinnangul sellel korraldusel tagasiulatuvat jõudu. Aga Eesti Välisministeerium jätkab Venemaa Föderatsiooni presidendi korraldusega kaasneda võivate asjaolude täpsustamist.

Teine küsimus: "Vene Föderatsiooni valitsus kaitseb aktiivselt oma kodanike huve välisriikides. Kuidas kaitseb Eesti valitsus antud puhul oma kodanike huve ja põhiõigusi?" Eesti Vabariigi Välisministeerium on küsinud Venemaa Föderatsioonilt nii suulisi kui ka kirjalikke selgitusi. Sel eesmärgil on Välisministeeriumi 3. poliitikaosakonna peadirektor Märt Volmer kohtunud kaks korda Venemaa Föderatsiooni suursaadiku härra Juri Merzljakoviga. Samuti on Välisministeerium edastanud Venemaa saatkonnale Eestis kirjaliku noodi koos detailsemate küsimustega.

Eesti Vabariik ja Venemaa Föderatsioon on sõlminud 1993. aastal lepingu õigusabi ja õigussuhete kohta tsiviil-, perekonna- ja kriminaalasjades. Lepingu artikli 1 kohaselt on ühe lepingupoole kodanikel teise lepingupoole territooriumil oma isiklike ja varaliste õiguste suhtes samasugune õiguskaitse nagu selle lepingupoole kodanikel. Kui Eesti kodanike isiklikud ja varalised õigused Venemaa Föderatsiooni territooriumil peaksid osutama vähemkaitstuks kui Vene kodanikel, saab Eesti õigusabi lepingule tuginedes kasutada Eesti kodanike kaitseks diplomaatilisi vahendeid. Eesti Välisministeerium jätkab Venemaa Föderatsiooni presidendi korraldusega seonduvate asjaolude täpsustamist ja selgitamist.

Kolmas küsimus: "Teatavasti on Vene Föderatsioon võtnud tagasi oma allkirja Eesti-Vene uuel piirileppel. Kas näete seetõttu võimaliku olevat piirilepingu osas uute läbirääkimiste alustamist?" Eesti on Eesti-Vene piirilepingu omalt poolt allkirjastanud ja ka ratifitseerinud. Seega puudub alus alustada uusi selleletemalisi läbirääkimisi.

Neljas küsimus: "Kas Teie hinnangul Tartu rahuleping kehtib ja kas kehtivad ka sellest tulenevad Eesti Vabariigi territooriumil elavate Eesti kodanike õigused?" Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni vahel 2. veebruaril 1920 allkirjastatud Tartu rahuleping on üks Eesti riikluse alusdokumente. Tartu rahuleping

on kehtiv välisleping nii Eesti riigi kui ka tema kodanike jaoks.

Viies küsimus: "Kas ja millised õigused on Petserimaal elavatel Eesti kodanikel tulenevalt Tartu rahulepingust?" Eesti kodanikel on Eesti õigusruumis ühesugused õigused, sõltumata nende elukohast. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Teile on küsimusi. Kolleeg Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud peaminister! Teatavasti elab Petseri rajoonis põlisesel Eesti territooriumil ka praegu üsna palju Eesti Vabariigi kodanikke. Mõned nendest on üsna vanad ja tahaksid ümber kolida Eestisse. Paraku on nõnda, et kui Eesti Vabariigi kodanikel, kes elavad praegusel haldusterritooriumil, arvestatakse pensioniõigusliku staaži sisse ka nõukogude ajal töötatud aastad, siis nendel Eesti kodanikel, kes elavad Petseri rajoonis ja tahaksid nüüd vanaduspõlve veeta Eestis, seda staaži ei arvestata pensioniõigusliku staaži hulka, kuna nad ei ole saanud Eestis töötada vähemalt 15 aastat. Kas te peate sellist suhtumist nende kodanike suhtes õigeaks ja õiglaseks?

Andrus Ansip

Mulle teadaolevalt on kahe riigi vahelise pensioneid reguleeriva lepingu eelnõu ette valmistatud ja see ootab allkirjastamist. Ma usun, et ka teie nimetatud probleem leiab selle lepinguga lahenduse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Nagu te ise ka aru saate, on tegemist küsimusega, mis on tekitanud probleeme õige paljudele inimestele, kes elavad piiriäärsetes rajoonides ja kellel on teatud sidemed teisel pool piiri olevate maatükkidega. Miks ei ole antud põhjalikke selgitusi ka pressis, et asi inimestele ära seletada ja nende hirmusid maha võtta? Ma saan aru, et praegu kõik see läheb meil ka stenogrammi, aga kui paljud inimesed ikka stenogrammi loevad. Miks valitsus ei ole pidanud seda nii

tähtsaks küsimuseks, et seda, kuidas öelda, laiemalt inimestele seletada ja valgustada?

Andrus Ansip

Mulle tundub küll, et ma olen ajakirjandusest lugenud ka probleemi laiemat käsitlust, mitte ainult niisuguses küsimuse vormis, nagu see ajakirjanduses algul üles kerkis. Hiljem on räägitud ka sellest, et võrreldes 2001. aastaga nende inimeste õiguslik seisund, kel on kinnisvara Eesti praeguse piiri taga Venemaal, ei muutu. Kindlasti on esimesed jutud, mida hakati rääkima – võimalikust vara konfiskeerimisest või sundvõõrandamisest jne – ka ajakirjanduses ammu kummutatud. Minu meelest see teema rohkem kommentaare ei vaja. Aga kui keegi veel soovib kinnitust, siis seda infot, mida me oleme saanud Venemaa Föderatsioonist, me saame rahvale ka edastada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra peaminister! Mainisite seda, et Eesti on piirilepingu Venemaa Föderatsiooniga ratifitseerinud. Kas see tähendab, et piirilepingut Venemaa Föderatsiooni ja Eesti vahel ei tule kunagi?

Andrus Ansip

Mina nimetasin, et piirilepingud on ratifitseerinud Eesti Riigikogu. Aga Venemaa Föderatsioon neid teatavasti ratifitseerinud ei ole. Ma usun küll, et ükskord jõuab ka Venemaa Föderatsioon arusaamisele, et piirileping oma naabritega on vajalik, ja ma usun, et ükskord ratifitseerib selle mõlemapoolselt allkirjastatud lepingu ka Venemaa Föderatsioon.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra peaminister! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kolleeg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Lugupeetud juhataja! Austatud peaminister! Head kolleegid! Ühelt poolt võisid peaministri vastused nendele küsimustele mõneti rahustada kõiki neid inimesi, kellel on kinnisvara Petseri rajoonis. Ehk tõepoolest ei maksa kar-

ta, et selle kinnisvaraga midagi juhtub. Veel enam, ehk ei ole samuti põhjust karta, et edaspidi ka selle kinnisvara haldamine oleks kuidagi kitsendatud.

Samas said need inimesed täna ilmselt eba-meeldiva vastuse, kui kuulsid, et Eesti on piirilepingu ratifitseerinud ja loeb sellega piiriteemalised läbirääkimised Venemaaga lõppenuks. Siiani on inimestel, kes on otseselt oma kodukandiga Petserimaal seotud, ikkagi veel olnud lootus, et tänu Venemaa poolt piirilepingu tagasilükkamisele ja sellelt allkirja tagasivõtmi- sele alustatakse neid läbirääkimisi uuesti. Võimalik, et see nii ka juhtub, kui ametisse tulevad järgmine Riigikogu ja järgmine valitsus.

Aga hoopis tõsisem ja päevakajalisem probleem on nendel inimestel, kes veedavad praegu oma vanaduspõlve Petseri rajoonis. Need inimesed on kogu aeg teadnud, et nad elavad Eesti Vabariigis. Olles sündinud kas 1920. aastatel või veel enne seda, on nad ka 1950., 1960. ja 1970. aastatel arvanud, et nad elavad ja töötavad ikkagi Eesti Vabariigi territooriumil. Paraku on elusaatus ja seadused määratlenud nõnda, et kõik Eesti Vabariigi kodanikud ei ole võrdsed. Nagu ma ka oma küsimust esitades ütlesin, seaduse kohaselt arvestatakse pensioniõiguslikku staaži Nõukogude Liidus töötatud aastate eest nendel kodanikel, kes on seda tööd teinud praegusel Eesti Vabariigi haldusterritooriumil. Kes aga on heauskselt töötanud oma kodus Petseri rajoonis, nendel seda õigust paraku ei ole. Vastavalt Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni vahelisele lepingule saavad nad taotleda eraldi pensioniaastate arvestamist vaid sel puhul, kui nad tulevad Eestisse Venemaa kodanikena. See on kummaline. Kui nad on Eesti kodanikud ning asuvad Eestisse elama, et veeta siin oma pensionipõlv, siis nad saavad taotleda vaid sotsiaalhoolekande seaduse alusel sotsiaaltoetust kui välisriigist Eestisse elama asunud Eesti kodanikud. Selle toetuse suurus on 2009 krooni kuus. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

3. Arupärimine segaduste kohta domeenireformiga (nr 563)

Esimees Ene Ergma

Läheme viimase arupärimise juurde, mis on Riigikogu liikmete Olga Sõtniku, Kadri Simsoni, Vladimir Velmani, Aivar Riisalu, Kalev Kallo ja Lauri Laasi 13. jaanuaril esitatud arupärimine segaduste kohta domeenireformiga. Kõnepulti on juba tulnud kolleeg Olga Sõtnik.

Olga Sõtnik

Proua juhataja! Härra peaminister! Head kolleegid! Meie arupärimine on järjekordne arupärimine seoses domeenireformiga. 27. septembril 2010. aastal vastas Riigikogus Keskerakonna fraktsiooni arupärimisele domeenireformi ebaõnnestumise põhjuste kohta majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Vastates kinnitas ta, et 2008. aastal Eesti domeeninimede registreerimise korra parandamiseks kokku kutsutud töörühmas kaaluti ka võimalust viia reform läbi EENeti baasil. Minister Parts ütles oma vastuses: "EENet esitas töörühma lõppdokumendi kohta küll mõned valdavalt sõnastuslikku laadi ettepanekud ja märkused, kuid mingit reformikava, millele arupärimises viidatakse ja mis väidetavalt valmis juba 2006. aastal, töörühmale arutamiseks ei esitatud." Enamgi veel, memorandumis, mille Juhan Parts valitsuskabineti nõupidamisel 20. novembril 2008. aastal esitas, väidetakse, et sihtasutuse moodustamise näeb ette töörühma koostatud kontseptsioon. Loa sihtasutuse moodustamiseks andis Vabariigi Valitsus selle nõupidamise tulemusel. EENeti kodulehelt on võimalik leida EENeti esitatud ettepanekud lõppdokumendi parandamiseks.

Esiteks, erinevalt sellest, mida minister oma vastuses väitis, on parandusettepanekuid kolm lehekülge. Kui need läbi lugeda, siis selgub, et tegemist ei ole sõnastuslikku laadi ettepanekutega. Teiseks, must valgel on kirjas, et töörühmas ei arutatud kordagi plaani asutada sihtasutus. Samuti ei näinud EENet tookord argumenti, miks peaks nii olulise funktsiooni riigi kontrolli alt ära andma. Kolmandaks, oma vastuses väitis minister Parts, et mingit reformikava 2006. aastaks ei valminud. EENeti kodulehelt võib leida EENeti nõukogu koosoleku protokollid. Protokoll nr 21 2005. aasta 5. sep-

tembri koosoleku kohta leiame, et nõukogu kiitis heaks reeglistiku ning arutas läbi tegevuskava. Koosolekul osales neli inimest, kes võtsid osa ka MKM töörühma tööst. Seega oli töörühm varasemast reformikavast vägagi teadlik. Neljandaks, oma vastuses Riigikogule ütles minister Parts, et EENeti nõukogus kinnitati tasumäär, milleks oli 400 krooni. Koosoleku protokollist selgub aga, et nimetatud 400 krooni on kehtestatud tasu ülemiseks piiriks. Täpne sõnastus on "kuni 400 krooni", mis on sisu poolest majandusministri väidetust oluliselt erinev.

Siit selgub, et viidates sihtasutuse asutamise vajaduse osas töörühmale, on minister Parts eksitanud nii Vabariigi Valitsust kui ka Riigikogu. Seoses sellega palume peaministril vastata järgmistele küsimustele. Esiteks: "Kas Te peate ministrite poolt valitsuskabineti ja Riigikogu eksitamist lubatud tegevuseks? Kui ei, siis milliseid sanktsioone on plaanis majandus- ja kommunikatsiooniministri suhtes rakendada?" Teiseks: "Paljudes riikides tegeleb domeeninimede registreerimisega hariduse ja teaduse andmesidevõrk. Kuivõrd õigeks peate seda, et Eesti Interneti Sihtasutus on loodud eraõigusliku ning mitte avalik-õigusliku asutuseks?" Ning kolmandaks: "Miks on Teie hinnangul domeenireform toonud kaasa nii palju vastuolusid ning segadusi?" Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun teid, härra peaminister, kõnepulti!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Vastan teie küsimustele.

"Kas Te peate ministrite poolt valitsuskabineti ja Riigikogu eksitamist lubatud tegevuseks? Kui ei, siis milliseid sanktsioone on plaanis majandus- ja kommunikatsiooniministri suhtes rakendada?" Olen veendunud, et minister Juhan Parts ei ole tahtnud kedagi eksitada ei 27. septembril 2010 Riigikogus arupärimisele vastates ega 20. novembril 2008. aastal valitsuskabineti nõupidamisel domeenireformist rääkides. Ma ei tea, kas mul on üldse kohane hakata kellegi suuvoodriks ja asuda neid väiteid, mis te esitasite, kellegi teise eest kummutama. Tõe saaks välja selgitada hulga paremini siis, kui te küsisite neid küsimusi

otse adressaadilt ja ma ei peaks vahendaja olema. Aga kuna te juba küsisite, eks ma siis üritan vahendada.

Arupärijate väide nr 1: majandusminister valetas Riigikogu liikmete küsimustele vastates, nimetades EENeti esitatud parandusettepanekuid oma olemuselt sõnastuslikeks. Kommentaar väitele nr 1. Juhan Parts kirjeldas EENeti esitatud ettepanekuid kui – nüüd tuleb tsitaat – "valdavalt sõnastuslikku laadi ettepanekuid ja märkusi". Valdavalt! Neid ettepanekuid on tõepoolest olemuslikult erinevaid, nii sisulisi kui sõnastuslikke. Kuid ilmselt siiski ei ole peaministri roll analüüsida seda, kui suur hulk tekstis sisalduvatest ettepanekutest peab olema sõnastuslikku laadi, et sobiks kasutada sõna "valdavalt".

Arupärijate väide nr 2: must valgel on EENeti ettepanekutes kirjas, et töörühmas ei arutatud kordagi plaani asutada sihtasutus. Kommentaar väitele nr 2. Viidatud dokumendis on kirjas: "sest sihtasutusest on töörühmas seni olnud juttu vaid kui ühest alternatiivist". Julgen äsja tsiteeritud lauseosa põhjal järeldada, et töörühmas siiski oli juttu sihtasutuse asutamisest. Vaid nii palju saab arupärijatega nõustuda, et EENet viitab samas dokumendis organisatsioonilisele korraldusele kui "läbiarutamata küsimusele".

Arupärijate väide nr 3: EENet poleks eelistanud domeenide registreerimist eraõigusliku asutuse poolt. Kommentaar väitele nr 3. Minu arusaama kohaselt soovis EENet jätkata ise domeenide haldamist ja olles ise juriidiliselt Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatav riigiasutus, polnud ta motiveeritud eelistama eraõiguslikul alusel toimimist.

Arupärijate väide nr 4: EENetil oli juba 2005. aasta 5. detsembriks kinnitatud tegevuskava. Seega minister Parts valetas, kui ütles, et mingit reformikava 2006. aastaks ei valminud. Kommentaar väitele nr 4. Arupärijad viitavad samale dokumendile ühes lauses kui tegevuskavale ja juba järgmises kui reformikavale. Minu teada minister Parts ei eksinud, kui ütles, et mingit reformikava 2006. aastaks ei valminud. Aga mis vahe on reformikaval ja tegevuskaval, seda ma tahaksin pigem arupärijate käest teada saada.

Arupärijate väide nr 5: kuna EENeti nõukogus kinnitati tasumäär kuni 400 krooni, aga minister Juhan Parts ei kasutanud Riigikogu

ees esinedes sõna "kuni", siis seega ta valetas. Kommentaar väitele 5. Minu hinnangul oli minister oma sõnakasutuses kõige enam ehk ebatäpne, kuid kindlasti ei pea ma seda valetamiseks.

Teine küsimus: "Paljudes riikides tegeleb domeeninimede registreerimisega hariduse ja teaduse andmesidevõrk. Kuivõrd õigeks peate seda, et Eesti Interneti Sihtasutus on loodud eraõigusliku ning mitte avalik-õigusliku asutuseks?" Majandus- ja kommunikatsiooniministri poolt Eesti domeeninimede haldamiseks ja registreerimise korralduse parandamiseks loodud töörühm tegi ettepaneku luua selleks otstarbeks eraõiguslik asutus. Ma nõustun nendega.

Kolmas küsimus: "Miks on Teie hinnangul domeenireform toonud kaasa nii palju vastuolusid ning segadusi?" Suured reformid tekitavad paratamatult emotsioone. Alati leidub neid, kes on kohandunud *status quo*'ga, ning ka parimate reformide puhul on see paratamatu või peaaegu paratamatu. Kuid ma olen nõus sellega, et domeenireformi puhul on kõvasti jätnud soovida kommunikatsioon reformi läbiviijate ja internetikogukonna esindajate vahel. Kindlasti on üks ventiil nende pingete maandamisel Eesti Interneti Sihtasutuse kulude ja tulude avalikustamine, mis annab võimaluse igäihel ise hinnata, kas domeeni registreerimise tasu on õiglane või mitte.

Te nimetasite arupärimist ette kandes domeenireformi ebaõnnestunuks. Ma usun, et tehniliselt see reform ei ole ebaõnnestunud. Kuid kommunikatsioon on olnud ilmselgelt ebaõnnestunud. Me oleme suutnud eurole ülemineku korraldada nii, et inimesed on olnud informeeritud, tehniliselt on asi sujunud ja kõik osapooled on teadnud, mida nad tegema peavad ning miks miski asi toimub. Ausalt öeldes olen ma samamoodi nagu teie hämmeldunud, et ühe võrreldes eurosooni astumisega siiski pisikese reformi läbiviimine on tekitanud nii palju rahulolematust ja nii palju küsimusi internetikogukonnas. Ilmselgelt oleks saanud selle reformi paremini läbi viia. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Teile on ka küsimus. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Alustan sellest, lugupeetud peaminister, et mulle jäi kõrva, et jäite kinni ühe sõnastusliku pisiasja taha. Ma olen tähele pannud, et osa inimesi, kes on läinud samasse kõnetooli, kus teie praegu olete, pöördub oma kõne alguses Riigikogu esimehe poole, teised aga Riigikogu spiikri poole. Vaevalt me küsime, mis vahe on Riigikogu esimehel ja Riigikogu spiikril. Sama kehtib reformikava ja tegevuskava kohta ning seda oleks kohane meelde pidada.

Aga minu küsimus teile on mitte teile kui majandusministrile hinnangu andjale, vaid teile endale. Paar nädalat tagasi sai Riigikogu infotunnis küsitud, et kui Eesti on väga uhke e-riigi staatuse üle, kas ei oleks õige selle nime väljateenimiseks anda igale Eesti kodanikule tasuta veebiaadress. Te ütlesite, et seda peab kaaluma. Kas te olete saanud aega ekspertidega nõu pidada? Ja kui olete, siis mida nad arvavad sellest mõttest?

Andrus Ansip

Hea küsija! Teie teate sama hästi kui mina, et tasuta asju ei ole olemas. Keegi peab selle, mis saajale on tasuta, kinni maksma niikuinii. Kas on õiglane anda kellelegi midagi, mis saaja jaoks on tasuta, teades seda, et teised peavad selle kinni maksma? Ja arvestades ka asjaolu, et paljud nendest, kes saavad millegi justkui tasuta, seda tasuta saadud hüve ei asugi kasutama, tuleb asuda seisukohale, et tasuta andmine ei ole mõistlik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Härra peaminister! Mul on hea meel, et te nõustusite minuga, et tegemist on tõepoolest reformiga, mis ei ole läinud nii, nagu esialgu oli plaanitud. Ehk tahtsime parimat, aga kukkus välja nagu alati. Aga fantaseerime natukene. Oletame, et pärast valimisi on meil uus majandus- ja kommunikatsiooniminister, kes kuulub Reformierakonda. Mis te arvate, kas on oodata, et seda valdkonda reformitakse natuke veel, et viia kõnealune kommunikatsioon vastavusse sellega, mida me kõik ootame? Vahest võiks ka Eesti Interneti Sihtasutuse juhtkonnas teha mõningaid muu-

datusi, et saavutada kõikide osapoolte konsensus selle asutuse tegevuse ja juhtkonna osas?

Andrus Ansip

Ma ei soovi minna kaasa spekulatsioonidega, kes valimised võidab – loomulikult tahab Reformierakond valimisi võita. Ammugi ei soovi ma minna kaasa nende spekulatsioonidega, kes võiks eri haldusalades kunagi minister olla. Ma arvan, et meie ajakirjandus, meie kõikvõimalikud eksperdid on nende spekulatsioonidega praegu juba liialt innustunult tegelnud ja minu meelest kõik need, kes enustavad Reformierakonnale mäekõrgust valimisvõitu, tegelikult ei teeni Reformierakonna huve. Minu meelest praegune rahva toetus ei ole sugugi selline, nagu seda on üritatud näidata. Mitu erakonda – Keskerakond, Reformierakond – on rahva toetuselt päris võrdsed ja nendes oludes ei ole kindlasti kohane hakata praegu tegema oletusi, mis saab siis, kui reformierakondlane on majandusminister, või mis saab siis, kui majandusministriks on Isamaa ja Res Publica Liidu esindaja, või mis saab siis, kui majandusministriks on sotsiaaldemokraat. Tõtt-öelda siis, kui valimised võidaksid Keskerakond ja sotsiaaldemokraadid, midagi head minu arvates ei saa. Keegi meist ei taha astmelist tulumaksu, automaksu, ei taha toiduainetete käibemaksu määra alandamist, sest et see tähendaks seda, et riigieelarvesse jääks laekumata väga suured summad. Kroonides väljendatuna oleks see 3,4 miljardit krooni, aga teatavasti meie pensionide kogusumma on 20 miljardit krooni. Kust see raha kõik tuleb? Automaksust? Kas keegi tahab automaksu? Ma arvan, et inimesed siiski mõtleavad kõigepealt automaksule, mis keskmise Eesti auto esmregistreerija jaoks oleks 55 000 krooni. Ootame valimised ära, ja siis tulevad koalitsiooniläbirääkimised. Koalitsiooniläbirääkimistel lepatakse kõigepealt kokku heas valitsemisprogrammis ja alles seejärel hakatakse ministrikohti jaotama.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Peaminister, ärge meie pärast nii kangesti muretsege! Kui teie neid makse ei taha, ega see ei tähenda seda, et

pole mõningaid inimeste kihte, kes soovivad muutusi. Kas just makse, see on teine küsimus. Aga tõepoolest, teid parafraseerides on õige, et peaministri roll ei ole tingimata ministrit kaitsmata. Lõpuks läbi lilledel minister Ligi ja Partsi võrreldes te tõite selle kenasti välja. Kuid minu küsimus on see. Ma lugesin kuskilt ajakirjandusest, et selle sihtasutuse eesotsas on minister Partsi endine nõunik. Ma muidugi ei tea, kas see on tõsi. Aga IRL on viimasel ajal üles näidanud tohutut leidlikkust parteiliste ametikohade loomisel. Ega nüüd ole tegemist järjekordse parteilise ametikohaga või on ajakirjandus seda valesti kajastanud?

Andrus Ansip

Usun, et mitte.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra peaminister! Avan läbirääkimised. Kutsun kõnetooli kolleeg Kadri Simsoni.

Kadri Simson

Head kolleegid! Siia kõnetooli pidin ma tulema sellepärast, et meie lugupeetud peaminister võttis endale jälle õiguse siit kõnetoolist tõe monopoli esitada. Nimelt ütles ta, et mitte keegi Eestis ei taha astmelist tulumaksu. Paraku on nii, et peaministri ja peaministri partei arvamus ei ole veel ainukene tõde. Maksukoormuse jaotumine Eestis on vaidluste küsimus. Viimasel neljal aastal on maksukoormus võrreldes SKT-ga kasvanud kümnendiku võrra. Ja kui peaminister räägib endiselt madalatest maksudest, siis jätab ta tähelepanuta, et tõstetud on aktsiise, sealhulgas põllumeestele olulist aktsiisi, tõstetud on käibemaksu – mitte ainult toidukaubal, vaid ka ravimitel ja raamatutel. See tähendab, et maksukoormus on kasvanud märkimisväärselt.

Kui me vaatame, kui palju riigieelarvesse plaanitakse maksukoormusest lisatulu saada, siis, jaganud selle lisa-maksutõusu kõigi leibkondade vahel, saame teada, et iga leibkond, olgu peres üks inimene või seitse-kaheksa inimest, peab ära andma umbes 4500 krooni aastas. Nii suur maksukoormus käib väga paljudele inimestele üle jõu. Seejuures on maksukoormust kasvatatud just nii, et see mõjutab kõige rohkem väiksema sissetulekuga inimesi ja neid inimesi, kes veel ei teeni või enam ei

teeni ehk lapsi, lastega peresid ja eakaid inimesi.

Küsimus astmelisest tulumaksust on ju küsimus sellest, kas inimesed, kellel on suurem sissetulek, võtavad ka oma osa kanda. Nemad on kõige rohkem võitnud sellest, et tulumaks on alanenud 26%-lt 21%-le. Nad on võitnud ka kõige rohkem paljudest praegu valitsuse tehtavatest kulutustest. Suurepalgalised võidavad tänu emapalgale märksa rohkem kui tudengid või mitme lapsega kodus olnud emad.

Astmeline tulumaks annaks Eesti riigile võimaluse alandada mitut käibemaksu, näiteks toasooja oma. Täna aknast välja vaadates saame kõik aru, et me elame riigis, kus toa kütmine ei ole luksus, valiku küsimus – see on sundtegevus. Aastal 2007, kui praegune peaminister taas valitsuskoalitsiooni moodustas, oli toasooja käibemaks 5%, nüüd on see 20%. See tähendab, et 1000-kroonise küttearve puhul lisandub riigimaksuna 150 krooni. Nii et mis puutub juttu, et valitsus teab, mis on hea – võib-olla ta tõepoolest teab seda, mis on hea väga kõrge palgaga inimestele. Võib-olla ta tõepoolest teab, mis on kasulik ministripalka saavatele inimestele. Aga et teada, mis on õiglane, tuleks kuulata ka tavaliste inimeste arvamust.

Ma panin sellele arupärimisele vastust kuulates tähele ka seda, et tegelikult ei soovitagi aru saada teistsugustest väidetest. Tahetakse kõike hoida mustvalgena. Teie väidate üht, aga mina ei ole teie väitega mitte mingil juhul nõus. See on teie väide. Kui oleks natuke avaram silmavaade, kui natuke rohkem teiste inimeste arvamusi kuulataks, siis suudetaks ka riiki juhtides märksa tasakaalukamalt ja õiglasemalt asju ajada. Nii et, lugupeetud peaminister, vähem ülbust, rohkem teistega arvestamist! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud peaminister, palun kõnepulti!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Hea sõneleja! Just äsja kuulsime arvamust, millele vastu väidelda justkui ei tohigi, mis on ainuõige ja mis, ma usun, esitaja meelest ei sisaldanud kübetki ülbust, aga mis mulle tundus suhteliselt ülbe väitena. Andestage, kui ma teist valesti aru olen saanud!

Aga väidetest endast. Jah, ma olen veendunud selles, et kui inimesed saaksid aru, mida tähendab automaks, mida tähendab kinnisvaramaks konkreetselt igapähele, siis langetaksid nad oma otsuseid teistmoodi, kui seda lihtsat teleklippi vaadates.

Mida toiduainete käibemaksu määra alandamine tähendab? Võtame Soome näite. Soomes alandati toiduainete käibemaksu määra 17%-lt standardmääralt 12%-le. Aga kuna ülemaailmne finantskriis tabas kõiki riike, kaasa arvatud Soomet, tuli seal ootamatult ka toiduainete käibemaksu määra tõsta 12%-lt 13%-le, aga muidugi tuli ka üldist käibemaksu määra tõsta. Aastal 2008 olid Soomes toidukaupade hinnad, võrreldes Euroopa Liidu keskmisega, 120%, Eestis olid toiduainete hinnad, võrreldes Euroopa Liidu keskmisega, 80%. Praegu, pärast seda, kui Eestis on toiduainete käibemaksu määra tõstetud täpselt nii nagu teistel kaupadel 18%-lt 20%-le, on Soomes toidukaupade hinnad võrreldes Euroopa Liidu keskmisega 120%, Eestis 80%. Soomes alandati käibemaksu määra, kuid võrreldes Euroopa Liidu keskmisega on toiduainete hindade suhe jäänud täpselt samaks. Kes on võitnud? Kindlasti on võitnud kaupmehed, aga igal juhul mitte tarbijad.

Kõige kallimad toiduained on Euroopa Liidu riikidest Iirimaal. Aga nagu siit kõnepuldist ka juba varem öelnud, ei saa Iiri valitsusele, kellel on hädasti praegu vaja lisavahendeid, on vaja käivet suurendada, et saada rohkem käibemaksu, anda nõu, et alandage toiduainete käibemaksu määra. Iirimaal on toiduainete käibemaksu määr nimelt null. Hind kujuneb nõudmise-pakkumise vahekorras ja need, kes räägivad, et – ma räägin küll veel kroonides – 3,4 miljardi krooni riigikassasse kogumata jätmise aitab lihtsat inimest, tegelikult ju valetavad. Ka ei ole neil mujalt maailmast näiteks tuua mingisugust kogemust, mis seda ootust ja väidet kinnitaks.

Eestis on maksukoormus kriisi ajal kasvanud. Seda suuresti ka sel põhjusel, et me räägime maksukoormusest võrrelduna teiste majandusnäitajatega, räägime, et meil on kasvanud riigi osatähtsus sisemajanduse kogutoodangus, sest erasektori osatähtsus on kiiremini kahanenud kui riigi osatähtsus. Ja kriisi ajal on see minu meelest igati loomulik. Me ei saa kind-

lasti eeskujuks võtta neid riike, kus maksumoormus on kriisi ajal kõvasti vähenenud. Me teame ka oma naabrite kogemustest, et mitmes riigis on väga suured probleemid maksude kogumise ja varimajandusega. Praegu majandus kasvab Eestis jälle kiiresti. Tööstustoodangu mahu kasvutempolt oleme Euroopa Liidus jälle esikohal. See loob hea aluse selleks, et tööjõu maksumoormust Eestis vähendada. Ma usun, et uus Riigikogu koosseis seda kindlasti ka teeb. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

4. Vaba mikrofoni

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Nüüd on pärast minu haamrilööki võimalik registreeruda sõnavõtuks vabas mikrofonis. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Ma lihtsalt pidin siia kõnetooli tulema, sest peaminister viskas õhku mitu süüdistust. Kuigi need olid valdavalt suunatud meie kolleegide sotsiaaldemokraatide pihta, tahan neile vastata. Sotsiaaldemokraate enam saalis ei ole ja nii tuleb minul kaitsta opositsiooni au.

Kui peaminister on valinud endale vaenlase ja tahab temast pilti kujundada, siis räägib ta automaksust ja kinnisvaramaksust, aga jätab samas paljudest asjadest rääkimata. Keskerakond ei räägi automaksust ega räägi kinnisvaramaksust, küll aga räägime me õiglasemast maksumoormuse jagamisest. Seejuures kindlasti ei ole õige öelda, et meil ei ole teiste riikide näol eeskujusid võtta. On küll! Euroopas on kümneid riike, kelle jaoks on viimaste aastate majanduskriis olnud pehmem kui Eestis. On ka kümneid riike, kus tööpuudus on olnud väiksem kui Eestis. Ja on kümneid riike, kus hinnatõusud on olnud väiksemad kui Eestis.

Mitte ühtegi nendest riikidest ei saa kindlasti pidada ainuõige tee valinuks, aga me näeme, et on riike, mille valitsused on pehmenetanud majanduskriisi mõju oma inimestele. Nad ei pea oluliseks mitte ainult seda, kuidas eelarve paberil välja näeb, vaid nad peavad oluli-

seks ka seda, kuidas riigi poliitika inimestele mõjub. Ning see on ka meie ettepanek. Kui peaminister hirmutas siin hüpotetiliste maksudega, siis jättis ta mainimata enda lubadused. Tema erakonda kuuluv rahandusminister on andnud Euroopa kolleegidele lubaduse, et edaspidi alandatakse Eestis tööjõumakse. Me teame, et kui kõrgepalgalistele kehtestada sotsiaalmaksu piir, tähendab see miljarditesse ulatuvat auku nii pensionikassas kui haigekassas. Ka see auk vajab kellegi poolt täitmist. Või siis muutuvad ravijärjekorrad veel pikemaks. Ka jättis peaminister mainimata selle, et noori peresid ähvardab võimalus, et lõpetatakse tulumaksutagastus kodulaenu intresside pealt. Ei ole nii, et kõik valikud on kas mustad või valged.

Meie eesmärk on, et uus valitsus oleks tasakaalustatud. Ja midagi pole teha, peaministri partei vajab head tasakaalustajat sotsiaalselt mõtleva erakonna näol. Kui ikkagi on võimal ainult kaks parempoolset erakonda, kes suhtuvad asjasse nii, et majanduskriis Eestis tuleneb muu maailma mõjudest ja inimeste tööpuudus on nende enda probleem, siis ei ole Eestis enam hea ja turvaline elada.

Ma pean rääkima aga toidukaupade hinnast. Peaminister luges siin lennukalt ette protsente, kui palju maksab Soomes toidukaup ja kui palju maksab Eestis toidukaup. Väga paljud eestlased käivad Soomes. Paljud käivad seal ise tööl ja paljudel käivad seal sugulased tööl. Me näeme, et toidukaupade hinna vahe ei ole enam väga suur, küll on aga väga suur nii keskmise palga kui ka keskmise pensioni vahe. Eestis öeldakse, et midagi ei saa teha, toidukaup peabki meil olema enam-vähem sama kallis kui Soomes, aga sealsega võrdset palka ärge oodake. See ei rahulda enam noori ja hakkajaid Eesti inimesi. Nad hääletavad jagadega ja lähevad siit Eestist ära.

Meie ettepanek on, et käibemaksu reguleerides saab odavdada mitmeid elutähtsaid asju. Nagu ma juba enne rääkisin, toasooja saab pakkuda mõistlikuma hinnaga. Teine murekoht on ravimid. Praegu on olukord selline, et ravimite käibemaksu tõsteti pea poole võrra. Kõige suurema koorma sellest sai haigekassa enda kanda. Kui seda koormat vähendada, siis on haigekassal võimalik rohkem raha suunata inimeste tervisesse, mitte maksta haigete raviks mõeldud raha riigimaksuna riigieelarves-

se. Nii et tõepoolest, küttearved oleksid väiksemad, kui käibemaks oleks väiksem, ning ravimid oleksid inimestele paremini kättesaadavad, kui käibemaks oleks väiksem. Ja võib-olla ma nüüd olen peaministri arvates ülbe, kui ma seda väidan, aga ma siiski tahan öelda, et minu arvates selline asi nagu inimeste tervise arvel eelarveaukude lappimine ei ole kauges perspektiivis üldse mitte riigimehelik. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 16.17.

Istungi kestus 1 tund ja 17 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 15. veebruar 2011

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Looduskaitseaduse § 36 muutmise seaduse eelnõu (918 SE) esimene lugemine
2. Keskkonnatasude seaduse § 57 muutmise seaduse eelnõu (919 SE) esimene lugemine
3. Riigikogu otsuse "Eesti metsanduse arengukava aastani 2020" kinnitamine" eelnõu (909 OE) teine lugemine
4. "Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015" 2010. aasta aruanne
5. Rahvatervise seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (906 SE) teine lugemine
6. Ruumiandmete seaduse eelnõu (890 SE) teine lugemine
7. Eesti Rahvusraamatukogu seaduse eelnõu (863 SE) teine lugemine
8. Pühade ja tähtpäevade seaduse ning Eesti lipu seaduse muutmise seaduse eelnõu (914 SE) teine lugemine
9. Elektroonilise side seaduse ja riigilõivu-seaduse muutmise seaduse eelnõu (855 SE) teine lugemine
10. Tulumaksuseaduse § 48 muutmise seaduse eelnõu (877 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere hommikust, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu IX istungjärku viienda töönädala teisipäevast istungit. Head kolleegid! Nüüd on aeg üle anda veel eelnõusid ja arupärimisi. Kõnesoove ei ole.

On üks teade. Kolmapäeval, 16. veebruaril osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas ja justiitsminister Rein Lang.

Palun, kohaloleku kontroll!

Kohal on 68 Riigikogu liiget, puudub 33.

1. Looduskaitseaduse § 36 muutmise seaduse eelnõu (918 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame tänaste päevakorrapunktide käsitlemist. Esimene päevakorrapunkt on Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud looduskaitseaduse § 36 muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekannet tegema Riigikogu liikme kolleeg Aleksei Lotmani!

Aleksei Lotman

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! See on üks väike tehniline eelnõu, millelega täpsustatakse looduskaitseaduse sätet, mis kohustab rannal või kaldal asuva kinnisasja valdajat tagama inimeste ja loomade vaba läbipääsu kallalrajal. Sellega sõnastatakse erand juhtumite puhul, kus selline kohustus on vastuolus kaitse-eesmärkidega. Praegu sellist erandit ei ole ja seega on looduskaitsealalt olemas vastuolu. Eesmärk tulenebki vajadusest tagada kaitstavate loodusobjektide tõhusam kaitse, sest kehtivas seaduses on vastuolu kallalrajal liikumise vabaduse ja kaitsealade kaitse-eesmärkidega. Eriti ilmne on see vastuolu siis, kui kaitse-eesmärk nõuab, et karjatamisala ulatuks veepiirini. Seetõttu kehtestataksegi eelnõuga sellisteks puhkudeks erand ja tehakse ettepanek muuta looduskaitseaduse § 36 lõike 1 sõnastust.

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega, õigemini, see võimaldab meil senisest märksa tõhusamalt täita loodusdirektiivist ja linnudirektiivist tulenevaid kohustusi. Eelnõu ainus mõju on positiivne mõju looduskeskkonnale. Eelarvele lisakulusid ei tule, sest kõik protseduurid on samad mis kehtivas seaduses.

Et mitte kulutada teie aega eraldi läbirääkimistel, peatun korra ka sellel, mida me kõik võime lugeda keskkonnakomisjoni protokollist. Nimelt võime sealt lugeda, et komisjonil

valitsuse arvamust küll ei olnud, aga kohal oli Keskkonnaministeeriumi kantsler, kes andis ministeeriumi esialgse suulise seisukoha, mis oli eitav. Teema olevat reguleeritud teiste seadustega – millistega, see ei selgu protokollist ja ka suuliselt pole keegi suutnud seda mulle selgitada. See eelnõu tekitab segadust – jällegi, ei ole mul õnnestunud välja selgitada, millist segadust. Probleemist olevat võimalik jagu saada ka sedasi, et tehakse väravad. Paraku on see jama, sest on olemas vastav kohtulahend. Seega on komisjoni tegelikult eksitatud. Veel enam, kuna Vabariigi Valitsus peaks arutama eelnõu alles 17. veebruaril, siis on väga veider komisjonis häälteenamusega vastuvõetud seisukoht, mille järgi juba täna soovitakse eelnõu menetlusest välja hääletada.

Kolleegid! Riigikogu on süüdistatud selles, et me olevat valitsuse kummitempel. Kui me täna selle eelnõu menetlusest välja hääletame, siis me pole mitte valitsuse kummitempel, vaid sel juhul oleme ennast ise vabatahtlikult taandanud mõne ministeeriumiametniku kummitempliks. Kolleegid, palun mõelge enne nupule vajutamist, mida te teete!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Aleksei Lotman! Ma palun kõnepulti keskkonnakomisjoni esimehe kolleeg Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Aitäh! Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Keskkonnakomisjon arutas seaduseelnõu 25. jaanuaril 2011 ja mina esitlesin seda komisjonis roheliste fraktsiooni nimel. Sama lakooniliselt, kui see eelnõu on kirjutatud, ma seda ka esitlesin.

Avasime komisjonis arutelu, milles osales ka Keskkonnaministeeriumi kantsler Rita Annus. Arutelu keskendus just sellele võimalikule vastuolule, kui ühest küljest peaks kallasrada olema avatud kõikidele liikujatele ja teisest küljest võivad seal liikuda kaldavööndis elavad loomad. Arutati, et see peaks olema siiski üheselt lahendatud. Et kui need loomad on seal mingil looduskaitseelisel eesmärgil, siis nad peavad püsima ikkagi seal, kus nad oma looduskaitsetööd teevad. Eks me arutasime ka nende aedade ja väravate ehitamist ning muid võimalusi.

Kokkuvõttena pean ma tunnistama, et need argumendid ei veennud keskkonnakomisjoni toetama eelnõu esimese lugemise lõpetamist. Nagu kolleeg Lotman ütles, ei olnud meil sellel hetkel veel valitsuse seisukohta. Rita Annus esitas meile suuliselt Keskkonnaministeeriumi lähteseisukohad või alused, mille põhjal nad valitsuse seisukoha kujundavad. Täna on Keskkonnaministeeriumi seisukoht laekunud meile ka kirjalikult. See on minu poolt kõik. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõne-soove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Kuna juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata, siis tuleb meil see ettepanek läbi hääletada.

Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku lükata tagasi Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud looduskaitseaduse § 36 muutmise seaduse eelnõu 918. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 42 Riigikogu liiget, vastu oli 8, erapooletuid oli 1. Ettepanek leidis toetust ja seaduseelnõu 918 langes esimesel lugemisel menetlusest välja. (Tabel 8.)

2. Keskkonnatasude seaduse § 57 muutmise seaduse eelnõu (919 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud keskkonnatasude seaduse § 57 muutmise seaduse eelnõu esimest lugemist. Ma palun veel kord ettekandjana kõnepulti Riigikogu liikme kolleeg Aleksei Lotmani!

Aleksei Lotman

Lugupeetud Riigikogu esimees! Ka siin on tegemist ühe väikese elust enesest tuleneva muudatusega, mida Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon pakub viia sisse keskkonnatasude seaduse § 57. Sellega täpsustatakse nn täiendavaid keskkonnatasusid, jättes selle regulatsiooni alt välja teaduslikul kalapüügil ja veekogude tervendamiseks tehtud püügil saadud kala, sest olemuslikult ei ole nendel juh-

tudel tegemist tavapärase keskkonnakasutusega, mis on keskkonnatasude seaduse objekt.

Muudatuse vajadus tuleneb sellest, et teaduslikul kalapüügil ja ka veekogude tervendamisel on palju mõttetut bürokraatiat, mis segab reaalselt teadustööd. Mitte kusagil, üheski teises meie naaberriigis, ei Soomes ega Rootsis ei ole sellist jama, nagu meil praegu on. Kõige rohkem takistab see usalduskalurite kaasamist ja selle paragrahvi tõttu on tõsiselt kannatanud seire Peipsil. Seetõttu teeivad rohelised ettepaneku kaotada eelnõuga viide teaduslikule kalapüügile ja veekogude tervendamise otstarbel tehtud kalapüügile.

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega, võimaldades meil senisest tõhusamalt täita linnu- ja loodusdirektiivi nõudeid. Loomulikult ei kaasne lisakulutusi, sest kõik protseduurid on jällegi tänases seaduses olemas.

Ka siin on Keskkonnaministerium komisjoni eksitanud. On räägitud asjadest, mis ei ole asjakohased, ja jäetud rääkimata asjadest, mis on, nimelt sellest samast usalduskalurite küsimusest. Aga komisjoni enamus lasi ennast eksitada ja veel suurema häälteenamusega kui eelmisel korral. Arvati, et kuigi Vabariigi Valitsus arutab seda eelnõu alles 17. veebruaril, peaksime me täna selle juba menetlusest välja hääletama. Jällegi, kolleegid, apelleerin teie mõtlemisvõimele, äkki ärkab üles!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Küsimusi ettekandjale ei ole. Palun nüüd ettekandjaks keskkonnakomisjoni esimehe kolleeg Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Keskkonnakomisjon arutas ka seda roheliste fraktsiooni esitatud seaduseelnõu 2011. aasta 25. jaanuari istungil. Selle eelnõu arutelul osales samuti Keskkonnaministeriumi kantsler Rita Annus, kes ei esitanud mitte ministeriumi ega valitsuse ametlikku seisukohta, vaid rääkis ministeriumi alustest selle seisukoha kujundamisel. Nii et ka selle eelnõu kohta meil tookord valitsuse seisukohta ei olnud. Ministeriumi ametliku seisukoha kirjallikult saime täna.

Komisjonis avatud arutelu keskendus probleemile, milline peaks siis olema teaduspüügil saadud kala edasine saatus, ja me rääkisime

tõepoolest rohkem teaduspüügist kui sellest aspektist, mida Aleksei Lotman praegu siin mainis, st teaduspüüki toetavast usalduskalurite tegevusest. Argumendiks oli tookordses arutelus, et selle kala turule viimine võib turgu oluliselt mõjutada. Mina arvan, et teadlaste eesmärk on eelkõige mõõta ikka kala pikkust, mitte tema turuhinda, nii et see ei tohiks olla väga suur probleem.

Lõppkokkuvõttes ei olnud komisjon jällegi veendunud selle eelnõu vajalikkuses ja enamus hääletas esimese lugemise lõpetamise vastu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Teile on ka küsimusi. Palun, kolleeg Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea kolleeg Mart! Sa võiksid avaldada ka Vabariigi Valitsuse seisukoha selle eelnõu suhtes, mis seal täpsemalt kirjas on?

Mart Jüssi

Täna! Ma ei loe seda tervikuna ette, vaid võtan selle viimase, kokkuvõtva lõigu: "Keskkonnaministerium on seisukohal, et ettepanek ei ole kooskõlas riigi ressursikasutuse põhimõtetega ning võrdse kohtlemise printsiibiga teiste kalapüüdjate ja kala turustajate suhtes. Eeltoodust tulenevalt teeb Keskkonnaministerium ettepaneku mitte toetada keskkonnatasude seaduse § 57 muutmise seaduse eelnõu."

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aleksei Lotman!

Aleksei Lotman

Aitäh! Hea Mart! Äkki sa täpsustad selle üle, et see ei ole siiski Vabariigi Valitsuse seisukoht, sest Vabariigi Valitsus peaks seda arutama alles 17. veebruaril, vaid on kõigest Keskkonnaministeriumi kiri.

Mart Jüssi

Jah, see on Keskkonnaministeriumi seisukoht, mis on esitatud Vabariigi Valitsusele valitsuse seisukoha kujundamiseks. Nii et see on nagu alusdokument.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Mart Jüssi! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Kuna ka selle seaduseelnõu puhul on juhtivkomisjoni otsus esimest lugemist mitte lõpetada, siis tuleb meil see läbi hääletada.

Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni otsuse lükata tagasi Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud keskkonnatasude seaduse § 57 muutmise seaduse eelnõu 919. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 41 Riigikogu liiget, vastu oli 7, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust ja seaduseelnõu 919 on menetlusest välja langenud. (Tabel 9.)

3. Riigikogu otsuse "Eesti metsanduse arengukava aastani 2020" kinnitamine" eelnõu (909 OE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Eesti metsanduse arengukava aastani 2020" kinnitamine" eelnõu teist lugemist. Ettekandjaks palun keskkonnakomisjoni liikme kolleeg Rein Ratase!

Rein Ratas

Austatud esimees! Auväärt Riigikogu! Riigikogu otsuse "Eesti metsanduse arengukava aastani 2020" kinnitamine" eelnõu 909 esimehe lugemine lõpetati s.a 19. jaanuaril. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 2. veebruar s.a.

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon esitas ühe muudatusettepaneku, millega soovitakse täiendada otsuse eelnõu uue §-ga 2. Muudatusettepanekuga soovitakse sõnastust, mis ütleb, et arengukava mõiste "metsanduslikud pärandkultuuriobjektid" hõlmab kõiki Eesti metsades leiduvaid pärandkultuuriobjekte ning et nende hooldamist ja eksponeerimist toetatakse. See on muudatusettepanek nr 1. Komisjon arutas muudatusettepanekut ja sellega kaasnevat oma 8. veebruari ja 10. veebruari istungil ning otsustas konsensuslikult arvestada sotsiaaldemokraatide ettepanekut sisuliselt. Selle ettepaneku alusel otsustas komisjon vormistada omapoolse muudatusettepa-

neku, muudatusettepaneku nr 2, mis kõlab nii: "Seoses kinnitatavas Eesti metsanduse arengukavas aastani 2020 kasutatava mõistega "metsanduslikud pärandkultuuriobjektid" rõhutada kõigi Eesti metsades leiduvate pärandkultuuriobjektide säilimise olulisust." Ettepanekut toetas 3 komisjoni liiget, vastu ei olnud keegi, 1 jäi erapooletuks.

Keskkonnakomisjon otsustas teha ka muudatusettepaneku nr 3, millega eelnõusse lisatakse jõustumistähtaeg. See tekst kõlab nii: "Käesolev otsus jõustub allakirjutamisel." Otsus tehti komisjonis konsensuslega.

8. veebruari istungil oli arutusel ka keskkonnakomisjonile saadetud Riigikontrolli kiri, milles keskkonnakomisjonil soovitati lähtuda sellest, et paljud algandmed ei ole Riigikontrolli arvates küllalt usaldatavad, ja tehti ettepanek saata metsanduse arengukava eelnõu Keskkonnaministeeriumile tagasi. Riigikontrolli nimel andsid selgitusi tulemusauditi osakonna peakontrolör Tarmo Olgo ja auditijuht Tuuli Rasso. Keskkonnaministeeriumi selgitusi jagasid asekanstler Andres Talijärv ja metosaosakonna juhataja Marku Lamp.

Keskkonnakomisjon otsustas 4 poolthäälega, 2 vastuhäälega ja 1 erapooletuga teha Riigikogu täiskogule ettepanek lõpetada Riigikogu otsuse "Eesti metsanduse arengukava aastani 2020" kinnitamine" eelnõu 909 teine lugemine ja eelnõu otsusena vastu võtta. Olen rääkinud.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Rein Ratase! Küsimusi teile ei ole. Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Ma palun kõnepulti kolleeg Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Tahaksin Riigikogu saali tähelepanu juhtida just Riigikontrolli seisukohale, mis keskkonnakomisjonile selle otsuse eelnõu aruteluks esitati. See on üks suhteliselt tõsiselt sõnastatud seisukoht ja ma arvan, et meil on põhjust siiski selle kirja seisukohtade üle natukene järele mõelda. Kui seda keskkonnakomisjonis arutati, siis oli üks põhiline küsimus see, kust tulevad arvud, kust tulevad andmed, millele meie otsused, on need siis metsanduslikes või muudes küsimustes, siin Riigikogus tuginevad.

Ja seal arutelulaua taga selgus, et täitsa selgelt on kaks, võiks öelda, koolkonda või positsiooni. Ühed ütlesid, et kui arvud on meile esitatud, siis me peame ju neid usaldama. Teised olid arvamusel, et ka igasuguste numbriliste väärtuste, igasuguste esitatud materjalide suhtes tuleb olla kriitiline.

Esimene seisukoht oli valdavalt kava koostajate esindajate seisukoht. Nemad väitsid, et kava tugineb parimale võimalikule andmestikule. Teine seisukoht oli arusaadavalt Riigikontrolli seisukoht, kes oma töö olemuse tõttu peab olema äärmiselt kriitiline andmete suhtes, mis neile esitatakse või mis nad ise oma töö käigus n-ö loovad või analüüside tulemusena saavad. Üks oluline aspekt selles pöördumises on see, et kui Riigikontroll analüüsis statistilise metsainventuuri andmestikku, mis mõlema poole arvates on üks Eesti usaldusväärsemad metsaandmestikke, siis sealt ei paistnud kuskilt kavas ette nähtud metsa juurdekasvu ja tagavarade suurenemist.

Nii et tegelikult on äärmiselt oluline siiski pöörata tähelepanu ka algandmetele, olla nende suhtes äärmiselt kriitiline ja mitte rahulduda esimese tulemusega, mis me saame andmete esmasel analüüsil või, veel hullem, mõnedesse mudelitesse panemise ja modelleerimise tulemusena. Ma kujutan ette, et selline olukord tekib üsna tihti, kus esimene tulemus rahuldab meie vajadusi või vastab meie esimesele küsimusele. Aga ma arvan, et kindlasti peaks sealt veel edasi küsima, ja seda ongi Riigikontroll teinud. Ta on osutanud ka metsanduse arengukavas sellele puudujäägile, et kuigi mööndakse mitme protsessi suunda, jäetakse ütle mata nende protsesside ulatus või võimalikud mõjud sellesama kümnendi jooksul, millal kava teostuma peaks.

Samuti juhib Riigikontroll tähelepanu sellele, et metsa raie mahtude suurendamine ja raievanuse alandamine ning eriti just metsakasvukohatüüpide ebaseaduslik kasutussevõtt ei taga metsades paiknevate loodusväärtuste säilimist järgmiste kümnendite jooksul. Metsa loodusväärtused on midagi natuke enam kui puit, mis seal kasvab, mis on ühel hetkel raieküps ja millel on selge turuhind. Metsa loodusväärtused peituvad metsa elustikus, elupaikade olemuses, nende pikaajaline säilitamine pole vajalik mitte ainult metsa, vaid kogu laiema elustiku ja inimkonna huvides.

Nii et tegelikult me näeme Riigikontrolli kirja valguses sellist võimalust, et metsanduse arengukava ei taga Eesti metsades paiknevate rikkuste ja väärtuste säilimist. Selles osas on kindel, et ta on vastuolus metsaseaduse §-ga 2. Kui te võtate lahti metsaseaduse § 2, siis seal on kirjas, et metsa tuleb majandada säästlikult, jätkusuutlikult, arvestades metsades olevaid loodusväärtusi ning nende kaitsmise-säilitamise vajadust. Juhul kui Riigikontrolli seisukoht on tõene ja see kava ei taga nende väärtuste säilimist, siis on see ebaseaduslik kava. Muidugi, kava järgi saab seadust muuta, aga siinkohal me seda ilmselt ei teeks.

Ma küsin minuti aega juurde.

Esimees Ene Ergma

Jah, palun, üks minut aega juurde!

Mart Jüssi

Nii et kui me seda kava arutame ja tema üle otsustame, siis siin on Riigikontrolli ettepanek: "Riigikontroll juhib tähelepanu, et Riigikogul puudub arengukava üle otsustamiseks oluline info või on see esitatud moonutatult. Riigikontroll teeb komisjonile ettepaneku saata arengukava eelnõu täiendamiseks Keskkonnaministeriumile tagasi."

Komisjon ei saanud sellist otsuse eelnõu muudatust teha, aga ma toetan seda, et anda valitsusele veel üks võimalus seda kava täpsustada ja kõrvaldada need küsitavused, ebaseaduslik andmete kasutuses ja tulemuste esitamisel. See kava, mille Riigikogu metsanduse arenduseks vastu võtab, peab olema kooskõlas metsaseaduse § 2 mõttega, et meie metsandus on säästev ja jätkusuutlik ning tagab metsades olevate väärtuste säilimise. Meie seda kava praegusel kujul täna toetada ei saa. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mart Jüssi, ja palun kõnepulti kolleeg Tõnis Kõivu!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Meie ees laual on Eesti metsanduse arengukava aastani 2020. Mets katab üle poole Eesti maismaast ning metsade pindala ja tagavara on viimase poole sajandi jooksul oluliselt suurenenud. Metsa näol on tegemist ühe suurima rikkusega nii looduslikus kui ka majanduslikus

mõttes. Metsa sihipärane ning heaperemehelik kasutamine on üks olulisi ühiskonna arengu tagamise võimalusi. Eesti on metsasuse poolest Euroopa viie esimese riigi hulgas, täpsemalt, neljas. Meist eespool on Soome, Rootsi ja Sloveenia. Kui me vaatame kaitstavate metsade osakaalu, siis oleme Euroopas kümnendal kohal, jäädes eelkõige alla Kesk-Euroopa riikidele, kus metsi on vähe ja kus eesmärk ei ole metsandusest tulu teenida. Eesti on oma umbes 30%-lise metsade kaitse osakaaluga peajagu ees oma naabritest. Niisiis me kaitseme oma metsa.

Eesti metsanduse arengukavas aastani 2010 on optimaalseks raiemahuks märgitud 12,6 miljonit kuupmeetrit aastas. Tegelikult on viimase seitsme aasta jooksul see arv olnud poole väiksem. Metsanduse arengukava aastani 2020 näeb ette majandusmetsade ulatuslikumat majandamist ja eelkõige just erametsaomanike poolt. Reformierakonnal on plaanis muuta ka tulumaksuseadust, et füüsilisest isikust metsaomanik saaks metsamaterjali müügist teenitud tulust kolme aasta jooksul maha arvestada nii raiumise kui ka uue metsa istutamise kulud. Niimoodi motiveeritakse erametsaomanikku omaenese vara majandama, oma metsa majandama. Sealt tulevad uued töökohad, sellega elavneb majandus ja sealt tuleb tegelikult ju ka odavam toasooja hind.

Metsade tähtsus väljendub neljas aspektis (mitte tähtsuse järjekorras): mets kui tuluallikas ehk majanduslik aspekt; sotsiaalne aspekt – mets kui tööhõive tagaja ja metsapuhkuse pakkuja; ökoloogiline aspekt – mets kui liigilise mitmekesisuse säilitaja; kultuuriline aspekt – mets kui osa Eesti kultuurist. Eesti metsapoliitikas ongi metsandusele püstitatud kaks üldeesmärki. Esimene on säästlik metsandus, st ühtlane, pidev ja mitmekülgne. Selle all mõeldakse metsade majandamist niisugusel viisil ja ulatuses, mis tagab nende bioloogilise mitmekesisuse, tootlikkuse, uuenemisvõime, elujõulisuse, potentsiaali nii praegu kui ka tulevikus, kahjustamata teisi ökosüsteeme. Teine eesmärk on metsade efektiivne majandamine. Eesti metsapoliitika järgi kujutavad Eesti metsad suurt looduslikku ja ökoloogilist väärtust. Selle aluseks on ka arusaam, et Eesti metsandussektoril on tugev tulunduslik materiaalsed ja sotsiaalsed hüvede potentsiaal, ning selle kasutamist tuleb soodustada sellisel

määral, et muud, sealhulgas ka keskkonnakaitsealased väärtused ja hüved, ei kannataks.

Metsanduse arengukava aastani 2020 on koostatud metsaomanike, teadlaste, ametnike, metsatööstuste esindajate ja looduskaitsete ühistöös, kaasates meie parimaid teadmisi ja oskusi. Tunnustust väärt on ka Riigikontrolli püüd oma metsanduslikku teadmist kasvatada. See on hea arengukava, see on sobilik vastuvõtmiseks ja selle alusel saab liikuda metsanduse ees seisvate eesmärkide täitmise poole. Reformierakonna fraktsioon toetab metsanduse arengukava vastuvõtmist ja kutsub ka teid selle poolt hääletama! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Toomas Trapido!

Toomas Trapido

Head kolleegid! Ma tahaksin meelde tuletda viimast kümnet aastat, mille jooksul on kehtinud ja kehtib ilmselt siiani eelmine metsanduse arengukava, ning sellega seoses mitte liialt tõsiselt võtma neid sõnu, mida me siin täna kuuleme, mis on kirja pandud ja mis erinevad oluliselt tegelikkusest.

Kui eelmine metsanduse arengukava vastu võeti, siis nähti ette, et Eesti metsadest võib raiuda, kui ma õigesti mäletan, 12 miljonit tihumeetrit aastas, ja seda jätkuvalt, pikalt, stabiilselt, jätkusuutlikult ja mis need sõnad seal kõik on. Ja mis juhtus? Kui 1990. aastate alguses olid raiemahud 2–3 miljonit tihumeetrit aastas ja Andres Taliäär, kellest ka on juttu olnud, ütles, et seda mahtu ei tohiks kindlasti ületada, siis 1990. aastate lõpus kasvasid raiemahud tõepoolest väga järsult, seda ka röövraiate, üleraiete tõttu, ning olidki üle 10 miljoni tihumeetri aastas. Rajati uusi saekaatreid, majandus läks üles, tulu tuli, päevas sõitis Eesti teedel umbes 30–40 varastatud koormat, sellele tähelepanu ei pööratud. Aga paari aasta pärast kukkus raiemaht uuesti 12 miljonilt 5 miljoni tihumeetrini aastas. Mis sai edasi? Pandi kinni Paikuse saeveski, pandi kinni ka muid saeveskeid ja kusagilt ei olnud võimalik välja pigistada seda 12 miljonit tihumeetrit, mida nägi ette metsanduse arengukava 21. sajandi esimeseks kümnendiks.

Nii et ma tahan lihtsalt siit puldist maha öelda, et ausalt öeldes mina ei usu neid arve ja lähteandmeid, mis selles arengukavas kirjas

on. Võtke ja tehke mis tahes, aga usaldus puudub! Seetõttu ma ütlen ka võimalikele investoritele, et olge väga hoolsad, olge väga hoolsad, kui te investeerite praegu arutuse all oleva kava alusel. Ma ei ole näinud, et oleks toimunud põhimõttelist muutust just nimelt selles suhtumises, kas me oleme oma metsade kirjapanemisel ja metsaressursi arvestamisel täpsed või mitte. Pigem on see arengukava ikkagi poliitiline, mitte teaduslik dokument. See ongi minu sõnum. Nagu ütles Mart Jüssi, meie hääletame vastu, mina hääletan vastu. Ma arvan, et kui katsuda täiesti tõsiselt rääkida, siis Eesti metsandusele oleks kasuks, kui need arvud uuesti üle arvutataks. Siis võiks olla kindel, et arengukava ja seal kirjasolev vastab tegelikkusele. Praegu seda kindlust ei ole. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Toomas Trapido! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

Vaatame läbi muudatusettepanekud. Seaduseelnõu kohta on kolm muudatusettepanekut. Esimese on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on arvestanud sisuliselt. Teise ja kolmanda on esitanud juhtivkomisjon keskkonnakomisjon, arvestatud täielikult. Me oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud ja võime minna lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "'Eesti metsanduse arengukava aastani 2020" kinnitamine" eelnõu 909. Palun hääletada!

Poolt hääletas 49 Riigikogu liiget, vastu oli 6, erapooletuid ei olnud. Eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 10.)

4. "Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015" 2010. aasta aruanne

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on "Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015" 2010. aasta aruanne. Ma räägin natuke, kuidas toimub selle arutelu. Kõigepealt on siseministri ettekanne kuni 25 minutit. Riigikogu liige võib ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse ja läbirääkimistel osalevad fraktsioonide esindajad. Arutelu lõpul Riigikogu otsust vastu ei võta.

Kutsun nüüd kõnepulti lugupeetud siseministri. Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015, 2010. aasta aruanne. Palun, 30 minutit!

Marko Pomerants

Tere päevast, head Riigikogu liikmed! Mul on siseministrina hea meel anda teile ülevaade turvalisuspoliitika põhisuundadest aastani 2015 ja elluviimisest 2010. aastal. Aruanne annab ülevaate Riigikogus 10. juunil 2008 heaks kiidetud "Turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015" eesmärkide täitmisest ning olulisematest arengutest ja töövõitudest 2010. aastal sisejulgeoleku valdkonnas.

Siseministeriumi turvalisuspoliitika läbiv visioon ja eesmärk on vähem õnnetusi, mis toovad kaasa hukkunuid ja vigastusi, samuti ohutum elukeskkond ning suurem turvatunne. Turvalisuspoliitika alused suunavad meid panustama sellesse, et kõikide ühiskonnaliikmete turvalisus oleks kindlustatud avaliku, era- ja mittetulundussektori koostöö kaudu. Turvalisuspoliitika aruanne annab suundade kaupa ülevaate eelmise aasta olulisematest tegevustest ja õnnestumistest, millega Siseministerium koos oma valitsemisalaga on andnud panuse siseturvalisuse tõhusamaks tagamiseks ja ohtude ennetamiseks.

2010. aasta oli Siseministeriumile ja tema valitsemisalale väga suurte kogemuste aasta, seda nii suurte väljakutsete poolest kui ka organisatsioonilises mõttes. Esimene tööaasta oli Politsei- ja Piirivalveametil ning hoo sai sisse Siseministeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus.

Majanduslanguse tõttu tehtud eelarvekärped ei ole jätnud mõjutamata ka siseturvalisust. Nagu see on kõigi muudegi valdkondade puhul, nii ei saa ka siseturvalisust tagada ilma rahata. Oleme saanud pakkuda kodanikele turvalisust selles mahus, mida riigieelarve on võimaldanud.

Ma teen ühe väikese vahelepõike. Loodetavasti on teieni jõudnud või siis saate eelnõude kastist võtta raamatu, mis sisaldab turvalisuspoliitika aruannet koos kommenteeritud artiklitega. Nii et olge head, saate endale ka ühe spikri turvalisuse olukorra kohta.

Esiteks, inimeste turvatunde tagamine. Kuritegevuse olulisemad trendid 2010. aastal olid järgmised. Kokku registreeriti eelmisel aastal

48 340 kuritegu. Võrreldes 2009. aastaga on 19 kuritegu vähem, mis teeb languseks 0,04%, aga oleme ausad, kuritegevus on samal tasemel mis 2009. aastal. Isikuvastaste kuritegude puhul on positiivne trend juba märgatavam. Võrreldes 2009. aastaga on isikuvastaste kuritegude arv vähenenud 5,3%. Isikuvastaseid kuritegusid registreeriti eelmisel aastal kokku 5377, st 300 kuriteofakti vähem kui 2009. aastal. Vähenenud on alaealiste suhtes toimepandud kuriteod. Kokku registreeriti 2010. aastal 261 alaealiste suhtes toimepandud kuritegu. Võrreldes 2009. aastaga on langusprotsent ligi 18. 2010. aastal oli ka tapmisi ja mõrvasid vähem: 2010. aastal 62 tapmist ja 22 mõrva, 2009. aastal 64 tapmist ja 31 mõrva. Ka kehaliisi väärkohtlemisi registreeriti vähem. Kokku registreeriti 2010. aastal 4320 kehalist väärkohtlemist, mida on 2009. aastaga võrreldes 198 juhtu vähem.

Narkootikumidega seotud kuritegusid registreeriti 2010. aastal kokku 901, st 2009. aastaga võrreldes 141 kuritegu vähem. Eelmisel aastal vähenes ka avaliku korra raskete rikkumiste hulk. 2010. aastal registreeriti 775 rasket avaliku korra rikkumist ja langus 2009. aastaga võrreldes on 22,7%. Avalikus kohas raskete rikkumiste arvu vähenemine näitab seda, et meie käitumine avalikus ruumis on muutunud seaduskuulekamaks. Politsei lahendas 2010. aastal 23 460 kuritegu, mis teeb lahendusprotsendiks 48,5. Samasugune protsent oli ka 2009. aastal.

Vähenenud on õnnetuste, tapmiste ja enesetappude tagajärjel hukkunud inimeste arv. 2010. aastal hukkus eelnimetatud põhjustel 523 inimest, 2009. aastal oli see arv 581. Positiivne trend on enesetappude vähenemine eelmisel aastal – kui 2009. aastal toimus 269 enesetappu, siis 2010. aastal oli see arv 192. Arvestades majanduse ja üldist olukorda, sealhulgas töötust ning pangalaenudega toimetuleku raskusi, võis karta, et 2010 ei ole palju parem aastast 2009, kuid siiski. Aga kui enesetappude arv on vähenenud, siis murelikuks teeb uppumissurmade suurenev hulk. 2010. aastal uppus 97 inimest, mis 2009. aastaga võrreldes on koguniski 36 inimest rohkem. Kindlasti on oma osa mänginud siin soojad suveilmad ja teisest küljest ka alkohol. Märki da tuleb, et seiklusturismi populaarsuse kasva-

des on kasvanud õnnetused veesõidukitega – paatide, süstadega – ja seda koguniski 10%.

Politsei koostöö kohalike omavalitsuste ja teiste partneritega on üldiselt hea. Naabrivalve ja politsei vahelist koostööd võib samuti hinnata heaks. Politsei osaleb alati ühe osapoolena uute naabrivalvesektorite moodustamisel, seeläbi on koostöö pidev. Mittetulundusühinguga Eesti Naabrivalve liitus 2010. aastal 48 uut naabrivalvesektorit, mis ühendavad kokku 725 perekonda.

Järgmine rubriik on "Ohutum liiklus, vähem õnnetusi". Liiklus oli 2010. aastal nagu ka paaril eelmisel aastal teravdatud tähelepanu all ning üks politsei peamisi tegevussuundi. 2010. aastal vähenes liiklusõnnetustes hukkunute arv jätkuvalt, liikluses hukkus 78 inimest, st 2009. aastaga võrreldes kaotati 22 inimelu vähem. Hea on tõdeda, et riikliku liiklusohutuse programmi eesmärgid on saavutatud kiiremini, kui oli prognoositud. See annab kindla tunde, et valitud meetmed ja tegevused liiklusohutuse tagamisel on olnud õiged. Oluline on jätkata liiklusjärelvalvet ning selle tulemuslikkust jooksvalt analüüsida, et vajaduse korral järelvalvet parandada.

Väga hea tulemuse on andnud ennetustöö lastega. Lapsed oskavad õigesti käituda ja juhtida ka oma vanemate tähelepanu vajadusele liikluses korrektselt käituda. 2010. aasta lõpuks paigaldati kokku 24 liikluskaamerat, millest 16 mõõtekabiinid asuvad Tallinna–Tartu–Võru–Luhamaa maanteel ja kaheksa Tallinna–Pärnu–Ikla maanteel. Trahviteadete saatmist alustati möödunud aasta 10. mail ja kalendriaasta järelejäänud aja jooksul saadeti välja üle 32 000 trahviteate. Senised testid näitavad, et liiklus nendel lõikudel on muutunud rahulikumaks ja keskmised kiirused väiksemaks. See annab lootust, et kaamerate reaalne kasutus muudab liiklejad seaduskuulekamaks ja süvendab ohutunnetuslikku käitumist. Lähiaastatel on kavas paigaldada lisakaameraid ning uued kaamerad Tallinna–Narva maanteele. Samuti jääb ka käesoleval aastal endiselt prioriteetseks tegevuseks joobes juhtide väljaselgitamine ja liiklusest kõrvaldamine.

Tuleohutum keskkond, vähem õnnetusi. 2010. aastal vähenes eelarve ja seetõttu oli tuleohutuse tagamisel peamine eesmärk hoida juba saavutatud tuleohutuse taset, sealhulgas hoida tulekahjude tagajärjel hukkunute ja vi-

gastatute arv stabiilsena. 2010. aastal jätkati tuleohutusala ennetus- ja teavitustööd. 2010. aasta märksõnad tuleohutuse alal olid ennetus- ja teavitustöö, suitsuanduri kasulikkuse ja kohustuslikkuse tutvustamine ja laialdasem kasutamine eluruumides ning vabatahtlikkuse edendamine päästealal. Suitsuandur muutus eluruumides kohustuslikuks alates 1. juulist 2009 ning viimaste uuringute kohaselt oli 2010. aasta oktoobri seisuga suitsuandur olemas 80% eluruumides. Aasta varem oli see näitaja 78%. Tuleohutuse suurendamisel on eraldi tähelepanu suunatud hoolekandeesutustele, kus tulekahju korral võivad olla väga traagilised tagajärjed. Hoolekandeesutuste tuleohutusnõuete täitmist kontrollitakse iga aasta.

Möödunud aastal kaotas tulekahjudes elu 69 inimest, mis on küll kuus inimest rohkem kui 2009. aastal, aga selles statistikas tegi jällegi ilma ilm. 2010. aasta jaanuarikuu ja ka osa veebruarist oli teatavasti väga külm ning nii kütmisega kui ka kütmata jätmisega seotud tuleõnnetused viisid sel ajal inimesid. Tulekahjudes viga saanud isikute arv on samuti mõnevõrra kasvanud. Õnneks pole see kasv märkimisväärne – 102 inimest 2009. aasta 100 inimese vastu.

Väga hea on see, et 2010. aastal oli tulekahjude arv viimase kümne aasta väiksem, 6439. Tulekahjude arv vähenes 2009. aastaga võrreldes ligi 2000 võrra, 23,5%. Lihtsalt võrdluseks ütlen, et näiteks 2007. aastal oli Eestimaal 10 400 tulekahju. Vähenenud on nii metsa-, maastiku- kui ka hoonetulekahjude arv. Hoonetulekahjusid oli 2009. aastal 2598 ja 2010. aastal 1748, mis on 32% vähem. Kuigi suvised ilmastikutingimused olid 2010. aastal metsatulekahjude tekkimiseks soodsad, suuri põlenguid ei olnud. Ennetustöö hooletust suitsetamisest alguse saanud tulesurmade vähendamiseks ei ole kahjuks olnud tõhus. Eestis hukkus sigarettidest alguse saanud tulekahjudes 2010. aastal 31 inimest. Näiteks Austraalias oli see arv 2008. aastal 14. See tähendab, et hooletu suitsetamine on Eestis suur probleem. Ka tänane öö tõi siia lisa. Seetõttu on Eesti jaoks oluline Euroopa Komisjoni plaan kehtestada 2011. aasta lõpus sigarettide tuleohutusnõuded, mis tähendab, et kasutusele võetakse n-ö kiirelt kustuvad sigaretid. Siseministerium

annab oma panuse, et sellised sigaretid 2011. aasta lõpus Eestis kasutusele võetakse.

Jätkuvalt oli 2010. aastal tähelepanu all koolide tuleohutus. Haridusasutuste tuleohutusala olukord on paranenud, kuid sellega tuleb tegelda edaspidigi. 2010. aastal ei toimunud olulisi tuleohutusala rikkumisi 42% koolides (2009. aastal oli see protsent 38), seega 58% koolides on endiselt tuleohutusala puudusi. Haridusasutuste tuleohutusnõuete vastavusse viimiseks jätkatakse järelevalvet ja tehakse aktiivset koostööd koolipidajaga.

Uue valdkonnana oli 2010. aastal tähelepanu all veeohutus, mida varem ei ole ennetustöös käsitletud.

Kaitstum vara. Kui majanduslanguse ajal võis eeldada varavastaste kuritegude arvu suuremat kasvu, siis tegelikkuses oli see kardetust väiksem. Varavastaseid kuritegusid registreeriti 2010. aastal 30 235, mis on 722 kuritegu rohkem kui 2009. aastal. Statistikast nähtub, et varavastaste kuritegude arvu kasvu mõjutab varguste sagenemine, eelkõige on sagenenud vargused kaubandusettevõtetest. Kui kusagil avatakse mõni suur kaubanduskeskus, siis kindlasti võib täheldada varguste kasvu – on jälle, kust võtta. Kui vaadata vargusi kaubandusettevõtetes ja süstemaatilisi vargusi, siis peab negatiivse tendentsina tooma välja selle, et varastama on hakatud kallimaid asju. Vähenenud on sõidukite vargused, samas on 2010. aasta viimases kvartalis tekkinud uued kuriteoliigid: pangautomaatide lahtilõikamine ja sularaha vargused. See on uus trend, mis on süvenenud ilmselt seoses euro tulekuga.

On hea märkida, et röövimised on 2010. aastal vähenenud 17,5%. Röövide arvu on mõjutanud ka kasiinoröövide vähenemine. 2010. aastal oli üks kasiinorööv, 2009. aastal oli kasiinorööve mäletatavasti üheksa. Samas on sagenenud röövid juveeliäridest: 2010. aastal oli selliseid rööve 11, st 2009. aastaga võrreldes on nende arv kahekordistunud. 2010. aastal olid korduvalt röövi objektiks SEB-i pangakontorid ning seejuures rööviti ühte kontorit mitu korda. Positiivne on siin see, et politsei on kõik pangaröövis kahtlustatavad tuvastanud. Rohkem kui poole võrra on vähenenud röövid relva ja maskiga.

Turvalisem riik. Juba enam kui aasta on Eestis väljastatud digitaalse sõrmejäljekujuti-

sega reisidokumente. Sõrmejälje biomeetria tagab kindlama isikutuvastamise ning selle abil on võimalik tagada dokumentide väljastamine õigustatud isikule ja kontrollida isikumasust dokumendi kehtivuse ajal. 2010. aasta lõpu seisuga oli kehtiv isikutunnistus kokku 1 139 878 isikul, neist 938 865 Eesti Vabariigi kodanikku ja 201 013 Eesti elamisloaga välismaalast. Alates 1. oktoobrist 2010 väljastab Politsei- ja Piirivalveamet neile, kellel juba on isikutunnistus, ka digitaalse isikutunnistuse. Digitaalne isikutunnistus võimaldab sertifikaadi abil tuvastada isiku elektroonilises keskkonnas ning anda digitaalallkirja. Digitaalne isikutunnistus on isikut tõendav dokument, mis on kasutatav üksnes elektroonilises keskkonnas. Sellel puudub näiteks foto.

2011. aasta jaanuaris võttis Eesti kasutusele uue isikut tõendava dokumendi – elamisloakaardi. See antakse välja Eestis elavatele välismaalastele isikutunnistuse asemel. Elamisloakaardil on samad funktsioonid, mis on praegusel isikutunnistusel: sinna kantakse elamis- ja tööloa andmed ning dokumendiga saab elektroonilises keskkonnas isikut tuvastada ja digitaalallkirja anda.

Viisataotluste ja viisa andmisest keeldumiste arv kasvas möödunud aastal 15,5%. Eesti välisesindustele ning Politsei- ja Piirivalveametile esitati kokku 120 804 viisataotlust. Viisa andmisest keeldumise kasv oli samuti märkimisväärne, koguni 32%. Viisa andmisest keelduti 2964 korral. Keeldumise peamised põhjused olid välismaalastele kehtestatud sisesõidukeeld, oht avalikule korrale või riigi julgeolekule ning põhjendatud kahtlus, et välismaalase väidetav reisi eesmärk ei vasta tegelikule eesmärgile.

Nii nagu varasematel aastatelgi soovisid mitmed välismaalased ka 2010. aastal kasutada Eestit transiitriigina, et pääseda Põhjamaadesse ja teistesse Lääne-Euroopa riikidesse. Eestis esitatud varjupaigataotluste arv on kasvanud seoses liitumisega Schengeni alaga. Kui 2007. ja 2008. aastal esitati Eestis 14 esmast varjupaigataotlust, siis 2009. aastal esitati neid kokku 36 ning 2010. aastal 30. Samamoodi nagu 2009. aastal saabus 2010. aastal Eestisse kõige enam varjupaigataotlejaid Afganistanist ja Venemaalt, kummastki riigist seitse taotlejat.

Eesti ei ole endiselt kuigi atraktiivne transiidi- ega sihtriik. Illegaalses immigratsioonis

ei toimunud 2010. aastal olulisi muutusi ei lähteriikides ega illegaalide arvus. Endiselt on kõige olulisemad lähteriigid Venemaa Föderatsioon ja teised SRÜ riigid. Avastatud ebaseaduslike sisserändajaid oli 109. 2009. aastaga võrreldes on vähenenud Afganistani päritolu ebaseaduslike sisserändajate arv (2009. aastal 104, 2010. aastal 5), mis näitab, et koostöö naaberriikidega illegaalse sisserände tõkestamiseks on olnud tõhus. 2010. aastal tehti 2434 Eestisse sisenemise keelu otsust ja isikud saadeti piirilt tagasi.

Ebaseaduslike piiriületuste osakaal piiripunktidevahelisel alal maismaapiiril ei ole illegaalses immigratsioonis suurenenud (2009. aastal 158 ning 2010. aastal 116 juhtumit). Enamik ebaseaduslikest piiriületustest leidis aset piiriveekogudel – Narva jõel, Peipsi järvel, Lämmijärvel ja Pihkva järvel. Tuleb ka öelda, et enamik selliseid piiriületusi olid tahtmatud, piir ületati kalastamise ajal või navigerimisvea tõttu ja seda ei saa käsitleda illegaalse immigratsiooni katsena.

Eesti osales liikmesriikide välispiiride Schengeni hindamissmissioonidel (üks näide on siin Kreeka õhupiir). Lisaks osaleti viiel Euroopa Liidu tsiviilmissioonil kokku kuue ekspediga ja Frontexi, Euroopa Liidu piirivalveagentuuri ühisoperatsioonidel 49 piirivalvuriga (2009. aastal osales 27 piirivalvurit). Igapäevase tegevuse operatiivsuse suurendamiseks ja kontrolliulatuse laiendamiseks hangiti 2010. aastal välispiiride fondi programmi vahenditega juurde üks helikopter. Eile võeti see helikopter ka ametlikult teenistusse. Ameerika Ühendriikide abil valmisid Narva ning Värska kopteriplatsid koos tanklatega, mis oluliselt soodustab välispiiri valvamist kopteritega. See kõik tõhustab võitlust organiseeritud kuritegevuse, narkokaubanduse ja terrorismiga.

Transpordivahendite piiriületuste pidev kasv (2010. aastal umbes 21%) on olnud probleem just Eesti idapiiril. Eesti Vabariigist väljuval suunal on pidevalt probleeme pikkade ooteaegadega, seda eriti Narva maantee piiripunktis ja veoautode puhul. Peamine põhjus on naaberriigi piiripunktide töökorraldusest tingitud seisakud. 2010. aasta jaanuarist detsembrini (kaasa arvatud) oli 310 veoautode piiriületuse seisakut kogukestusega 1155 tundi. See on kokku 48 ööpäeva ehk poolteist kalendrikuud. Et lahendada piiriületusjärjekorra

probleemi, algatasime Siseministeriumis 2010. aasta kevadel riigipiiri seaduse muutmise. Seaduse muutmise tekkis piiri ületaval isikul võimalus piiriületuse aega paremini planeerida. Oleme välja kuulutanud avalikud konkursid, et luua ühtne piirijärjekorra haldamise infosüsteem ning rajada iga piiripunkti lähialale ootealad. Loodav ootejärjekorra süsteem ei kaota piiriületusjärjekordi, aga loob eeldused ooteaja sujuvamaks kulgemiseks ning normaalsed tingimused sõidukitega ootamiseks.

Terrorismi ennetamine on üleilmastavas ühiskonnas inimeste turvatunde tagamiseks väga oluline. 2010. aasta detsembri sündmused Stockholmis tõestavad järjekordselt, et terrorism on globaalne probleem, mille mõjuulatus on jõudnud Eestile väga lähedale. Eesti seisukohast vaadatuna tähendab see vajadust veelgi tõhustada asutuste omavahelist koostööd nii terrorismivastases võitluses otseselt kui ka sellega külgnevate ohtude ennetamisel, mille peamised tegevussuunad on illegaalse immigratsiooni ja raske kuritegevuse tõkestamine. Arvestades nende kuriteoliikide laiahaardelisust ning piiriülest mõju, on vaja pöörata erilist tähelepanu lennu- ja meretranspordi turvalisuse tagamisele ning rakendatud turvameetmete ajakohastamisele vastavalt ohuhinnangutele. Eesti on astunud olulisi samme, et arendada välja rakendus lennureisijate broneeringuinfo analüüsiks.

Turvalisuspoliitika eesmärk on tugevdada ka Eesti Vabariigi vastu suunatud luure- ja õõnestustegevuse ennetamist ning tõkestamist. Eesti Vabariigi julgeolekuasutused Kaitsepolitseiamet ja Teabeamet tegelevad pidevalt neile julgeolekuasutuste seaduse alusel pandud ülesannete täitmisega ning püüavad tuvastada Eestit ja liitlasi ohustavaid rünnakuid.

Kiirem abi. Eesti päästepiirkonnas tagati 2010. aastal merepäästetegevuse korraldamine ja suuri, inimohvritega laevaõnnetusi ei olnud. 2010. aastal registreeriti kokku 179 päästejuhtumit, millest 82 olid operatsioonid. Hädas oli 310 inimest, piirivalve lennu- ja ujuvvahenditega päästeti 212, 84 inimest pääses omal jõul, hukkus 12 inimest ja kaks inimest jäid kadunuks (tegemist on isast ja pojast suusatajatega). Suurem osa merepäästejuhtumitest leiab aset sügistalvel ja kevadtalvel, kui Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järvel ning Pärnu lahel on

jääalust püüki harrastavad kalurid, kes ei oska arvestada kiiresti muutuvate ilmastikuoludega kaasnevaid ohte.

Reostusega lõppenud laevaõnnetusi 2010. aastal ei olnud. Varasemate aastatega võrreldes on vähenenud tahtlike reostuste arv ja seda kogu Läänemere ulatuses. Kui aastatel 2006–2007 oli teateid merereostuste kohta aastas üle 100 ja 2009. aastal 59, siis 2010. aastal kontrolliti 50-st reostusjuhtumi teatest 38, millest leidis kinnitust 27 juhtumit. Reostuse vähenemise peamine põhjus on kogu Läänemere regiooni laevaliikluses tõhustatud järelevalve, mis hõlmab endas eelkõige Euroopa Meresõiduohutuse Ameti satelliitpiltide ning lennusalga õhusõiduki seiresüsteemi SLAR/FLIR kasutamist ja operatiivset koostööd Soome kolleegidega. 2010. aastasse jäi ka Euroopa Regionaalarengu Fondi toetuse abil valmiva piirivalve multifunktsionaalse reostustõrjelaeva ehituse alustamine. Lepingu järgi peaks reostustõrjelaev valmis saama 2012.

Hädaabiteateid menetletakse aasta-aastalt kiiremini, alates kõne saabumisest häirekeskusesse kuni väljasõidukorralduse andmiseni. 2010. aastal suudeti kõnedele vastamine tavaloludes tagada maksimaalselt 15 sekundi jooksul, kusjuures 90% kõnedele suudeti vastata 10 sekundi jooksul. Häirekeskus saab aastas umbes miljon kõnet, kuid siiski vaid 25% vajavad päästemeeskonna või kiirabi väljasaatmist.

Suurim arendus häirekeskuse töövaldkonnas on prefektuuride ja juhtimiskeskuste ühendamise ning üleminek ühtsele hädaabinumbri 112. Ühtse hädaabinumbri kasutuselevõtt loob veel ühe eelduse selleks, et abi kiiremini kohale jõuaks. Ühendhäirekeskuse loomise kavandatav lõpptähtaeg on 1. jaanuar 2014.

Tõhusam turvalisuspoliitika. Lõppenud aasta tulemused siseturvalisuses on olnud head. Siseministerium ja tema valitsemisala asutused on 2010. aastal kogu riigi sisejulgeoleku tagamist korraldanud ja planeerinud halbade majandusoludest lähtudes ning leidnud ja üritanud leida ressursi ja sisejulgeoleku kvaliteedi ja teenuse parima suhte.

Lõpetuseks tooksin välja 2010. aasta suurimad õnnestumised. Eesti suurim riigiasutus, Politsei- ja Piirivalveamet on eksisteerinud terve aasta. Amet on masu tingimustes oma ülesannetega turvalisuse tagamisel hästi toime tulnud, kuid see ei tähenda, et selle asutuse

arengusse ei tuleks jätkuvalt panustada. See puudutab ka mitmesuguseid Politsei- ja Piirivalveameti tööga seotud regulatsioone.

2010. aasta tõi ka uusi plaane ja väljakutseid. Üks näide on kindlasti Euroopa Liidu sise- ja justiitsvaldkonna IT-agentuuri peakorteritoomine Eestisse. Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni koostöös tehtavad lõppotsused selle kohta loodame saada veel selle aasta esimeses kvartalis. Valitsus kiitis heaks Ida-Virumaa tegevuskava aastateks 2010–2014. Koostöös teiste asjaomaste ministritega valmistame ette maakonnapõhiseid meetmeid ja tegevusi Euroopa Liidu finantsperspektiivi 2014+ vahendite kasutamise planeerimiseks Ida-Virumaal. Oleme ajakohastanud ja koristanud sisejulgeolekualast õiguskeskkonda – abipolitseinike seadus, välismaalaste seadus, päästeteenistuse seadus, päästeseadus, tuleohutuse seadus. Kõigi nende seaduste saamisloos on olnud suur roll teil, kes te olete neid menetlenud. Täna!

NATO välisministrite tippkohtumise turvaline Tallinnas, sularahas eurode turvaline toomine Eestisse ja vedu üle riigi. Nii NATO välisministrite tippkohtumise kui ka eurode toomise julgestamisega saadi väga hästi hakkama. Sisekaitseakadeemia õppekavad on saanud positiivse hinnangu. Moodustati Sisekaitseakadeemia Politsei- ja Piirivalvekolledž. Käivad tugeva ühendhäirekeskuse loomise ja ühtsele hädaabinumbrile ülemineku ettevalmistused. Oleme käivitanud idapiiri tarvis elektroonilise piiriületuse broneerimise süsteemi ja ootepiiride rajamise projekti, mis peaks lõplikult realiseeruma käesoleva aasta suvel. Oleme teinud investeeringuid sisejulgeoleku objektidesse, pean siin silmas politsei- ja päästehooneid. Rakveres avati see hoone nädal aega tagasi, Jõhvis on 7. märtsil, valimistajrgsel hommikul plaanis sarikapärg maha võtta. Planeerime ehitada uue hoone ka Narva. Oleme osalenud välismissioonidel. Suurte välisoperatsioonidena tuleb mainida päästeoperatsiooni Haitil, Moldovas ja Poolas, aga ka politseimissiooni Afganistanis.

Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra siseminister, ettekande eest! Aga nüüd on küsimuste aeg. Palun kõigepealt kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud minister! Paistab, et teie ministeerium on tõepoolest kõige rohkem tähelepanu pööranud ennetustööle ehk selliste ilusate värviliste klantspiltidega brošüüride väljaandmisele. Mis puudutab aga näiteks tuletõrjumist, siis siin ei saa mööda ka päästametnike koondamisest ja depode sulgemisest. Mulle helistati Antslast, seal põles maha üks maja, mis oli Antslast 15 minuti tee kaugusel. Esimene päästeauto tuli kohale tunni aja pärast, sellel puudusid voolikud. Siis tuli paakauto, kus polnud vett, ja siis tulid riburada suurematest keskustest kohale masinad, mis kustutasid tukke.

Teine probleem on varavastaste kuritegudega. Te ütlesite, et nende arv on kasvanud, see on 30 000. Aga te ei öelnud, kui palju nendest on avastatud. Ma väidan, et avastamise protsent on väga väike, lausa häbematult väike. Me oleme nendega kokku puutunud ja teame kõik, et neid avastatakse väga vähe.

Marko Pomerants

Aitüma! Mis puudutab ülevaadet, siis ma arvan, et ülevaade on teile kõigile, lugupeetud Riigikogu liikmed, väga kasulik. See aitab teil olla paremini kursis ka sellega, mida sisejulgeolek kui valdkond endast tegelikult kujutab. Kaante klants siin sisule lisa ei anna ja minu arusaamist mööda kõik, mis läigib, on tegelikult oma olemuselt odav. Vaadake neid tähe-märke, mis seal kirjas on, seal on kindlasti väga palju olulist informatsiooni.

Kui rääkida päästetöödest, siis neid me korraldame täpselt nende vahendite eest, mis meil olemas on. Mis puutub konkreetseesse tulekahjusse, siis sellele peaks vaatama otsa faktide valguses. Sellises Riigikogu saali debatis me väga palju targemaks ei saa.

Kui ma nüüd need andmed leian, siis oskan ka öelda, kuidas on varavastaste kuritegude avastamisega. Aga kuritegude avastamise kohta üleüldse tuleb öelda, et parim tulemus oli aastal 2008, mil neist avastati üle 52%. Aastail 2009–2010 oli see protsent 48,5%. Nii et umbes pool kõigist kuritegudest avastatakse ja eks nad oma laadilt on ka erinevad. Mul kahjuks ei ole käepärast varavastaste kuritegude avastamise protsenti, aga ma arvan, et siingi on tehtud tööd vastavalt võimalustele ja heal tasemel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Arvud näitavad, et määratlemata kodakondsusega isikute arv vähenes 2002. aastaks 71 000-ni. Aga nüüd on see arv ikka 100 000 ja dünaamika näitab, et veel on vaja 15 aastat. Minu küsimus ongi: kas riigil on midagi pakuda, et määratlemata kodakondsusega isikute arv väheneks kiiremini, või läheb see töö edasi nii, nagu see on olnud tänase päevani?

Marko Pomerants

Aitüma! Selle üle ma ei oska debatti pidada, kas see võtab veel 15 aastat või kui palju see võtab. Ma arvan, et ka 16 aasta pärast on Eesti riigis veel määratlemata kodakondsusega isikuid. Inimesi, kes on praegu näiteks vanuses 30–40 aastat, jätkub veel 20–25 aastaks. Küsimus on, mis on inimeste motiiv endaga midagi peale hakata. Osa nendest inimestest, kes on praegu täies elujõus, aga ei soorita naturalisatsiooni korras eksameid ega ole valmis kodakondsust omandama ja mingisuguse teise riigi kodakondsust ka ei vali, jääb määratlemata kodakondsusega isikuteks. Kindlasti väheneb kodakondsuseta isikute arv loomulikult teel, nii nagu ka Eesti kodakondsusega isikute arv, mis tähendab seda, et inimesed, saades vanaks, lihtsalt surevad ära. Mis puudutab noori, siis mina arvan, et on põhjust rõõmustamiseks: enamik Eestis sündinud lapsi saab Eesti kodanikeks. See on lihtne, vanemad valivad neile selle kodakondsuse, sõltumata oma kodakondsusest. Ma arvan, et see on väga mõistlik otsus, tulevik Eesti riigis Eesti kodanikuna on väga hea valik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mati Raidma!

Mati Raidma

Aitäh! Lugupeetud ettekandja, tänan ülevaate eest! Kõigepealt üks ilmselt vastuseta küsimus. Teil oli tules hukkunute arv 69 ja suitsuandurite statistika ütleb, et need on 80% eluruumidest. Tuleviku mõttes oleks kasulik need kaks arvu siduda ja vaadata, kui paljud hukkunutest olid andurita ruumides, vaadata, kas tõesti see kukub sinna 20% sisse. Aga

küsimus, millele sooviksin vastust, on päästekomandod. Loen, et plaanis on juurde luua heal juhul veel viis kohta. Ma mõistan, et tänaseks on selge pilt 2011. aasta eelarve võimalustest ja plaanidest. Eestis ringi käies olen ma väga mitmes kohas kuulnud päästemeeste muret neile edastatud sõnumi pärast, et nende tugikomando pannakse ilmselt kinni. Kas saad öelda meeste julgustuseks, et sel aastal midagi kinni ei panda?

Marko Pomerants

Aitüma! Kõik sõltub ju alati konkreetsetest asjaoludest, sellest, kas mehed on olemas, kas seal on võimalik teha vabatahtlik tuletõrjeühing, kellega leping sõlmida jne. Mingisugust, kuidas öelda, kvooti ei ole meil küll kehtestatud, et viis komandot on vaja kas ümber organiseerida või kinni panna. Me püüame tagada parima olemasolevate rahaliste võimaluste raames. Millele tuleks tähelepanu juhtida, on see, et õnneks on tulekahjude arv, ka eluhoonetes, oluliselt vähenenud, mis tähendab, et vajadust sündmustele reageerida on oluliselt vähem. Aga nagu siin ka riigikogulane Toivo Tootsen ütles, Eesti hajaasustuses sõltub väga palju ikkagi kohalejõudmise ajast ja talvistes oludes kindlasti sellest, kuidas füüsiliselt raskete masinatega konkreetse maja juurde pääseb. Mis puudutab statistikat suitsuandurite ja hukkunute kohta, siis tänaõine näide on see, et tuli sai alguse magamistoast ja suitsuandur oli kapinurga peal. Seega suitsuandurist ei olnud abi ja suitsetamine oli see, mis ilmselt surma tõi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Erki Nool!

Erki Nool

Aitäh, proua esimees! Austatud minister! Ida-Virumaad on aastaid nimetatud kriminogeenseks kantsiks. Kas see on tõde või mitte, see on iseküsimus. Aga valitsus on algatanud ka Ida-Virumaa arengukava. Kui selle arengukavaga on jõutud aastasse 2015, kas me siis võime ikka Ida-Virumaad kriminogeenseks kantsiks nimetada?

Marko Pomerants

Aitäh küsimuse eest! Kõigepealt, mis puudutab kantse, siis mina juhindun siin Justiits-

ministeeriumi andmetest. Nii et kogu see kuritegevuse statistika on tegelikult minu kolleegi Rein Langi pärusmaa. Vaieldamatult on õige, et suure osa kuritegude ja ka väärtegude menetlemisega tegelevad politsei ja piirivalve, teised menetlevad neid oluliselt vähem. Aga kui me räägime kuritegudest 10 000 elaniku kohta, siis 2010. aastal pandi neid enim toime Tallinnas, 503. Narva linn 407 kuriteoga on tõepoolest teine, Tartu linn kolmas, Võru linn neljas, Maardu linn viies, siis tuleb Pärnu ja siis Kohtla-Järve. Selline see rida on. Aga et kõik oleks õiglane, siis mina kui Rakvere mees ütlen, et Kohtla-Järve järel tuleb Rakvere. Selline on see järjekord.

Mis puudutab panustamist sellesse, et õiguskord Ida-Virumaal parem oleks, siis siin on jälle mitmesuguseid meetmeid. Kindlasti on väga raske väljakutse saada sinna uut ja värsket verd. Neil inimestel tuleb saada hakkama vähemasti kahe keelega. Riigikeelega niikui-nii, selle üle ei ole mõtet diskuteerida, aga lisaks sellele tuleb näiteks korrakaitsepolitseis ja ka kriminaalpolitseis osata vene keelt, sest rahvuslik koostis on seal vaieldamatult selline. Muud varianti ei ole, muidu on väga keeruline läbi lüüa. Tuleb panustada sellesse, et meil oleks seal riigikeelseid politseijõudusid, politsei- ja piirivalvejõudusid.

Teisest küljest, nagu mitu kohtuasja 2010. aastal näitas, on ka kohtusüsteem ise vajanud puhastamist. Tegelikult on ju ebanormaalne, et kohtunik tuleb vangki panna, aga selliseid juhtumeid on meil olnud. Justiitsminister on lubanud panustada sellesse, et kohtunikukohad Ida-Virumaal komplekteeritakse, mis tähendab seda, et õigust mõistab korralik kohtunik. Kindlasti ei taha ma öelda seda, et kui nüüd mõni kohtunik on vangki pandud, siis see võrdubki hinnanguga kõikidele kohtunikele, aga vaieldamatult on vaja tagada, et kohtunikukohtadel ja kogu menetluse osapoolte vahelises protsessis tegutsevad kvaliteetsed inimesed. 2011. aastal ei ole eelarvelistel põhjustel paraku veel väga võimalik teha panust sellele, et meil on välja pakkuda mingisugune spetsiaalne rahalise stimuleerimise võimalus. Mis puudutab Põhja-Eestit ja idaregiooni, siis seal on nagunii oma piirkonnakoefitsient, võrreldes näiteks Lääne- ja Lõuna-Eestiga, aga see ei ole ilmselgelt piisav. Aga tähelepanu all see küsimus on,

teeme natuke, aga hästi, selle asemel et ei tee midagi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Trivimi Velliste!

Trivimi Velliste

Aitäh, proua esimees! Lugupeetud minister! Minu küsimus puudutab vabatahtlike osa sisejulgeoleku tagamisel. Kui me vaatame riigikaitset, siis meil on olemas Kaitseliit, ja me teame, et osa kaitseliitlasi on ka abipolitseinikud ning täidavad selle tõttu olulist sisejulgeoleku tagamise funktsiooni. Mu küsimus on suunatud kaugemasse tulevikku. Kas võib ette kujutada, et kui arendada edasi näiteks naabrivalvet ja mõelda varasematele kogemustele, siis tekib tulevikus eraldi üldrahvalik organisatsioon, mis iganes tema nimi ka ei ole, on ta kodukaitse, rahvamalev või naabrivalve? Kas me vajame eraldi organisatsiooni või piisab Kaitseliidust ja abipolitseinikest?

Marko Pomerants

Aitüma! Esimene märksõna on, et kes on aktiivne, see ongi aktiivne. Teisisõnu on paraku nii, eriti maapiirkondades, et ühed ja samad inimesed on kõikides nendes organisatsioonides. See, kes on kaitseliitlane, on suure tõenäosusega abipolitseinik ja lisaks ka veel priitahtlik pritsimees. Aktiivsete inimeste hulk on kindlasti see, mis piirab.

Teisest küljest mina ei arva, et meil oleks vaja luua kogu Eesti rahva malevat. Las inimesed tegelevad konkreetsemalt selle valdkonnaga, mis on neile hingelähedane. Kui inimesed arvavad, et see on seotud just priitahtlike pritsimeeste tegevusega, siis olgu nii. Kui see on abipolitseiniku roll või mingi korrakaitseüksus oma piirkonnas, siis las inimesed tegutsevad seal. Ja kui nad jõuavad olla ka kaitseliitlased või, õigemini, kui nad jõuavad kõige sellega tegelda veel lisaks oma põhitööle, siis see on väga teretulnud. Kindlasti ei saa Eestis olema sellist olukorda, kus riik annab oma julgeoleku kindlustamise lihtsalt vabatahtlike kätte, et olge head, tehke nii palju, kui te jõuate, me toetame teid. Kindlasti jääb riiklik süsteem ikkagi tuumikuks – see puudutab nii päästetöid kui ka politseifunktsioone, riigipiiri valvamist – ja vabatahtlikud saavad siin kaasa lüüa.

Lisandumas on veel üks uus vabatahtlik liikumine. Kahjuks ei jõudnud me seda Riigikogu praeguses koosseisus ära seadustada. Aga nii kui XII Riigikogu koosseis stardib, tuleb Siseministeerium – ma arvan, et veel sel kevadel – Riigikogu ette eelnõuga, mis käsitleb vabatahtlikku merepäästet. Ka sellised inimesed on olemas, nad on koolitatud, neil on alused ja nad saaksid osaleda päästetöödel rannalähedastel aladel, kuhu on mõttetu saata väl- ja kallis helikopter või siis suurem piirivalvelaev. Nii et riigiasutused koostöös vabatahtlikega – see on tulevik. Ja igäüks tegeleb selle osaga, mis on tema hobi. Naabrivalve on kodaniku suhtes seotud võib-olla selliste kõige leebemate kohustustega. See tähendab lihtsalt tähelepanelikkust enda ümber toimuva suhtes ja ei tähenda tingimata valmisolekut 15 minuti jooksul kuhugi tormama hakata. Aga on väga tore, kui inimesed hoolivad sellest, mis nende naabri krundil toimub, mitte ainult sellest, mis toimub enda aias.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mari-Ann Kelam!

Mari-Ann Kelam

Suur tänu! Aitäh, et pöörasite nii palju tähelepanu kodanikualgatusetele ja ennetusele, mis minu meelest on äärmiselt tähtsad. Need on alati palju paremad tegevused kui tagantjärele kuritegevust või probleeme lahendada. Minu küsimus puudutab piiriületuse pikki järjekordi. Tundub, et selline tundide ja päevade raiskamine piiril ei sobi riigile, kes pürgib WTO liikmeks. Kas te oskate öelda, kui palju teistel riikidel on probleeme Venemaa piiriga ja kas lisaks meie enda kohalikule tähelepanule pööravad sellele probleemile tähelepanu ka rahvusvahelised organisatsioonid? Probleem on energia ja aja raiskamises ja tegelikult heanaaberlike suhete pärssimises.

Marko Pomerants

Aitüma! Tuleb öelda, et Eesti ei ole kindlasti ainukene. See probleem puudutab vähemasti kõiki meie lähinaabreid, näiteks Soome riiki ning ka Lätit ja Leedut. Küsimus on nüüd selles, mida me omalt poolt teeme ja kas me suudame olla paremad. Võib-olla õnnestub Eestil olla ka teistele liikmesriikidele teerajaja ja -näitaja, kui meie süsteem tööle hakkab, nii

et ongi võimalik ühtselt broneerida piiriületust. Sa saad oma võimaliku piiriületuse aja kohta tagasisidet ega pea lihtsalt passima kusagil teeveeres, mis tänastes ilmaoludes on ju tõepoolest ilmselge ja otsene rahakulu. Nii et loodame, et jaanipäevast on meil asi parem, süsteem töötab ja kui vaja, siis on võimalik tee pealt ohutult eemale minna, olla piiriparklas ja saada infot sellest piiriületusest. Ma arvan, et näiteks nii Läti kui Leedu kolleegid vaatavad suure huviga, kuidas meil asi õnnestub, et näiteks ka Lätis käies täpselt samamoodi on prügikastid tee ääres, autod kolonnis – pole absoluutselt normaalne olukord. Aga jällegi, järjekorra likvideerimine oleks see tõeline võlusõna. Ja minule oli ka üllatus, kui me lugesime need tunnid kokku – 48 ööpäeva aastas. Absurd, ütleb Juhan Parts sellistel juhtudel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Aitäh! Hea minister! Tervitan sinu kaudu kõigepealt kolmandat helikopterit, mis tuli teenistusse! Ma arvan, et see on meie turvalisuse tagamisel väga oluline samm edasi. Teiseks ütlen, et Trivimi Velliste küsimusele vastates vastasid sa ka minu küsimusele ära, aga ma kasutan siiski võimalust küsida samal teemal veel vabatahtliku merepääste kohta. Just selles võtmes, et nagu ma näen, on juba alustatud sisulist tegevust koolituse ja koostöö vallas. Suuresti on see projektipõhine ettevõtmine, tal läheb hästi ja mingugi tal hästi! Aga kas Siseministeeriumi lühemates või keskpikkades tegevuskavades on näha ka selle valdkonna selget kinnistamist päästetegevuse lahutamatuks osaks, nii et osa kutseliste kohustustest jääkski vabatahtlike merepäästjate õlgadele koos kaasneva materiaalse toetusega? Päästevarustus on ju spetsiifiline. Kalapaat kõlbab päästmiseks, aga ta ei ole päris selleks ehitatud.

Marko Pomerants

Aitüma! Kahjuks kestavad teie volitused liiga lühikest aega, ainult neli aastat. Me ei jõudnud tulla selle regulatsiooniga teie ette. Aga Siseministeeriumis on eelnõu, millest võib saada näiteks vabatahtliku merepääste seadus või midagi sellist, kui me seda mõne muu seaduse külge ei pane, sinna, kuhu ta

orgaaniliselt sobiks. See eelnõu on meil valmis, me oleme peagi valmis saatma selle ministriumidevahelisele kooskõlastusringile, et juba sel kevadel tulla vastava muudatusega või siis eelnõuga uue Riigikogu koosseisu ette. Mis puudutab rahalist poolt, siis loogika on laias laastus sama, mis on priitahtlike pritsumeeste või vabatahtlike päästjate puhul. Ühel poolt on olemas mingisugused tingimused sulle endale, teisest küljest on sul ka ametitõend, mis vett peab. See võib tähendada ka sunni rakendamist, kui tegemist on näiteks mingisuguse alusega, kuhu peale tuleb minna, või siis eraterritoriumile sisenemisega. Kui maapääste poole peal on Päästeamet see, mille keskuste kaudu tehakse lepinguid vabatahtlike komandodega, siis merepääste puhul on emasaatus Politsei- ja Piirivalveamet, sest alternatiiv on ju see, et välja saadetakse kas politsei- ja piirivalve kopter või mingi suurem laev. Seepärast ongi lepinguline suhe Politsei- ja Piirivalveameti ning konkreetse vabatahtliku merepäästeüksuse vahel.

Loodame, et saame 2011. aasta jooksul selle küsimuse reguleeritud. Natuke kahju on sellest, et 2011. aasta kena suvi läheb luhta. Aga samal ajal ma arvan, et kuna need inimesed on olemas ja kontaktid ka, siis saab vabatahtlikke kasutada vaatamata sellele, et seaduse tuge veel ei ole. Ka praegu ei takista miski inimesi abistamast, see õigus on meil kõigil.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra siseminister, ettekande ja küsimustele vastamise eest! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Jaanus Rahumägi, kaks minutit kohapealt!

Jaanus Rahumägi

Oleks patt jätta ütlemata, et tegelikult on areng korralikes olnud päris hea. Tuleb kiita seda 2000. aastal tehtud tarka otsust hakata korralikesel tegevust planeerima pikemas perspektiivis, vaadates kaugemale ja vaadates kõrgemalt. Tuleb ka tunnustada, et selle planeerimise käigus on olnud üsnagi palju tagasilööke just nimelt ametnikelt endilt, kes seisid väga muudatustele vastu. Nüüdseks on kõik need tookord planeeritud muudatused ellu viidud nii Siseministeriumi süsteemis kui ka laiemalt ja tulemus on võrdlemisi hea. Samal

ajal tuleb aga tunnustada seda, et üldises räämistiku loomises ja süsteemide tõhustamises on samuti olnud tagasilööke. Inimesed, kes selles süsteemis töötavad, elavad oma tavalist igapäeva elu ja kõik need muudatused ei ole neile just päris hästi mõjunud. Mulle ja Reformierakonnale teeb muret, et väikestes gruppides hakkavad tekkima sellised subkultuurid, mis ei allu enam üldisele politsei- või muu asutuse kultuurile. Kaugemas perspektiivis võib see tuua üldises pildis tagasilööke. Aga loodetavasti on see ajutine nähtus. Ma arvan, et täpselt samas joones oleks mõistlik planeerida ka tulevase tegevusi, mitte näha ette tegevusi ainult üheks valimisperiodiks, vaid planeerida neid pikema aja peale. Reformierakonnal on terve hulk mõtteid ja samme, mis me kavatsame järgmisel periodil ellu viia. Täna!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Jaanus Rahumägi! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

5. Rahvatervise seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (906 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde ja alustame Vabariigi Valitsuse algatatud rahvatervise seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu teist lugemist. Ettekandeks palun kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Head kolleegid! Riigikogu sotsiaalkomisjon arutas pärast esimese lugemise lõpetamist eelnõu 906, rahvatervise seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu oma 7. veebruari istungil. Riigikogu fraktsioonidelt ega liikmetelt muudatusettepanekuid ei olnud. Sotsiaalkomisjon otsustas esitada kolm muudatusettepanekut. Neid tutvustasid komisjoni nõunik Heidi Barot ja Sotsiaalministeriumi e-tervise osakonna nõunik Laine Peedu. Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonnalt olid samuti laekunud märkused rahvatervise seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu kohta ja need arutati sotsiaalkomisjoni istungil läbi. Muudatusi on

põhjendatud teile esitatud seletuskirjas. Kõik muudatused on täpsustavad.

Esimese muudatuse eesmärk on korrigeerida sõnastus. Nimelt ei ole kohustus edastada andmeid tuberkuloosiregistrile mitte ainult tuberkuloosijuhtu diagnoosinud, vaid ka tuberkuloosihaigete ravi osutaval tervishoiuteenuse osutajal. Muudatusega ühtlustub kõigi registre – vähiregistri, meditsiinilise sünniregistri, müokardiinfarktiregistri ja tuberkuloosiregistri – andmete esitajate ring.

Ka teise muudatusega täpsustatakse sõnastust. Kuulake nüüd tähelepanelikult! Seaduseelnõu § 1 punktiga 1 muudetava § 14⁵ lõike 3 punktis 3 on "kaasuvad haigused", kuid tuberkuloosi puhul on täpsem rääkida diagnoosist, näiteks HIV ei ole haigus, vaid on diagnoos. Samuti on punktis 4 sõna "uuring" pandud mitmusesse, sest tuberkuloosihaigetele tehakse mitmeid uuringuid, mis peaksid ka kõik olema andmekogus kajastatud.

Kolmas muudatusettepanek on tingitud vajadusest tagada eelnõu parem rakendamine ning sihtgruppide teavitamine. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Küsimusi teile ei ole. Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kutsun kõnepulti kolleeg Nikolai Põdramäe.

Nikolai Põdramägi

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head saalis viibijad! Rahvastiku tervisega seonduv riiklik andmekogu oleks pidanud juba ammu olema või, täpsemini öeldes, juba olemasolevaid hästi funktsioneerivaid andmekogusid ei oleks tohtinud likvideerida. Praegu on kahjuks rahvastiku andmekogud reguleeritud kaootiliselt või puudulikult.

Paljud teavad ja mäletavad veel, et Eestis oli vähiregister juba üle 40 aasta tagasi. See oli põhjalik, aga meie, arstid, saime aru, et see on vajalik, mis sest et nende blankettide täitmine oli küllalt tülikas.

Vähiregister on ainus riiklik vähki haigestumise statistika allikas Eestis. Saame teada, kui palju neid haigeid on, millised vähivormid on sagedasemad jne. Lisaks statistikale on vähiregistri andmete baasil võimalik teha ravi kvaliteedi analüüse, välja töötada uusi ravimeetodeid. Saame teha teaduslikke uurimistöid jne. Lühidalt, saame inimest paremini ra-

vida ja efektiivsemalt võidelda selle kurja haigusega.

Rahvastiku tervisega seonduvad riiklikud andmekogud on hädavajalikud. Sellega kujundatakse kogu tervise poliitika, tervishoiukorraldus. Saame paremini tegelda haiguste profülaktika ja raviga. Ma ei kujuta hästi ette olukorda, kus meil puudub adekvaatne meditsiiniline sünniregister. Selles registris on andmed nii sündinud lapse, sünnituse kui ka vastsündinu vanemate kohta. Kui vahepealsetel aastatel tundus, et tuberkuloos ei ole Eestis enam probleemiks, siis kahjuks on viimastel aastatel haigestumine tuberkuloosi jälle kasvanud. Nii et ka tuberkuloosiregistri vajaduses ei tohiks olla mingit kahtlust. Vee terviseohutuse infosüsteemi vajaduses ei ole samuti mingit kahtlust, me peame teadma, mida joome, kus ujume või supleme, milline on meie veekogude olukord.

Müokardiinfarktiregister on kõige uudsem. Haigestumine müokardiinfarkti on sage ja see on väga tõsine haigus. Suremus südame- ja veresoontehaigustesse on endiselt maailmas esikohal. Müokardiinfarktiregister on müokardiinfarkti ehk rahvakeeli südameinfarkti diagnoosimise ja ravi kvaliteedi parandamiseks, epidemioloogiliseks uurimiseks ja statistikaks hädavajalik.

Jääb vaid imestada, miks me siiani ei ole rahvastiku tervisega seonduvaid riiklikke andmekogusid kasutusele võtnud. Paljuski oli see seotud isikuandmete kaitse seadusest tulenevate takistustega. See, et rahvatervise seaduse muutmisega saavad nüüd riiklikud andmekogud või registrid jälle olema, tuleb kasuks Eesti rahva tervisele. Me suudame paremini võidelda haigustega. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Nikolai Põdramägi! Palun, kolleeg Liisa-Ly Pakosta, kaks minutit kohapealt!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Et mitte tekitada segadust, siis ma parandan head kolleegi Nikolai Põdramägi ja ütlen, et keegi ei ole neid registreid likvideerinud, need on jätkuvalt kasutuses. Arutatav eelnõu tulenes vajadusest viia registrid vastavusse andmekaitse seadusega. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Vaatame läbi muudatusettepanekud. Seaduseelnõu kohta on esitatud kolm muudatusettepanekut, kõik need on esitanud sotsiaalkomisjon, kes on juhtivkomisjon. Ettepanekud on täielikult arvestatud.

Seaduseelnõu 906 teine lugemine on lõppenud.

6. Ruumiandmete seaduse eelnõu (890 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud ruumiandmete seaduse eelnõu teist lugemist. Ma palun ettekandeks kõnetooli keskkonnakomisjoni aseesimehe Erki Noole!

Erki Nool

Austatud esimees! Austatud kolleegid! Vabariigi Valitsuse algatatud ruumiandmete seaduse eelnõu 890 esimene lugemine lõpetati s.a. 19. jaanuaril ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 2. veebruar kell 12. Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud.

Keskkonnakomisjon vormistas kaks muudatusettepanekut. Muudatusettepanekuga nr 1 on muudetud geodeetilise süsteemi kehtestamiseks antavat volitusnormi §-s 32 ning määratud geodeetilise süsteemi kehtestajaks Vabariigi Valitsus. Sama muudatusega on Vabariigi Valitsusele antud õigus anda geodeetilise süsteemi kehtestamise õigus ka asjaomasele ministrile, st keskkonnaministrile. Muudatus on vajalik asjakohase volitusnormi ühtlustamiseks avaliku teabe seaduses sätestatuga, et hoida ära võimalike vastuolude tekkimist ruumiandmete seaduse ja avaliku teabe seaduse vahel.

Teise muudatusettepanekuga on muudetud eelnõu § 73 lõiget 2 ja lisatud lõige 3 Eesti topograafia andmekogu tasuliste andme- ja võrguteenuste kasutusse andmise regulatsiooni kohta. Muudatus on tehtud eelnõu õigusselguse huvides ja on tehnilist laadi.

Lõpetuseks. Keskkonnakomisjon otsustas oma 7. veebruari istungil teha Riigikogu täiskogule ettepanek lõpetada eelnõu 890 teine lugemine ja saata eelnõu kolmandale lugemisele. Märkusena niipalju, et muudatusettepanekud võeti vastu konsensusega. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Erki Nool! Küsimusi teile ei ole. Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Vaatame läbi muudatusettepanekud. Seaduseelnõu kohta on kaks muudatusettepanekut. Esimene on keskkonnakomisjonilt, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Teine on ka juhtivkomisjonilt ja on arvestatud täielikult.

Seaduseelnõu 890 teine lugemine on lõppenud.

7. Eesti Rahvusraamatukogu seaduse eelnõu (863 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame kultuurikomisjoni algatatud Eesti Rahvusraamatukogu seaduse eelnõu teist lugemist. Ma palun ettekandeks kõnepulti kultuurikomisjoni liikme kolleeg Georg Pelisaare!

Georg Pelisaar

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Kultuurikomisjon arutas pärast esimest lugemist Eesti Rahvusraamatukogu seadust oma korralisel istungil 7. veebruaril ja erakorralisel istungil 9. veebruaril.

Teatavasti pärast esimest lugemist ei esitanud Riigikogu liikmed küll muudatusettepanekuid, aga õhku jäi mitu küsimust, mida ka arutati. Esimene neist puudutas rahvusraamatukogu kui teadusraamatukogu rolli. Siinkohal otsustas komisjon muuta algteksti ja teeb ettepaneku jätta teadusraamatukogu määratlus sellest seadusest välja. See muudatusettepanek on täna esitatud täiskogule hääletamiseks.

Teine vaidlusteema puudutas rahvusraamatukogu finantseerimist. Täpsemalt öeldes seda, kes milliseid rahalisi otsuseid võib teha. Siinkohal jäi arutelu meil 7. veebruari istungil katki. 9. veebruari erakorralisel istungil aga otsustati, et teksti ei hakata siiski muutma ja rahvusraamatukogu seaduses jäädakse variandi juurde, et otsuse kuni 30 000-eurose rahalise kohustuse kohta võib teha peadirektor ja otsuse kuni 60 000-eurose kohustuse kohta rahvusraamatukogu nõukogu. Kõikide kohustuste puhul, mis on üle 60 000 euro, on vaja valitsuse nõusolekut.

Lühidalt on see kõik, mis arutusel probleeme tekitas. Niipalju veel, et valitsuse ettepa-

nekul otsustati täpselt määrata kindlaks ka rahvusraamatukogu nõukogu liikmetele tasu maksmine. Ettepanek on sätestada seaduses, et nõukogu liikmetele makstakse tasu kuni kahe kuupalga alammäära ulatuses aastas ja seda vastavalt tema osavõtule koosolekutest. Kui võrrelda teiste avalik-õiguslike institutsioonidega, siis näiteks rahvusoperi puhul otsustab nõukogu liikmetele tasu maksmise tingimused ja ulatuse nõukogu ise, rahvusringhäälingu puhul makstakse nõukogu liikmetele tasu kuni kahe kuupalga alammäära ulatuses kuus.

Need otsused tehtud, otsustas komisjon lõpuks esitada eelnõu teisele lugemisele. Ettepanek on teine lugemine pärast muudatusettepanekute hääletamist lõpetada ja suunata eelnõu kolmandale lugemisele. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Georg Pelisaar! Küsimusi teile ei ole. Avan läbirääkimised ja kutsun kõnepulti kolleeg Ivi Eenmaa.

Ivi Eenmaa

Proua juhataja! Austatud kolleegid! Kõigepealt lubage tänada kultuurikomisjoni ja siin saalis viibivaid rahvusraamatukogu nõukogu liikmeid, kes alustasid muudatuste sisseviimist kehtivasse rahvusraamatukogu seadusesse!

Tõepoolest, nende muudatustega korrastatakse raamatukogu kui süsteemi, tuuakse välja uusi aspekte raamatukogu kui parlamendiraamatukogu tegevuses jne. Ometi pean meelde tuletama, et selle raamatukogu, mis loodi 21. detsembril 1918, esimene tööruum oli ka siin Toompeal ja esimesed rahad, mis sellele raamatukogule eraldati, olid seotud Eesti põhiseaduse väljatöötamisega. Nii et selles mõttes on väga tähtis, et see parlamendiraamatukogu pool oleks korrektselt välja toodud.

Samas arvan ma, et tänases Eestis ei ole ühtset arusaama avalik-õiguslikest institutsioonidest, ja kuigi kõik on nagu võrdsed, on mõned võrdsemad. Aga võib-olla jääb see küsimus järgmise Riigikogu jaoks. Kuid see Riigikogu koosseis jääb paraku raamatukogude ees võlgu. Ma ei mõtle rahalist külge – kõigil on raske –, ma mõtlen seadusandlikke küsimusi, mis puudutavad audiovisuaalsete vahendite kasutamist Eesti kultuuripärandi säilitamisel ja kasutamisel. Mõningad sätted on eraldi võttes küll ringhäälinguseaduses, sund-

eksemplari seaduses, arhiiviseaduses. Kõik on laiali paisatud, aga ühtset tervikut ei ole ja see on väga tõsine pidur kogu selle küsimuse lahendamisel. Tõenäoliselt suudab järgmine Riigikogu koosseis selle vea ära parandada. Ma tänan tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Ivi Eenmaa! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

Seaduseelnõu kohta on esitatud kaks muudatusettepanekut. Esimene on kultuurikomisjonilt ja arvestatud täielikult. Teine on samamoodi juhtivkomisjonilt ja täielikult arvestatud.

Seaduseelnõu 863 teine lugemine on lõppenud.

8. Pühade ja tähtpäevade seaduse ning Eesti lipu seaduse muutmise seaduse eelnõu (914 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine punkt on Riigikogu liikmete Mart Nuti, Toivo Tootseni, Toomas Trapido, Maret Merisaare, Trivimi Velliste, Mart Jüssi, Peeter Tulviste, Urmas Klaasi, Enn Eesmaa, Ivi Eenmaa, Marko Mihkelsoni ja Mari-Ann Kelami algatatud pühade ja tähtpäevade seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun ettekandeks kõnepulti põhiseaduskomisjoni aseesimehe kolleeg Evelyn Sepa!

Evelyn Sepp

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Nimetatud eelnõu kohta on menetluse käigus laekunud ka üks parandusettepanek, mille sisu on lihtne ja selge. Nimelt on kolleeg Mart Nutt soovinud hõimupäeva lisada ka lipupäevade loetellu Eesti lipu seaduses. Põhiseaduskomisjon on seda igati ja üksmeelselt toetanud ehk arvestanud täielikult kahe sellega seotud ettepanekut. Need te leiate oma tabelist ja ettepanekute sisu on muuta eelnõu pealkirja ja täiendada Eesti lipu seadust. Ühtlasi teeb põhiseaduskomisjon ettepaneku täna teine lugemine lõpetada ja viia kolmas lugemine läbi 17. veebruaril s.a. Siinkohal ma oma lühikese ettekande lõpetan.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Evelyn Sepp! Küsimusi teile ei ole. Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Seaduseelnõu kohta, nagu öeldud, on kaks muudatusettepanekut. Esimese on esitanud kolleeg Mart Nutt, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Teise on samuti esitanud kolleeg Mart Nutt ja juhtivkomisjon on arvestanud täielikult.

Seaduseelnõu 914 teine lugemine on lõppenud.

9. Elektroonilise side seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (855 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun kõnepulti majanduskomisjoni liikme kolleeg Hannes Astoki!

Hannes Astok

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Majanduskomisjon arutas elektroonilise side seaduse muutmise seaduse eelnõu 855 esmaspäeval, 7. veebruaril. Meil oli suur hulk külalisi: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist sideosakonna juhataja Tõnu Nirk ja peaspetsialist Liisi Moks, Siseministeeriumist sisejulgeoleku asestantsler Erkki Koort, korra- ja kriminaalpoliitika osakonna nõunik Martin Paas ja esindaja Janis Kahar, Kultuuriministeeriumist meedia ja autoriõiguse osakonna juhataja Peeter Sookruus ja levitalituse nõunik Toomas Seppel, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu esindajad, tegevjuht Jüri Jõema ja Allan Aedma ettevõtete poolt, ning advokaadibüroo Sorainen jurist Urmas Volens.

Meil oli kaks olulisemat teemat, mida me muudatusettepanekute raames arutasime. Üks neist oli seotud jälitustegevuse kuludega. Kehitava seaduse järgi on pealtkuulamise tehniliste uuendustega seotud kulud hüvitanud telekommunikatsiooniettevõtetele majandusministeerium. Klausel on selline, et kui need kulud tekivad, siis kooskõlastatakse need kõigepealt n-ö eelkalkulatsiooni korras ja pärast, kui on

esitatud õiged dokumendid, kulud ka hüvitatakse. Majandusministeeriumil on nimetatud kulude hüvitamiseks aega kuni kümme aastat, seda tehakse vastavalt riigieelarve võimalustele. Kulud on olnud keskmiselt 10 miljonit krooni aastas ja viimase kahe aasta eest ollakse ettevõtjatele võlgu – seda seoses riigieelarve kärbetega. Nüüd on eelnõus tehtud ettepanek, mille järgi nimetatud kulud kannab sideettevõtte ise. See teema on tekitanud elava debati Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Siseministeeriumi ja ITL-i vahel.

Meile andsid selgitusi selle kohta Erkki Koort Siseministeeriumist ja Tõnu Nirk Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist. Siseministeerium on selgelt huvitatud, et need kulud kannab ettevõtte, siis ei peaks ministeerium kogu aeg selle teemaga tegelema. Majandusministeerium ütles, et neil kulude hüvitamisega vähemalt selle korra mõttes probleeme ei ole. Kas raha eelarvesse antakse, on järgmine küsimus, aga igal juhul on see 2005. aasta 1. jaanuarist kehtiv kord seni toiminud. Nagu me aru saime, on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Siseministeeriumi ja ITL-i inimesed korduvalt kokku saanud, aga mingit mõistlikku kompromissi selles osas saavutatud ei ole. On tellitud ka mitmesuguseid õiguslikke analüüse selle kohta, kas kõnealune seadusmuudatus kujutab endast põhiseaduslikku riivet, kas ta on põhiseadusega kooskõlas või vastuolus. Riivet ta igal juhul kujutab, aga see võib mõistagi olla ka õigustatud. ITL esitas meile advokaadibüroo Sorainen tehtud analüüsi, mis väidab, et tegemist on ilmselt põhiseadusega vastuolus oleva seadusmuudatusega. Meile esitati ka Siseministeeriumi tehtud analüüs, mis väidab, et seadusmuudatus ei ole põhiseadusega vastuolus. Komisjon küsis nõu põhiseaduskomisjonilt, kes ütles, et see seadusmuudatus võib olla põhiseadusega vastuolus, aga ei pruugi olla. Nii et nii palju, kui on juriste, on ka arvamusi.

Meie teine aruteluteema oli elektroonilise side seaduse § 90 muutmise ettepanek, mis oli töörühmast tulnud. Tegemist on siis kohustuslikus korras (*must-carry*) edastamisele kuuluvate programmidega kaabellevis. Seniajani ei ole suudetud leida üksmeelt, kuidas lahendada küsimust, et kõikides kaabellevivõrkudes, mis Eesti Vabariigi territooriumil levivad, võiks näha ka neid kanaleid, mis on nähtavad vaba-

levis. Praegusel hetkel on meil vabalevis kaks ETV kanalit, Kanal 2 ja TV3 ning eeskätt on küsimus selles, milliseks kujuneb see ärimudel, kuidas on kaitstud autorite õigused ja milline on telekommunikatsiooniettevõtete roll autoriõiguste käsitlemisel.

Sellel teemal algatas kultuurikomisjon aastal 2008 ühe eelnõu, mille moderniseeritud teksti ka töörühm käsitles. Aga nagu me kuulsime Kultuuriministeeriumi esindajatelt, olevat kultuurikomisjonil jäänud üks koosolek pidamata ja seetõttu ei oska nemad endistviisi öelda, mismoodi küsimust lahendada. Kuulasime neid seisukohti suure hämmeldusega. Kas tõesti pole kahe aasta jooksul ei Kultuuriministeeriumil ega teistel asjaosalistel olnud võimalik ühte koosolekut kokku kutsuda? Aga selgub, et see on ilmvõimatu olnud. Kuna lühikese järelejäänud aja jooksul ei ole ilmselt võimalik seda küsimust kõnealuse seaduseelnõu raames lahendada, siis võttis töörühm niimetatud muudatusettepaneku tagasi.

Pärast neid arutelusid hääletati muudatusettepanekuid ja hääletuse tulemused on teile ka välja jagatud. Mis puudutab arutelu esimest teemat n-ö pealtkuulamiskulude üleandmise kohta ettevõtetele, siis seda muudatusettepanekut toetas komisjon sellisel moel, et kehtima jääb olemasolevas seaduses kehtiv kord.

Oma pika koosoleku lõpetuseks otsustas komisjon saata Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse muutmise seaduse eelnõu Riigikogu täiskogule teiseks lugemiseks tänaseks, 15. veebruariks (otsus oli konsensuslik) ja teha täiskogule ettepanek teine lugemine lõpetada. Kui teine lugemine lõpetatakse, on ettepanek viia kolmas lugemine läbi 22. veebruaril ning eelnõu siis seadusena vastu võtta. Ka need otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Hannes Astok! Palun, küsimus kolleeg Urmas Klaasilt!

Urmas Klaas

Ma tänan, proua juhataja! Härra Astok! Palun täpsustage, mis on ikkagi selle eelnõu pealkiri!

Hannes Astok

Pärast seda, kui me oleme muudatusettepanekud heaks kiitnud, saab eelnõu endale uue ja märksa toredama nime kui pelgalt elektroonilise side seaduse muutmise eelnõu. Nüüd on tegemist elektroonilise side seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõuga, sest eelnõusse tuli sisse ka üks väike punkt, mis täpsustas ühe riigilõivu summat. Suures eurole ülemineku hoos oli see kahjuks pisut valesti kroonidest eurosse ümber arvestatud. Nii et seetõttu ka selline muudatus.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Hannes Astok! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Seaduseelnõu kohta on esitatud 18 muudatusettepanekut. Vaatame need läbi. Ettepanekud 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 ja 18 on esitanud majanduskomisjon ja need on täielikult arvestatud.

Seaduseelnõu 855 teine lugemine on lõppenud.

10. Tulumaksuseaduse § 48 muutmise seaduse eelnõu (877 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse § 48 muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnepulti Riigikogu liikme kolleeg Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Hea kolleeg Raivo Järvi, sul on õigus! See on praegu selle idee tähetund! Kuna meil siin üks tark mees ütles, et Eestis pidid aja jooksul kõik saladused välja tulema, riigisaladused mõnevõrra hiljem, siis räägin kõik algusest peale ära. See oli 1999. aasta suvi, kui tolleaegne valitsus arutas uut tulumaksuseadust ja ettevõtete tulumaksustamise korda. Valitsuses oli tõsine debatt, kuna viis selle liiget ei olnud eelnõu sellisel kujul esitamise poolt. Nimelt muutsime oluliselt seda korda, kuidas Eestis ettevõtete tulu maksustatakse, ja andsime neile soodsa võimaluse investeerida.

Viis valitsuse liiget leidsid, et need sammud, mis on astunud, ei ole küllaldased. Ja kuigi kõik valitsused püüavad teatavasti langetada oma otsuseid konsensusena, siis tookord otsustati hääletada. Kümme ministrit hääletas tulumaksuseaduse poolt, viis ministrit hääletas selle vastu, nende hulgas ka mina. Põhjus oli üks: me leidsime, et need soodustused, mis ettevõtete tulude maksustamisel on, ei kajastu küllalt hästi töötajate arengus. Hiljem võeti see seadus Riigikogus vastu ja kompromiss leiti sellel teel, et erisoodustumaksuvabaks muutsid need tööandja kulutused, mis ta teeb oma töötajate tööalaseks koolituseks – need on kõikvõimalikud erialased kursused. Hilisem praktika näitas, et ka sellest paragrahvist saadi küllalt erinevalt aru. Näiteks võin teile tuua oma tööst ühe juhtumi. Euroopa Liiduga ühinemise tõttu pidid Eesti bussijuhid läbima veel ühe koolituse ja saama ühe dokumendi, mis annab neile võimaluse töötada bussijuhina ükskõik kus Euroopas. Pool aastat ja isegi kauem käis suur vaidlus, mis koolitusega tegu on, kas tegu on tööalase koolitusega või tasemekoolitusega, kas selle eest peaks erisoodustumaksu maksma või mitte.

Eelnõu ajendiks oli austatud rahvasaadiku Keit Pentuse väljaöeldud lause ühes telesaates, mille nimi on "Foorum". Kui sinnani oli ideele, et tööandja kulutused oma töötajate tasemekoolitusele ei peaks olema erisoodustumaksu all, ei öelnud põhiliselt üks erakond ja see oli Reformierakond, siis oli tore seda lauset televiisorist kuulata ja loomulikult ei olnud kuigi keerukas järgmisel päeval eelnõu üle anda. Olgu ka öeldud, et selle eelnõu puhul on aastate jooksul oluliselt lähenenud arusaamad, kui palju ta riigile n-ö tulusid mitte sisse toob. Nimelt leiti kunagi aastaid tagasi, et see tulu puudujääk on kohutavalt suur, Rahandusministeerium arvutas välja, et vanas rahas isegi 600 miljonit krooni aastas. Ma toon selle näite lihtsalt seetõttu, et praegu on väga aktuaalne teema, kuidas Rahandusministeerium arvutab välja teie lubaduste kulutusi. Täna, muuseas, kui te vaatate neid arvutusi, on lähtekohad juba väga lähedased. Kui me reaalselt hindame, kui palju on tööandjad teinud kulutusi töötajate koolitusele, ning eeldame, et vabariidusele ei tehta üldse midagi ja kõik läheb tasemekoolituse peale, siis vanas vääringus ei oleks tulumaksu ja sotsiaalmaksu alalaekumi-

ne suurem kui 10 miljonit krooni aastas, mis on väike summa võrreldes sellega, kui palju see võib tõsta töötasusid ja suurendada riigi tulusid.

Ja kuna me nüüd oleme seda ideed juba üle kümne aasta teile Riigikogus tutvustanud (see on muuseas kaheksas kord, kui see eelnõu esitatakse), siis ei ole ka midagi imestada, et rahanduskomisjon otsustas üksmeelselt ja ühehäälselt eelnõu esimese lugemise lõpetada. Ma saan aru, et kaugemale me ilmselt sellega ei jõua, aga luban teile, et kui eelnõul juba nii suur tugi taga on, siis väärib ta kindlasti ülevaadmist ka kohe Riigikogu järgmise koosseisu alguses. Täna teid kõiki tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Eiki Nestor! Palun ärge minge ära, Väino Linde soovib küsida!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea kolleeg Eiki! Rahvatarkus ütleb meile, et jonn jumalast, kangus kuradist. Kas sa võiksid niimoodi üldfilosoofilisel tasemel öelda, kumba seisukohta teie erakond esindab, kui ta seda ühte ja sama eelnõu jälle ja jälle Riigikogule menetlemiseks üle annab?

Eiki Nestor

Meil on mõne asjaga hea kogemus, kus teinekord tõesti isegi pärast viiendat korda ja vaatamata sellele, et sa oled n-ö vastasrinna saadik, õnnestub mõni asi selgeks teha. Tolleaga on läinud nüüd kaheksa korda, ma arvan, et üheksandal korral ilmselt võetakse ta vastu. Nii et ei ole midagi parata, teinekord tuleb oma õiget mõtet seletada mitte ühele Riigikogu koosseisule, vaid kahele, selle eelnõu puhul siis juba neljale. Aga kui mõte on väärt, siis tasub see tegemist.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Raivo Järvi!

Raivo Järvi

Suur tänu! Ma ei esita küsimust mitte sellepärast, et minu nime nimetati. Andsin teie erakonna esimehele Sven Mikserile üle suurepärase Briti filmi pealkirjaga "Amazing Grace", kus üks mees võttis oma elutööks kaotada orjapidamist lubav seadus või üllitada seda kee-

lav seadus. Ta kulutas selle peale 20 aastat ning lõpuks leidis väljapääsu: selle seaduse ettelugemiseks ei ole üldse vaja värvikat isikut, ta määras selleks kõige värvituma isiku. Kogu parlament vaata et lahkus saalist ning pooltele oli muretsetud ka salamahiti tasuta ooperipilet. Ma küsin sinu käest: kas sa oled seda filmi näinud?

Eiki Nestor

Ma loodan, et tegemist ei olnud komplimentidega minu aadressil. Aga seda filmi, Rai-vo, ei ole ma kahjuks näinud.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Veel kord aitäh! Kutsun kõnepulti rahanduskomisjoni liikme kolleeg Jaan Õunapuu.

Jaan Õunapuu

Hea esimees! Lugupeetud veel saali jäänud kolleegid! Kolleeg Nestor tegi minu eest juba suurema osa tööd ära. Ma ainult tuletan teile meelde, et rahanduskomisjon arutas eelnõu selle aasta 8. veebruaril. Algataja esindajana tutvustas eelnõu meie fraktsiooni esimees Eiki Nestor. Ega pikalt teemat ei arutatud, sest nagu ka Eiki ütles, on eelnõu kaheksandat korda üldkogu ees. Mõned valdkonnad siiski olid, mida komisjon käsitles. Käsitleti ka valitsuse arvamust, mis eelnõu ei toeta. Valitsusliikmete seisukoht on, et eelnõu ei vasta sellisel kujul oma eesmärgile.

Nagu Eiki juba ütles, langetas komisjon konsensuslikud otsused: võtta eelnõu päevakorda 15. veebruaril, esimene lugemine lõpetada ja muudatusettepanekute tähtajaks määrata kümme tööpäeva, st 2. märtsil kell 18 peaksid ettepanekud olema tehtud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Jaan Õunapuu! Küsimusi teile ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg 2. märts kell 18.

Seaduseelnõu 877 esimene lugemine on lõppenud.

Järgmine ja viimane punkt on Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud konkurentsiseaduse ja karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekannet tegema Riigikogu liikme kolleeg Marek Strandbergi! Kuna kolleeg Marek Strandbergi ei ole saalis, siis ei saa me seda päevakorrapunkti arutada.

Lugupeetud kolleegid! Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 12.09.

Istungi kestus 2 tundi ja 9 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 16. veebruar 2011

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Kasutuses olevate teede legaliseerimine
2. Õigusemõistmise kättesaadavus
3. Võrdne ja ebavõrdne kohtlemine
4. Arengud Eesti üldhariduses
5. Olukord riigimaanteede ehitamisel

Istungi rakendamine

1. Prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu (814 SE) kolmas lugemine
2. Rahvastikuregistri seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (876 SE) kolmas lugemine
3. Isikuandmete kaitse seaduse, avaliku teabe seaduse ja arhiiviseaduse muutmise seaduse eelnõu (564 SE) kolmas lugemine
4. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu (799 SE) kolmas lugemine
5. Tartu Ülikooli seaduse ja ülikooliseaduse muutmise seaduse eelnõu (858 SE) kolmas lugemine
6. Euroopa kohaliku omavalitsuse harta kohaliku omavalitsuse üksuse tegevuses osalemise õigust käsitleva lisaprotokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu (908 SE) teine lugemine
7. Investeeringute soodustamise ja vastastikuse kaitse lepingute ratifitseerimise seaduse eelnõu (913 SE) teine lugemine
8. Sõjalisel ja muul vaenulikul eesmärgil keskkonna mõjutamise keelustamise konventsiooniga ühinemise seaduse eelnõu (903 SE) teine lugemine
9. Majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse eelnõu (803 SE) teise lugemise jätkamine
10. Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (286 SE) teise lugemise jätkamine
11. Eelnõu "Jäätmeseaduse, liiklusseaduse, meresõiduohutuse seaduse, raskeveokimaksu seaduse, riigilõivuseaduse ja teeseaduse muutmise seadus tulenevalt Maanteeameti ja tema kohalike asutuste ümberkorraldamisest" (892 SE) teine lugemine

12. Välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu (900 SE) teine lugemine

13. Välismaalaste seaduse, lennundusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (901 SE) teine lugemine

14. Elatisabi seaduse, riigi õigusabi seaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (917 SE) teine lugemine

15. Muinsuskaitse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (806 SE) teine lugemine

16. Karistusregistri seaduse eelnõu (762 SE) teine lugemine

17. Veeseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (905 SE) teine lugemine

18. Investeeringufondide seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (907 SE) teine lugemine

19. Keeleseaduse eelnõu (808 SE) teine lugemine

20. Keskkonnatasude seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (912 SE) teine lugemine

21. Loomatauditõrje seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (922 SE) teine lugemine

22. Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (921 SE) teine lugemine

23. Kalandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (924 SE) teine lugemine

24. Õiguskantsleri seaduse muutmise seaduse eelnõu (915 SE) teine lugemine

25. Täitemenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (763 SE) teine lugemine

26. Karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (862 SE) teine lugemine

27. Teeseaduse muutmise seaduse eelnõu (882 SE) teine lugemine

28. Vedelkütuse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (895 SE) teine lugemine

29. Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (927 SE) esimene lugemine

30. Väärtpaberitururu seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (923 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud peaminister ja valitsusliikmed! Alustame selle koosseisu eelviimast infotundi. Kõigepealt teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel registreerus kohalolijaks 29 Riigikogu liiget, puudub 72.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas ning justiitsminister Rein Lang.

1. Kasutuses olevate teede legaliseerimine

Esimees Ene Ergma

Esimene küsimus on kolleeg Kadri Simsonilt peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Juba teist aastat järjest on meil väga lumised talved. Lumerohkus on taas esile toonud kohalike teede hooldamise probleemi. Minu poole on pöördunud Pärnumaal elavad inimesed, kes on aastakümneid elanud taludes, mis asuvad keset metsa. Nad on mitmel aastal saanud ise sealt liikuma, aga nüüd on neil lumerohkuse tõttu korraga probleem, et nad vajavad abi. Nende talud on teede ääres, mis asuvad RMK hoiualal. Aga kuna neid teid pole vabariigi ajal kaardile kantud, siis RMK ütleb, et nende probleem see ei ole, sest teed pole kaardil olemas, kuigi see päriselt on olemas. Ka Maanteeamet on kinnitanud, et tee ja teealune maa ei saa kuuluda eri omanikele ning seetõttu peaks tsiviilseadustiku üldosa seaduse kohaselt olema tegemist riigi omandis oleva teega. Millist nõu te riigi esindajana neile inimestele annate? Kust abi saada?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma saan teie seisukohta ainult jagada. Loomulikult, tee ja teealune maa ei saa kuuluda eri omanikele ehk kui see tee, millest inimesed teile rääkisid, asub Riigimetsa Majandamise Keskusele kuuluval maal ehk riigi maal, siis on see riigi tee. Selle tee hooldamise küsimus on muidugi hästi aktuaalne, sest metsamajandamise aspektist lähtudes pole mitte mingit tarvidust seda teed nagu väga paljusid metsasihte ja -teid talvel lahti ajada. Konkreetsele talule ligipääsu korraldamine peaks olema kohaliku omavalitsuse asi. Ilmselt tuleks probleem lahendada lepingulise suhtega. Kohalik omavalitsus ja Riigimetsa Majandamise Keskus peaksid kokku leppima, kuidas seda teed kasutada. Paljudel juhtudel ei ole probleem mitte Riigimetsa Majandamise Keskuse või riigi maal asuva teega, vaid eraomaniku teega. Ka nendel juhtudel lahendused tavaliselt leitakse, kas lepitakse kokku (üheks osapooleks on kindlasti kohalik omavalitsus) või kui kokku ei lepi, siis on Eestis olemas läbipaistev kohtupraktika ja võimalik on ka sundvalduse seadmine. Tavaliselt, kui on ikkagi olemas huvitatud pool, siis on Eesti oludes kokkulepped, mis on rahuldanud kõiki osapooli (mõnda küll vähem, teisi rohkem), ka sõlmitud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, esimene täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Mulle, lugupeetud peaminister, jäi teie vastusest kõlama see, et Eestis on olemas kohtupraktika. Praegu (ma räägin konkreetselt Häädemeeste vallast) on selline lugu, et RMK on pakkunud, et selle metsatee võiks kaardile kanda ja siis oleks selge ka kohustus, aga huvitaval kombel ütleb omavalitsus ehk vald, et tal pole selle vastu huvi. Oma tegevusetust põhjendab ta nii raha kui ka otsese kohustuse puudumisega. Kas vallaelanike ainsaks võimaluseks jääbki pöörduda kohtu poole, kui vallavanem eirab kohaliku omavalitsuse korralduse seadusega vallale pandud kohustust tagada elanike juurdepääs oma kodule?

Andrus Ansip

Aitäh! Teehooldus ja omavalitsuse elanike ligipääsu tagamine on kindlasti kohaliku oma-

valitsuse kohustus. Mul on muidugi soovitus varnast võtta: valige vastutusvõimeline kohalik omavalitsus. Kuid üleüldse ei saa tee kaardile kandmine (ilmselt mõeldakse registrisse kandmist) olla kellegi suva, et tahan, kannan, tahan, ei kannan. Kui tee eksisteerib, tee on olemas, siis tuleb see tee ka registrisse kanda. Seal minu jaoks küll väga palju valikuvõimalusi ei ole. Keegi ei tohiks öelda, et ainult see, et registrisse kantud tee puhul tuleb kohalikule omavalitsusele kohe kaasa kohustus teed hooldada, võiks olla põhjuseks, miks teed registrisse ei kanta. Register peab kajastama objektiivset tegelikkust. Kui see tee objektiivselt eksisteerib, siis peab see ka registrisse kantud saama. Kui kohalik omavalitsus keeldub teed hooldamast, talvel lund lahti lükkamast, siis elanik saab omavalitsuse vastu ka kohtusse pöörduda. Makse ta ju maksab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, teine täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud peaminister! Ma tänan teid väga konkreetsete vastuste eest! Ma lähen teise täpsustava küsimusega üksikult üldisele. Me kõik teame, et Eestis on väga palju omavalitsusi, kes lumerohkuse tõttu on juba veebruariks ära kulutanud enamiku oma aastaeelarves lumetõrjeks ettenähtud rahast. Väga paljud omavalitsusliidud on pöördunud valitsuse poole, et saada selles olukorras lisatuge. Ma panin tähele, et majandusminister Juhan Parts ütles ajakirjanduses, et mingit abi valitsuselt oodata ei ole, esimene kord, kui omavalitsuste raskused arutlusele võetakse, on selle aasta lõpus, kui riigieelarve jõuab Riigikokku (siis juba 2012. aasta riigieelarve). Kas te olete valitsuses arutanud, et toetada omavalitsusi lumetõrjel, kui lumeolud jäävadki nii raskeks?

Andrus Ansip

Aitäh! Valitsus on ju kohalikke omavalitsusi aidanud. Me eraldasime kohalikele omavalitsustele lumekoristustöödeks lisaks 15 miljonit krooni. See 15 miljonit krooni on täiesti arvestatav summa. See on sama summa, mille võrra kohalikud omavalitsused möödunud aasta alguses, tulenevalt rohkest lumest, kulutasid ühes kuus teehooldustöödele rohkem kui tava-

listel aastatel. Valitsus on kinni maksnud selle põhiliselt detsembris mahasadanud erakorralise lume koristamise kulud. Ma olen siit kõnepuldist ka korduvalt öelnud, et näiteks Tartus läks lume väljavedamine kesklinnast ja kitsamatelt äärelinnatänavatelt maksma suurusjärgus üks miljon krooni või 1,2 miljonit krooni. Pool sellest rahast maksti kinni Vabariigi Valitsuse reservfondist. Kohalikud omavalitsused on kindlasti juba abi saanud. Viimasel ajal on meil pigem olnud tegemist pakasega. Lund on palju ka ära sulanud. Ma usun, et kohalikud omavalitsused ei arvestanud eelarvet koostades sellega, et talvel lund ei saagi. Talv on olnud raske, aga riik on kohalikke omavalitsusi juba abistanud. Ma arvan, et seda abi tuleks vääriliselt hinnata.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Ausatud peaminister! Omavalitsustes on sellised teederegistri vaidlused põhjustatud tavaliselt sellest, et keegi ei taha seda teed endale võtta, kuna hoolduseks raha ei ole. See on üks põhjus. Kui me räägime sellest, mida praegu teha, siis (ma olen omavalitsusjuhtidega rääkinud) see 15 miljonit krooni, mis riik eraldas, on näpuotsaga antud, see on tulekahju kustutamine. Ma toon ühe näite. Ülenurme valda riik aitas, tõsi küll, eelmisel aastal miljoni krooniga, tegelik kulu oli 3,8 miljonit krooni. Ma olen omavalitsusjuhtidelt küsinud, kui palju sellest 15 miljonist kroonist, mis üle Eesti omavalitsustele jaotati, jagus. On selgunud, et sisuliselt on see ühe, poolteise või kahe päeva raha lume lükkamiseks. Kas ei oleks mõistlikum üldse mitte niimoodi appi tulla, vaid omavalitsuste tulubaas taastada ja saavutada olukord, et see raha oleks omavalitsustel endal?

Andrus Ansip

Nüüd te panite küll ühte patta päris mitu kokkusobimatut asja, aga selleks te opositsioonierakonna esindaja oletegi, et seda teha. Muidugi, probleeme oleks hulga vähem, kui raha oleks hulga rohkem, aga küsimus on, kust seda raha võtta. Raha napib kohalikel omavalitsus-

tel ja raha napib ka riigivalitsusel. Kui teaks seda õunapuujuurealust, kust kaevama hakata ja kust kullapott välja tuleb, küllap me siis juba kaevanud oleksime. Praegu majandus kasvab ja kasvab päris hästi. Võib arvata, et kui kasv sellisena jätkub, küllap siis taastuvad ka kõigi tulubaasid, mitte ainult kohalike omavalitsuste tulubaasid, ja mitte ainult taastuvad, vaid ka kasvavad ning seejuures kasvavad ka tulud. Tulen veel kord tagasi selle 15 miljoni krooni juurde. Ma leian, et see on objektiivselt võttes arvestatav summa, see katab erakordsest lumerohkusest tingitud lisakulud. Kui keegi räägib, et sellest jätkub talle ainult üheks päevaks, siis need väited kuuluvad pigem ulmevaldkonda. Selle kohta ei ole võtta mitte mingisugust numbrilist tõestust varasemast ajast ja ma olen kindel, et mitte ka praegusest talvest.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Jaak Aab, palun!

Jaak Aab

Täna, austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud peaminister! Võib-olla tõesti, kui me võrdleme eelmise talvega, siis tundub, et see summa võib ollagi päris hea, aga kui me võrdleme eelmiste talvedega, kui lumelükkamisele ei tulnud nii palju kulutada, siis see tehoiuraha, mis on omavalitsustel mitu korda vähenenud, tekitab probleeme. See raha, mille riik on tehoiuks eraldanud, kulub talvel lumelükkamiseks ära ning siis tekib juba kevadel ja suvel probleem, kuidas teid remontida ja hooldada. See selleks, küsimus puudutab ikkagi omandit. Tihtipeale on vaidlus, mis on riigitee ja mis on kohaliku omavalitsuse tee. Küsimus puudutab just väikelinnu, kust mingisugune suurem tee läbi läheb. Konkreetne näide on näiteks Võhma linn, kust läheb läbi üks tee, mis läheb Järvamaa küladeni, aga riik seda oma omandina ei tunnista ja jätkuvalt peab Võhma linn selle eest hoolt kandma. Milline on teie arvamus niisuguste vaidlusküsimuste kohta?

Andrus Ansip

Aitäh! Üldreegel on ikkagi selline, et kelle maa, selle tee. Aga suuri või ka väikesi linnu läbivate maanteede hooldamise küsimus on olnud aktuaalne alates sellest ajast, kui taastati

Eesti Vabariigi iseseisvus. Tuleb tunnistada, et mitme tee (linnades võtavad need küll tänava kujud) staatus on ju ka ajas muutunud. Meenu-tame näiteks Võru linna, kus teede staatus on muutunud, riigile on tulnud suuremad kohustused, kohaliku omavalitsuse kohustused on vähenenud. Selliseid omavalitsusi on üle Eesti päris mitu, kus on olnud just selline suundumus, et seni tänavatena klassifitseerunud teed on muutunud riigimaanteedeks ning teehool-dustööde ja tee-ehitustööde tegemise kohustus on läinud üle Maanteeametile. Iga konkreetset juhtumit tuleks vaadata eraldi. Kui see on piisavalt põhjendatud, siis ma ei välista, et ka tulevikus võib mõnigi praegune tänav muutuda riigimaanteeks.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Õigusemõistmise kättesaadavus

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Evelyn Sepalt justiitsminister Rein Langile. Palun!

Evelyn Sepp

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Õigusriigi juurde kuulub teatavasti õigusemõistmise kättesaadavus, seda nii materiaalselt kui ka moraalselt. Kui me pisut vähem kui pool aastat tagasi siin saalis vaidlesime selle üle, kas kohtumõistmine on Eesti Vabariigis kättesaadav, tõhusalt mehitatud ja kvaliteetne, siis me jäime väga selgelt erinevatele arvamustele. Kui ma õigesti mäletan, siis te pidasite ka ringkonnakohtu esinaist lausa ebapädevaks ja rumalaks, et mitte teisiti öelda. Kui 2009. aastal muudeti kohati mitmekordselt riigilõive, mis on muutunud inimestele väga tõsiseks takistuseks kohtusse pöördumisel, siis nüüdseks on sellel temal tehtud mitu Riigikohtu otsust, mis selle otsuse põhiseadusvastasust kinnitavad. Kas Justiitsministeerium on seda aspekti analüüsinud ja millistele järeldustele on riigilõivude ebaproportsionaalsuse osas jõutud?

Rein Lang

Aitäh! Alustame sellest, et ma ei ole ühtegi kohtu esinaist kunagi ebapädevaks nimetanud.

Selles suhtes te eksite, preili Sepp. Aga mis puutub riigilõivude temaatikasse, siis, jah, tuleb möönda, et Eesti riigilõivud on väga kõrged. Kuid Eestis on ka väga kõrge esimese astme kohtuniku palk keskmise sissetulekuga võrreldes. Eesti esimese astme kohtuniku palk on praeguse seisuga ca 3,5 keskmist palka. Sellelega oleme Euroopa Nõukogu liikmesriikide hulgas suhtarvu poolest esimesel kohal. Kõrgemad palgad on üksnes Iirimaa ja Suurbritannias, kus omakorda on kohtunike suhtarv 100 000 elaniku kohta neli korda väiksem kui meil. Kui me räägime kõrgetest riigilõivudest, siis kõrgetel riigilõivudel on ka teatav põhjus. See põhjus on kohtumõistmise kuludes. Justiitsministeerium on väga selgelt lähtunud printsiibist, et vähemalt enamik tsiviilvaidlustega seotud kulusid tuleb katta vaidlevate poolte makstud kohtukuludest, mitte jätta need kuld kõigi maksumaksjate kanda. Praegu kata me neid kulusi umbes 90% ulatuses riigilõivudest, 10% katab endiselt maksumaksja.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp, esimene täpsustav küsimus!

Evelyn Sepp

Aitäh! Härra minister! Ma ei tea, mis isiklik vimmm on teil Eesti kohtunikonna vastu, et te suisa siunate neid kõrge palga pärast, mis, ma arvan, on väga põhjendatud. Ja pole see palk nii kõrge ja ebaproportsionaalne midagi. Minu küsimus aga puudutab rohkem õigusemõistmise kättesaadavust. Ka Riigikohus on mitmel puhul seda vähem või rohkem analüüsinud ja jõudnud väga selgele arusaamisele, et ebaproportsionaalsed riigilõivud takistavad inimestel pöörduda kohtusse, et seal oma probleeme lahendada. Kas ma saan õigesti aru, et Justiitsministeerium ei ole seda analüüsinud ja on teadlikult eiranud riigilõivuseadust, mis näeb ette riigilõivude kulupõhisuse, mitte eesmärgi täita nendega riigikassat?

Rein Lang

Täna väga! Teie probleem on see, et te üldse ei kuula, mida inimesed räägivad. Ei ole minul mingit vimma kohtunike vastu. Ma ei ole kunagi ütelnud, et nende palk on liiga kõrge. Ma lihtsalt konstateerin fakte. Ma tõin teile statistilisi arve, lisamata ise ainsatki hinnangut.

Justiitsministeerium analüüsib pidevalt riigilõivude temaatikat. Me oleme kokku leppinud, et Justiitsministeerium annab 6. märtsil valitava Riigikogu õiguskomisjonile oma esmase analüüsi üle selle aasta aprillis. Tere tulemast sellele õiguskomisjoni istungile, juhul kui teid peaks kogemata valitama! Aga see teema on tegelikult oluliselt laiem. Kui te ütlete, et me täidame riigilõivudega riigikassat, siis see ei vasta tõele. Ma just natuke aega tagasi rääkisin teile risti vastupidist: praegu ei kata lõivudest saadavad summad tsiviilkohtupidamise kulusid. Sellelega me rikume just nimelt seda põhimõtet, et riigilõivud peavad olema kulupõhised. Ikkagi panustab praegu maksumaksja vaidlevate poolte õigusesse saada oma vaidlusele kohtulahend. See tähendab, et teie, inimesed Põlvamaalt, Pärnumaalt või kust iganes, maksate osaliselt kinni tsiviilvaidluse poolte kohtukulud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp, teine täpsustav küsimus!

Evelyn Sepp

Aitäh! Ma usun, et kindlasti ei ole mina järgmises koosseisus ainuke, kes julgeb minister Langile hambaid näidata, kui selleks põhjust on. Ma loodan, et selliste inimeste read siin saalis täienevad. Aga ma tulen veel korra õigusabikulude juurde. Teatavasti on tasuta õigusabi osutamise kulud riigieelarves mitu aastat järjest pigem vähenenud. Ka kohtunikud on väga sageli tähelepanu juhtinud sellele, et ressursid ei ole piisavad. Menetlemine mitte abina, vaid n-ö laenuna ja muud menetlused, mis toetuse andmiseks on ette nähtud, on sageli palju keerukamad ja kallimad kui abi ise. Milliseid lahendusi te 6. märtsil valitavale Riigikogule selles osas annate? Kas on plaanis suurendada kulusid, lihtsustada korda ja sisuliselt tagada inimestele õigusabi kättesaadavus?

Rein Lang

Suur tänu! Ma ei tea, mitmendat korda ma juba pean ütleva, et te olete valesti informeeritud. Riigi õigusabi kulud ei ole eelarves vähenenud ja, muide, need ei vähenenud ka majanduskriisi ajal. Tõsi, neid ei ole saanud fiinants- ja majanduskriisi ajal suurendada, mis

on ka loomulik. Mida siis ette võtta? Me mööname, et riigi õigusabile võiks rohkem kulutada. Niipea, kui Eesti riigil tekivad eelarvevõimalused, seda summat ka suurendatakse. Aga mehhanism, kuidas vabastada isikud näiteks riigilõivu maksmisest, on täiesti olemas. Kohutnikele on see voli antud. Kui nad näevad, et riigilõiv kujuneb õigusemõistmisele ligipääsu takistuseks, on neil poole taotluse korral õigus pool riigilõivu tasumisest täielikult või osaliselt vabastada. Siin ei ole seadus sugugi mitte jäik. Aga ma muidugi mõõnan, et seda raha võiks eelarves rohkem olla. See kulutatakse kindlasti ära, see ei ole probleem. Õigusabi osutavad meil tavaliselt Eesti Advokatuuri liikmed. Nad on kindlasti võimelised osutama rohkem õigusabi, kui praegu selleks raha on.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Võrdne ja ebavõrdne kohtlemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Mark Soosaarelt peaminister Andrus Ansipile. Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Austatud peaminister Andrus Ansip! Kindlasti te teate Eesti Vabariigi põhiseaduse § 2, milles öeldakse, et Eesti riigi maa-ala, territoriaalveed ja õhuruum on lahutamatu ja jagamatu tervik, ning kindlasti tuleb teil iga päev kokku puutuda ka §-ga 12, mille järgi kõik on seaduse ees võrdsed. Tahan küsida, missuguse õunapuu alt Vabariigi Valitsus kaevab välja selle häbematusse ämbri, et Pakri, Naissaare ja Aegna elanikud ei ole seaduse ees võrdsed ning nendele ei saa laiendada püüasustusega väikesaarte seadust. Nimelt on juba 14 kuud olnud Riigikogu menetluses selliste saarte nimekirja täiendamine. Hoolimata sellest, et rahvastikuregistri kohaselt elab Naissaarel seitse, Aegnal kümme ja Pakri saartel kokku kaheksa inimest, ei ole Vabariigi Valitsus lasknud sellel Riigikogu koosseisul seda eelnõu lõpuni menetleda.

Andrus Ansip

Aitäh! Hea küsija teab, et võrdsus ei ole kindlasti absoluutne kategooria. Näiteks, Pii-rissaare elanike heaks on ehitatud sadamaid ja maanteid ning selleks on kulutatud 80 miljonit krooni. Talvel elab Pii-rissaarel umbes 50 elanikku. Seega, summa, mis on kulutatud ühe elaniku kohta, on päris märkimisväärne. Kui rääkida võrdsest kohtlemisest, siis võiksite ju ka teie küsida, kus on teie peaaegu kaks miljonit krooni. Eesti riik on kulutanud selle summa Pii-rissaare elanike heaks, aga on jätnud kulutamata näiteks Pärnu või Tallinna elanike heaks. Raha seab mitmele ambitsioonikale kavale teatud piirid. Püüasustusega saarte puhul oleme võtnud riigile kohustuse tagada nende saartega regulaarne laevühendus, laevühenduse puudumise korral tagatakse jääteede ehitamine, lennuühendus, seda ka siis, kui mitme saarega on olemas laevühendus. Rahaliste ressursside piiratus tekitab paratamatult teatud piiri. Seal, kus elanikke on rohkem, on ka rohkem põhjendatud väga suurte kulutuste tegemine püüühenduse loomiseks, ja kus elanikke on vähem (teie nimetatud Pakril elab minu teada püsivalt viis inimest), seal on maksumaksjale jälle väga-väga kallis sisse seada püsivat laevühendust, lennuühendust või ehitada jääteed.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mark Soosaar, esimene täpsustav küsimus!

Mark Soosaar

Lugupeetud peaminister! See vastus mind kuidagimoodi ei rahulda, sest neid vahendeid, mis on ette nähtud väikesaarte elanikele, tuleks jagada ikkagi võrdsuse põhimõttel, mitte kolm saart sellest nimistust välja jätta. Aga läheme edasi võrdsuse ja ebavõrdsuse temaatikaga. Pärnumaal on viimasel ajal üsna paljud inimesed pöördunud minu kui Riigikogu liikme poole seoses haridustemaatika ja tasuta kõrgharidusega. Teatavasti õpib umbes 5000 meie üliõpilast bakalaureuseõppes välismaal. Lähim riik on Soome, kus ei ole tasulist riiklikku kõrgharidust. Üsna paljud nurisevad selle üle, et osa meie õpilastest-tudengitest saab tasuta kõrghariduse, aga teised peavad selle eest maksma. Kas ka siin ei ole tegemist ebavõrdse kohtlemisega? Kui Soome on olnud meile

eeskujuks, miks me ei või siis seda teed edasi liikuda?

Andrus Ansip

Aitäh! Vaatamata sellele, et Soomes on ülikoolis õppimine tasuta, õpib soomlasi ainuüksi Tartus umbes 300, vahel on neid ka 400 olnud. Öeldakse, et kolmandik Soomes töötavatest loomaarstidest on saanud oma hariduse Eesti Maaülikoolis. Eks see liikumine ole ikkagi kahesuunaline, mitte ainult ühesuunaline. Täielik võrdsus kõigi üliõpilaste vahel ei ole võimalik ja kunagi ei ole olnud ka eesmärki seda sisse seada. Igas riigis on olnud eelistatud need üliõpilased, kes õppetööl rohkem pingutavad, nendele on kättesaadavad stipendiumid, *scholarship*'id. Need, kes vähem pingutavad või on enne ülikooli astumist vähem pingutanud, peavad tavaliselt mingisuguse osa oma õppekuludest ise katma. Eestis on tendents selles suunas, et järjest suuremale hulgale üliõpilastele on kõrghariduse omandamine tasuta. Tasuta kõrgharidust pole olemas, keegi maksab nagu nii, aga küsimus on selles, kas maksab hariduse saaja või maksab maksumaksja. Järjest enam on neid üliõpilasi, kelle hariduse saamise maksab riigieelarve kaudu kinni anonüümne maksumaksja. Ma väidan, et see trend kestab veel õige pikka aega. Kuna üliõpilaste arv väheneb tulevikus olulisel määral, sest neid pole lihtsalt sündinud, aga riik suunab kõrghariduse rohkem vahendeid, siis on selge, et tasuta ülikooliharidust saavate inimeste arv kasvab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mark Soosaar, teine täpsustav küsimus!

Mark Soosaar

Lugupeetud peaminister! Looduse ees me ei ole võrdsed, aga seaduse ees peame ühes demokraatlikus riigis võrdsed olema. Kunstiini mesena tahan meelde tuletada ühte aksiooni, et kui kunstis ja kirjanduses vaataja ja lugeja hoiab nõrgema poole, siis reaalelus hoitakse tugevama poole. Kuidas te hindate seda, et valimistulemuste väljakuulutamise ajalehes Postimees on juba paika pannud kõik need isikud (eriti palju teie erakonna liikmeid), kes järgmises Riigikogu koosseisus nende laudade taga istuvad? Kas te ei karda, et jättes välja üksikkandidaadid, väiksemad erakonnad, muu-

tes nad näiliselt nagu prügikaladeks, ja väites, et üks erakond kindlasti võidab, pöördub Dmoklese mõök võib-olla sellesama erakonna vastu?

Andrus Ansip

Olen teiega täiesti päri. Mina ei ole Postimehe peatoimetaja, mina ei vastuta Postimehe sisu eest, aga mulle see artikkel sugugi ei meeldinud. Ma arvan, et väga eksitav on jätta praegu inimestele muljet, nagu oleks valimistel põhiküsimus see, kes tuleb selles võistluses teiseks ja kes kolmandaks. Kui selline arvamus, et võitja on juba ette teada, võetakse väga laialdaselt omaks, siis võib juhtuda nii, et see, kelle võitu saajaprotsendiliselt eeldatakse, saab lõpuks hoopis kolmanda koha. Loomulikult, arvestades, et praegu räägitakse Reformierakonnast kui võitjast, siis selline kurb perspektiiv mind kuidagi ei rahulda. Ma arvan, et need avaliku arvamuse küsitlused, mis on mõnda aega tagasi tehtud ja millel oma tõepõhi kindlasti all on, ei pea praegustes oludes enam paika. Eksitav on jätta inimestele muljet, et kõik on juba ammu ära otsustatud ja konkreetse valija häälest ei sõltu enam mitte midagi. Nendel valimistel selgitatakse ikkagi välja see, kes hakkab Eesti riiki Riigikogu ja valitsuse tasemel järgmise nelja aasta jooksul juhtima. Mitte midagi pole otsustatud enne, kui valijad oma otsuse langetavad.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Kõigepealt kolleeg Jaak Aab.

Jaak Aab

Täna, austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud peaminister! Ka minu küsimus puudutab võrdset kohtlemist selles suhtes, mis tuleb regionaalpoliitikast või maaelu arendamisest. Kord ma infotunnis selle kohta teie käest küsisin ja te ütlesite, et riik on kõik õigesti teinud. Ma ei taha sellega nõustuda. Kui me vaatame kas või lähinaabreid (mitte lõuna poole, vaid põhja poole), siis Soome riik on ikkagi suhteliselt võrdselt arendatud. Inimestel on piisavalt hea elukeskkond ka maapiirkonnas, teenused on kättesaadavad ja seal inimesed ei hääleta jalgadega suurlinnade poolt nii palju kui Eestis ega hääleta ka välismaa poolt nii palju kui Eestis. Praegune probleem on, et

maalt ei lahkuta enam Tallinnasse ega Tartusse, vaid välismaale. Maal ei ole transpordiühendust, häid teid ega tööd. Mida riik peaks tegema, et pöörata seda tendentsi teistpidi?

Andrus Ansip

Aitäh! Kahju, aga nüüd te küll bluffisite. Minu viimased mälestused (ma ei ole küll väga hiljuti Soome linnastumise trendidega tutvunud) kinnitavad, et Soomes on linnastumise tendents tugevam kui Eestis. Nii nagu Eesti, on ka Soome riik võtnud väga palju meetmeid selleks, et inimesed jääksid elama põhjaaladele, jääksid Lapimaale. Selleks kasutatakse kõikvõimalikke ettevõtlustoetusi, rääkimata regionaalarengu otsetoetustest. Selleks kasutatakse teadus- ja arendustegevuse vahendeid. Paraku on tulemus ikkagi selline, et põhjapoolsetelt aladelt kolivad inimesed Vantaasse, Espoose, Helsingisse. See trend on Soomes olnud sedavõrd tugev, et see on esile kutsunud isegi nende inimeste pahameele, kes pretendeerivad teadus- ja arendustegevuse vahenditele. Nad leiavad, et nendele määratud vahendeid on ebasihhipäraselt kasutatud regionaalpoliitiliste eesmärkide saavutamiseks, mida lõpupele lõpuks pole isegi saavutatud. Eesti puhul, kinnitan, on valitsuse poliitikas täpselt samad suundumused nagu Soomes, võib-olla veel ulatuslikumadki. Me kasutame Ettevõtluse Arendamise SA vahendeid, et teostada regionaalpoliitikat, et edendada ettevõtlust igal pool Eestis. Need vahendid ei ole koondunud Tallinnasse. Kõige ettevõtlikumad inimesed vahendite taotlemise mõttes elavad hoopis lõuna pool, näiteks Põlva maakond on olnud korduvalt esirinnas nende vahendite taotlemisel ühe elaniku kohta. KredExi vahendid, Euroopa Liidu fondide vahendid – need on mõeldud Eesti võrdse regionaalse arengu jaoks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh, austatud esimees! Lugupeetud peaminister! Ebavõrdse kohtlemise üle kaebavad ka nn sundüürnikud. Omandireformi aluste seaduse alusel sai enamik Eesti inimesi oma korteri või eramu all oleva maa EVP-de eest erastada, tagastatud majade elanikel aga see võimalus puudus. Eile helistas mulle Võru

sundüürnike esindaja, kes ütles, et Võrus on selliseid peresid 68. Teades, et te tulete täna siia infotundi, paluski ta teie käest küsida, mis moodi, kas ja kuidas Eesti riik kavatses hüvitada sundüürnikele tehtud moraalse ja materiaalse kahju ning ülekohtu.

Andrus Ansip

Aitäh! Eesti riik on andnud kõigile oma elanikele võrdsetel alustel erastamisväärtpabereid, seda tehti proportsioonis tööaastatega. Jälle kord tuleb öelda, et täielikku võrdsust ei ole võimalik kuidagimoodi eeldadagi, teades seda, et kinnisvara hind, korteri ühe ruutmeetri hind näiteks Võrus on hoopis madalam kui Tallinna vanalinnas. Kohtlemine ei saa olla võrdne, kui Tallinna elanik saab sama arvu EVP-de eest erastada märksa kallima korteri kui Võhma või Võru elanik. Eesti riik on omandireformi minu hinnangul läbi viinud edukalt ja ka võrdsus on Eesti omandireformis olnud maksimaalselt tagatud. Paljudes teistes riikides on üleüldse loobutud restitutsioonist ja ka mitukümmend aastat pärast seda, kui valitsusel avanesid võimalused anda tagasi omanikelt ebaseaduslikult ära võetud vara, on pinged endiselt väga tugevad. Eestis said kõik erastamisväärtpabereid. Iga inimese otsustada oli, kas ta erastab nende eest oma elamispinna, ostab metsa, maad või müüb need EVP-d hoopis maha. Paraku ei olnud kõigil võimalust EVP-de eest erastada, sest mõned elasid individuaalelamus, teised elasid jällegi kellelegi teisele kuuluvas elamus.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Arengud Eesti üldhariduses

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Lauri Vahtrelt haridus- ja teadusminister Tõnis Lukasele. Palun!

Lauri Vahtre

Ma tänan! Mul on kõigepealt raske üle saada erutusest, mis mind tabas, jälgides Mark Soosaare kompromissitult võitlust võrdõigussuse eest. Jään põnevusega ootama, millal ta võrdõigussuse nimel hakkab nõudma, et

kaotataks sooduspiletid, näiteks soodusteatripiletid lastele ja pensionäridele. Aga kuni ma seda ootan, on mul küsimus haridusminister Tõnis Lukasele. Sa oled olnud minister neli aastat ja ma loodan, et sa oled minister ka edaspidi, ükskõik, mida valimised toovad, kuid on aeg teha mõningaid kokkuvõtteid. Oma ministriaaja alguses sa lubasid vähendada õpilaste väljalangemust koolist. Kas see on õnnestunud?

Tõnis Lukas

Aitäh, austatud juhataja! Hea küsija! Ma tõepoolest väitsin, et valitsuse hakkamasaamist ja ühiskonna küpsust saab mõõta kahe näitaja järgi. Üks neist on see, kas meil õnnestub suurendada elukestvas õppes osalevate täiskasvanute osakaalu ühiskonnas. Eelmise aasta viimases kvartalis õnnestus näitajad senise 7% pealt viia 12,6% peale. Need on väga värsked andmed. Teiseks on oluline, kas meil õnnestub vähendada koolist väljalangemust, õigemini, põhikooliõpilaste väljalangemust, mis on ju ühiskonna üldistes mõõtmetes väga suur ja raske probleem. Kui haridustee jääb liiga noorelt pooleli, siis edaspidi on selle inimese elu õnnetu, aga ka kogu ühiskonna sotsiaalne koorem järjest suureneb. Kui selliseid põhikooliõpilasi, kes katkestasid õpingud õppeaasta keskel, oli 2006/07. õppeaastal 849, siis eelmisel õppeaastal oli neid 235. See tähendab, et väljalangemus põhikoolist on mõne aastaga vähenenud 0,7%-st kogu õpilaskontingendist 0,2%-ni. Kolmandas kooliastmes, kus risk on põhikooliõpilaste puhul kõige suurem, oli väljalangemus 1,4%, nüüd on 0,4%. Ka poiste väljalangemus on sellel taustal palju vähenenud. Siin on rõõmustada paljugi üle, sest need lapsed jätkavad oma õpinguid ja nendest saavad korralikud ühiskonnaliikmed.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Vahtre, esimene täpsustav küsimus!

Lauri Vahtre

Ma tänan! Need arvud on vägagi imponeerivad. Ma loodan, et need ei ole saavutatud fiktiivsete hinnete panekuga ja kahemeeste klassist klassi lohistamisega. Kuna ma seda kõigest loodan, siis tahan täpsemalt teada, mil-

liste konkreetsete meetmetega need tulemused on saavutatud.

Tõnis Lukas

Aitäh! Loomulikult on vaja selle nimel, et väljalangemus väheneks, pidevalt ja järjekindlalt pingutada. Nendest meetmetest me oleme haridusfoorumitel ja haridusdebattidel kogu aeg rääkinud. Meetmed on väga erinevad. Ega siin võluvitsa ei ole. Aga viimastel aastatel on väljalangemust aidanud oluliselt vähendada kindlasti see, et nõustamiskeskused maakondades ja omavalitsustes on arenenud, koolides on varasemast rohkem tugispetsialiste (eripedagooge, psühholooge ja sotsiaalpedagooge). Kutsekoolide tegevus ilma põhihariduseta noorte puhul on aktiveerunud. On loodud võimalused selleks, et kutsekoolid tegeleksid ka nende noorte õpetamisega, kellel ei ole põhikoolitunnistust ette näidata. Enne oli see võimatu. Oleme põhikooli- ja gümnaasiumiseadust muutes süvendanud vanemate tähelepanu: vanemad vastutavad, nad peavad jälgima, et lapsed koolis käiksid. Kogu õppekavaarendus tahab ju koolirõõmu suurendada, suurendada õpilaste võimalust ka natuke puhata, analüüsida, mitte ainult fakte pähe tuupida. Kahtlemata on siin oluline õpetajakoolitus, mis on orienteeritud sellele, et õpetajad suudaksid individuaalselt tegelda kõigi noortega. Kõik see on mõeldud selleks, et me tulevikus likvideeriksime põhikoolist varase väljalangemuse. See on võtmeküsimus Eesti hariduses ja ka sotsiaalses plaanis.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Vahtre, teine täpsustav küsimus!

Lauri Vahtre

Ma tänan! See on väga kena, et selline perspektiiv on, kuigi isiklikult jään kõhklema, kas päris nullprotsendi peale seda viia saab, sest alati satub ka lootusetuid juhtumeid hulka, aga las tulevik näitab. Mul on lõpetuseks üks väga oluline küsimus meie üldhariduse kohta, mis kindlasti paljusid huvitab. Nimelt see: kuidas kulgeb vene gümnaasiumide üleminek eesti õppekeelele, kas asjad lähevad kavakohaselt?

Tõnis Lukas

See kava tehti juba 1993. aastal. Venekeelsetes koolides on pikalt teatud, et üleminek eesti õppekeelele tuleb. Asi ei ole ju ses mõttes ainult poliitilistes valikutes, kuigi seda ka, Eesti riigis peab haridussüsteem olema peamiselt eesti keeles. Asi on ka selles, et oli ette teada, et venekeelsetes gümnaasiumides hakkab õpilaste arv oluliselt vähenema. See ongi drastiliselt vähenenud, viimase viie aastaga poole võrra. See tähendab, et kui me arvestame, et Eestis on praegu üle 60 venekeelse gümnaasiumi, siis igas neist on 10. klassis alla 25 õpilase, st et on üks klass ja seegi poolik. Õpilaste n-ö kadu venekeelsetes gümnaasiumides on nii suur, et on tekkinud kvaliteediprobleem. Väga väikesed koolid ei paku valikut, õpetajaid ei ole spetsiaalselt gümnaasiumiõpetajateks ette valmistatud. Nii et koolijuhid on teinud ettevalmistusi. Mõnes omavalitsuses on muidugi poliitiline surve, et katkestada üleminek, lükata see mingil põhjusel edasi. Arvatakse, et on võimalik võita venekeelse valijaskonna häält, öeldes, et ei, eesti keelt ei pea õppima. Aga koolijuhid teevad ettevalmistusi. Riik on olnud järjekindel. Me oleme jõudnud niikaugele, et noored, kes sellest sügisest asuvad õppima 10. klassi ka venekeelsetest perekondadest pärit noori koondavates koolides, mis ei ole siis enam venekeelsed gümnaasiumid, õpivad vähemalt 60% eesti keeles.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Kuna ma soovin, et ka kolleeg Jaan Kundla saaks küsida, siis kaks koha peal registreeritud küsimust. Palun, kõigepealt kolleeg Mark Soosaar!

Mark Soosaar

Aitäh! Lugupeetud haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas! Lauri Vahtre repliigile ütlen ma vasturepliigi: võrdse kohtlemise printsiibile on juhtunud tähelepanu ka IMF ja andnud üsna selgelt mõista, et Eestis võiks soodustuste ja toetuste süsteem olla rohkem vajaduspõhine. Aga tulen nüüd Pärnu linna juurde. Seal on juhtunud niisugune asi, et kaks põhikooli töötavad praegu gümnaasiumide jaoks ehitatud hoonetes. Üks gümnaasium töötab kortermajas ja teine, klassikaline gümnaasium, töötab põhikooli jaoks ehitatud majas. Nii et haridussüsteem on segamini nagu Kört-Pärtli sark.

Kas haridusminister ootab ka Pärnu linna juhte enda juurde, paber peos, et asutaks õige riigigümnaasiumi? Juhul kui asutatakse riigigümnaasium, siis missugune see Pärnu linnas võiks olla?

Tõnis Lukas

Aitäh väga hea küsimuse eest! Tõepoolest, selle kõrval, et ka maakonnakeskusest eemal võiksid säilida põhikoolid-gümnaasiumid või täistsüklikoolid, peaks minu meelest olema ikkagi igas maakonnakeskuses üks puhas gümnaasium, mis on demokraatlikult avatud kõigist piirkonna põhikoolidest tulevatele õpilastele. Osa maakonnakeskusi on selle ettevalmistamisega aktiivselt tegelema hakanud. Mõned teevad ettevalmistusi, säilitades munitsipalkooli, mõned on ettevalmistuste raskusastet nähes palunud, et gümnaasiumiosa riigistataks. Pärnu ei ole sellist ametlikku ettepanekut riigile teinud. See tähendab, me ei pea Pärnuga läbirääkimisi riigigümnaasiumi tegemiseks. Küll aga kindlasti arutatakse Pärnus, kuidas koolivõrku tulevikus kujundada. Riigikogu on otsustanud, et tsentraalset koolivõrgu kujundamist ei tule, omavalitsused ise otsustavad koolivõrgu üle. See otsus langes siinsamas Riigikogu saalis mõni aeg tagasi. Järelikult on põhiline kohalik vaade, koha peal tuleb otsustada, millises hoones peab olema põhikool, millises hoones peab olema gümnaasium. Meie saame, kui meilt ekspertiisi küsitakse, ainult üht-teist soovitada. Ma usun, et kõik omavalitsused, kaasa arvatud Pärnu, seavad ka koolivõrku kujundades peamiseks ikkagi õpilaste huvid. Küllap siis lahendatakse ka see hoonete küsimus, millises hoones või kummal pool jõge milline kool peab asuma.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Maret Merisaar!

Maret Merisaar

Suur tänu! Seoses esmaspäeval toimunud kultuuripoliitika ümarlauaga edastan ma teile tantsuharidust kui huviharidust andvate koolide juhatajate mure. Kui riik kärpis omavalitsuste tulubaasi, siis anti kaasa juhend, et huviharidus on üks koht, kust nad võiksid kärpida. Nendelt koolidelt on laste pearaha ära võetud ja paljud koolid on oma tegevust lõpetamas. Küsimus on järgmine. Kas Haridus- ja Teadus-

ministeerium teeb Kultuuriministeeriumiga mingisugust koostööd tantsuhariduse edendamisel? Kelle poole peaks see tantsunõukogu, kes neid nüüd esindama hakkab, pöörduma, kas rohkem linna või riigi tasandile, kui nad soovivad saada endale hoonet, kus oleksid nõuetekohased treenimis- ja pesemistingimused?

Tõnis Lukas

Aitäh väga hea küsimuse eest! Kuna kogu maa on meil kaetud omavalitsustega, siis ei ole sellist kohta, mis oleks omavalitsusvaba ja kus riigil oleks võimalik välja panna mõni hoone nii, et see ei oleks mõne omavalitsuse territooriumil. Kahtlemata on huvihariduse võimaluste loomine, kaasa arvatud tantsuharrastusele kaasaaitamine, omavalitsuste ülesanne. Minu teada ei ole küll omavalitsustele kusagilt mingit juhendit antud, et ärgu toetagu huviharidust. See, et omavalitsused ei ole selleks seadusega kohustatud sellisel määral, nagu seadus mõni aeg tagasi ette nägi, on iseasi, aga omavalitsus ise peab oma ülesannete täitmise tagama. Kui ta tahab oma kodanikele olla hea omavalitsus, siis ta kahtlemata toetab nii kohalikku sporti kui ka muud huvitegevust. Minu teada on paljud omavalitsused juriidikast hoolimata ikkagi jätkanud huvihariduse toetamist. Nii et, tantsujuhid ja tantsupedagoogid, selleks et leida koht, kus tantsida ja kuhu õpilasi kutsuda, pöörduge omavalitsuste poole.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Olukord riigimaanteede ehitamisel

Esimees Ene Ergma

Tänase infotunni viimane küsimus on kolleeg Jaan Kundlalt peaminister Andrus Ansipile.

Jaan Kundla

Aitäh, austatud esimees! Lugupeetud peaminister! Ajakirjandusest on läbi käinud, et Eesti riigimaanteede ehitamisel ja rekonstrueerimisel on tööd takerdunud või osaliselt seiskunud. Teatavasti toimuvad nimetatud tööd suures osas Euroopa Liidu eraldatavast rahast. Seetõttu on levinud kuuldused, et juba eralda-

tud raha pole kasutatud vastavalt ettenähtule ja rahastamist võidakse piirata või see isegi peatada. Seoses eeltooduga ongi küsimus, kas esitatud väited vastavad tõele või mitte. Milline on tegelik olukord riigimaanteede ehitamisel ja rekonstrueerimisel? Kui efektiivselt on kasutatud Euroopa Liidu eraldatud raha?

Andrus Ansip

Aitäh! Teie esitatud kuuldused ei vasta tõele. Euroopa Liidu vahendite Eestis kasutamine kuidagi ohtu seatud ei ole. Kõigile on teada, et mitme maanteelõigu ehitushanke üle käivad vaidlused. Ühe mulle eriliselt olulise lõigu ehk Tallinna–Tartu maantee lõigu vaidlus on kestnud juba kaks aastat. Õigusriigis peab olema kõigil, kes tunnevad, et nende huvid on riivatud ja nende õigusi on rikutud, õigus pöörduda oma õiguste kaitseks kohtusse. Aga ma ei saa siiski olla õnnelik selle üle, et mõne teelõigu ehitamise hange on juba kaks aastat viibinud seetõttu, et käivad õiguslikud vaidlused. Olgu veel kord öeldud, et Euroopa Liidu vahendid seetõttu kasutamata ei jää. Me oleme viimastel aastatel tee-ehituseks kasutanud Euroopa Liidu vahendeid suurusjärgus poolteist miljardit krooni. Selle eest on saanud päris märkimisväärselt teid korda teha. Ma usun, et ka käimasolevad vaidlused saavad lähemal ajal lahenduse ja ehitamisega on võimalik alustada. Kui riik on otsustanud, et mingit teelõiku remonditakse, siis sellele on eelnenud väga põhjalikud uuringud ja tasuvusarvutused. Mitte ühtegi tee-ehitust ei otsustata ilma teadmata, et see ennast teatud aastate, kas 20 või 30 aasta jooksul ära tasub. Kui remonti ei alustata, tähendab see, et ühiskond maksab kogu aeg mingeid mittetarvilikke kulusid kinni ja sellest sünnib riigile kahju.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Kundla, esimene täpsustav küsimus!

Jaan Kundla

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Kas hiljuti valitsuse algatatud teeseaduse muutmise seaduse eelnõu 882, mis on praegu Riigikogu menetluses, esitab mingeid uusi nõudeid ka juba ehitamisel olevate teede projektidele? Kui esitab, siis kuidas seda olukorda lahendatakse?

Andrus Ansip

Aitäh! Kui juba on uus seadus, küllap siis tulevad ka muutused praeguse olukorraga võrreldes. Aga seaduseelnõu on Riigikogu menetluses. Ma arvan, et minul ei ole paslik võtta seaduseelnõu ette ja hakata iga paragrahvi keh-tiva seadusega võrreldes konksutama. Jah, muutusi kindlasti on, aga küsimus on nii laia-ulatuslik, et mulle antud kahe minuti jooksul ei ole võimalik sellele mitte mingisugust enam või vähem ammendavat vastust anda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kohapeal registreeritud küsimus, kol-leeg Mark Soosaar!

Mark Soosaar

Lugupeetud peaminister! Üsna paljud riigid ja rahvad on depressiooniaastatel ja majandus-languse aastatel tööpuudust likvideerinud sel-lega, et on ehitanud avalikke objekte ja taris-tuid. Maailmakuulsaid teid, sildu ja tamme on niimoodi ehitatud. Kuidas teie hindate meie tööhõivet Euroopa teede ja ka üleriigiliste tee-de ehitamisel ning ehitamise tempot? Vaadates üle öla tagasi sellele raskele perioodile: kas oleks võinud midagi paremini teha, et tööpuu-dust likvideerida? Just tee-ehituse valdkonnas.

Andrus Ansip

Aitäh! See on imetlusväärne, kuidas inime-sed on ajaloos kinni. See oli juba peaaegu sada aastat tagasi (mitte küll päris nii palju aega tagasi), kui suure depressiooni ajal võideldi tööpuuduse vastu inimeste massilise hädaabi-töödele palkamisega. Need hädaabitööd seis-nesid suuresti ka tee-ehituses. Kui te võrdlete praegust tee-ehitust toonase tee-ehitusega, siis võrrelda pole õigupoolest midagi. Jah, lõpptu-lemus oli siis tee ja on praegu tee ning mõned toona ehitatud teed on ka nüüd veel väga hea kvaliteediga, kuid siis oli võimalik teed muu hulgas labidaga ehitada. Aga praegu maksab üks tee-ehitusmehhanism kolm miljonit, küm-me miljonit või isegi viisteist miljonit krooni ja need töökohad, mis luuakse tee-ehituses, võivad osutada isegi kümme korda kallimaks nendest töökohtadest, mis luuakse ülikoolides või autoremonditöökodades. Ülikoolihariduse puhul on teada, et ühe töökoha maksumus on keskmiselt üks miljon krooni, tee-ehituses võib töökoha maksumus küündida kümne miljoni

kroonini. Tee-ehitus tööpuuduse leevendajana kindlasti väga atraktiivne ei ole.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra peaminister! Lõpetan selle kü-simuse käsitlemise.

Infotunni aeg on läbi. Suur tänu Riigikogu liikmetele küsimuste esitamise eest ja aitäh valitsusliikmetele vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alus-tame Riigikogu täiskogu IX istungjärgu viien-da töönädala kolmapäevast istungit. Nüüd, head kolleegid, on võimalus üle anda eelnõu-sid ja arupärimisi. Keegi ei soovi seda teha. Läheme edasi.

Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse Vabariigi Valitsuse üleeile algatatud kasuliku mudeli seaduse, patendiseaduse, tööstusoman-di õiguskorralduse aluste seaduse ja riigilõivu-seaduse muutmise seaduse eelnõu ning on määranud juhtivkomisjoniks majanduskomis-joni.

Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 74 Riigikogu lii-get, puudub 27.

Palun tähelepanu! Päevakorra täpsustamine. Täna-se päevakorra 21. punkti, eelnõu 922 teise lugemise arutelul teeb ettekande maaelukomis-joni aseesimees Aleksei Lotman.

1. Prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu (814 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame tänase päevakorra punktide me-netlemist. Täna-se päevakorra esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud prokuratuuri-seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lu-gemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääle-tuse juurde.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Va-bariigi Valitsuse algatatud prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu 814. Palun hääle-tada!

Poolt hääletas 74 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 11.)

2. Rahvastikuregistri seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (876 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud rahvastikuregistri seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud rahvastikuregistri seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 876. Palun hääletada!

Poolt hääletas 75 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 12.)

3. Isikuandmete kaitse seaduse, avaliku teabe seaduse ja arhiiviseaduse muutmise seaduse eelnõu (564 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud isikuandmete kaitse seaduse, avaliku teabe seaduse ja arhiiviseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun, kolleeg Evelyn Sepp Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Evelyn Sepp

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! See, et me oleme mõni päev enne XI Riigikogu töö lõppu jõudnud sellise seaduse lõpphääletuse-eelsesse faasi, on mõnes mõttes tähelepanuväärne, kui sügavalt järele mõelda, siis on see tegelikult pigem häbiväärne. Ei lähe mööda peaaegu päevagi, kui n-ö neljanda või mu kandja, Eesti ajakirjandus, ei tooks meieni

lugusid sellest, kuidas Eesti riik päev-päevalt üha enam lukku läheb. See ei ole mitte lihtsalt vaimukusele püüdlev ilukirjanduslik väljend, vaid väga täpselt tegelikku olukorda kirjeldav kokkuvõte. Paraku ei ole see nähtus, mis on omane avatud demokraatlikule riigile. Oleks äärmiselt kahetsusväärne, kui see Riigikogu pärandaks järgmisele sellise mentaliteedi, nagu praegu on siin saalis: pool saali on viimase aasta-poolteise jooksul sisuliselt istunud, kott peas, ei näe, ei kuule, ei sekku, ei mingit järelevalvet, ei mingit läbipaistvust. Need tendentsid on kahjuks aina süvenenud. See on nähtus, mis ei vii Eestit sugugi edasi, pigem kinnistab see seda ajaloolist taaka (või laseb sel kasvada), mis tuleb võib-olla, vaadates sünniaastat, kaasa Eesti taasiseseisvumise-eelsest ajast. See on ka väga selge põhjus, miks mul on väga hea meel selge sõnaga teada anda, et need nähtused ei ole need, mida Keskerakonna fraktsioon tahaks teiega jagada. Me hääletame selle seaduseelnõu vastu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Evelyn Sepp! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletuse Vabariigi Valitsuse algatatud isikuandmete kaitse seaduse, avaliku teabe seaduse ja arhiiviseaduse muutmise seaduse eelnõu 564. Palun hääletada!

Poolt hääletas 26 Riigikogu liiget, vastu oli 39, erapooletuid ei olnud.

Seadust vastu ei võetud ja seaduseelnõu langes menetlusest välja. (Tabel 13.)

4. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu (799 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Ma kutsun kõnepulti Mark Soosaare Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana.

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! On tore, et Keskkonnaministerium on palju vaeva

näinud ja teinud valmis keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu, mis ehitab silda põhi-seaduse ja keskkonnavaliste seaduste vahele. Aga iga sild on ideaalne siis, kui kõik tema postid kannavad, kui ükski sillakäsi ei lähe lahti ja inimene üle ääre sisse ei kuku. Nagu ikka, peitub saatan detailides. Meie, sotsiaal-demokraadid, ei saa kahjuks selle eelnõu seaduse vastu võtmise poolt hääletada. Seda ühel lihtsal põhjusel: selle eelnõu § 10 taganeb Eesti Vabariigi põhiseaduse §-st 32, mis teatavasti ütleb, et omandit ei tohi kasutada üldiste huvide vastaselt. Üldised ehk avalikud huvid on põhiseaduse kohaselt kõrgemad huvid kui era-huvid. Kahjuks öeldakse eelnõu §-s 10, et keskkonnaohtu või olulist keskkonnahäiringut tuleb taluda. Kas tõesti meil kõigil tuleb seda taluda, kui tegevus on vajalik ülekaaluka huvi tõttu? Meid oleks rahuldanud, kui oleks olnud kirjas, et tuleb taluda ülekaaluka avaliku huvi või ülekaaluka üldise huvi tõttu, kuid ei rahulda, et on ära toodud lihtsalt ülekaalukas huvi. Seetõttu jätame seekord hääletusnuppudele va-jutamata. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Mark Soosaar! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu 799. Palun hääletada!

Poolt hääletas 64 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 14.)

5. Tartu Ülikooli seaduse ja ülikooli-seaduse muutmise seaduse eelnõu (858 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud Tartu Ülikooli seaduse ja ülikooliseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Tartu Ülikoo-

li seaduse ja ülikooliseaduse muutmise seaduse eelnõu 858. Palun hääletada!

Poolt hääletas 66 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 15.)

6. Euroopa kohaliku omavalitsuse harta kohaliku omavalitsuse üksuse tegevuses osalemise õigust käsitleva lisaprotokolli ratifitseerimise seaduse eelnõu (908 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa kohaliku omavalitsuse harta kohaliku omavalitsuse üksuse tegevuses osalemise õigust käsitleva lisaprotokolli ratifitseerimise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun kõnepulti põhiseaduskomisjoni liikme Ene Kaups!

Ene Kaups

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa kohaliku omavalitsuse harta kohaliku omavalitsuse üksuse tegevuses osalemise õigust käsitleva lisaprotokolli ratifitseerimise seaduse eelnõu esimene lugemine lõpetati täiskogus 19. jaanuaril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 2. veebruar. Muudatusettepanekuid ei esitatud. Eelnõu eesmärk on ratifitseerida Euroopa kohaliku omavalitsuse harta lisaprotokoll, mis näeb allakirjutanud riigile ette kohustuse tagada kõigile üksikisikutele õigus osaleda kohaliku omavalitsuse üksuse tegevuses. Eestil ei teki selle rakendamise lisakohustusi, kuna lisaprotokolliga nõutav on Eestis juba seadustatud ja rakendatud.

Põhiseaduskomisjon arutas eelnõu teisele lugemisele saatmist oma 7. veebruari istungil ja jõudis konsensusega järgmistele otsustele: teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta eelnõu 908 teise lugemise arutelu Riigikogu täiskogu 16. veebruari istungi päevakorda ja teha Riigikogu täiskogule ettepanek seaduseelnõu 908 teisel lugemisel seadusena vastu võtta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Ene Kaups! Küsimusi teile ei ole. Kas kolleegid soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid samuti ei ole. Me võime minna lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa kohaliku omavalitsuse harta kohaliku omavalitsuse üksuse tegevuses osalemise õigust käsitleva lisaprotokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu 908. Palun hääletada!

Poolt hääletas 67 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 16.)

7. Investeeringute soodustamise ja vastastikuse kaitse lepingute ratifitseerimise seaduse eelnõu (913 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud investeeringute soodustamise ja vastastikuse kaitse lepingute ratifitseerimise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandjaks väliskomisjoni liikme Ivi Eenmaa!

Ivi Eenmaa

Proua juhataja! Vabariigi Valitsuse esitatud eelnõu 913, investeeringute soodustamise ja vastastikuse kaitse lepingute ratifitseerimise seaduse eelnõu, käsitleb lepinguid nelja riigiga. Tuletan, lugupeetud kolleegid, meelde, et need riigid on Maroko Kuningriik, Aserbaidžaaani Vabariik, Jordaania Hašimiidi Kuningriik ja Moldova Vabariik. Need lepingud peaksid, kui me ratifitseerimise seaduse täna vastu võtame, kindlustama kaitse ka Eesti investeeringutele nimetatud riikides. Eelnõu esimene lugemine lõpetati s.a 9. veebruaril ja muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 11. veebruar kell 16. Paraku ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud. Väliskomisjon arutas seda eelnõu oma 14. veebruari istungil. Meie otsus oli teha ettepanek eelnõu täna seadusena vastu võtta. Täna tähelepanu eest ja palun eelnõu toetada!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Ivi Eenmaa! Küsimusi teile ei ole. Kas kolleegid soovivad pidada

läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Muudatusettepanekuid samuti ei ole. Me võime minna lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud investeerimise soodustamise ja vastastikuse kaitse lepingute ratifitseerimise seaduse eelnõu 913. Palun hääletada!

Poolt hääletas 61 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 17.)

8. Sõjalisel ja muul vaenulikul eesmärgil keskkonna mõjutamise keelustamise konventsiooniga ühinemise seaduse eelnõu (903 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud sõjalisel ja muul vaenulikul eesmärgil keskkonna mõjutamise keelustamise konventsiooniga ühinemise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandjaks palun riigikaitsekomisjoni esimehe Mati Raidma!

Mati Raidma

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud kolleegid! Selle seaduseelnõu esimene lugemine lõpetati 26. jaanuaril s.a. Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu teisele lugemisele esitamist oma 8. veebruari istungil. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud, mistõttu tuleb eelnõu teisel lugemisel lähtuda eelnõu esimese lugemise tekstist.

Riigikaitsekomisjon juhib tähelepanu tehnilisele veale eelnõu seletuskirja leheküljel 3, mille viimases lõigus on käsitletud Rahvusvahelist Punast Risti, kuid juttu pidanuks olema Rahvusvahelise Punase Risti Komiteest (inglisekeelne lühend on ICRC). Need kaks organisatsiooni on oma olemuselt küllaltki erinevad.

Kuna arutluse all olev konventsioon puudutab lisaks riigikaitsele keskkonnakaitset, siis palus riigikaitsekomisjon eelnõu kohta Riigikogu keskkonnakomisjoni seisukohta. Keskkonnakomisjon otsustas oma s.a 10. jaanuari istungil konsensusel eelnõu toetada.

Tegemist on olulise humanitaar- ja relvas-tuskontrolliõiguse konventsiooniga. Sellega on ühinenud üle 70 riigi. Näiteks Saksamaal on selle konventsiooni heaks kiitnud parlamendi mõlemad kojad. Nüüd on viimane aeg ka Eestil seda teha.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma s.a 8. veebruari istungil konsensusega teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta seaduseelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu 16. veebruari istungi päevakorda. Ühtlasi otsustas riigikaitsekomisjon oma 8. veebruari istungil konsensusega kiita heaks eelnõu teise lugemise seletuskiri. Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 115, otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha Riigikogule ettepanek panna seaduseelnõu 903 teisel lugemisel lõpphääletusele ning seadusena vastu võtta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Mati Raidma! Küsimusi teile ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Samuti ei olnud muudatusettepanekuid. Me võime minna lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud sõjalisel ja muul vaenulikul eesmärgil keskkonna mõjutamise keelustamise konventsiooniga ühinemise seaduse eelnõu 903. Palun hääletada!

Poolt hääletas 60 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 18.)

9. Majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse eelnõu (803 SE) teise lugemise jätkamine

Esimees Ene Ergma

Jätkub Vabariigi Valitsuse algatatud majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun kõnepulti majanduskomisjoni esimehe Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Proua esimees! Head kolleegid! Majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse eelnõu teise lugemise me katkestasime. Pärast teise lugemise katkestamist 26. jaanuaril majanduskomisjoni Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ega komisjonidelt ühtegi muudatusettepanekut

ei laekunud. Küll pöördus majanduskomisjoni poole mõne ettepanekuga majandus- ja kommunikatsiooniminister. Ka Notarite Koja seisukohad olid meie töölaual ning Riigikogu Kantselei juristid tegid oma ettepanekuid rakendusosa kohta.

Teile väljajagatud muudatusettepanekute loetelus on kokku 71 muudatusettepanekut, mis on valdavalt korrastava ja täpsustava iseloomuga. Majanduskomisjonis on neid juba tutvustatud, suures saalis ehk ei ole mõtet seda üle korrata. Seletuskiri on põhjalik, samuti ettepanekute loetelu.

Me käsitlesime neid ettepanekuid kolmel komisjoni istungil: 8., 10. ja 14. veebruaril. Olime arutelule kutsunud nii Justiitsministeeriumi avaliku õiguse talituse juhataja Illimar Pärnamäe ja asekancler Martin Hirvoja kui ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad, näiteks teede- ja raudteosakonna juhataja Ain Tatteri.

Vaidlusalused küsimused said lahendatud ja komisjon otsustas konsensuslikult saata kõne all olev väga oluline eelnõu Riigikogu täiskogule teise lugemise jätkamiseks s.a 16. veebruaril ettepanekuga teine lugemine lõpetada. Kui teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek teha kolmas lugemine s.a 23. veebruaril ettepanekuga eelnõu seadusena vastu võtta. Kõik otsused olid konsensuslikud. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Urmas Klaas! Küsimusi teile ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Nagu kolleeg Klaas juba ütles, on neid tervelt 71 ja kõik on teinud juhtivkomisjon, aga vaatame need siiski kõik läbi. Esimese ja teise ettepaneku on teinud juhtivkomisjon, ettepanekud on täielikult arvestatud. Kolmanda, neljanda, viienda, kuuenda, seitsmenda ja kaheksanda ettepaneku on teinud juhtivkomisjon, ettepanekud on täielikult arvestatud. 9., 10., 11., 12. ja 13. ettepaneku on teinud juhtivkomisjon, ettepanekud on täielikult arvestatud. 14., 15., 16., 17., 18. ja 19. muudatusettepaneku on teinud juhtivkomisjon, muudatusettepanekud on täielikult arvestatud. 20., 21., 22., 23. ja 24. muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt, ettepanekud on täielikult arvestatud. 25., 26.,

27., 28., 29. ja 30. muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt, ettepanekud on täielikult arvestatud. 31., 32., 33., 34., 35. ja 36. ettepanek on jällegi juhtivkomisjonilt, kõik need on täielikult arvestatud. 37., 38., 39., 40. ja 41. muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt, ettepanekud on täielikult arvestatud. 42., 43., 44., 45., 46., 47. ja 48. muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt, ettepanekud on täielikult arvestatud. 49., 50., 51., 52., 53. ja 54. muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt, ettepanekud on täielikult arvestatud. 55., 56., 57., 58., 59., 60. ja 61. muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt, ettepanekud on täielikult arvestatud. 62., 63., 64., 65., 66., 67., 68., 69., 70. ja 71. muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt, ettepanekud on täielikult arvestatud. Head kolleegid! Me vaatame läbi kõik muudatusettepanekud.

Seaduseelnõu 803 teine lugemine on lõpetatud.

10. Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (286 SE) teise lugemise jätkamine

Esimees Ene Ergma

Jätkub Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun kõnepulti õiguskomisjoni esimehe Ken-Marti Vaheri!

Ken-Marti Vaher

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! 7., 14. ja 15. veebruaril arutasime õiguskomisjonis kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teise lugemise jätkamist. Me otsustasime nendel kohtumistel, kus osalesid ka mitmed eksperdid Riigikohtust, meie kriminaal-asutustest ja ministriumidest, algatada 18 muudatusettepanekut. Nagu te teate, on tegemist teise lugemise jätkamisega, teisel lugemisel on see eelnõu täiskogu saalis juba olnud. Toona me kiitsime siin heaks ligi 30 muudatusettepanekut. Muudatusettepanekutele, mis on saalis välja jagatud, on lisatud selgitused.

Esimene muudatusettepanek tuleneb Riigikohtu ettepanekust. Me jätame § 63 lõike 1^l sõnastuse selliseks: "Julgeolekuasutuste seaduse alusel kogutud teabe tõendina esitamise

kriminaalmenetluses otsustab riigi peaprokurör." Senine sõnastus tõi siia sisse ka kohtu, aga Riigikohtu ettepanekul pidasime oluliseks, et vältida vastuolusid kohtu ja prokuratuuri pädevuste piiritlemisel, öelda selgelt, et selle pädevuse saab endale riigi peaprokurör, kes peab selle otsuse langetama. Seni julgeolekuasutuste seaduse alusel teabe tõendina esitamist sisulises kriminaalmenetluses teatavasti üldse ei olnud, aga seda on peetud teatud erandjuhtudel õigustatuks.

Kuues muudatusettepanek räägib järelevalvetöinguks loa andmisest (§ 126⁴). Me oleme teinud siin muudatused, lähtuvalt jällegi Riigikohtu ekspertide soovituselt. Nende kohaselt võib edasilükkamatutel asjaoludel järelevalvetöingu teha riigi peaprokuröri loal, mitte aga enam eeluurimiskohtuniku loal. Samuti oleme jätnud eelnõust välja ebamäärase termini "vormivaba" ja oleme täpsustanud, et see luba antakse taasesitamist võimaldaval kujul. Teine lõige räägib ka sellest, et kui peaprokurör on andnud loa edasilükkamatutel asjaoludel järelevalvetöingu tegemiseks, siis on kohtul vaja 24 tunni jooksul see luba tagantjärele verifitseerida, kooskõlastada selle loa andmine.

Lisaks võib välja tuua 12. muudatusettepaneku, kus on täpsustatud politsei ja piirivalve seaduse muutmist, eelkõige paragrahvidega, mis käsitlevad järelevalvetöinguid ja salajast koostööd.

Lõpetuseks tuleb rõhutada muudatusettepanekut 17, kus on jällegi Riigikohtu ettepanekute kohaselt toodud sisse taasesitamist võimaldav vorm lubade andmisel ja on jäetud välja eelnev täpsustus "vormivaba".

Selle seaduse jõustumise ajaks oleme ette näinud 1. jaanuari 2012, lähtudes eelkõige asjaolust, et oleks võimalik veel kord üle vaadata selle seaduse rakendamise seonduv ning selle seaduse jõustumiseks ette valmistada kõik asjassepuutuvad ametnikud ja kohtunikud, anda neile koolitust ja informatsiooni uue regulatsiooni kehtestamise kohta.

Komisjon on teinud Riigikogu täiskogu saalile ettepaneku eelnõu teine lugemine täna lõpetada. Täna!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Ken-Marti Vaher! Küsimusi teile ei ole. Vabandust, ma ei näinud! Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh! Mul on küsimus sulle kui komisjoni esimehele. Seda nagu ka paljusid teisi toredaid seaduseelnõusid me oleme komisjonis suhteliselt pikka aega menetlenud. Ligi kolme aasta jooksul tundus, et konsensus leidmine on üsna raske. Kuid konsensus saabus üleöö. Selles mõttes on see loomulikult mõistlik, et selle eelnõuga on pikalt tööd tehtud ja see koosseis võiks oma otsused ju ka vastu võtta. Aga oled sa kindel ja võid meile kinnitada, et mitmed kiirustades tehtud väga põhimõttelised otsused, mis sündisid eile õiguskomisjonis, on läbi mõeldud ja kui me oleme selle seaduse vastu võtnud, siis võime olla kindlad, et järgmine Riigikogu koosseis ei pea tulema kohe selle ümbertegemise juurde, sest need otsused kannavad selgelt kiirustamise jälgi?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Sinu küsimuses sisaldus teatud paradoks. Sa mainisid, et me oleme neid eelnõusid pikalt menetlenud ja tõi oma küsimuse viimases osas esile ka sellise mõiste nagu "kiirustamine". Me oleme pöördunud võimalikult paljude huvigruppide ja ekspertide poole. Ekspertid on mitmeid väiteid esitanud pärast uusi arutelusid ka nende institutsioonide, ministeeriumide sees selle aasta algul. Me arutasime mõningaid küsimusi eile, üleile ja eelmisel nädalal. Paratamatult võtabki sedavõrd olulise seaduse, paljusid ametiasutusi, inimesi, meie põhiõigusi ja -vabadusi puudutava seaduse menetlemine rohkem aega. Mul on hea meel, et me oleme konsensussele jõudnud. Kuid mina ei saa kindlasti ainuüksi enda nimel seda garantiid anda, vaid me peame kõik seisma hea selle eest, et kriminaalmenetluse seadustiku muudatus, mis käsitleb jälitustoiminguid, on võimalik kehtestada hoopis uues kvaliteedis. Ma arvan, et see uus kvaliteet selles eelnõus ka peitub. Meil on piisavalt aega rakendamiseks, selle seaduse jõustamiseks. Loomulikult, kui tuleb esile teatud nüansse, mis selliste mastaapsete eelnõude puhul võivad esile tulla, siis on meil võimalik need üle vaadata ja nende üle arutada. Aga täna ja homme on minu arust õige teha ära otsus ning võtta nii see eelnõu kui ka väga mitmed teised eelnõud, mis tulevad ju paljudest teistest komisjonidest, seadusena vastu, selle asemel et veel oodata ja rääkida teatud määral abstrakt-

sest kiirustamisest. Kui me selle koosseisu töö lõpu eel seisame selge otsuse ees, kas võtta vastu või mitte, siis minu eelistus on kindlasti see, et läheme selle eelnõuga lõpphääletusele. See on sedavõrd küps küll.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Eks see ole, jah, kaua küpsenud kaunikene. Aga vist ei olegi see nii väga kaunis. See koalitsioon on esimene Eesti õiguse ajaloos, kes üritas või üritab praegugi (ma pole täpselt aru saanud) telefoniõigust ära kodifitseerida. Varem ei ole seda veel üritatud, aga seekord seda tehti. Tahan teada, kas see on selle koalitsiooni ideoloogiline seisukoht, et peakski olema telefoniõigus, et kohtunikud saaksidki telefoni teel jälgi jätmata jälitusluba küsida ja kodanike põhiõigusi rikkuda. Kuidas selline mõte üldse tekkis?

Ken-Marti Vaher

Ain! Sa oled üks paljudest meie komisjoni konsensust taotlevatest liikmetest. Meil on olnud äärmiselt hea tööõhkkond. Ma täna parlamendi selle koosseisu töö lõpul kõiki õiguskomisjoni liikmeid! Minu arust on see üks kõva komisjon ja väga hästi tööd teinud koosseis. Aitäh Indrekule, aitäh Ainile! Selle muudatusettepaneku sissehääletamise ajal sind siiski ei olnud ruumis. Telefoniõigust (meil oli varem komisjonis arutelu ja ma eeldan, et sa mõtled kuuendat muudatusettepanekut) selles eelnõus ei sisaldu. Nagu sa mäletad, me Riigikohtu ekspertidega arutlesime selle üle, kas juhul, kui on tegemist jälitustoiminguga, mida me kvalifitseerime jälitustoiminguks edasilükkamatul juhul (§ 126 lõige 4), tehakse seda prokuratuuri loal, mitte kohtuniku loal. Kirjalik luba vormistatakse 24 tunni jooksul. Vastutus on selgelt prokuratuuril. Me tegime selle muudatuse arutelude põhjal. Praegu, ma arvan, telefoniõigust (ma ei tea, mida sina selle all täpselt mõtlesid) enam selles eelnõus küll ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Tundub, et siin räägivad juristid omavahel. Kas sa seletaksid stenogrammi jaoks lahti, et ka teised hiljem aru saaksid, millest siin juttu on, mida see telefoniõigus tähendab? Riigi Teatajast ma sellist mõistet praegu ei leidnud.

Ken-Marti Vaher

See küsimus on pigem Ainile. Mina sain sellest aru, kuna Ain on sellele sellisel peenelt humoristlikul moel komisjoni istungitel viidanud. Ma proovisin täiskogu saalile lahti seletada, et see puudutab kuuendat muudatusettepanekut.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Austatud ettekandja! Ma tahtsin lihtsalt täpsustada ühte sinu vastust. Kas see vastab tõe ja nii see saabki olema, et jälitustoimingute teostamise eest kannab vastutust prokuratuur? Ma tahan kindel olla, et ma sain sellest õigesti aru, sest teatavasti ei kanna prokuratuur Eesti Vabariigis üldse mingisugust vastutust, nii et teiste sõnadega me ütleme, et keegi ei vastuta mitte millegi eest. Kas ma sain su vastusest õigesti aru?

Ken-Marti Vaher

Keegi Eesti Vabariigis mitte millegi eest ei vastuta – see võtab, Igor, sõnatuks. Ma saan aru, teades sinu sõnavõtte selle koosseisu ajal läbi aastate, millised on sinu peamised kriitikafookused. Mulle tundub, et me liigume ka selle eelnõuga jälle sammu edasi põhiõiguste ja vabaduste kaitse suunas. Jah, eelnõu parandab oluliselt isikute õiguste kaitset jälitustegevuses. Kehtiva õigusega võrreldes nähakse senise jälitusasutuse juhi loa asemel ette prokuratuuri luba. Jälitustoiminguid on võimalik teha vaid avatud jälitustoimiku raames. Jälitustoimiku pidamise tähtaja pikendamine on selle eelnõu põhjal prokuratuuri õigus. Samuti antakse jälitustoimiku avamise õigus prokuratuurile. Seega, järelevalve ja eelkontroll ka jälitustoimingute üle suureneb oluliselt. Ma arvan, et see on üks väärtusi ja vastus ka Indreku küsimusele, miks me peaksime selle eelnõu täna seadusena vastu võtma, mitte jääma

veelgi ootama ettepanekuid, arvamusi, nüansse, detaile, mida on siamaani esitatud ja ma ei kahtle, et neid esitatakse selle aasta jooksul veelgi. Aga ma arvan, et me oleme täna ikkagi otsuseks küps.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Minu küsimus on ka muudatusettepaneku nr 6 lõike 4 kohta. Ma saan aru, et prokuratuur seda luba andes saab kohustuse teatada 24 tunni jooksul kohtunikule, kes otsustab prokuratuuri põhjendatud taotluse alusel jälitustoimingu lubatavuse ja jälitustoimingu jätkamiseks loa andmise määrusega. Minu küsimus on selline: mis siis saab, kui kohtunik leiab, et see ei olnud lubatud?

Ken-Marti Vaher

Mis siis saab, kui jälitustoiming ...

Eiki Nestor

Kui kohtunik leiab, et seda luba pole põhjust anda.

Ken-Marti Vaher

Sellisel juhul selle loa andmine lõike 2 kohaselt peatub. Tegemist on ikkagi kohtu kirjaliku loaga, mis on selgelt jälitustoimingu tegemise aluse üks eeldus. Ehk prokuratuur annab eelneva loa, võtab vastutuse, et jälitustoimingu võib teha, aga kirjalik luba on üks jälitustoimingu tegemise aluse olulisi eeldusi. Kui seda eeldust ei teki, siis kaob ära ka õigus jälitustoimingu tegemiseks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ain Seppik, teine küsimus!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud kolleegi Sooääre küsimusele vastuseks: ei, see telefoniõigus ei olnud minu väljamõeldis. Sellele juhtis komisjoni istungil tähelepanu Riigikohtu liige Priit Pikamäe. Projekti järgi pidi olema nii, et kohtunikult võib telefoni teel jälitusluba küsida, mingit jälge ei jää ja see luba niimoodi antaksegi. See on meie õiguspraktikas täiesti erakordne. Kuid minu küsimus on selles: kas nende asjaolude valguses, millest

rääkis endine õiguskantsler ühel hiljutisel konverentsil (tal oli kaasas prokuratuuri kiri, kus prokurör kinnitas, et tema ainukene unelm on inimesi kinni panna igal viiel võimalusel), me saame siiski prokuratuuri praeguses seisus nii palju usaldada, et anda neile võimalus sisuliselt piiramatult jälitustegevusega tegelda, kui nende ideoloogia on selline?

Ken-Marti Vaher

Mina usaldan prokuratuuri ja ma ei saa kuidagi nõustuda sinu väitega, et tegemist on piiramatute jälitustoimingutega. Sa tead, et Eestis on siiamaani, praeguse regulatsiooni, praeguste seaduste kohaselt tehtud jälitustoiminguid väga vähestes algatatud kriminaal-asjades. Neid on igal aastal olnud alla 1%. Enamik nendest jälitustoimingutest, 70%, viiakse ju läbi (nagu ka sina statistika põhjal tead, me oleme õiguskomisjonis igal aastal selle statistikaga tutvunud) raskete narkokuritegude puhul. Ülejäänud 30% jaotub omakorda teatud viiludeks. On loomulik, et just varjatud kuritegude (näiteks narkokuriteod ja aususe kohustuse rikkumise süüteod) lahendamise võimalus jälitustoimingute kaasabil on suur, ilma nendeta on see võimalus väike. Mulle tundub, et selle eelnõu vastuvõtmise korral, nagu ma ka ennist ütlesin Igori küsimusele vastates, me suurendame inimeste põhiõiguste kaitset ning võtame rohkem maha hirne ja kahtlusi, et kellegi suhtes tehakse jälitustoiminguid lubamatult, hämaralt, varjatult ja ebaseaduslikult. Ma arvan, et me suurendame ka eelkontrolli võimalust jälitustoimingute üle.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Igor Gräzin, teine küsimus!

Igor Gräzin

Prokuratuur – hea küll, suhtume heatahtlikult. Pealegi, sa ütlesid, et nad väärivad usaldust. Võib-olla tõesti. Ma lihtsalt ei arva nii, aga okei, ma usun sind, mitte prokuratuuri. Ma tahan öelda, et tegemist on tavalise riigikontoriga, kes teeb praaki ja teeb seda sageli. Nad ei uuri asju korralikult, fakte ei ole, kohtuasjad venivad jne. Siin on prokuratuuril reaalne ahvatlus kasutada jälitustoiminguid 24 tundi, et kokku klopsida toimik, mis pudeneb juba enne, kui seda õmblema hakatakse. On ju nii? Mis garanteerib kodaniku õiguste kaitse pro-

kuratuuri võimaluse vastu lappida ebaseaduslikult oma töö praaki?

Ken-Marti Vaher

Ma arvan, et üks nendest lappimiselementidest on eelnõu, mille me võtsime täna istungi alguses vastu: prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu, mis käsitleb järelevalvet prokuratuuri tegevuse üle. Minu arust on õigusriigile kohane, et parlamendil on teataval määral rohkem õigusi ja pädevust ka prokuratuuri tegevuse kohta küsida, saada ülevaadet riigi peaprokurörielt jne. Ma arvan, et kõik ülejäänud põhiõiguste ja vabaduste garantiid sisalduvad põhiseaduses, ka kriminaalmenetluse seadustikus, mida me nüüd muudame. Ma arvan, et tervikuna me liigume jällegi edasi sellest vanast jälitustegevuse seadusest, mida on palju kordi lapitud ja milles on lugematu hulk vastuolusid. Praegu me ju elame selles seadusruumis. Me ju täna korrastame seda, ühtlustame, muudame asju selgemaks ja ka piirame teatud jälitustoimingute tegemise ulatust. Minu jaoks on väga tähtis, et me leiame tasakaalu põhiõiguste ja vabaduste ning teiselt poolt kuritegevusvastase võitluse vahel. Ei saa olla nii, et me võtame ära võimaluse kuritegevusvastase võitluseks, eelkõige raskete, varjatud, organiseeritud kuritegude uurimiseks ja lahendamiseks. Sellist asja ei saa olla. Vastuseks Indreku küsimusele, miks me oleme selle eelnõuga nii kaua tegelnud, miks on seda nii kaua menetletud: sellel põhjusel, et leida piisav tasakaal, kuulata ära kõik asjaomased ametnikud, eksperdid, ministriumid, Riigikohus, õiguskantsler, kaitsepolitsei, prokuratuur, et saada selge sisemine veendumus, et kuritegevusvastane võitlus saab enda kätte vahedamad võimalused, aga meie põhiõigused ja vabadused on samas kaitstud õigusriigile kohasel määral. Selle tasakaalu leidmine ei ole olnud lihtne. Sellepärast on see võtnud aega kolm aastat. See on täiesti paratamatu ja loomulik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor, teine küsimus!

Eiki Nestor

Ma lähen jälle kuuenda muudatusettepaneku juurde: kas see 24 tundi, mis siin määratud on, ei tekita ahvatlust kuulata pealt keda iganes ja miks iganes 24 tunni jooksul?

Ken-Marti Vaher

Me võime esitada samasuguseid küsimusi paljude paragrahvide kohta, võime küsida, kas tekivad ahvatlused, milline on jällegi sisemine tasakaal. Kuulge, prokuratuuri tegevus on minu hinnangul esiteks tugeva järelevalve all, teiseks on nende tegevuste jaoks vaja kohtu kirjalikku luba. Meil on kohtu roll muudetud selles seadustikus, jälitustegevuse osas eelkõige, minu arust vägagi märkimisväärseks. Me oleme piiritletud seda ikkagi sedavõrd lühikesel ajavahemikuga, et mul on väga raske ette näha juhtumeid, kus sellist õigust hakatakse kuritarvitama, arvestades, et need juhtumid ei jää varjatuks, need ei jää ju kuhugi kalevi alla. On selge, et ka tulevikus on kindlasti parlamendiliikmeid, kes väga terava fookusega vaatavad mitte ainult prokuratuuri, vaid ka teiste kriminaalasutuste peale. Meil on neid siamaani olnud, meil on neid edaspidigi. Parlamendiliikmed teostavad ju kontrolli julgeolekuasutuste üle konkreetses erikomisjonis. Täna arutatava eelnõuga me lõime umbkaudu sarnased järelevalvevõimalused prokuratuuri üle. Mulle tundub, et küsimuse olemus on pigem see, et me peame ühelt poolt tagama, et kuritarvitusi oleks võimalikult vähe, peame tagama, et seda võimalust mitte mingil juhul ei kuritarvitataks. Teiselt poolt, kui tõesti on edasilükkamatutel juhtudel vaja neid toiminguid teha, siis on siin väga selge, arusaadav ja läbimõeldud mehhanism selliste toimingute jaoks. Kui kirjalikku luba ei saada, nii nagu on täpsustatud lõigetes 5 ja 6, siis ei ole võimalik jälitustoimingut jätkata. Kindlasti teevad ka asjaomased asutused sellest väga tõsised järeldused, muidugi, kui üldse tekibki selliseid juhtumeid, et prokuratuur on loa andnud, aga kohtunik ütleb, et see oli täiesti vastuvõetamatu, luba ei anta, jälitustoimingut edasi teha ei saa. Loomulikult annab ta põhjenduse, miks seda ei saa teha. Kohus ju kinnitab selle määrusega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Indrek Saar, teine küsimus!

Indrek Saar

Küsin, et värskendada meie kõigi teadmisi ja mälu. Siin oli juttu punktist, mis oli toodud sellisel kujul, et Priit Pikamäe nimetas seda telefoniõiguseks, ükskõik, kas meie seda selleks peame või mitte. Kas sa võiksid meile

meelde tuletada, kust see punkt sinna sai ja millal Justiitsministeerium nõustus seda punkti muutma?

Ken-Marti Vaher

Me arutasime Riigikohtu ettepanekuid selle nädala alguses. See oli arutelufaas. Me oleme saanud need ettepanekud ka kirjalikult. Seal oli ettepanek, mille kohaselt esimene vastutav instants peaks ühemõtteliselt olema prokuratuur ja kooskõlastamine toimuks tagantjärele. Põhjendus lähtus eelkõige asjaolust, et kohtunik peab saama materjalidega tutvuda ja peab kuulama argumente. Selles nn telefoniõiguses ei ole mitte midagi erakorralist. Seda on paljudes õigusriikides kasutatud ja seda on toodud näitena ka selle konkreetse redaktsiooni esitamisel õiguskomisjonile. See on vaieldav teema. Siin ei ole minu arust midagi hukkamõistu väärivat, aga õiguskomisjon otsustas ja kõik eksperdid laua taga nõustusid, et lahendus, mis on kirjas kuuendas muudatusettepanekus, on mõistlikum. See eristab selgelt esimese vastutava instantsi, kes annab esmase loa, ja lisaks selle instantsi, kes saab asjaoludega tutvuda ühe ööpäeva jooksul ning langetada siis otsuse eeluurimiskohtunikuna. Ma arvan, et see on (võime öelda, et ka võimude lahususe printsibiist lähtuvalt) selgem ja konkreetsem. Ma ei mäleta, Indrek, et oleks olnud mingit väga põhimõttelist vaidlust. Justiitsministeeriumi nõustumine tulenes pigem arutelust. See oli konstruktiivne. Ma ei tunnetanud sellist ideoloogilist probleemi, et keegi oleks ideoloogilistel põhjustel olnud väga selle vastu või nii, nagu Ain seda kogunud poliitikuna meile proovis edastada, et tegemist oleks justkui mingisuguse ideoloogilise teemaga, et keegi tahab kuhugi telefoniõiguse sisse tuua. Mina mäletan telefoniõiguse mõistet 1990. aastatest. Toona tähendas see natuke muud (ka Imre tõenäoliselt küsis selle kohta). See tähendas seda, et teatud hulk inimesi toonases Eesti Vabariigis, kellel oli mingeid tutvusi, võib-olla mingeid veelgi lähedasemaid sidemeid, võtsid lihtsalt telefoni ja helistasid uurijale, politseiametnikule, prokurörile ja ütlesid, et seda uurige, aga seda teist asja ei ole vaja uurida. Vabandust, aga niipalju kui mina olen selles maailmas viibinud, nii poliitikas olles kui ka ministrina, ma ei tea, et 21. sajandil midagi sellist oleks toimunud. Me liigume iga aastaga n-ö telefoni-

õiguse maailmast õigusriigi maailma. Ma väga loodan, et see, mida Ain proovis oma natuke provokatiivse küsimusega välja tuua, on nüüd kaugel-kaugel seljataga.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh! Hea ettekandja! Oletame, et peaprokurör andis jälitustegevuseks loa, jälitustegevus käivitus, materjali hakati koguma ja koguti 24 tundi. Oletame, et kohtunik siis keeldus oma luba andmast. Mis saab sellest kogutud materjalist?

Ken-Marti Vaher

Kogutud materjali ei saa kriminaalmenetluses tõendina kasutada. See on olemas, aga selle väärtus materjalina kriminaalmenetluses on samasugune, nagu tõenäoliselt näiteks julgeolekuasutuste seaduse alusel ehk teabehankega kogutud materjali väärtus, mida seniajani ei ole kriminaalmenetluses sisuliselt üldse kasutatud. Õiguskomisjonis me oleme arutanud ja kuulnud, nagu head komisjoni liikmed mäletavad, teatud erandeid, mida on siiaaani teabehankena rakendatud kriminaalmenetluses. See puudutab neid nn pronksiöö kaasuseid. Selle seadusega antakse võimalus ka teabehanke korras hangitud tõendite kasutamiseks kriminaalmenetluses, aga selleks on ette nähtud väga selge kord. Seda saab teha riigi peaprokuröri loal. Ma arvan, et see regulatsioon, mis meil praegu seaduses peaks olema, on ka nende juhtumite jaoks piisav. Ma veel kord ütlen, et need, mis on kirjas § 126 lõikes 4, on ikkagi äärmised erandid. Veelgi suuremad erandid peaksid olema juhtumid, kui pärast seda, kui prokuratuur on andnud loa esmaseks jälitustegevuseks, ei tule kohtu kirjalikku luba.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen, teine küsimus!

Toivo Tootsen

Aitäh! Küsimus on juriidiline. Kas seda materjali saab nimetada ebaseaduslikult kogutuks, kui see on kogutud selle seaduse alusel vastavalt prokuröriilt saadud loale?

Ken-Marti Vaher

Ma ei usu, et seda saaks nimetada ebaseaduslikuks materjaliks, vaid seda kogutud informatsiooni ei saa kasutada kriminaalmenetluses selle seaduse tähenduses ehk sellel materjalil puudub igasugune väärtus kriminaalmenetluse mõttes. Sellega ei ole võimalik tõendada, et üks või teine isik pani toime ühe või teise süüteo. See pole võimalik.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Ken-Marti Vaher! Kas kolleegid soovivad pidada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Hea juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma tunnustan õiguskomisjoni esimeest ja tema juhitud meeskonda pikaajalise töö eest, mis selle seaduseelnõuga tehtud on. Häda on selles, et kuigi Ken küll nii ilusasti rääkis kõikide arvamuste arvesse võtmisest, tegelikult nende ekspertide arvamust, keda mina julgen usaldada, lõppkokkuvõttes arvesse võetud ei ole. Jah, me saime küll eile, kaheteistkümnendal tunnil lahti telefoniõigusest, mis visalt oli selles seaduseelnõus mitu aastat püsinud. Ken ei tahtnud seda siiski öelda, et see võeti välja alles eilsel istungil, Justiitsministeerium nõustus sellega eilseks ja oli valmis seda tegema teises redaktsioonis. Rääkides sellest konkreetsest punktist, tuleb muidugi tähelepanu juhtida sellele, et prokuratuurile võimaluse andmine, nii nagu kolleegid Igor Gräzin ja Eiki Nestor välja tõid, tähendab seda, et kui teie nägu ei peaks tulevikus millegipärast prokuratuurile meeldima, lugupeetud kolleegid, siis on neil suurepärane võimalus teid 24 tundi igaks juhaks pealt kuulata, et äkki sealt tuleb midagi. Nii et arvestagem sellega!

Aga jätkem isiklik perspektiiv kõrvale ja kuulakem, mida eksperdid on öeldud. Nii Riigikohus kui ka õiguskantsleri büroo ei pea põhimõtteliselt õigeks, et jälitustegevus, mida siiaaani reguleeris jälitustegevuse seadus, tuuakse kriminaalmenetluse seadustikku, sest see on tegelikult ukse avamine palju laialdasemaks ja palju sagedamini toimuvaks jälitustegevuseks. Me astume sisse ühest väga pimedast uksest ja me ei tea, kuhu see meid viib.

Sellepärast teevad sotsiaaldemokraadid ettepaneku selle seaduseelnõu teine lugemine katkestada. Mitte midagi ei juhtu, kui me seda seadust selle koosseisu ajal vastu ei võta. Sellega võib rahulikult tegelda järgmine koosseis. Küll aga võib juhtuda väga põhimõtteline muudatus Eesti seadusruumis ja selles, kuidas jälitustegevus toimub, siis, kui me selle seaduse vastu võtame. Sellepärast, kolleegid, ma väga palun teid selle seaduseelnõu lugemine taas kord katkestada! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Igor Gräzin! Kaheksa minutit.

Igor Gräzin

Vaadake, milles asi on, kallid sõbrad! Jääb selline mulje, et tehti näpukas, ei saada aru, mis toimub jne. Mul on praegu etteheide õiguskomisjonile tervikuna, sest see viga on sügavalt õigusfilosoofiline ja ma ütlesin, et see on kriminaalõiguslik-menetluslik küsimus.

Me elame unikaalses riigis, mis on jõudnud tagasi 1880. aastasse. Sel ajal, nagu te Anatoli Fjodorovitš Koni teoste järgi mäletate, ei suutnud Vene kriminaalõigus teha vahet eeluurimise ja juurdluse vahel. Meil on juurdlus ja eeluurimine üks ja seesama. Teiste sõnadega: juurdleja, kes ei saa oma asju kokku, võib neid lünki kompenseerida eeluurimise käigus ja ongi korras. Isegi Tsaari-Venemaal ei tulnud keegi selle peale, et sandarmiohvitser valmistaks toimiku ette, enne kui see kohtusse saadetakse. Meil on see situatsioon tekkinud. Siin esitati küsimus, kas see on ebaseaduslik toiming või mitte, kui kohtunik eritoimingut tagantjärele ei kinnita jne. Protsessuaalses mõttes jah, seda ei saa tõendina kasutada. See, mida on salaja pealt kuulatud, omamata selleks alust, ei lähe tõepoolest toimikusse, see läheb Eesti Ekspressi.

Ma ei ole päriselt nõus ka sellega, et telefoniõigus oli see, kui mees naisele ütles, et ärgu uurigu seda või toda. Me elame hoopis teises situatsioonis. Meil lihtsalt öeldakse, et seda on vaja uurida, veri ninast väljas, ka siis, kui mitte midagi seal taga ei ole. Ma ei taha rääkida protsessidest, mis venivad aastaid, ja kui ühest protsessist ei tule midagi välja, okei, siis jälitame natuke 24 tunni jooksul, midagi kaevab ju ikka välja! Meenutan Sergei Dovlatovi lauset:

"Toimik, see ei ole lampassidega püksid, toimiku teeb valmis ka kümne minutiga."

Lühidalt öeldes: õiguskomisjon ei teinud viga mitte praegu, vaid õiguskomisjon on istunud selle vea sees neli aastat, nägemata, et kriminaalprotsessi alused Eestis on paigast ära. On imelik, et alles täna me hakkame esimest korda rääkima sellest, et kriminaalprotsessi elementaarsed etapid – operatiivjälituslik tegevus, juurdlus, eeluurimine, kohtulik uurimine – pole eristatud.

Noh, see oligi üks suur jutt väiksest asjast. Selle taga on tõsised möödalasud, sõbrad!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Igor Gräzin! Rohkem kõne-soove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

Läheme muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Seaduseelnõu kohta on tehtud 18 muudatusettepanekut. Vaatame need kõik läbi. Esimene muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, on täielikult arvestatud. Teine ja kolmas muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, on täielikult arvestatud. Neljas muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, on täielikult arvestatud. Viies muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, on täielikult arvestatud. Kuues muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, on täielikult arvestatud. Seitsmes ja kaheksas muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, on täielikult arvestatud. 9., 10. ja 11. muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, on täielikult arvestatud. 12. ja 13. muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, on täielikult arvestatud. 14. ja 15. muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, on täielikult arvestatud. 16., 17. ja 18. muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, on täielikult arvestatud.

Head kolleegid! Kuna juhatusele on tulnud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanek eelnõu 286 teine lugemine katkestada, siis tuleb meil see ettepanek läbi hääletada.

Panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 286 teine lugemine katkestada. Palun hääletada!

Poolt hääletas 11 Riigikogu liiget, vastu oli 35, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Seaduseelnõu 286 teine lugemine on lõpetatud.

11. Eelnõu "Jäätmeseaduse, liiklusseaduse, meresõiduohutuse seaduse, raskeveokimaksu seaduse, riigilõivu-seaduse ja teeseaduse muutmise seadus tulenevalt Maanteeameti ja tema kohalike asutuste ümberkorraldamisest" (892 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud eelnõu "Jäätmeseaduse, liiklusseaduse, meresõiduohutuse seaduse, raskeveokimaksu seaduse, riigilõivuseaduse ja teeseaduse muutmise seadus tulenevalt Maanteeameti ja tema kohalike asutuste ümberkorraldamisest" teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni esimehe kolleeg Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Proua esimees! Head kolleegid! Selle eelnõu arutelu teisele lugemisele saatmiseks oli majanduskomisjonis 10. veebruaril, kui me olime palunud komisjoni selgitusi jagama Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi osakonnajuhataja Ain Tatteri, sama ministeeriumi majandus- ja riigivara talituse juhataja Taivo Linnamäe ning majanduspoliitika talituse peaspetsialisti Kristiina Sipelgase. Komisjon otsustas saata eelnõu suurde saali teisele lugemisele s.a 16. veebruaril ettepanekuga teine lugemine lõpetada ning kui teine lugemine lõpetatakse, viia kolmas lugemine läbi 22. veebruaril ja eelnõu siis ka seadusena vastu võtta. Kõik otsused on tehtud konsensusega. Välja on jagatud muudatusettepanekute loetelu, kus on vaid üks muudatusettepanek. Selle mõte on selles, et me peame natuke eelnõu korrigeerima, lähtudes sellest, et uus liiklusseadus hakkab kehtima käesoleva aasta 1. juulil. Täna!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Urmas Klaas! Küsimusi teile ei ole. Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Nagu kolleeg ütles, on seaduseelnõu kohta üks muudatusettepanek, mille on esita-

nud juhtivkomisjon ja mis on täielikult arvestatud. Seaduseelnõu 892 teine lugemine on lõppenud.

12. Välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu (900 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu teist lugemist. Palun ettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Mart Nuti!

Mart Nutt

Austatud proua esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Tuletan meelde, et käesolev seaduseelnõu on algatatud seetõttu, et tekkis vajadus harmoneerida Eesti kohustused Euroopa Liidu Nõukogu direktiiviga 2009/50/EÜ 25. maist 2009 kolmandate riikide kodanike kõrget kvalifikatsiooni nõudva töö eesmärgil riiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta. Põhiseaduskomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu pärast esimest lugemist oma 7. veebruari istungil. Istungile olid kutsutud algatajate esindajatena ka Siseministeeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonna juhataja Ruth Annus ning Siseministeeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonna õigusnõunik Doris Uudelt.

Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks muudatusettepanekuid ei esitatud. Eelnõu tekstis on tehtud keelelisi ja normitehnilisi parandusi.

Komisjon otsustas saata eelnõu teisele lugemisele 16. veebruariks 2011 ning komisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada. Samuti otsustas komisjon volitada komisjoni liiget Mart Nutti tegema teise lugemise ettekannet. Kui eelnõu teine lugemine peaks täna lõpetatama, palub komisjon võtta eelnõu kolmandaks lugemiseks täiskogu päevakorda 17. veebruaril ning panna see lõpphääletusele. Kõik komisjoni otsused on tehtud konsensusega, viie inimese poolthäälega. Seega ühtegi vastu hääletanut ega erapooletuks jäänut ei olnud. Komisjoni konsensuslik lõppotsus on toetada seaduseelnõu 900 seadusena vastuvõtmist. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mart Nutt! Küsimusi teile ei ole. Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Eelnõu muutmiseks ettepanekuid ei olnud, seega on seaduseelnõu 900 teine lugemine lõppenud.

13. Välismaalaste seaduse, lennundusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (901 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu teist lugemist. Palun veel kord ettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme kolleeg Mart Nutti!

Mart Nutt

Austatud proua esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Nimetatud välismaalaste seaduse on samuti algatanud Vabariigi Valitsus. Sellegi eesmärk on harmoneerida Eesti seadus Euroopa Liidu direktiiviga. Eelnõu puudutab viisa andmisest keeldumist ja sellega seonduvaid asjaolusid.

Põhiseaduskomisjon arutas seaduseelnõu kahel korral: kõigepealt 7. veebruaril ja ka 15. veebruaril. 7. veebruaril osalesid arutelus ka Siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna nõunik Martin Paas, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi lennundustalituse juhataja Andres Aruoja ning Siseministeeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonna õigusnõunik Doris Uudelt.

Ka selle eelnõu kohta Riigikogu liikmed muudatusettepanekuid ei esitanud, kuid komisjoni algatusel on eelnõu täiendatud kahe seaduse muudatustega. Üks puudutab lennundusseadust ja teine riigilõivuseadust.

Komisjoni istungil tõstatus ka küsimus, et kuna kaks seaduseelnõu puudutavad välismaalaste seadust – nii äsja teise lugemise läbinud eelnõu 900 kui ka praegu arutelul olev eelnõu 901 –, siis ehk oleks need võinud ühendada. Komisjoni koosolekul anti vastus, et nende ühendamise ei oleks olnud otstarbekas, kuna eelnõude alus ja reguleerimisala on erinevad. Ka valitsus ei pidanud otstarbekaks neid ühendada.

Arutelu ei keskendunud mitte niivõrd seaduseelnõu algsele tekstile, mis sai juba esimese lugemise eelsel komisjoniarutelul piisava selguse, vaid uutele sätetele, millega Siseministeerium soovis seaduseelnõu 901 täiendada. Härra Aruoja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist märkis, et nende ettepanek Siseministeeriumile lülitada välismaalaste seaduse muutmise eelnõusse lennundusseaduse muutmise oli tingitud sellest, et on vaja tagada kontroll lennuväljal töötavate isikute üle. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning Siseministeerium jõudsid selles osas sisulisele kokkuleppele. Härra Aruoja kinnitas, et vastav kontrollinõue tuleneb Euroopa Liidu määrusest, mis jõustus juba eelmise aasta aprillis. Seega on selle prioriteetse asjaga väga kiire.

Küsimusele, mis saab siis, kui seda muudatust praegu eelnõule ei lisata, vastas härra Aruoja, et sellisel juhul ei ole võimalik Tallinna Lennujaamas praegu ootel olevate töötajakandidaatide taustakontrolli teha ning neid inimesi ei saa seetõttu tööle võtta. Seaduseelnõu täienduse järgi peaks seda kontrolli tegema kaitsepolitsei ja kaitsepolitsei esindajad kinnitasid, et nemad on taustakontrolliks valmis.

Tõstatus veel küsimus, kas pole ebaloogiline kombinatsioon, kui lennundusseadust muudetakse välismaalaste seaduse raamides. Võib aga öelda, et tegu ei ole poliitilises mõttes sensitiivse vastuoluga, siin ei ole mängus erinevaid huvisid, nagu mõnede teiste erinevate seaduste ühitamisel on tekkinud. Seadus on tegelikult suures osas tehnilise sisuga. Selleks, et vajalikud muudatused muul moel seadustesse teha, kuluks palju aega. Põhiseaduskomisjon jõudis järeldusele, et asjaomaseid muudatusi peab komisjonis uuesti arutama ning paluma nende kohta ka majanduskomisjoni ja Siseministeeriumi kirjaliku seisukoha. Komisjoni jätkuistungiks 15. veebruaril need seisukohad saadigi. Riigikogu majanduskomisjon toetas pakutud muudatust ja Siseministeerium palus nii lennundusseaduse kui ka riigilõivuseaduse muudatuse eelnõusse lülitada.

Seega otsustas põhiseaduskomisjon 7. veebruari koosolekul 5 poolthäälega algatada lennundusseaduse muutmise, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Vormistati ka võimalus kaevata viisa väljastamise otsuse peale halduskohtusse – see puudutab protseduuri, mitte

seada, et viisa andmisest keeldutakse. Kuna see-
gi, et säärane põhimõtteline muudatus tehakse,
oli komisjonis otsustatud juba esimese luge-
mise eel, siis selle vormistamine jäi esimese ja
teise lugemise vahele.

Samal koosolekul tehti ka menetluslikud
otsused. 7. veebruari koosolekul otsustati, et
teine lugemine võiks toimuda 16. veebruaril ja
kolmas lugemine 23. veebruaril. Need otsused
võeti vastu 5 poolthääle ja 0 vastuhäälega,
erapooletuid polnud. Sellegi poolt oli 5 häält,
et eelnõu tuleks kolmandal lugemisel seadu-
sena vastu võtta.

15. veebruari koosolekule oli kutsutud ka
Rein Loik Tallinna Lennujaama AS-ist, kes
tutvustas lennujaama probleeme märgatavalt
laiemalt kui ainult selle seaduseelnõu raami-
des. Aga temagi rõhutas, et vajadus see regu-
latsioon kiiresti jõustada on olemas. Nagu öel-
dud, kaitsepolitsei esindaja kinnitas, et nad on
valmis kontrolli tegema. Mis puutub jõustu-
mistähtaega, mis kehtestati 1. ja 2. paragrahvi
suhtes – need peaksid jõustuma 5. aprillil
2011, et olla graafikus ja jõuda dokumendid
ette valmistada –, siis seda toetas komisjon
samuti konsensusega.

Sellega peaks nimetatud seaduseelnõu aru-
telu käigust põhiline olema edasi antud. Kor-
dan, et põhiseaduskomisjon toetab konsensu-
sega seaduseelnõu teise lugemise lõpetamist ja
selle kolmandal lugemisel seadusena vastu-
võtmist 17. veebruari istungil. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei näi olevat. Suur tänu, austatud
ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi?
Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Vaa-
tame läbi seaduseelnõu 901 muutmiseks lae-
kunud ettepanekud. Muudatusettepanekuid on
kokku kuus. Esimese muudatusettepaneku esi-
taja on juhtivkomisjon. Teine muudatusettepa-
nek on samuti juhtivkomisjoni esitatud, nagu
ka kolmas, neljas, viies ja kuues ettepanek.
Oleme seaduseelnõu 901 muudatusettepane-
kud läbi vaadanud. Välismaalaste seaduse, len-
nundusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise
seaduse eelnõu teine lugemine on lõppenud.
Vabandust, protseduuriline küsimus! Mart
Nutt, palun!

Mart Nutt

Aitäh! Palun vabandust ühe ebatäpsuse
eest! Kolmas lugemine on kavandatud
23. veebruariks, mitte 17-ndaks. Seaduseelnõu
900 kolmas lugemine oli plaanitud 17. veeb-
ruariks. Palun täpsustada! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh selle protseduurilise täpsustuse eest!
Kuna selle nädala päevakord on saalis juba
kinnitatud, siis kõik päevakorruga kursis olijad
on võinud veenduda, et tõepoolest 17. veeb-
ruari päevakorras selle seaduseelnõu kolman-
dat lugemist ei ole. Seaduseelnõu 901 ehk vä-
lismaalaste seaduse, lennundusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu teine
lugemine on lõppenud.

14. Elatisabi seaduse, riigi õigusabi seaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (917 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine, mida me arutama asume, on
Vabariigi Valitsuse algatatud elatisabi seaduse,
riigi õigusabi seaduse ja tsiviilkohtumenetluse
seadustiku muutmise seaduse eelnõu. See kan-
nab numbrit 917 ning tegu on teise lugemi-
sega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli
õiguskomisjoni liikme Erik Salumäe!

Erik Salumäe

Austatud proua aseesimees! Head ameti-
kaaslased! Pärast esimest lugemist selle eelnõu
917 kohta ühtegi muudatusettepanekut ei lae-
kunud. Komisjon arutas eelnõu 8. veebruaril.
Ka komisjon ei algatanud ühtegi muudatus-
ettepanekut. Komisjoni konsensuslikud otsu-
sed on eelnõu teine lugemine täna lõpetada ja
kui teine lugemine lõpetatakse, siis panna eel-
nõu lõpphääletusele homme, 17. veebruaril.
Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, austatud ettekandja! Kas on küsimu-
si? Küsimusi ei ole. Kas on soov avada läbi-
rääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei
avata. Kuna seaduseelnõu 917 kohta muuda-
tusetpanekuid ei laekunud, siis me muuda-
tusetpanekuid läbi ei vaata.

Eelnõu 917 teine lugemine on lõppenud.

Head kolleegid! Võtan juhataja vaheaega kümme minutit. Istung jätkub kell 15.34.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Head kolleegid! Juhataja võetud kümneminutiline vaheaeg on läbi. Jätkame oma päevakorrapunktide arutelu.

15. Muinsuskaitseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (806 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mida me arutama asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud muinsuskaitseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Tegu on teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud Riigikogu! Nagu mäletame, toimus muinsuskaitseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine siin saalis mullu 29. septembril, millest on üsna palju aega möödas. Tasub meenutada, et vahepealsel ajal on siin saalis toimunud riiklikult tähtsa küsimusena kultuuripärandi kaitse arutelu. Muudatusettepanekute tähtaeg oli 13. oktoober 2010. aastal ja selleks päevaks ei laekunud ühtegi ettepanekut. Kui te aga praegu vaatate muudatusettepanekute tabelit, siis näete, et see on võrdlemisi ulatuslik. Need ettepanekud on koostanud kultuurikomisjon vastavalt sellele, missugused on olnud kokkupuuted inimeste ja organisatsioonidega, kes selle teemaga on tihedalt seotud. Kultuurikomisjonile on ettepanekuid esitanud mitu organisatsiooni – Eesti Detektoristide Klubi ja selle foorum, loomulikult muinsuskaitse selts, muinsuskaitse ümarlaud, sukeldujate liit – ning Toomas Lemming. Loomulikult on selle teema kallal pidevalt edasi töötanud Muinsuskaitseamet ja institutsioonid, kelle otsene töövaldkond see on. Hiljem lisandus veel kirju mitmelt organisatsioonilt, nagu Eesti Projektibüroode Liit ja Tartu Ülikooli looduslike pühapaikade keskus.

Nii et komisjonil on olnud sisendeid võrdlemisi palju.

Komisjon on selle teema arutamiseks koos käinud väga mitmel korral. Suurima osavõtjaskonnaga arutelu sai teoks 11. oktoobril, kui kutsuti kokku kõigi nende organisatsioonide esindajad, kes olid huvi ilmutanud, ja peeti kultuurikomisjoni avatud istung. Pärast seda olid komisjoni istungid veel 7. detsembril, 10. jaanuaril, 8. veebruaril ja viimasena 14. veebruaril. 8. veebruari istungiks olime jõudnud nii kaugemale, et võisime langetada otsuse saata eelnõu teiseks lugemiseks päevakorda tänaseks kuupäevaks. 14. veebruaril vaatasime veel kord üle väljakujunenud muudatusettepanekute tabeli ja ka uue teksti. Jäime otsuse juurde, et teine lugemine peaks toimuma täna ja saama lõpetatud, ning kui see sünnib, siis võiks kolmanda lugemise ja lõpphääletuse teha 23. selle kuu päeval. Need otsused langetati komisjonis konsensusel.

Muudatusettepanekutega teeb komisjon, nagu öeldud, koostöös asjaomaste organisatsioonide ja institutsioonidega, ettepaneku muuta eelnõu algseid sätestusi 13 positsioonis. Need positsioonid on veealused mälestised; mälestiste tähistamine; kinnismälestise teabekandja; muinsuskaitsealaks tunnistamise menetlus; muinsuskaitsealuse objekti hooldamine ja remont; kaitsekohustuse teatis; mälestisega seotud kitsendused; kaitsevööndi mõiste senisest täpsem ja asjakohasem avamine; kinnismälestise teisaldamine; kultuuriväärtusega asja otsinguvahendiga otsimine; leiupreemia ehk see, mida varem nimetati leiutasuks; ehitamine, mis puudutab muinsuskaitsealal ehitise püstitamise, laiendamise ja rekonstrueerimise eritingimusi, ning tegevusluba. Nendes 13 positsioonis kokku tehti üsna mitmesuguseid ja mitmesuunalisi ettepanekuid eelnõu muuta.

Usutavasti võib öelda, et komisjon leidis nende vahel kuldse kesktee, mis on reaalses elus rakendatav. Kindlasti täpsustab ja arendab eelnõu oma siinpakutaval kujul edasi praeguse muinsuskaitseaduse sätestusi ning avab ka tee uue muinsuskaitseaduse ettevalmistamiseks nendes küsimustes, mille lahendamine seisab Eestil veel ees.

Ma kordan, et komisjoni ettepanek on täna teine lugemine lõpetada ja kui see nõnda läheb, siis järgmisel nädalal, 23. kuupäeval eel-

nõu panna lõpphääletusele ja seadusena vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! On ka küsimus kolleeg Trivimi Vellistelt. Palun!

Trivimi Velliste

Aitäh, proua aseesimees! Hea ettekandja! Mu küsimus puudutab leiutasu mõistet. Kuna selle ümber toimus teatud arutelu, siis oli ühel komisjoni istungil juttu sellest, et võiks küsida ka Eesti Keele Instituudi arvamust. Komisjoni ametnikud pidid seda tegema. Kas Eesti Keele Instituudi arvamust küsiti ja kui küsiti, siis mida Eesti Keele Instituut soovitas?

Paul-Eerik Rummo

Ausalt öeldes pean vastuse võlgu jääma. Ma ei tea, kas seda nõu küsiti, aga ma usun, et küsiti. Kuid siin pole tegu kitsamas mõttes keelilise küsimusega. Sõna "tasu" terminina lihtsalt ei ole nagu sisuliselt päris kohane selle mõtte väljendajana, mida me väljendada tahame.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Trivimi Vellistelt, palun!

Trivimi Velliste

Teine küsimus on mul natuke üldisem. Tean, et kõnealune eelnõu seda otseselt ei reguleeri, aga see teema tõenäoliselt tõuseb tulevikus uuesti. See puudutab mälestiste liigitamist tähtsuse järgi. Millisel määral komisjonis arutati vajadust liigitada edaspidi mälestisi tähtsuse järgi ja missugused seisukohad jäid kõlrama?

Paul-Eerik Rummo

Jah, komisjonile laekus mitmelt poolt ettepanek, et võiks kultuurimälestiste kategoriseerimise-diferentseerimise sätestada juba selles seaduses. Kuid pikemad arutelud viisid meid järeldusele, et põhimõtteliselt on tegu õige ja hädavajaliku sammuga selles suunas, et riigi suhtumine kultuurimälestisse ja muinsustesse ei oleks ainult retooriline ja et tõepoolest suudetaks tagada adekvaatne kaitse kõikidele nendele objektidele, mis kaitset vajavad ja väärivad, aga sellise diferentseeritud süsteemi ettevalmistamine ja rakendamine nõuab palju

aega. Nii ei olnud võimalik seda selle seaduse raamidesse mahutada. Kultuuriministerium on tolle kaua kännu taga seisnud idee elluviimise energiliselt oma juhtida võtnud. Minu teada on moodustatud töörühm, kes on oma tegevuse alused juba välja töötanud, ja asi liigub selles suunas, et usutavasti aasta või paari pärast saame selle juba seaduses sätestada.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, austatud ettekandja! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata.

Vaatame läbi seaduseelnõu 806 muutmiseks laekunud ettepanekud, neid on kokku 29. Muudatusettepanek nr 1 on juhtivkomisjoni esitatud, muudatusettepanek nr 2 samuti, nagu ka ettepanekud nr 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 ja 10. 11. muudatusettepanek on samuti juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka muudatusettepanekud nr 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 ja 29. Oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Seaduseelnõu 806 teine lugemine on lõppenud.

16. Karistusregistri seaduse eelnõu (762 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mida me arutama asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud karistusregistri seaduse eelnõu. Tegemine on samuti teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Erik Salumäe!

Erik Salumäe

Austatud proua aseesimees! Head ametikaaslased! Pärast karistusregistri seaduse eelnõu esimest lugemist esitasid eelnõu muutmiseks ettepanekuid Riigikogu liikmed Väino Linde ja Erik Salumäe. Oma arvamuse eelnõu kohta esitasid ka Riigikogu õigus- ja analüüsiosakond ning õiguskantsler.

Õiguskomisjon arutas seda eelnõu tervenisti viiel istungil. 13. jaanuaril, 25. jaanuaril ja 8. veebruaril toimus põhjalik arutelu, 14. ja 15. veebruaril vaadati tekst ja muudatusettepanekute loetelu üle. Nende istungitega seoses tahaksin avaldada siit puldist tänu mõningatele inimestele, kes kogu selle protseduuri meiega

kaasa tegid. Need on Justiitsministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Markko Künnapu, õiguskantsleri nõunik Helen Kranich, Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsi- osakonna nõunik Katre Tubro ja kindlasti õiguskomisjoni nõunik Carina Rikart.

Suurema osa muudatusettepanekuid esitas nende arutelude tulemusena õiguskomisjon juhtivkomisjonina ise ning need valmisid loomulikult koostöös eelnõu algataja ehk Vabariigi Valitsuse esindaja Justiitsministeeriumiga. Õiguskomisjon arvestas eelnõu menetluse käigus ka mitme õiguskantsleri märkusega. Kõik otsused muudatusettepanekute ja eelnõu menetluse kohta tegi komisjon konsensusel.

Teise lugemise seletuskiri, mis on selle eelnõuga koos saali jagatud, on põhjalik ja seetõttu peatuksin pikemalt vaid ühel teemal, mis oli nii Riigikogu liikmete Linde ja Salumäe muudatusettepanekute kui ka õiguskantsleri ning Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsi- osakonna analüüside põhiteema. See teema on väärtekaristuste andmete kättesaadavus karistusregistris. Nende pikkade arutelude tulemusena, mis komisjonis toimusid, formuleerisid komisjoni muudatusettepanekud number 8 ja 14. Viimastest tulenevalt on eelnõus kehtestatud täiendavaid lisatingimusi karistusregistrist andmete pärimisel. Andmeid saab pärida üksnes e-toimiku vahendusel, kus päringu teinud isik identifitseeritakse ja päringud logitakse. Samuti on kehtestatud tasud päringute tegemise eest, et välistada karistusregistrist andmete saamine otsingumootorite kaudu ning samuti nn masspäringud. Piiratakse ka avalike päringute korral kättesaadavate andmete hulka. Avalike päringute puhul ei väljastata selliseid inimese kohta käivaid andmeid nagu elukoht ja kodakondsus, samuti andmeid psühhiaatrilise sundravi kohaldamise ning karistuse asendamise, täitmise või lõppemise kohta.

Oluline muudatus, mis seondub väärtekaristustega, on eelnõu § 18 täiendamine lõikega 2¹, mille kohaselt registri väljavõttes füüsilise isiku kohta ei märgita andmeid väärtekaristuste kohta, kui isikule on mõistetud karistusena rahatrahv suurusega alla 50 trahviühiku, välja arvatud juhul, kui isik on korduvalt toime pannud väärteo või kui lisaks rahatrahvile on isikule mõistetud lisakaristus.

Seega saab öelda, et õiguskomisjonis toimunud arutelude ja tehtud muudatusettepane-

kute tulemusena on hea ametikaaslase Väino Linde ettepanekute eesmärki kindlasti arvestatud. Niisiis võiks kirjutada nende resolutsioonide asemele, mis on praegu muudatusettepanekute loetelus sõnastatud kui "jätta arvestamata", hoopis midagi sellist, et komisjon on vaimus mõelnud härra Lindega kaasa ja oma muudatusettepanekud kujundanud sellest mõtteviisist lähtudes. Edaspidi ei ole siiski igäihel võimalik ilma piiranguteta ja tasuta internetis surfata ning saada andmeid absoluutselt kõikide väärtekaristuste, ka kõige pisemate kohta. Õiguskomisjon on minu arvates leidnud oma lahenduses tasakaalupunkti isiku eraelu kaitse ja põhjendatud avaliku huvi vahel.

Komisjoni konsensuslikud otsused on eelnõu teine lugemine täna lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis kolmas lugemine võiks toimuda homme, 17. veebruaril. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu ettekande eest, austatud ettekandja! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Asume seaduseelnõu nr 762 muudatusettepanekuid läbi vaatama. Muudatusettepaneku nr 1 esitaja on juhtivkomisjon. Muudatusettepanek nr 2 on kolleeg Väino Linde esitatud, juhtivkomisjon on selle jätnud arvestamata. Muudatusettepanekud 3, 4 ja 5 on juhtivkomisjoni esitatud. Muudatusettepaneku nr 6 on esitanud kolleeg Väino Linde, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Muudatusettepaneku nr 7 esitaja on Erik Salumäe ja juhtivkomisjon on seda ettepanekut sisuliselt arvestanud. Muudatusettepaneku nr 8 esitaja on juhtivkomisjon. Muudatusettepanekud nr 9 ja 10 on esitanud Väino Linde ja juhtivkomisjon on need jätnud arvestamata. 11. muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon ja ka 12., 13., 14., 15., 16., 17. ja 18. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni omad. Oleme kõik seaduseelnõu 762 muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Vabariigi Valitsuse algatatud karistusregistri seaduse eelnõu teine lugemine on lõppenud.

17. Veeseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (905 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Läheme tänase päevakorraga edasi. Vabariigi Valitsuse algatatud veeseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Tegu on teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni esimehe Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Lugupeetud istungi juhataja! Head ametikaaslased! Keskkonnakomisjon arutas veeseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu oma 7. veebruari istungil koos Keskkonnaministeeriumi asekancleri Harry Liivi ja nõuniku Rein Raudsepa. Kuna muudatusettepanekute tähtjaks ei olnud laekunud ühtegi ettepanekut fraktsioonidelt ega teistelt komisjonidelt, siis käsitlesime neid muudatusettepanekuid, mis oli esitanud Keskkonnaministeerium, soovitades neid kaaluda komisjoni ettepanekutena. Ühe ettepaneku oli esitanud Riigikogu liige Rain Rosimannus.

Keskkonnaministeerium esitas kaks ettepanekut, mis sisuliselt olid identsed, aga nende adressaadid olid eri seadused. Me käsitlesime neid koos. Nende sisu oli, et on palju selliseid mahajäetud kaevandusi, mis nüüdseks on kujunenud veekogudeks, ning veeseaduse ja looduskaitseaduse alusel rakenduvad veekogude puhul piirangud ranna ja kalda kaitseks. Oli ettepanek, et nende kunagistest kaevandustest tekkinud n-õ tehisveekogude puhul, mis on ju maha jäetud ja korrastamata, need piirangud ei rakenduks juhul, kui need on keskkonnaregistrisse kantud maardla piires. Tuletan teile meelde, et kaevandusluba käsitlevas regulatsioonis on praegu kirjas tingimus, et kaevanduse töö lõppedes peab kaevandaja ala korrastama, tegema sellised veekogud ja üldse maastiku võimalikult looduslähedaseks. Kuna vanasti seda tingimust ei olnud, siis praegu on mitmel pool mahajäetud kaevanduse paikadesse tekkinud tehisveekogud, aga need ei ole korrastatud. Kui neid ei käsitataks veekogudena selle sõna otseses mõttes, siis annaks see võimaluse täiendavalt kasutada seal leiduvat kaevandavat maavara. Uue loa väljaandmisega aga kaasneb ka kohustus need paigad pärast kor-

rastada ning siis rakenduvad kõik veeseaduse ja looduskaitseaduse sisulised piirangud niisuguse kalda kaitseks.

Teine ettepanek oli Rain Rosimannuse ettepanek laiendada natuke võimalusi liikuda mootorsõidukiga väljaspool teid ja radu, ja seda just ranna ja kalda piiranguvööndis. See võiks ettepaneku põhjal olla võimalik pilliroo varumiseks ja adru kogumiseks, mis on suhteliselt spetsiifilised tegevused ja mis eeldavad siiski seda, et mootorsõidukid liiguvad piki veepiiri, mis kehtiva seaduse järgi ei ole lubatud. Komisjon arutas seda ettepanekut ja mõnda aspekti sinna juurde – et kas seda sätet ei võiks laiendada ka veel mõnele teisele tegevusele, kui see kord juba meile sellisena esitatud on. Leidsime, et roo lõikamine ja adru kogumine on piisavalt üheselt mõistetavad tegevused, nende varjus ei saa harrastada mingisuguseid nn maastikumänge, ja otsustasime seda ringi mitte laiendada. Kokkuvõttes seega komisjon toetas seda ettepanekut. Eelnõusse on ka tehtud mõned keelelised ja tehnilised muudatused, mis sisu mitte kuidagi ei muuda. Tegu on lihtsalt terminite ja käändelõppude täpsustustega. See on minu poolt kõik. Tänan teid!

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh, austatud ettekandja! Küsimusi ei ole. Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõne-soove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Vaatame läbi seaduseelnõu 905 muudatusettepanekud. Esimese muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Teise muudatusettepaneku esitaja on Riigikogu liige Rain Rosimannus ja juhtivkomisjon on seda täielikult arvestanud. Kolmanda muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Oleme kõik selle eelnõu muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Vabariigi Valitsuse algatatud veeseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine on lõppenud.

18. Investeerimisfondide seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (907 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mida arutama asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud investeerimisfondide seaduse ja sellega seonduvate seaduste

muutmise seaduse eelnõu. Tegu on taas teise lugemisega ja ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Eiki Nestori. Palun!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Selle seadusega ei soovi eelnõu algataja Vabariigi Valitsus teha suurt midagi muud kui aidata põhiliselt meie investeerimisfondide seadusesse lülitada hulga sätteid, mis on Euroopa Liidu direktiividega vahepeal vastu võetud. Kõigil nendel muudatustel, mis Euroopa Liit oma direktiivides on teinud, ei ole muud sünnipõhjust kui vahepeal kujunenud segane olukord Euroopa panganduses. Seadusega suurendatakse järelevalveasutuse ehk Finantsinspektsiooni õigusi kuni fondide juhtide palkade kontrollimiseni ja sellesse sekkumiseni välja.

Komisjon on üksmeelselt teinud eelnõu algatajaga koostöös kuus muudatust, nendest osa on viiteparandused või muud tehnilist laadi sätteid. Teine ettepanek muudatusettepanekute tabelis kehtestab peale kindlustusandjate üleminekuperioodi ka kindlustusvahendajatele. Neljas muudatusettepanek viib meie piirangud vastavusse nendega, mis kehtivad meie naaberriikides Euroopa Liidus. Eelnõu algataja on vahepeal targemaks saanud ja jõudnud järeldusele, et need piirangud on ehk olnud liiga ranged. Kuues muudatusettepanek täpsustab turumanipulatsiooni mõistet. Viies muudatusettepanek ei lähtu euroliidu direktiivist, vaid praktilisest vajadusest. Nimelt Eestis on Tagatisfond, mille nõukogu liikmeteks on ka parlamendiliikmed. Praeguse seaduse alusel juhtus niimoodi, et Riigikogu nimetas Tagatisfondi nõukogu liikmed kohe pärast seda, kui ta valiti, ja kehtiv seadus paraku oli selline, et need liikmed tuli nimetada ka vahetult enne seda, kui Riigikogu laiali läks. Seega kohe pärast valimisi ja siis pool aastat enne valimisi. Nüüd on kord selline, et Tagatisfondi nõukogu liikmed määratakse neljaks aastaks ja nii kaua, kui nende volitused kehtivad, on nad selle nõukogu liikmed. Samuti on nüüd sätestatud see, et kui Riigikogu ei ole veel mingil põhjusel uusi liikmeid nimetanud, kuidas siis Tagatisfondi nõukogu saab täies koosseisus kokku tulla.

Kõik muudatused tehti härdas üksmeeles ja komisjoni konsensuslik ettepanek on eelnõu

teine lugemine lõpetada ning kui teine lugemine lõpetatakse, siis panna eelnõu lõpphääletusele järgmisel nädalal.

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Küsimusi ei ole. Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Asume läbi vaatama seaduseelnõu 907 muudatusettepanekuid. Esimene muudatusettepanek on rahanduskomisjoni ehk siis juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka teine, kolmas, neljas, viies ja kuues muudatusettepanek.

Oleme läbi vaadanud kõik Vabariigi Valitsuse algatatud investeerimisfondide seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu muudatusettepanekud.

Eelnõu 907 teine lugemine on lõppenud.

Juhataja võtab viis minutit vaheaega. Istung jätkub kell 16.04.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Juhataja võetud vaheaeg on läbi. Jätkame päevakorrapunktide arutelu.

19. Keeleseaduse eelnõu (808 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mida me arutama asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud keeleseaduse eelnõu. Tegu on teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni liikme kolleeg Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud Riigikogu! Palun vabandust vahepeal tekkinud viivituse pärast, see tekkis tõesti minu süül! Keeleseaduse eelnõu esimene lugemine toimus 13. oktoobril 2010. Muudatusettepanekute tähtajaks, mis oli 27. oktoober, laekus ettepanekuid Eesti Keskerakonna fraktsioonilt ning Riigikogu liikmeilt Kalvi Kõvalt ja Georg Pelisaarelt. Lisaks sellele tuli seisukohavõtte keeleseaduse eelnõu kohta ka väljastpoolt Riigikogu – neid laekus Eesti Pangaliidult, Eesti Kaupmeeste Liidult ja muudeltki organisatsioonidelt-institutsioonidelt. Komisjon arutas nii esitatud muudatusettepanekuid kui ka nendes kirjades tehtud ettepanekuid ja märkusi

kokku kuuel korral. 2010. aastal toimus see 15. ja 16. novembril ja 14. detsembril ning s.a 18. ja 25. jaanuaril ja viimati 9. veebruaril.

Teie ees on muudatusettepanekute tabel. Komisjon on otsustanud teha eelnõus muudatusi üsna mitmes positsioonis. Esiteks, eesti keele piirkondlike erikujude küsimuses, mis lähtus Riigikogu liikmete Kalvi Kõva ja Georg Pelisaare ettepanekutest. Ka otsustas komisjon täpsustada ametliku keelekasutuse mõistega seotud sätteid, sealhulgas eristada selgelt, et ametlik ja avalik keelekasutus ei ole kaks üksteise kõrval asuvat mõistet, vaid avalikust keelekasutusest on eraldatud üks osa – ametlik keelekasutus, mis allub teistele ja mingis mõttes rangematele reeglitele kui ülejäänud avalik keelekasutus. Nii et need kaks mõistet ei ole kattuvad. Eelnõu varasemas versioonis võis see veidi segaseks jääda.

Komisjoni ettepanekul muudetakse vähemusrahvusest isiku definitsiooni. Eelnõu alguses variandis oli vähemusrahvusest isikut defineeritud samal viisil nagu vähemusrahvuse kultuuriautonoomia seaduses ja ka vastava rahvusvahelise konventsiooni ratifitseerimise seaduses. Aga nendes seadustes kannab vähemusrahvuse definitsioon märksa rohkemaid tunnuseid, kui see keeleseaduse sätestusala puhul otseselt vajalik on. Nii et komisjon lülitas eelnõusse vähemusrahvuse definitsiooni, mis seondub Eestis mingi muu keele kasutusega.

Keelevaldkonna korraldamise kohta on samuti mõned muudatusettepanekud. On täpsustatud asjaajamisekeele ja aruandluskeele seotud mõisteid. Eelnõus tehakse läbivalt mõisteline muudatus ja võetakse seniste eelnõu mõistete "asjaajamis- ja suhtluskeel" asemel kasutusele mõisted "kirjalik ja suuline asjaajamine", mis teeb asja selgemaks. Koos sellega toetas komisjon sisuliselt üht Eesti Keskerakonna fraktsiooni muudatusettepanekut, et kui riigi- või kohaliku omavalitsuse asutusele esitatakse võõrkeelne dokument ja asutus soovib selle tõlget eesti keelde, siis tuleb see nõue dokumendi esitajale kohe teada anda. Kui kohe ei ole tõlget nõutud, siis loetakse võõrkeelne dokument automaatselt asutuse poolt vastu võetuks. On ka mõningad muud täpsustused, mis seostuvad asjaajamisekeele ja aruandluskeelele.

Algse eelnõu puhul tekitas mõningaid lahk-arvamusi ja arusaamatusi ka teabekeelele seo-

tu, neid asju sai üsna palju täpsustatud ja lahti kirjutatud. Eesti keele oskuse kontrollimist ja asjaomast riiklikku järelevalvet on täpsustatud. Keeleseaduse alusel alkoholiseaduses tehtavad muudatused puudutavad alkohoolse joogi müügi korral eestikeelse teabe esitamise vajalikkust. Seda normi on täpsustatud ja ühemõttelisemaks tehtud.

Komisjoni ettepanek oli esitada eelnõu tänaseks teisele lugemisele ning teha Riigikogule ettepanek teine lugemine lõpetada. Loodame, et enne selle Riigikogu koosseisu töö lõppu järgmisel nädalal jõutakse ka seaduse vastuvõtmiseni. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Teile on küsimus Georg Pelisaarel. Palun, kolleeg Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Me kõik teame tänu sellele paberil esitatud teise lugemise eelnõule, et komisjon otsustas mitte toetada piirkonnakeelte määratlemist seaduses. Kas sina, hea kolleeg, said aru, miks ikkagi piirkonnakeelte mõiste lülitamist seadusesse kardetakse? Mis on see põhjus, miks peaks "eesti keele piirkondlik erikuju" olema parem kui "Eesti piirkonnakeel"?

Paul-Eerik Rummo

Karta pole siin midagi, aga me peaksime vältima õigusliku ebaselguse teket. Mõiste "piirkonnakeel" ehk "regionaalkeel" on rahvusvaheliselt defineeritud teiste tunnuste alusel, kui see oleks teie ettepaneku kohaselt meie keeleseadusesse tulnud. See võiks tekitada mõnesugust segadust. Teiseks peaks iga valdkondlik seadus olema kooskõlas sama valdkonda hõlmava teaduse seisukohtadega. Eesti keeleteaduse praegune seisukoht on, et näiteks võru, setu, kihnu ja muud taolised keelekujud on eesti keele murded. Kasutatakse ka mõistet "murdekeel" ja võib kasutada samuti mõistet "eesti keele piirkondlik erikuju", mis on eelnimetatu sünonüüm. Neid ei saa käsitada kui eraldi keeli. Seadsime sihiks vastavuse rahvusvaheliselt käibiva definitsiooniga ning vastavuse Eesti keeleteaduse seisukohale ja see ongi põhjus, miks see asi nii jäi.

Samas on seaduseelnõus nüüd säte, et riik toetab eesti keele piirkondlike erikujude ehk

murdekeelte kaitset, kasutamist ja arendamist. Nii et mingil juhul ei ole piirkonnakeele mõiste väljajätmine sellest seadusest mingi signaal, et riik murdekeeltest ei hooli. Riik ei pea murdekeelte edendamist, kaitset ja kasutamist mitte ainult sõnades, vaid ka rahaliselt ja organisatsiooniliselt toetama. See säte on nüüd keeleseaduses selgelt sees, et riik võtab endale kohustuse murdekeeli toetada.

Aseesimees Keit Pentus

Jätkame küsimuste esitamist. Teiseks küsimuseks saab sõna Georg Pelisaar. Palun!

Georg Pelisaar

Aitäh! Hea ettekandja! Komisjonis oli juttu ka sellest, mis on piirkonnakeele ja murde vahe. Oli juttu, et ühesugused murded nagu kõik ja ärme toome seadusse piirkonnakeele mõistet, pigem räägime eesti keele murretest. Minu selge seisukoht on, et piirkonnakeel eristub murretest sellega, et piirkonnakeelest on kirja keele rääkijal raskem aru saada kui murdekeelest. Üks näide. Küsimus teile, hea ettekandja, mida tähendab lause "Minkui taha paha taadõ, koh sitkidi man omma hõkla maah"?

Paul-Eerik Rummo

Usun, et kui ma näeksin seda lauset kirjutatult või kuuleksin seda ruumis, kus ei ole nii suurt kaja, siis ma saaksin sellest lausest aru. Aga isegi kui ma ei saaks sellest lausest aru, ei tähendaks see seda, et ma mõnes teises murdekeeles öeldud lausest tingimata paremini aru saaksin. Nii et tegemist on ikkagi eesti kirja keelest lähemal või kaugemal seisvate, aga siiski eesti keele erikujudega.

Kordan veel päris kindlalt, et regionaal- ehk piirkondlike keelte mõiste asjaomase rahvusvahelise harta mõistes välistab nii konkreetse riigi põhikeele murded kui ka migrantide räägitavad keeled. Nõnda et kui me tooksime sisse Eesti piirkonnakeelte mõiste, siis see automaatselt tähendaks seda, et rahvusvaheliselt käibel oleva definitsiooni mõistes ei laieneks see nendele eesti keele erikujudele, mille kaitse ja edendamise eest te seisate. Tekiks hoopis paradoksaalne situatsioon, mis läbi asi muutuks teie taotletule vastupidiseks.

Aseesimees Keit Pentus

Raivo Järvi, palun!

Raivo Järvi

Suur tänu, juhataja! Eelmise küsimuse peale meenus mulle Rootsi näide. Skåne maakonnas räägitakse nimelt taani keele sarnast murret ning kui seal kõnekeelest aru ei saada, siis nad tõepoolest saavad abi kirja pildist. Aga ma küsin hästi üldiselt ja hästi suures plaanis. Meie keeleseadust on rünnatud hästi ekstremistlike kantide pealt. Kui võrrelda rahvusvahelise praktikaga, kui drakooniline ta meil ikkagi on? On see pigem leebe või on see mingisugune pretsedent, nagu sellest üritatakse Euroopa võtmes pilt maalida?

Paul-Eerik Rummo

Kas te peate silmas suhtumist piirkondlikes keele erikujudesse või võõrkeelte kasutamisse Eestis või mida? Mulle jäi see veidi mõistmatuks.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus, Raivo Järvi, palun!

Raivo Järvi

Ma mõtlen eesti keele kasutamist selles võtmes, et ikka ja jälle tegelikult hiilivalt rõhutatatakse, et pigem peaks meie riik olema kakskeelne. Ehkki me teame ju oma põhiseadust ja kõiki selle nõudmisi. Kui võtta need Euroopa Liidu riigid, mis on tõepoolest n-ö ühe keele riigid, kas meil on mingisuguseid diskrimineerivaid sätteid võrreldes muu Euroopa praktikaga?

Paul-Eerik Rummo

Kõnealuse eelnõu autorite ja Riigikogu kultuurikomisjoni meelest vastab eelnõu sellisel kujul, nagu ta nüüd on, kõigile asjaomastele normidele.

Aseesimees Keit Pentus

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud kolleeg! Paragrahv 12 ütleb, et kui riigiasutusele või kohaliku omavalitsuse asutusele esitatakse võõrkeelne avaldus või muu dokument, on asutusel õigus nõuda dokumendi esitajalt selle tõlget eesti keelde, välja arvatud käesoleva seaduse §-s 9 sätestatud juhul. Minu küsimus

on: võib-olla täpsustate, mis piirkonnas Eestis võib avaldusi esitada võõrkeeles?

Paul-Eerik Rummo

Kõigepealt ma kordan veel üle: nõude, et tõlge esitataks, peab asutus avalduse tegijale kohe esitama. Asutus peab nõudma seda tõlget kohe. Kui see jääb tegemata, siis on avaldus automaatselt vastu võetud ainult võõrkeelsel kujul. Aga jah, § 9 sätestab vähemusrahvuse keele kasutamise õiguse. Siin on selgelt kirjas, et omavalitsusüksuses, kus vähemalt pooled püsielanikud on vähemusrahvusest, on igal ajal õigus pöörduda selle omavalitsusüksuse territooriumil tegutseva riigiasutuse ja kohaliku omavalitsuse asutuse poole ning saada nendelt ja nende teenistujatelt ja töötajatelt eesti keeles antavate vastuste kõrval ka vastuseid selle vähemusrahvuse keeles. Niisiis vastan küsimusele, kus saab riigi või omavalitsusega asju ajada vähemusrahvuse keeles, et üks kriteerium on, et selles omavalitsusüksuses on vähemalt pooled püsielanikud tollest vähemusrahvusest, kelle keeles soovitakse asju ajada.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Hea ettekandja! Eks me oleme tegelikult omajagu uhked, et meil on nii palju keeli – et meil on võru keel, et meil on kihnu keel, on ka mulgi keel. Miks me selle vastu oleme? Ja kas sa nimetaksid need kriteeriumid, mille põhjal näiteks võru keel, milles on välja antud ka lugemikud ja aabitsad jne, ei ole euroopalikus mõistes piirkondlik keel?

Paul-Eerik Rummo

Neid asjaolusid ma juba kirjeldasin. Eesti keeleteaduse lähenemise kohaselt on tegemist eesti keele murretega. Tõepoolest, terminina kasutatakse ka mõistet "murdekeel", mis on ka seaduses sees, aga murdeid ei käsitata kui omaette keeli. Kui me nimetame võru keelt, setu keelt, kihnu keelt, siis on see selline kõnekeelne tava. Teaduslik ja sellele tuginev õiguslik lähenemine seda ei võimalda. Ma ise filoloogina arvan, et ka iga vähegi mõtleval eestlane tajub, et murdekeeled, eesti keele piirkondlikud erikujud on eesti keele, sealhulgas kirjakeele ja ametliku keelekasutuse arenemise

ammendamatu varamu. See arusaam on toonud kaasa selle, et seaduses on selgelt ja ühemõtteliselt kirjas: riik toetab piirkondlike keelekujude kaitset, kasutamist ja arendamist. Kahtlemata on see meie rikkus.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud ettekandja! Küsimused on otsa saanud. Aitäh ettekande ja küsimustele vastamise eest! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata.

Asume seaduseelnõu 808 muudatusettepanekuid läbi vaatama. Esimese muudatusettepaneku esitajad on Kalvi Kõva ja Georg Pelisaar ning juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Palun seda ettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele esimese muudatusettepaneku, mille esitajad on Kalvi Kõva ja Georg Pelisaar ning mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 11 Riigikogu liiget, vastu oli 36, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Teine muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka muudatusettepanekud nr 4, 5, 6, 7, 8 ja 9. Kümnenenda muudatusettepaneku esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. 11. muudatusettepanek on samuti Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on seda täielikult arvestanud. 12. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. 13. ettepaneku esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. 14. muudatusettepaneku esitaja on samuti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on seda arvestanud sisuliselt. 15. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka 16. ja 17. ettepanek. 18. ettepaneku esitaja on Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. 19. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka 20. ettepanek. 21. ettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. 22., 23., 24., 25. ja 26. muudatusettepaneku esitaja on juhtivko-

misjon. 27. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. 28. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. 29. ettepanek on Keskerakonna fraktsiooni esitatud ja juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. 30., 31. ja 32. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. 33. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on seda arvestanud sisuliselt, sama lugu on 34. ja 35. muudatusettepanekuga: esitaja on Keskerakonna fraktsioon ja ettepanekuid on sisuliselt arvestatud. 36. muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, nagu ka 37., 38., 39. ja 40. muudatusettepaneku esitaja. Oleme seaduseelnõu 808 muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Vabariigi Valitsuse algatatud keeleseaduse eelnõu teine lugemine on lõppenud.

20. Keskkonnatasude seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (912 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mida arutama asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnatasude seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu. See kannab numbrit 912 ja tegu on teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni aseesimehe Erki Noole!

Erki Nool

Austatud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Keskkonnakomisjon arutas seda seaduseelnõu neljal istungil: 18. jaanuaril, 7. veebruaril, 10. veebruaril ja 14. veebruaril. Nende istungite läbiv teema oli seaduse rakendamisega seonduv, eriti selle rakendamine tagasiulatuvalt alates s.a 1. jaanuarist. Keskkonnaministeeriumi esindajatest viibisid istungitel kantsler Rita Annus ja nõunik Üllar Udras, Rahandusministeeriumi esindas peaspetsialist Maret Mets.

Viimasel istungil aktsepteeris Keskkonnaministeeriumi esindaja komisjoni ettepanekut mitte rakendada eelnõu tagasiulatuvalt ja tegi omapoolse ettepaneku jõustada eelnõu 1. aprillist s.a. Keskkonnakomisjon vormistas Keskkonnaministeeriumi ettepanekul neli

muudatusettepanekut. Muudatusettepanek nr 1 on tehtud Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepanekul: jätta 1990. aasta algusest kehtivad saastetasu rakendamise erisused, mis võtavad saasteainete veekogusse, põhjavette või pinnasesse heitmisel arvesse suubla iseärasusi, kehtima ka edaspidi. Põhjendus on, et kuna ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni väljaehitamine on mõningates piirkondades äsja lõppenud ja osas piirkondades alles lõppjärgus, siis on ennatlik kaotada suubla ja efektiivsuse koefitsiendid 2013. aasta 1. jaanuarist. Keskkonnakomisjon on seda ettepanekut arvestanud täielikult.

Muudatusettepanekud nr 2 kuni 5 on keskkonnakomisjon vormistanud Keskkonnaministeeriumi ettepanekul. Muudatusettepanekuga nr 2 jäetakse eelnõusse kuni tänavuse aasta lõpuni alles säte, mis lubab keskkonda väheses ulatuses kasutanud isikul kokkuleppel loa andjaga esitada arvutus ja tasuda keskkonnatasu üks kord aastas. See muudatus on tingitud vajadusest jätta normiadressaadile rohkem aega harjuda asjaoluga, et alates 2012. aasta 1. jaanuarist tema halduskoormus kasvab: tal tuleb hakata esitama aruandeid ja maksta tasu neli korda aastas.

Muudatusettepaneku nr 3 vormistamisel arvestati ka õiguskantsleri arvamust. Selle ettepaneku kohaselt on eelnõust välja jäetud keskkonnaloa kehtivuse peatamist reguleeriv säte, et tagada põhiseaduses sätestatud õigusselguse põhimõtte rakendumine. On vaja vältida sellist õigusloome praktikat, et isikutele keskkonnalooga antud õiguste kehtivus sõltub eri õigusaktides fikseeritud õigusnormidest. Erinevate keskkonnalubade peatamise alused peaksid olema reguleeritud asjaomastes keskkonnavalastes eriseadustes, näiteks veeseaduses ja maapõueseaduses.

Muudatusettepanek nr 5 muudab seaduse jõustumist reguleerivaid sätteid eelnõu §-s 3. Kui eelnõu esialgse redaktsiooni kohaselt oleks tulnud seadust rakendada tagasiulatuvalt alates s.a 1. jaanuarist, siis vastavalt muudatusettepanekule jõustub seadus s.a 1. aprillil, välja arvatud säte, mis loob keskkonnatasu maksjale ebasoodsama olukorra (§ 3 lõige 2). Viimane jõustub s.a 1. juulil. Paragrahv 3 on otseselt seotud muudatusettepanekuga nr 2.

Muudatusettepanek nr 4 tuleneb muudatusettepanekust nr 5 ja selle kohaselt rakendub esimest korda keskkonnatasu maksja eelnõust

tulenev regulatsioon 2011. aasta II kvartali keskkonnakasutuse deklareerimisel. Nimetatud deklaratsiooni esitamise tähtaeg on s.a 25. juuli. Eelnõus on lisaks tehtud keelelisi ja tehnilisi parandusi, mis ühelgi juhul ei muuda eelnõu sisu.

Keskkonnakomisjon on otsustanud teha Riigikogu täiskogule ettepaneku lõpetada eelnõu 912 teine lugemine ja saata eelnõu kolmandale lugemisele. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Vaatame nüüd läbi eelnevalt tutvustatud muudatusettepanekud. Esimese muudatusettepaneku esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon ja seda ettepanekut on juhtivkomisjon täielikult arvestanud. Teine muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka kolmas, neljas ja viies muudatusettepanek. Eelnõu 912 muudatusettepanekud on läbi vaadatud.

Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnataudude seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine on lõppenud.

21. Loomatauditõrje seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (922 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mille arutamisele asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud loomatauditõrje seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni aseesimehe Aleksei Lotmani!

Aleksei Lotman

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Kolleegid! Olen siin täna komisjoni esimehe asemel, kes jäi kahjuks haigeks. Aga kuna meil kõik komisjoni istungid kulgevad suurepäraselt ja need ka protokollitakse suurepäraselt, siis vaatamata sellele, et mind ennast kohal ei olnud, ei ole mul raske teile ammendavalt selgitada, mis komisjonis toimus. Nimelt, esmalt arutati Vabariigi Valitsuse algatatud loomatauditõrje seaduse ja sellega seonduvate seaduste muut-

mist neljapäeval, 10. veebruaril. Komisjon sõnastas koostöös algatajaga mõned parandusettepanekud, mis on suunatud mõningase bürokraatia vähendamisele ja täpsemale Euroopa Liidu õigusega kooskõlla viimisele.

Komisjon otsustas saata Vabariigi Valitsuse algatatud loomatauditõrje seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu täiskogule teiseks lugemiseks 16. veebruaril, teha täiskogule ettepanek teine lugemine lõpetada ja juhul, kui see lõpetatakse, saata eelnõu kolmandale lugemisele 17. veebruaril ning teha ettepanek see seadusena vastu võtta. Kõik need otsused langetati konsensusega. Teist korda, õige põgusalt arutas komisjon seda eelnõu 14. veebruaril ja tuvastas, et ei Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid eelnõu parandusettepanekuid ei esitanud. Seega jäävad jõusse kõik needsamad otsused, mis tehti siis, kui eelnõu esimest korda arutati. Tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Teile on ka üks küsimus. Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Tänan! Lugupeetud kolleeg! Kuidas see seadus ikkagi loomatauditõrjele kaasa aitab?

Aleksei Lotman

See seadus on, nagu paljud teised seadused, mida me komisjonis menetleme, mõeldud viima meie oma riigi õigus kooskõlla Euroopa Liidu otsekohalduvate määrustega. Viimased küll kehtivad niikuinii, aga sellegipoolest on piinlik, kui meie seadused nendega vastuolus on. Aga mis ta realselt muudab, eriti mida muudavad need parandusettepanekud, on see, et juhul kui ei nõuta otseselt ettevõtte tunnustamist, vaid nõutakse ainult registreerimist, siis põllumajandustootja kohustused on täidetud siis, kui ta on teavitanud VTA-d. Ta ei pea ootama, kuni riik omapoolsed kohustused täidab.

Aseesimees Keit Pentus

Kas on veel küsimusi? Küsimusi rohkem ei ole. Austatud ettekandja, suur aitäh ettekande eest! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu 922 muutmiseks on laekunud kolm

ettepanekut. Esimese muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon ning ka teise ja kolmanda ettepaneku autor on juhtivkomisjon. Kõik muudatusettepanekud on läbi vaadatud.

Seaduseelnõu 922 teine lugemine on lõppenud.

22. Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (921 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni liikme Jaanus Marrandi!

Jaanus Marrandi

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Seaduseelnõu 921 – maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu – on teie ees teisel lugemisel. Tuletan hästi lühidalt meelde selle eelnõu sisu. Eelnõu eesmärk on luua Põllumajandusministeeriumile ja asjaomasele sihtasutusele võimalus anda abikavavälist üksikabi riigiabi ja vähese tähtsusega abina, laiendada praktikatoetuse saajate ringi ja täpsustada sätteid, mis reguleerivad vähese tähtsusega abi ülemmäärade järgimist ja andmete registrisse kandmist.

Seaduseelnõu arutati kahe lugemise vahel kahel istungil: kõigepealt 10. veebruaril ja seejärel 14. veebruaril. 10. veebruaril otsustati, et eelnõu saadetakse täiskogule teiseks lugemiseks tänasel kuupäeval. See otsus tehti konsensusena. Esmaspäeval, 14. veebruaril oli tutvumiseks muudatusettepanekute tabel. Peab tunnistama, et sisulisi muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei tulnud. Küll aga tuli üks muudatusettepanek, mis on tehnilist laadi. Sellega vahetati punktide järjekorda ja täpsustati mõlema punkti sõnastust, aga kuigi suurt sisulist tähtsust sellel ettepanekul ei ole.

Riigikogu maaelukomisjon otsustas 14. veebruaril teha kõigepealt Riigikogu täiskogule ettepanek Vabariigi Valitsuse algatatud maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 921 teine lugemine tänasel kuupäeval lõpetada. Juhul

kui teine lugemine viiendal töönädalal lõpetatakse, viia eelnõu kolmas lugemine läbi 23. veebruaril ja teha täiskogule ettepanek eelnõu 921 seadusena vastu võtta. Kõik need ettepanekud on tehtud konsensusena.

Aseesimees Keit Pentus

Kas kolleegidel on küsimusi? Küsimusi ei ole. Aitäh, austatud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta, nagu öeldi, on esitatud üks muudatusettepanek. Selle esitaja on juhtivkomisjon. Muudatusettepanekud oleme seega läbi vaadanud.

Vabariigi Valitsuse algatatud maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 921 teine lugemine on lõppenud.

23. Kalandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (924 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Seaduseelnõu nr 924 on see, mida me järgmisena arutama asume. Tegu on Vabariigi Valitsuse algatatud kalandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõuga. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni liikme Rein Aidma!

Rein Aidma

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid ja nõunikud! Maaelukomisjon arutas eelnõu 924 kahel korral: neljapäeval, 10. veebruaril, kui otsustati eelnõu saata Riigikogu täiskogule teiseks lugemiseks, ja esmaspäeval, 14. veebruaril, kui toimus esitatud muudatusettepanekute arutelu. Eelnõu kohta esitati kaks peamiselt teksti tehniliselt täiendavat muudatusettepanekut. Nendest esimene asendab sõna "ettekirjutus" mitmes lõikes sõnadega "otsus" või "toetuse tagasinõudmise otsus". Need muudatused on täna esitatud teise lugemise tekstis näha. Teiseks arutati seaduse eri osade jõustamise tähtaega. Selle üle oli ka pisut arutelu. Täpselt oli küsimuse all koolitustoetus, mis on esialgses tekstis määratud jõustada üldises korras. Ent on selgunud, et ei ole otstarbekas rakendada ühe aasta jooksul olemasolevate koolitustoetuste kõrval veel paralleelset toetust, ja seetõttu § 1 punktide 14–17 jõustumine

lükatakse edasi 2012. aasta 1. jaanuarile. Jõusse jäi tulundusühistute vähemalt viie liikme nõude kehtima hakkamise aeg ehk 1. juuli 2011, kuna kõik neli tootjaorganisatsiooni on teemaga kursis, sellega nõus ja arvestavad seda.

Lõppkokkuvõttes otsustati esmaspäeval, 14. veebruaril saata seaduseelnõu 924 Riigikogu täiskogule arutada, teha ettepanek teine lugemine täna lõpetada ja juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, viia eelnõu kolmas lugemine läbi 23. veebruaril ning eelnõu siis seadusena vastu võtta. Otsused võeti vastu konsensusega. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Eelnõu kohta on kaks muudatusettepanekut. Esimese muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon ja ka teine on juhtivkomisjoni esitatud. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Seaduseelnõu 924 teine lugemine on lõppenud.

24. Õiguskantsleri seaduse muutmise seaduse eelnõu (915 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on põhiseaduskomisjoni algatatud õiguskantsleri seaduse muutmise seaduse eelnõu. Tegu on teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Väino Linde!

Väino Linde

Ma tänan selle au eest, hea istungi juhataja! Head kolleegid Riigikogu liikmed! 10. veebruaril põhiseaduskomisjon vaatas eelnõu üle ja valmistas selle ette tänaseks lugemiseks. Meie ettepanek on täna teine lugemine lõpetada, head kolleegid, ja kui see lõpetatakse, siis homme teha kolmas lugemine ja eelnõu seadusena ka vastu võtta. Muudatus esialgse tekstiga võrreldes on ainult selles, et me otsustasime sellise mõiste nagu "ombudsman" selle seaduse tekstist välja jätta, sest ametlikult me seda üheski muus seaduses ei kasuta. Sellest

tulenevalt on õiguskantsleri seaduses ainult selline lühikene muudatus, et § 1 täiendatakse lõikega 8, mis sätestab, et õiguskantsler täidab tulenevalt lapse õiguste konventsiooni artiklist 4 lapse õiguste kaitse ja edendamise ülesandeid. See peaks olema igati sobilik kõigile. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu 915 kohta on üks muudatusettepanek, selle esitaja on juhtivkomisjon. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Seaduseelnõu 915 teine lugemine on lõppenud.

25. Täitemenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (763 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu on Vabariigi Valitsuse algatatud täitemenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Tiit Kuusmiku!

Tiit Kuusmik

Austatud juhataja! Head kolleegid! Täitemenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu nr 763 arutas Riigikogu õiguskomisjon ja valmistas ette teiseks lugemiseks s.a 10. ja 14. veebruaril. Lisaks komisjoni liikmetele võtsid 10. veebruari arutelust osa Justiitsministeeriumi eraõiguse talituse juhataja Indrek Niklus, õigusloome ja arenduse talituse nõunik Maret Saanküll, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja esimees Andres Hermet, jurist Helen Friedemann, Eesti Advokatuuri kantsler Kristel Voltenberg ning Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna nõunik Katre Tubro.

Mis puutub muudatusettepanekutesse, siis esitamise tähtjaks neid Riigikogust ei laekunud. Õiguskomisjon küsis eelnõu kohta arvamust ka Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojalt. 10. veebruari istungil algatas õiguskomisjon ise koostöös Justiitsministeeriumi, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja ning Eesti Advokatuuri esindajatega 27 muudatuset-

tepanekut. Neist enamik on pankrotiseaduse parandused, millega tehakse seaduses täpsustusi ja täiendusi. Koostöös Eesti Advokatuuriga algatas õiguskomisjon advokatuuriseaduse § 26 lõigete 3 ja 3¹ muudatuse eesmärgiga hõlbustada juristide liikumist kutsealade vahel ning leevendada piiranguid, mis takistavad liikumist ühest organisatsioonist teise. Lisaks algatas komisjon veel kuus eelnõu redaktsioonilist parandust.

10. veebruaril vaatas õiguskomisjoni ettepanekud läbi ja arutas asja ka 14. veebruaril, mil soostuti ettepanekutega, mis 10. veebruaril arutuse all olid olnud. Komisjon otsustas esitada eelnõu teisele lugemisele ja soovitada teine lugemine tänasel päeval lõpetada, ning kui teine lugemine lõpetatakse, siis teha eelnõu kolmas lugemine homme, 17. veebruaril. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu, austatud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Vaatame läbi seaduseelnõu 763 muudatusettepanekud. Esimese muudatusettepaneku esitaja juhtivkomisjon. Ettepanek nr 2 on samuti juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka ettepanekud nr 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26 ja 27. Kõik eelnõu muudatusettepanekud on läbi vaadatud.

Vabariigi Valitsuse algatatud täitemenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine on lõppenud.

26. Karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (862 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu. Tegu on taas teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Ain Seppiku!

Ain Seppik

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu! Õiguskomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu pärast esimest lugemist ühel komisjoni istungil, mis peeti 8. veebruaril. Pärast esimest lugemist nentis komisjon, et eelnõu muutmi-

seks Riigikogust ühtegi muudatusettepanekut ei laekunud. Põhiliselt käsitleti teise lugemise raames olulise ja suure kahju määratlemise küsimusi. Meeldetuletuseks nii palju, et eesmärk on teha kehtivasse Eesti õigusse eurodirektiivist lähtuvad keskkonnakuritegusid puudutavad muudatused.

Lõppkokkuvõttes jõudis komisjon konsensuslikele otsustele suunata eelnõu tänaseks Riigikogu täiskogu istungi päevakorda teisele lugemisele ja teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada. Juhul kui eelnõu 862 teine lugemine lõpetatakse, on ettepanek suunata see Riigikogu täiskogu istungi päevakorda kolmandale lugemisele neljapäeval, see on homme, 17. veebruaril ettepanekuga eelnõu seaduse vastu võtta. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu, austatud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Kuna eelnõu kohta ühtegi muudatusettepanekut esitatud ei ole, siis on seaduseelnõu 862 teine lugemine lõppenud.

27. Teeseaduse muutmise seaduse eelnõu (882 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmisena on päevakorras Vabariigi Valitsuse algatatud teeseaduse muutmise seaduse eelnõu. Tegu on taas teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Terje Trei!

Terje Trei

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Teeseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine toimus 26. jaanuaril. Seaduse eesmärk on üle võtta Eesti õigusesse direktiivi 2008/96/EÜ rakendamiseks vajalikud õigusnormid. Muudatusettepanekute tähtajaks määrati 2. veebruar kell 12. Nimetatud tähtajaks esitati kaks muudatusettepanekut: üks Eesti Keskerakonna fraktsioonilt ja üks eelnõu algatajalt. Täiendavalt tegi komisjon omapoolse muudatuse, mis tulenes normitehnika eeskirjast.

Komisjon arutas muudatusettepanekuid 10. veebruaril. Komisjoni istungil osales eelnõu algataja esindajana Majandus- ja Kommu-

nikatsiooniministeeriumi teede- ja raudteeosakonna juhataja Ain Tatter. Konsensusega toetati komisjoni ja eelnõu algataja esitatud muudatusi. Keskerakonna fraktsiooni esitatud muudatusettepanekut eelnõu algataja ei toetanud ning ka komisjonis ettepanek toetust ei leidnud – poolt oli kaks ja vastu kuus komisjoni liiget. Komisjon otsustas konsensusega saata eelnõu 882 teisele lugemisele 16. veebruaril, teha täiskogule ettepanek teine lugemine lõpetada ning kui teine lugemine lõpetatakse, siis võtta kolmas lugemine päevakorda 23. veebruaril ja eelnõu seadusena vastu võtta.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Vaatame läbi seaduseelnõu nr 882 muudatusettepanekud. Esimese muudatusettepaneku esitaja on majanduskomisjon ehk juhtivkomisjon. Teise muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun, Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua juhataja! Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele teise muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 4 Riigikogu liiget, vastu 30, erapooletuid ei ole. Teine muudatusettepanek toetust ei leidnud.

Kolmas muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. Oleme seaduseelnõu 882 muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Vabariigi Valitsuse algatatud teeseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine on lõppenud.

28. Vedelkütuse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (895 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt päevakorras on rahanduskomisjoni algatatud vedelkütuse seaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! 2010. aastal jäi vedelkütuse müügilt riigieelarvesse laekumata käibemaksu kokku ca 47 miljonit eurot ehk 732 miljonit krooni. Rahanduskomisjon algatas konsensusega eelnõu, mille eesmärk on korrastada viimaste aastate jooksul kujunenud olukord kütuseturul, kus käibemaksupettuste ulatus – pea 25% kütuse käibest – mõjutab olulisel määral seaduskuulekate ettevõtjate konkurentsivõimet turul. Käibemaksupettuste vähendamiseks, kütuseturul ausa konkurentsi tagamiseks ning maksutulude paremaks laekumiseks nähakse eelnõus ette järgmised meetmed.

Esiteks, kütuse müüjatele nähakse ette tagatis käibemaksu tasumise tagamiseks. Teiseks, vedelkütusega tegelemiseks vajalikke registreeringuid hakkab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi asemel menetlema Maksu- ja Tolliamet, kellel on asjaomane pädevus ning maksupettuste avastamisel ja ennetamisel suuremad kogemused. Kolmandaks, sätestatakse ranged nõuded kütuse vedamise saatedokumentide kohta. Ja neljandaks, keelatakse soetada kütust müüjalt ning keelatakse lubada tarbimisse sellise kütusemüüja kütust, kellel puudub kütusemüügiks vajalik registreering.

Komisjon arutas eelnõu teise lugemise raames 8. ja 14. veebruaril ning otsustas pärast väga põhjalikke arutelusid esitada komisjoni muudatusena terve parandatud eelnõu teksti, mis muudatusettepanekute tabelis on nr 1 all. Sellest lähtuvalt leidis mitu meile muudatusettepanekute tähtjaks laekunud üheksast ettepanekust osalist või sisulist arvestamist.

Muudetud kujul näeb eelnõu kütusemüüjale ette tagatise kütuse tarbimisse lubamisel 1 miljon eurot ja juba tarbimisse lubatud kütuse

puhul 100 000 eurot. Kui eelnõu algvariandi kohaselt oli Maksu- ja Tolliametil õigus riski hindamisele tuginedes nõuda kütusemüüjalt tagatise suurendamist, siis muudatusega lisatakse võimalus ausa maksumaksjana tegutsenud väiketanklate tagatist vähendada. Juhin siinjuures tähelepanu sellele, et Maksu- ja Tolliamet ei või nõuda tagatise suurendamist suvaliselt ja lõpmata suuruses, vaid hinnatud käibemaksuriski ulatuses, lähtudes ennekõike eelnõus toodud kriteeriumidest ning arvestades maksukorralduse seaduse §-ga 121, mille kohaselt lähtub maksuhaldur tagatise ulatuse määramisel tagatava nõude ja võimaliku sundtäitmise kulude suurusest.

Kuna kütuse tarbimisse lubamisel tuleb tasuda käibemaks kogu kütuse maksumuselt (teistes etappides tuleb seda teha vaid kütuse lisandunud väärtuselt), on kütuse tarbimisse lubamisel riigile tekkiv võimalik kahju kõige suurem. Seetõttu rakendub kütuse tarbimisse lubamisel kütusemüüjale märksa suurem tagatis ehk siis 1 miljon eurot ning selle vähendamise võimalus tekib alles alates 2013. aastast. Seega on 1 miljoni euro suurune tagatis minimaalse tagatisena oluline tähtajaline meede kütuseturu korrastamisel eeskätt kõige suurema maksuriskiga müügielapis. Siinjuures tuletan meelde, et Eesti Õliühingu hinnangul võiks nimetatud 1 miljoni eurone tagatis olla veelgi suurem, arvestades käivete suurust ja pettuste mahtu. Erandina on nimetatud tagatist võimalik vähendada ka enne 2013. aastat maksurikkumisteta ning peamiselt kemikaale käitlevate ettevõtete puhul ja üksnes põlevkivi käitlevate ettevõtete puhul. Samuti erandina ei laiene nimetatud tagatised kütusemüüjaile, kes käitlevad üksnes lennukikütuseid või vedelgaasi – see tuleneb nende ettevõtete märksa madalamast käibemaksuga seotud riskitasemest.

Eelnõu jõustub s.a 1. aprillil. Enne seda majandustegevuse registris vedelkütuse seaduse alusel tehtud registreeringud kehtivad kuni s.a 31. maini. Selleks kuupäevaks peavad ettevõtted, kes soovivad jätkata kütuse müüki, olema Maksu- ja Tolliametile esitanud nõutud suuruses tagatise. Ma rõhutan, et tagatise lähtemäärad 100 000 ja 1 miljon eurot on hädavajalikud, kuna riilufirmade ja pettusekavatsusega alustavate ettevõtete puhul on ülimalt keeruline pahauskvalt esitatud äriplaani ja

muude andmete pinnalt määrata tagatist, mis vastaks tegelikule käibemaksuriskile. Kui seaduses sellist lähtemäära ei oleks, võiks igal ettevõttel, kellele see tagatis määratakse, tekkida võimalus konkreetne otsus vaidlustada. Tagajärg oleks, et kuni tagatiseotsus on vaidlustatud, saaks pettusi läbi viia. Seda me kindlasti ju ei soovi!

Teisele lugemisele esitatud eelnõu teksti on tehtud tehnilised ja keelelised täpsustused. Komisjon otsustas konsensusega teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada ning viia kolmas lugemine läbi s.a 22. veebruaril. Ütleksin veel nii palju, et menetlemise käigus me saavutasime väga mõistlikke kompromisse. Seda nii selles osas, et suured turuosalisel soovisid kütuse tarbimisse lubamise puhul, kus käibemaksupettuse risk on kõige ilmsel, tagatise-määratõstmist, kui ka skaala teises osas: me jõudsim kompromissile selleski osas, et ausa maksuajalooga väiketanklatel on võimalik saavutada 100 000 euro suuruse tagatise vähendamine üsna suurel määral. Seega maksupettustega võitlemine ei too ausatele ettevõtetele kaasa liiga suurt koormat. Minu meelest võib sellise kompromiss-sõnastusega, mis on esimese parandusettepanekuna välja pakutud, igati rahule jääda. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Aitäh, austatud ettekandja! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata.

Vaatame läbi seaduseelnõu 895 muudatusettepanekud. Muudatusettepanek nr 1 on juhtivkomisjoni esitatud. Muudatusettepanek nr 2 on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud ning seda ettepanekut on juhtivkomisjon osaliselt arvestanud. Muudatusettepanek nr 3 on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on seda sisuliselt arvestanud. Muudatusettepaneku nr 4 on esitanud Riigikogu liige Mai Treial, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest see ettepanek hääletamisele ei kuulu. Muudatusettepaneku nr 5 on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Muudatusettepanek nr 6 on esitatud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel, juhtivkomisjon on seda sisuliselt arvestanud. Muudatus-

ettepanekutega nr 7, 8 ja 9 on sama lugu: esitaja on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ning juhtivkomisjon on neid sisuliselt arvestanud. Muudatusettepaneku nr 10 esitaja on Riigikogu liige Mai Treial, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Oleme kõik ettepanekud seaduseelnõu 895 muutmiseks läbi vaadanud.

Vedelkütuse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine on lõppenud.

29. Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (927 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mida me arutama asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu kannab numbrit 927 ja tegu on selle esimese lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli keskkonnaminister Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Austatud Riigikogu liikmed! Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse muutmise seaduse eelnõu koostamise tingis rikkumismenetlus, mille Euroopa Komisjon Eesti Vabariigi vastu algatas. Nimelt leidis Euroopa Komisjon, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli kohta ei ole Eesti õiguskorda korrektselt üle võetud. Nimetatud direktiiv võeti üle saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadusega. Rikkumismenetluse protseduuri järgides õnnestus vastulausetega ja vahetus diskussioonis kummutada enamik etteheidetest. Selle eelnõu eesmärk on kõrvaldada Euroopa Komisjoni poolt rikkumismenetlusse alles jäetud kolm puudust saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduses ning ühtlasi lõpetada rikkumismenetlus enne kohtuprotsessi algust. Seaduseelnõus tehtavad muudatused ei ole sisulised. Tegemist on mõistete ja sõnastuse korrigeerimisega. Me usume, et kui Riigikogu selle seaduse muutmise heaks kiidab, saame asjaomased vaidlused Euroopa Komisjoniga lahendatud. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Täna, austatud minister, ettekande eest! Juhtivkomisjoni nimel ettekande teeb keskkonnakomisjoni aseesimees Erki Nool. Palun!

Erki Nool

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse muutmise seaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 7. veebruaril ning Riigikogu juhatus määras selle juhtivkomisjoniks keskkonnakomisjoni. Keskkonnakomisjon arutas eelnõu oma 8. veebruari istungil. Eelnõu kohta jagas selgitusi Keskkonnaministeeriumi keskkonnakorralduse osakonna juhataja Valdeko Palginõmm. Eelnõu eesmärk on kõrvaldada Euroopa Komisjoni algatatud rikkumismenetluses esile toodud puudused saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduses ning ühtlasi lõpetada rikkumismenetlus.

Komisjon otsustas konsensusega teha Riigikogu täiskogule ettepanek lõpetada saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse muutmise seaduse eelnõu 927 esimene lugemine ja teha Riigikogu esimehele ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 17. veebruar kell 13. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Aitäh, austatud ettekandja! Kas fraktsioonide esindajatel on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata.

Seaduseelnõu number 927 esimene lugemine on lõppenud. Määratud muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 17. veebruari kell 13.

30. Väärtpaberituru seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (923 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Viimane eelnõu, mida tänase päevakorra raames arutama asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud väärtpaberituru seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Tegemine on esimese lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Selle eelnõuga muudetakse mitut finantsvaldkonna seadust. Olulisemad muudatused tehakse väärtpaberituru seaduses, Eesti väärtpaberite keskregistri seaduses ja asjaõigusseaduses. Esiteks, täpsustatakse finantstagatise mõistet ja selle sõlmimisega seotud tingimusi. Sellise eriliigilise tagatisena käsitatakse näiteks rahakontot pangas, väärtpaberit või pangalaenust tulenevat nõuet. Lisaks sätestab seadus muidki tingimusi, mille puhul on võimalik finantstagatise kokkuleppeid sõlmida.

Finantstagatistealane regulatsioon tuleneb Euroopa Liidu direktiivist ja on Eestis üle võetud asjaõigusseadusega. Üldjuhul sõlmivad selliseid tagatislepinguid omavahel pangad ja muud finantsinstitutsioonid. Eesti praktika kohaselt on välja kujunenud, et finantstagatise üheks osapooleks on tavalised äriühingud, sealhulgas ka väikesed ettevõtjad. Need on sõlminud pankadega finantstagatislepinguid, et saada laene. Samas annab finantstagatise seadmine pangale võrreldes teiste võlausaldajatega eelise, kui laenu saanud äriühingu vara tuleks hakata pankrotiprotsessis jaotama. Seega saab pank maksujõuetusmenetlustes suhteliselt piiramatult ligipääsu tavaliste äriühingute varale.

Selline lähenemine, et finantstagatise kokkuleppeid sõlmivad pangad tavaliste äriühingutega, ei ole üldiselt aga Euroopa Liidu direktiivi põhimõtetega kooskõlas. Direktiiv näeb ette, et selliseid tagatise kokkuleppeid tuleks sõlmida eelkõige süsteemsete riskide maandamiseks. Seetõttu piiratakse eelnõuga nende isikute ringi, kelle vahel saab finantstagatise kokkuleppeid sõlmida. Eelnõuga välistatakse selliste kokkulepete sõlmimine pankade ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete vahel. Finantstagatise kokkuleppeid on edaspidi võimalik sõlmida üksnes pankade ja suuremate ettevõtjate vahel. Selline lähenemine on tavaline ka teistes Euroopa Liidu liikmesriikides.

Teiseks täpsustatakse eelnõuga väärtpaberiarveldussüsteemiga seonduvat. Näiteks rahvusvahelisse finantsgruppi NASDAQ OMX kuuluval Eesti väärtpaberite keskregistri pidajal on juba praegu ühendus Soome, Poola, Leedu ja Läti väärtpaberiarveldussüsteemidega. Eelnõuga luuakse selliste süsteemiühenduste toimimiseks õiguslikud alused. Sellised riikidevahelised süsteemiühendused võimal-

davad piiriüleseid tehinguid ja arveldusi väärtpaberitega efektiivsemalt teha. Nimetatud nõuded tulenevad samuti eurodirektiivist.

Kolmandaks tehakse mitu olulist muudatust Eesti väärtpaberite keskregistri seaduses. Kehitava regulatsiooni alusel võib pank või muu konto haldaja hoida ühe konto vahendusel paljude investorite väärtpaberid Eesti väärtpaberite keskregistris. Sellist süsteemi nimetatakse esindajakonto süsteemiks. Üldjuhul hoiavad Eesti väärtpabereid sellisel kujul välisinvestorid. Praeguse seaduse kohaselt kehtivad esindajakontode avamisele kõrgemad nõuded kui tavaliste väärtpaberikontode puhul. Näiteks on konto haldurid kohustatud avama esindajakonto eraldi nii füüsilistele kui ka juriidilistele isikutele ning ka residentidele ja mitteresidentidele. Selline nõue eelnõuga kaotatakse. Samuti muudetakse muid tingimusi esindajakontode avamisel liberaalsemaks. Nimetatud uuendused muudavad välisinvestoritel Eesti väärtpaberite omandamise lihtsamaks ja sujuvamaks. Seega peaksid need muudatused soodustama otseselt välisinvesteeringuid ja eelkõige just Tallinna börsil kaubeldavatesse väärtpaberitesse.

Lisaks sätestatakse seaduses uus väärtpaberikonto liik: otsekonto. Kui praegu peab iga isik, kes soovib avada väärtpaberikontot või teha tehinguid Eesti väärtpaberitega, tegema seda panga vahendusel, siis edaspidi luuakse võimalus avada konto otse väärtpaberite keskregistris. See võimaldab eelkõige väikeinvestoritel teha kõige lihtsamaid väärtpaberitega seotud tehinguid ilma panga või muu kontohalduri vahendusega ning seda tõenäoliselt ka teistest odavamalt.

Seadusega tehakse muidki muutusi, mille eesmärk on lihtsustada ja kaasajastada toimimise ja tehinguid väärtpaberitega. Näiteks muudetakse õigusselgemaks ja -kindlamaks väärtpaberite pantimise regulatsioon, millega luuakse uus registrimärkesüsteem Eesti väärtpaberite keskregistris. Täna tähelepanu eest!

Asesimees Keit Pentus

Suur aitäh! Kas on küsimusi? Küsimuseks saab sõna Toomas Varek. Palun!

Toomas Varek

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Minul on andmed, et kui esimene lugemine täna lõpe-

tada, siis on muudatusettepanekute tähtaeg 3. märts. Meie viimane istung on 23. veebruaril. Miks me raiskame Riigikogu ja teie aega? Millega see põhjendatud on? Me teeme esimese lugemise ja siis läheb eelnõu riulile.

Jürgen Ligi

Mina olen siin teie alam, mitte ülem. Teie teete oma graafiku.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimus oli tõenäoliselt pigem suunatud juhtivkomisjoni esindajale, kes järgmisena Riigikogu kõnetooli tuleb ja kellelt kindlasti saab sellele küsimusele vastuse. Kui rohkem küsimusi ei ole, siis ma tänan, austatud minister! Juhtivkomisjoni nimel ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu 7. veebruaril ja andis endale aru, et selle eelnõu menetlemist praeguse parlamendikoosseisu ajal lõpetada ei ole võimalik. Samas me soovisime esimese lugemise veel selle koosseisu ajal kindlasti läbi viia, et informeerida üldsust kavandatavatest muudatustest ja anda selge signaal, et see on teema, millega me soovime edasi tegelda. Samuti on minu arvates praktiline, kui me selle eelnõu juba sisulises osas ettevalmistatud kujul järgmisele koosseisule edasi anname.

Komisjon oli selle eelnõu menetluse küsimustes konsensuslike otsuste tegemise poolt. Otsustasime võtta eelnõu päevakorda 16. veebruaril, esimene lugemine lõpetada ja muudatusettepanekute tähtajaks määrata kümme tööpäeva, s.o 3. märts kell 18. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Tänan! Teine küsimus Toomas Varekilt. Palun!

Toomas Varek

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud komisjoni esimees! Kas järgmisel nädalal on rahanduskomisjonist veel oodata mõnda eelnõu, mille me siin saalis esimesel lugemisel läbi arutame ja mis pärast seda läheb menetlusest välja?

Taavi Rõivas

Eks see ole komisjoni otsustada. Selle eelnõu ettevalmistuse me otsustasime ära teha täiesti konsensuslikult. Usutavasti see signaal, mille me siin kõik ühiselt anname, et me nende teemadega tõsiselt tegeleme, pakub asjast huvitatutele, nii investoritele kui väärtpaberituruse osapooltele võimaluse veel kord oma arvamust avaldada. See on ju igati praktiline. Ma ei näe midagi halba selles, kui me eelnõu algatamise korral anname endale aru, et selle parlamendikoosseisu jooksul menetlust lõpule viia ja eelnõu seadusena vastu võtta ei ole võimalik.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, austatud ettekandja! Kas fraktsioonide esindajatel on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata.

Seaduseelnõu 923 esimene lugemine on lõppenud. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 3. märts kell 16. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 17.15.

Istungi kestus 4 tundi ja 15 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 17. veebruar 2011

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Elatisabi seaduse, riigi õigusabi seaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (917 SE) kolmas lugemine

2. Arhiiviseaduse eelnõu (854 SE) kolmas lugemine

3. Täitemenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (763 SE) kolmas lugemine

4. Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (286 SE) kolmas lugemine

5. Õiguskantsleri seaduse muutmise seaduse eelnõu (915 SE) kolmas lugemine

6. Karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (862 SE) kolmas lugemine

7. Karistusregistri seaduse eelnõu (762 SE) kolmas lugemine

8. Pühade ja tähtpäevade seaduse ning Eesti lipu seaduse muutmise seaduse eelnõu (914 SE) kolmas lugemine

9. Välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu (900 SE) kolmas lugemine

10. Rahvatervise seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (906 SE) kolmas lugemine

11. Ruumiandmete seaduse eelnõu (890 SE) kolmas lugemine

12. Loomatauditörje seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (922 SE) kolmas lugemine

13. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Hinnatõusu mõju Eesti inimeste toimetulekule" arutelu

14. Kliima- ja Energiaagentuuri seaduse eelnõu (926 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere hommikust, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu IX istungjärgu

viienda töönädala neljapäevast istungit. Kas lugupeetud kolleegid soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi? Kõnesoove ei ole, teateid samuti ei ole.

Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 78 Riigikogu liiget, puudub 23.

1. Elatisabi seaduse, riigi õigusabi seaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (917 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame tänase päevakorra punktide menetlemist. Päevakorra esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud elatisabi seaduse, riigi õigusabi seaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Me võime minna lõpphääletuse juurde.

Kuna selle seaduse vastuvõtmine nõuab Riigikogu koosseisu hääaltenamust, siis teeme veel kord kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 79 Riigikogu liiget, puudub 22.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud elatisabi seaduse, riigi õigusabi seaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 917. Palun hääletada!

Poolt hääletas 79 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 19.)

2. Arhiiviseaduse eelnõu (854 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud arhiiviseaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas frakt-

sioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Kuna ka selle seaduse vastuvõtmine nõuab Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis teeme veel kord kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 80 Riigikogu liiget, puudub 21.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud arhiiviseaduse eelnõu 854. Palun hääletada!

Poolt hääletas 78 Riigikogu liiget, vastu oli 1, erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 20.)

3. Täitemenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (763 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud täitemenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Ka selle seaduse vastuvõtmine nõuab Riigikogu koosseisu häälteenamust. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 79 Riigikogu liiget, puudub 22.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud täitemenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 763. Palun hääletada!

Poolt hääletas 77 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 21.)

4. Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (286 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada

läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Ka see seadus nõuab Riigikogu koosseisu häälteenamust. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 80 Riigikogu liiget, puudub 21.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 286. Palun hääletada!

Poolt hääletas 70 Riigikogu liiget, vastu oli 5, erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 22.)

5. Õiguskantsleri seaduse muutmise seaduse eelnõu (915 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab põhiseaduskomisjoni algatatud õiguskantsleri seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Me võime minna lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele põhiseaduskomisjoni algatatud õiguskantsleri seaduse muutmise seaduse eelnõu 915. Palun hääletada!

Poolt hääletas 80 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 23.)

6. Karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (862 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu 862. Palun hääletada!

Poolt hääletas 78 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 24.)

7. Karistusregistri seaduse eelnõu (762 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud karistusregistri seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud karistusregistri seaduse eelnõu 762. Palun hääletada!

Poolt hääletas 78 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 25.)

8. Pühade ja tähtpäevade seaduse ning Eesti lipu seaduse muutmise seaduse eelnõu (914 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Riigikogu liikmete Mart Nuti, Toivo Tootseni, Toomas Trapido, Maret Merisaare, Trivimi Velliste, Mart Jüssi, Peeter Tulviste, Urmas Klaasi, Enn Eesmaa, Ivi Eenmaa, Marko Mihkelsoni ja Mari-Ann Kelami algatatud pühade ja tähtpäevade seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Riigikogu liikmete Mart Nuti, Toivo Tootseni, Toomas Trapido, Maret Merisaare, Trivimi Velliste, Mart Jüssi, Peeter Tulviste, Urmas Klaasi, Enn Eesmaa, Ivi Eenmaa, Marko Mihkelsoni ja Mari-Ann Kelami algatatud pühade ja tähtpäevade seaduse ning Eesti lipu seaduse muutmise seaduse eelnõu 914. Palun hääletada!

Poolt hääletas 80 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 26.)

9. Välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu (900 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu 900. Palun hääletada!

Poolt hääletas 77 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 27.)

10. Rahvatervise seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (906 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud rahvatervise seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud rahvatervise seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 906. Palun hääletada!

Poolt hääletas 77 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 28.)

11. Ruumiandmete seaduse eelnõu (890 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud ruumiandmete seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud ruumiamdmete seaduse eelnõu 890. Palun hääletada!

Poolt hääletas 77 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 29.)

12. Loomatauditõrje seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (922 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud loomatauditõrje seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud loomatauditõrje seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 922. Palun hääletada!

Poolt hääletas 78 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 30.)

13. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Hinnatõusu mõju Eesti inimeste toimetulekule" arutelu

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Hinnatõusu mõju Eesti inimeste toimetulekule" arutelu. Kolleeg Mart Jüssi, palun!

Mart Jüssi

Aitäh! Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni nimel teen ettepaneku pikendada tänast Riigikogu istungit päevakorra ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni.

Esimees Ene Ergma

Palun see soov esitada ka kirjalikult! Kuna Riigikogu juhatusel tuli Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonilt palve pikendada tänast Riigikogu täiskogu istungit päevakorra ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella

14-ni, siis tuleb meil see ettepanek läbi hääletada.

Lugupeetud kolleegid, panen hääletusele Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni ettepaneku pikendada tänast Riigikogu täiskogu istungit päevakorra ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni. Palun hääletada!

Poolt hääletas 57 Riigikogu liiget, vastu oli 1, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust. Kui vaja, töötame täna kuni kella 14-ni.

Jätkame olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutamise korra tutvustamisega. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 153 kohaselt on juhatus Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepanekul selle olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutamiseks määranud järgmise korra: Eesti Keskerakonna esimehe Edgar Savisaare ettekanne (kuni 20 minutit), küsimused ja vastused (kuni 15 minutit); AS-i Saidafarm nõukogu esimehe Juhan Särgava ettekanne (kuni 20 minutit), küsimused ja vastused (kuni 15 minutit); Eesti Keskerakonna fraktsiooni liikme Arvo Sarapuu ettekanne (kuni 20 minutit), küsimused ja vastused (kuni 15 minutit); Eesti Arengufondi majanduseksperdi Heido Vitsuri ettekanne (kuni 20 minutit), küsimused ja vastused (kuni 15 minutit). Riigikogu liige võib selle päevakorrapunkti raames esitada kaks suulist küsimust. Läbirääkimised toimuvad nagu alati: sõna võivad võtta Riigikogu liikmed, komisjonide ja fraktsioonide esindajad. Meie hea tava kohaselt teen Riigikogule ettepaneku, et kõigepealt esineksid sõnavõttudega fraktsioonide esindajad. Pärast arutelu lõppemist Riigikogu otsust vastu ei võta.

Alustame selle küsimuse arutelu. Palun ettekandeks kõnepulti Tallinna linnapea Edgar Savisaare!

Edgar Savisaar

Austatud esinaine! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Täna räägime olulise tähtsusega riiklikust küsimusest, nimelt hinnatõusu mõjust Eesti inimeste toimetulekule. See on väga oluline küsimus. Kindlasti ei ole Eestis tegemist ainult maailmamajanduse mõjudega, vaid meie oma valitsusel on olnud hinnatõusule oluline mõju. Praegune majanduspoliitika vajab kiiret muutmist, sest Eesti riik ja Eesti inimesed väärivad senisest märksa paremat majanduspoliitilist kohtlemist. Õigeks ei saa pidada ka soovi meie majandust üksikute väljavõtteliste näita-

jate eksponeerimise abil tegelikkusest paremana näidata. Majandusnäitajaid tuleb ikkagi hinnata konteksti arvesse võttes ja ühtlasi tuleb suuta näha eri näitajate omavahelist seost. Ainult kompleksne lähenemine saab anda reaalse pildi tervikust. Eri majandusnäitajaid koos vaadeldes me välistame eksitavate järelduste tekke.

Analüüsidest hinnatõusu Eestis, soovitan pöörata tähelepanu tarbijahinnaindeksi ja SKT muutuse omavahelisele seosele. Vaatame seda pikema aja jooksul. Kõigepealt, aastakümne esimesel poolel jäi majanduskasv vahemikku 7–10%. Üldine hinnataseme tõus sel ajal oli 1,3–5,8%. Euroopa Liidu arenenud riikidega võrreldes võib sellist tarbijahinnaindeksi kasvu küll pisut kõrgeks pidada, aga kui arvestada, et majanduskasv oli veel kõrgem ja just tol ajal leidis aset Eesti integreerumine Euroopasse, võib selle ajavahemiku hinnatõusu kiirust lugeda enam-vähem normaalseks Euroopasse mineku hinnaks.

Anomaalseks muutub meie majandusmudel alates aastast 2007 ja on seda tänaseni. Nimelt, aastal 2007 jõudis tarbijahinnaindeks peaaegu järele SKT kasvule ja püstitas omamoodi rekordi – 6,6%. Aastal 2008 läks majandus päris käest ära, majanduskasv muutus 5,1%-ga negatiivseks, inflatsioon tõusis lausa 10,4% peale. Seega, esimest korda ületas inflatsioon majanduskasvu ja seda rekordiliselt suurel määral. Katastroofiline oli ka aasta 2009, kui tarbijahinnaindeks küll aasta jooksul 0,1% langes, aga samas elasime üle rekordilise majanduse kukkumise – koguni 13,9%. Ka möödunud, 2010. aastal ei ületanud majanduskasv sisulisel määral tarbijahinnaindeksi kasvu.

Majanduses kehtib niisugune loogika, et kui SKT kiiresti kasvab, siis toob see üldjuhul kaasa tavapärasest kõrgema inflatsiooni. Samas peab majanduskasvu pidurdumise või languse korral normaaljuhul olema tegemist ka üldise hinnataseme langusega. Eestiski oodati, et kui on majanduslangus, siis tuleb ka hinnataseme langus ehk nn sisemine devalveerumine, aga paraku see meie majandusse ikkagi ei jõudnud. Meil jätkus Euroopa mõistes katastroofilise majanduskukkumise tingimustes kiire hinnatõus. Paremal juhul hinnad mitme tõusulaine vahel lihtsalt korraks peatusid. Me mäletame kõik peaministri umbes viis aastat tagasi öeldud mõtet, et ta ei ole nõus inflatsiooni alan-

damiseks kiiret majanduskasvu ohverdama. Kui vaadata sellele ajale tagasi, siis selgub, et peaministrile kujunes hinnatõus majanduspoliitiliselt nii armsaks, et ta ei olnud nõus sellest loobuma isegi katastroofilise majanduslanguse tingimustes. Võiks öelda, et pühendumine inflatsiooni kõrgel hoidmisele ongi üks Eesti majanduse anomaalse arengu peapõhjust. Siin ei ole tegu ei mingite struktuurimuutustega ega süveneva integreerumisega Euroopasse. Eestis on suur hulk töötä ja vaesunud inimesi, kes peavad ennast piirama minimaalse olmetarbimisega või on üldse tarbimisest välja lülitatud. Nendel õnnelikel, kellel on veel töökoht alles, on palka alandatud või nad on reaalpalga vähenemise tõttu sissetulekus kaotanud. Siseturul puudub igasugune ostujõud ja puuduvad ka märgid ostujõu paranemise kohta lähiajal, aga hinnad samal ajal tõusevad.

Mis muutis Eesti majanduse aastatel 2007–2011 anomaalseks? Kõigepealt muidugi aktsiiside ja käibemaksu tõstmine. Kütuse- ja elektriaktsiisi tõstmise tagajärjel loodi paratamatult olukord, kus kaupade ja teenuste hindu pidid tõstma peaaegu kõik elektrit ja mootorkütust sisendina kasutavad ettevõtjad. Kui ettevõtte kulud ootamatult kasvavad, siis peab pankroti vältimiseks väljamüügihindu korrigeerima. See ei ole ettevõtjate pahatahtlikkus, see on omamoodi sundkäik.

Edasi, käibemaksu määrade tõstmine 18%-lt 20%-le kandus otse üle hinnatõusuks, sest kui ettevõtjatel ei ole tagataskus varjatud reserve täiendava maksu maksmiseks, siis kirjutatakse see 2% otse hindadele juurde. Nii läks ka seekord käibemaksu tõstmisega, taotleti hinnatõusu ja see saadigi.

Maksutõusudele on lisandunud selline ideoloogia, et see justkui ongi majandusedu võti, majandus juba taastub ja muutub peagi taas põhjamaade tiigriks. See usk, et lähiaegadel võib midagi paraneda, paneb inimesi kõrgemaid hindu aktsepteerima ja aitab nii hinnatõusu süveneda.

Rappa lastud majanduspoliitika oluline indikaator on kindlasti kütusehinnad. Kütusehindade tõus on viimastel aastatel muutunud peaaegu igapäevaseks uudiseks. Kui analüüsida kütusehindade tõusu dünaamikat 2009–2010, siis on selgelt eristatavad mitmed hinnatõusulained. Pärast 1. juulit 2009 ja pärast 1. jaanuari 2010, kui tõsteti kütuseaktsiisi, sagesid

uudised, kuidas Statoil, Neste või mõni teine kütuse jaemüüja hindu tõstis. Mootorikütuseaktsiisi tõstmise negatiivne mõju meie majandusele oli nii ilmne, et seda tunnetasid päeva-pealt kõik kütust ostvad inimesed. Pärast neid kuupäevi, mida ma nimetasin, jõudis kütusehindade tõusu mõju mõne nädala või kuu jooksul kiirelt ka teistesse hindadesse. Me oleme kütuseturul jõudnud olukorda, kus üle 50% hinnast moodustavad aktsiis ja käibemaks. Seega, rohkem kui poole sellest, mida inimesed kulutavad kütust ostes, et oma elu käigus hoida ja majandustegevust arendada, võtab ära valitsus. Seetõttu ei ole midagi imestada, et majandus ei võta kuidagi kasvuhoogu üles.

7. veebruaril teatas Statistikaamet, et tarbijahinnaindeksi muutus 2011. aasta jaanuaris oli eelmise aasta jaanuariga võrreldes 5,3%. Aga see oli vaid keskmine muutus. Tegelik elu on ikkagi hullem. Statistikaamet teatas, et eelmise aasta jaanuariga võrreldes mõjutas indeksit kõige rohkem toidu ja mittealkohoolsete jookide kallinemine 11,4%, mis andis kogutõusust poole, sellest omakorda poole andsid aastataguse ajaga võrreldes üle 18% kallimad piimatooted ja 12% kallimad jahutooted, kolmandiku andis kallinenud köögivilj jne. Suuremat mõju avaldas veel elektri, soojusenergia ja kütte ning mootorikütuse kallinemine. Need kokku andsid indeksi kogumuutusest ligi neljandiku.

Võib muidugi küsida, milliseid ühiskonna-kihte selline hinnatõus kõige rohkem puudutab ning kas sellist liiki inflatsioon aitab kaasa ühiskonna kihistumisele ja pingete tekkimisele või vastupidi. Tegelikult on pikema analüüsita selge, et kogu ühiskonna probleemid on lükatud kõige nõrgemate kaela. Veel enne 2007. aastat ennast Eestis tugevana tundnud, kujunemisjärgus olnud keskklassist on nüüdseks järele vaid riismed. Lahenduseks ei ole pakutud mitte sisulisi meetmeid hindade ohjeldamiseks, vaid süüdlase otsimist. Hea näide on olnud ajujaht kartellikokkulepetele. Kui viimase aja Eesti arenguid vaadata, siis jääb mulje, et kartellikokkuleppeid tekib kui seeni pärast vihma. Aga parempoolse valitsuse mõistes tähendabki palju kartelle palju hinnatõusukokkuleppeid. Kõik muudkui just nagu lepivad kokku hindade tõstmises, siis on süüdlased leitud ja valitsus on päästja rollis, ta on asunud kartelli-meistrite vastu pühasse sõtta.

Kui vaadata olukorda Eestis, siis hinnatõusu vedur on olnud ka laenukoormuse kasv, kaudsete maksude ohjeldamatu üleskrüvimine. Era-sektori laenukoormus suurenes ju aastakümne jooksul hüppeliselt ja mitu korda. Kontrollimatu rahamassi kasv suurendas nõudlust, see tõstis omakorda hindu. Tootjahinnad on seejuures mänginud marginaalset rolli. 2010. aasta oktoobris olid tootjahinnad 5,1% ja detsembris 5,9% kõrgemad kui aasta varem. Võib öelda, et kui võrrelda tootjahindadega, siis palju olulisema tõuke hindade kasvule andsid ikkagi aktsiiside tõusud 2008., 2009. ja 2010. aastal, käibemaksu tõus 2009. aasta suvel jne.

Tahan juhtida tähelepanu sellele, et on paradoksaalne, et samal ajal, kui suur osa elanikest elab allpool vaesuspiiri või on sinna langemas, saavad pangandus, kütusefirmad ja hulgi-kaubandus suuri kasumeid. Aga ei saa väita, et kasuminäitajad annavad tunnistust majanduse elavnemisest. Vastupidi, arvukalt ettevõtteid on pankrotistunud, konkurents on hõrenenud, käibe langust kompenseeritakse aga esimesel võimalusel jõulise marginaalide tõstmisega. Näiteks võib üllatav olla, et toiduainete hulgi-kaubanduse kasum oli 2010. aasta kolmandas kvartalis läbi aegade suurim.

Muide, käibemaksu ja aktsiiside tõstmine tõi kaasa viimaste aastate suurima tegeliku maksumäära tõusu. Selle tagajärjel on Eesti muutumas üheks kõige kõrgema tarbimise maksumääraga riigiks Euroopa Liidus. Kui aastal 2007 olid Euroopa Liidus siin esikolmikus Taani, Rootsi ja Ungari (Rootsis oli see määr 28%, Ungaris 27%), siis Eesti tegelik maksumäär 2010. aastal oli samuti 28%.

Samal ajal kui hinnad aktsiiside kasvades pidurdamatult tõusevad ja rahva ostujõud väheneb, on näiteks kütuseettevõtted suutnud säilitada kasumlikkuse. Statoil teenis kütuse järsu hinnatõusu tingimustes 2008. aastal 54 miljonit krooni ja 2009. aastal 51 miljonit krooni puhaskasumit. Neste oli 124 ja 102 miljoni krooniga veelgi edukam. Seda olukorras, kus mootorikütuste jaemüük kahanes 994 miljonist kroonist 2008. aastal 696 miljoni kroonini 2009. aastal.

Midagi niisama müstilist toimub ka toiduaineturul, mõjutades kõige otsesemalt iga tarbijat. Tallinna Kaubamaja kontserni börsiteadest näiteks selgub, et Selveri poeketi maksueelne kasum 2010. aasta üheksa kuuga oli 93

miljonit krooni, aasta varem, muide, oldi 10 miljoni krooniga miinuses. Kogu hinnatõusust on 52% põhjendatav just toidukaupade kallinemisega. Prognoositakse, et toidukaupade panus aastasesse hinnatõusu suureneb veelgi.

Vaatamata vähenevatele jaemüügimahtudele kasvavad toidukaupade hinnad endiselt, sest jaekaubandus suudab oma käivet suurendada just hinnatõusu toel. Aga tugev hinnatõus, eriti olukorras, kus inflatsioon esmaste toidukaupade grupis on kõrge, pidurdab muidugi väga selgelt ka tarbimise kasvu. Praegune toormehindade tase ei õigusta seda, miks osa toidukaupade tarbijahinnad peaksid olema kõrgemad kui 2008. aastal. Seega, toiduainete hinna tõusu surve Eestis võiks leevenduda, aga kahjuks ei jätku selleks poliitilist tahet.

Ma toon välja veel kaks näitajat, mis kirjeldavad Eesti rahva majanduskriisist suunatud tarbimisharjumusi. Maainimestele on pakutud esmatarbekaupade soetamiseks interneti- ja postikaubandust. 2008. aastal osteti sel viisil kaupu 96 miljoni krooni eest, aga 2010. aastal vähenes internetikaubandus peaaegu poole võrra, see jäi 51 miljoni krooni juurde. Nii et see idee, et kui ka poed kinni pannakse, on siiski olemas internetikaubandus, ei ole andnud tulemust. Tegelikult on internetikaubandus peaaegu poole võrra vähenenud.

Teine näitaja, mida ma tahan tuua, on see, et kasutatud kaupade jaemüük kasvas 36 miljoni kroonist 2008. aastal 50 miljoni kroonini (isegi rohkem kui 50 miljoni) 2010. aastal.

Nii et kuigi praegu püütakse rääkida majanduskasvust, inimeste elatustase pigem langeb. Kindlasti tuleb seda silmas pidada, see nõuab olulisi muudatusi majanduspoliitikas. Väga lihtne oleks küsida, mida toob hinnatõus kaasa tavainimesele. Ma püüdsin seda kirjeldada. Tegelikult on hinnatõus Eesti siseturul hoogustumas. Seda tuleb tähele panna. Täna teid tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Nikolai Põdramägi!

Nikolai Põdramägi

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud Tallinna linnapea! Valitsuse ministrid eesotsas peaministriga ikka väitsid meile siin Riigikogu saalis, et euro tulek hindu ei tõsta.

Aga ometi hakkasid hinnad juba enne euro tulekut tõusma ja jätkavad tõusu ka pärast seda. 15. jaanuari Postimehes kirjutati, et hinnatõus Eestis on 5,4%. Sellega ollakse Euroopas teisel kohal, ainult Rumeenia on meist eespool. Minu küsimus on: kui palju euro teie arvates Eestis tegelikult hindu tõstis?

Edgar Savisaar

Ma tänan küsimuse eest! Sellele ei olegi tõsiselt võetavat vastust nii lihtne anda, sest ei valitsus ega Eesti Pank ei ole minu arvates pidanud vajalikuks sellist analüüsi tellida. Muidugi on lihtne öelda, et hindu on tõstnud kõik muu peale euro. Ma kujutan ette, et konjunktuuriinstituut oleks kindlasti olnud võimeline tegema metoodiliselt korrektse ja sõltumatu hinnaülevaate, kuid kas teadlikult või alateadlikult, aga see on jäänud tegemata. Tallinna kohta võin öelda, et meil teeb ettevõtlusameti hinna ja tarbijakaitse teenistus hinnavaatlusi esmatarbeteenuste ja enam ostetavate toidukaupade kohta 336 müügikohas. Ma võin teile tuua mõne näite. Aasta algul tõusid teeninduses hinnad kolmandiku võrra, alates kingsepatöödest ja keemilisest puhastusest ning lõpetades parklate ööpäevatasuga. Poolteise kuu jooksul on puu- ja köögivilja, sealhulgas pestud kartuli hind tõusnud ligi kaks korda. Niisuguseid näiteid võiks tuua veel palju, aga need on ikkagi üksiknäited. Selline suur üldistus, kui palju euro tegelikult Eestis hindu on tõstnud, on minu meelest samasugune saladus Eesti ühiskonna jaoks, nagu oli pikka aega see, kui palju meie inimesi töötab välismaal. Ma usun, et nii nagu välismaal töötajate arv hiljuti üles tunnistati, tuleb samamoodi välja ka euro mõju hinnatõusule.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Lugupeetud ettekandja! Mul on hea meel, et te tõstsite üles saladuste teema. See on see, mis mind tõesti huvitab. Jätame ideoloogilised uperpallid kõrvale, ma küsin ühe konkreetse fakti kohta. Eestis leiab aset teatav hinnatõus. Kuidas see mõjutab teie vajadust raha järele, mida te peate küsima Moskvast? Kas summad lähevad suuremaks või väiksemaks? Ma ühen-

daksin siin ühte kategooriasse nii sularaha kui ka selle, mis makstakse kinni arvetega.

Edgar Savisaar

Ma tänan Igor Gräzinin! Aga ma arvan nii-moodi, et teie olete Moskvast raha küsimisega kindlasti paremini kursis kui mina. Nii et kui mul avaneb võimalus siit saalist teile küsimusi esitada, siis ma kindlasti teen seda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! See, et hinnatõus mõjutab toimetulekut, on meile kõigile juba tõesti selge kas või nende kohtumiste põhjal, kus me oleme viimastel aegadel väga palju osalenud. Inimesi huvitab, kas ja kuidas on üldse võimalik hinnatõusu leevendada, juhul kui valitsus tõesti tahaks seda teha. Ma arvan, et praegune valitsus ei ole sellest eriti huvitatudki. Täna me lugesime, et investeerimispankur Helenius premeeris IRL-i miljoni krooniga või 60 000 euroga selle eest, et riik ei sekkuks majandusse.

Edgar Savisaar

Ma ei kahtlegi, et Helenius on IRL-i premeerinud suurusjärgu võrra suuremate summadega kui miljon krooni. Aga kui rääkida sellest, mida võiks veel hinnatõusu leevendamiseks ette võtta, siis kui inimesel mingit sisetulekut ei ole ja tööd ka silmapiiril ei paista, siis ega võimalusi palju ei ole. On toetused, on sotsiaalne hõive, n-ö töö raha vastu. Näiteks Tallinn on ainuüksi viimase poolteise aastaga esimese abipaketi raames, mida kogu Euroopas tunnustatakse, pakkunud ajutise töö võimalusi. Esiteks, sotsiaalsed töökohad (enam kui 1000 inimest), teiseks, enam kui 1500 inimest on leidnud lühemaajalist rakendust avalikus töös, need on nn hädaabitööd, kolmandaks, toimetulekutoetust on saanud ligi 4000 inimest. Vee hinna tõusu on kompenseeritud rohkem kui 5000 leibkonna liikmetele. Lisaks on eraettevõtetes linna toetuse abil tööle võetud ligikaudu 300 töötut. Uusi töökohti on põhivara soetuse toetuse abil loodud ka ligi mitusada. Kui riik näiteks oleks ka RMK-d rahastanud ja nii aidanud Tallinna parkmetsad ära koristada, siis kindlasti oleks sellest olnud abi

töötuse leevendamisel ja selle kaudu hinnatõusu leevendamisel. Minu jaoks on üks olulisemaid küsimusi praegu ikkagi see, mis mõni päev tagasi lõpuks üles tunnistati, et 118 000 inimest on läinud Eestist välismaale tööle. Kui need 118 000 töökohta oleksid olemas siin Eestis ja nendel kohtadel töötaksid inimesed, kes maksaksid üksikisiku tulumaksu, nende eest makstaks sotsiaalmaksu jne, siis, ma arvan, sellega olekski hinnatõusule juba pidur peale pandud. Sellel oleks väga otsustav tähendus majanduse arengule.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Aitäh! Austatud Edgar Savisaar! Hinnatõusude üks valusamaid osi on kindlasti kodukulude hinna tõus. IRL on välja tulnud loosungiga, et nad viivad kodukulud alla ja ohjeldavad monopole. Kodukulude hinna tõusu tegelik põhjus on aga hoopis milleski muus. Me teame, et see valitsus pani maagaasile aktsiisi peale ja pärast tõstis selle topeltsuureks. Toasooja käibemaks on 2007. aasta 5%-lt tõusnud praeguseks 20%-le. Elektriaktsiis on praegu viis korda kõrgem kui näiteks Euroopa miinimumnõue. Kui hästi saavad inimesed teie meelest aru kodukulude hinna tõusu tegelikest põhjustest, milleks on kõrged ja väga palju tõstetud riigimaksud ning kaudsed maksud?

Edgar Savisaar

See, et räägitakse ainult kodukuludest, on muidugi silma kinnipigistamine. Eks see koduomanike liidu reklaam aitab kindlasti teha ka valimiskampaaniat, selles mõttes olen ma president Ilvesega väga ühel nõul. Ma olen üldse üllatunud tema eilsest julgusest. Ta oleks pidanud ainult lisama, et omavalitsused ei peaks tegema kulutusi valimiskampaaniale ja ka ministriumid ei peaks tegema kulutusi valimiskampaaniale. Ma olen sageli mõelnud, et kui Juhan Parts kuulutas välja, et KredEx toetab majade soojustamist (see on ju väga hea ja nii peabki tegema), miks ta tegi seda ainult kolmes Tallinna linnaosas (Lasnamäel, Pirital ja kesklinnas), justkui mujal ei olekski maju, mis soojustamist vajavad. Ma üldse ei taha eitada, et tähelepanu kodukuludele on vajalik, aga sellest ei piisa. Sel on praegu poliitiliselt juures

selline maik, et see on ikkagi silmade kinnipigistamine, muud midagi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea erakonna esimees ja Tallinna linnapea! Tallinna Linnavalitsus sai aastal 2010 maksumaksja vaenlase tiitli. Andke hinnang sellele tiitlile. Kas Tallinna Linnavalitsuse kehtestatud müügitaks oli tõepoolest suurim maksumaksja koormaja aastal 2010?

Edgar Savisaar

Kõigepealt, üks maksumaksjate liit rabistas ka selle asjaga. Need arvud, mis ta on välja käinud selle asja selgituseks, ei ole lihtsalt õiged. Alates näiteks sellest, et maksumaksjate liit väitis, et Tallinn sai müügitaksust tulu 85 miljonit krooni. Tegelikult ei saanud 85 miljonit krooni, vaid sai palju rohkem. Tallinn sai müügitaksust 149 miljonit krooni tulu, kui täpne olla, ja see kõik kulus linnaeelarves ära. Aga ma tahan öelda, et see kõik jääb kaugemale maha 1. jaanuaril 2010 jõustunud uute aktsiisimäärade tekitatud august tarbija taskus: ainuüksi kütuseaktsiisilt pool miljardit tulu, elektriaktsiis ja käibemaks veel peale selle. Mina panin tähele ühte huvitavat fakti, mida mulle rääkisid Keskerakonna noored. Kui nad käisid bensiinijaamades korjamas allkirju peaminister Ansipile saadetavatele kirjadele, kus räägiti sellest, et maksud on tõusnud ja see mõjub inimestele väga halvasti, siis meie noored olid valmis selleks, et neist ei saada aru või neile öeldakse, et miks nad kiusavad head peaministrit või midagi sellist. Aga tegelikult läks täpselt vastupidi: neid kirju lausa rabati noorte käest ja kirjutati heameelega alla. Kui veel avastati, et enam kui pool sellest rahast, mis me maksame autokütuse eest, läheb valitsuse kaudu, et see hind ei ole maailmaturuga ega euro tulekuga seotud, siis läksid inimesed muidugi väga kurjaks. Nii see ongi, inimesed saavad nendest asjadest aru küll. Mis puudutab seda, et Tallinnale anti maksumaksja vaenlase tiitel, siis, jumala pärast, see juhtus kuu aega enne valimisi ja me teame, et see maksumaksjate liidu seltskond on parempoolsete parteide mõju all. Mida muud sealt oodata oli?

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tiit Kuusmik!

Tiit Kuusmik

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Austatud Tallinna linnapea! Alles nädal tagasi raporteeris sotsiaalminister, et tööhõivesse on lisandunud peaaegu 40 000 inimest. Kirjasõnast ja muust meediast võime lugeda ja kuulda, et eksport on suurenemas või jõudnud juba rekordtasemele. See on järsku kasvanud sellises tempos, et tahtmatult tekib küsimus, kui palju üldse on vaja rääkida hinnatõusu mõjudest ja riigi või linna abist inimestele.

Edgar Savisaar

Kõigepealt, ekspordi kasv teeb muidugi rõõmu. Kuigi, olgem ausad, vaadake järele, kui suur osa sellest on elektrienergia müügil, väga primitiivsel tooraine müügil. Seda vaadates ilmselt näeme, et on vähem põhjust rõõmustada. Härra Pevkurile ei peaks olema teadmata ka see statistika, mis ütleb, kui paljusid inimesi, kes on tööd leidnud, on see õnn tabanud välismaal. Paraku on struktuuriline tööpuudus Eesti tööandja jaoks kätte jõudnud üllatavalt kiiresti ning disproportsioon töötajate kvalifikatsiooni ja tööpakkujate vajaduste vahel ei rahulda kumbagi tööturu osapoolt. Nii et on terve hulk küsimusi, mis siin tekivad. Miks ei ole saadud ümberõpet kahe aastaga toimima? Kui ei ole sobivat tööjõudu, siis tuleb ka ekspordi kasvule lagi väga ruttu ette. Jälle oleme probleemi ees, et tööd oleks, aga töötajaid ei ole. Samal ajal on kümneid tuhandeid pikaajalisi töötuid, keda sisenõudluse maldalseisu tõttu pitsitab lihtsamate töökohtade puudus ja pitsitavad ka kõrged hinnad, millest kaudsete maksude tõusul on suur roll, nagu ma äsja oma ettekandes rääkisin. Siin on justkui nõiaring. Kahtlemata tuleb rääkida hinnatõusu mõjudest ning riigi ja linna abist ka. Ma usun, et kui selline abipakett, nagu on Tallinnas, pandaks käima kogu Eesti ulatuses, siis oleks sellest kasu kõikidele linnadele, valdadele ja kogu riigile.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra linnapea! Küsimuste aeg on läbi. Läheme järgmise ettekande juurde, mille peab AS-i Saidafarm nõukogu esimees Juhan Särkava.

Juhan Särgava

Tere hommikust, austatud esimees! Lugupeetavad Riigikogu liikmed! Ma tänan meeldiva võimaluse eest põllumehena seadusandjale selgitusi anda, kuidas hinnatõus meie poolt vaadates välja paistab.

Mõne sõnaga Saidafarmist. Saidafarm on 1992. aastast alates mahefarm. Meil on 1000 hektarit maad, 500 looma, 200 lüpsilehma, me tegeleme mahepõllumajandusega. Kogu piima töötlemise ise, müüme seda Tallinnas, Keilas ja Haapsalus. Aastakäive on meil umbes 10 miljonit.

Hinnamaastikust rääkides üritan näidata, et mõtted on erinevad. Põllumees vaatab, mis hinnaga sünnib, raha on hädasti tarvis juurde saada, muidu enam kulude katmisega kuidagi toime ei tule. Aga kui sa oma kauba üle hindad, siis jääb see sulle kätte ja jääb müümata! Kui tahta paremat hinda saada, siis peab kaup olema paremini pakitud, see peab olema parema kvaliteediga, siis on lootust. Niisamuti annavad müümisele hoogu loomulikult reklaam ja paremad turukohad. See ongi enam-vähem kõik. Kui on paremad masinad, veidi tootlikum tehnoloogia, mis aitavad füüsilise töö mahtu vähendada, siis on siin ka sellel oma osa.

Kui me vaatame väljaminekute domineerivaid osi, siis näeme kütust, elektrit, maa hinda, rendisummasid ja palgakulusid. Lisaks on loomulikult otsesed ja kaudsed maksud, mis paratamatult on väljaminekute osa, samuti tekitab väljaminekuid masinate, varuosade ja seemnete hankimine. Kui masinate ja seemnete hind on enam-vähem püsinud, siis varuosade ja muude tarvikute, on nendeks siis laagrid, poldid või mutrid, hind on kasvanud kahekordseks. Sellest ei ole eriti palju juttu olnud.

Kui sissetulekuid vaadata, siis põllumees saab sissetulekut müügitulust ja kindlasti on siin väga oluline osa ka toetustel. Eripärast sõltuvalt annavad toetused veerandi kuni kolmandiku sissetulekust ja mõne toote puhul võivad anda kuni poole sissetulekust. See paneb mõtlema sellele, et mida vähegi ise teha saab, seda ei pea ostma. Seetõttu tuleb iga oskus ja tarkus väga kasuks.

Paralleelselt võib rääkida perenaisest, kes käib poes. Näiteks minu enda naine näeb poes hinnasilte, kus on jälle kirjas kõrgem hind.

Tekib küsimus, miks ometi. Järgmine mõte on, millised asjad on soodsalt müügil. Isegi kassiliivale on hinda otsa pandud, mis siin piimast või leivast rääkida. On väga palju teisi tooteid, mille hind on samamoodi liikunud. Kui kassa juures oled, siis imestad, et mis siin kotis ometi on, et nii palju maksta tuleb.

Et perekonnal või kodanikul oleks võimalik elada, tuleb maksta eluaseme, elektri, prügiveo ja vee eest. Iga asi on eraldi kuluartikkel. Kindlasti saite ka teie kõik kirja, kus öeldi, et prügiveo hind on sellest aastast keskkonnakaitsest lähtuvalt 20% kõrgem. Selliseid kirju on tulnud ja tuleb veel. Lapsed on vaja kooli ja lasteaeda saata, samuti on vaja töökohale jõuda kas bussi, auto või jalgrattaga. Iga asi, mis selles ahelas krooni rohkem hakkab maksma, pitsitab momentaanselt toimetulekut. Midagi muud saab osta ainult siis, kui natukenegi raha järele jääb. Maarahvas on mõnevõrra vaesem kui linnarahvas ja seega on eluviisist väga selgelt näha, kuidas nad elavad.

Kui sissetulekust rääkida, siis on palk ikkagi põhiline sissetulek. Lisaks on mõni toetus, on see siis pensionilisa või mõni soodustus. Loomulikult, iga selline väikene soodustus kergendab elu. Ikkagi on kõigi perenaiste põhimõte see, et mida vähegi osatakse, seda on mõistlik ise teha, sest see on tunduvalt odavam kui teenust osta. Kui sa iseenda aega hindad kas või 50 kroonile tund, siis teenust ostes tuleb see korrutada 1,3-ga, piltlikult öeldes, ja kättesaadav osa on veel 21% väiksem.

Ma näitan siin ühe sellise toreda pildi ajast, kui me väga palju asju ise tegime. See pilt on pärit ühelt potialuselt, see on kaunis suveniir. See oli väga ilus idüll, aga see idüll on otsa saanud. Nüüd on niimoodi, et tööjaotus on ühiskonnas sügavalt sees, aga ikkagi soovitan ma kõiki oma oskusi ise kasutada ja neid ka lastele õpetada.

Toiduhindu kajastavad need tulbad. Sinine tulp näitab hindu Eestis. Tegelikult on toiduhindadel omajagu kasvuruumi. Meie turul on tendents ühtlustuda Soome turuga, sest see on vahetult üle lahe ja see side järjest tiheneb. Ka osa meie toodangust läheb juba tasapisi Soome. See tähendab, et see on võrdlemisi paratamatu nähtus. Piima hinna tõusu võimalused on väiksemad, liha hinna tõusu võimalused on suuremad. Uus hind, mis aasta jooksul välja kujuneb, jääb umbes Soome ja Eesti tulba

keskele või natuke allapoole keskoont. See on reaalne, mis juhtuda saab. Vahe on ainult selles, et soomlased maksavad selle raske käsitöö eest 8–10 eurot tunnis, aga meie maksame praegu selle raske töö eest 3–4 eurot tunnis. Selle raske füüsilise töö maksumuse vahe kajastub ka lõpphinnas, sest kõik kulutused, mis tehakse, tuleb ju kaupa müües katta. Kui see, kes on leiva, saia või mille tahes valmis teinud, neid kulutusi kaupa maha müües ei kata, siis on müüdud tühjendumüügi hinnaga ja see tegevus lõpeb ära.

Meie kõigi soov on, et hinnatõus pidurduks või hinnad paigal seisaksid. Tohutult lihtsam oleks ettevõtjal, perenaisel või kellel iganes, kui saaks oma igapäevast olemist rehkendada püsihindades. Vaatame, mida keegi teha võiks. Rääkides põllumeestest, on täiesti selge, et kui õnnestub põllutöid teadlikumalt korraldada, töötajimusi tänapäevastada, ka lihtsate töömeeste olemist ilusamaks ja paremaks teha, siis asi paraneb. Kui masinad on efektiivsemad, lagunevad vähem ja on tootlikumad, siis ka see aitab hinda hoida. Loomulikult aitab kaasa haritum tööjõud. Jutt on põllumajandusõppest, nii kutseõppest kui ka kõrgemast õppest. Tarkus on selles mängus väga suure ja olulise tähtsusega. Lugu on niimoodi, et põllumehi on küll vähe, 2,7%, aga erimeelsusi on põllumeestel võrdlemisi palju. Kui me vähegi suudame ühisemalt mõelda ja toimida, siis muutub ka meie töö ja tegevus igal juhul efektiivsemaks turu võitmise jaoks, ka hinna mõttes.

Selle kõrval on oluline kohaliku omavalitsuse tegevus. Väga oluline maatöö jaoks on see, et haridus- ja koolivõrk töötaksid, kultuuriline taust oleks olemas, teed ja bussiliiklus oleksid korras. Tuleb ette, et buss ei sõida ja töötajad või ka ettevõtjad peavad oma piirkonna lapsed sel päeval ise kooli viima. On tulnud ette, et teed on lund täis, aga ettevõtja peab oma kauba ära viima. Siis tuleb ise lumi ära ajada. Mida sujuvamalt omavalitsus suudab seda tausta tagada, seda väiksemate kuludega saab ettevõtja toimetada ning see kajastub kindlasti hinnas. Loomulikult on maal väga oluline elamu- ja kommunaalmajanduse sidusus. Jutt on nüüd veest, kanalisatsioonist, küttest ja nendest asjadest. Ettevõtjal ei jää lihtsalt aega oma töötajate elukondlike probleemidega tegelda. Mõne episoodi puhul võib küll seda

teha, aga mitte pidevalt. Ka sotsiaalselt nõrgemate mõistlik toetamine on oluline, sest maal, kus kõik kõiki tunnevad, on sotsiaalselt väga nõrga pere või selle pere lastega lävimine hingeliselt ääretult valus. Seda tõsiselt! Linnas on nad inkognito, sul ei ole nendega mingisugust sidet ega ole ka kohustust, aga maal on pilt teine. Tulebki vahel anda juustu või kohupiima võlgu jne. Sa ei saa teisiti käituda.

Mida võiks riik meie arvates teha? Üks sisend on kindlasti elekter. See, mis sünnib selle hinnaga, on teada. Elektriettevõtja kasumipool on ka muidugi see, mida riik (riik on ju omanik) saab vajaduse järgi kasutada. See on poliitika küsimus. Euroliidus on lubatud põllumeeste jaoks kehtestada minimaalne kütuseaktsiisi tase. Nii saab põllumajanduse sisendeid vähendada. Keskkonnaseadustest tulenevad igal aastal tasude tõusud. See on selline instrument, millega saaks sisendeid vähendada. Nüüd on meil veiste õhusaaste tasud, mis on euroliidus ainukordsed. Meie loogika on see, et lehm annab piima ära, ta annab liha ja iseenda ka veel vorstiks ära. Sellest kõigest, mida ta sööb, ta ju seda kõike kasvatab. Ta sööb vilja ja heina, mis absorbeerib süsihappegaasi, lämmastikku. Energia jäävuse seaduse järgi ei saa lehm ju kahjulikke aineid rohkem tekitada, kui ta kasulikke ära annab. Kõik see, mis lehm ära sööb, atmosfääris seotakse. Piima ja liha annab ta ära. Tähendab, lehm ei anna täiendavalt veel midagi nii koledat siia lisaks. See on põllumeeste vaatepunkt.

Juttu on ka *top-up*'ist ehk lubatud juurde-maksest. Meie näeme seda niimoodi, et see 117 miljonit aitaks põllumehi väga palju ja aitaks nii ka sisendite hinda nihutada (see 117 miljonit on vanas rahas, kroonides, see on umbes 7,8 miljonit praeguses rahas, eurodes). Praegu on kõige tulisem teema see, et sigade sööda hind on tõusnud poole võrra. Nende pidamine on muutunud väga küsitavaks. Sigade tõukarja üle talve hoidmine, kuni turg stabiliseerub, vajaks lisatoetust. Meie jaoks on reaalsus, et iga miljon toetuseraha sisaldab endas põhimõtteliselt kolm töökohta, see tähendab seda, kas ma saan sulast pidada või pean ta mujale saatma. Maal saab töid ja tegemisi teha seni, kuni raha jätkub.

Olulised on ka toetusskeemid. Neid skeeme on hästi palju ja need on hästi kirjud. Üks toetab labidavart, teine reha, kolmas lauda vunda-

menti ja neljas katust. Need peaksid olema kompaktsemad ja avaramad. Põllumeeste vajadused on väga erinevad. Ei ole sellist ühtset toetust, mis kõikide Eesti põllumeeste vajadused praah rahuldaks. Siin on palju teha.

Meie jaoks on loomulik, et eksporti toetatakse, nii riigisiselt *know-how*'d ja mehaanikapoolt kui ka välissuhete poolt. Selles me näeme võimalusi, kuidas elada efektiivsemalt ja paremini ning hoida kogukulutusi toodanguühikule madalamal ja konkurentsivõimelisemal tasemel.

Ma peatun korra väliskaubandusel. Meil võiks idee poolest olla eesmärk, et eksporditavate ja imporditavate toiduainete maht oleks tasakaalus. Me oleme eksportimisel võrdlemisi tublid, kuid rohkem toome kaupa ikkagi sisse. Meil maad kui ressursi on. Selles mõttes saaks põllumajanduslikku tegevust elavdada selle vahe jagu, mis jääb siin punase ja sinise tulba vahele. Eestis on põllumehi umbes 2,7% ja ikkagi moodustavad eksporditavad põllumajandustooted ekspordi kogumahust 10% ringis. Tahaks põllumehi kiita. Me oleme küll väikesed, aga maru tublid. Igasugune tugi, mida lugepeetavad seadusandjad saavad meile anda, saab seda tublidust ainult suurendada. Me oleme toetusraha, mis te andnud olete, väga hoolega kasutanud.

Vaadates ärimehi pilguga, mis on sündinud, siis te näete jooniselt, et lehmade arv oli kõige suurem aastal 2007, sealt alates on see hakanud vähenema ja piimatoodang on hakanud suurenema. Aastal 2007 oli võib-olla optimaalne olukord, lehmade arv vähenes ja kogutoodang põhimõtteliselt suurenes. Edasi on juhtunud niimoodi, et toodang lehma kohta suureneb, kuid kogutoodang on hakanud vähenema. See tähendab, et me ei kasuta oma potentsiaali päriselt ära. Põllumeestel on selles suhtes natukene tuge tarvis. Meil ruumi on, kus lehma pidada. Rohi kasvab hästi, viljaga on riskid suuremad, aga rohi kasvab hästi ning lehm ja lammas on suurepärased tegelased, kes selle ära tarbivad. Piimalehmade arv (vaadake parempoolset tulpa) kahaneb väga kiiresti, lausa hirmuäratavalt kiiresti. Sellega ma tahan jälle öelda, et abi ja tuge on tarvis.

Kui vaatame Euroopa Liidu ülesandeid, siis kõige suurem soov on, et vanu ja uusi liikmesriike koheldaks võrdsemalt. Kui me saaksime parema tasakaalu, siis meie olukord pa-

raneks, sest meie potentsiaalne tarkus on piisav, et teistega võistelda. Kui me saame toetuskeemist konkurentsivõimelisema aluse, siis on meil piisavalt väljavaateid. Kui me vaatame toetusi, siis näeme, et Eesti tulp on suhteliselt madal. Oleks hea, kui meie poliitikud jõuaksid sinnamaale, et me saaksime euroliidu keskmistele toetustele ligemale. Niipalju kui kuulda on olnud, on läbirääkimised meie jaoks lootustandvad. Saksamaa ja Prantsusmaa on kokku leppinud, et nad on nõus natukene loovutama, et juurdetulnud maade toetusmäära tõsta.

Kui ärimehi meele vaadata, siis näeb ka seda, mismoodi piim ja piimasaadused üle maailma liiguvad. Need mõjurid toimivad kaudselt ka meil. Need on väga tähtsad kaubad. Me ei ole alati teadvustanud, kuidas selle kõige tavalisema piimaliitriga ümber käiakse. Nii et põllumeestel ja ka riigil on siin oma osa, mis neid hindu mõjutab, kuid palju suurem kategooria, see, kuidas need kaubad liiguvad, mõjutab hindu hoopis suuremas suurusjärgus. Seda on mõistlik teadvustada ja ka ise tegutsema asuda, et seda juhtida.

Poliitika abil saaks jõukamate, monopoolsete sektorite kasumit natuke ümber tõsta. Ettevõtjaid tuleks motiveerida, unustamata meenutada, et ka ühiskonna nõrgemad pooled on olemas, sest ega keegi ei taha sellist väga jõukat elu, kui kõik vaesed teda ründavad. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Kõige esimene küsimus on Liisa-Ly Pakostalt, aga teda ei ole saalis. Jätkab kolleeg Lembit Kaljuvee.

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea ettekandja! Täna hommikul, kommenteerides hinnatõuse, rääkis konjunktuuriinstituudi direktress Josing, et see hinnatõusuralli või toiduhindade tõus peaks olema pidu põllumeeste tänaval, teie toodangu hind tõuseb, kasutage see ilusasti ära ja saage rikkaks. Kuidas te seda kommenteerite?

Juhan Särgava

Seda pidu sellisel kujul ei ole. See, mis on sügisel küntud, on küntud ja kevadel saab ainult külvata. See, mis on ära müüdnud, see on müüdnud. Edasi toimivad äristruktuurid, mis seda vilja kaks, kolm või neli korda edasi

müüvad. See lubab oletada, et viljakasvatamise olukord läheb natukene paremaks. Praegu on probleeme seakasvatusega. Sööt läks poole kallimaks, majanduslikult ei jaksa enam sigu kasvatada, sigade arv läheb alla. Kui sealihaga otsa saab, siis sealihaga hind tõuseb ja kõik hakkavad jälle seda tootma, nii et toimub tohutu ületootmine. Me nagu hüppame ühelt künkalt teisele. Selles suhtes on veel pisut vara rõõmustada, vaatame, mis sünnib. Maksimisega on ka nii, et piima eest makstakse kuni kolm kuud hiljem. Talumees saab raha ikka väga hilja kätte. Toorainetootjal lootusi on, aga vaatame, mis sünnib. Rõõmustada on vara.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Need arvud, mis te esitasite, on vägagi kõnekad. Kui tarbija, Eesti elanik, iga päev neid arve näeks või saaks võrrelda, siis ta mõistaks tunduvalt paremini, miks paljud asjad on Eesti põllumajanduses ja maaelus tervikuna nii või teisiti. Aga tavalisel inimesel, kes teeb sisseoste turul või kaupluses, on ikkagi küsimus, miks on Eesti kartul või õun sageli kallim kui hoopis kaugemalt, Saksamaalt, Belgiast või Hollandist toodud kartul või õun, Poolast toodud kartulitest või õuntest rääkimata.

Juhan Särgava

Aitäh küsimuse eest! Siin on kaks selgitust. Meie kliimatsükkel on lühem, kui see on Poolas või kuskil mujal. Teiseks, meil olid näiteks kartuliga lood päris head, kuid siis juhtus mitmel aastal, et kui meie kartul hakkas valmis saama, siis oli odav Poola kartul juba piiril. Kui mitu aastat niimoodi oli juhtunud, siis meie kartulikasvataja väsis ära ja laskis käed rüppe. Praegu on niimoodi, et poolakatel ei olnud eelmise aasta kartulisaak kuigi hea, aga ka meie põllumeestel ei olnud kartulit kuigipalju maas. Nüüd on soovi kartulit süüa rohkem, kui seda siin parasjagu võtta on. Nii et kord on kaupa üle, kord puudu. Praegu me oleme lihtsalt selles laines. Ega kartuli hind ei jää selliseks, nagu see praegu on, aga nõudmise ja pakkumise vahetõde on selle niimoodi tinginud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aleksei Lotman!

Aleksei Lotman

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika üks eesmärke on algusest peale olnud ekstreemsete hinnakõikumiste ärahoidmine, aga ilmselgelt ei olda sellega hakkama saadud. Me kõik mäletame, et kriisieelsel ajal läksid hinnad läbi lae, kriisi puhkedes kukkusid hinnad läbi põranda ja nüüd ronivad need jälle väga ruttu üles. Milline on Eesti Põllumeeste Keskliidu seisukoht, milliste vahenditega peaks tulevases põllumajanduspoliitikas, mis teadupärast läheb lähiaegadel muutmisele, selliseid ekstreemseid hinnakõikumisi ära hoidma, arvestades seda, et senised vahendid ei ole osutunud tõhusaks?

Juhan Särgava

Kõige selgemalt joonistub praegu välja teravilja hinna lugu. Me räägime, et riigi viljavaru on meie silmis jälle vajalik. Kui sekumiskokkuostu vili müüki tuli, siis äristruktuurid, kelle raha oli n-ö paljuski kinnisvaraärist vabanenud, otsustasid teha panuse vilja kokkuostule. See panus tehti selles mõttes õigesti, et nad ostsid esimese ringi vilja ära ja nädala pärast oli seesama vili poolsada eurot tonni eest kallimalt turul tagasi. Me oleme keskliidus korduvalt rääkinud, et on vaja suurendada ühistegevust, mis meil ka Kevili juures toimub, lihtsalt selle jaoks, et jääda puutumata hinnakõikumistest. Praegu oleme jännis, näiteks seakasvatajad on ikka tõsiselt sõrme löiganud. Ühistegevus nende ressursside suhtes on hädavajalik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Oma kõnes te ütlesite, et iga tootja tahab oma toodangut müüa. Ma olen teiega nõus. Aga siin saalis rääkis peaminister, et meie eksport itta moodustab natuke rohkem kui 10% ja sellest jätkub. Minu küsimus ongi: kas põllumehed näevad oma ekspordi tuleviku ainult lääne suunas?

Juhan Särgava

Meie jaoks on niimoodi, et sööja on sööja, sööb ta siis idas või läänes. Mina isiklikult olen olnud Peterburis, olen käinud ka Peterfoodi toidumessil. Sellised vanad, ütleme, inimeste tasemel mõnusad ja soojad suhted on täiesti säilinud, need on olemas. Meie toodangut oodatakse ka ida pool ja see turg on meie mõistes täiesti lõputu. On tark ja arukas seda ära kasutada, sest see turg on suhteliselt lähedal, nende emotsionaalne suhtumine tootesse on positiivne ja väga palju tööd on n-ö väga vanal ajal ära tehtud. Seda on mõistlik ära kasutada. Muidugi on niimoodi, et päris kõiki mune ei ole mõistlik panna ühte korvi. Aga rääkides ühe või teise suuna osatähtsusest, ei näe ma ausalt öeldes küll mingisugust põhjust eksporti ühel või teisel suunal piirata. Pigem on ikka niipidi, et ukсед on avalil ja mida avatumad me suudame olla, seda paremini me kaupleme. Sealtpoolt on saada tooraineid, mis on meie turuga võrreldes palju odavamad. See kaubavahetus soodustaks paremat konkurentsivõimet ja ka paremat hinda. Konkurentsivõime on alati parem siis, kui hinnatase on madalam, sest siis läheb sinu kaup ludinal, aga kui hind on kõrge, siis topi ühele või topi teisele, aga kaup läheb hapuks kätte. Nii et madalam hinnatase on ettevõtjale müümise seisukohalt väga mugav. Kui keegi mingisuguse kalli vidina kuskil ära müüb ja maru õnnelik on, et sai ühe euro asemel kaks eurot, siis see õnn on väga üürrike, sest tehingu maht oli väike.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aleksei Lotman, teine küsimus!

Aleksei Lotman

Aitäh, hea Riigikogu esimees! Hea ettekandja! Oled ka Eesti juhtiv mahetootja. Selle tõttu küsin: millised peaksid olema poliitika-meetmed nii muutuvast ühises põllumajanduspoliitikas kui ka Eesti-siseselt, selleks et Eesti mahetoodang muutuks turul senisest konkurentsivõimelisemaks ja et mahetoodangu maht turul suureneks ning näiteks mahetoodang jõuaks põhitoiduna ka koolidesse, haiglatesse, sõjaväkke ja mujale?

Juhan Särgava

Aitäh küsimuse eest! Eesti senine põllumajanduspoliitika on mahepõllumajandust tegelikult oluliselt elavdanud. Viimasel aastal lisanud mahepõllumajandusse tulijaid tervelt 18%. See on väga hea näitaja. Täiesti selge on, et ega kõik tulijad tegutsema ei jää. Osa põrub välja, osa tuleb lihtsalt toetuse pärast, aga nad saavad kohe selgeks, et ilma tööta ei saa sa mingit toetust. Kuid ilma juurdetulijateta mahepõllumajanduse pool ei arene. Mis puudutab töötlemist ja kaubastamist, siis see on küllaltki kulumahukas. Tavaturul on kaupade liikumine aastakümneid olemas olnud, kuid maheturg peab liikuma alternatiivselt. Mahekaubavoo liikumine ongi see, mis vajab lisatoetamist, sest partiid asuvad üksteisest kaugel ja distantid on pikad. Kui siin osata mõistlikult riiklike vahenditega toetada, siis pääsevad ka need kaugemal asuvad ja väiksemad mahetoodangukogused parematesse müügikohtadesse. Praegu müüvad need tootjad oma kauba sealsamas oma külas ära. Ma arvan, et just nimelt töötlemist toetavad meetmed peavad olema väga paindlikud. Mitte nii, et toetatakse ainult seda, mis on roostevaba, et toetatakse ainult torusid. Tootmise toetamine peab olema kompleksne. Ma olen kohupiima tegemise esimesest kruvist kuni viimaseni ise kokku kruvinud ja tänu sellele ma tean, et see toetusmeede peab olema küllaltki avar, et kuskilt ei lõigataks midagi ära, nii et ei saa juhtmeid ega arvutit osta. See peab olema sobilik. Eestil on maad ja on tegijaid, siin on ainult hoogu juurde tarvis.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Üsna tihti on põllumehed aruteludel esitanud selle küsimuse, mida kindlasti ka teie olete juhatuses arutanud. Ametlikult ju Euroopa Liidus kohalikku ettevõtlust eraldi toetada ei saa, ametlikult me peaksime kõik olema võrdses ja vabas konkurentsisis. Aga reaalne maailm on veidi teistsugune. Kui me vaatame ennast eriti hästi positsioneerinud riike nagu Prantsusmaa, siis on selge, et seal toimub nii otsene kui ka kaudne subsidierimine. Mis on need meetmed, kas otseselt põllumajanduslikud või kaudselt toetavad meetmed, mida me Eestis peaksime

võtma, et suudaksime maapiirkonna ettevõtlust arendada?

Juhan Särgava

Mida teha selleks, et tehnoloogiliselt ära näha, kuidas nad seda teevad? Ida poolt pärit meestega võib koos viina juua, aga mida peab nendega koos tegema, et seda teada saada? Kindlasti neid teadjaid on, peab tihedamalt suhtlema. Aga ma tean, et näiteks põllumajanduse nõustamise raha on meil eri aastatel kord 20 miljonit, kord 30 miljonit krooni lihtsalt kasutamata jäänud. Vaene talumees peab meil dokumente rida-realt korda ajama, kuid Austrias ja Prantsusmaal on üks näitsik, kes tuleb talumehe juurde, loeb lambad ilusasti üle ja paneb selle paberipaki kokku. Meil tuleb need paberid korda ajada 20. maiks, kibedal kevadisel tööajal, ja see on tõsine nädalatöö. Nii ööd kui päevad valmistad neid pabereid ette, samamoodi nagu sessi ajal eksamiteks sai valmistatud. Vaat selle töö teevad seal näitsikud ilusasti ära ja talumees saab rahulikult lehma lüpsata või tegelda teiste asjadega. Selliseid asju on palju. Kui tootja seda kulutust ei pea tegema, vaid see kaetakse, ütleme, avaliku sektori rahast, siis selle võrra on tootja töö ja tegemine hoopis efektiivsem. Kindlasti on palju transpordiküsimusi, logistikaküsimusi, mida avalikust sektorist, näiteks riigiabi korras, on andekalt toetatud. Ka siin on see asi, et meil on väiksemaid ja suuremaid põllumehi ja erinevaid seisukohti, aga nendes asjades me peaksime kokku leppima. Me peame seadusandjale andma ühise sõnumi, mida me täpselt saada tahame. Jumala eest, see sõnum ei tohiks olla selline, et kui me seda tegema hakkame, siis mõni talumees hakkab karjuma, et tema kits on viimata.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra Särgava! Küsimuste esitamise aeg on läbi. Kutsun ettekandjaks Eesti Keskerakonna fraktsiooni liikme Arvo Sarapuu.

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Vaatan põnevusega, et ma teksti kirjutades eeldasin, et vähemalt üks koalitsioonipoliitik on kohal, aga mida ma nüüd tekstis korigeerima pean, see on omaette probleem.

Esimees Ene Ergma

Vabandust, aga mina olen ka veel koalitsioonis!

Arvo Sarapuu

Hinnad on Eestis tõusnud ning see peaks olema tõesti kõigile selge. Palju olulisem küsimus on, miks need on tõusnud ning kas see on paratamatus või oleks võimalik hinnatõusu leevendada. Rääkides hinnatõusust, tuleb osa põhjuste otsimisel rännata ajas päris kaugele tagasi.

Tegelikult lähen ma oma ettekandega lausa nii palju ajas tagasi, et alustan kullastandardist, mille eelis oli lihtsus ja stabiilsus. Kullastandard oli süsteem, kus raha väärtus oli fikseeritud kulla koguse suhtes. See tähendas, et ringluses oleva raha hulk oli määratud sellega, kui suur oli keskpanga kullatagavara. Seega oli võimatu lasta ringlusesse katteta raha. Paraku oli kullastandardi kõige tugevam voorus ka selle kõige suurem puudus. Tõsise kriisi korral, kui valitsusel või valitsejal oli vaja ootamatult rahastada suuri kulutusi, ei jätkunud tavaliselt keskpanga ega riigi kulla- ja hõbedavarudest. Kui siis ka välismaalt laenata ei õnnestunud, jäi ainsaks võimaluseks sundida keskpanga raha juurde trükkima, et suurte kulutuste eest tasuda. Tulemuseks oligi kullastandardist loobumine ja raha väärtuse langus ehk inflatsioon.

Me kõik teame hüperinflatsiooni Saksamaal 1923. aastal ja seda, kuidas see muutis kogu ühiskonda, hävitades keskklassi jõukuse, stabiilse ühiskonna aluse. Kõik Saksamaa trükkijad töötasid siis 24 tundi ööpäevas täisvõimsusel, et trükkida ühepoolseid rahatähti, samal ajal kui 1923. aasta oktoobris ulatus inflatsioon, uskumatu küll, aga 30 000%-ni. Uskuge või mitte, taksosõit oli bussisõidust odavam, sest esimesel juhul tuli maksta pärast sõitu, teisel aga enne sõidu alustamist. Arvestage siis ise, kui kiiresti rahakurss muutus.

Kuigi Saksamaa hüperinflatsioonist on möödunud juba rohkem kui 80 aastat, ei ole raha juurdetrükkimisest seni loobutud. Mõne aja eest otsustas USA keskpanga rahapoliitika komitee, et kulutab järgmise kaheksa kuu jooksul keskvalitsuse pikemaajaliste võlakirjade ostmisele veel 600 miljardit dollarit ehk veidi üle 7 triljoni krooni. Meie eelarve mahtu

arvestades saaks selle raha eest riiki ligi 80 aastat üleval pidada. 80 aastat!

Eesti tundub pisike ning USA-st nii kaugel, et esmalt on keeruline näha seost Eesti hindade ning Ameerika trükipresside täistuulil töötamise vahel, kuid see seos on tegelikult täiesti olemas. Uute dollarite paiskamine maailmatuule toob kaasa toorainehindade tõusu kogu maailmas. Eesti on väike ja avatud majandusega riik ning seetõttu kerkivad hinnad siingi. Suhkur, riis, mais, nafta, kuld – kõik need toorained kallinevad, sest inflatsiooniline risk on päris kõvasti suurenenud. Lisaks sellele mõjutas meie hinnatõusu eelmise aasta lõpus ka Euroopa võlakriis, mistõttu dollar tugevnes ja meie jaoks tõusis dollaripõhiste toorainete hind. Kõige ilmekamalt tundsi seda oma nahal siis, kui bensiiniliitri hind kerkis lühikese aja jooksul krooni võrra.

Seejuures ei tundu USA rahatrükkimisel lõppu tulevatki, kuna maailma suurim majandus peamiselt selle najal ju seisabki. Juba 2003. aastal ulatus USA välisvõlg peadpööritava 1,5 triljoni dollarini ning selle vähenemist ei ole praegu märgata. Nüüdseks on USA välisvõlg kasvanud 14 triljoni dollarini. Aimu sellest, kui suur see rahahulk on, annab see pilt siin, kusjuures ma pean märkima, et siin vasakus nurgas (ma ei tea, kas kaugemal on hästi näha) on tegemist inimese, mitte kärbsesemusega. See peaks ilmestama, mis tegelikult on maailmas juhtunud. Kui me seda kõike tahame eirata ja arvame, et meid see ei puuduta, ning kui meie valitsus seda kõike lihtsalt pealt vaatab, siis ma ütlen, et see on uskumatu.

Mida saab teha Eestis? Loomulikult võime saata Euroopa parimaks valitud rahandusministri Ameerika kolleegide juurde järgmise sõnumiga: "I'm from Estonia. Selline rahatrükkimine on vastutustundetu käitumine." Teiseks võiks teha nii, et valitsus võtab vajalikud fiskaalpoliitilised meetmed. Ainult ta peaks enne ütleva, mis need on.

Olgem siiski realistid ning tuleme unistustest tagasi realsusesse. USA ei hakka kunagi kuulama Eesti rahandusministrit, olgu see või maailma parim. Seetõttu tulen nüüd minevikust tänasesse päeva ning suurest maailmast tagasi pisikesse ja meile armsasse Eestisse.

Eestis on hinnad oluliselt tõusnud. Selles ei ole süüdi ainult raha trükkimine USA-s, vaid siin kajastub ka meie oma valitsuse tegevus,

et ka tegevusetus. Ühelt poolt räägitakse majanduse olukorra paranemisest. 2010. aasta majanduskasv oli Eurostati andmetel 5%. Teiselt poolt vaatab meile näkku karm reaalsus: tarbekaupade ja energia hinnad on märkimisväärselt kasvanud. Me oleme jõudnud olukorda, kus me võime julgelt oma toiduainete hindu Soome omadega võrrelda. Sunnintai nisujahu maksab Soomes 1,39 eurot, Eestis 1,89 eurot, juustu keskmine kilohind on Soomes 5,69 eurot, Eestis 6,25 eurot, liitrine piimapakk maksab Soomes 0,85 eurot, Eestis 0,80 eurot, ühe kilo suhkrut tuleb Soomes välja käia 0,79 eurot, Eestis aga 1,19 eurot jne. Hinnad on justkui Soome omadega võrdsed, aga palkade vahe on mäekõrgune. Eestis on keskmine kuupalk 784 eurot, Soomes aga 2977 eurot. Võib üsna selgelt öelda, et Eesti õpetaja saab sisuliselt Soome koristaja palka. Tegelikult on koalitsioonikolleegidel, keda praegu siin ei ole, selles suhtes muidugi õigus. Tõepoolest ei ole sugugi kõik kaubad Eestis kallimad kui Soomes. Ma toon ühe näite: tõesiti, pooleliitrine Saaremaa viin maksab Eestis 6,71 eurot, aga näiteks Soomes 12,98 eurot, Marlboro suitsupakk maksab Eestis 2,75 eurot, aga Soomes 5 eurot. Mulle tuleb meelde see, kui siin aktsiisidega tegeldi ja neid eelnõusid kaitsti. Vägisi tekib tunne et meil justkui armastatakse suitsu- ja viinamehi. See vahe tuleb ju sellest, et suitsu puhul me kasutame Euroopa kehtestatud aktsiisi miinimummäära, aga põllumeestele vajaliku erimärgistatud kütuse aktsiisi on valitsus tõstnud Euroopa Liidu alammäärast 5,2 korda kõrgemaks.

Vaatame, keda ta siis rohkem armastab ja kellest rohkem lugu peab. 2010. aastal tõusid Statistikaameti andmetel kütusehinnad 20% ja toiduainete hinnad 11,6%. Teatud määral võib siin rääkida põhjuse ja tagajärje seosest. Toiduainete hinnad on tõusnud, sest kallinenud on transport, aga transport on kallinenud, kuna kütus on kallinenud, ja kütus on kallinenud, kuna nafta hind on maailmatuulul kasvanud. Mis kõige hullem: kogu selle asja juures on valitsus tõstnud väga tõsiselt kütuseaktsiisi ning käibemaksu. Me oleme jõudnud selleni, et bensiini 95 liiter maksab 1,209 eurot ning diislikütuse liiter maksab 1,279 eurot. Seejuures on käibemaksu osakaal hinnas 16,7% ning aktsiis moodustab bensiini hinnast 35% ja diislikütuse hinnast 30,7%. Kui me vaatame ben-

siini hinna kujunemist detailhaaval, siis käibemaks moodustab bensiiniliitri hinnast 0,2 eurot ja kütuseaktsiis 0,42 eurot. Seega, üle poole bensiini hinnast läheb otseselt valitsuse taskusse ja bensiini kui toote hind on tegelikult vaid 0,58 eurot liitri eest.

Reaalne ostuvõime on Eestis nende hinnatõusude tagajärjel oluliselt vähenenud. See mõjub eriti just väikese sissetulekuga inimestele. Paraku ei taha koalitsiooni liikmed sellest aru saada.

Valmistasin tänaseks ette ühe lihtsa näite, vaatame, kuidas see välja näeb. Oletame, et inimene tarbib ainult kahte kaupa: leiba ja sooja vett. Selleks et inimene söönuks saaks, peab ta iga kuu ostma teatud hulga leiba, teiseks kaubaks on soe vesi. Elementaarne on, et inimene peseb ennast. Säästlikum on pesta muidugi duši all, aga suurema sissetulekuga inimesed, kes veearest ei hooli, tarbivad lisaks dušile loomulikult ka mullivanni või muud luksust, mis hulga vett ära raiskab. Järgmise graafiku peal on kaks eelarvejoont. Alumine on väikese sissetulekuga inimese oma ja ülemine on suurema sissetulekuga inimese oma. Väikese sissetuleku puhul peab inimene kõigepealt arvestama kulutusi toidule. Ta ostab teatud hulga leiba, et kõht täis saaks ja hing sees püsiks. Tema sissetulekust jääb nii palju raha üle, et ta võib endale lubada vaid minimaalset vee kasutamist. Suurema sissetulekuga inimene võib seevastu oluliselt rohkem priisata, seda nii leiva kui ka vee puhul. Oletame, et leib kallineb järsult. Kuidas käitub väikese sissetulekuga ning kuidas suure sissetulekuga inimene? Ütleme ausalt, suure sissetulekuga inimesel on mitu valikut. Ta võib vähem leiba tarbida, aga samas on tal võimalus loobuda ühel päeval ka mullivannis mõnulemisest, millega ta vähendab veetarbimist. Väikese sissetulekuga inimesel on valida vaid kahe variandi vahel. Ta hakkab pidama toiduvabu reedeid, see on üks variant. Teine variant on see, et ta vähendab duši all käimist või hakkab ennast pesema koguni vihmadeega. Kumbki variant ei ole inimlik. Seega mõjutavad esmaste tarbekaupade hinnad ja hinnatõus väikese sissetulekuga inimesi oluliselt rohkem kui suure sissetulekuga inimesi.

Mida ikkagi teha selleks, et vähendada Eestis hinnatõusu mõju? Koalitsioonipoliitikutel loomulikult lajutavad käsi ja ütlevad, et riik ei

saa midagi teha, kõik on juhtunud maailmajanduse pärast. Võib aga öelda, et huvitaval kombel ei olnud sellist hinnatõusu kõikides riikides. Kui 2010. aastal kallinesid Eestis toidukaubad 11,6%, siis Euroopa Liidus tervikuna vaid 2,8%. Miks?

Vaatame korra, mida võib teha. Esiteks, kütuse- ja elektriaktsiisi vähendamine. Seda me võiksime teha. Kütusehinnast sõltuvad transpordikulud, nendest aga sõltub lõpptoodangu müügihind. Vähendame kütuseaktsiisi, sellega alanevad transpordikulud ning väheneb lõpptootte hind. Teine oluline asi on elektri hind, mis on samuti üks olulisemaid tootmis- kulude komponente. Praegu on Eestis elektriaktsiis 4,47 eurot 1 megavatt-tunni elektrienergia kohta. Euroopa Liidu kehtestatud miinimumaktsiisimäär on vaid 1 euro. Jällegi on tegemist mõtlemiskohaga. Küsimus on lihtsalt valikutes.

Teiseks, Eesti oma põllumajanduse konkurentsivõime suurendamine ning nii kohaliku toodangu konkurentsivõimeline pakkumine. Jätkusuutliku põllumajanduse arengu tagamiseks tuleb suurendada Eesti põllumeeste konkurentsivõimet, taastada n-ö *top-up*, st otsetoetuse väljamaksmine. Ilmselge on, et kui otsetoetusi korralikult ei maksta, siis on raske võrrelda meie põllumehi Hispaania päikese all töötavate põllumeestega. Samuti on probleem põllumeeste kasutatava eriotstarbelise kütuse aktsiisi määr. Mina ei saa tõesti aru, mispärast me peame kehtestama 5,2 korda suurema aktsiisimäära, kui on Euroopa Liidus keskmiselt. Ma tõesti ei saa aru, miks ei nõustuta sellega, et meil võiks olla Euroopa Liidu miinimumtase või keskmine tase. Meie põllumeestest madalamat eriotstarbelise kütuse aktsiisi makavad näiteks Taani, Hispaania, Prantsusmaa, Iirimaa, Portugali, Rumeenia ja Soome põllumehed.

Riigi põllumajanduspoliitika strateegiline eesmärk nõuab veel ühe tõsise küsimuse lahendamist. Ma vaatasin statistikast järele, meil on praegu käibest väljas 300 000 hektarit maad. Kui teised riigid sellest kuuleksid! Meie tegevus on uskumatu. Me võiksime mõelda kas või selle peale, et loome programmi ja võtame lähiaastatel uuesti kasutusse vähemalt 100 000 hektaritki kasutusest väljalangenud põllumajandusmaad ning saame Eesti inimesi kodumaiste põhitoiduainetega varustada. Siis

oleks tabatud kaks kärbest ühe hoobiga: julgeolekuküsimused oleksid hästi lahendatud, meiega ei juhtuks midagi, ja inimesed saaksid kodumaist tervislikku toitu.

Kõige rohkem on räägitud sellest, et me peaksime tõsiselt arutama läbi käibemaksuerandid. Siin on muidugi palju vaidlusi, sest üritatakse jätta muljet, et meie käibemaks ei olegi nii kõrge. Toiduainete keskmine maksumäär Euroopa Liidus on 10%. Muuseas, Euroopa Liidus on ka riike, kus toiduainete käibemaksu keskmine määr on 0%. Ma käisin vahepeal ringi ja me arutasime asja. Keegi ei tahtnud uskuda, et kuskil on see 0%. Näiteks niisugusel maal nagu Suurbritannia on 0%, Irimaal on 0%, Küprosel on 0%, Maltal on 0%. Kui sellised riigid suudavad toiduainete käibemaksu määra hoida 0% juures, siis miks meie ei ole võimelised viima seda kas või 10% peale? Küsimus on ehk rohkem selles, et mugavam on sellise käibemaksumääraga edasi minna. Loomulikult on riigieelarve tulusid kõige parem kompenseerida just käibemaksuga, käibemaksuga mängimine täidab kõige paremini riigi rahakotti. Nii ongi selge, et minnakse käibemaksu suurendamise, mitte vähendamise teed.

Keskerakond pakub toiduainete käibemaksu vähendamisest tingitud riigieelarve tulude vähendamise kompenseerimiseks välja astmelise tulumaksu. Loomulikult öeldakse selle peale, et see asi ei kõlba, ja loomulikult jäävad mõlemad pooled oma seisukohtadele. Vaatame siis. Kui ükskord tekib võimalus astmeline tulumaks kehtestada, vaatame, mida inimesed ütlevad, ja vaatame, milliseks kujunevad toiduainete hinnad pärast seda, kui kõik maksupoliitilised meetmed on võetud.

Kokkuvõtteks võib öelda, et loomulikult on valitsusel võimalik oma riigis hinnatõusu fisikaalpoliitikaga mõjutada. On võimalik vähendada käibemaksu ja vähendada aktsiise. Seega on tõesti võimalik hoida hinnatõusu mõistlikes piirides, kui valitsus seda tahab. Kas aga tahtakse, see on juba hoopis teine küsimus. Nii nagu meil öeldakse: see on poliitiline küsimus. Mõni ütleb, et hinnatõus on valitsuse huvides, kuna nii laekub riigieelarvesse rohkem käibemaksu ja nii on ka riigieelarves rohkem raha. Mina ei taha valitsusest nii halvasti arvata, aga äkki peaks arvama.

Tänan kuulamast! Olen valmis küsimustele vastama.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Küsimusi teile ei ole. Ma kutsun ettekandjaks Eesti Arengufondi majanduseksperdi Heido Vitsuri. Palun! Ei olnud ju küsimusi! Läheme edasi. Palun, härra Heido Vitsur!

Heido Vitsur

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kui eelnevad ettekanDED olid pühendatud minevikule ja hetkeolukorrale, siis mina tahan vaadata tulevikku. Seda õige mitmel põhjusel. Esiteks sellepärast, et meid ei ootaks tulevikus sellised ootamatused, mida me ei oska käsitleda ja mis tekitavad meis segadust. Teiseks sellepärast, et maailmas areng kiireneb ja meil jääb otsuste langetamiseks järjest vähem aega.

Mõni sõna kujunenud olukorrast. On õige, et kriisijärgselt ja ka kriisieelselt oli Eestis hinnatõus Euroopa keskmisest suurem, osa sellest tulenes administratiivsetest otsustest, osa põhjusi tuli maailmast, kuid kriisi ajal toimus mingi korrektsioon. Kahjuks möödunud aasta kaks viimast kvartalit, eriti aga viimane kvartal, on seda edu, mis kriisi ajal kahel aastal saavutati, tugevalt vähendama hakanud. Kui selline tendents jätkub, võib see osutada ohuks Eesti tulevasele konkurentsivõimele. Kui teistega võrrelda, siis me oleme maailmamajanduse tööjaotuses põhiliselt allhankeid tegev maa. Meie suurim konkurentsieelis on meie hinnatase, sealhulgas tööjõu hinna tase. Kui me vaatame aga toodanguühiku kohta tehtava töö hulka kroonides või eurodes, siis näeme, et kuni kolmanda kvartalini meie olukord võrreldes 2008. aastaga paranes. Kuid see hinnatõus, mis toimus möödunud aasta lõpus, hakkab paratamatult avaldama survet palga- ja hinnatasemele ning see hakkab ohustama meie konkurentsieelist, mis meil kahe aastaga täiesti rahuldavalt tekkis. Sellepärast on väga oluline pöörata tähelepanu sellele, et hinnatõus ei oleks järgmistel aastatel nii suur, nagu see oli möödunud aasta lõpus ning nagu on kahjuks prognoosinud Eesti Pank, kommerts pangad ja ka Rahandusministeerium.

Tõsi, meie konkurentsivõime kannatab selle hinnatõusu lühiajaliselt välja. Ma ei usu, et see

tooks kaasa mingisuguse tagasilanguse, kuid on selge, et pikaajaliselt me ei suuda sellistes tingimustes konkurentsivõimet säilitada. Me peame arvestama, et kui me oleme põhiliselt allhankemaa, siis selleks, et siia investeringuid toodaks, peab meie kulutuste tase, eriti aga palgatase olema tunduvalt madalam. Uuringutes on leitud, et palgatase peab olema vähemalt kaks korda madalam, muidu ei tasu ettevõttel uude kohta kolida. See on ka arusaadav, sest sellistes ettevõtetes on muutuvkulude komponent tavaliselt alla 25% ja palgakomponent moodustab sellest veel alla poole. Nii et kui palgatase ei ole oluliselt madalam, siis marginaalide vahe on alla 5% ja kolida ei tasu. Palgatase peab olema tugevalt madalam. Kui me ei suuda sellist marginaali pakkuda, siis selline alltöövõtt, nagu meile on üldjuhul tulnud, ei saa enam väga kaua siia tulla. Me teame ju väga hästi, milline on keskmine palgatase meie praegustes tippvälisinvesteringutega ettevõtetes. Elektroonikasektoris on see keskel läbi 12 000 krooni (ma eurodesse ei oska ümber arvutada) ja väga palju (ütlen seda nende kontaktide põhjal, mis mul on olnud) seal palgatõusu ruumi ei ole. Kui hinnatase on riigis enam-vähem stabiilne ega ole survet palgakadele, siis võib selline olukord kesta teatava hulga aastaid. Aga kui inflatsioon kiireneb ja surve palgakadele suureneb, siis see periood, mille jooksul me saame investeringuid riiki meelitada, lüheneb. See ongi meie üks suuremaid raskusi. Seni, kuni me oleme põhiliselt lihtsa allhanke tegijad, on meil konkurentsivõime säilitamiseks ja oma majanduse käiguhoidmiseks vaja kindlasti hoida palga- ja hinnataset sellisena, et me ei kaotaks oma ühte väga olulist konkurentsieelist.

Kuid me peame arvestama ka seda, et me oleme keerulises ja väga vastuolulises olukorras. Põhjamaade lähedus ja tugev koostöö Põhjamaadega on taganud, et nn *downhill*-investeringud on siia üsna meelsasti tulnud. Ma arvan, et need tulevad veel mõnda aega. Kuid me teame, et nendes naaberriikides on palgatase meiega võrreldes väga kõrge ja järjest rohkem Eesti tööjõudu leiab tee nende maade tööturgudele. See seab meie tööturu kahekordse surve alla. Ühelt poolt tekib inimestel, eriti uuel põlvkonnal, kiusatus minna naabermaale kas alaliselt või ajutiselt paremat palka saama ja teisest küljest surub hinnatõus (kui seda on)

palku kõrgemaks. Nii et surve on kahekordne. Kui me midagi muud ette ei võta (sellest ma räägin natuke hiljem), siis me jääme sellisesse keskmise sissetulekutaseme lõksu. Ühelt poolt ei tule siia enam eriti palju uusi investeringuid, sest meie palga- ja kulutase on keskmine ega ole investoritele kuigi ahvatlev, me oleme liiga kallid ja minnakse odavamatesse kohtadesse. Samas leiab meie tööjõu aktiivsem osa või osa sellest aktiivsemast osast, et ei ole mõtet nii madala palgaga, kui siin on, töötada, ja lahkub siit.

Lisaks peame arvestama demograafilist olukorda. Me ei tohi ennast lasta petta sellest muidugi positiivsest informatsioonist, et meil on iive enam-vähem tasakaalus, mõnikord natuke positiivne, mõnikord natuke negatiivne, sest see on saavutatud osalt selle tõttu, et sündimus on suurenenud, kuid niisama palju ka selle tõttu, et keskmine eluiga on pikenenud. Kui me vaatame elanikkonna vanuselist struktuuri, siis näeme, et pidevalt kasvab vanemate inimeste osa ja järjest vähemaks jääb nooremate osa, kusjuures kümnekond aastat ei ole mingit mõju sellele, et sündimus on paranenud, sest tööturul on need, kes sündisid 1990. aastate ja 2000. aastate kõige madalama sündimusega perioodil. Kõige madalam sündimus oli 12 000 inimest, mitte 22 000 – 23 000 inimest, nagu oli siis, kui sündisid need, kes praegu tööturule tulevad.

Sellises olukorras on meil lahendada kaks keerukat probleemi: kuidas leida produktiivset tööd vanematele inimestele ja kuidas vältida seda, et ei lahkuku liialt suur osa sellest vähestest noorest tööjõust, kes meie tööturule tuleb. On selge, et lahkumine ja rotatsioon on väga kasulik ja vajalik, kuid kauaks ajaks või jääv lahkumine on sellise riigi jaoks, kus demograafiline olukord on selline nagu Eestis ja kus rahvaarv nii väike, väga negatiivse mõjuga. Nii või teisiti peame mõtlema, mida võtta ette olukorras, kus maailmas hinnad tõusevad, elu muutub kallimaks, toimub konvergens ja meil ei ole kuigi palju rohkem lisandväärtust andvat tootmist.

Kui me vaatame lisandväärtuse loomet Eestis, siis eksportivas sektoris on see suhteliselt tagasihoidlik, nagu ma ütlesin. Eestis on kaks suure lisandväärtusega sektorit: esiteks, info- ja tehnoloogiasektor (seal põhineb see kahel ettevõttel, Skype'il ja Playtech'il), teiseks, töötlevas

tööstuses on keskmisest tunduvalt suurema lisandväärtusega suurettevõtte ABB. Väikeettevõtteid on, kuid suuremaid, mis annaksid kaaluka osa meie sisemajanduse kogutoodangust, ma ei ole suutnud avastada.

Need valdkonnad, mis on suunatud siseturule, on küllalt hea lisandväärtusega, kuid kahjuks on pärast kriisi maailmas senisest palju rohkem hakatud tähelepanu pöörama riikide ja ettevõtete bilanssidele. Võõrast raha, odavat laenu raha on vähe ja seda enam kergekäeliselt ei anta. See tähendab, et Eesti arenguks tuleb raha tuleb meil endal teenida. Seda me suudame siis, kui me ekspordime, sest arenguks vajalikud seadmed ja tehnoloogiad tuleb tavaliselt väljast sisse osta. Aga kui meil on ekspordi lisandväärtus väike, siis kulub lõviosa ekspordist selleks, et osta sisse tarbekaupa, mida meil on vaja igapäevaseks tarbimiseks. Ülejääk, mida investeerida ja millele ehitada uus majanduskasv, on raske tulema. Kui ettevõtjatega kohtuda ja nendega rääkida, siis selgub, et nende põhiprobleem on see (kui jätta kõrvale rahvusvahelised suurfirmad, kellel on oma krediidiiliinid), kuidas saada krediiti ja raha laiendusteks. See on võtmeprobleem. Kui me ei oska seda raha ise teenida või kui me ei suuda ettevõtetele luua sellist keskkonda, et nad saavad raha laenata, on sellisest hinna- ja palgatõusu olukorrast väga raske välja tulla.

Mida oleks vaja teha? Lihtne on öelda, et on vaja arendus- ja teadustegevust, mis lubaks Eestil minna üle rohkem lisandväärtust andvale tootmisele. Seda on tunduvalt lihtsam ütelda kui teha. Sellepärast on mul väga kahju, et valimiskampaania minu jaoks kõige paremat või kõige hinnalisemat ja samal ajal kõige kahtlasemat loosungit või lubadust, see on nimelt Reformierakonna lubadus muuta Eesti kõige atraktiivsemaks investeerimiskeskonnaks, pole kampaania käigus üldse käsitletud. Aga ometigi on Eesti investeerimiskeskonna atraktiivsus see võtmesõna ja -parameeter, millel meie majanduskasv saab põhineda.

Keerukused algavad juba sellest, mida mõtelda atraktiivsuse all. Kas odavust, stabiilsust, läbipaistvust? Need on kõik head asjad. Või seda, et siin on kõrgelt arenenud teadus, hea arendustegevus, väljaõppinud tööjõud ja et iga probleem leiab siin kiire lahenduse? Kui me tahame neid viimaseid asju siia lisada, siis on see eelnev ainult 1% lahendusest.

Mida tuleks teha, et seda saavutada, mis sellest on meile jõukohane ja kus koha peal on see jõukohane? Selle tõttu oleks hea õppida IMF-ilt, kes tegi väga sügava sisevaatluse selles küsimuses, miks IMF ei suutnud kriisi ette näha. Nende sisekomisjon esitas aruande. Ma refereerin mõnda positsiooni sellest, sest ma arvan, et Eestis oleks hädavajalik teha sama sugune revisjon.

Esimene põhjus, miks IMF ei märganud ega tajunud kriisi saabumist, oli see, et IMF-is domineeris grupimõtlemine, ühesõnaga, kõik mõtlesid ühtmoodi ja võimendasid vastastikku sellist mõtlemist. See on organisatsioonides üsna levinud haigus. Oli enesetsensuur, ei tahtud öelda välja mõtteid, mis olid rühmamõtlemisega vastuolus. Teiseks, usk sellesse, et arenenud riikides midagi sellist juhtuda ei tohi (see kuulub ka enesetsensuuri alla). Kolmandaks, usk sellesse, et regulatsioone finantsurgudel ei ole vaja, et finantsorganisatsioonide enesedistsipliin ning nende kogemus muudab järelevalve ja regulatsioonid mittevajalikuks.

See oli IMF-il väga mehine ja väga tõsine järeldus. Tegelikult läks see väga paljudes punktides vastuollu sellega, mida nad olid minu teada kakskümmend aastat, aga ilmselt ka kauem rääkinud.

See oli kõik, mis ma tahtsin öelda. Kui me oma mõtetes revisjoni ei tee, kui me avalikult ja vabalt ei arutle, siis me ilmselt ei leia seda teed, kuidas tekitada Eestis suurema lisandväärtusega tootmist ja tulla sellisest hinnatõusukliimast võitjana välja.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra Vitsur! Ma tänan teid väga hea ja sisuka ettekande eest! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu esimees! Lugupeetud majandusekspert Heido Vitsur! Me arutame täna teemat "Hinnatõusu mõju Eesti inimeste toimetulekule". Elu näitab, et viimastel aastatel on olnud ja ka tulevikus on üks tähtsaim komponent kindlasti energeetilised ressursid ja nende kättesaadavus. Aga oluline on, mis hinnaga neid ressursse saab, sest ega hind odavamaks ei lähe. Kuidas te analüüsitate praegu Eesti riigi olukorda? Meil on elektrijaam, me ise toodame elektrit. Me võtsime vastu

monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse, millest energeetiline osa jäi aga välja, sinna läks sisse ainult nii sooja kui ka vee ja kanalisatsiooni osa. Kuidas me näeme tulevikus välja hinnatõusu mõttes seoses energeetiliste ressurssidega?

Heido Vitsur

Mul on kahju seda ütelda, aga energia odav hind on eestlastele kahjuks igaveseks (või vähemalt nähtavas tulevikus) minevik. Euroopa Liit kujutab endast ühisturгу, me oleme ühises turupiirkonnas Põhjamaadega ning avaneme lähiaastatel veelgi. Meie hinnad hakkavad Põhjamaade hindadega ühtlustuma. Jah, aastakümneid tagasi tõi turgude avamine kaasa hinna alanemise, kuid ka see oli ainult selline grimass, sest hinnad küll alanesid, kuid sellega kaasnesid vähenenud investeeringud. Eriti oli see nii Ameerika Ühendriikides Californias, kus pärast olid igal suvel *blackout*'id. Nii et energia on kallis ja jääb kalliks. Energiat tuleb säästma hakata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Aitäh, härra Vitsur, ettekande eest! Te rõhutasite oma ettekandes, et inimeste lahkumine ja rotatsioon on ühelt poolt kasulik ning ka vajalik, aga väikese rahvaarvuga riigi jaoks, nagu Eesti seda on, on see kindlasti kahjulik. Me oleme aeg-ajalt Riigikogu saalis esitanud küsimusi selle kohta, kui paljud töötavad raja taga, Eestist ära. Aasta algul tegi Sotsiaalministeerium küsitluse, millest selgus, et umbes 77 000 inimest elab veel kohvrite otsas, aga minister seda eriti probleemiks ei pidanud. Teatavasti jäävad nendel inimestel Eesti riigile ka maksud maksmata. See tõttu tuleb riigis teha teatud maksutõuse ja -muudatusi. Kas teil on andmeid, kui palju Eesti riigil jääb makse saamata ja kuidas seda auku täita?

Heido Vitsur

Täna küsimuse eest! Ma pean kõigepealt tegema ühe korrektiivi. Ma ütlesin, et kahjulik on jääv lahkumine, mitte rotatsioon ja selline liikumine. Mul ei ole andmeid selle kohta, mida te küsisite. Pendeltöötajaid on Põhjamaa-

de ja Eesti vahel juba 30 000 ringis. Osal laekuvad maksud Eestisse, osal mitte. Seda summat ei saa laest võtta, vastamiseks on vaja uuringuid teha, on vaja teada, mis tegelikult toimub. Aga paraku on uuringud küllalt kallid ja töömahukad. Me neid eriti palju ei tee, sest, kuidas ütelda, me oleme arvanud, et neid ei ole vaja teha, turul kujuneb olukord nii, nagu see kujuneb. Me ei ole püüdnud seda protsessi eriti mõjutada. Sõltub sellest, mis on meie eesmärk. Kui me tahame seda protsessi mingil määral kontrollima hakata, siis me peame teadma, mis täpselt toimub, miks toimub ja kas meie käsutuses on üldse hoobasid, et seda mõjutada. Nii et ma ei saa teile vastata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Georg Pelisaar, teine küsimus!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud esimees! Austatud ettekandja! Täna väga sisuka ettekande eest! Te juhtisite õigesti tähelepanu, et Eesti ei ole paraku siiani teinud sellist sissevaatavat analüüsi, nagu tegi IMF. Aga kui proovida analüüsida (ilmselt on Eesti Arengufond seda teinud), siis milline hinnatõus teie arvates on kõige rohkem mõjutanud Eesti arengut, toimetulekut, ühelt poolt inimeste jaoks ja teiselt poolt ka ettevõtete jaoks?

Heido Vitsur

Küsimus on muidugi väga hea. Nagu siin öeldakse, hea küsimus on see, millele vastata ei osata. Ma vastata ei saa, ma saan ainult oletada ja improviseerida. Esiteks, vastus sellele küsimusele sõltub sellest, millise ajaperspektiivi me võtame. Kui me võtame kümme aastat või kui võtame ühe aasta, siis on tulemus täiesti erinev. Kui me võtame näiteks aasta, kui tõsteti käibemaksu ja aktsiise, siis on selge, et need otsused olid selle aja jooksul kõige suuremad mõjutajad, aga kui me võtame kümme aastat, siis need hinnatõusud lahustuvad väga paljudes teistes hinnatõusudes ja domineerima jääb see hinnatõus, mis oli tingitud odava laenu raha sissevoolust. See sõltub sellest, millise ajaühiku me valime ja mida me vaatleme. Kui võtta vaatluse alla üks aasta, siis saame ühe tulemuse, aga kui võtta kümme aastat, siis teise.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb, teine küsimus!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Palju aastaid oleme kõva häälega rääkinud liberaalsest majanduspoliitikast Eestis. Kas teie arvates on selles olukorras, kus me oleme, kasulik sama poliitikat jätkata?

Heido Vitsur

Vaadake, liberaalsel poliitikal on nagu demokraatialgi väga lai diapasoon. Ma arvan, et liberalism on väga hea asi, aga iga asi (kui näiteks uskuda Hegelit), mida äärmuslikult arendatakse, muutub iseenda vastandiks. Siin tuleb teha analüüs ja leida kuldne kesktee, kus liberalism on seotud otstarbekuse ja ratsionaalsusega. Selline enesevaatlus on hädavajalik. Veel üks asi: maailm ja olud muutuvad ning ka meie ise muutume pidevalt. Me peame isendaga kohanema. Keegi filosoof on öelnud, et edu on alati ajutine ning alati tuleb üritada kohaneda ja areneda, selleks et saavutada uus ajutine edu. Aga sellist absoluutset igiliikurit, mis alati edu tagaks, ei ole põhimõtteliselt võimalik leida.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Ma veel kord tänan ettekande eest! Avan läbirääkimised. Kutsun kõnepulti kolleeg Marek Strandbergi Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindajana. Kaheksa minutit.

Marek Strandberg

Mõne ettekande sisu kuulates olin ma veidi üllatunud. Üllatunud selle üle, et jätkuvalt ei ole aru saadud olukorrast, kuhu Eesti ühiskond täiesti vabal tahtel sattunud on. See olukord ei ole ju mitte midagi muud kui Euroopa Liit ehk, piltlikult öeldes, maailma kõige kallim kaubamaja kõige kallimate kaupade ja teenustega. Ma küll ei arva, et iga nähtuse puhul, mis puudutab majandust või ühiskonda, on füüsikanähtuste seast analoogide toomine põhjendatud, kuid hetkel on see seda kindlasti. Piltlikult öeldes me liitsime oma küllaltki väikese ja madala vedelikunivooga (kui seda võiks hinnataseme võrdluseks pidada) majanduse Euroopa Liidu omaga, mille maht on suurem, mille teenuste ja kaupade hinnatasemed

kõrgemad. Euroopa Liiduga liitumine ja kõik edasised protsessid ei ole ju midagi muud kui nende kahe anuma vahel oleva ühenduse sees oleva kraani avamine. Inflatsioon, mida me oleme märganud ja võib-olla märkame veel mujalgi, peegeldab üheselt sedasama hinnatasemete ühtlustamist. Siin ei ole selles mõttes midagi teha, sest puudub jõud, mis hinnataset väga selgelt ja ühemõtteliselt alandaks. Tõsi, nende nähtuste puhul, millest ka eelmises ettekandes räägiti, kui võrreldi hindu Soomes ja Eestis, on tegu sellise ülevõnkumisega või nimetame seda kuidas tahes.

Ainus lahendus, mismoodi tulla kaupade ja teenuste vaba liikumisega seotud maailmaga ühteheitmise puhul toime hinnatõusudega, on kasvatada tööviljakust, kulutada oma aega mõistlikumalt ja panustada selle peale, et investeringud, mida ühiskond teeb, oleksid igas mõttes jätkusuutlikud. See ongi ainus hinnatõusuga toimetuleku valem, ühtegi teist valemmit ei ole. Sellel valemil on loomulikult väga palju aspekte. On täiesti selge, et me peame toetama seda ja kaasa aitama sellele, et kohalik väiketootmine edeneks, me peame kaasa aitama sellele, et ühistuline tootmine ja turustamine maapiirkondades saaks jalad alla. Kõik need on tegevused, mille tulemusena normaalne hinnakonkurents välistab olukorra, et hinnad juhul, kui ei ole konkureerivat tööstust, teenindust ega muud sellist, kipuvad tõusma turu ainuvalitsejale meelepärases suunas. Selles mõttes mingeid administratiivseid võtteid hindade stabiliseerimiseks väga palju kasutada ei õnnestu. Õige valiku hetk on see, et järgmised riigieelarved sellest aastast alates, järgmised poliitilised otsused nendest valimistest alates peavad olema ühemõtteliselt suunatud tegevustele, mis kasvatavad töö efektiivsust ja tulemuslikkust Eestis, mis on orienteeritud nendele turgudele, kus on võimalikult palju uusi ootusi. Suur osa nendest turgudest on ennekõike seotud just nimelt energeetiliste ressursside kokkuhoidliku kasutamise ja aruka muundamisega, juhul kui jutt on energiast või muust toormest. Kui see jäetakse tegemata, kui loodetakse naiivselt (rõhutan: tõepoolest naiivselt), et maksude muutmine ühe- või teistsuguseks, tulumaksu astmestamine või käibemaksu alandamine mingil määral korrigeerib seda jõudu, mis on seotud liitumisega Euroopa Liidu majandusega, siis tuleb öelda, et need

lootused lähevad paratamatult tühja. Loota saab ainult selle peale, et me muudame oma töö efektiivsemaks. Kui kõne all saab olla minigugune maksumuudatus, siis äärmisel juhul valdkonnas, mis on seotud ühise varaga, milleks on loodusressursid. Nagu rohelised on korduvalt öelnud, ökomaksureformi üks külgi peakski olema n-ö ühise vara võimalikult mõistlik maksustamine.

Ma soovin kõigile eelnevatele rõhutamistele lisaks veel kord rõhutada tõsiasja, et juhtimine ei ole võimalik ilma adekvaatse mõõtmiseta. Kõikide maailma riikide jaoks on möödapääsmatu just nimelt majandustegevuse korrigeerimine piiratud ressurside tingimustes. Tugev konkurents toimib nii looduses evolutsioonilisena kui ka ühiskondades vaid siis, kui ressursse on piiramatult. Neid on paraku piiratud. Kogu ökoloogilise maksumehhanismi ja majandamise võtmeküsimuseks muutub ja on juba tegelikult muutunud võimekus pidada lisaks rahaliselt mõõdetud kapitalile arvet ka selle kapitali üle, millel rahalist väärtust ei ole, millel on olemas väärtus tonnides, kilogrammides, kuupmeetrites ja muudes naturaalses ühikutes. Kui me seda tegema ei hakka, puudub meil ka võimalus oma majandust korrigeerida selliseks, et me saaksime toime tulla väiksemate ressursidega. Mida vähem me ressursse kulutame, seda efektiivsem on meie töö. Selline tagasisidestamine ökoloogilise arvepidamise kaudu on üks tõhusamaid viise töö efektiivsuse suurendamiseks.

Nii et me oleme seda meelt, et pelk administratiivne sekkumine hinnamehhanismidesse või ka tarbimismaksumehhanismidesse ei saa praegustes oludes põhimõtteliselt nihutada ühiskonda mitte kuidagi selle poole, et oma aega ja raha vähem kulutataks. Seda teevad ainult sisulised ja jätkusuutlikud investeeringud ning otsused. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Marek Strandberg! Palun kõnepulti kolleeg Urmas Reinsalu Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana! Kahaksa minutit.

Urmas Reinsalu

Austatud parlamendiliikmed! Hinnatõusude küsimuses on väga oluline kontrollida reguleeritud hindade kujunemist ja seda, et nn

monopoolses seisundis olevatele ettevõtetele oleks kehtestatud üksnes mõistlik kasumimäär. Esiteks, meie seisukoht elektri hinna kohta on, et elektri hinda on võimalik alandada. See on väga oluline hinnasisend ka ülejäänud hinnatõusude koha pealt. Meie hinnangul oleks võimalik taastuenergia tasu alandamise kaudu saavutada näiteks kodutarbijatele elektri lõpphinna langus 7–8%.

Teiseks on oluline vaadata, et monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seadus, mida tänase arutelu algataja siin saalis lõpphääletusel kahetsusväärset ei toetanud, on hakanud andma esimesi tulemusi. Ei ole saladus, et monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse mõjul on 1. jaanuarist Eesti Gaasi hinnakujunduses toimunud olulised korrigeeringud: kodutarbijale on gaasi hind langenud 11%. Arvestades seda, et Eesti gaasiturust maht on üle kolme miljardi krooni, tähendab see tarbijatele üle 300 miljoni krooni suurust võitu. Monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seaduse kohaselt on sellel otsene mõju ka kaugkütte hindadele, seda arusaadavalt eriti just gaasiküttepiirkondades.

Teine tõsine teema puudutab vee hinda, mis on oluline probleem Tallinnas. Tänu monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seadusele õnnestus meil vältida nn omatahtsi vee hinna tõstmist, nagu see on Tallinnas seni toimunud. Sõltumatu regulaator Konkurentsiamet peatas Tallinna Vee hinnatõusu kava. Mäletatavasti oli Tallinna Veel kavatsus tõsta järk-järgult hinda 14%, mis konsolideeritult oleks tähendanud Tallinna kodutarbijatele üle 50 miljoni krooni suurust lisakoormust. Loodetavasti asub Konkurentsiamet ka oma varasemates analüüsidest välja toodud menetluse juurde, mis tähendab vee ebaõiglaselt kõrge hinna puhul veeteenusele ajutise hinna kehtestamist. Mäletatavasti on nii õiguskantsleri kui ka Konkurentsiameti hinnangul ligikaudu 25% veeteenuse hinnast ebaõiglaselt kõrge, mis Tallinna kodutarbijatele tähendab aastas üle 70 miljoni krooni kulutusi.

Hinnatõusudega seotud teine tõsine teema lisaks reguleeritud hindade kontrolli vajadusele on maksutõusude kaasatoodud hinnatõus. Kui me räägime Tallinnast, siis ei ole juhus, et maksumaksjate liit andis Tallinna Linnavalitsusele aasta maksumaksja vaenlase tiitli. Ma arvan, et kui me räägime hinnatõusu survest,

siis kindlasti oli müügi maksu Tallinnas lisamaksuna kehtestamine vahetult seotud ka tarbijatele mõeldud kaupade ja teenuste lõpphindade tõusuga. Seetõttu oli parlamendis selle kohta langetatud otsus mõistlik, ka seoses täiendavate hinnasurve vältimisega.

Tõsine küsimus, mis on seotud maksukoormusega, on muidugi igasugune tööjõumaksude täiendav tõstmine, millest on valimiste eel mitmel pool räägitud. IRL on ühemõtteliselt selle vastu. Tööjõumaksude täiendav tõstmine tähendab ka hindade tõstmist. See on spiraal, mis lõppude lõpuks vähendab ka raha väärtust. Meie seisukoht on, et tööjõumakse ei tuleks mitte tõsta, vaid neid tuleks alandada.

Hinnatõus tähendab tegelikult elukalliduse tõusu. Ka Tallinnas on paljud inimesed viimasel nädalatel saanud järjekordsed maamaksuteated, nüüd juba eurodes. Paljud koduomanikud on pöördunud ka minu poole murega, et tegemist on olulise ja kaaluka osaga nende leibkonna igakuistest kulutustest. Kui me räägime elukalliduse alandamisest, siis kindlasti on inimestele oluline, et me suudaksime vältida koduga seotud kulutuste suurenemist. Seda tuleks teha, esiteks, reguleeritud hindade abil ja, teiseks, lisakoormiste leevendamiseks. Siin on IRL-il väga selge seisukoht, et kodualuse maa maks tuleks kaotada. See on ideeliselt mõistlik ja aitab koduomanikel oma kodukuludega paremini hakkama saada.

Nii et on hulk samme, mida me just nimelt reguleeritud hindade valdkonnas peame järgmise parlamendikoosseisu töö ajal astuma. IRL on selleks tööks avatud. Esiteks on tähtis vältida liigset maksustamist, teiseks on tähtis tegelik järelevalve reguleeritud hindade üle ning kolmandaks on tähtis tagada konkurent-sikeskkond teenuste ja kaupade turul, mistõttu on oluline Konkurentsiameti kui järelevalve tegija tugevdamine. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Urmas Reinsalu! Palun kõnepulti kolleeg Mai Treiali! Kaheksa minutit.

Mai Treial

Austatud juhataja! Head kolleegid! Aitäh kõigepealt ettekandjatele! Meie ühiskonnas maad võtnud ebavõrdsus sissetulekus, tervise-seisundis ja sotsiaalses staatuses on viinud

Eesti Euroopa Liidu kõige kehvemate riikide hulka ning seadnud kahtluse alla meie riigi arenguvõime. Majanduseksperdid on öelnud, et kontrollimatu liberaalne turumajandus on viinud Eesti ränka majanduskriisi ning toonud kaasa ühiskonna sotsiaalse lõhenemise. Maksustruktuur on seni olnud kiivas. Suur osa maksutulused on kogutud tarbimismaksudest, mis majanduskriisi puhkedes tähendas järsku maksutulude vähenemist. Ühtlasi kallutavad tarbimismaksud, eriti käibemaks, maksukoormust vaesemate kahjuks, mis meilgi on võimendanud kihistumist. Tulevikus peavad riigi maksutuludes kasvama nii ettevõtte kui ka üksikisiku tulumaksu osa.

Kust on ikkagi pärit hinnatõus? Kas hinnatõusu põhjustab maailmaturul toimuv? Ajada hinnatõus üksnes maailmaturu kaela tähendab rahva petmist. Vaadates kõigepealt enda ümber, ei saa mööda tõsiasjast, et hinnatõusud on suuresti Ansipi valitsuse tahtliku ja ebaõiglase maksupoliitika tagajärg. Tarbimismaksude tõstmine raskendab eelkõige väiksema sissetulekuga inimeste toimetulekut.

Mõni näide, kuidas riik tavalise inimese pealt "kokku hoiab". Alates 2009. aasta juulist tasub haigekassa haigushüvitist alates üheksandast haiguspäevast. Inimese omaosalus on neli päeva. Ajutise töövõimetushüvitise süsteemi muutmine võimaldab haigekassal küll kokku hoida teatud hulga raha, ca 800 miljonit krooni aastas, kuid ei ole teada, millised on selle tagajärjed, näiteks, kuidas see mõjutab kroonilisi haigusi põdejaid või kuidas muutub kõrgema taseme ravi kättesaadavus. Samas teame, et pikaajaliste töötute arv Eestis on jätkuvalt tõusuteel, neid on töötute hulgas ca 46%, kuid nende ravivõimalused on väga kasinad. Kaotatud on maksuvaba tulu esimese lapse pealt – riik võidab sellest 735 miljonit krooni. Käibemaks tõsteti 20%-le – see toob riigile 1,75 miljardit krooni. Seda loetelu võiks jätkata.

Lubamatu on olukord, kus puudusekannatajad elavad alla inimväärikuse piiri. Hukutavad kärped laste ja lastevanemate arvel tähendavad oma riigi tuleviku alusmüüri lammutamist. Suure tagasilöögi andis valitsuse otsus tõsta käibemaks 20%-le, sealhulgas suurenes ravimite ja toasooja käibemaks mitu korda. Euroopa Liidus on toiduainete käibemaks keskmiselt 10%. Seega, ainuüksi kõrgema käi-

bemaksu tõttu on toiduainete hinnad meil 10% kõrgemad kui mujal. Kütuse- ja elektriaktsiisi tõstmine on toonud kaasa kõigi hindade hüppelise tõusu. Nii on ebaõiglaselt kõrgete aktsiiside tõttu näiteks põllumajanduskütuse hind kolm korda kõrgem Euroopa Liidu minimaalsest, mida kasutab enamik riike.

See on otseselt mõjutanud toiduainete hinna tõusu ja tekitanud meie põllumeestele ebaõrdselt konkurentsi. Näiteks Rimi (aga ilmselt teevad seda ka teised rahvusvahelised ketid) toodab toidukaupa ja varustab ennast tsentraalselt üle Euroopa oma kaubamärgi all. Kohalikel väiksematel tootjatel puudub juurdepääs kaubaturule. Neile on vaja luua alternatiivsed turukanalid.

Meie toiduainete hinna tõusu mõjutab maailmaturul toimuv nõnda palju just sellepärast, et oleme oma turu käest ära andnud. Et maailmaturu hinnakõikumised meid ei mõjutaks, peaksime kohapeal tootma vähemalt veerandi võrra rohkem teravilja, kartulit ja liha. Selleks ei ole mingeid takistusi. Vaba, kasutamata maad on riigi käes piisavalt. Selle kasutusse võtmine riiklike investeeringute toel ja soodsatel tingimustel, näiteks ainult maamaksu eest, annab oma inimestele nii tööd kui ka leiba ning aitab tagada toiduhindade stabiilsuse. Muuseas, enne 1940. aastat hoidis Eesti Vabariik just maa hinna ja maamaksu madalal, mis võimaldas põllumeestel jalgele tõusta, rahvast toiduga varustada ja toiduaineid ka eksportida.

Eestlasi, kes praeguse valitsusliidu juhtimisel on jäänud ilma tuhandetest töökohtadest ja paljud neist ka oma kodust ning kes euroala kõige vaesematena ägavad kõrge inflatsiooni käes, ootab järjekordne löök. Meie põllu- ja metsamaad lähevad välismaalaste kätte, mille tõttu kaotab põliselanik varsti oma maal peremehestaatus. Alates 1. maist kaovad põllumajandus- ja metsamaa välismaalastele müügi piirangud. Välismaalased võivad hakata meie odavat maad hulgi kokku ostma. On selge, et maa müügi piirangud kaovad meile majanduslikult väga ebasobival ajal, tuues kasu peamiselt kokkuostjatele. Eesti põllumajandus- ja metsamaa keskmine hind on enamiku Euroopa riikide hindadega võrreldes oluliselt madalam. Selle maa hind on kuni 2000 eurot hektari eest, samas kui näiteks Poolas on see viis korda kõrgem. Ka meie inimeste ostujõudu ei saa

arenenud riikide elanike ostujõuga võrrelda. Keskmise kuupalgaga saab osta alla hektari põllumaad, samas kui soomlane või rootslane saab oma keskmise kuupalgaga osta Eestis neli hektarit põldu.

Rahva vaesus tingib olukorra, kus ühelt poolt tekib kokkuostjate surve, teiselt poolt kiusatus oma maatükkidest naeruväärse raha eest loobuda. Samas puudub arvestatav õiguslik regulatsioon maatulundusmaa sihtotstarbelise kasutuse järelevalve ja vastutuse kohta, puudub ka omariiklust ohustavate turvariskide analüüs. Piiranguteta maamüük on seotud ettearvamatu turvariskidega, millele on viimasel ajal osutanud meie põhjanaabrid soomlased. Nimelt on Soomes välismaalased soetanud maatükke oluliste taristute läheduses. Sõjaväelaste arvates võib see kriisiolukorras ohustada iseseisvust.

Ükski eestlane ei taha metsaminekuks või külvamiseks minna luba küsima kellegi teise käest. See on aastasadu tagasi läbitud etapp. Kahjuks on võimulolijad näidanud, et Eestil tuleb iga hinna eest maa maha müüa, kas või peenrahaks vahetades. End ametlikult isamaalasteks tituleerijad kahjuks kiidavad sellele kaasa. Rahvaliidu juhatus kutsub kõiki, kellele on Eestimaa kallis, valima Riigikokku need, kes tõkestavad maa müüki lubava seaduse. Kui uus Riigikogu seda ei tõkesta, peab Rahvaliit vajalikuks algatada üleriigilise allkirjade kogumise, nagu tegime seda elektriijaamade müügi vastu.

Mida teha? Tööpuuduse leevendamine, inimeste igapäevane toimetulek ja rahva tervis – nende küsimuste lahendamist ei tohi edasi lükata. Olgugi riigil rasked ajad, riigieelarvest vääriavad ühtviisi õiglast osa nii lapsed ja eakad kui ka töötud ja puudega inimesed. Erilist tähelepanu vajavad töötud, kellel on pere ja lapsed, samuti lasterikkad perekonnad ja üksikvanemapered. Toimetuleku parandamiseks on õiglane kohe vabastada alampalk tulumaksust ning alandada toasooja, toiduainete ning esmatarbekaupade ja teenuste käibemaksu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Urmas Klaas Reformierakonna esindajana!

Urmas Klaas

Proua esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kuulates Keskerakonna esimehe Edgar Savisaare kõnet selle kohta, millist majanduspoliitikat Eesti rahvas vääraks, tulevad paraku meelde faktid ajast, kui Savisaar oli peaminister ja tal oli võimalus ajada oma majanduspoliitikat. Meelde tulevad talongid ja tungimine võiladudesse. Nüüd võib küsida, kas sellist majanduspoliitikat meie inimesed väärivad ja väärivad. Kindlasti mitte!

Edgar Savisaar on agar hirmujuttude levitaja. Küll kärbitakse pensione, küll devalveeritakse krooni. Üsna hiljuti võisime kuulda, kuidas euro tõstab hinnad taevasse. Nii nagu esimesed hirmujutud olid häbematud valetamised, võime ka nüüd uuringutele toetudes tõdeda: euro ei ole hindu tõstnud. Detsembri ja jaanuari võrdluses on hinnatõus 0%. Järjekordne hirmujutt osutus valeks.

Loomulikult ei saa keegi hinnatõusu eitada. Kuid me peame nägema, kus on selle põhjused. Kindlasti ei ole need euros. Inflatsiooni allikana eristavad majandusteadlased väga selgelt välis- ja sisetegureid. Kõige rohkem on tõusnud kütuste ja toiduainete hinnad. Toiduainete hinna tõus oli näiteks eelmise aasta septembris üle-eelmise aastaga võrreldes 7%, kütustel kümnendiku võrra suurem. Küsime: kas see on midagi unikaalset või puudutab see ainult Eestit? Ei, nende kaubagruppide hinna tõus on otseselt seotud hinnatõusuga maailmaturul ehk me räägime välisteguritest. Eesti riigisiseseid tegureid hinnatõusu ei tekita, mida näitab see, et ülejäänud kaupade ja teenuste hinnad olid aasta jooksul tõusnud vähe – alla 1%.

Me oleme kindlad ja seda on elu näidanud, et parim viis hinnatõusu vastu on suuremad sissetulekud. Inflatsioonist me paraku päris lahti ei saa, aga palgad peavad järele jõudma. Palgad tõusevad, kui areneb majandus ja valitseb soodne majanduskeskkond. Väga oluline märksõna on siin tootlikkuse suurenemine. On väga palju tegureid, mis seda mõjutavad, kuid ärgem unustagem: tootlikkus, tootlikkus ja veel kord tootlikkus!

Keskerakonnale ei meeldi ja see ei mahu nende pähe, et Reformierakonna pragmaatiline ja asjatundlik majanduspoliitika on taas oma elujõudu näidanud. Eesti majandus kasvas eelmise aasta viimases kvartalis 6,6%, tööstustoo-

dang kasvas eelmise aastaga võrreldes 25%, eksport on kolmandiku võrra suurem kui eelmisel aastal. Värsked arvud tööturult näitavad, et kui töötuse määr oli 2010. aasta esimeses kvartalis tipus (19,8%), siis 2010. aasta neljandaks kvartaliks langes see 13,6%-le. Väga oluline on, et tööhõive määr tõusis 2010. aasta esimese kvartali 58,6%-lt 63,3%-le 2010. aasta neljandas kvartalis. Hõivatute määr absoluutarvudes, võrrelduna 2010. aasta esimese kvartali 553 000-ga, suurenes 2010. aasta neljandas kvartalis 592 900-ni. Need arvud ei ole meile kuskilt sülle kukkunud, vaid see on tugeva ja ettevõtlust soosiva majanduspoliitika tulem.

Loomulikult, me ei saa öelda, et majanduskriis oleks läbi. Seni, kuni töötute arv on suur ...

Palun kolm minutit lisaagea!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Urmas Klaas

Kahtlemata, kuni need arvud on sellised, nagu need on, on tarvis edasi pingutada.

Lugupeetud kolleegid! Kordan veel kord üle. Parim viis hinnatõusu vastu on suuremad sissetulekud, mis on otseselt seotud soodsa ettevõtluskeskkonnaga ning tootlikkuse suurendamisega. Selleks on vaja arendada ettevõtluskeskkonda kui tervikut. Astmeline tulumaks ja mitmed teised maksutõusud, mida nii Keskerakond kui ka sotsiaaldemokraadid hauvad, on otsene oht ettevõtluskeskkonnale ja inimeste sissetulekutele, mis loomulikult tähendab ka väiksemaid sissetulekuid riigieelarve seisukohalt. Ma loodan väga, et meil jätkub kainet talupoeglikku mõistust aru saada, mis viib Eestit edasi ja mis viib Eestit tagasi. Täna tahelpanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Urmas Klaas! Palun kõnepulti kolleeg Arvo Sarapuu Keskerakonna fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Täna on siit puldist räägitud hinnatõusude põhjustest väga mitmest aspektist, oleme kuulnud väga erinevaid seisukohti hinnatõusu teemal. Peaaegu kõigi ettekandjate sõnum oli,

et riigil on võimalik hinnatõusu mõjutada. Ma tahan siia lisada ajakirjanik Sulev Valneri kirjapandu. Ma loen selle teile ette, siis peaks see palett enam-vähem täielik olema. Sulev Valner kirjutab nii: "Ei pea olema majandusteadlane, et aru saada värske ja veel kaugeltki mitte lõppenud ülemaailmse majanduskriisi peamisest õppetunnist – lootus, et avatud turumajandus reguleerib ennast alati ise ja paneb nähtamatu käega kõik kenasti paika, on natuke liiga ilus, et olla tõsi. Turg ehk siis meie kõik üksikute inimestena ei käitu alati ja vist isegi mitte enamasti kuigi targalt ja ettenägelikult, vaid jääme pigem liiga kauaks lootma, et asjad lähuvad umbes samamoodi edasi, nagu nad seni on läinud. Kuni saabub valus äratundmine, et tegelikult ongi Titanic vastu jäämäge sõitnud, mis sellest, et kapten reisijaid optimistlikult rahustab ja orkester tekil endiselt tantsuks mängib. See ei ole tingimata koht paanika tegemiseks, küll aga küsimiseks, ehk oleks aeg sirutada käsi päästevesti järele ja liikuda igaks juhuks päästepeatide poole."

Ma arvan, et tabavamalt ütelda asjade kohta, mis Eesti riigis on toimunud, on väga raske ja ma ei söandagi seda teha. Küll aga ütleb majanduse üldine loogika, et kui SKT kiiresti kasvab, siis toob see üldjuhul kaasa tavapärasest kõrgema inflatsiooni. Jah, samas peab majanduskasvu pidurdumise või languse korral normaaljuhul olema tegemist ka üldise hinnataseme langusega. Huvitav on see, et millegipärast kriisi ajal see Eesti üldises kontekstis ei toiminud. Järeltõttu pidid siin olema mingid faktorid, mis mõjutasid asju teistpidi liikuma.

Aasta 2010 oli Eestis paljusi euro ootuse aasta, oli ootusärevust ja loomulikult hirme. Paraku tingisid hinnatõusu nii välised kui ka meie riigi siseselt põhjustatud tegurid, millest ka täna siin üsna kujukalt ja palju räägitud on. Tõesti, uute dollarite paiskamine maailmaturu le tõi kaasa toorainehindade tõusu kogu maailmas. Kui tekib inflatsioonioht, siis tõusevad ka toorainehinnad. Kui tavaliselt on tõusnud teatud toorainete hinnad, siis seekord on erandeid väga keeruline välja tuua, sest tõusnud on peaaegu kõigi oluliste toorainete hinnad.

Eesti on hästi väike ja avatud majandusega riik. Seetõttu kerkivad hinnad siingi. Muidugi peab teatud mõttes nõustuma, et me elame üsna kallis piirkonnas. Tõepoolest, kui me oleme Euroopa Liidus, siis peame arvestama, et

hinnad järjest kerkivad. Kohe kuidagi ei saa aga nõustuda sellega, et liikmesriigid ei saa ise mitte midagi ette võtta, et hinnatõusu kas ohjeldada või proovida vähemalt inimeste olukorda muuta nii, et hinnatõus ei hakkaks nende igapäevast elu takistama. Nagu me täna kuulsime, oluline osa on siin tõesti valitsuse tegevusel või tegevusetusel või mõlemal korraga. Valitsus on tõstnud aktsiise ja käibemaksu, seda ei saa eirata. Nii nagu ei saa eirata seda, et Euroopas keskmiselt ei ole aktsiise nii palju tõstetud ega ole tõstetud ka käibemaksu. Ka see on fakt. Mootorikütuse- ja elektriaktsiisi tõstmise tagajärjel loodi paratamatult olukord, kus oma kaupade ja teenuste hindu pidid tõstma peaaegu kõik elektrit ja mootorikütust sisendina kasutavad ettevõtted. See on samamoodi fakt. Fakt on ka see, et meie ettevõtjad peavad täpselt samuti Euroopa Liidus teiste ettevõtetega konkureerima. On selge, et kui ettevõtte kulud ootamatult kasvavad, siis peab lihtsalt pankroti vältimiseks väljamüügihindu korrigeerima. See ei ole ettevõtjate pahatahtlikkus, vaid valitsuskoalitsiooni poolt peale surutud sundkäik. Muidugi võib alati rääkida, et kõike seda tehakse ettevõtluskeskkonna parandamiseks, aga kui praegu ikkagi ettevõtjatega rääkida, siis selgub, et nemad küll ei arva, et praegune valitsuskoalitsioon on ettevõtluskeskkonda parandanud. Käibemaksumäär tõstmine 18%-lt 20%-le kandus otse üle hinnatõusuks, sest kui ettevõtjatel ei ole tagataskus reserve lisamaksu maksmiseks, siis kirjutatakse see 2% lihtsalt hindadele juurde. Seda me võisime näha, kui käibemaks tõusis.

Kokkuvõtteks võib öelda, et valitsusel on võimalik vähendada käibemaksu ning aktsiise, aga samas ka soodustada põllumajandusega tegelemist. Praegu on Eestis eriotstarbelise kütuse aktsiisi määr (see on fakt) 5,2 korda kõrgem kui Euroopa Liidu kehtestatud miinimum. Selline Eesti põllumeeste kohtlemine seab meie põllumehed oluliselt kehvemasse olukorda võrreldes Euroopa teiste põllumeestega. Seega oleks võimalik hoida hinnatõusu mõistlikuna, kui valitsus seda tahaks, sooviks ja ette võtaks. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

14. Kliima- ja Energiaagentuuri seaduse eelnõu (926 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Päevakorra viimane punkt on Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud Kliima- ja Energiaagentuuri seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandjaks Riigikogu liikme Marek Strandbergi!

Marek Strandberg

Head kolleegid! Kõnealune eelnõu on sündinud päris pikas protsessis, mille osaks on olnud ka siinsamas saalis riigikontrolõri tehtud kriitika Kliima- ja Energiaagentuuri senise tegevuse kohta. Kliima- ja Energiaagentuur, nagu te kõik hästi teate, on siiani toiminud Krediidid ja Ekspordi Garanteerimise SA KredEx osakonnana. Mõistagi ei ole ühe sihtasutuse osakond parimalgi juhul suuteline ei õiguslikus, sisulises, formaalses ega märgilises mõttes toimima eri institutsioonide, asutuste, ministriumide üleselt, et kaasa aidata kliima- ja energiapoliitika elluviimisele oludes, kus kõikvõimalikke arengukavasid ja strateegiaid on Eestis vastu võetud päris palju.

Tegemist on seadusega, millega vähemalt selles variandis luuakse avalik-õiguslik isik, milleks saabki Eesti Kliima- ja Energiaagentuur, mille funktsioonid ulatuvad analüüsides kuni eri innovatsiooniprotsesside toetamiseni. Selgitan kohe, milleks meie kui ettepanekute tegijate seisukohalt selline tegevus vajalik on.

Praegu on Eestis väga palju kõikvõimalikke asutusi, mis ühel, teisel või kolmandal moel toetavad osalt ka energeetikaga seotud innovatsioone, kuid süsteemikindlat kompetentsikeskust, mis oleks suuteline pakkuma lahendusi ja nõustama teiste asutuste hankeid või programme, olemas ei ole. Milleks selline assisteerimine vajalik on, see on täiesti ilmne: kas või siis, kui korraldatakse riigihankeid või kuulutatakse välja mingeid toetusprogramme, eriti valdkondades, mis on seotud energiasäästu ja energiaefektiivsusega, on möödapääsmatu, et eksisteeriks sõltumatu organisatsioon, kes oleks suuteline erinevat tehnoloogilist tegevust assisteerima.

Eelnõu on detailirohke. Siin peetud väikeste diskussioonide käigus sai selgeks, et selles eelnõus on põhjust teha parandusi. Ilma selle eel-

nõu seadusandlikule kogule arutada andmiseta ei ole põhimõtteliselt võimalik jõuda kõikide nüanssideni, mis vajavad täendamist või täpsustamist.

Mis võiksid veel olla aspektid, millel peatuda? Arvan, et mõne arvates võib tegemist olla järjekordse bürokraatliku asutuse loomisega, millel ei pruugi olla mingisugust tähendust, ja esmapilgul võib jääda mulje, nagu see kopeeriks paljude teiste asutuste tegevust. Olgem täpsed, sellel aastal on täiesti selgeks saanud, et Kyoto leping, millest tuleneb ka meile kõigile teadaolev kasvuhoonegaasidega kauplemine, läheb väga suure tõenäosusega, vaatamata paljude kriitikute arvamusele, pikendamisele, kuna tegemist on, nagu väidavad rahvusvahelised finantstegelased ja -institutsioonid, küllaltki mitmekesise võimalusega toetada just nimelt tehnoloogilist innovatsiooni energiasäästu ja energiatootmise valdkonnas. Kõik need toetusmehhanismid ja -meetmed, mis võivad välja kasvada kasvuhoonegaaside kaubanduse rahvusvahelisest iseloomust, nõuavad igalt riigilt küllalt täpset regulatsiooni ja assisteerimist, milleks tegelikult ka Kliima- ja Energiaagentuur kavandatud on.

Kliima- ja Energiaagentuuri loomise näeb ette ka energeetika arengukava. Kuna ühel, teisel, kolmandal, neljandal või kümnendal põhjusel valitsus sellist initsiatiivi tekitanud ei ole, leidsime, et selline initsiatiiv võiks olla igati põhjendatud ja täna see teie ees ongi. Detailsemalt ei oska selle kohta midagi öelda. Selguskiri nagu ka eelnõu tekst on teile ette antud. Hea meelega vastan teie küsimustele, kui neid on.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Marek Strandberg! Küsimusi ei ole. Kutsun ettekandjaks majanduskomisjoni liikme Terje Trei!

Terje Trei

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Majanduskomisjon arutas Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud Kliima- ja Energiaagentuuri seaduse eelnõu 926 10. veebruaril. Eelkõneleja andis eelnõust põhjaliku ülevaate. Ütlen lihtsalt kokkuvõtvalt, et seaduseelnõu sätestab Kliima- ja Energiaagentuuri eesmärgid, ülesanded, pädevuse, õigusliku seisundi ning tegevuse alused ja organid.

Komisjonile esitas ülevaate eelnõu sisust ja eesmärkidest ning andis lisaselgitusi algatajate esindaja Valdur Lahtvee. Komisjoni istungi toimumise ajaks ei olnud laekunud Vabariigi Valitsuse seisukohta. Nenditi, et nii olulise eelnõu kohta puuduvad ka teiste fraktsioonide arvamused. Majanduskomisjoni hea tava kohaselt arvestatakse eelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsuse seisukohta. Üldise arutluse käigus jõuti lõppotsusele: komisjon otsustas (3 poolt, 2 vastu, 2 erapooletut) saata eelnõu esimesele lugemisele, teha täiskogule ettepanek esimene lugemine lõpetada ning määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 22. veebruar kell 10. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Terje Trei! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määratud eelnõu 926 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 22. veebruari kell 10.

Head kolleegid! Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 13.05.

Istungi kestus 3 tundi ja 5 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 21. veebruar 2011

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu liikmed! Alustame Riigikogu täiskogu IX istungjärgu kuuenda töönädala esmaspäevast istungit. Lugupeetud kolleegid! Täna on Eestis üleriigiline leinapäev, teen ettepaneku mälestada leinaseisakuga Haapsalu väikelastekodu põlenguhukkunuid. (Leinaseisak.)

Kolleegid! On viimane võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Kõnesoove ei ole.

Nüüd siis mõned teated. Esiteks, Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 7. veebruaril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni teatise "Euroopa e-valitsuse tegevuskava 2011–2015. IKT-lahendused aruka, jätkusuutliku ja innovaatilise valitsemise edendamiseks" kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja teatise kohta arvamust andma majanduskomisjoni ja põhiseaduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 23. veebruar kell 14. Teiseks, Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 17. veebruaril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni teatise "Euroopa avalike teenuste koosvõime alused" kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja teatise kohta arvamust andma majanduskomisjoni ja põhiseaduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 23. veebruar kell 14. Kolmandaks, Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse algatatud korra-kaitseseaduse eelnõu (49 SE) ja avaliku teabe seaduse ning politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse eelnõu (891 SE) teise lugemise arutelu aluseks olevate dokumentide esitamise tähtajaks s.a 21. veebruari kell 18. Nel-

jandaks, Riigikogu juhatus on määranud Eesti Reformierakonna fraktsiooni, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "'Õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018" heakskiitmine" eelnõu (920 OE) uueks muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 21. veebruari kell 10.30. Viidendaks, Riigikogu juhatus on määranud Eesti Reformierakonna fraktsiooni, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ja Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu otsuse "'Õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018" heakskiitmine" eelnõu (920 OE) esimese lugemise arutelu aluseks olevate dokumentide esitamise tähtajaks s.a 22. veebruari kell 18.

Lugupeetud kolleegid! Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 57 rahvasaadikut, puudub 44.

Läheme selle nädala päevakorra kinnitamise juurde, see on teie ees laudadel. Panen selle nädala päevakorra kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 55 Riigikogu liiget, vastuolijaid ei olnud, erapooletuid oli 2. Päevakord on kinnitatud.

1. Vaba mikrofon

Esimees Ene Ergma

Kuna arupärimistele vastamist täna ei ole, siis palun pärast minu haamrilööki registreeruda sõnavõtuks vabas mikrofonis! Palun, kolleeg Mark Soosaar!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Istudes kiiresti kihutavas rongis või lennukis või ajamasinas on väga raske seestpoolt hinnata,

millise kiirusega ja milliseid muutusi läbi tehes me liigume. Mul on olnud õnn kaheksa aastat siin Riigikogus töötada ja ma võin kinnitada, et Riigikogu XI koosseis on sõnaosavuselt ja sõnakasutuselt kindlasti palju kultuursem, kui oli eelmine koosseis. Sellest neljast aastast ei tule meelde ühtegi inetust ega rõvedust, mille-ga X koosseis üsna sageli hiilgas.

Kuidas on aga lood poliitilise kultuuriga? Selle kõrges tasemes ma julgen päris tõsiselt kahelda. Koostöö koalitsiooni ja opositsiooni vahel on kahjuks olnud peaaegu olematu, kui mitte arvestada kahte juhtumit. Esiteks, riigi-kogulaste staatuse eelnõu, mida ma siit puldist nimetasin ja mida võiks nimetada ka saatuse eelnõuks, ning muidugi koostöö alkoholimüü-gikeelu kehtestamiseks õhtul 10-st hommikul 10-ni. Ja see ongi kahjuks peaaegu kõik. Huvitav, kas ka järgmises Riigikogus peaks jätkuma tööstiil, et Eesti rahva aju – selleks, ma arvan, siia ju 101 inimest valitakse – töötab nii, et üks ajupoolkera ei kuula teisest ajupoolkerast tule-vaid signaale. Miks ikkagi ei tee üks ajupool-kerä nägema ega kuulama probleeme, millest teine ajupoolkera märku annab? Hea oleks tea-da, kui kaua selline arulage riigi juhtimine kestab.

Mind on ka ära väsitatud tühjad sõnad võrdsest kohtlemisest. Võrdse kohtlemise ühest kõige põnevamast ja unikaalsemast kõ-verpeeglist räägib eelnõu, mis jäi põhiseadus-komisjonis kalevi alla ja mis sealt rändab Riigikogu arhiivi. Ennäe, selle eelnõu menetleja Väino Linde vaatabki praegu uksest sisse. Väi-no, tule ja kuula, mis ma sellest veel kord rää-gin! Jutt on eelnõust, mis oleks Pakri, Naissaa-re ja Aegna elanikele andnud samasuguse staatuse, mis teiste Eesti väikesaarte elanikel juba olemas on. Aga kahjuks see ei õnnestu-nud.

On ka palju teisi valdkondi, kus inimesed on hammasrataste vahele jäänud, ent me ei ole siit Riigikogust neile üldse tähelepanu pööra-nud ega abistavat kätt ulatanud. Üleeile sõitsin Läänemaal umbes sada kilomeetrit ilusas val-ges looduses sinise taeva all. Minu juurde tulid ühes ääremaakülas rääkima inimesed, kes on jäänud elama kolhoosiaegsesse majja, kus kuuest korterist ainult kahes elatakse. Nendel inimestel ei ole mitte mingisugust võimalust saada pangast laenu, luua korteriühistut, ja neil ei ole ka kusagile mujale minna. Selles külmas

ja kõledas majas tuleb neil veeta ka järgmised neli aastat, kui järgmine Riigikogu koosseis midagi ette ei võta. Sellel sõidul nägin ma meelegibedusega ka tosinkonda sisselangenud katusega talu. Me kõik teame, mis nende maja-dega sel talvel juhtus. Pooltele nendest läheb juurde ka inimese tallatud jalgrada.

Kahjuks jäi meil veel ühe eelnõu menetlus lõpule viimata. Üsna palju taluarhitektuuri hävib meil selle tõttu, et meie kultuuripärand ei ole piisavalt hästi kaitstud. Avariiohtlike objektide nimekirjas on juba üle 1000 nimetu-se. Võib-olla üks XI Riigikogu fenomenaalseid saavutusi oli see, et üks kolmandik Riigikogust suutis ära teha kahele kolmandikule Riigiko-gust. Teatavasti 67 Riigikogu liiget oli seda meelt, et meie põhiseadusesse tuleks lülitada paragrahv kultuuripärandi kaitse kohta. Loo-dan väga, et järgmine Riigikogu võtab asjal sarvist kinni ja suudab selle, mis praegusel koosseisul pooleli jäi, edukalt lõpule viia. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpe-tan istungi.

Istungi lõpp kell 15.10.

Istungi kestus 10 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 22. veebruar 2011

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Veeseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (905 SE) kolmas lugemine

2. Eesti Rahvusraamatukogu seaduse eelnõu (863 SE) kolmas lugemine

3. Elektroonilise side seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (855 SE) kolmas lugemine

4. Keskkonnatasude seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (912 SE) kolmas lugemine

5. Eelnõu "Jäätmeseaduse, liiklusseaduse, meresõiduohutuse seaduse, raskeveokimaksu seaduse, riigilõivuseaduse ja teeseaduse muutmise seadus tulenevalt Maanteeameti ja tema kohalike asutuste ümberkorraldamisest" (892 SE) kolmas lugemine

6. Vedelkütuse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (895 SE) kolmas lugemine

7. Korrakaitse seaduse eelnõu (49 SE) teise lugemise jätkamine

8. Avaliku teabe seaduse ning politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse eelnõu (891 SE) teine lugemine

9. Kalmistuseaduse eelnõu (888 SE) teine lugemine

10. Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu seoses Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse ümberkorraldamisega Riigi Infosüsteemi Ametiks (916 SE) teine lugemine

11. Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (927 SE) teine lugemine

12. Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (864 SE) teine lugemine

13. Käibemaksuseaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (878 SE) esimene lugemine

14. Hasartmängumaksu seaduse muutmise seaduse eelnõu (859 SE) esimene lugemine

15. Riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (889 SE) esimene lugemine

16. Aruanne kriminaalpoliitika arengusuundade aastani 2018 täitmise kohta 2010. aastal

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere hommikust, austatud ametikaaslased! Alustame selle Riigikogu koosseisu eelviimast tööpäeva ehk siis Riigikogu täiskogu IX istungjärgu kuuenda töönädala teisipäevast istungit. Esmalt küsin: kas kolleegidel on soov üle anda eelnõusid või arupärimisi? Palun, Toomas Varek!

Toomas Varek

Austatud juhataja! Head kolleegid! Mul on au üle anda Riigikogu riigieelarve kontrolli komisjoni aruanne tegevuse kohta septembrist 2010 kuni veebruarini 2011. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kui eelnõude ja arupärimiste üleandmise soovi ei ole, siis annan teada, et olen juhatuse nimel vastu võtnud komisjoni tegevuse aruande.

Edastan teile veel järgmise teate, et homme, 23. veebruaril osalevad infotunnis valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, kaitseminister Jaak Aaviksoo ja põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder.

Viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 63 Riigikogu liiget, puudub 38 rahvasaadikut.

Üks täpsustus, mis puudutab tänast päevakorda. Nimelt, tänase päevakorra 7. punkti ehk seaduseelnõu 49 teise lugemise jätkamisel teeb ettekande õiguskomisjoni esimees Ken-Marti Vaher.

1. Veeseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (905 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Läheme tänase päevakorra juurde. Esimene eelnõu on Vabariigi Valitsuse algatatud veeseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu. Tegu on kolmanda lugemisega. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist. Kas võime minna lõpphääletuse juurde?

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud veeseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 905. Palun hääletada!

Poolt 67, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Eelnõu 905 on seadusena vastu võetud. (Tabel 31.)

2. Eesti Rahvusraamatukogu seaduse eelnõu (863 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine on kultuurikomisjoni algatatud Eesti Rahvusraamatukogu seaduse eelnõu. See kannab numbrit 863 ja tegu on kolmanda lugemisega. Kas kolleegidel on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist. Kas võime minna hääletamise juurde?

Panen lõpphääletusele kultuurikomisjoni algatatud Eesti Rahvusraamatukogu seaduse eelnõu. Palun hääletada!

Poolt 69, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Eelnõu 863 on seadusena vastu võetud. (Tabel 32.)

3. Elektroonilise side seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (855 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei

avata. Kas võime minna ka selle eelnõu lõpphääletuse juurde?

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Palun hääletada!

Poolt 66, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Seaduseelnõu 855 on seadusena vastu võetud. (Tabel 33.)

4. Keskkonnatasude seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (912 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnatasude seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmandat lugemist. Kas on soov avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi ei avata. Kas võime minna lõpphääletuse juurde?

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnatasude seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Palun hääletada!

Poolt 66, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Eelnõu 912 on seadusena vastu võetud. (Tabel 34.)

5. Eelnõu "Jäätmeseaduse, liikluseaduse, meresõiduohutuse seaduse, raskeveokimaksu seaduse, riigilõivuseaduse ja teeseaduse muutmise seadus tulenevalt Maanteeameti ja tema kohalike asutuste ümberkorraldamisest" (892 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine seaduseelnõu, mida arutama asume, kannab nimetust "Jäätmeseaduse, liikluseaduse, meresõiduohutuse seaduse, raskeveokimaksu seaduse, riigilõivuseaduse ja teeseaduse muutmise seadus tulenevalt Maanteeameti ja tema kohalike asutuste ümberkorraldamisest" ja selle on algatanud Vabariigi Valitsus. Eelnõu kannab numbrit 892. Tegu on taas kolmanda lugemisega. Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata.

Panen lõpphääletusele seaduseelnõu 892. Palun hääletada!

Poolt 66, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Seaduseelnõu 892 on seadusena vastu võetud. (Tabel 35.)

6. Vedelkütuse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (895 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Alustame rahanduskomisjoni algatatud vedelkütuse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmandat lugemist. Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Asume lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. Kas võime asuda hääletama?

Panen lõpphääletusele seaduseelnõu 895. Palun hääletada!

54 poolt, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Eelnõu 895 on seadusena vastu võetud. (Tabel 36.)

7. Korrakaitseaduse eelnõu (49 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Keit Pentus

Asume nüüd eelnõude teiste lugemiste juurde. Esmalt Vabariigi Valitsuse algatatud korrakaitseaduse eelnõu. See eelnõu kannab numbrit 49. Tegu on teise lugemise jätkamisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Ken-Marti Vaheri!

Ken-Marti Vaher

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Korrakaitseaduse eelnõu oli viimane kord siin saalis arutusel 2008. aasta jõulude eel, 17. detsembril. Pärast teise lugemise katkestamist on muudatusettepanekud esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ning põhiseaduskomisjoni esimees Väino Linde. Ka on muudatusettepanekuid esitanud õiguskomisjon. Kokku sai muudatusettepanekuid pärast teise lugemise katkestamist 23.

Me oleme korrakaitseadust pärast teise lugemise katkestamist arutanud kokku umbes kümnel komisjoni istungil. Viimasel istungil tegime meeldiva otsuse teine lugemine lõpetada ja teha Riigikogu täiskogule ettepanek võtta

korrakaitseadus homsel päeval vastu. Mõne sõnaga kõige olulisematest muudatusettepanekutest.

Muudatusettepanekud 13, 14 ja 15 puudutavad peamist diskussiooniobjekti, milleks on korrakaitseaduse 6. peatükk, mis räägib riigi korrakaitseülesannete täitmiseks volitamise halduslepingu alusel. Õiguskantsler on olnud tavapäraselt meie hea abiline. Oma märgukirjades abipolitseiniku seaduse kohta ning arvamavaldu korrakaitseaduse kohta on ta seda teemat väga põhjalikult käsitlenud ja pidanud nimetatud peatükki selles formuleeringus mittesobivaks. Riigi sunnivõimu otsene volitamine, delegerimine kolmandatele isikutele ei ole tema arvates kohane.

Riigikogu on vahepeal teinud väga olulisi samme selles suunas, et veelgi rohkem kaasata vabatahtlikke korrakaitse ja turvalisuse tagamiseks ühiskonnas. Riigikogus on kaks seadust vastu võetud, õiguskomisjon on neidki menetlenud. Üks nendest on abipolitseiniku seadus, kus teatavasti antakse esimest korda Eestis iseseisev pädevus abipolitseinikule, kes on läbi teinud n-ö teise astme koolituse, ja samasugune põhimõte kirjutati sisse ka päästeseadusesse, mis reguleerib vabatahtlikku päästet ning annab samuti esimest korda Eestis iseseisva pädevusega tegutsemise võimaluse vabatahtlikule päästjale, kes on läbi teinud põhjaliku lisakoolituse ja võib rakendada seni Eestis mittekehtinud volitust iseseisvaks tegutsemiseks päästemetniku korraldusel. Seega on astunud hulk samme selles suunas, et vabatahtlikest kolmandaid isikuid korrakaitse tagamiseks ja päästetegevusse kaasata. Õiguskomisjon on korrakaitseaduse eelnõu menetlemisel 6. peatüki asendanud lakoonilise tõdemusega, et korrakaitsele on võimalik kaasata kolmandaid isikuid korrakaitselepingu alusel, aga asjaomased juhtumid sätestatakse eriseadustega. Korrakaitseleping kui selline on siiani saanud definitsiooni ühes eriseaduses. See on seesama juba nimetatud abipolitseiniku seadus, milles kirjas olev korrakaitseleping on tsiviilõigusliku tähendusega ja puudutab peamiselt just nimelt eraõiguslikke suhteid. Näiteks seda, et korrakaitseleping sõlmitakse võimaluse korral mittetulundusühinguga, mis koondab ülesande iseseisva täitmise pädevusega abipolitseinikke. Niisuguse lepinguga võimaldatakse ühingule näiteks tegutsemiseks vajalikke tehnilisi va-

hendeid, et paremini kaasata asjaomaseid isikuid korralduse tagamiseks konkreetsetes piirkonnas – loomulikult politsei korraldusel ja politsei juhendamisel. Nii palju muudatusettepanekutest nr 13, 14 ja 15, mis on omavahel seotud.

Ettepaneku nr 21 on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, et 6. peatükk selles sõnastuses välja jäetaks. Muudatusettepanek nr 22 on Väino Lindelt. Lisaks on arvestatud muudatusettepanekut nr 4 jätta välja eelnõu § 13¹ "Kaitseliidu või kaitseväge kasutamine riikliku järelevalve teostamiseks", kuna see on reguleeritud juba hädaolukorra seaduse §-des 31–33.

Muudatusettepanek nr 5 on tehtud korrektuur viidetes. Samuti oleme heaks kiitnud muudatused §-s 20¹ ja välja jätnud ka täpsustuse, mis puudutas nn keelatud rajatist ehk regulatsiooni, mis oli kehtestatud sisuliselt 2007. ja 2008. aastal. Seda eelkõige põhjusel, et kui mõnest kinnisasjast tuleneb konkreetne oht avalikule korrale, siis on võimalik teatud meetmeid rakendada. Seni korrakaitse seaduse selliste juhtumite lahendamist ei reguleeri ja selle teema juurde võib tagasi tulla järgmise Riigikogu koosseisuga.

Korrakaitse seaduse rakendamise säte siin seaduses praegu puudub, kuna me näeme selle seaduse rakendamiseks ette samasuguse regulatsiooni nagu näiteks kriminaalmenetluse seadustiku vastuvõtmisel 2002. aastal. Kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seadus võeti vastu hiljem ja selles määrati ka täpne n-ö emaseaduse jõustumise tähtaeg. Täpselt samal põhimõttel oleme praegu menetlenud korrakaitse seadust, mis tähendab, et Riigikogu järgmise koosseisu ülesandeks jääb vastu võtta korrakaitse seaduse rakendamise seadus ja selles sätestada ka täpsed jõustumistähtajad.

Kokkuvõttes langetas õiguskomisjon oma viimasel istungil otsuse teha Riigikogu täiskogule ettepanek teine lugemine lõpetada ja võtta see seadus vastu homme, parlamendi selle koosseisu viimasel istungil. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kas on küsimusi? Küsimuseks saab sõna Väino Linde. Palun!

Väino Linde

Hea ettekandja! Mul on esmalt selline üldine küsimus: millest see ikkagi johtus, et too eelnõu numbrimärgiga lausa 49 alles täna jõudis teise lugemise jätkamisele? See on ju niisama hästi kui praeguse koosseisu töö viimasel sekundil. Tunnen muret, kas me täna ikka jõuame teise lugemise käigus üle vaadata kõik need muudatused, mis eelnõus soovitakse teha. Kas säärane kolmandale lugemisele minek ei ole mitte liigne kiirustamine nii olulise seaduse eelnõu puhul, nagu on korrakaitse seadus?

Ken-Marti Vaher

Aitäh, Väino! Ma arvan, et see tähendab väga üldiselt öeldes seda, et Riigikogu töötab ikkagi oma tööaja viimaste sekunditeni. Meilt olekski väga kummaline eeldada teistsugust tegevust, näiteks et me sellel nädalal lihtsalt paneme jalad seinale ja keskendume ainult valimiskampaaniale. Ei, Riigikogu õiguskomisjon on teinud viimastel päevadel ja viimastel nädalatel väga tõsist tööd. Kogu selle nelja aasta jooksul on koormus olnud suur ja me praegu lihtsalt lõpetame diskussioone, mida õiguskomisjonis on nimetatud seaduseelnõu arutades peetud. Nagu ma mainisin, me oleme korrakaitse seadust arutanud umbes kümnel komisjoni istungil. Eksperdid on kokku tulnud ja diskuteerinud, läinud lahku ja kogunenud uuesti – see on täiesti tavapärane demokraatlik protsess.

Usun, et korrakaitse seadus on nüüdseks piisavalt läbi hakitud ja me oleme selle vastuvõtmiseks küpsed. Teine lugemine on siin saalis tegelikult juba olnud, seda küll mitu aastat tagasi. Täna toimub teise lugemise katkestamise järgne arutelu. Ning korrakaitse seaduse rakendamise seaduse menetlemisel saame kindlasti veel nende teemade juurde, mis võib-olla täna homme õhku jäävad, tagasi tulla. Täpselt samasugune oli kriminaalmenetluse seadustiku menetlus. Siis võeti kõigepealt vastu otsus emaseaduse üldteksti näol ja kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse menetlemisel mitu aastat hiljem vaieldi veel hulga teemade üle. See on täiesti loomulik. Nüüdki saab järgmine koosseis seaduse rakendamise mehhanismidesse ja muudesse nüanssidesse veel rohkem süüvida. Aga minu arvates oleks paslik, kui praegune koosseis selle seaduse vastu võtaks.

Aseesimees Keit Pentus

Silver Meikar, palun!

Silver Meikar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kindlasti toimus nende aastate jooksul põhjalikke arutelusid hulga paragrahvide üle. Minu mäletamist mööda jäädi ka erinevatele seisukohtadele. Kui me nüüd seaduse kiirustades vastu võtame, siis ma kardan, et nii mõnedki erinevad seisukohad jäävadki lõplikult läbi arutamata ja konsensus leidmata. Aga mind huvitab konkreetselt avaliku koosoleku pidamise kord, mida me kunagi avaliku koosoleku seadusega seoses arutasime. Omal ajal läks sinna sisse väga õige liberaalne nõue, et kui koosolekul, avalikul kogunemisel ei kasutata heli- ja valgustehnikat ega püstitata telki ja/või tribüüni, siis on võimalik koosolek pidada ka sellest vaid kaks tundi enne algust ette teatades. Siit uuest korrakaitseadusest ma seda ei leia. Kas selle seadusega muutub koosolekute pidamise kord rangemaks?

Ken-Marti Vaher

Ei muutu rangemaks. Kogu avaliku koosoleku temaatikat reguleerib alates §-st 58 mitu paragrahvi ja seda osa ei ole pärast teise lugemise katkestamist muudetud. Seda ei muudeta ka praegu. Muudatusettepanekute tabelis ei ole midagi, mis puudutab teie tõstatatud teemat. Selle me oleme õiguskomisjonis üsna põhjalikult läbi arutanud.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Väino Lindelt. Palun!

Väino Linde

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Minagi ei arva, et me peaksime täna jalad seinal istuma. Usun aga, et selle eelnõuga oleks pidanud siia saali tulema kas või nädalakene või kaks varem ja teise lugemise veel kord katkestama. Siis oleks otsustusprotsess demokraatlikum saanud. Aga küsin konkreetselt: § 48 "Isiku läbivaatus" lõike 1 punkt 3 ütleb, et isiku läbivaatust võib teha, kui see on vältimatult vajalik isikusamasuse tuvastamiseks. Too isikusamasuse tuvastamine aga ei pruugi olla nii oluline küsimus kui see, kuidas seda just nimelt isiku läbivaatuse abil tegema hakatakse. Kas te ei arva, et siin võib tekkida põhiseaduse §-ga 11

seonduv põhiseaduse riive, mis võib osutada komistuskiviks tervele seadusele, kui see on välja kuulutatud?

Ken-Marti Vaher

Ma olen täiesti kindel, et president loeb selle seaduse põhjalikult läbi. Seda on teinud ka õiguskantsler juba mitmel juhul. Siin on sätestus, et kui see on vältimatult vajalik isikusamasuse tuvastamiseks. "Vältimatult vajalik" tähendab seda, et mingil muul moel ei ole võimalik isikusamasust tuvastada. See peab olema väga selgelt põhjendatud. Selles paragrahvis on üsna täpselt kirja pandud, kuidas isiku läbivaatus konkreetsel juhtumil toimub. Ma arvan, et selline põhiseaduslik normikontroll on hädavajalik ja selles osas me kuulame presidendi arvamusi. Seadus tervikuna puudutab isiku põhiõigusi ja vabadusi ning see on paratamatult üks põhjusi, mille tõttu korrakaitseaduse üle on praeguse Riigikogu koosseisu ajal nii palju ja põhjalikke arutelusid peetud. Kui siin on midagi sellist, mis võiks tähendada põhiseaduse riivet, siis me peame selle juurde kindlasti tagasi tulema.

Konkreetsete pügalate üle diskuteeritakse igal juhul ka korrakaitseaduse rakendamise seaduse menetlemisel. On täiesti selge, et aastaid on möödunud, vahepealsel ajal on teatud määral muutunud ka mõningate ekspertide seisukohad ja me peame leidma selle rakendamise nüansside osas võimalikult suure konsensus. Eelkõige puudutab see korrakaitseaduse ning politsei ja piirivalve seaduse kokkupuute punkte ning kindlasti seoseid mitme muugi eriseadusega, mille suhtes korrakaitseadus on nagu n-ö üldseadus.

Aseesimees Keit Pentus

Silver Meikar, palun!

Silver Meikar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus ei puuduta mingeid rakendussätteid. 2008. aastal arutasime koos sinuga komisjonis läbi, kuidas parandada avaliku koosoleku seadust. Sinna läks sisse paragrahv, mis tuli korrakaitseaduse eelnõu esialgselt tekstist ja sätestas, et pisematest koosolekutest võib teavitada kaks tundi enne nende algust. Praegu ma §-s 66 "Eelnev teavitamine koosoleku pidamisest" seda punkti ei näe. Mi-

nu küsimus on: kas see punkt oli siin sees? Kas see võeti sealt välja? Kas selle seaduse vastuvõtmisel muutub koosolekute korraldamise kord vähem liberaalseks?

Ken-Marti Vaher

Liberaalsuse ekspert oled pigem sina, mitte mina. § 66 lõige 3 ütleb väga selgelt: "Iseeneslikult kogunenud koosolekust (spontaankoosolek) ei ole vaja eelnevalt teatada." Sellist sätet ei ole praegustes seadustes minu teada üldse sees. See puudutab spontaankoosoleku kogunemist ja minu arust on see pikalt arutletud säte vägagi mõistlik. Eestis avaliku koosoleku korraldamise osas ma põhiõiguste ja vabaduste riivet küll ei näe. Ja nagu on kirjas § 66 lõikes 1: neli tööpäeva ette teatamise kohustus puudutab ainult juhtumeid, kui on plaanis püstitada mingisugune suurem konstruktsioon – telk, lava või tribüün – ning kasutada ka heli- või valgustusseadmeid. Samasugused põhimõtted me kehtestasime ju aastaid tagasi ja sellele sa ka oma küsimuses viitasid. Minu arust on korralduseseaduse praeguses redaktsioonis küll lähtutud samadest põhimõtetest. Igal juhul ei ole alates 2008. aasta lõpust korralduseseaduses selles osas midagi muutunud.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, austatud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Hakkame nüüd läbi vaatama seaduseelnõu nr 49 muudatusettepanekuid, mida, nagu ettekandja juba mainis, on kokku 23. Muudatusettepanekute nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 ja 10 esitaja on juhtivkomisjon. 11. muudatusettepaneku esitaja on samuti juhtivkomisjon, nagu ka 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19. ja 20. muudatusettepaneku esitaja. 21. muudatusettepaneku esitaja on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtivkomisjon on seda sisuliselt arvestanud. 22. muudatusettepaneku on esitanud Väino Linde, juhtivkomisjon on seda osaliselt arvestanud. Viimane, 23. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. Oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Seaduseelnõu 49 teine lugemine on lõppenud.

8. Avaliku teabe seaduse ning politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse eelnõu (891 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud avaliku teabe seaduse ning politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse eelnõu teist lugemist. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Ain Seppiku!

Ain Seppik

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Õiguskomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud avaliku teabe seaduse ning politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse eelnõu pärast esimest lugemist koguni viiel korral. Tingitud oli see sellest, et seaduse muutmiseks laekus palju ettepanekuid ja seetõttu on eelnõu kõvasti tüsenenud. Praegu on tegemist hoopis tõsisema seadusega kui esimesel lugemisel. Komisjoni istungitest võtsid osa ka Siseministeeriumi, Justiitsministeeriumi ja Rahandusministeeriumi esindajad. Õiguskomisjon on teinud hulga muudatusettepanekuid, mille kohta on esitanud küsimusi ning andnud arvamuse Riigikogu Kantslei õigus- ja analüüsiosakond, samuti õiguskantsler, Justiitsministeerium, Rahandusministeerium ja Sotsiaalministeerium. Kokku on vormistatud 17 muudatusettepanekut, mis on ka teile esitatud tabelis. Ma peatuksin muudatusettepanekute peamisel sisul ja jätaaksin konkreetsed muudatusettepanekud üldiselt käsitlemata.

Peamine sisu on järgmine. Politseiametnike ametinimetused viiakse vastavusse teenistusastmetega tagasiulatuvalt alates 1. jaanuarist 2010 alates nooremkonstaablist või nooremassistendist politseijuhtivinspektorini ja juhtivassistendini selliselt, et ühele ametinimetusele vastab kaks või enam teenistusastet analoogiliselt kõrgemate ametikohtadega alates komissarist. Teenistusastmest tulenevaid tasusid tagasiulatuvalt ei maksta, kuid pensionid arvestatakse ümber alates seadusmuudatuse jõustumisest.

Loobutakse juhi ja spetsialisti teenistusastmete jaotusest, mis võimaldab anda teenistusastmeid kõrgematel spetsialisti ametikohtadel kuni politseikolonelleitnandi teenistusastmeni ja madalamatel juhi ametikohtadel alates vanemkomissari teenistusastmest. Igal ametiko-

hal on seadusest tulenev loetelu teenistusastmeid ja loobutakse igale konkreetsele ametikohale kindla teenistusastme kinnitamisest. Pean ütlema, et selle pensioni üle oli siin ka tõsine vaidlus, aga praegu on see reguleeritud.

Luuakse võimalus viia ametnik tema nõusolekul üle nii kõrgemale kui ka madalamale ametikohale, säilitades tema isikliku teenistusastme. Endisi juhte saab viia üle üksnes juhi, pea- ja juhtivspetsialisti ametikohale. Luuakse võimalus viia ametnik ilma tema nõusolekuta üle ametikohale, mille üks teenistusastmetest vastab tema isiklikule teenistusastmele, kuid mitte rohkem kui ühe astme võrra allapoole spetsialisti ametikohtade järjestuses. See üleviimine ei tohi kaasa tuua ametniku elukoha vahetust.

Luuakse võimalus ülendada ametniku teenistusastet rohkem kui ühe teenistusastme võrra korruga ja sõltumata teenistusastme vanuse täitumisest, kui see tuleneb teenistuse olemusest ja on vajalik ametikohal teenistusülesannete täitmiseks. Peamiselt peetakse siin silmas esindusfunktsiooni või rahvusvahelist koostööd.

Ühtlustatakse vabade ametikohtade täitmise võimalused politseisüsteemi sees ja väljaspool seda, andes võimaluse ülendada politseiametniku teenistusastet kõige madalama selle ametikoha teenistusastmeni. Kuna kehtiv seadus võimaldab viia isikut isegi tema nõusolekul üle üksnes ametikohale, mis on sama teenistusastmega või ühe teenistusastme võrra kõrgem või madalam kui ametniku enda teenistusaste, siis on valik organisatsiooni sees praegu väga piiratud. Samas võib väljaspool organisatsiooni ametikohale nimetada mis tahes isiku, kes nõuetele vastab. See on vajalik paremate inimeste saamiseks süsteemi.

Täpsustatakse ka sätteid, mis reguleerivad ametniku ajutist töötamist või teenistust teises asutuses või rahvusvahelises organisatsioonis – see kord muutub paindlikumaks. Pean siin silmas Siseministeeriumi valitsemisalas liikumist, samuti Siseministeeriumis politseiametnikuna töötamist. Need on siis grupiti suuremad muudatused, mis muudatusettepanekutes sisaldasid.

Kokkuvõttes jõudis komisjon järgmistele otsustele: suunata eelnõu 891 Riigikogu täiskogu istungi päevakorda teisele lugemisele täna ettepanekuga teine lugemine lõpetada; juhul

kui teine lugemine lõpetatakse, suunata eelnõu Riigikogu täiskogu istungi päevakorda kolmandale lugemisele homme, kolmapäeval, 23. veebruaril ettepanekuga eelnõu seadusena vastu võtta. Täna teid!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, hea ettekandja! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas on läbirääkimiste avamise soovi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Vaatame läbi seaduseelnõu 891 kohta esitatud 17 muudatusettepanekut. Esimene muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka ettepanekud nr 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 ja 17. Oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Seaduseelnõu 891 teine lugemine on lõppenud.

9. Kalmistuseaduse eelnõu (888 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Vabariigi Valitsuse algatatud kalmistuseaduse eelnõu on järgmine eelnõu, mida me arutama asume. Tegemist on teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Erik Salumäe!

Erik Salumäe

Austatud proua aseesimees! Head ametikaaslased! Kalmistuseaduse eelnõu muutmiseks esitasid pärast esimest lugemist ettepanekuid Eesti Keskerakonna fraktsioon ning Riigikogu liikmed Liisa Pakosta ja Erik Salumäe. Ühe oma ettepaneku võttis Erik Salumäe komisjoni menetluse käigus tagasi.

Komisjon arutas seda eelnõu kahel istungil, 15. ja 17. veebruaril. Nendel istungitel osalesid ka Siseministeeriumi regionaalarengu osakonna õigusnõunik Külli Heinla, usuasjade osakonna juhataja Ilmo Au ja sama osakonna nõunik Ringo Ringvee, Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Kersti Berendsen-Koržets ja tervishoiuosakonna juhataja kt Heli Paluste ning samuti Tallinna Kalmistute juhataja Jaak Taevas. Siinkohal suur tänu kõigile nendele inimestele väga konstruktiivse koostöö eest, mis õiguskomisjonis toimus, ja samuti loomulikult suur tänu ka kõikidele Riigikogu liikmetele, kes muudatusettepanekuid esitasid!

Muudatusettepanekuid ma pikemalt ei kommenteeriks. Peatun ainult loetelus nr 6 all oleva Liisa Pakosta ettepanekul, mida komisjon ei arvestanud, aga mille tõstatamist komisjon pidas äärmiselt oluliseks. See on surnult sündinute matmise teema. Komisjon arutas seda kahel korral, püüdes leida kompromiss-sõnastust kalmistuseaduse redaktsiooni raames, aga lõpptulemus on siiski see, et kalmistuseadust me selle muudatusettepaneku alusel ei täienda. Küll aga me saime Sotsiaalministeeriumilt informatsiooni, et tänavu toimub koostöös haiglate liiduga tervishoiuteenuste ja haiglasestest meditsiinidokumentide, sealhulgas arstlike surmateatiste standardimine. Liisa Pakosta ettepaneku arvestamine puudutab konkreetselt mitte muu seaduse muutmist ehk siis tervishoiuteenuste korraldamise seaduse, raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse, perekonnaseisutoimingute seaduse ja ka surma põhjuse tuvastamise seaduse muutmist. Arvestades seda, et kalmistuseadus on plaanitud jõustada 1. jaanuaril 2012 ning sellega seotud töö toimub Sotsiaalministeeriumis selle aasta jooksul, siis sai komisjon Sotsiaalministeeriumilt lubaduse, et nende teiste seaduste asjaomased muudatused esitatakse parlamendile juba tänavu, nii et need võiksid jõustuda koos kalmistuseadusega.

Komisjoni menetluslikud otsused olid eelnõu teine lugemine täna lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis seadus homme vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Asume muudatusettepanekute juurde, neid on kuus. Esimese muudatusettepaneku esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on seda täielikult arvestanud. Teise muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Erik Salumäe, juhtivkomisjon on seda arvestanud sisuliselt. Kolmas muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on seda täielikult arvestanud. Ka viies muudatusettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud ja juhtivkomisjon on sedagi täielikult arvestanud. Kuuenda muudatusettepaneku esitaja on Riigikogu

liige Liisa Pakosta, juhtivkomisjon on selle jättnud arvestamata. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Seaduseelnõu 888 teine lugemine on lõppenud.

10. Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu seoses Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse ümberkorraldamisega Riigi Infosüsteemi Ametiks (916 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud "Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seadus seoses Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse ümberkorraldamisega Riigi Infosüsteemi Ametiks". Eelnõu kannab numbrit 916 ja tegu on teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Ene Kaupsi!

Ene Kaups

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsus algatas 17. jaanuaril eelnõu Vabariigi Valitsuse seaduse muutmiseks seoses Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse ümberkorraldamisega Riigi Infosüsteemi Ametiks. Eelnõu esimene lugemine toimus täiskogu istungil 9. veebruaril. Muudatusettepanekute tähtjaks määrati 11. veebruar, muudatusettepanekuid ei laekunud.

Teiseks lugemiseks ettevalmistust arutas põhiseaduskomisjon 17. veebruaril. Arutelul viibis peale komisjoni liikmete Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi riigi infosüsteemide osakonna juhataja Margus Püüa.

Eelnõu eesmärk on korraldada Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus ümber Riigi Infosüsteemi Ametiks. Ümberkorraldamise kavandatud tähtaeg on 1. juuni 2011. Luuakse valitsusasutus, kelle ülesanne on tõhustada järelevalvet riigi infosüsteemi haldamise ja kehtestatud turvanõuete täitmise üle, samuti andmekogude loomise ja haldamise üle. Lisaks haldab RIA riigiportaali eesti.ee, käsitleb arvutivõrkudes aset leidnud turvaintsidente ning esindab riiki rahvusvahelistes koostöövõrgustikes ja projektides, et suurendada võimekust tegelda küberjulgeolekuga. Margus Püüa kinnitas, et Riigi Infosüsteemi Ameti loomine on

olnud pikalt planeeritud protsess, vajalik eelarveraha on olemas ja ettevalmistused käivad. Riigi Infosüsteemi Ametis on ette nähtud nii avaliku võimu volitusega kui ka avaliku võimu volituseeta töökohad.

Pärast arutelu jõuti konsensuslega otsusteni teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta seaduseelnõu 916 teine lugemine täiskogu 22. veebruari istungi päevakorda, teha täiskogule ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada ning kui teine lugemine lõpetatakse, teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta eelnõu kolmas lugemine täiskogu 23. veebruari istungi päevakorda ja teha täiskogule ettepanek seaduseelnõu 916 seadusena vastu võtta. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Tänan, austatud ettekandja! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Kuna muudatusettepanekuid ei esitatud, siis on seaduseelnõu 916 teine lugemine lõppenud.

11. Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (927 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmisena asume arutama Vabariigi Valitsuse algatatud saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse muutmise seaduse eelnõu, mis kannab numbrit 927. Tegu on teise lugemisega. Riigikogu kõnetoolis on juba keskkonnakomisjoni aseesimees Erki Nool. Palun!

Erki Nool

Austatud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine lõpetati täna 16. veebruaril. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 17. veebruar kell 13. Ei fraktsioonid, Riigikogu liikmed ega komisjonid muudatusettepanekuid ei esitanud. Keskkonnakomisjon otsustas teha Riigikogu täiskogule ettepaneku lõpetada saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine ja saata eelnõu kolmandale lugemisele. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Aitäh, lugupeetud ettekandja! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Kuna muudatusettepanekuid ei esitatud, siis on seaduseelnõu 927 teine lugemine lõppenud.

12. Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (864 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Nüüd asume arutama Vabariigi Valitsuse algatatud teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu. See kannab numbrit 864 ja tegu on samuti teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Peeter Tulviste!

Peeter Tulviste

Head kolleegid! Meie komisjon arutas eelnõu, mis meil praegu kõne all on, kahel istungil: 14. ja 15. skp. Arutelust võtsid osa ka Eesti Teaduste Akadeemia president Richard Villems, Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituudi direktor Raivo Stern ning Tallinna Teadusparki Tehnopol juhatusel nõunik Raivo Tamkivi. Peab kohe ütleva, et komisjon tunnistab täiel määral, et tehnopark – suuri ja korralikke on meil neid praegu kolm – peab leidma endale koha ka seadustikus. Aga samal ajal leiti, et ei ole mõtet praegu teadusparkide definitsiooni selle eelnõuga seostada. Seda oleks võinud teha mõnevõrra varem.

Mis siis koosolekul otsustati? Kõigepealt otsustas komisjon muuta nooremteaduri kohale kandideerimiseks esitatavat haridusnõuet. See peab olema rangem. Praegu on isikute ring küllalt lai, aga selle seaduse järgi saab kandideerida nooremteaduriks ainult isik, kes on immatrikuleeritud doktoriõppesse, ja nooremteaduri ametikohal on tal õigus töötada kuni doktoriõppes eksmatrikuleerimiseni. Siin on tähtis, et tavaliselt on see aeg viis aastat, aga eelnõus on pandud ajaliseks tähtsaks see, kui kaua kestab doktoriõpe. Tekib ka küsimus, et inimene peab küll olema doktoriõppes, aga mis õigus tal on seda nõuda või küsida või paluda. Seadusmuudatus sätestab asja niimoodi, et ülikoolil, kes on doktorandi immatrikuleerinud, tekib kohustus sõlmida doktorandiga

konkurssi välja kuulutamata nooremteaduri tööleping, kui doktorant seda taotleb. Seda saab teha ainult see ülikool, kui jutt on riigieelarvelisest kohast.

Komisjonis oli kõne all seegi, et doktorantidega töölepingute sõlmimise regulatsioon vajab lisaks praegu käsitletavatele muudatustele ka ülikooliseaduse muudatusi, aga nende lülitamist menetletavasse eelnõusse ei pidanud komisjon praegu võimalikuks ega vajalikuks.

Nagu ikka, on teksti redigeeritud ka keeleliselt ja normitehniliselt.

Komisjon otsustas saata eelnõu täiskogu istungile teisele lugemisele tänaseks päevaks. Kui täna teine lugemine lõpetatakse, siis teeb komisjon ettepaneku suunata eelnõu kolmandale lugemisele homme, 23. veebruaril. Meie ettepanek on panna eelnõu lõpphääletusele ja seadusena vastu võtta. Ma tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! On ka küsimusi. Esimesena saab küsimuseks sõna kolleeg Paul-Eerik Rummo. Palun!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Komisjonis jäigi minu arust natuke segaseks, kas selle seaduse doktorantidesse puutuv osa üldse saab rakenduda ilma ülikooliseaduses muudatusi tegemata. Ja kui ei saa, siis kas on põhjust seda seadust praegusel kujul vastu võtta? Kuidas sellega ikkagi on?

Peeter Tulviste

Tõepoolest, see oli kõne all. Julgen aga öelda, et komisjonis aset leidnud vaidluses jäi peale seisukoht, et parem, kui meil on, mida menetlema hakata, kui me jõuame nende muudatuste juurde, millest te rääkisite.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi rohkem ei ole. Suur aitäh, lugupeetud ettekandja! Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Marek Strandbergi! Kokku kaheksa minutit.

Marek Strandberg

Head kolleegid! Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise seadus, nii nagu see täna on meile lugemiseks ette pandud, on loomulikult märkimisväärne samm edasi Eestis teadus- ja arendustegevuse paremaks muut-

misel. Samas tahan ma olla sama kriitiline, nagu ma olen olnud komisjonis ja varasemateski väljautlemistes, ning juhtida tähelepanu asjaoludele, mis selle seadusega lahendamata jäävad.

Esiteks, loomulikult on tänuväärne, et doktorandid saavad võimaluse saada oma taotluse alusel endale amet, milleks on siis nooremteaduri positsioon vastava õppeasutuse juures. Samas ei reguleeri teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu olukorda, kui doktorant teeb oma tööd kusagil mujal, mõnes muus teadus- ja arendusasutuses või nagu tänapäeval üha tavalisem, mingi muu asutuse juures, mis formaalsete tunnuste järgi võiks olla teadus- ja arendusasutus. Tal võiks ju ka seal olla samasugune amet. Me ometi soovime, et inimesed oleksid ühiskonda ja majandusse märksa rohkem integreeritud kui praegu. Nii et tegelikult lahendab praegu kõne all olev eelnõu meie arvates paljuski eilseid probleeme.

Komisjonis kõlasid väited, et see on ülikoolide ning teiste teadus- ja arendusasutuste omavaheliste lepingute küsimus. See on õige. Aga väide, et seadusesse ei saa kirjutada, millisel moel peab õppeasutus oma raha, mis on doktorandi koolitamiseks antud, edasi anda mingile teisele asutusele, kus doktorant võiks töötada ja kus teda juhendataks, ei tundu olevat õige. Kui see jääb vabalepingute reguleerida, nagu on soovitatud, siis ülikoolide iseseisev käitumine tähendab ka seda, et ülikoolid, nagu praegu näha on, soovivad endale allutada kogu teadus- ja arendustegevuse Eesti Vabariigis. Meie, kes me oleme üldjoontes elu mitmekesisust pooldavad inimesed, ja seda ka teaduses, ei saa kuidagi sellega leppida. Nõnda tundub, et teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu on selles aspektis veidi poolikuks jäänud ja teenib tõepoolest hetkehuve. Aga olgem ausad, teaduses nagu ka arendustegevuses on vaja siiski strateegilisema jõuga toimivaid otsuseid, mis tooksid kaasa soovitud muutusi ja mida ei oleks vaja pidevalt ümber teha. Seda enam, et kogemused on näidanud, et paljud ajutisena kavandatud asjad kipuvad jääma pikaks ajaks või lausa alatiseks.

Teine aspekt, millele ma soovin heade kolleegide tähelepanu juhtida, puudutab asutust, mida kõnealuses eelnõus nimetatakse teadus-

agentuuriks. Selle roll ja funktsioonid on üldjoontes eelnõus päris selgelt kirjas. Kuid ilmselgelt väärivad kriitikat see, et puuduvad kõikvõimalikud rakendusotsused, millega see teadusagentuur ellu kutsutakse. Õigemini puuduvad nende rakendusotsuste visioonidki. See tähendab seda, et kui me vaatame kella ja kalendrit, siis jääb teadusagentuuri iseloom kõnealuse saali ehk siis Riigikogu koosseisu ja ka praeguse valitsuse otsustuspädevusest ning otsustushorisonidist väga suure tõenäosusega välja. Ma arvan, et nii strateegilist seadust, nagu seda on teadus- ja arendustegevust puudutav seadus, ei tohi oodata selline poliitiliselt määratu seisund, nagu selle ümber praegu sündimas on. Mis tahes eluvaldkonnas on koostöö ja konsensuslik otsustamine kõigi puhul, kellel on pädevust ja suutlikkust valdkonda mõjutada, väga oluline. See käib ka teadusvaldkonna kohta.

Me räägime pidevalt, et meil on vaja talente koju kutsuda, et meil on vaja hoida viimanegi hall ajurakk Eestis, et see pühenduks ühel või teisel moel Eesti majanduse ja ühiskonna teenimisele. Samas hakkame vastu võtma seadust, mis mõnevõrra lonkab. See seadus võiks olla strateegiliselt selgem ning tekitada märksa parema koostöö ja üksteise mõistmise õhkkonna, mitte konkurentsiohkkonna, nagu see ülikoolide ja väljaspool ülikoole tegutsevate teadus- ja arendusasutuste puhul tekkimas on. Konfliktid on päris hästi näha. Konfliktid on ka komisjonis olnud küllaltki hillitsetud, kuna akadeemilisel seltskonnal ei ole kombeks kõvasti kärada, aga konfliktid on näha. Võtta sellises olukorras vastu konflikte ja rivaliteeti sisaldav seadus tähendab seda, et me nurjame ette hea koostöö asutuste vahel. Iseenesest võiks see seadus teenida just nimelt erinevat vaimu, mõistust, ajutööd ja võimekust pakkuvate tegijate suurema konsensuse huve. Praegu aga teenib see suure, kuidas ma ütlen, dominantsuse huve.

Sellest tulenevalt teeb meie fraktsioon ettepaneku teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine katkestada ja loota selle peale, et Riigikogu järgmine koosseis on suuteline selle teema kiiresti ja nendest lähtekohtadest lähtudes üles võtma. Vajaduse korral võiks ehk teha asjakohased lisaistungid nädalal, mis on meile

täiesti antud enne volituste lõppemist, et püüda see konsensus leida.

Aseesimees Keit Pentus

Kõnesoove rohkem ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Enne viimasena tehtud ettepaneku läbihääletamist vaatame üle ka eelnõu 864 muudatusettepanekud. Neid on kokku viis.

Esimese muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, samuti teise, kolmanda, neljanda ja viienda muudatusettepaneku esitaja. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Asume ette valmistama Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni ettepaneku hääletamist. Selle sisu on teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine katkestada. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 7 Riigikogu liiget, vastu oli 36 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek toetust ei leidnud.

Seaduseelnõu 864 teine lugemine on lõppenud.

13. Käibemaksuseaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (878 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Algab Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud käibemaksuseaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Algatajate ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Head kolleegid! See seaduseelnõu soovib langetada ravimite käibemaksu, võimaldada pensionäridele ja 4–16-aastastele lastele 90%-list soodustust kõikide haigekassa ravimite loetelus olevate ravimite ostmisel ning seeläbi parandada ravimite kättesaadavust ja elanikkonna tervist.

Me teame, et selle Riigikogu koosseisu ajal tõsteti käibemaksu. Alates 1. jaanuarist 2009 hakkas kehtima käibemaksuseaduse § 15, millega lühendati oluliselt käibemaksusoodustusega kaupade ja teenuste loetelu ning samas tõsteti vähendatud käibemaksumäär 5%-lt 9%-le. See tähendas peaaegu poole kõrgemat käibemaksumäärat ravimitele ja meditsiinitehnikale. Juba toona, kui see veel arutusel oli, hoiatas Eesti Arstide Liit, et valitsuse plaan,

mis sunnib patsiente riigieelarve kärped oma taskust kinni maksuma, on inimese tervise seisukohalt väga lühinägelik. Arstide hinnangul oli majanduslikult vähekindlustatud patsientidel juba enne käibemaksu tõstmist raske ravimeid välja osta ja oli ette näha, et ravimite hinna tõus halvendab patsientide olukorda veelgi. Arstide liit hoiatas ka selle eest, et puuduliku ravi tagajärjel tekkida võivate tüsistuste ja krooniliste haiguste ägenemine ning nende ravi läheb kokkuvõttes kallimaks, kui on maksumõeldav tulu, ja see läheb kallimaks nii patsientidele kui ka haigekassale. Selge oli ka see, et suurem osa ravimite ja meditsiinitehnika käibemaksu tõstmisest suurendas haiglate kulutusi, sest enamiku meditsiinitehnikast ostavad haiglad, seega jääb vähem raha ravi rahastamiseks ning arstiabi kättesaadavus halveneb.

Juba siis, kui ravimite käibemaksu tõstmine oli veel debatisemisus, osutas arstide liit, et Eesti on riigieelarvest tervishoiule tehtavate kulutuste poolest Euroopa Liidus viimaste hulgas, patsientide omaosalus on meil aga üks suuremaid. Aastal 2008 tasusid Eesti patsiendid ligi 25% tervishoiukuludest, ravimite ostmisel oli omaosalus koguni 37%. Tervishoiukulude suurendamise asemel ravimite käibemaksu tõstmine viis tervishoiust veel lisamiljoneid välja. Tõstes ravimite ja meditsiinitehnika käibemaksu, võttis riik eelarveaugu täitmiseks ära raha, mis oli seni mõeldud inimeste ravimiseks.

Nüüd oleme seisus, kus Eesti panustab sotsiaalvaldkonnale oluliselt vähem kui teised Euroopa riigid. Mujal Euroopas suunatakse 25–35% SKT-st sotsiaalvaldkonda, meil on see näitaja alla 20%. Viimaste aastate jooksul tehtud muudatused (mitte ainult käibemaksu tõus, vaid ka sotsiaaltoetuste äravõtmine ja vähendamise ning pensionide kättesaamise tasustamine) piiravad oluliselt rahaliselt niigi vähekindlustatud inimeste võimalust ravimeid osta. Eesti patsiendi omaosalus ravimite eest tasumisel on märgatavalt suurem kui Euroopas keskmiselt (Euroopas on see näitaja keskmiselt 7%, Eestis läheneb 50%-le).

Mida see seadus vastuvõtmise korral muudaks? See alandaks taas ravimite ja meditsiinitehnika käibemaksu 9%-lt 5%-le. See tõstmine on toonud riigieelarvele aastas tulu 135 miljonit krooni, mis näitab seda, et 135 miljonit krooni maksuraha on võetud inimeste tervise

arvel. Enamik sellest rahast ehk ca 90 miljonit krooni on tulnud haigekassalt. Kui me alandame ravimite käibemaksu, siis esiteks teeb see inimestele, kes vajavad sotsiaalministri määrusega kehtestatud nimekirjas olevaid ravimeid, nende ostmise odavamaks. Teisest küljest tähendab see ka märgatavat kokkuhoidu haigekassale, nagu mainitud, 90 miljonit krooni aastas. Kokkuhoitav summa võimaldaks haigekassal teha sellise muudatuse, et ravikindlustuse seaduse järgi hüvitataks pensionäridele ning 4–16-aastastele lastele 90% ravimi maksumusest. Seda mitte ainult kehtiva piiratud nimekirja järgi, mis hõlmab 40 haigust, vaid kõigi retseptiravimite puhul. Kui me vaatame kulutusi, siis selline 90% määras ravimite hüvitamine oleks eelmisel aastal maksnud haigekassale 83,6 miljonit krooni, aga käibemaksu alandamine võimaldab haigekassal säästa 90 miljonit krooni ehk ravimite ja meditsiinitehnika käibemaksu alandamine annabki haigekassale võimaluse pensionäridele ja lastele suuremas mahus ravimeid kinni maksta.

Ma olen saanud kätte ka valitsuse seisukoha selle seaduse kohta. Juhin tähelepanu, et valitsuse seisukohas on üks suur loogikaviga. Nimelt lööb valitsus kõigepealt kokku summad, mis jääksid käibemaksu näol riigieelarvesse laekumata. Nagu meiegi nendime, seda on 130 miljonit krooni aastas. Nüüd tahab valitsus sinna veel lisaks tuua haigekassa kulutused, mis tekivad ravimite soodsamaks muutumisel, ja liidab need kaks arvu kokku. Me oleme selgelt näidanud, et 90 miljonit krooni sellest 130 miljonist tulebki haigekassast, inimeste raviks mõeldud rahast, ja kokkuhoid väiksema maksu näol annaks suurema võimaluse raviks mõeldud raha tõepoolest inimeste tervisele kulutada.

See on lühidalt öeldes kõik. Ma tänan sotsiaalkomisjoni, kes on otsustanud selle seaduseelnõu esimese lugemise lõpetada! Opositsiooni seaduseelnõude puhul ei olegi see siin saalis väga sage praktika. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Juhtivkomisjoni ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Maret Merisaare!

Maret Merisaar

Lugupeetud kuulajad! Sotsiaalkomisjon arutas nimetatud eelnõu 7. veebruaril. Seaduseelnõu tutvustas komisjoni liige Jaak Aab kui algataja esindaja. Eelnõu eesmärk on langetada ravimite käibemaksu ning teha soodustusi pensionäridele ja 4–16-aastastele lastele. Vabariigi Valitsus eelnõu 878 ei toetanud. Nende seisukohti tutvustas Rahandusministeeriumi tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna peaspetsialist Aet Külasalu. Ka Eesti Haigekassa ravimiosakonna juhataja Kaie Mõtte tutvustas haigekassa seisukohta seda eelnõu mitte toetada.

Komisjon otsustas saata eelnõu Riigikogu täiskogu saali esimesele lugemisele 22. veebruaril. Oli ettepanek lükata seaduseelnõu tagasi. Siis toimus komisjonis hääletamine, ettepanek eelnõu tagasi lükata toetust ei leidnud (5 poolt, 5 vastu, 0 erapooletut) ning komisjoni otsus oli seaduseelnõu lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 25. veebruar kell 16.30. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Seaduseelnõu 878 esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu 878 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 25. veebruari kell 16.

14. Hasartmängumaksu seaduse muutmise seaduse eelnõu (859 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud hasartmängumaksu seaduse muutmise seaduse eelnõu. Tegu on esimese lugemisega. Väike täpsustus algatajate ettekandja kohta. Nimelt palun algatajate ettekandeks Riigikogu kõnetooli kolleeg Marek Strandbergi!

Marek Strandberg

Head kolleegid! Kõnealune eelnõu on oma ülesehituselt väga lihtne. See koosneb kahest punktist, millega kaughasartmängude puhul tekitatakse olukord, kus kõiki panuseid maksustatakse 20%-ga, selmet maksustada võitudest

ehk väljamaksetest välja jäänud osa 5%-ga. Põhjendus on küllaltki lihtne. Me eeldame, et sellisel moel on võimalik mänguhasarti mõnevõrra ohjeldada. Maksuameti praegune võimekus ja suutlikkus hasartmänge, ka kaughasartmänge kontrollida on meie hinnangul päris hea. Võrreldes loteriidena või mängusaalides toimivate mängudega on kaughasartmängude maksustamine sootuks teistsugune. Hasartmängukorraldajad ise ütlevad, et nii see ongi: kaughasartmänge ei saagi rohkem maksustada, kuna tegemist on sellise avatud maailmaga, kus pettusi on väga lihtne teha. Väga lihtne olevat ennast virtuaalselt kanda kuhu iganes maailma kohta, kuigi füüsiliselt paiknetakse Eestis. Sellega me päris nõus ei ole. Me arvame, et selgem ja suurem kaughasartmängude maksustamine ühtepidi mõnevõrra parandaks laekumisi riigikassasse, aga teistpidi pärsiks seda tüüpi hasardi levimist. Miks see on oluline? Aeg, mis meil kasutada on, on paraku lõplik, ning see on ühiskonna ja seadusloome küsimus, millega ja kuidas inimesed täidavad oma aja, kui nad kasutavad kõiki virtuaalmaailma võimalusi ja ka ahvatlusi. Kui me tõepoolest soovime, et tööhõive paraneks ja tööstruktuur uueneks, siis meile näib, et mõistlikum on ka seadust kasutades hoida inimesi võrku kasutamas moel, mis kasvatab tööviljakust, samuti lisandväärtust ja majandust.

See ongi lühidalt selle eelnõu sisu. Eelnõu on vastavuses nii Eesti põhiseadusega kui ka Euroopa Liidu õigusega. Eeldatavalt peaksid seaduse mõjul suurenema laekumised riigieelarvesse ja peaks vähenema hasartmängu mängimine ning seetõttu ka mõju inimeste ajakasutusele ja sõltuvuse tekkimisele. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Juhtivkomisjoni ettekande teeb rahanduskomisjoni esimees Taavi Rõivas. Palun!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Rahanduskomisjon arutas eelnõu 14. veebruaril. Algataja esindajana tutvustas eelnõu Erakonna Eestimaa Rohelised esindaja Toomas Trapido. Eelnõu eesmärk on muuta hasartmängumaksu seadust selliselt, et suurendada kaughasartmängude maksukoormust. Komisjonis arutluse all olnud küsimused ja teemad puu-

dutasid hasartmängukorraldajate kaasamist eelnõu ettevalmistamisse ja valitsuse arvamust (valitsus ei toetanud eelnõu). Minemata liiga detailidesse, juhin tähelepanu, et mitmes prognoosis, mida eelnõu autorid on teinud, on eelatud, et maksukoormuse väga järsk suurenemine ei muuda turu käitumist, mis väga suure tõenäosusega nii siiski olla ei saa. Seda eriti olukorras, kus äsja turule sisenenud ettevõtete maksukoormus suureneks selle eelnõu järgi üle 400 korra. Julgen öelda, et ühe koormuse üle 400 korra suurendamine on minu tööpraktikas rahanduskomisjoni liikmena esmakordne ja tõeliselt radikaalne. Käesoleva aasta üheksa kuuga laekus riigieelarvesse kaughasartmängust 1,34 miljonit krooni. Eeldada, et kui seda koormust 400 korda suurendada, siis ka laekumised kasvavad 400 korda, ei ole valitsuse hinnangul asjakohane. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh!

Taavi Rõivas

Vabandust! Ma jätsin ütle mata komisjoni otsused.

Aseesimees Keit Pentus

Ma oleksin seda hetke pärast täpsustanud.

Taavi Rõivas

Komisjon langetas järgmised otsused: võtta eelnõu päevakorda 22. veebruaril ja lükata see esimesel lugemisel tagasi (poolt oli 5 komisjoni liiget, vastu oli 1, erapooletuid komisjoni liikmeid ei olnud). Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Täna selle täpsustuse eest! Küsimuseks saab sõna kolleeg Toomas Trapido. Palun!

Toomas Trapido

Aitäh! Hea ettekandja! Olin ka ise rahanduskomisjonis, nagu sa mainisid, ja olin tõepoolest üllatunud selle üle, millise kiiruse ja kergusega lõppes peaaegu olematu diskussioon. Me tegime ettepaneku tuua riigieelarvesse raha juurde, aga rahanduskomisjon seda sisuliselt isegi ei arutanud. Nüüd küsimuse juurde. Sa räägid, et maksukoormus suureneb 400 korda. Vaatame, milline on see maksukoormus praegu. Kaughasartmängukorralda-

jatel on see 15–20 korda väiksem kui teistel. Eelnõu aga lükati tagasi valitsuse argumentidega, et tegemist on ebavõrdse kohtlemisega. Minu mõistus lõpeb siinkohal otsa.

Taavi Rõivas

Aitäh! Seda otsalõppemist on mul väga raske kommenteerida. Küll aga juhin tähelepanu, et selliseid eelnõusid, mis riigieelarvesse raha juurde toovad ja maksumaksjate taskust raha välja viivad, esitatakse ju alatasa. Eriti tublid on olnud selliste eelnõude esitamisel, mis maksukoormust väga tõsiselt kasvatavad, nii Keskerakond kui ka sotsiaaldemokraadid. Rohelised, tõsi, on selliseid eelnõusid mõnevõrra vähem esitanud. Väga mitu nendest eelnõudest on olnud sellised, mis mõjutaksid kogu Eesti maksukeskkonda väga negatiivses suunas. Seetõttu on ka varem selliseid eelnõusid, mille justkui positiivne mõju oleks riigieelarvesse raha juurdetoomine, tagasi lükatud, sest negatiivne mõju ehk inimeste taskust raha välja viimine oleks olnud märksa suurem. On selge, et maksutulude kasvuallikana on majanduskasv märksa jätkusuutlikum kui maksutõus. Arutatava eelnõu puhul ei olnud küsimus mitte niivõrd selles, et see oleks inimeste taskust liigselt tulu välja viinud, vaid see eelnõu oli erand selle poolest, et rahanduskomisjoni kaalutlus, miks seda eelnõu mitte toetada, oli soov mitte teha paar nädalat enne Riigikogu koosseisu töö lõppu ilma väga põhjalike analüüsides ja (ma rõhutan seda, pidades silmas, kes on selle eelnõu algatajad) ilma asjaosalisi kaasamata nii olulisi ja põhjanevaid maksumuudatusi. Mis tahes valdkonnas on maksukoormuse tõus üle 400 korra ikkagi erakordselt radikaalne samm. Selliseid samme ei tehta nädal enne parlamendikoosseisu töö lõppu ja kiirustades. Juba ainuüksi seetõttu on põhjust see eelnõu tagasi lükata. Ma olen seda meelt, et kaughasartmängude maksustamist (kaughasartmängud on Eestis uus nähtus) võib küll põhjalikult kaaluda, et leida, milline oleks optimaalne süsteem, mis tagaks ka riigile mõistlikud tulud. Aga seda ei saa kindlasti teha nii, et me ei kaasa asjaosalisi ja teeme seda otsust kiirustades. Küllap võib see küsimus jääda otsustamiseks parlamendi järgmisele koosseisule.

Aseesimees Keit Pentus

Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Minu tagasihoidliku arusaama järgi võeti just natuke aega tagasi seadusena vastu mitteamisemise ja pinnapealsusel põhinev teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse eelnõu, aga see selleks, komisjonid on siin erinevad. Küsimus on pigem selles, et selle eelnõu parandusettepanekute sisu saab olla ju väga lihtne ja aritmeetiline ehk see puudutab arvude suurust. Kui 400 on suur arv (kuigi siin öeldakse, et tegelikult on laekumised 20 korda väiksemad kui muudelt hasartmängudelt), siis on aritmeetiline parandus ju väga lihtsalt saavutatav. See seaduseelnõu ei ole selles kontekstis ju midagi keerulist. Miks komisjon näiteks ei kaalunud seda, et parandusettepanekute kaudu tekitada kaasamine ja see muutus ühiskonnas ikkagi teha?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma tõin kaasamise eraldi välja sellepärast, et Erakond Eestimaa Rohelised on seda pidanud üheks oma lipukirjaks. Seetõttu on etteheide, et roheliste esitatud eelnõu puhul ei ole kaasamist toimunud, märkimisväärne. Mis puudutab komisjoni võimalust selle väga piiratud aja jooksul, mis parlamendi selle koosseisu töö lõpunädalatel jäänud on, mingit väga põhjalikku kaasamist läbi viia, siis ma usun, et me kõik mõistame, et see on ebareaalne. Me päris kindlasti ei soovi teha ilma põhjalikult analüüsivõimalust ja läbi mõtlemata paikapanevaid maksuotsuseid. See ei ole asi, mida rahanduskomisjon selle eelnõu puhul õigeks peaks.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Toomas Trapidolt, palun!

Toomas Trapido

Aitäh! Hea ettekandja! Minu mälu on mõnikord väga lühike. Palun värskenda seda! Kas ma ütlesin komisjoni istungil, et me oleme kaasanud hasartmängukorraldajaid ja neile see eelnõu loomulikult ei meeldinud?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma arvan, et kui juba väidetava lause väidetav autor ise ei ole päris kindel, kas ta

selle lause ütles, siis võib-olla ei oleks ka minul kohane oma mälu usaldada. Kas mina siis täpselt tean, mida sa ütlesid või ei öelnud? Küll aga on etteheide kaasamise mittetoimimise kohta must valgel kirjas valitsuse arvamuses ja see tuli komisjonis jutuks. Kuna meie komisjonis ühena vähestest Riigikogu komisjonidest lindistusi ei tehta, siis ei saa seda detailselt kontrollida, aga midagi säärast sa minu mälu järgi tõepoolest ütlesid.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Marek Strandbergilt, palun!

Marek Strandberg

Ma võin ka kinnitada, et valitsus ei pruugi alati teada, mis erakondade Riigikogu fraktsioonides toimub. Tõepoolest, hasartmängukorraldajad olid selle eelnõu tegemisse kaasatud ehk valitsuse väited ei vasta tõele. Nagu Toomas ütles, neile selline maksutõus sugugi ei meeldinud. Seda me ka mõõnsime ja ütlesime, et see on parandusettepanekute küsimus. Ka hasartmängukorraldajad olid nõus, et see maks on tõepoolest tavalult väike, kuid nad pelgasid, et kui seda tõsta, siis kaob see äri üldse ära. Kui palju on rahanduskomisjoni hinnangul põhjendatud ühe väga märkimisväärse ja suure, inimestes sõltuvust tekitava valdkonna eksisteerimine, millest on aasta jooksul maksu laekunud alla 100 000 euro, võrreldes kõikide muude hasartmängudega, kust maksu tuleb kümneid ja kümneid kordi rohkem?

Taavi Rõivas

Ma poleks ilmski arvanud, et mina pean hakkama rääkima Erakonna Eestimaa Rohelised esindajatele, milline võiks olla kaasamise hea tava. Üks komponent võiks kindlasti olla see, et kui asjaosalisi on teavitatud ja nendelt arvamus saadud, siis oleks igati kohane lisada see ka eelnõule, nii et kõik seda eelnõu kaaluvad rahvasaadikud saaksid selle arvamusega tutvuda. Ilmselt ei käi hea tava juurde see, kui sellest eelnõust on möödaminnes näiteks mõne hasartmängukorraldajaga räägitud, aga need seisukohad ei ole mingilgi moel taasesitatavana eelnõu juurde lisatud. Mis puudutab kaasamise head tava, siis ma rahanduskomisjoni ettekandjana jään selle juurde, et komisjoni hinnangul oli eelnõu üks probleem selle hea tava mittejärgimine.

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Rohkem küsimusi ei ole. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindaja Marek Strandbergi!

Marek Strandberg

Ma teen sedapuhku hästi lühidalt. Lühidalt just sellest aspektist, mis välja joonistub. Üldiselt on valitsus mures selle pärast, et inimestel on kõikvõimalikke sõltuvusi, mis neid põhitööst kõrval hoiavad. Aga praegu ei ole valitsus sügavamalt kaalunud ega isegi hinnanud seda, et meie ettepanud eelnõus maksumäärade arvvaartusi mõõdukalt muutes võib tekitada olukorra, kus ühiskonnas pidurduks seda laadi hasardi süvenemine, mis on seotud kaughasartmängudega, ja maksulaekumised suureneksid. Valitsus on seisukohal, et hasartmängu korraldamine on igati korrektne ettevõtlus ja seda ettevõtlusvormi, nimelt kaughasartmängu, on põhjust, juhin tähelepanu, toetada 20 korda väiksema maksukoormusega kui kõiki ülejäänuid hasartmänguliike. See on väga tähelepanuväärne. Meie väga parempoolne ja väga liberaalne valitsus on otsustanud minu mäletamist mööda anda esimest korda märkimisväärse, 20-kordse maksusoodustuse. Praegusel juhul antakse see hasartmängukorraldajatele. Varem oleme kuulnud, et maksusoodustuste tekitamine ja andmine ei kuulu valitsuse põhimõtete hulka, kõiki tuleb kohelda ühtemoodi. Meie ütlesime, et see maksutõus võiks olla 400-kordne, nagu me komisjoni esimehelt kuulsime. Nad oleksid võinud öelda, et tõstame 20 korda, siis oleks see niisama suur nagu teistelgi. Aga ei. Mõnes mõttes on selline variserlik hoiak täiesti mõistetav ja arusaadav. Ju on selleks mingid praktilised kaalutlused. Aga tahan tähelepanu juhtida, et loogiliselt võttes (ma loodan, et me seda tulevikus ka nägema hakkame) muutuvad sellised mingisuguse valdkonna jõuliseks toetamiseks mõeldud maksusoodustused reeglipäraseks, sest ebareeglipärane ühe valdkonna märkimisväärne maksusoodustusega toetamine, mida nii madal maksumäär teeb, on mõnevõrra põhjendamatu.

Meie eelnõu ei saa *a priori* meeldida ühelegi hasartmängukorraldajale, sest ükskõik mida hasartmängukorraldaja ütleb, rõhub ta ikkagi inimeses sõltuvuse tekkimisele. Tema äri põ-

hineb sõltuvuse tekkimisel, kuigi ta ütleb, et ta püüab seda piirata. Aga selleks, et see äri käivituks, on vaja inimeste sõltuvust ja hasarti, nagu selles ärivaldkonnas öeldakse, et inimesed teeksid panuseid ja loodaksid võidu peale, mis statistiliselt, nagu te kõik aru saate, on vähe tõenäoline.

Minu kõne ei olegi pühendatud millelegi muule kui sellele tavatule erisusele, mis kõnealust eelnõu puudutab, ja valitsuse hoiakule. Me oleme paratamatult olukorras, kus tuleb öelda, et maksusoodustuste käsitlemise mõttes tuleb lähtuda Orwelli "Loomade farmi" põhimõttest: kõik loomad on võrdsed, sead on võrdsemad. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku seaduseelnõu 859 esimesel lugemisel tagasi lükata. Me peame selle ettepaneku läbi hääletama. Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud hasartmängumaksu seaduse muutmise seaduse eelnõu 859 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Poolt 29, vastu 6, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust.

Seaduseelnõu 859 langes menetlusest välja. (Tabel 37.)

15. Riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (889 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Tänase päevakorra 15. punkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Algatajate ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli Ain Seppiku!

Ain Seppik

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõuga ei ole ma siin puldis esimest, vaid juba mitmendat korda.

Selle eelnõu algatamine on tingitud vajadusest vähendada liiga kõrgeid ja põhiseadusega vastuolus olevaid riigilõivumäärasid. 2009.

aasta 1. jaanuarist muutusid riigilõivumäärad tsiviilkohtumenetluses mitmekordseks. Meie arvates on liiga kõrged riigilõivumäärad saanud takistuseks põhiseaduse § 15 lõikes 1 sätestatud tõhusa õiguskaitse teostamisel. Keskerakonna fraktsioon on seisukohal, et kõrged riigilõivud ei saa olla tõhusad, kui need piiravad igapäev oma õiguste ja vabaduste kaitseks kohtusse pöördumist.

Eelnõu kohaselt vähenevad riigilõivud enim menetletavate tsiviilasjade puhul (näiteks maksekäsu kiirmenetlus, pankrotiavalduse või muu pankrotimenetlusega seotud avalduse või kaebuse esitamine, hagi tagamise avaldus, samuti enne hagi esitamist esitatud kohtualluvuse kindlaksmääramise avaldus ning riigilõivuseaduse lisas 1 toodud riigilõivu täismäärade avalduse esitamine tsiviilkohtumenetluses) kas ühe kolmandiku või koguni poole võrra.

Mitmed Riigikohtu lahendid on ebaproportsionaalselt kõrge riigilõivumäära tunnistanud põhiseadusega vastuolus olevaks. Ka õiguskantsler on lõpuks meie korduvatele järelepärimistele vastates konkreetse normikontrolli käigus riigilõivude suurust analüüsinud ning asunud Riigikohtule esitatud arvamustes seisukohale, et riigilõivud on ülemäära kõrged ehk Eesti Vabariigi põhiseadusega vastuolus. Õiguskantsler on seisukohal, et õigus kohtusse pöörduda on õigusriiklikult äärmiselt oluline põhiõigus ning riigilõivude kehtestamise ainus legitiimne eesmärk saab olla n-ö menetlusökoonomia. Kõik teised ratsionaalsena või mõistlikuna tunduvad kaalutlused, nagu kohtumenetluse kulude katmine, riigieelarvesse tulude leidmine või muu säärane, ei õigusta nn absoluutse põhiõiguse piiramist. Seega tuleks riigilõivude sätestamisel suhtuda kriitiliselt praeguse koalitsiooni rakendatavasse n-ö kulupõhimõttesse.

Nüüd ühest värskest kohtulahendist. Tallinna Ringkonnakohus jättis s.a 26. jaanuaril kohtumäärusega tsiviilasjas kohaldamata ning tunnistas põhiseadusega vastuolus olevaks kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud riigilõivuseaduse lisa 1 sätte, mis näeb ette, et tsiviilasjas hinnaga üle 10 miljoni krooni on riigilõivu täismäär 3% tsiviilasja hinnast, kuid mitte rohkem kui 1,5 miljonit krooni. Alates s.a 1. jaanuarist arvutati see säte salapärasel kombel ümber eurodesse ning ka meie arvates tehti seda valesti: 1,5 miljonit krooni asendati

131 955 euro ja 82 sendiga, mis ümber arvutades teeb 2 064 658,93 krooni. Väike arvutusvõte ja 1 500 000 asemel saadi 2 064 000!

Riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu muudab muu hulgas riigilõivuseaduse lisa 1, langetades selles sätestatud määrasid. Kui seni on ebaproportsionaalseid lõive põhiseadusega vastuolus olevaks tunnistanud konkreetse normikontrolli käigus, siis praeguseks on saanud selgeks, et riigilõivude küsimust tuleb vaadelda üldisemalt ja viia need lõivud vastavusse põhiseadusega. Teisisõnu, lugupeetud kolleegid, kui meie seda siin varem või hiljem ei tee, siis teeb seda Riigikohus. Mul on niisugune eelaimus. Seetõttu palume teil eelnõu toetada. Aitäh!

Asesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Juhtivkomisjoni ettekande teeb taas rahanduskomisjoni esimees Taavi Rõivas. Palun!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu 14. veebruaril. Algatajate esindajana tutvustas eelnõu Eesti Keskerakonna fraktsiooni liige Helle Kalda. Algatajate sõnul on eelnõu eesmärk tõhustada õiguskaitset ja õiguse realiseerimist riigilõivumäärade langetamise teel.

Vastab tõele, et ka rahanduskomisjonilt on korduvalt küsitud arvamust tsiviilkohtumenetluse riigilõivude põhiseadusele vastavuse kohta. Need teemad on muutunud vaata et igakuiseks. Sellest tulenevalt oli rahanduskomisjonis väga konstruktiivne ja tõsine arutelu nendel teemadel. Komisjonis arutatud küsimused ja teemad puudutasid nii konkreetseid riigilõivumäärasid kui ka lõivumäärade vastavust reaalsete kulude katmisele ehk n-ö kulupõhisuse printsiipi. Rääkisime ka konkreetsetest kaustest, mis on juba Riigikogust läbi käinud, samuti vajadusest analüüsida, millised need õiglased riigilõivud võiksid täpselt olla.

Üldiselt oli rahanduskomisjon konsensuslikult seda meelt, et selle teemaga tuleks väga tõsiselt edasi tegelda. Me anname endale aru, et see parlamendikoosseis ei jõua seda teemat lõpuni menetleda, aga meie hinnangul vääricks teema edasist arutelu. See on üks teema, mille rahanduskomisjon võiks n-ö anda üle järgmisele rahanduskomisjoni koosseisule. Meile tea-

daolevalt on ka Justiitsministeerium 2011. aasta tööplaani kavandanud nimetatud teemade põhjaliku analüüsi.

Rahanduskomisjon on konsensuslikult seda meelt, et eelnõu esimene lugemine tuleks lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, st 9. märts kell 18.

Aseesimees Keit Pentus

Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Seaduseelnõu 889 esimene lugemine on lõpetatud. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt on eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 9. märts kell 16.

16. Aruanne kriminaalpoliitika arengusuundade aastani 2018 täitmise kohta 2010. aastal

Aseesimees Keit Pentus

Oleme tänases päevakorras olevate seaduseelnõude arutamise ühele poole jõudnud. Viimane punkt tänases päevakorras on justiitsminister Rein Langi aruanne kriminaalpoliitika arengusuundade täitmise kohta. Tegu on kriminaalpoliitika arengusuundadega aastani 2018 ja aruanne puudutab 2010. aastat. Enne veel, kui justiitsministrile sõna annan, ütlen meeldetuletuseks arutelu korra kohta, et justiitsministri ettekandeks on aega kuni 20 minutit, igal Riigikogu liikmel on võimalus esitada ettekandjale üks suuline küsimus ja pärast seda on fraktsioonide esindajatel võimalik pidada läbirääkimisi. Palun, sõna on justiitsminister Rein Langil!

Rein Lang

Suur tänu, austatud juhataja! Ma küsin kohe ka lisaega.

Aseesimees Keit Pentus

Kui palju te lisaega soovite?

Rein Lang

Mul on õigus küsida kuni kümme minutit.

Aseesimees Keit Pentus

See on täpne.

Rein Lang

See tähendab, et ma küsin kümme minutit.

Aseesimees Keit Pentus

Kümme minutit lisaega.

Rein Lang

Austatud Riigikogu! Aasta tagasi tegin teile viimase ettekande 2010. aastani kehtinud kriminaalpoliitika arengusuundade kohta. Aga mullu juunis kiitsite te üksmeelselt heaks uued arengusuunad, mis määravad riigi eesmärgid ja tegevused ühiskonna turvalisuse tagamiseks järgmiseks kaheksaks aastaks. Aitäh selle otsuse eest! Loodan siiralt, et Eesti poliitikas jätkub (vähemalt kriminaalpoliitika puhul viljeldud) erakondadeülese ja ratsionaalse poliitika traditsioon.

Ühtlasi kasutan võimalust avaldada teile tänu eelnõu 599 seadusena vastuvõtmise eest. See väga oodatud seadus kätkeb ulatuslikke ja vajalikke muudatusi kriminaalmenetluse seadustikus. Neist kõige tähtsam aitab tagada mõistlikku kohtumenetluse aega. Loodetavasti ei pea me varsti enam silmi maha lööma Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendite ees, mis räägivad meie kohtuasjade venimisest.

Samas ei saa ma üle ega ümber korruptsioonivastase seadusest, mis juba poolteist aastat tagasi jäi toppama Riigikogu põhiseaduskomisjoni. Siit ja sealt on aeg-ajalt kuulda, kuidas on edenenud korruptsioonikuritegude menetlemine. Aga korralik korruptsioonivastane seadus aitaks huvide konflikti vältimise reeglite ja majanduslike huvide deklareerimise süsteemi kaudu meie avalikku sektorit kindlasti läbipaistvamaks muuta. Julgen öelda, et kuni sellist seadust pole, niikaua pole ka mõtet edusammudest üleliia joovastuda. Selles osas tuleb soovida jõudu uuele Riigikogu koosseisule.

Tulles tagasi eelmise aasta ettekande ja järgnenud arutelu juurde, siis ehk mäletate, et rääkisime majandussurutise ja 2009. aastaks ennustatud kuritegevuse kasvu seostest. Kui registreeritud kuritegude arv aastaga hoopis 5% vähenes, siis vaikisid ka nende hääled, kes olid ennustanud vägivalla ja rahutuste levikut üle Eesti.

2010. aasta kuritegevusnäitajad ei toonud esile mitte midagi pörutavat. Registreeritud kuritegude arv püsis 2009. aasta tasemel. Kui aga vaadata kuritegevuse struktuuri, siis tasub

tähelepanu pöörata vargustele ja vägivallakuritegudele.

Varguste arv kasvas 2009. aastaga võrreldes 6%. Eelkõige kannatasid kaupmehed, kelle poekassade juures on vahele jäänud varasemast rohkem pikanäpumehi. Ühe rahvusvahelise uuringu järgi kaotavad kauplused varguste tõttu üle 1% oma käibest. Sama uuring näitas, et Balti riikides varastavad poetöötajad töoandja tagant Euroopa keskmisest palju rohkem. Laias laastus on iga kolmas euro või vorstijupp, mille kaupmees varguse tõttu kaotab, läinud töötaja taskusse või köögilauale.

Mis aga puudutab majandusseisu ja selle mõju varguste arvule, siis meenutan, et survet võib täheldada nii majanduslanguse kui ka -kasvu tsüklis. Uuringud on kinnitanud, et kui suure tööpuuduse tingimustes varastatakse tõenäolisemalt esmatarbekaupu, siis heaolu kasvades laienevad nii varastamise kui ka kauba realiseerimise võimalused. Meenutagem kas või paari aasta tagust ehitusbuumi koos ebataavaliselt vilka tööjõu liikumisega. Tollal oli rohkesti nii tööriistade kui ka ehitusmaterjali vargusi, aga ka neid, kes varastatud kaupa osta tahtsid.

Erinevalt varguste arvust vägivallakuritegude arv 2010. aastal vähenes ning seda nii röövimiste ja tapmist kui ka kergemate vägivallakuritegude puhul. Kui info raskete isikuvastaste kuritegude kohta jõuab peaaegu alati politseisse ning politsei suudab need kuriteod enamasti ka ruttu lahendada, siis info kergemate vigastustega vägivallajuhtumite kohta politseisse kahjuks sageli ei jõua. Ma rõhutan: see ei tähenda, et politsei tõrguks sellise kuriteo avaldust menetlusse võtmast või ei raatsiks kulutada kütust, et näiteks peretüli lahendada sõita. Sellised jutud pole muud kui eksitavad müüdid. Viimane ohvriuuring näitas, et otsuse politseid mitte kaasata teevad inimesed ise. Kahjuks on siin tendents negatiivne: kui 2004. aastal jättis politseile vägivallajuhtumist teatamata 72% ohvritest, siis viimastel andmetel oli selliseid inimesi juba 77%.

Enamik ohvreid ütleb põhjenduseks, et juhtum ei olnud küllalt tõsine. Kuigi soovi säästa politsei ressursse ei saa kodanikele just pahaks panna, kehtib nende juhtumite puhul reegel, et parem karta kui kahetseda. Ühelt poolt on politsei ja teised õiguskaitseasutused ellu kutsutud selleks, et kaitsta kodanikke nende eest,

kes reegleid rikuvad. Teiselt poolt on kogu aeg kohtute menetluses mõni raske kehavigastuse või isegi surmaga lõppenud vägivallajuhtum, mille toimikumaterjalidest on näha, et kannatanu pöördus politseisse liiga hilja.

Peatun paari sõnaga ka mõnel karistusseadustikus toodud uuel kuriteoliigil. Uutest kuriteoliikidest on politseile kõige enam teateid laekunud identiteedivarguse kohta. 2010. aastal registreeriti 55 juhtumit, kus oli ebaseaduslikult kasutatud teise isiku identiteeti, kuid ilmselt annavad probleemi tõsidusest aimu alles lähiaastad. Mulluste andmete põhjal võib öelda, et kõige levinum viis teise inimese privaatsust rikkuda on valekonto loomine suhtlusportaalil. Oli ka juhtumeid, kus teise inimese nimel avaldati intiimteenuse pakkumise kuulutus või püüti võõra nime all esinedes pääseda süüteovastutusest või täitemenetluse kohustuse täitmisest.

Tähtis muudatus karistusseadustikus jõustus 2010. aasta veebruaris, kui korrastati alaealiste vastu toime pandud süütegude loendit. Kui varem oli kriminaalkorras karistatav alaealiste kasutamine pornograafilise teose valmistamiseks, siis juba aastapäevad on karistatav olnud ka nende kasutamine erootilise sisuga teose valmistamisel ning kuritegu on seegi, kui lapsega üritatakse kohtuda seksuaalsel eesmärgil. Aasta lõpu seisuga oli nendes asjades alustatud juba viis kriminaalmenetlust.

Siit sobib jätkata uute arengusuundade ühe keskse teemaga, milleks on alaealistega seotud kuritegude ärahoidmine. Oleme eesmärgiks seadnud eelkõige kuritegude kiire avastamise ja kriminaalmenetluse, seda nii ohvri kui ka toimepanija huvides. Aina enam vaatame laste probleeme tervikuna ning tegutseme avaliku võimu ja vabaihenduste koostöös selle nimel, et koolikeskkond oleks turvaline ja sotsiaalsüsteemis märgataks laste kasvukeskkonna probleeme võimalikult vara.

Nii kriminaaljustiitsüsteem kui ka alaealiste komisjonid peavad noortega võimalikult kiiresti töötama. Oleme prokuratuuri ja politseiga selles vallas mitu aastat vaeva näinud ning tulemused on ka näha: 2010. aastal oli alaealiste kriminaalasjade kohtueelne menetlus üle kahe korra lühem kui veel 2008. aastal, olles 172 päeva asemel 81 päeva. Samuti võib rõõmustada selle üle, et menetluskiiruse piirkondlikud erinevused on peaaegu kadunud.

2010. aastal analüüsis Haridus- ja Teadusministeerium esimest korda seda, kui kiiresti töötavad alaealiste komisjonid ehk kui kaua läheb aega hetkest, mil õigusrikkumise materjalid jõuavad komisjoni, kuni komisjoni koosolekuni sel teemal. Kui alaealise mõjutusvahendite seaduse järgi on komisjonil selleks aega 30 päeva, siis viimaste aastate keskmine näitaja on olnud 45 päeva, mis tähendab, et tihti ei suudeta seaduse nõudest kinni pidada. Kuna kriminaalpoliitika arengusuundades on seatud eesmärgiks jõuda üldjuhul asja arutamiseni 14 päevaga, siis jääb siinkohal vaid üle kolleegidele jõudu soovida.

Kui pidada silmas, et alaealine elanikkond väheneb, siis on praegu väga head eeldused tegelda laste ja noorte probleemidega sügavuti ning neile kiiresti reageerida. Mõneti avaldub see nii koolihülgaajate kui ka alaealiste kurjategijate arvu vähenemises. Näiteks oli viimaseid mullu 2009. aastaga võrreldes kümnendiku võrra vähem.

Nüüd vangide arvust. Aastaga vähenes kinnipeetavate arv meie vanglates 4%, aasta alguse seisuga oli süüdimõistetuid 2667 ja vahistatud 750. Pannes selle vähenemise pikemale ajateljele, näeme, et viimasel neljal aastal ei ole suurt muutust toimunud. Murdepunkt oli aastal 2007, kui vangide arv vähenes viiendiku võrra.

Vangide arv ei vähene nii kiiresti, kui me soovime. Samas tuleb tõdeda, et kohus kaalub vanglakaristuse määramist hoolega ning ka prokurörid ei nõua reaalselt vangistust sugugi kergesti. Vaid kolmandik meie vangidest kannab vanglakaristust esimest korda. See tähendab, et enamik vange on märkimisväärse retsiidiivsusega kurjategijad.

Ometi ei arva ma, et võimalused vangide arvu vähendada on ammendatud. Kui seni oleme peatähelepanu pööranud neile, kes vabanevad vangistusest enne tähtaega, siis uus eesmärk on leida viise, kuidas aidata eluga vabaduses kohaneda neil, kes kannavad oma karistuse vanglas lõpuni. Muide, just nende puhul on retsiidiivid sagedasemad. Igal juhul kavatseme korduvkuritegevuse vähendamise nimel koos Eesti Kirikute Nõukoguga luua vanglast vabanenutele tugiisikute süsteemi.

Selle aasta alguses liitsime kulude kokkuvõtte eesmärgil Harku ja Murru vangla. Viimati nimetatud töötab peale avavangla osakonna

veel vaid üks eluosakond, mille sulgeme järgmise aasta lõpuks.

Justiitsministeeriumi eesmärk pole aga vähendada ainult süüdimõistetute arvu, vaid soovime alandada vangide üldarvu ka vahistatute väiksema arvu abil. Siin aitavad meid seadusmuudatused, mille te võtsite vastu mullu juunis ning mis jõustusid selle aasta algul. Jutt on võimalusest kasutada laiemalt elektroonilist valvet. Nimelt saab nüüd vahi all olla sõna otseses mõttes ka koduseinte vahel, kui tingimused on täidetud. Muide, võisime veenduda, et vahistatud tunnevad vähemalt mõnda seadust väga hästi: niipea kui seadus oli jõustunud, sai kohus ka esimese taotluse kohaldada vahistatule elektroonilist valvet. Tõsi, kriminaalhooldaja ettepanekul lükati see tagasi, sest vahistatu elukoha omanik ei andnud selleks luba.

Nagu hästi teada, on piiride avanemine Euroopas pannud liikvele ka kurjategijad. Meie õnneks on Eesti import selles valdkonnas olnud kardetust väiksem. Meenutan, et avaliku arvamusel uuringute järgi kartsid inimesed enne Eesti liitumist Euroopa Liiduga kõige rohkem rahvusvahelist kuritegevust. Ent kuritegevuse ekspordiga on Eesti küll silma paistnud.

Euroliidu laienemine pani ka vanad liikmesmaat kuritegevuse kasvu kartma ning nagu andmed näitavad, oli nende hirmul märksa enam alust. Näiteks Soome on koos tublide Eesti ehitus- ja muude töömeestega saanud ka hulga selliseid tegelasi, kes on tegevusalaks valinud näiteks vargused autodest või ladude tühjendamise, et varastatud kaup Eestis või mujal edasi müüa. See on kahetsus- ja häbiäärne. Vargamine ei märgista ainult kurjategijat, vaid määrab meid kõiki.

Sestap on rahvusvaheline koostöö nii kuritegude lahendamisel, ohvrite kaitsmisel kui ka karistuste täideviimisel väga tähtis. Kui kurjategijatele on piirid valla, siis nad peavad arvestama, et ka riigid võitlevad kuritegevusega aina enam ühistel alustel.

Toon paar näidet. Soomes on riigieelarve läbirääkimised niisama pingelised kui Eestis. Detsembris kirjutas põhjanaabrite meedia Soome rahandusministeeriumi etteheidetest sealsele justiitsministeeriumile, miks see pole kupa tanud pooltsadat Eesti kodanikust vangi kodumaale karistust kandma. Tahan öelda, et kuigi riikide koostöö selles vallas pole veel nii kiire

kui vaja, on see ometi järjest tihedam ja üha enam vange saadetakse kodumaa vanglatesse. Seega ootame oma kadunud "talente" Viru ja Tartu vangla müüride vahele.

Võib-olla tekib teil küsimus, kas me ikka peaksime neid siia tagasi tahtma. Peame küll. Ühelt poolt on meie kurjategijad meie ühiskonna vastutada, hoolimata sellest, kus nad oma kuriteod on toime pannud. See on riikide kokkulepe ning me peame tegema kõik, et seda täita. Teiseks, kui mõelda, kuidas on parem mõjutada inimest kuritegudeta toime tulema ja millistest vahenditest siin abi on (näiteks pere tugi), siis edulootused on kindlasti paremad kodumaal. Meie vanglate euroopalik sotsiaaltöö ja kriminaalhooldus aitavad kurjategijaid üha paremini taasühiskonnastada.

Teine tähtis osa rahvusvahelises koostöös, millega tegelnud oleme, on ohvrite kaitsmine. Eesti on viimastel aastatel aktiivselt seisnud selle eest, et kasutusele võetaks Euroopa lähemiskeeld. Asjakohane Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv on juba vastuvõtmisjärgus. See kokkulepe peab inimesele, kelle kaitses on ühes liikmesriigis määratud lähemiskeeld, tagama samasuguse kaitse terves Euroopa Liidus.

Füüsilise ja psüühilise vägivalla ja ahistamise eest kaitsvat lähenemiskeeldu on Eestis rakendatud nii tsiviilkohtu kaudu kui ka kriminaalmenetluse raames. Ma loodan, et lähiaastatel leiab see meede ühiskonna teadmises kindlama koha ning tänu sellele suudab riik perevägivalla ohvreid paremini kaitsta.

Riigikogu on vastu võtnud teisegi tähtsa ohvriteemalise seaduse, mis võib aidata ära hoida väga erinevaid kuritegusid, alates poevargustest, mida näiteks panevad toime oma töötajad, lõpetades lastevastaste seksuaalkuritegudega. Räägin seadusest, mis käsitleb karistusregistri ületoomist Justiitsministeeriumi haldusalasse. Mis muutus, kui seadus vastu võeti? Kuna kohtulahenditele pääseb internetis vabalt ligi, siis pole põhjust piirata karistusregistri kättesaadavust sel moel, nagu seda näeb ette kehtiv seadus. Teisisõnu: seaduse jõustumisel saab iga inimene oma karistusandmetele tasuta ja igal hetkel ligi, samuti võib ta sellise ligipääsu autoriseerida näiteks tulevasele tööandjale. Mõne euro eest saab vaadata ka näiteks minu andmeid karistusregistris. On muidugi paslik öelda, et see oleks üsna mahavi-

satud raha. Päringu tegija peab ka teadma, et seaduse järgi näeb igäüks selle inimese andmeid, kes on tema kohta päringu teinud. Selline andmete avalikustamise korraldus ei too kaasa kellegi õiguste rikkumist, eriti kui arvestada, et näiteks aegunud ja alaealiste kohta tehtud karistusotsustele ligipääsule on ette nähtud ka teatud piirangud.

Sellelgi seadusmuudatusel on selgelt rahvusvaheline tahk: Euroopa riigid hakkavad karistusandmeid vahetama. Kui Eesti kodanik teeb kurja Portugalis, siis kajastuvad need andmed ka meie registris.

Riigikogu põhiseaduskomisjon on kirglikult vaielnud Justiitsministeeriumi algatatud prokuratuuriseaduse muudatuste üle, mis täpsustavad ja rõhutavad prokuratuuri institutsioonilist sõltumatust. Näen siin eeskätt kaht tähtsat tahku. Esiteks, peaprokuröri aruandluskoostus põhiseaduskomisjoni ees, nagu see on sätestatud näiteks Andmekaitse Inspektsiooni puhul. See on tähtis eelkõige kannatanute, süüdistatavate ning teiste menetlusosaliste põhivabaduste ja -õiguste aspektist.

Prokuratuuriseaduse muudatustes pean oluliseks ka prokuröri abi rolli laiendamist. Muudatuste tulemusel on tal õigus täita prokuröri ülesandeid võistleva menetluse kriminaalaljade kohtulikus menetluses sellises ulatuses, milleks on teda volitanud kõrgemalseisev prokurör. See aitab kindlasti kiirendada kriminaalmenetlust ning ka kasvatada prokuröri abide kogemustepagasit.

Paar sõna kohtuekspertiisi instituudist, mis asus hiljuti tööle uues hoones. 2010. aasta märtsis andis Riigikogu instituudile õiguse teha tasulisi uuringuid eraisikutele ja äriühingutele. Seega võib igäüks seaduses ettenähtud hinnakirja alusel instituudist ekspertiise tellida. Võite kindlad olla, et neid teevad maailmatarsemel eksperdid tipptehnoloogia abil.

Kümne kuuga sõlmis instituut 174 tasulise uuringu lepingut, millest enamik (151) olid DNA-ekspertiisid, keemiaekspertiise oli 20 ning kohtuarstlikke ja dokumendiekspertiise kumbagi 1. Selline maht vastab igati ka meie ootustele.

Lähiaastatel püüavad Justiitsministeerium ja instituut koolituste ning muude tegevuste abil soodustada ekspertiiside laialdasemat rakendamist kriminaalmenetluses, et täiel määral

kasutataks neid võimalusi, mida teadus kuritegude lahendamiseks pakub.

Austatud Riigikogu liikmed! Olen siiani rääkinud sellest, mis on juba tehtud, kuid kindlasti tuleb lühidalt ära märkida ka üks tähtis pooleriolev asi. Nimelt on Justiitsministeerium koos õigusteadlastega alustanud meie karistusõiguse ülevaatamist. Eesmärgiks on terviklik ja selge ning *ultima ratio* põhimõttele alluv süütegude süsteem. Oleme tööga alles alguses, kuid loodame, et Riigikogu järgmine koosseis saab siin juba oma panuse anda.

Lõpuks räägin eelmisel aastal valminud ohvriuringust. Esmalt tasub peatuda elanike turvatundel ehk näitajal, mis peegeldab väga hästi kriminaalpoliitika tulemuslikkust, kuna selles peituvad nii inimeste reaalsed kokkupuuted kuritegevusega kui ka ebamäärased hirmud. Turvatunde hindamiseks küsitakse inimestelt, kui julgelt nad tunnevad end üksi pimedal kodutänaval. Näiteks 1993. aastal tundis end ebakindlalt iga teine inimene. Meenutage, milline olukord tollal Eestis valitses. Viimase uuringu järgi oli selliseid inimesi 28%, mis on üsna samasugune näitaja nagu Saksamaal või Austraalias. Niisiis võime järeldada, et meie inimesed tunnevad end oma riigis praegu turvaliselt.

Kui juba teistega võrdlemiseks läks, siis olgu öeldud, et Eestit eristab teistest riikidest see, et meeste ja naiste kindlustunne on peaaegu võrdne. Tavaliselt on naiste hirmud pimedal tänaval märksa suuremad. Igal juhul on mul hea meel, et saame siinkohal positiivselt eristuda.

Ärevaks teeb aga see, et turvatunnet ei jagu üle riigi ühtlaselt. Endiselt on Ida-Virumaa see Eesti osa, kus muutused on aeglasemad ning kuhu ka riik peab rohkem panustama. Näiteks üle poole Kohtla-Järve elanikest tundis end kodutänaval ebakindlalt ning sealsed elanikud hindasid teistega võrreldes märksa kehvemalt ka õiguskaitseasutuste võimet avalikku korda tagada. Kui politsei tööd avaliku korra tagamisel hindas heaks 54% kohtlajärvelastest, siis näiteks Pärnus oli see protsent 72. See aga on väikese riigi kohta üsna suur vahe.

Ohvriuringu teine ilmekas tahk on inimeste suhtumine karistusse. Pange nüüd hästi tähele! Ehkki avalikkuses üritatakse puhuti luua muljet, justkui eelistaksid meie inimesed karme karistusi ja usuksid, et kurjategijat pa-

randab kõige paremini vangla, siis uuringu tulemused näitavad, et Eesti rahvas on ratsionaalne ja väärrib ka ratsionaalset kriminaalpoliitikat, mis väldiks ülekriminaliseerimist.

Ohvriuringus küsiti, millise karistuse määraks vastaja 21-aastasele mehele, kes on teist korda murdvarguses süüdi tunnistatud. Variantid olid: üldkasulik töö, vangistus, tingimisi vangistus, rahaline karistus, muu. Mõelge, palun, ka ise, milline on teie eelistus, ning saate kohe võrrelda, mil määral te rahvast oma vaadetega esindate. Nimelt, 57% Eesti elanikest on töösku ning määraks noormehe üldkasulikule tööle, 23% eelistab vangistust, 10% tingimisi vangistust, 9% rahalist karistust. Vanglakaristust eelistavad pigem linnaelanikud ja mitte-eestlased. Kui olete pärit Lõuna-Eestist, peate tõenäoliselt mõttekamaks üldkasulikku tööd. Kui võrrelda end muu maailmaga, siis teadke, et vanglakaristust näevad parima lahendusena mehhiklased ning halvimana soomlased ja šveitslased.

Lugupeetud Riigikogu! Suur tänu koostöö eest euroopaliku kriminaalpoliitika arendamise nimel! See tasub end järjest paremini ära. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, austatud minister, väga põhjaliku ja huvitava aruande eest! Jätkame küsimustega. Küsimuseks saab sõna Toivo Tootsen. Palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud minister! Oli tõesti hea kuulda, et registreeritud kuritegude üldarv on vähenenud tervelt 19 võrra. Ma arvan, et kui oleks olemas registreeritud vaesus, siis oleks ka vaesus kõvasti vähenenud. Aga see selleks. Muret teeb hoopis see, et varguste ja sisse-murdmiste arv on väga palju kasvanud. Veel rohkem teeb muret see, et nende avastamise protsent on ilmselt väga väike. Niipalju kui minu tutvuskonnas on neid asju juhtunud, ei ole neist ühtegi avastatud. Ma küsisin seda avastamise protsenti siseministri käest. Tema ütles lahkelt, et see on justiitsministri rida. Nüüd ma küsin teie käest: kui palju avastatakse varavastaseid kuritegusid, kui palju vargusi, omavolilisi sissetunge ehk murdvargusi?

Rein Lang

Aitäh! Ma vaatan, kas mul see tabel siin kaasas on. Peast ma ei oska kindlasti teile seda kuriteoliikide kaupa öelda. Võib-olla teeme niimoodi, et me saadame teile vastuse kirjaliikus vormis, see puudutab just sissemurdmisi ja vargusi ning nende lahendamise protsenti. (Ärgem kasutagem sõna "avastamine", kasutagem sõna "lahendamine".) Muidugi on see protsent väike. Põhjus on ju väga lihtne: iseenesest on tihtipeale tegemist kuritegudega, mille puhul kannatanule tekitatud kahju on üsna marginaalne. Samas me teame, kui palju tuleb nende lahendamiseks kulutada politsei ressursse. Me arutasime seda viimasel kohtumisel siseministriga üsna põhjalikult. Me leidsime, et veel sel aastal tuleb nii prokuratuuri kui ka politsei jõupingutused kontsentreerida kõikvõimaliku varastatud kraami kokkuostjate leidmisele ja kohtu alla saatmisele, sest kui ei ole kokkuostupunkte, kus varastatu saab kohe rahaks teha, siis on varastatud kaubast ilmselt keerulisem kasu saada. Ainult oma tarbeks varastamine ei ole nii suur probleem, õigemini, see on suur probleem, aga see on suur probleem, nagu ma oma ettekandes märkisin, eelkõige ettevõtjatele, kellelt varastavad nende oma töötajad.

Aseesimees Keit Pentus

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Oma kõnes te ütlesite, et inimeste turvatunne ei jagune üle riigi ühtlaselt ja et avaliku korra tagamisel hindas Kohtla-Järvel politsei töö heaks ainult 54%, aga Pärnus 72% inimestest. Seoses sellega on mul küsimus: kas te olete oma meeskonnaga arutanud, miks nendes arvudes on nii suur vahe?

Rein Lang

Aitäh! See pole otseselt justiitsministri valdkond, see on rohkem siseministri küsimus. Aga oleme arutanud seda küll, just nimelt siseministriga toimuvatel kohtumistel. Meil on kaks korda aastas tähtsad koosolekud sel teemal. Need probleemid on väga mitmepalgelised: nii sotsiaalsed, kultuurilised, õiguslikud, linnaehituslikud kui ka muud laadi. Aga selge on, et politseisüsteem peab ilmselt oluliselt tõhustama Ida Prefektuuri tööd. See on ressurside ümberjagamise teema ja sellega Siseministeerium ka tegeleb. Justiitsministeerium on oma panuse andnud. Me oleme saatnud Virumaale prokuröriks noore Margus Kurmi, keda me hindame üheks parimaks Eesti prokuröriks.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud minister! Rohkem küsimusi ei ole. Veel kord suur tänu teile põhjaliku aruande eest! Kas fraktsioonide esindajatel on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, me läbirääkimisi ei ava. Arutelu on lõppenud.

Head kolleegid! Läbi on ka tänane istung. Kohtume siin saalis homme kell üks.

Istungi lõpp kell 12.11.

Istungi kestus 2 tundi ja 11 minutit.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 23. veebruar 2011

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Sotsiaalsest sidususest
2. Rahvuslike eluviiside hoidmisest
3. Puuviljandusest
4. Toimetulekust
5. Lõpetamata töödest Kaitseministeeriumi haldusalas

Istungi rakendamine

1. Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu seoses Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse ümberkorraldamisega Riigi Infosüsteemi Ametiks (916 SE) kolmas lugemine

2. Korrakaitse seaduse eelnõu (49 SE) kolmas lugemine

3. Avaliku teabe seaduse ning politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse eelnõu (891 SE) kolmas lugemine

4. Välismaalaste seaduse, riigilõivuseaduse ja lennundusseaduse muutmise seaduse eelnõu (901 SE) kolmas lugemine

5. Investeeringufondide seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (907 SE) kolmas lugemine

6. Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (927 SE) kolmas lugemine

7. Keeleseaduse eelnõu (808 SE) kolmas lugemine

8. Teeseaduse muutmise seaduse eelnõu (882 SE) kolmas lugemine

9. Majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse eelnõu (803 SE) kolmas lugemine

10. Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (921 SE) kolmas lugemine

11. Kalandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (924 SE) kolmas lugemine

12. Muinsuskaitse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (806 SE) kolmas lugemine

13. Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (864 SE) kolmas lugemine

14. Kalmistuseaduse eelnõu (888 SE) kolmas lugemine

15. Justiitsministri poliitiline avaldus

16. Riigikogu otsuse "Õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018" heakskiitmine" eelnõu (920 OE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud peaminister ja valitsusliikmed! Alustame tänast infotundi. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohal on 23 Riigikogu liiget, puudub 78.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, kaitseminister Jaak Aaviksoo ja põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder.

1. Sotsiaalsest sidususest

Esimees Ene Ergma

Esimene küsimus on kolleeg Marika Tuusilt peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Marika Tuus

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Austatud peaminister! Alustaksin pensionäride teemal. Pensionärid ei saa aru, miks nad peaksid rõõmustama selle üle, et näe, pension ei langenudki. Tegelikult on meil reaalpension ehk pensioni ostujõud kõvasti langenud ja seda väga paljuski just mitme riigimaksu tõstmise tõttu – aktsiisid, riigilõivud, käibemaks jne. Me vaatame, et ajalugu on justkui kordumas. Laari-aegne valitsus, kus te olite koalitsioonis Isamaaga ja sotsid olid ka seal juures, külmutas pensionid ning siis ühel aastal tõusis pension kaks krooni ja teisel aastal 12 krooni. Pensio-

närid küsivad minu käest, miks nad peaksid selle üle rõõmustama, et pension ei langegi. OECD hinnangul on meil kõige rohkem puudusekannatajaid pensionäride hulgas.

Andrus Ansip

Aitäh! Ma arvan, et pensionäridel on põhjust rõõmustada, sest mõned nendest võtsid tõsiselt Keskerakonda, kes kohalike valimiste eel hirmutas, et kui te valite Reformierakonna, siis kindlasti langetatakse pensione ja kroon devalveeritakse kohe pärast valimispäeva. Ma usun, et te ise võtsite ka oma hirmujutte tõsiselt. Hea on, et need ennustused täide ei läinud ja hirmutamiseks ei olnud mingisugust alust. Pensionid tõepoolest ei langenud ja kõik läks nii, nagu valitsus kinnitas: hirmujuttudel pole alust, pensione ei langetata. Pensione, nagu me mäletame, Eestis kriisiajal hoopis tõsteti 5% võrra. Teisi selliseid riike, kus pensionid oleksid kriisiajal tõusnud, Euroopa Liidust väga palju leida ei ole. Me teame, et õige mitmes riigis pensione mitte ei külmutatud kriisiajaks, vaid mõnes meie lähedases naaberriigis neid tõesti langetati. Nii et rõõmustamiseks on põhjust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus, esimene täpsustav küsimus!

Marika Tuus

Aitäh! Hea peaminister! No sellest ma just alustasingi, et reaalpension on kõvasti langedud, sest hinnaralli on olnud tohutu. On tehtud aga ka väga palju muid kärpeid ja just pensionäride arvel. Ma küsingi, miks need kõige suuremad kärped on tehtud pensionäride ja eakate inimeste arvel. Tuletame meelde. Pensionide tasuta kojukanne lõpetati ja sellest aastast tõusis kojukande hind veel kord. Hooldusravi läks tasuliseks – 100 krooni päev, mis on ühele inimesele väga kallis. Samuti on kaotatud matusetootus, tõstetud on ravimite käibemaksu. Ravimite omaosalus on Eestis 43% ning OECD ja WHO on juhtinud tähelepanu sellele, et pensionäridel läheb aastas üks pension, võib-olla isegi rohkem, arstirohtudele. Elektri ja maagaasi aktsiisi tõus – see kõik on mõjutanud just pensionäre.

Andrus Ansip

Statistika kõneleb ühemõtteliselt sellest, et pensionäride ostujõud kriisi ajal ei vähenenud, vaid hoopis suurenes, ja suurenes eelkõige seetõttu, et pensioni tõsteti 5% ulatuses. Hinnatõus on jäänud väiksemaks kui see 5%-line pensionitõus. Kui te tahaksite oma hulgalistele väidetele veel statistikast kinnitust või ümberlukkamist leida, siis te peaksite vaatama ka viimaseid Statistikaameti pressiteateid, mis kõnelevad ühemõtteliselt sellest, et pensionid ja toetused mõjutasid oluliselt 2009. aasta vaesusnäitajaid. Ma usun, et see pressiteade on ka teile tuttav, aga millegipärast te ei taha sellest rääkida, sest see ei sobi teie maailmavaatega. Nimelt elas 2009. aastal Eestis suhtelises vaesuses 15,8% elanikkonnast. Seda on ligikaudu 4 protsendipunkti vähem kui 2008. aastal, mil suhtelises vaesuses elas 19,7% Eestimaa elanikest. Kui kõrvutada seda 15,8% Euroopa Liidu sama näitajaga, siis annab kõrvutada küll: eurotsoonis oli see 15,9% ja Euroopa Liidus 16,1%. Niisiis on Eestis suhtelises vaesuses elajate määr täpselt Euroopa Liidu keskmine, pisut alla selle, kusjuures eelkõige on siin teeneid pensionide tõstmisel kriisiajal ja sotsiaaltoetuste efektiivsel kasutamisel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus, teine täpsustav küsimus!

Marika Tuus

Aitäh! Ilmselt te toetute nendele uuringutele, mis teile meeldivad. Minul on siin uuring, kus Eesti on vaesuselt täiesti eesotsas, esimesel kohal. Mis puutub sellesse, et reaalselt on elu pensionäridel paremaks läinud, siis ma tuletan meelde, et kodukulud on kasvanud nelja kütteperioodiga kaks korda, kohati isegi rohkem. See mõjutab pensionäre vägagi. Ma olin eile Jõgeval, kus eakad inimesed ja paljud teisedki palusid esitada teile küsimuse – ma ütlesin, et täna saan teilt küsida –, mis oli täpselt selline: "Kas hambad on kehaosa?" Mille eest peaksid töötud, üksikemad, vaesed, pensionärid, toimetulekutoetuse saajad oma hambaid ravima? Me teame, kui palju kroonilisi haigusi ja eluohtlikke komplikatsioone tuleneb hambast.

Andrus Ansip

Esitatud oli kas-küsimus. Sellisele küsimusele saab vastata ei või jah. Vastus on jah, hambad on kehaosa.

Esimees Ene Ergma

Kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Täna, austatud esimees! Lugupeetud peaminister! Repliik pensionide suurenemise ja hinnatõusu kohta: pensionäri ostukorv on sutsu teine kui keskmisel Eesti inimesel. Sellest moodustavad enamiku toiduained, esmatarbed ja eluasemega seotud kulud ning just nende hinna tõus on viimasel kahel aastal olnud päris suur. Tõenäoliselt jääb see ligi 20% juurde ja öelda, et 5%-line pensionitõus katab ära kolme aasta hinnatõusu, on veidi meelevaldne. Aga see selleks. Nende kärpeme mõjul, mida on tehtud riigieelarves – mitmesuguste sotsiaaltoetuste kärped, tervishoiuraha kärped –, on minu arvates sotsiaalne sidusus Eestis vähenenud. Mida peaks tegema, et sotsiaalne sidusus Eestis kasvaks?

Andrus Ansip

Aitäh! Sotsiaalne sidusus oleks Eestis lõhutatud siis, kui valitsus oleks tõepoolest kaasa läinud nende hirmujuttudega, mida teie erakond ajas, ja pensione oleks tõepoolest vähendatud. Ainus, mis sellega oleks saavutatud, olekski olnud sotsiaalse sidususe lõhkumine. Võib-olla see oligi omal ajal hirmutajate suur eesmärk. Aga selle asemel, et teie hirmujutte järgida ja kärpida, otsustas valitsus pensione hoopis tõsta. Sellega tagati ühiskonnas mõistmine, miks kriisi ajal oli vaja valitsussektori kulutusi kärpida. Rahvas mõistis, miks oli vaja näiteks pensioniiga 2026. aastast tõsta 65 eluaastani. Rahvas mõistis ka, miks aktsiisitõusud olid vajalikud. Ma arvan, et valitsuse otsus oli ainuõige.

Teie juttu 20%-lisest hinnatõusust ei kinnita statistika absoluutselt mitte kuidagi. Statistika pärinevad andmed kinnitavad ühemõtteliselt, et kõige kõrgem kriisieelne hinnatase Eestis oli 2008. aasta oktoobris. Seejärel hakkasid hinnad langema, mitte tõusma. Juunis 2009 olid hinnad koguni 2,8% madalamal tasemel kui oktoobris 2008. Hinnad jäid madalale tase-

mele kuni märtsini 2010 ja seejärel hakkasid need tõusma. Seetõttu ei ole põhjust liita viimase aasta ülepaisutatud inflatsioonile oletuslikult juurde ka varasemaid inflatsioone, sest meil oli tegemist deflatsioonilise perioodiga.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus. Palun, kolleeg Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Ma täna, hea juhataja! Austatud peaminister! Täna päev on Toompeal natuke eriline. On veidi pidulikum, kuna toimub selle Riigikogu koosseisu viimane istung. Lõpu eel tuleks vaadata tagasi ja teha kokkuvõtteid sellest, mis on nelja aastaga tehtud. Pahatihti oleme nii siit saalist kui ka meediast kuulnud ainult negatiivset. Kas midagi positiivset on ka selle nelja aasta jooksul toimunud, et looduses oleks tasakaal? Kas saate paari sõnaga kokku võtta, mille üle te võite uhke olla? Kas viimase nelja aasta jooksul on ka loodud seda sotsiaalset sidusust?

Andrus Ansip

Aitäh! Küsimus pole väga teemakohane, ehkki ajakohane küll. Muidugi saab viimaste arengute üle Eestis uhke olla. Eesti kuulub nende Euroopa Liidu liikmesriikide hulka, kelle suhtes pole algatatud ülemäärase eelarvedefitsiidi menetlust, ja me teame, et neid riike on ainult kolm: Luksemburg, Rootsi ja Eesti. Me oleme selles kriisis päris hästi hakkama saanud. Meil on valitsussektori reservides endiselt üle 10% sisemajanduse kogutoodangust, samal ajal kui võlakoorumus on valitsussektoril 7,1%. Kroonides väljendatuna on aasta lõpu seisuga reservides üle 22 miljardi krooni ja meie võlakoorumus on suurusjärgus 15 miljardit krooni. Niisiis on riigi rahandus korras, ka sotsiaalse sidususe mõttes. Etteheiteid saab alati teha, kuid Eesti rahvas, vaatamata kriisiajal tehtud valusatele otsustele, usaldab endiselt oma valitsust. Viimase eurobaromeetri uuringu järgi usaldab 55% Eesti elanikest oma valitsust. Kui võrrelda seda Euroopa Liidu teiste liikmesriikidega, siis me näeme, et keskmine valitsuse usaldatavus on 28%. Meist eespool on vaid Luksemburg ja Rootsi. Eesti on selles pingereas kolmandal kohal. See on väga suur usaldus ja ma arvan, et eelkõige on see usaldus

tulnud viljakatest debattidest, mida on peetud ka siin Riigikogus. Meil on õnnestunud väga paljud pinged maandada, leida pingetele lahendused parlamentaarsete debattide käigus. Need pinged, mis ühiskonnas paratamatult on, ei ole pidanud kulmineeruma kusagil tänaval. Suur aitäh Riigikogule!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Rahvuslike eluviiside hoidmisest

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Mark Soosaarel ja samuti peaminister Andrus Ansipile.

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Austatud peaminister! Ülemaailmses globaliseerumisprotsessis tahavad rahvad ikkagi alles jääda, oma kultuuri säilitada. Ja nagu laulusõna ütleb, säilib meie eesti kultuur seni, kuni elab edasi meie küla. Meil Pärnumaal on pilt üsna kurb. Sel talvel on sisse langenud kümned ja kümned ajaloolised talukatused ja protsess, kus inimesed maalt lahkuvad, jätkub. Selle asemel, et me näeksime seal töötavaid meiereisid, pagareid ja muud tegevust, on pilt maaelus üsna keeruline. Õelge, palun, mida meie siin Riigikogus oleme jätnud tegemata ja mida ka valitsus oleks võinud teha paremini selleks, et rahvuslikku elustiili meie külades, maa-asulates elus hoida.

Andrus Ansip

Aitäh! Kõik uuringud kinnitavad, et regionaalarengu ühtlustamise eesmärki ei ole teeninud mitte ainult Riigikogu ja valitsuse poolt otseselt regionaalarenguks suunatud meetmed, vaid ka mitmesugused ettevõtlustoetused, mida on makstud Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ja KredExi kaudu. Euroopa Liidu fondide vahendid on jaotunud selliselt, et need on teeninud ühtlase regionaalarengu eesmärke. Täpselt samad tendentsid on näiteks Soomes. Seal on samuti rakendatud otseselt regionaalarengu ühtlustamiseks mõeldud programme, mis on kaetud suurte rahasummadega, ja ka palju ettevõtlustoetusi on kulutatud selleks, et ettevõtlus jaguneks üle terve maa võimalikult ühtlaselt. Aga paraku tuleb maailma kõigi

riikide valitsustel ja parlamentidel tunnistada, et linnastumise protsess ei ole peatunud, suuremad ettevõtted koonduvad endiselt suurematesse metropolidesse. Vastutendentsina on täheldatav inimeste asumine maale elama, aga paraku mitte nii palju töötama. See paradoks või mitterahuldav tulemus ei pea kindlasti tähendama aga seda, et uus valitsus ja uus Riigikogu koosseis ei peaks enam suunama vahendeid ühtlase regionaalse arengu eesmärkide saavutamiseks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mark Soosaar, esimene täpsustav küsimus!

Mark Soosaar

Lugupeetud peaminister! Mõnes mõttes kujunes rahvuslikuks elustiiliks ka kolhoosikord. Mul on kurb vaadata seda, et kaugemates valdades metsataguste karjalautade juures asuvas nelja-, kuue- ja kaheksapereelamutes, sellistes valgetes silikaatmajades elavad üksikud perekonnad, kes ei saa moodustada korteriühistut, sest neid on liiga vähe. Teiste korterite omanikud on ära põgenenud ei tea kuhu, võib-olla isegi välismaale, ja maja remontida ei saa. Mida me saaksime ette võtta, et abistada selle kategooria inimesi, kes on meie tähelepanu alt üsna välja jäänud? Pean tunnistama, et ka minule kui Pärnumaa saadikule on inimesed viimastel kuudel tulnud rääkima oma murest, aga oli liiga hilja, et selles Riigikogu koosseisus nende päästmiseks ja elutingimuste parandamiseks midagi ette võtta.

Andrus Ansip

Aitäh! Linnastumise probleem on selgelt olemas. Kuid ma väidan, et riik on suunanud optimaalselt vahendeid, nii palju kui maksu- maksjatel on neid vahendeid parasjagu olnud, ka regionaalarengu ühtlustamiseks. Kolhoosikord on jäädavalt möödanik ja selline põllumajanduslik suurtootmine, mis oli eelkõige suunatud naftadollarite eest soetatud jõusööda läbilaskmisele Eesti sigalatest ja kus lihakehad ida poole saadeti ning kõrvad, sabad ja mõned muud elundid siia jäeti, ei saa olla meie eesmärk. Sellised monofunktsionaalsed asulad, mis olid omal ajal ehitatud eelkõige just niisugust üleliidulist tööjaotust silmas pidades, ei teeninud kindlasti Eesti huve ja praeguseks –

vaatan kas või Jaak Aabi ja mõtlen Võhmale – on meie asulad suuresti sellest omaaegsest monofunktsionaalsusest ka üle saanud. Asjad on läinud paremuse poole, mitte halvemuse poole. Ma arvan, et nostalgitsemine, selle taganutmine, mis meil oli 20 või 30 aastat tagasi, ei aita inimesi, kes praegu maal nendes korter-majades elavad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mark Soosaar, teine täpsustav küsimus!

Mark Soosaar

Lugupeetud peaminister! Tänu taevale on kolhoosikord tõepoolest läbi ja loodetavasti ta tagasi ei pöördu. Aga ma arvan, et meie, poliitikute ülesanne on siiski aidata neid inimesi, kes peavad elama kolhoosi tingimustes 20 aastat pärast kolhooside likvideerimist. Aga kuna mul on selles Riigikogu koosseisus võimalik esitada teile viimane küsimus, siis ma tahaksin tõsta saladusloori ühelt teie kuldsest ütlemiselt: "Tule taevast appi!" Mind huvitab küll, keda te sealt taevast appi kutsute ja kas te olete sealt vahel abi ka saanud.

Andrus Ansip

Arvan, et olen. Küllap olete ka teie sealt abi saanud. Kas te seda tunnistate või ei tunnista, on juba teie isiklik küsimus ja ma ei arva, et te peaksite seda praegu kogu Eesti rahva ette paiskama. Ma arvan, et kõik siin elus ei sõltu mitte ainult meist endast. Te võite endale ruskaga kõvasti vastu rindu taguda, nii et roietel valus on, aga palju sõltub ikkagi saatusest või kõigevägevamast. Ma võin teile öelda nii, nagu öeldakse filmi "Forrest Gump" lõpus: "Udusulg lendleb. Ta istub seal ja ta ütleb, et ma ei tea siiani, kellel on õigus, kas leitnant Danil, kes ütleb, et meie saatuse on meie endi kätes, või minu emal, kes ütles, et elu lihtsalt pillutab meid nagu udusulgi siia-sinna."

Esimees Ene Ergma

Palun, kohapeal registreeritud küsimus kolleeg Toivo Tootsenilt!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Ma olen teiega päris ühte meelt, et taevast saab kindlasti kiiremini ja paremat abi kui teie käest. Te

olete kuus aastat olnud peaminister. Selle aja jooksul on Eestist lahkunud mitukümmend tuhat elujõulist, tööjõulist inimest. Ja mitte ainult üksi nemad, väga palju perekondi on kaasa rännanud. Soomes moodustavad eestlased nüüdseks kõige suurema rahvusvähemusrupi. Lapsed käivad Soome lasteaias ja koolis, õpivad soome keeles ja vaata et varsti räägivad ka kodus soome keeles. Need inimesed on meile kadunud ja mitte ükski emapalga suur tõstmine ja sündimuse suurendamine ei hoia seda ära.

Ma tahan küsida: mida teeb meie valitsus nende eestlaste heaks, kes on meilt ära läinud, et nendes ikkagi eestlust alles hoida ja loota, et nad kunagi tulevad siia tagasi ja sulanduvad meie ellu?

Andrus Ansip

Aitäh! See vanemapalga diskussiooni toomine oli teil küll meisterlik! Ma kohe mõtlesin, et kuidas annab seda teemat siduda, aga näe, ometi õnnestus ära siduda! Sama hästi võiks ka kosmosetehnoloogia sellesse diskussiooni sisse tuua, ei oleks hullu midagi. Eestist lahkujate arv ei ole nii suur, nagu Keskerakond kipub tihtipeale väitma. Meie rändestatistika ütleb, et aastas lahkub Eestist umbes 4000 inimest ja tagasi saabub 3000 inimest. Saldo on negatiivne: lahkujaid on rohkem kui tulijaid. Aga jutt ei käi mitte kümnetest ega sadadest tuhandetest, vaid jutt käib tuhandest. Kas tuhat inimest on palju või vähe? Ühe väikese rahva jaoks on seda kindlasti palju. Aga kas me peame väärtuseks inimeste vaba liikumist? Kas see on vabadus, mis Eesti inimestel nii nagu kõigil teistelgi Euroopa Liidu elanikel peaks olema, või järsku teeb Keskerakond mingeid ettepanekuid, kuidas sellest vabadusest järkjärgult loobuma hakata? Nõukogude Liidu ajal, nagu te mäletate, oli väga hea konstitutsioon, maailma kõige parem, sest sinna oli ohtvalt igasuguseid vabadusi kokku kuhjatud. Aga sellel oli üks puudus: inimesed ei saanud neid vabadusi kasutada. Ma arvan, et nüüd, kui meil on olemas vabadus vabalt liikuda, ei peaks olema kuidagimoodi taunitav ega põlastusväärne seda vabadust kasutada. Enne sõda lahkus Eesti Vabariigist igal aastal 2000, 2500, 3000 inimest.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Puuviljandusest

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Rein Rataselt põllumajandusminister Helir-Valdor Seederile. Palun!

Rein Ratas

Täna, austatud esimees! Hea põllumajandusminister! Meie kodumaa kauplustest on praegusel ajal võimatu osta Eesti õunu, pirnidest rääkimata. Bioloogiadoktor Kalju Kask toob oma hiljutises põhjalikus monograafias "Puuviljandus Eestis. Sordid ja aretajad" palju kõnekaid arvusi. 1939. aastal oli Eesti õunasaak üle 50 000 tonni, 1976. aastal üle 85 000 tonni. Selle sajandi aastasaagid kõiguvad 2000 – 11 000 tonni vahel. Kas näete Eesti puuviljandusel majanduslikku perspektiivi või jääb see pigem asjaarmastajate pärisosaks? Olen rääkinud.

Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud küsija! Jah, see statistika on õige. Kui me vaatame viimase viie-kuue aasta arenguid puuviljanduses-marjanduses, siis puukoole on Eestis üldse 400 ringis ja nendest pooled tegelevad dekoratiivtaimede kasvatamise kõrval ka puuvilja- ja marjaistikutega. Puuvilja- ja marjaaedade pind on kahanenud 9500 hektarilt 7500 hektarile. Aga see ei tähenda, et see sektor pole Eesti jaoks enam oluline ja et sellel ei ole perspektiivi. On küll. Kui me vaatame statistikat, siis värske puuviljade ja marjade import on enam-vähem stabiilne, viimasel kümnel aastal ei ole see suurenenud. Küll aga on puuviljade ja marjade eksport viimase kümne aasta jooksul lausa neljakordistunud. Nii et absoluutarvud on küll väikesed, kuid tendents on positiivne ja selle toodangu kvaliteet, mis on küll tunduvalt väiksem kui aastakümneid tagasi, on praegu kindlasti parem. Nii et üks põhjus, miks meil praegu puuvilju ja marju vähem kasvatatakse, on see, et tööstuslikku õuna ja marja toodetakse vähem ning kvaliteetset kaupa rohkem. Ma usun, et olukord muutub. Kui vaadata seda, et meil on palju alla nelja aasta vanuseid õunapuustan-

dikke ning viimase nelja aasta jooksul on Eestis istutatud ja kasvama pandud juba ligi 60 000 õunapuustikut, siis näevad ka puuviljakasvatajad sellel sektoril siiski perspektiivi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Ratas, esimene täpsustav küsimus!

Rein Ratas

Täna, austatud esimees! Auväärt põllumajandusminister! Eesti puuviljanduse, eeskätt sellealase teadus- ja aretustöö lipulaev on olnud praegune Polli Aiandusuuringute Keskus. Samas on see olnud istikute ja puuviljade tootja. Ma tundsin kunagi üht kauaaegset Sakala maavanemat isand Seederit, kes suurepäraselt mõistis Polli olulisust ning püüdis seda valdkonda oma võimaluste piires ka igati edendada. Härra põllumajandusminister! Kas te näete Eesti riigil olevat vajadust ja võimalust senisest hoopis rohkem toetada meie puuviljandust, nii aretus- kui ka tootmistegevust? Olen rääkinud.

Helir-Valdor Seeder

Aitäh küsimuse eest! Lühike vastus on jah. Kindlasti näen, et puuviljandust ja aiandust tuleks senisest rohkem toetada. Aga kui rääkida Pollist, siis mul on väga hea meel, et Viljandimaa ainukene teadusasutus on viimastel aastatel päris kiiresti ja jõudsalt arenenud. Seal on viimastel aastatel ehitatud täiesti uued, tänapäeva nõuetele vastavad säilitushooned. Üks oluline põhjus, miks meil ei ole igal pool Eestis omamaist õuna, pirni ja marja saada, on just nimelt sobivate säilitustingimuste puudumine. Mitte ainult kasvatamises ei ole probleem, vaid ka säilitamises. Aga Polli on viimastel aastatel tõhusalt arenenud. Lisaks on tehnoloogia kiiresti arenenud, praegu valmistatakse seal ka väga maitsvaid, tervislikke ja värskeid mahlu, keediseid. Selle jaoks on uus, tänapäevane tehnoloogia, mida kasutavad oma toodangu ümbertöötamiseks väga paljud tootjad. Nii et Polli on jõudsalt arenenud ja ma arvan, et seda tuleks kindlasti tõhusamalt toetada. Olles rääkinud ka maaülikooli juhtidega, sest Polli on praegu osa maaülikoolist, olen kursis nende tulevikuplaanidega ja tean, et neil on päris suured ja ambitsioonikad plaanid.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Kõigepealt kolleeg Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Austatud minister! Mul on hea meel kasutada kõigepealt võimalust ja öelda teile edasi need tänusõnad, mida ma olen kuulnud kohtumistel inimestega, kes teevad praegu ka kokkuvõtteid valitsuskoalitsiooni ja Riigikogu nelja aasta tööst. Sõltumata erakondlikest ja maailmavaatelistest eelistustest on inimesed põllumajandusministri aadressil väga palju kiitvaid sõnu öelnud. Nii et aitäh teile!

Aga minu küsimus. Juba üsna mitmel viimasel aastal on inimesed ka ise hakanud uuesti kodus väga palju kodumaistest puuviljadest-marjadest hoidiseid tegema. Mitte ainult sellepärast, et see on soodsam, vaid ka nende maitse-eeliste pärast. Kuidas teile Eesti toidu seiskohalt tervikuna tundub, kas inimeste eelistus valmistada hoidiseid kodumaisest puuviljast, üldse Eestis valmistatud hoidiste eelistamine on trendikas, kas see trend on positiivne ja kuidas üldse Eesti toidul meie inimeste silmis praegu läheb?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh küsimuse eest! Küsitlused ja uurinud näitavad, et Eesti inimesed eelistavad tarbida kohalikku toitu, Eestimaal toodetud toitu, ning see käib loomulikult ka puuviljade ja marjade ning nendest tehtavate mahlade ja keediste kohta. See trend on viimastel aastatel süvenenud. Neid tooteid tehakse rohkem ja ma arvan, et selleks on mitu põhjust. Üks põhjus on see, et hiljutise majandusbuumi ajal ehitasid ju väga paljud inimesed endale individuaalmajad, oma kodud. Ma ei hakka praegu rääkima laenudest ja muudest probleemidest. Kodu juurde rajati oma puuvilja- ja marjaaedu ning väga paljud inimesed kasutavad oma aia ande ja ka töötlevad neid. Nii et sellist väikest kohalikku isetegemist on oluliselt rohkem kui 10–15 aastat tagasi. Ma arvan, et see on igati hea. Probleeme on rohkem tööstusliku toorme tootmisega Eesti suurematele tööstustele. Probleemiks on veel kvaliteetne söögiõun, söögipirn, marjad nii kodumaiseks tarbimiseks kui ka eksportimiseks. Aga nagu ma ütlesin, on siin probleemiks nii töötlemine kui ka säilitamine. Kui need probleemid saavad laheneda,

siis ma arvan, et praegune trend süveneb veelgi. Põllumajandusministeerium toetab igati seda arengut ja me kavatseme igal juhul ka järgmistel aastatel jätkata Eesti toidu programmi tegevusi selles valdkonnas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mark Soosaar!

Mark Soosaar

Lugupeetud põllutööminister Helir-Valdor Seeder! Ka mina ühinen eespool kostnud kiitusega, sest teie erakonnaülene empaatiavõime ja ärakuulamisvõime on olnud tähelepanu vääriv, sellega te eristute teistest valitsusliikmetest. Aga nüüd küsimuse juurde, mis puudutab kah õunapuu- ja muid viljapuuaeda. Nimelt ehitati paljudesse 1950. aastatel istutatud viljapuuaedaadesse 1960. aastatel nõukogudeaegseid korterelamuid. Seal jätkub kahjuks paljudel juhtudel kolhoosikord ning inimesed ootavad väga riigi ja valitsuse abi. Kuna peaminister minu küsimusele ei vastanud, siis ma küsin teie käest: mida te soovitate oma mantlipärijale, kes loodetavasti on juba maaeluminister, mitte üksnes põllutööminister, kuidas abistada neid inimesi, kes ei saa oma maju korda teha, kuna nad on üksikutena nendesse majadesse elama jäänud?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! See on keeruline küsimus ja need inimesed sõltuvad loomulikult kohalikust olukorrast, st paljudel neist ei ole võimalust mujale elama või tööle minna. Aga majandusministeeriumis on olemas ka asjaomane abimeede, mis puudutab kortermajade korrastamist, ja seda on võimalik kasutada nii suurtes linnades kui ka maapiirkondades. See on üks võimalus, kust abi saada. Loomulikult püüavad ka kohalikud omavalitsused jõudumööda kaasa aidata. Aga me peame tunnistama, et see on Nõukogude-aegse planeeringu-, asustus- ja ka tootmispoliitika tagajärg, millega me ilmselt veel aastakümneid võitleme. Üksikuid elumaju, mis maapiirkondades on tühjaks jäänud, on ka lammutatud ja ma arvan, et järgmine põllumajandus- või maaeluminister, ükskõik mis nime ta kannab, peaks kindlasti looma meetme, mis aitab neid mahajäetud ja ohtlikuks muutunud maju lammutada. Kuid probleemi põhjused on aastakümnetetaguses ajas, kui inimene oli eel-

kõige tööjõuressurss ja kui neid korterelamuid paigutati massiliselt just nimelt tootmiskomplekside juurde. Mina nimetan neid kas lautelamuteks või sigalaelamuteks. Me tegime ühe revisjoni, kui ma olin Viljandi maavanem. Viljandimaal on 42 sellist kompleksi – need me kaardistasime ka ära –, kus lauda juurde oli karjakute, lüpsjate ja brigadiride jaoks tehtud kas 4- või 8-korteriline elamu. Kui see konkreetne laut, tootmiskompleks nüüd enam tegevuses ei ole, siis ei ole neil inimestel ka tööd. See sunnismaisus kodeeriti sisse hulk aega tagasi, aga tasapisi peavad selle probleemiga tegelema kõik valitsused.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud põllumajandusminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Toimetulekust

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Mai Treialilt peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Muretsemiseks on meil väga palju põhjust. Kui lähtuda piirkondlikust ebavõrdsusest, siis Eesti on siin Euroopa riikide hulgas tagantpoolt teine. Väiksema sissetulekuga inimestele annab see tunda kõiges: napib võimalusi korralikult toituda, hoolitseda tervise eest, anda lastele hea haridus. Kui me kõiges muus jälgendame heaoluühiskonda, siis seal aitab ju riik poliitikaga ebavõrdsust vähendada, seal pole mõeldav, et suur hulk lapsi kasvab vaesuses, et haridustaseme määrab ära vanemate rahakoti paksus. Seal pole mõeldav, et inimene jääb arstiabita, nii nagu seegi, et keegi kannatab nälga ja viletsust. Minu küsimus: miks liberaalset majandusmudelit järgides on seda kõike tarbetuks või vähetähtsaks peetud?

Andrus Ansip

Hea küsija! Eesti haridus on maailmatasemel haridus. ÜRO inimarengu aruande järgi asetseb Eesti oma hariduse poolest maailma kõigi riikide hulgas kaheksandal kohal. PISA testi järgi võime öelda, et ka hariduse kvaliteet on Eestis üks maailma parimaid. Seetõttu jääb teie küsimusepüstitus mulle arusaamatuks.

Muidugi me ei pruugiks püüelda ainult esimese viie hulka, vaid päris esimeseks ja sealtki veel edasi.

Ka Riigikogule endale ja valitsusele ei ole hariduse rahastamise mõttes palju ette heita. Kui meil aasta tagasi kulus haridusele 6,7% sisemajanduse kogutoodangust, siis võrdluses Euroopa Liidu teiste liikmesriikidega andis see Küprose, Taani ja Rootsi järel neljanda koha. Me teame möödunud aasta kohta juba seda, et Eestis on kulunud haridusele 7% sisemajanduse kogutoodangust. Selle alusel võime teha oletuse, et oleme hariduskulutuste poolest, mis on mõõdetud protsendina sisemajanduse kogutoodangust, möödunud ka Rootsist ja Taanist. Teie etteheited, et haridus on tagaplaanile jäetud, on minu meelest täiesti kohatud. Ka etteheited selles osas, et riik ei aita ebavõrdsust vähendada, ei ole kohased.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial, esimene täpsustav küsimus!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Ma nii väga lootsin, et täna, XI Riigikogu koosseisu viimasel istungil te siiski vastate ka nende inimeste küsimustele, kes esindavad opositsiooni. Aga ma esitan nüüd küsimuse vanemahüvitise kohta. Iseenesest on see igati kiiduväärne, aga mitte see, et laste- ja peretoetuste osa on ebaoproportsionaalne, 63-64% kuulub lapsele, kuni ta saab poolteiseaastaseks, aga ülejäänud ajaks jääb väga väike osa. Riik ei tasakaalusta siin. Minu küsimus on: miks Vabariigi Valitsus jättis tähelepanuta Rahvaliidu algatatud seadusmuudatuse, et toetada eraldi vähemalt töötutega perede lapsi, makstes täiendavat toetust?

Andrus Ansip

Aitäh! Austatud proua Riigikogu liige! Vanemahüvitist saavad teadupärast need inimesed, kes on lapse sündimise tõttu tööprotsessist eemale jäänud. See, mis nendele makstakse, on hüvitis töölt eemaloleku ajaks. Edaspidi, kui nad tööle lähevad, hakkavad nad saama töötasu. Ei ole ju mõeldav, et riik maksaks maksumaksja rahast vanematele toetusi, sõltumata sellest, kas lapsevanem töötab või on ta vastsündinud lapsega kodus. Seetõttu on riigi-

poolne toetus, mis on olnud enam-vähem proportsionaalne inimeste sissetulekuga, igati põhjendatud sel ajal, kui nad väikeste lastega kodus on. Kui nad tööle lähevad, siis nad ju maksumaksja abi ei vaja. Selles osas, ma arvan, on etteheited jälle täiesti kohatud. Töötutele inimestele, kui neile töötü abirahast toimetulekuks ei jätku, on ette nähtud toimetulekutoetus ja see on kättesaadav absoluutselt kõigile abivajajatele.

Ma tahaksin veel tagasi tulla eelmise küsimuse juurde. Te oleksite pidanud ennast viimaseks infotunniks vähemalt nii palju ette valmistama, et oleksite läbi lugenud Statistikaameti pressiteate nr 23 21. veebruarist. See kõneleb ühemõtteliselt sellest, et siirded, riiklikud toetused ja pensionid aitasid takistada vaesusesse langemist ja nende mitteametlikel sissetulekute hulka oli 2009. aasta suhtelise vaesuse määr koguni 40,8%. Ehk siis riik on olnud efektiivne.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial, teine täpsustav küsimus!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Me loemegi erinevaid ridasid ja ridade vahesid. Aga mina käin ilmselt rohkem maa- piirkondades, käin rohkem kohtumas tavaliste inimestega ning näen ja kuulen, mis seal sünnib, kuidas elavad lapsed, kuidas elavad eakad ja kuidas elavad töötud. Ma teen teile vastamise lihtsamaks ja küsin väga lühidalt. Miks teie arvates on meie riigis nii palju vaeseid inimesi, kes on sunnitud eksisteerima riigi toetuste najal?

Andrus Ansip

Aitäh! Kui te tähelepanelikult kuulasite, siis te panite tähele, et ühele varasemale küsimusele vastates ma viitasin sellele, et Eestis ei ole suhtelises vaesuses elavate inimeste osatähtsus suurem kui Euroopa Liidus keskmisena. See ei anna meile mitte mingisugust põhjust rahuloluks, aga on siiski konstateering, et Eesti ei ole kuidagi häbiväärsetel viimastel kohtadel suhtelises vaesuses elavate inimeste osatähtsuse poolest ühiskonnas. Kindlasti saame oma sotsiaalhoolekande ja sotsiaaltoetuste süsteemi veelgi efektiivsemaks muuta, kuid ka see, et

me oleme suhteliselt lühikese ajaga saavutanud Euroopa Liidu keskmise taseme, on minu meelest vabariigi aastapäeva eel igati tunnustust vääriv.

Ma soovitan teil tulevikus keskenduda ridadele ja ridade lugemisele, sest aeg ei ole enam see, kui näiteks meie Statistikaamet peaks midagi ridade vahele peitma. See aeg, kui ridade vahele oli rohkem kirjutatud kui ridadesse, on õnneks jäädavalt möödanikku jäänud ja praegu tuleks usaldada Eesti Vabariigi asutusi, institutsioone, lugeda ridu ja võtta tõsiselt seda informatsiooni, mis nendes ridades kirjas on.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Kõigepealt kolleeg Jaak Aab.

Jaak Aab

Täna, austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud peaminister! Minu küsimus puudutab töötutoetust ja toimetulekutoetuse piiri. Valitsusest tulnud selle aasta eelarve eelnõus nähti esialgu toimetulekupiiriks ette 1000 krooni. Opositsiooni ettepanekul – tunnustus kõigile, et seda ka toetati – tõusis see piir 1200-ni. Küll aga jäi töötutoetus sama suureks, 1000 krooni, nagu see on juba aastaid olnud. Minu arvamus on ja seda on ka paljud eksperdid-spetsialistid rääkinud, et töötutoetus kui aktiivne toetus – inimene otsib siis tööd, kui ta saab töötutoetust – peaks olema kõrgem kui toimetulekutoetus, mis on passiivne toetus. Töölepingu seaduse läbirääkimistel kõneldi isegi poolest miinimumpalgast, aga see kokkulepe ei jõustunud. Milline on teie arvamus töötutoetuse ja toimetulekutoetuse piiri vahekorras?

Andrus Ansip

Aitäh! Olen oma seisukohta ka varem siit kõnepuldist väljendanud. Mina olen seisukohal, et töötud peaksid saama töötü abiraha töötukassast nii palju, et nad suudaksid nii tööd otsida kui ka ära elada. See, et töötud saavad toetust kahest allikast ehk siis toimetulekutoetusena ja töötü abirahana, peaks tulevikus olema välistatud. See hoiaks kokku halduskulusid, aga eelkõige võiks võitja olla töötü inimene, kellele saab siis süvendatult tegelda üks asutus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toomas Trapido!

Toomas Trapido

Aitäh! Austatud peaminister! Eesti on 20 aasta jooksul kahtlemata palju saavutanud, alates iseseisvusest, seejärel liitudes Euroopa Liidu, NATO ja OECD-ga ning viimati ka eurotsooniga. Ja see ongi väga hea. Ma koridan: ma tunnustan väga kõike ja kõiki, kes on selle nimel tööd teinud. Teisalt, Eesti riik ei ole valmis ja siin on kindlasti ka palju seda, mis on korrast ära või lausa halvasti. Kas või need samad töötutoetused ja toimetulekutoetused, mis minu arust on arhailised. Teiseks näiteks võin tuua meditsiini, kus arstiabi ei ole õigel ajal tagatud, vaid inimesed jõuavad arsti juurde tihti siis, kui nad on juba enam-vähem terveks saanud. Ja on ka traagilisemad juhtumid – inimene sureb enne ära. Küsimus on lihtne: kas järgmise nelja aasta jooksul ei peaks Eesti selgelt keskenduma sisemistele eesmärkidele ja tegema nii, et Eestis oleks hea elada?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma ei tahaks kuidagi hakata sisemisi eesmärke vastandama välistele eesmärkidele. Kui me võtame kas või viimase, võib-olla et teile välise eesmärgi saavutamisenä tunduva eurotsooniga liitumise, siis tegemist oli ju ikkagi tegutsemisega Eesti elanike huvides. Eesti riik pidi oma riigi rahanduse korras hoidma ja kõik, mis me tegime, tegime eelkõige iseendale, mitte Brüsselile ega Frankfurtdile. Eurot me võime käsitleda siis boonuseks selle eest, et suutsime oma riigi rahanduse korras hoida. Ka nende eelmiste meie ees seisnud eesmärkide saavutamine tähendas eelkõige ikkagi tööd Eesti oma elanike, Eesti rahva heaks. Kui me valmistasime Eesti riiki ette liitumiseks Euroopa Liiduga, siis me ei teinud struktuurireforme, ei harmoneerinud oma seadusi muu Euroopa Liidu omadega seetõttu, et Brüsselist seda nõuti. Kõik reformid, mis me Eestis tegime, tegime iseendale ja loomulikult, kui need sobisid ka Brüsselile ja meie partneritele sedavõrd, et meid võeti klubi liikmeks, siis oli see meile jälle lisaboonus. Või NATO-ga liitumine. Kas me tegime midagi spetsiaalselt selleks, et saada maailma kõige tugevama rahvusvahelise kaitse organisatsiooni liikmeks? Väidan, et kõik ettevalmistused, mis me tegime, tegime

ikkagi iseenda huvidest lähtudes ja need huvid oleksid olnud täpselt samasugused, olenemata sellest, kas me liitume mingite rahvusvaheliste organisatsioonidega või mitte.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Lõpetamata tööd Kaitseministeeriumi haldusalas

Esimees Ene Ergma

Läheme viimase küsimuse juurde. Kolleeg Peeter Tulviste, palun, küsimus kaitseminister Jaak Aaviksoole!

Peeter Tulviste

Aitäh! Härra minister! Enamikku Kaitseministeeriumi haldusala tööd ei näe erisikud mitte kunagi ja võib-olla sellepärast on loomulik, et kui üks neist töödest järsku seisab keset linna, siis sellega tegeldakse pidevalt. Mu küsimus on: kas Vabadussõja võidusambas saab lähemal ajal valmis või kuidas sellega on?

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! Täna, selle Riigikogu koosseisu viimasel tööpäeval on mul hea meel öelda, et see võlg, mis tšehhide praagi tõttu minu, kogu ministeeriumi ja tegelikult kõigi meie kaelas rippus, on nüüd kõrvaldatud. Andsin just äsja, vabariigi aastapäeva aktusel ministeeriumi aumärgi tehnikaülikooli professoritele Urve Kallavusele, Lembi Raadole ja Karl Õigerile, samuti firma KH Energia-Konsult esindajatele Heino Harakule ja Rein Pildile ning projektijuht Argo Rosinale selle valguslahenduse projekteerimise ja teostamise eest, mis tänaseks on Vabadussõja võidusamba pannud põlema niimoodi, et meil ei ole vaja selle üle mitte häbi, vaid uhkust tunda. Olen üsna kindel, et see lahendus, mille Eesti insenerid ja ehitajad on valmis teinud, on teinud sellest sambast tehnoloogiliselt silmapaistva ja tänapäevase rajatise, mis niisugusena on väärikas mälestama kõiki neid, kes on andnud oma panuse võitlusse Eesti Vabariigi eest meie vabariigi algusesse jäävas Vabadussõjas. Seega on mul hea võimalus, head Riigikogu liikmed, kutsuda ka kõiki teid homme kell 9 osalema sellel

üritusel, kus me asetame pärjad Vabadussõja võidusambale, et väärikalt mälestada kõiki neid, kes Vabadussõjas hukkusid ja meie vabariigile aluse panid.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud minister! Täna on tõesti viimane istungipäev, aga Riigikogu jätkab oma tööd edasi senikaua, kuni uus Riigikogu rakendub. Nüüd kohapeal registreeritud küsimused. Palun, kolleeg Rein Ratas!

Rein Ratas

Täna, austatud esimees! Hea kaitseminister! Tahaksin avaldada teile tunnustust, et te läinud nelja aasta jooksul saavutasite suure töövõidu, valmis Vabadussõja võidusambas. Millises seisus on aga Ämari lennuvälja väljahitamine? Kas seal võib tulevikus näha ka asukohta Tallinna reisilennuväljale, mis Nõukogude ajal oli ette nähtud ja kavandatud rajada hoopis Kuusikule Rapla külje all? Olen rääkinud.

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Ämari lennuväli on üks suurimaid investeeringuprojekte, mida Kaitseministeeriumi valitsemisalas on juhitud ja siiamaani edukalt. Peatselt peaks paigaldatama sinna lennujuhtimis- ja navigatsioonisüsteemid, mis võimaldaksid seda lennuvälja kasutada aasta läbi ööpäevaringselt ja iga ilmaga, ning 2013. aasta lõpuks peaks saavutatama täielik 24/7 valmidus. See rajatis on planeeritud, pidades silmas vajadust rajada varulennuväli Ülemiste Lennart Meri nimelisele lennuväljale. Välistatud ei ole ka selle lennuvälja edasiarendus, nii et seal oleks võimalik vastu võtta regulaarlenne. Tahaksin märkida, et Ämari lennuväli on ainukene Kesk- ja Ida-Euroopa suuremate NATO kaasabil teostatavatest investeeringuprojektidest, mis on täies mahus graafiku järgi realiseeritud. Seega on meil õnnestunud ka täies mahus kasutusele võtta NATO finantsabi, mis ühe kolmandiku võrra vähendab Eesti maksumaksjate kulutusi sellele olulisele rajatisele.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mark Soosaar!

Mark Soosaar

Lugupeetud kaitseminister! Vabadussõja võidusamba loomisega võttis Kaitseministeerium endale ebahariliku kohustuse, mis loomulikult oleks pidanud kuuluma Kultuuriministeeriumile. Aga kuna Kultuuriministeerium sellega hakkama ei saanud, siis viis Kaitseministeerium selle projekti edukalt lõpule, nagu te just praegu kinnitasite. Mis te arvate, kas tulevikus võiks Kultuuriministeerium hakata arutama ja läbi viima näiteks tankide ostu Eestile?

Jaak Aaviksoo

Ärgem välistagem siin maailmas midagi. Aga mis puudutab otsust panna Vabadussõja võidusamba rajamise ülesanne Kaitseministeeriumile, siis selle võttis vastu see valitsus ja see Riigikogu koosseis, kuhu mul ei olnud au kuuluda. Mina võtsin selle üle kui kohustuse, mis oli kaitseministri portfelligis juba enne mind. Tõsi, selle portfelli kandmine ei ole kergesti läinud ja mitte kõik kaaskodanikud ei ole seda mulle ka lihtsamaks teinud. Aga ma ei heidaks seda neile ette. Usun tänasel päeval, et võidusambas on nende raskuste kaudu meile lähedasemaks ja armsamaks saanud. Minule isiklikult kindlasti. Täna teid!

Esimees Ene Ergma

Täna teid, lugupeetud kaitseminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

Head kolleegid! Meie aeg hakkab läbi saama. Selle koosseisuga on nüüd tööpooldest viimane infotund lõppenud. Aitäh Riigikogu liikmetele küsimuste esitamise eest ja aitäh valitsusliikmetele ja peaministrile küsimustele vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu IX istungjärgu kuenda töönädala kolmapäevast istungit. Kas headel kolleegidel on soovi anda üle eelnõusid või arupärimisi? Ei ole. On üks teade. Palun tähelepanu! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Palun jätke pärast istungi lõppemist hääletuskaardid pultidesse!

Nüüd teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 63 Riigikogu liiget, puudub 38.

Palun tähelepanu! Täpsustame päevakorda. Tänaise päevakorra 16. punkti, eelnõu 920 teise lugemise arutelul teeb ettekande Riigikogu liige Erik Salumäe.

1. Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu seoses Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse ümberkorraldamisega Riigi Infosüsteemi Ametiks (916 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame tööd tänase päevakorra punktidega. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu seoses Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse ümberkorraldamisega Riigi Infosüsteemi Ametiks kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Kuna selle seaduse vastuvõtmiseks on vaja Riigikogu koosseisu hääaltenamust, siis palun teeme veel kord kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 67 Riigikogu liiget, puudub 34.

Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 916. Palun hääletada!

Poolt hääletas 68 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid oli 2.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 38.)

2. Korrakaitse seaduse eelnõu (49 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud korrakaitse seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud korrakaitse seaduse eelnõu 49. Palun hääletada!

Poolt hääletas 60 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 39.)

3. Avaliku teabe seaduse ning politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse eelnõu (891 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud avaliku teabe seaduse ning politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud avaliku teabe seaduse ning politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse eelnõu 891. Palun hääletada!

Poolt hääletas 63 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 40.)

4. Välismaalaste seaduse, riigilõivuseaduse ja lennundusseaduse muutmise seaduse eelnõu (901 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse, lennundusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse, riigilõivuseaduse ja lennundusseaduse muutmise seaduse eelnõu 901. Palun hääletada!

Poolt hääletas 66 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 41.)

5. Investeeringisfondide seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (907 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud investeeringisfondide seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud investeeringisfondide seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 907. Palun hääletada!

Poolt hääletas 69 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 42.)

6. Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (927 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse muutmise seaduse eelnõu 927. Palun hääletada!

Poolt hääletas 67 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 43.)

7. Keeleseaduse eelnõu (808 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud keeleseaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kutsun kõnepulti kolleeg Georg Pelisaare Keskerakonna fraktsiooni esindajana.

Georg Pelisaar

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud kolleegid! Riigikogu menetlusse jõudis keeleseaduse eelnõu pisut enam kui viis kuud tagasi, uuest seadusest on aga avalikkuses juttu olnud väga ammu. Ka kultuurikomisjonis on olnud selle aja jooksul arutusel mitmeid ettepanekuid ja nende ümber on käinud elav diskussioon. Seadus muudab ilmselt eesti keele kasutamist korrektsemaks ja ehk tagab ka eesti keele parema kaitse. Samas on mul väga kahju, et seaduse praegune sõnastus ei taga eesti keele kaitset kogu tema rikkuses. Eesti keel pole ju mitte ainult kirjakeel. Teame, et paikonniti kõneldakse veel tänapäevalgi kirjakeelest hoopis erinevat eesti keelt. See on rikkus. Jah, keeleseaduse praegune tekst lubab teatud tingimustel kasutada ja arendada murdekeelt, olen aga arvamusel, et Eesti on nii rikas, et meil pole mitte üksnes murded, vaid ka piirkonnakeeled nii nagu Saksamaal alamsaksi keel või Poolas kašuubi keel. Neid näiteid võib Euroopast tuua veel palju.

Miks siis ikkagi piirkonnakeeled ja miks mitte murded? Sedasama küsis komisjonis komisjoni ettekandja Paul-Eerik Rummo. Paraku pean setude, väikese rahvakillu esindajana mainima, et piirkonnakeel on midagi hoopis enamat ja midagi hoopis muud kui murdekeel. Eelmisel kolmapäeval Paul-Eerik Rummole esitatud küsimust paraku ei mõistetud. Seda ei suutnud ka stenografistid üles märkida ja alles pärast eraldi teksti edastamist õnnestus see küsimus stenogrammi sisse saada. Olgu siinkohal öeldud, et mitte seetõttu ei hakanud ma pidama oma kõnet eesti keeles, et ma setu keelt ei oska, vaid sellepärast, et teie ei saaks minu kõnest muidu aru.

Küsimus, mis kõlas eelmisel kolmapäeval, oli selline: mida tähendab lause "Minkui taha paha taadõ, koh sitkidi man omma hõkla maah"? Mis te arvate, mida see tähendab? See

tähendab, et ära mine lauda taha, kus mustasõstrapõõsaste juures on klaasikillud maas. Neid näiteid võib tuua piisavalt. Kõne võiks niimoodi kokku panna, et see jääks teile mõistmatuks. Kas me tahame, et meil oleks selline rikkus eesti keeles olemas? Mina tahan. Aga miks seda ikkagi ei võimaldata? Arutelu on käinud juba ammu-ammu. Mäletan hästi, kui 2004. aastal arutleti lõunaeesti keele staatuse üle. Ka siis leiti, et mingisugusest piirkonnakeelest ei saa Eestis juttu olla, sest see andvat väga suured võimalused vene keele kasutamiseks Eestis. Samas, kui me vaatame, kuidas on keeleseaduses sätestatud rahvusvähemuse keele kasutamine, siis selleks on tunduvalt rohkem võimalusi kui meie oma keele dialekti või piirkonnakeele kasutamiseks.

Koos kolleeg Kalvi Kõvaga tegin ettepaneku lisada menetletavasse keeleseadusesse muudatusettepanek, mis jäi kahjuks arvestamata. Kahjuks jäi arvestamata ka komisjoni kompromissettepanek, mis kõlas nii: "Eesti kirjakeel ja eesti piirkonnakeeled on iseseisvad keeled, mis kuuluvad üldmõiste "eesti keel" alla. Eesti piirkonnakeeled on võru keel ja setu keel. Käesolevas seaduses tähistab mõiste "eesti keel" eelkõige eesti kirjakeelt."

Esimees Ene Ergma

Kas te soovite aega juurde? Kolm minutit.

Georg Pelisaar

Lisaks: "... eesti piirkonnakeele ajaloolisel kasutusel võib eesti keele kõrval kasutada ka eesti piirkonnakeelt." Ka neid ettepanekuid ei arvestatud, need ei jõudnud seadusesse. Seetõttu ei leia ma kuidagi võimaliku olevat Eesti keeleseadust niisugusena toetada, nagu ette pannakse, sel lihtsal põhjusel, et eesti keel ei pea saama kaitse mitte ainult kirjakeelena, vaid eesti keel peab saama kaitse kogu tema rikkuses.

Miks me peidame pead liiva alla? Kas sellepärast, et Eesti ei taha eraldi tunnistada teisi rahvakilde ja teisi kombestikke? Tegelikult on ju näidanud, et me oleme selleks valmis. Miks muidu me toetame kultuuriüritusi, mis toimuvad nii Kihnu saarel, Setumaal, Võrumaal kui ka mujal Eestis? See toob meile juurde turiste ja sissetulekut. Seda, et piirkonnakeeled on olulised ning neid tuleb hoida ja kaitsta, on märgatud ka Euroopas, kus on

võetud vastu Euroopa regionaal- või vähemuskeelte harta. Samas ei maksa oodata, et see harta meid ja meie keelerikkust automaatselt kaitseks, sest nagu ütleb harta, on iga riigi enda otsustada, missuguseid riigi territooriumil asuvaid keeli pidada regionaalkeelteks.

Teen ettepaneku väga tõsiselt mõelda, enne kui selle seaduse poolt hääletada. Mina ei saa selle keeleseaduse poolt hääletada. Loodan, et kui seda täna siin vastu ei võeta, siis uus Riigikogu jätkab arutelu ja jätkab seda sealt, kus see on tegelikult rahva hulgas pooleli jäänud, ning võtab vastu niisuguse keeleseaduse, mis kaitseb eesti keelt kogu selle rikkuses. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Georg Pelisaar! Palun kõnepulti kolleeg Paul-Eerik Rummo Reformierakonna fraktsiooni esindajana!

Paul-Eerik Rummo

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Mul on väga kahju, et kolleeg Pelisaar oma pikas ja põhjalikus kõnes eksitas uuesti suurt saali seoses Euroopa vähemus- või regionaalkeelte hartale tugineva piirkonnakeelte juriidilise definitsiooniga. Ma ei hakka siin mitmel korral kõlanud definitsiooni ega tõlgendusi üle kordama, sest neid on stenogrammidest kerge leida. Kuid ma tahan veel kord juhtida tähelepanu sellele, et Eesti piirkonnakeele mõiste mittekasutamine selles seaduses mitte mingil juhul, mitte mingil viisil ega määral ei tähenda ega too endaga kaasa seda, et Eesti riik, kaasa arvatud meie, rahvasaadikud siin saalis, ei austaks eesti keele murdelist ja regionaalset rikkust, ega seda, et tugevamate keelemurretest ei võiks tubli töö korral pikema aja jooksul välja kujuneda omaette kirjakeeled, mis praeguse eesti kirjakeele kõrval oleksid samaväärsed. Praegu need seda ei ole, praegu ei tunnista murdekeeli, nagu võru, setu, kihnu jt, omaette keeltena ka mitte Eesti keeleteadus. Kindlasti ei ole meil mingisugust põhjust ega alust minna vastuollu teaduse seisukohtadega ega rahvusvaheliste legaaldefinitsioonidega. Samas on selles seaduses just nimelt komisjoni tooduna sätted selle kohta, et Eesti riik toetab igati murdekeelte arengut ja nende viljelemist, ning on olemas selged sätted selle kohta, millistel puhkudel saab avalikus keelekasutuses rööbiti eesti kirjakeelega kasutada murdekeel-

seid keelekujusid. Nii et mingeid piiranguid ei ole, otse vastupidi, seaduse tasemel on senisest suurem nõudlikkus Vabariigi Valitsuse ja üldse riigi suhtes, et murdekeelte arengut ja viljelemist toetataks.

Ma soovin kõikidele eesti murdekeeli emakeelena kõnelejatele valmisolekut ja jõudu selleks, et neid eesti keelt kui tervikut rikastavaid keeli alal hoida, edendada ning jõu ja võimaluse korral tõesti, miks mitte, neist välja arendada ka täiemahulised ja täievõimelised kirjakeeled. Aitäh tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Paul-Eerik Rummo! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud keelseaduse eelnõu 808. Palun hääletada!

Poolt hääletas 44 Riigikogu liiget, vastu oli 18, erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 44.)

8. Teeseaduse muutmise seaduse eelnõu (882 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud teeseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud teeseaduse muutmise seaduse eelnõu 882. Palun hääletada!

Poolt hääletas 63 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 45.)

9. Majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse eelnõu (803 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad

soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse eelnõu 803. Palun hääletada!

Poolt hääletas 63 Riigikogu liiget, vastuolijaid ei olnud, erapooletuid oli 1.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 46.)

10. Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (921 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 921. Palun hääletada!

Poolt hääletas 65 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 47.)

11. Kalandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (924 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud kalandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonid soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kalandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 924. Palun hääletada!

Poolt hääletas 62 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 48.)

12. Muinsuskaitseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (806 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud muinsuskaitseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid! Palun hääletuse ajal mitte rääkida!

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud muinsuskaitseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 806. Palun hääletada!

Poolt hääletas 57 Riigikogu liiget, vastuolijaid ei olnud, erapooletuid oli 2.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 49.)

13. Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (864 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 864. Palun hääletada!

Poolt hääletas 59 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 50.)

14. Kalmistuseaduse eelnõu (888 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud kalmistuseaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Hea Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kalmistuseaduse eelnõu 888. Palun hääletada!

Poolt hääletas 59 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 51.)

15. Justiitsministri poliitiline avaldus

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on justiitsministri poliitiline avaldus. Ma räägin natuke sellest, kuidas selle päevakorrapunkti menetlemine toimub. Kõigepealt on ettekanne, mis kestab kuni kümme minutit, ja siis on küsimused. Riigikogu liige võib esitada ettekandjale ühe küsimuse. Läbirääkimistel võivad sõna võtta fraktsioonide esindajad.

Nüüd ma palun justiitsministri ettekandedeks ... Ta on juba puldis!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu! Mõne minuti pärast hakkate käsitlema ühte äärmiselt head otsuse eelnõu, milleks on Riigikogu otsuse "Õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018" eelnõu. Justiitsministril on kindlasti väga hea meel fraktsioonide konsensusliku otsuse üle algatada see tähtis eelnõu, mis peaks meid viima õigusloome parema kvaliteedini ja seaduste mõjude adekvaatse hindamiseni. Neile teemadele on juristid ja õigusteadlased viimastel aastatel äärmiselt palju tähelepanu pööranud. Kokkuvõtlikult võiks korrata Vabariigi Presidendi sõnu õigusteadlaste päevadel: õiguskorra hoogtööna ehitamise aeg on möödas, seaduste hulga asemel tuleb tegelda nende sisuga, nende otsese ja kaudse mõjuga.

Õiguspoliitika arengusuunad on samalaadne dokument nagu eelmise aasta suvel vastu võetud kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018. Nii nagu kriminaalpoliitikas, kus Riigi-

kogu on nüüdseks vastu võtnud juba kahed arengusuunad, asume õiguspoliitikas seadma laiemaid tulevikueesmärke. Üldistatult öeldes saab see dokument seada suuna parema õigusloome poole.

Justiitsministeerium on seda dokumenti ette valmistanud mitu aastat. 2007. aastal alustati Euroopa Sotsiaalfondi kaasrahastamisel projekti, mille eesmärk oli tekitada Eestis korralik õigusaktide mõjude analüüs. Selle raames on uuritud ministeeriumide tavasid ja kogemusi ning koostatud mitmesuguseid ülevaateid ja juhendmaterjale, mis kõik on Justiitsministeeriumi võrgukodus kättesaadavad. Ministeeriumide kõrval olid töösse kaasatud Riigikogu, Riigikantselei, Riigikontroll, Statistikaamet, Praxis ning ka Tartu ja Tallinna ülikoolide esindajad.

Tähtis on märkida, et ehkki me räägime õigusaktide mõjude analüüsist, on tegu märksa laiemaga. Selle alla on mahutatud kogu õigusloomeprotsess, mille alguses koostatakse seaduseelnõu väljatöötamise kavatsus ning mis kätkeb nii asjaosaliste kaasamist, kooskõlastamisprotsessi, mõjude analüüsimist kui ka kõike muud, mida parema õigusloomega seostatakse. Seetõttu ongi selle töö käigus tehtud olulisemad ettepanekud koondatud Riigikogu otsuse eelnõu lisaks olevasse dokumenti "Õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018".

Meie õigusloome probleem algab tihtipeale sellest, et ei suudeta kindlaks määrata, millist mõju seadusega täpselt saavutada soovitakse ning millised võimalused on selleks olemas. Seetõttu juhtub tihti, et ministeeriumide, valitsuse ja Riigikogu väärtuslikku aega kulutatakse seaduseelnõude nüanssidele, kuid vastamata jääb küsimus, kas seadusega on üldse võimalik soovivat tulemust saavutada või on tulemuse saavutamine võimalik ka ilma kehtivat õigust muutmata.

Sellega haakub probleem, et rohkesti ühiskonna ressursse kulub seaduste täitmisele ja täitmise järelevalvele. Väga tihti märgitakse õigusakti eelnõu seletuskirjas kohustuslikus kulude osas üksnes ametnike palk ja töövahendid, mida on vaja õigusakti rakendamiseks ehk, teisisõnu, riigieelarve otsesed kulud, kuid tihtipeale ei arvestata raha- ega ajakulu, mida peavad kandma kodanikud ja ettevõtjad.

Arengusuunad lähtuvad põhimõttest, et mõjude analüüsi põhjalikkus peab olema proport-

sionaalne kaasnevate mõjude olulisusega. Kogu õigusloomeprotsess tuleb üles ehitada nii, et esimeste etappide töö mitte ei hääbukski sinna algusesse, vaid sellel peab olema kindel koht edasistes järkudes. Õigusakti algatajad peavad kohe alguses hindama kõiki olulisi mõjusid, mida seaduseelnõu endaga kaasa võib tuua, ning koostama esmalt seaduseelnõu väljatöötamise kavatsuse. Selles määratakse kindlaks probleem, analüüsitakse lahendusvõimalusi, seatakse eelnõule eesmärk ning tuvastatakse võimalikud mõjud ehk, teisisõnu, see protsess sarnaneb Euroopa Liidu roheline raamatuga. Seejärel kooskõlastatakse väljatöötamiskavatsus ministeeriumidega ja kui võimalik, siis juba selles etapis kaasatakse avalikkus. Alles siis, kui on saavutatud valitud lahenduse põhimõtteline heakskiit, asutakse eelnõu kirjutamise juurde. Väga mahukate eelnõude korral on võimalik koostada ka eelnõu kontseptsioon, mis sarnaneb Euroopa Liidu valge raamatuga. Ka kontseptsioon tuleb kooskõlastada. Kui seda kooskõlastust ei saavutata, siis enamasti ei asutagi konkreetseid norme kirjutama. Selline lähenemine lahendaks praeguse probleemi, et asutakse hoogsalt norme kirjutama, kuid hiljem selgub, et valitud lahendus ei sobi ja normid tuleb hoopis ümber kirjutada.

Tähtis muudatus oleks see, et pärast regulatsiooni kehtestamist seatakse kohe kohustus teatud aja möödudes hinnata, kas seadus on oma eesmärgi täitnud, kas soovitu on saavutatud või mitte või on tekkinud mõjud, millele algul ei osatud mõelda. Sellisele järelanalüüsi kohustusele tuleks mõelda juba seadust vastu võttes. Mõnes riigis on järelanalüüs tagatud seaduse rakendussätetesse lisatud märkusega, et kui parlament teatud aja möödudes regulatsiooni uuesti heaks ei kiida, kaotab see kehtivuse. Ka sellisele lahendusele tasuks Eestis mõelda.

Ja veel, oluline on pöörata suuremat tähelepanu ühiskonna õigusteadlikkusele. Tuleb välja töötada õigusteadlikkuse hindamise metoodika ja asuda eri ühiskonnarühmade õigusteadlikkust oluliselt parandama. Samuti peame parandama õigusloomejuristide pädevust ning võimaldama nende liikumist valitsusasutustes ja stažeerimist allüksustes.

Lõpetuseks. Kui te peaksite need arengusuunad siin saalis heaks kiitma, siis tulevikus

tehakse kord aastas siin saalis ka nende täitmisest kokkuvõte.

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Täna tähelepanu eest! Loodan, et te kiidate need arengusuunad heaks. Kuna tegu on minu eeldatavalt viimase esinemisega Riigikogu selle koosseisu ees, siis lubatagu mul Justiitsministeeriumi nimel tänada Riigikogu komisjone ja fraktsioone koostöö eest, mida me seadusloome üsna raske teel oleme neli aastat teinud. Me võime uhkusega öelda, et Eesti õiguskord on Euroopa Liidus üks moodsamaid ja läbimõeldumaid ning selle loomine ja arendamine Riigikogus on veenvalt tõestanud parlamentaarse riigikorra väga suuri eeliseid. Hoidkem Eesti edu! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra justiitsminister! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Kuidas te kommenteerite olukorda, kus Justiitsministeeriumist tuleb seadusi nagu Väändrast saelaudu? Ühtepidi on see võib-olla hea, aga samal ajal võin tuua näite, et ühes suures ehitusorganisatsioonis on tööl mitu teaduskraadiga juristi, neid võetakse sinna juurde ning neid on ehitusorganisatsioonis rohkem kui diplomeeritud ehitusinseneri. Kas see ongi meie suund ja soov?

Rein Lang

Aitäh! Hea Lembit! Justiitsministeeriumist neid nagu Väändrast saelaudu just väga ei tule. Seadusi võtab vastu Riigikogu. Miks see seaduste hulk on viimastel aastatel nii suur olnud? Sellel on olnud objektiivseid põhjusi. Seda, kui palju Riigikogu on seadusi kas muutnud või vastu võtnud, tuleb vaadata kontekstis. Näiteks ainuüksi eurole üleminekuga seoses tuli teha muudatusi rohkem kui 300 seaduses ning Politsei- ja Piirivalveameti tekkimisega ehk kahe ameti ühendamise seoses tuli teha muudatusi ja täiendusi rohkem kui 130 seaduses. Seetõttu lähevadki need arvud suuremaks. Teiseks oleme valinud sellise tee, et Euroopa Liidu õigus inkorporeeritakse sulaselges eesti keeles Eesti õiguskorda. Me ei tee niimoodi, et Eesti seaduste ees ülimuslik Euroopa õigus on kättesaadav üksnes Euroopa Liidu Teatajas,

vaid me kirjutame need normid Eesti õiguskorda. Euroopa Liidust paraku tuleb õigusakte meile üsna sageli. Aga probleem on selgelt olemas. Sellepärast ma loodan väga, et sa, Lembit, hääletad ka nende arengusuundade poolt. Tulevikus peaks eelnõu kirjutama asumisel kõigepealt mõtlema mõjude analüüsile ja sellele, kas seadust on üldse vaja või saab ka ilma hakkama.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mark Soosaar!

Mark Soosaar

Lugupeetud justiitsminister Rein Lang! Ma olen neli aastat töötanud keskkonnakomisjonis ning Pärnumaalt valitud Riigikogu liikmena on mul tulnud pidevalt olla vahemeheks Pärnumaa kalurite ja seaduslooja ehk Riigikogu vahel. Kalurid pöörduvad ühtelugu minu poole, sest nad ei saa kalapüügiseadusest aru. Tundub küll, et see on meil siin saalis nii keeruliseks läinud, et sellest arusaamiseks on vaja igal kaluril kas advokaat palgata või lõpetada vähemalt Tartu Ülikooli juriidiline fakultet. See on üks näide seaduse kohta, kus see kaardimajake on nii keeruliseks läinud, et sealt on väga raske üles leida vajalikku infot ühe või teise kalapüügitingimuse kohta. Kas sa arvad, et mõni selline seadus tuleks lausa uuesti kirjutada, lähtudes selle valdkonna inimeste teadmistest ja ettevalmistusest?

Rein Lang

Aitäh! Kaks nädalat tagasi võttis Riigikogu vastu keskkonnaseadustiku üldosa seaduse. Justiitsministeeriumi juhtimisel on valminud ka keskkonnaseadustiku eriosa seadus, mis jõuab paraku juba järgmise Riigikogu laudadele. Selle eriosa raames tuleb tõsiselt hinnata kõiki kehtivaid seadusi, mis on seatud keskkonnaseadustikuga, sealhulgas kindlasti kalapüügiseadust. Seaduste keel ja arusaadavus on omaette probleem.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mari-Ann Kelam!

Mari-Ann Kelam

Suur tänu, proua eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Saab ainult kiita teie vihjet, et ühiskonna õigusteadlikkust tuleb parandada. Mida

haritum on meie ühiskond, seda parem on see meie riigile. Aga te ise olete juuraekspert ja jurist. Kuidas teie hindate mõne Eesti inimese väidet, et Riigikogu töötab palju paremini, kui Riigikogu koosneks vaid juristidest? Minu meelest on see väär arusaam Riigikogu funktsioonist. Minu meelest on väga tähtis, et Riigikogu koosneb intelligentsetest, mitmeid eluvaldkondi tundvatest inimestest, kes oskavad teha ka seadusi inimkeeli, nagu kolleeg Mark Soosaar vihjas.

Rein Lang

Aitäh! Õiguskeel on muidugi äärmiselt tõsine teema. Sellest võiks rääkida tundide kaupa. Mis võiks olla justiitsministril selle vastu, kui Riigikogu koosneks ainult juristidest, aga ma arvan, et kultuuriminister ja majandusminister ei oleks selle üle ülearu õnnelikud. Ma loodan, et Riigikogu koosseisus on juriste, kuid ka teiste elualade inimesi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Raivo Järvi!

Raivo Järvi

Suur tänu! Küsin lugupeetud ministrilt sama küsimuse, mille esitasin umbes neli aastat tagasi. Nüüd on kokkuvõtete tegemise aeg. Kas oled jätkuvalt arvamusel, et kui meil hakkab helges helesinises tulevikus olema rohkem raha, siis oleks paslik minna üle vandekohtusüsteemile? Kui üksi me oleksime koos brittidega selles homogeniseerivas Euroopa Liidu õigusruumis, kus tegelikult kogu aeg asju justkui ühtlustatakse?

Rein Lang

Aitäh! Ma kindlasti ei viskaks vandekohtu instituuti mõtetest välja. See mahuks ka Eesti õigussüsteemi, aga see on üsna kallid. Järelikult tuleb hinnata ressursside ja õigustatud ootuste vahekorda. Aga süüküsimust raskete kuritegude puhul võiks tulevikus otsustada küll vandekohus. Millal täpselt, see sõltub paljudest asjaoludest.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra justiitsminister! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

16. Riigikogu otsuse "Õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018" heakskiitmine" eelnõu (920 OE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Eesti Reformierakonna fraktsiooni, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu otsuse "Õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018" heakskiitmine" eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandjaks Riigikogu liikme Erik Salumäe!

Erik Salumäe

Austatud proua esimees! Head ametikaaslased! Lugupeetud minister! Mul on suur au ja privileeg olla siin puldis ettekandjaks selle Riigikogu koosseisu kõige viimases päevakorrapunktis, eelnõu puhul, mille on algatanud peaaegu terve Riigikogu kõigi fraktsioonide kaudu. Olen tänulik justiitsministrile, kes oma poliitilises avalduses andis ülevaate õiguspoliitika arengusuundade sisust. Omalt poolt rõhutan väga lühidalt vaid paari aspekti.

On arutletud küsimuse üle, kas Riigikogu oma viimasel tööpäeval peaks viimase eelnõuna vastu võtma mingeid arengusuundi, mis kehtivad pealkirja järgi aastani 2018. Olles algul ka ise olnud selles küsimuses veidi ebalev, julgen nüüd siiski kinnitada, et on igati sobilik panna sellisel viisil punkt meie koosseisu tööle ja anda uuele koosseisule n-ö teatepulk üle. Esiteks, vaadates seda eelnõu algatanud fraktsioonide nimekirja, julgen uskuda, et samasugune erakondadeülene, kõiki fraktsioone haarav poliitiline tahe hakkab valitsema ka järgmises Riigikogu koosseisus ning seega ei ole vaja eeldada, et selles eelnõus tehtaks põhimõttelisi muudatusi. Teiseks, nendes arengusuundadesse on kätketud Riigikogu selle koosseisu ja ka varasemate koosseisude parim praktika ning püüdlused muuta õigusloomet paremaks kõigis aspektides, olgu selleks kvaliteet, õigusselgus või huvirühmade kaasamine. Tuletan kõrvalepõikena meelde, et me ei ole esimene parlamendikoosseis, kes õigusakti vormis käsitleb seaduste kvaliteedi teemat. Üle-eelmises, IX Riigikogus algatasid 15 lii-

get, kelle üks eestkõneleja oli praeguseks meie hulgast juba lahkunud tollane Riigikogu liige akadeemik Uno Mereste, seaduste arusaadavuse tagamise seaduse eelnõu. Tollalgi arutelu all olnud probleemidega on tõsisemas võtmes nüüdseks palju tegeldud ning kas või selle vahetulemusena oleks nende arengusuundade heakskiitmine täna siin saalis igati kohane. Loomulikult on järgmiste koosseisude pädevuses neid arengusuundi vajaduse korral muuta või täpsustada.

Teine küsimus, mida on esitatud, on see, kas põhiseadusliku võimude lahususe kontekstis on Riigikogul kohane anda valitsusele sedavõrd detailseid juhiseid, mille õige koht oleks valitsuse reglemendis ning mis lõppastmes sätestataksegi eelduslikult seal. Eelnõu autorite hinnangul ei ole selline detailsemate juhiste andmine parlamendi poolt valitsusele mitte ainult põhiseaduskohane, vaid see on ka sisuliselt väga vajalik. Lõppvastutaja seaduste kvaliteedi eest on ju nii põhiseaduse järgi kui ka avalikkuse silmis ikkagi Riigikogu. Kui Riigikogu ei näeks seadusandlikku protsessi kui tervikut, alates eelnõu väljatöötamise kavatsusest ministeeriumis kuni lõpphääletuseni parlamendis, siis loobuks ta oma kohustustest tagada kõigi võimalustega, et ka seaduste ettevalmistamine enne Riigikogu menetlust toimuks kvaliteetselt ja kõiki mõjusid hinnates.

Mul on hea meel tunnustada ning tänada õiguskomisjoni ja selle esimeest, kes komisjoni tööpraktikas on selle parlamendikoosseisu ajal enesestmõistetavalt juba Riigikogu tasandil rakendanud mitmeid põhimõtteid, mis nendes arengusuundades sisalduvad. Näiteks on komisjoni töösse kaasatud õigusteadlaste, juristide ühendusi või teisi kodanikuühendusi ja seda mitte ainult siis, kui nad on ise komisjoni poole pöördunud, vaid ka komisjon on pöördunud ühenduste poole, et saada arvamusi eelnõude kohta. Positiivsena tuleb esile tõsta seda, et komisjonis on vaidlusküsimustes võimaluse korral alati poliitiliselt konsensuslikke lahendusi otsitud ja komisjoni menetluse käigus enne teist lugemist eelnõus tehtud muudatusi selgitati kirjalikult seletuskirja vormis juba siis, kui Riigikogu kodukord sellise seletuskirja Riigikogu täiskogule esitamist veel ei nõudnud. Kindlasti aga oleks võimalik tuua esile mitmesugust positiivset praktikat kõigest Riigikogu komisjonidest.

Head ametikaaslased! Olen tänulik kõikidele fraktsioonidele, kes on selle eelnõu algatanud ning teinud muudatusettepanekuid. Olen tänulik justiitsministrile ja ministeeriumi ametnikele põhjaliku töö eest selle teksti ettevalmistamisel. Tunnustan õiguskomisjoni tööd, kes arutas eelnõu kolmel istungil. Konsensusega tehtud muudatuste tulemusena on eelnõu tekst muutunud veelgi selgemaks, küpsemaks ja paremaks. Loodan, et Riigikogu teeb tänasel lõpphääletusel konsensusliku positiivse otsuse. Need arengusuunad vajavad vastuvõtmiseks vähemalt 51 poolthäält. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Erik Salumäe! Küsimusi teile ei ole. Ma kutsun kõnepulti õiguskomisjoni esimehe Ken-Marti Vaheri!

Ken-Marti Vaher

Austatud Riigikogu juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Riigikogu õiguskomisjon arutas seda otsuse eelnõu oma kolmel istungil: 17., 21. ja 22. veebruaril. Tavapäraselt olime kutsunud kohale valdkonna eksperdid ja huvigrupid. 17. veebruaril osalesid istungil Tartu Ülikooli esindajad, Vabariigi Presidendi Kantselei esindajad, Eesti Advokatuuri juhatuse liige, Notarite Koja esimees, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja esimees ja esindajad, justiitsminister, Justiitsministeeriumi eksperdid ning Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsi-osakonna juhataja.

Juristide kutseliitude seisukohad selle otsuse eelnõu kohta olid paljuski sarnased. Leiti, et otsuse eelnõu sisaldab mitmeid positiivseid aspekte, mis aitavad kaasa õiguskeskkonna paremaks muutmisele ja õigusaktide menetlemise täiustamisele. Samas oli nende ühine seisukoht, mida väljendasid mitmed huvigrupid ehk kutseliidud, jätta eelnõust välja lisapunkt 23, mis räägib nn juristieksamist. Tartu Ülikooli õigusteaduskonna esindaja märkis, et õigusteaduskonna nõukogus on arutatud õiguspoliitika arengusuundade projekti ja leitud, et sellist juriidiliste kutsealade toimimise süsteemi kardinaalselt muutvat otsust ei tohiks võtta vastu ilma huvigruppidega konsulteerimata. Samal seisukohal oli Eesti Advokatuur, kes ei pidanud piisavaks nn juristieksami sisseviimiseks tehtud eeltööd. Ta pidas vajalikuks nn juristieksami kontseptsiooni ja detaile veel

arutada ning pidas seda sätet esitatud kujul ebasoovitavaks. Samal seisukohal olid ka Notarite Koja ning Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja esindajad. Kuulanud ära juristide ja erialaliitude seisukohad, leidsid õiguskomisjon ja Justiitsministeerium üksmeelselt, et nn juristieksami säte jääb nimetatud otsuse eelnõust välja.

Samuti arutasime komisjoni istungitel, kas ja kui palju tohib Riigikogu oma otsusega sekkuda täitevvõimu enesekorraldusse ja seda reguleerida. Ühe argumendina toodi välja, et Riigikogul ei ole õigust kirjutada Vabariigi Valitsusele liigselt ette tema sisemise töö korraldamist. Siin võib ette näha teatud põhiseaduslikku riivet. Teiselt poolt leiti, et Riigikogu vastutab seadusi vastu võttes ka seadusloome lõpptulemuse eest ja on igati õigustatud seksuma seadusloomeprotsessi kõige varasemas staadiumis ehk eelnõude valitsuses ettevalmistamise staadiumis.

Komisjon pikendas Riigikogu juhatuse loal muudatusettepanekute esitamise tähtaega. Palusime esitada muudatusettepanekuid Riigikogu fraktsioonidel, kes on ka otsuse eelnõu algatajad. Reformierakonna fraktsioon ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon seda võimalust kasutasid ning esitasid ettepanekuid otsuse eelnõu muutmiseks. 22. veebruari istungil tegi õiguskomisjon otsuse eelnõuga põhjalikku tööd ja vaatas läbi ka ettepanekud. Toetati nelja Reformierakonna fraktsiooni ettepanekut ning kuut Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepanekut. Sisulist arvestamist leidsid veel viis Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepanekut, mille põhjal komisjon esitas omalt poolt kompromissettepanekud nr 5, 9, 11 ja 16. Esitatud ettepanekute põhjal eelnõu teksti ühtlustati ja korrastati. Õiguskomisjon otsustas konsensuslikult, nii nagu ütles minu hea komisjonikaaslane Erik Salumäe, need muudatusettepanekud heaks kiita, algatada neli õiguskomisjoni ettepanekut ning teha täna Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu otsusena vastu võtta. Nagu juba öeldi, see eelnõu vajab seadusena vastuvõtmiseks 51 poolthäält.

Omalt poolt tahan Riigikogu õiguskomisjoni esimehena tänada kõiki õiguskomisjoni liikmeid. Me oleme minu hinnangul viimased neli aastat teinud väga head tööd. Tänu kõikidele ja tänu ka Toivole, kes oli teatud aja meie komisjoni liige! Tänan kõiki! See on olnud

hea, positiivne ja konsensusele suunatud otsustusprotsess ja kaasamine, mida mul on olnud au juhtida. Tänan teid!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Ken-Marti Vaher! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Ain Seppik Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Ain Seppik

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ei saa jätta seda võimalust kasutamata. Esineda Riigikogu selle koosseisu viimase päevakorra viimases punktis, nimelt õiguspoliitika arengusuundade arutelul, on iseenesest küllalt sümbolne ja tähenduslik. See oleks nagu meie poolt Riigikogu järgmisele koosseisule teatepulga edasiandmine seadusloomega tegelemiseks ning selle kvaliteedi parandamiseks.

Võib kahtlemata ikka ja jälle küsida, kas sellist õigusloome suunda andvat dokumenti on üldse vaja. Meie jaoks on vastus küll üks ja selge: seda oleks olnud vaja juba eile. Teiselt poolt on sellise dokumendi arutelu ilus lõppakord Riigikogu selle koosseisu tööle ning ka selles mõttes poliitikamaastikul sümbolne, kuna arutelu ja otsuse projekti on algatanud Riigikogu kõik fraktsioonid ühiselt. Tuleb tunnistada, lugupeetud kolleegid, et selline olukord on kahjuks muutumas üha haruldasemaks, kuid see annab vähemalt lootust poliitiliste jõudude koostööks tulevikus.

Selliste arengusuundade vastuvõtmine on kahtlemata samm edasi meie õigusloomes. Keskerakonna fraktsioon peab eriti vajalikuks toonitada, et nende arengusuundadega viiakse sisse õigusakti mõjude järelhindamise süsteem. Toonitada tuleks asjaolu, et Riigikogul on igal juhul õigus kohustada õigusakti ettevalmistajat järelhindamist tegema, seda ka nendel juhtudel, kui see ise seda ette näinud ei ole. Sellest Riigikogust meenub siinjuures kindlasti töösuhete, perekonnasuhete ja pärandisuhete reguleerimist käsitlevate õigusaktide mõjude järelhindamise vajadus.

Kokku võttes: Eesti Keskerakonna fraktsioon toetab Riigikogu otsuse "Õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018" heakskiitmine" vastuvõtmist.

Lõpetuseks. Võimalust kasutades soovin ma Keskerakonna fraktsiooni nimel edu kõigile neile kolleegidele, kes kandideerivad uude Riigikokku, ja neile, kes ei kandideeri, soovin edu uue elu alustamisel. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Ain Seppik! Palun kõnepulti kolleeg Urmas Reinsalu Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana!

Urmas Reinsalu

Austatud parlamendiliikmed! IRL-i fraktsioon toetab selle otsuse eelnõu lõpphääletusel vastuvõtmist. Me täname oma koalitsioonipartnerit ja kõiki teisi parlamendifraktsioone asjaliku koostöö eest selle parlamendikoosseisu ajal! Samuti ütlen enda nimel tunnustavad sõnad parlamentis teenindanud ametnikele, valitsusametnikele ja kõigile valitsusliikmetele. Edu kõigile valimistel ja õnne isiklikus elus neile parlamendiliikmetele, kes valimisvõitluses ei osale! Aitäh! (Aplaus.)

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Urmas Reinsalu! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Läheme muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Seaduseelnõu kohta on 19 muudatusettepanekut.

Esimese ettepaneku on esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon, ettepanek on täielikult arvestatud. Teine ettepanek on samuti Eesti Reformierakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on ettepanekut täielikult arvestanud. Kolmas ettepanek on Eesti Reformierakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on ettepanekut täielikult arvestanud. Neljas ettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt, ettepanekut on sisuliselt arvestatud. Viienda ettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Kuuenda ettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, ettepanekut on täielikult arvestatud. Samuti on seitsmes ettepanek Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt ning on täielikult arvestatud. Kaheksas ettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt ning on sisuliselt arvestatud. Üheksanda ettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Kümnenda ettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ning ettepanek on sisuliselt arvestatud. Ettepaneku nr 11 on esitanud juhtiv-

komisjon. 12. ettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt ning on täielikult arvestatud. 13. ettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt ning on täielikult arvestatud. 14. ettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt, juhtivkomisjon on seda ettepanekut sisuliselt arvestanud. Ettepanek nr 15 on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt, juhtivkomisjon on seda ettepanekut sisuliselt arvestanud. Ettepaneku nr 16 on esitanud juhtivkomisjon ise. 17. ettepanek on Eesti Reformierakonna fraktsioonilt ja ettepanekut on täielikult arvestatud. 18. ettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt ning on täielikult arvestatud. 19. ettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ning juhtivkomisjon on ettepanekut täielikult arvestanud.

Me vaatasime läbi kõik muudatusettepanekud ja võime minna lõpphääletuse juurde. Kuna selle otsuse vastuvõtmiseks on vaja Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 68 Riigikogu liiget, puudub 33.

Panen lõpphääletusele Eesti Reformierakonna fraktsiooni, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu otsuse "Õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018" heakskiitmine" eelnõu 920. Palun hääletada!

Poolt hääletas 68 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on otsusena vastu võetud. (Aplaus.) (Tabel 52.)

Lugupeetud kolleegid! Lubage mul öelda paar sõna. Head kolleegid! XI Riigikogu viimane istung hakkab läbi saama. Meenutades nelja aasta jooksul tehtud tööd, tahan rõhutada, et oleme vaielnud ja kompromisse otsinud selleks, et langetada meie rahva ja riigi jaoks olulisi otsuseid. Hea meel on tõdeda, et täna võime öelda, et majandus on hakanud kriisist välja tulema. Olen veendunud, et me kõik siin saalis võime kinnitada, et püüdsime anda oma parima, täitmaks oma saadikukohust, et Eesti riik seisaks kindlal alusel ja oleks arenguteel. Ma tahan teie nimel tänada ka kõiki meie abilisi, kõiki kantselei ametnikke ja teenistujaid! Nende panus meie igapäevatöö korraldamisse väärib tunnustust! Uute kohtumisteni! Jäägu

tänast päeva meenutama XI koosseisu ühisfoto.

Head kolleegid! Läheme nüüd kõik vestibüüli pildistama. Riigikogu istung on lõppenud. (Aplaus.)

Istungi lõpp kell 15.05.

Istungi kestus 2 tundi ja 5 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees